

Bu kitaba sığmayan
daha neler var!

Karekodu okut, bu kitapla
ilgili EBA içeriklerine ulaş!

eba
www.eba.gov.tr

Teknoloji Yolculuğumuz

**BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.**

ISBN: 978-975-11-7890-9

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin
İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşınması Zorunlu Değildir.

EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ ALANI

EL NAKIŞLARI 11 - 12 DERS MATERYALI

11
12

EL SANATLARI
TEKNOLOJİSİ ALANI

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

EL NAKIŞLARI

Ders Materyali

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ ALANI

EL NAKIŞLARI

11-12

DERS MATERYALİ

YAZARLAR

Asiye BENHÜR

Birgöl ÇÜRÜK

Melahat KUTUCU

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI ..... : 9307
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ ..... : 2967

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Ders materyalinin metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

HAZIRLAYANLAR

Dil Uzmanı

Hülya BAŞTÜRK

Görsel Tasarım Uzmanı

Fatma DURSUN

ISBN 978-975-11-7890-9

Millî Eğitim Bakanlığının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne ders materyali olarak hazırlanmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

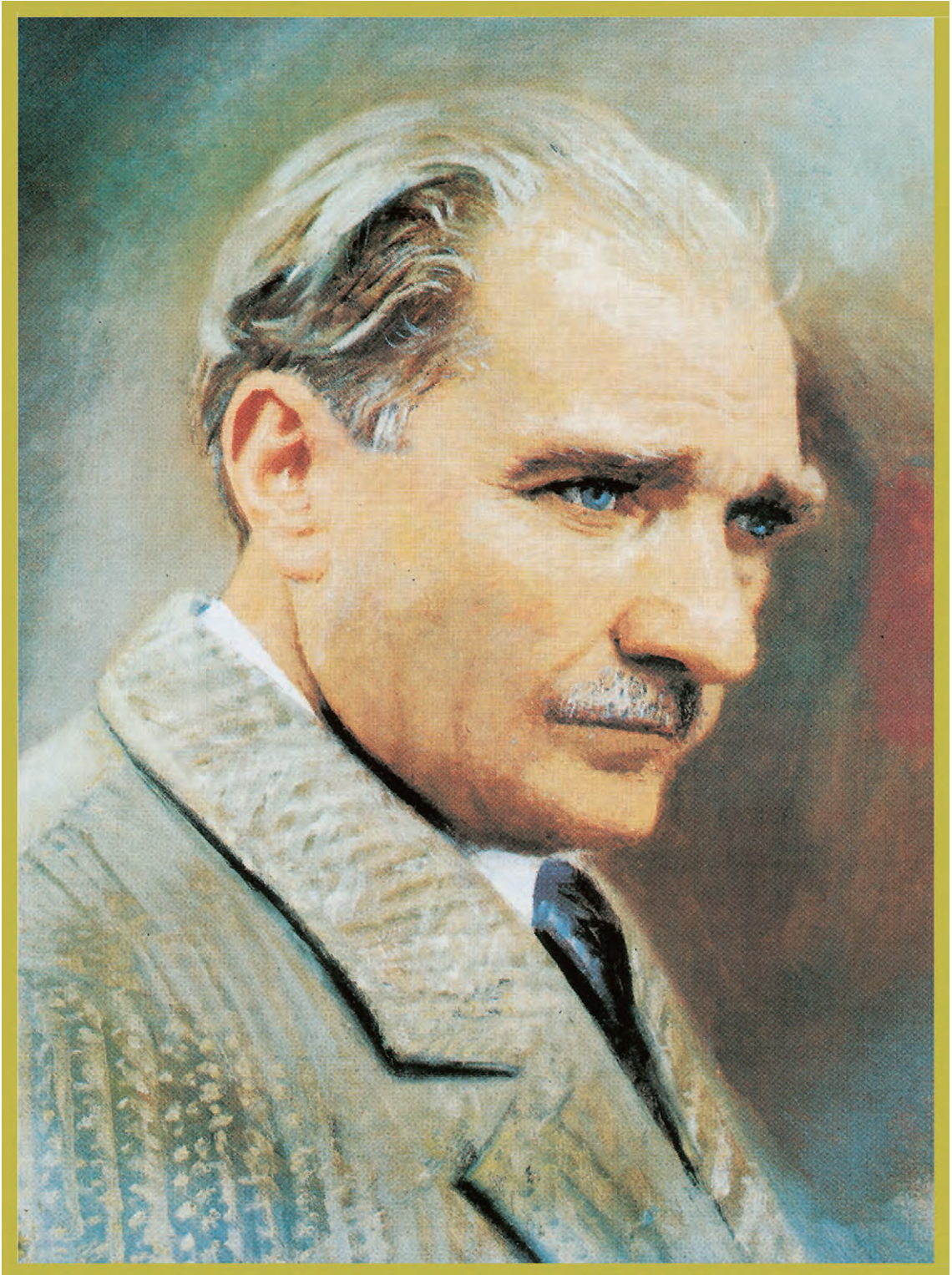
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

DERS MATERYALİNİN TANITIMI.....	13
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ	15
GİRİŞ.....	16

1. ÖĞRENME BİRİMİ

1. ELDE ÇİN İĞNESİ.....	29
1.1. ELDE ÇİN İĞNESİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ	30
1.1.1. Çin İğnesinin Uygulandığı Yerler	30
1.1.2. Çin İğnesinde Desen ve Renk Özelliği.....	32
1.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar	33
1.1.4. Çin İğnesi Deseninde Kompozisyon Özellikleri.....	34
1.1.5. Deseni Kumaşa Geçirme ve Germe.....	38
1.2. ELDE ÇİN İĞNESİ TEKNİKLERİ	43
1.2.1. Kullanılan Kumaşlar	43
1.2.2. Çin İğnesinin İşlenmesinde Kullanılan Araç Gereç	43
1.2.3. Çin İğnesi Tekniklerini Uygulama.....	44
1.3. ELDE ÇİN İĞNESİ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ	50
1.3.1. Kalite Kontrol	55
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	57

2. ÖĞRENME BİRİMİ

2. ELDE SUZENİ.....	59
2.1. ELDE SUZENİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ	60
2.1.1. Suzeni Tekniğinin Uygulandığı Yerler	60
2.1.2. Suzenide Desen ve Renk Özelliği.....	62
2.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar.....	62
2.1.4. Suzeni Deseninde Kompozisyon Özellikleri	63
2.1.5. Deseni Kumaşa Geçirme ve Germe.....	63
2.2. ELDE SUZENİ TEKNİĞİ.....	69
2.2.1. Kullanılan Kumaşlar	69
2.2.2. Suzeni İşlenmesinde Kullanılan Araç Gereç.....	70
2.2.3. Suzeni Tekniklerini Uygulama.....	71
2.2.4. Tiğ İle Yapılan Zincir İşi Tekniği.....	72
2.2.5. İğne İle Yapılan Zincir İşi Tekniği.....	76
2.3. ELDE SUZENİ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ	79
2.3.1. Kenar Temizleme Teknikleri	80
2.3.2. Kalite Kontrol	83
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	85

3. ÖĞRENME BİRİMİ

3. ELDE BEYAZ İŞ	87
3.1. ELDE BEYAZ İŞ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ	88
3.1.1. Beyaz İşin Uygulandığı Yerler	88
3.1.2. Beyaz İşinde Desen ve Renk Özelliği	90
3.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar	91
3.1.4. Beyaz İş Deseninde Kompozisyon Özellikleri	93
3.1.5. Marka Desen Özelliği	94
3.1.6. Çizilen Deseni Kumaşa Geçirme ve Germe	97
3.2. ELDE BEYAZ İŞ TEKNİKLERİ	100
3.2.1. Kullanılan Kumaşlar	100
3.2.2. Beyaz İşin İşlenmesinde Kullanılan Araç Gereç	101
3.2.3. Beyaz İş Tekniklerini Uygulama	101
3.3. ELDE BEYAZ İŞ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ	125
3.3.1. Kalite Kontrol	131
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	133

4. ÖĞRENME BİRİMİ

4. ELDE APLİKE	135
4.1. ELDE APLİKE TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ	136
4.1.1. Aplikenin Uygulandığı Yerler	137
4.1.2. Aplikede Desen ve Renk Özelliği	139
4.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar	140
4.1.4. Çizilen Deseni Kumaşa Geçirme ve Germe	142
4.2. ELDE APLİKE İĞNE TEKNİKLERİ	148
4.2.1. Kullanılan Kumaşlar	148
4.2.2. Aplikenin İşlenmesinde Kullanılan Araç Gereç	149
4.2.3. Aplike Tekniklerini Uygulama	149
4.2.4. Aplike Tutturma Teknikleri	151
4.3. ELDE APLİKE TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ	168
4.3.1. Kenar Temizleme Teknikleri	168
4.3.2. Kalite Kontrol	173
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	175

5. ÖĞRENME BİRİMİ

5. ELDE TEL KIRMA	177
5.1. TEL KIRMA TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ	178
5.1.1. Tel Kırma Tekniğinin Uygulandığı Yerler	178
5.1.2. Tel Kırmada Desen ve Renk Özelliği	180
5.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar.....	181
5.1.4. Çizilen Deseni Kumaşa Geçirme ve Germe	183
5.2. TEL KIRMA TEKNİĞİ.....	187
5.2.1. Tel Kırmada Kullanılan Kumaşlar	187
5.2.2. Tel Kırmada Kullanılan Araç Gereç	187
5.2.3. Tel Kırma Tekniklerini Uygulama	188
5.2.4. Kenar Temizleme Teknikleri	189
5.2.5. Telle Yapılan Süsleme Teknikleri.....	197
5.2.6. Kalite Kontrol	199
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	201

6. ÖĞRENME BİRİMİ

6. HESAP İŞİ	203
6.1. HESAP İŞİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ	204
6.1.1. Hesap İşi İğne Tekniklerinin Uygulandığı Yerler	206
6.1.2. Hesap İşinde Desen Özelliği.....	208
6.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar	210
6.1.4. Çizilen Deseni Kumaşa Geçirme ve Germe	214
6.2. HESAP İŞİ İĞNE TEKNİKLERİ.....	217
6.2.1. Kullanılan Kumaşlar	218
6.2.2. Hesap İşinin İşlenmesinde Kullanılan Araç Gereç	218
6.2.3. Hesap İşi Tekniklerini Uygulama	219
6.3. HESAP İŞİ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ.....	228
6.3.1. Kenar Temizleme Teknikleri	228
6.3.2. Kalite Kontrol	235
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	237

7. ÖĞRENME BİRİMİ

7. ELDE TÜRK İŞİ	239
7.1. ELDE TÜRK İŞİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ	240
7.1.1. Türk İşi İğne Tekniklerinin Uygulandığı Yerler	240
7.1.2. Türk İşinin Desen Özelliği.....	241
7.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar	245
7.1.4. Türk İşi Deseninde Kompozisyon Özellikleri	246
7.1.5. Çizilen Deseni Kumaşa Geçirme ve Germe	249
7.2. ELDE TÜRK İŞİ TEKNİKLERİ	252
7.2.1. Kullanılan Kumaşlar	252
7.2.2. Türk İşinin İşlenmesinde Kullanılan Araç Gereç	253
7.2.3. Türk İşi Tekniklerini Uygulama	253
7.3. ELDE AJUR	270
7.4. ELDE TÜRK İŞİ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ	275
7.4.1. Kenar Temizleme Teknikleri	276
7.4.2. Kalite Kontrol	283
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	285

8. ÖĞRENME BİRİMİ

8. ELDE KURDELE İŞİ	287
8.1. KURDELE İŞİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ	288
8.1.1. Kurdele İşi Tekniğinin Uygulandığı Yerler	288
8.1.2. Kurdele İşi Desen ve Renk Özelliği	290
8.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar.....	290
8.1.4. Kurdele İşi Deseninde Kompozisyon Özellikleri.....	291
8.1.5. Deseni Kumaşa Geçirme ve Germe	292
8.2. KURDELE İŞİ TEKNİKLERİ	297
8.2.1. Kullanılan Kumaşlar	297
8.2.2. Kurdele İşinde Kullanılan Araç Gereç.....	297
8.2.3. Kurdele İşi Uygulama	298
8.3. KURDELE İŞİ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ	319
8.3.1. Kenar Temizleme Teknikleri	319
8.3.2. Kalite Kontrol	323
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	325

9. ÖĞRENME BİRİMİ

9. FİLE İŞİ	327
9.1. FİLE İŞİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ	328
9.1.1. File İşinin Uygulandığı Yerler	328
9.1.2. File İşinde Desen ve Renk Özelliği	330
9.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar	332
9.1.4. File İş Deseninın Kompozisyon Özellikleri	333
9.1.5. Deseni Kumaşa Geçirme ve Germe	334
9.2. FİLE ÖRME	337
9.2.1. File Yapımında ve İşlenmesinde Kullanılan Araç Gereç	337
9.2.2. File Örne Çeşitleri	338
9.2.3. Navete İplik Sarma	338
9.2.4. File İlmeği Yapma	339
9.2.5. Yuvarlak File Örne	339
9.3. FİLE İŞİ İĞNE TEKNİKLERİ	350
9.3.1. File İş Tekniğinde Fileyi Germe	350
9.3.2. File İş Tekniğinde İşleme Teknikleri	351
9.3.3. Yardımcı İğne Teknikleri	353
9.3.4. Kenar Temizleme Teknikleri	354
9.3.5. Kola Yapma	355
9.3.6. Kalite Kontrol	359
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	361

10. ÖĞRENME BİRİMİ

10. İNGİLİZ DANTELİ	363
10.1. İNGİLİZ DANTELİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ	364
10.1.1. İngiliz Danteli Tekniğinin Uygulandığı Yerler	364
10.1.2. İngiliz Dantelinde Desen ve Renk Özelliği	366
10.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar	366
10.1.4. İngiliz Danteli Deseninde Kompozisyon Özellikleri	368
10.1.5. Desen Geçirme ve Germe	371
10.2. İNGİLİZ DANTELİ ŞERİDİ ÖRME	375
10.2.1. İngiliz Danteli Tekniğinde Kullanılan Araç Gereç	375
10.2.2. İngiliz Danteli Şeridi Örne	375
10.3. İNGİLİZ DANTELİ TEKNİKLERİ	382
10.3.1. İngiliz Danteli Teknikleri	382
10.3.1. İngiliz Danteliyle İşlenmiş Ürünü Kumaşa Geçirme	388
10.3.2. Yardımcı İğne Teknikleri	388
10.3.3. Kenar Temizleme Teknikleri	389
10.3.4. Kalite Kontrol	396
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	398

CEVAP ANAHTARI	400
KAYNAKÇA	401

Öğrenme biriminin numarasını gösterir.

Öğrenme biriminin adını gösterir.

Öğrenme biriminin konularını gösterir.

1. ÖĞRENME BİRİMİ

ELDE ÇİN İĞNESİ

KONULAR

- 1.1. ELDE ÇİN İĞNESİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ
- 1.2. ELDE ÇİN İĞNESİ TEKNİKLERİ
- 1.3. ELDE ÇİN İĞNESİ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ

QR Code

Öğrenme birimiyle ilgili etkileşimli kitap, video, ses, animasyon, uygulama, oyun, soru vb. ilave kaynaklara ulaşabileceğiniz karekodunu gösterir.

Konuya ilişkin ek bilgileri ve ipuçlarını gösterir.

..... 9. Öğrenme Birimi

DİKKAT

Yapılan ilmeğin üzerine yuvarlak filenin desenine ve büyüklüğüne göre ilmek atılır. Hareket eden uç çekilerek sağlanmaktadır. Görsel 9.44.a'daki ilk işlemden görüldüğü gibi birbiri üzerine ilmekler artırılarak yuvarlak file örme işlemi yapılır (Görsel 9.44.b).

Görsel 9.44: Başlangıç; yuvarlak düğümün yapılması ve üzerine ilmek atılarak yuvarlak filenin örülmesi

File Yaparken Dikkat Edilecek Noktalar

File tekniği ile kaliteli, estetik bir ürün yapılabilmesi için dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- İplik, navet file iğnesi üzerine şişin kalmığı ile orantılı olarak doldurulmalıdır.
- Kullanılan iplik, sağlamlık yönünden çekmeye elverişli olmalıdır.
- İlmekler düzgin olarak yana yana gelmelidir.
- İplik, sıra tamamlanmadan biterse veya koparsa o sıra sökülmesi veya kesilmesi.
- Düğüm yapılırken ilmek ayarlanmalı ve sonra iplik parmakten bırakılmamalıdır.
- Kopan iplik daima kenarda tuturulmalıdır.
- Gerçeğe üzeri işlenirken en ve boy iplikleri çarpık olmamalı, gergin olmalıdır.
- İşleme sırasında karelerin eşit olmasına dikkat edilmelidir.
- Kolalama işlemi ürünün kalite kontrolü yapıldıktan sonra yapılmalıdır.
- Kolalama tüm yüzeye eşit uygulanmalıdır.
- File, gerçeğe iken buharlı ütiyle malzemeye uygun bir ısıda ütülenmelidir.
- Ütülme ve kolalama işleminin sonra file kesilerek gerçeğin çıkarılmalıdır.
- Kesme işlemi, düğümlere yakın bir yerden ancak düğümlere zarar vermeden yapılmalıdır. Bu şekilde kesilip çıkarılan ürün, gerekiyorsa tekrar ütülerek kullanıma hazır hale getirilmelidir.

Konuya ilişkin uyarıları gösterir.

DERS MATERYALİNİN TANITIMI

Uygulamanın numarasını, amacını, yönergesini ve uygulamada kullanılacak araç gereci gösterir.

Amaç: Suzeni tekniğini iğne ile uygulamak.

Araç Gereç: Kalem, kâğıt, parşömen kâğıdı, kumaş, iğne, iplik, kasnak, makas

4. UYGULAMA

Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğrencinin belirttiği sürede Suzeni tekniğini iğne ile uygulama çalışmasını tamamlayınız.

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Deseni parşömen kâğıdına çiziniz.
5. İşlenecek zemin rengine ve desene uygun iplik renk seçimini yaparak seçime uygun renkte iplikleri hazırlayınız.
6. Kumaşı işlemeye hazırlayınız.
7. Deseni tersinden çizerek desen geçirme tekniğini uygulayınız (Görsel 2.50).
8. Kumaşı kasnağa geriniz.
9. Desene uygun renkteki ipliği iğneye takınız.
10. İğneyi kumaşın alt yüzünden desenin başlangıç noktasına batıp batı yüzüne çıkarınız ve tekrar aynı noktaya batırarak halka oluşturunuz.
11. Başlangıç noktasından dört iplik ilerleyerek oluşturduğunuz halkanın (ilmek) içinden iğneyi çıkarınız ve iğneyi çıkardığınız yerden tekrar batınız.
12. İğneyi çıktığınız noktadan dört iplik ilerleyerek ilmek içinde iğneyi çikarp zinciri oluşturunuz (Görsel 2.51).
13. İşlem basamaklarını tekrarlayarak işleme devam ediniz (Görsel 2.52).
14. Tasarımı uygun renk tonlaması ile desene zincir işi tekniğini uygulayınız (Görsel 2.53).

Görsel 2.50: Deseni kumaşa çizme

Görsel 2.51: Suzeni işlemeye başlama

Görsel 2.52: Suzeni işleme

Görsel 2.53: Tasarımı uygun renklerle

Uygulamadaki işlem basamaklarına ait görselleri gösterir.

15. Desenin tamamını işleyerek ürünü tamamlayınız (Görsel 2.54).

Görsel 2.54: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 4'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 4

"4. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Deseni parşömen kâğıdına çizdi.		
3. İşlenecek zemin rengine ve desene uygun iplik renk seçimini yaparak seçime uygun renkte iplikleri hazırladı.		
4. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
5. Deseni tersinden çizerek desen geçirme tekniğini uyguladı.		
6. Kumaşı kasnağa gerdi.		
7. İğneyi kumaş yüzüne çikarp tekrar aynı noktaya batırarak halka oluşturd.		
8. Başlangıç noktasından ilerleyip iğneyi çıkararak aynı noktaya tekrar battı.		
9. İğneyi çıkardığı noktadan ilerleyerek ilmek içinden iğneyi çikarp zinciri oluşturdu.		
10. İşlem basamaklarını tekrarlayarak işleme devam etti.		
11. Tasarımı uygun renk tonlaması ile desene zincir işi tekniğini uyguladı.		
12. Desenin tamamını işleyerek ürünü tamamladı.		
13. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
14. Temiz ve düzenli çalıştı.		
15. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme: HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

Uygulamayı tamamlamak için takip edilmesi gereken işlem basamaklarını gösterir.

Ders öğretmeni tarafından uygulamayla ilgili gözlemlenmesi gereken becerilerin değerlendirildiği listedir.

Genel Uygulama çalışmasının değerlendirilmesinde kullanılmak üzere geliştirilen derecelendirme ölçüğüdür. Çalışma, ders öğretmeni tarafından değerlendirilir.

Öğrenme biriminde verilen kazanımları ölçme ve değerlendirmeye yönelik soruları içerir.

GENEL UYGULAMA

Amaç: Çin iğnesi teknikleri ile ürün çalışması yapmak.

Derecelendirme Ölçeğinde yer alan ölçütleri dikkate alarak Çin iğnesi teknikleri ile ürün çalışmasını tamamlayınız. Derecelendirme Ölçeğinde, sonunda (*) işaretli yer alan ölçütler kritik işlemlerdir.

Önerilen Süre: 8 ders saati

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ							
Sınıf	Numara	Ad Soyad	Değerlendirme Puanı				
			1: Çok zayıf	2: Zayıf	3: Orta	4: İyi	5: Çok İyi
ÖLÇÜTLER			PERFORMANS DÜZEYİ				
			1	2	3	4	5
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.							
2. Çin iğnesi tekniğinde uygun desen çizdi.							
3. Kumaşın ürün ölçülerine uygun kesti.							
4. Kumaşı işlemeye hazırladı.							
5. Deseni kumaşa geçirdi.							
6. Kumaşı düzgin gerdi.							
7. Deseni tersinden dış Çin iğnesi tekniğini uyguladı. *							
8. Deseni tersinden gölge Çin iğnesi tekniğini uyguladı. *							
9. Deseni tersinden fantazi Çin iğnesi tekniğini uyguladı. *							
10. Desene uygun tohum işi yardımcı iğne tekniğini uyguladı.							
11. Desene uygun sap işi yardımcı iğne tekniğini uyguladı.							
12. Desene uygun makine dikici yardımcı iğne tekniğini uyguladı.							
13. İşlemesi tamamlanan ürünün kenar temizlemesini yaptı.							
14. Diğimlerini gözleyerek işleminin temizini tanımladı.							
15. İşlem bitiminde ürünün alt ve üst iplik temizliğini yaptı.							
16. Kalite kontrolü yaparak varsa eksikleri düzeltti.							
17. Tekniği ve malzemeyi uygun işi ayarını yaparak ürünü üttü.							
18. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.							
19. Temiz ve düzenli çalıştı.							
20. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.							
DEĞERLENDİRME							

Derecelendirme ölçeğinin kullanımında dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Genel Uygulama, 100 tam puan üzerinden değerlendirilir.
- Değerlendirme puanı, toplam tablo puanının 5 ile çarpılması ile bulunur.
- Kritik adımları başarıyla tamamlayan öğrencinin ilgili adımları tekrar etmesi önerilir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A. Aşağıda verilen cümlelerin başındaki boşluğa cümle doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. ( ) Çin iğnesi, çeşitli yüzeylere tek renk veya renkli ipliklerle işlenir.
2. ( ) Çin iğnesi, kabartmalı bir yüzey oluşturulacak şekilde işlenir.
3. ( ) Çin iğnesi tekniğinde desenin yüzeyi, tamamen veya bir kısmı kapatılarak işlenir.
4. ( ) İşleme tekniği ve malzeme, uygulanacak ürüne ve kullanılmaya göre seçilir.
5. ( ) Düz Çin iğnesinde birden fazla renk kaynakları kullanılır.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

6. Deseni kumaşa düzgin geçirmek için ..... etkilidir.
7. Kumaş, kenar eğrileri düzeltilerek ürün ..... uygun kesilir.
8. Desenin yerleştirileceği bölge, ürün tasarıma uygun ..... ve ..... teyid yapılarak işaretlenir.
9. Çin iğnesi tekniğinde kumaş germe işlemi, ... ve ..... germek olmak üzere iki şekilde yapılır.
10. Çin iğnesi tekniğinde işleme iğnesi işlenecek kumaştaki istenilen delik açan ..... ve ..... özel nakış iğnesi olmalıdır.

C. Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi desen oluşturulmada kullanılan kompozisyon yöntemlerinden biri değildir?
A) Asimetri B) Geometrik biçimler C) Sarmal D) Simetri E) Tekrar (düz, aralıklı, büyüklü küçüklü, simetrik sarmalama)
12. Renkli ipliklerle doğadaki renk ve şekillerin bire bir yansıtılmasını sağlayan işleme tekniği hangisidir?
A) Hesap işi B) Türk işi C) Çin iğnesi D) Kurdele işi E) Tel kırma
13. Aşağıdakilerden hangisi fanteri Çin iğnesi işleme yapıldırken uygulanan en ayırt edici özelliktir?
A) Desenin kenar hatları üzerinde çalınır. B) Renk seçimine özen gösterilir. C) Kompozisyon oluşturulur. D) Özel bir kumaş gerektirir. E) Renk geçişleri için tasarım yapılır.
14. Aşağıdakilerden hangisi Çin iğnesi tekniğinde başka desen geçirme yöntemlerinden değildir?
A) Ütü ile transfer B) Kopya kâğıdı ile desen geçirme C) Sabun kalem ile desen geçirme D) Pilot kalem ile kumaşa desen geçirme E) Desenin tersinden çizme

**EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ ALANI ATÖLYESİNDE
ÇALIŞIRKEN UYULMASI GEREKEN TEDBİRLER**

1.	Yetkiniz, bilginiz ve göreviniz dışında iş yapmayınız.
2.	Her türlü arıza ve aksaklığı derhâl öğretmeninize bildiriniz.
3.	Atölyeden ve çalışma sahanızdan izinsiz ayrılmayınız ve laboratuvarıda tek başınıza çalışmayınız.
4.	Elektrik kablolarına ve kabin aksamalarına dokunmayınız. Elektrikli cihazları ve elektrik sigortalarını kurcalamayınız.
5.	Atölyede çalıştığınız sürece uygulamaların özelliğine göre gözlük, önlük vb. koruyucu ekipmanları kullanınız.
6.	Çalışma alanına ve atölyeye misafir ve görevli olmayan kişileri kabul etmeyiniz.
7.	Atölyede arkadaşlarınızla şakalaşmak, koşmak, oyun oynamak, yemek içmek gibi eylemlerde bulunmayınız.
8.	Çalıştığınız makine, tezgâh ve cihazı kullanma kılavuzuna uygun olarak kullanınız.
9.	Atölyede iş elbisesi ile çalışınız, iş elbisenizin yırtık olmamasına dikkat ediniz.
10.	Çalışma esnasında üzerinizde anahtarlık, yüzük, bilezik, kol saati, şapka vb. aksesuar bulundurmayınız.
11.	Koruyucu araç gereci ve yangın söndürme cihazlarını kullandıktan sonra aldığınız yere koyunuz.
12.	El aletlerini ve araç gereci işlevine özgü işlerde kullanınız.
13.	Talimat ve ikaz levhalarının yerlerini değiştirmeyiniz.
14.	Bakım yapmadan önce makineyi kapatınız. Bakım işlemleri bitmeden makinede çalışmayınız.
15.	Malzeme dolabında ve atölyede bulunan araçları öğretmeninizin bilgisi dışında kullanmayınız.
16.	Uygulama çalışmalarına başlamadan önce tüm işlem basamaklarını inceleyiniz. Gerekli önlemleri aldıktan sonra çalışmalarınızı yapınız.
17.	Atölyede muhtelif yerlerde, ilan panosunda asılmış olan ve öğretmenlerinizin anlattığı iş güvenliği talimat ve ikazlarını eksiksiz okuyunuz, anlayınız ve öğreniniz.
18.	Öğretmenlerinizin iş güvenliğine ait sözlü ve özel talimatlarını aksatmadan yerine getiriniz.
19.	İşiniz bittikten sonra makineyi, kapatma düğmesinden kapatmayı unutmayınız.

EL NAKIŞLARI

Nakış (işleme) kumaş üzerine renkli iplikler, sırma veya sim iplik kullanılarak yapılan işlemdir. Ev tekstili ürünleri, çeşitli giyim parçaları, dekoratif eşyalar elde veya makinede değişik iğne teknikleriyle işlenir.

Nakışın Tarihçesi

Kültürel bir olgu olan el sanatları, günlük ihtiyacı karşılamak için yapılmış eşyaları süsleme ihtiyacından doğmuştur. Nakış, iki kumaş parçası birleştirilirken bile estetik katılarak ürünün güzelleştirilmesi ile giderek çeşitlenmiş ve duyguların aktarıldığı bir anlatım diline dönüşmüştür. İnsanlar sevincini, kederini, sitemini kullandığı renk, desen, oya ve nakışlara dökerek kendini ifade etmiştir.

Kumaş ve ipliklerin dayanıksız olması nedeniyle işlemenin ne zaman ve nerede ortaya çıktığı bilinmemektedir. Çeşitli kazılarda ve kurganlarda ortaya çıkan eşyaların üzerinde rastlanan süslemeler, işleme tarihinin MÖ 3. yüzyıla dayandığını gösterir. Hitit, Mısır, Mezopotamya, Asur, İran, Yunan ve Anadolu uygarlıklarının Orta Asya kurganlarından çıkarılan eşyalar nakışın tarihçesi hakkında bilgi verir. Yazılı kaynaklarda rastlanan bilgilere göre Asur kralı Sanherib'in (MÖ 704 ve 681) giysilerindeki süslemeler, nakışın daha da eski tarihlere uzandığını göstermektedir (Görsel 1).

Görsel 1: Sanherib Asur kralı (MÖ 704-MÖ 681)

MÖ 3 ile MS 2. yüzyıllar arasında Güney Sibiry'a da Hun Türklerine ait kurganlardan Ukok platosunda bulunan Kuturgundas Mezarlığı'nda arkeologlar tarafından bir seramik testi, ayaklı yemek tabağı şeklindeki masa parçaları, iki kemik oku, giysiyi süsleyen tunç grifon başı, grifon aplikeli deri parçaları, yün kumaş parçaları, iki ağaç dağ koyunu başı, altın varaklı demir toka, birkaç boncuk tanesi, kalın deriden kesme kuş tasvirleri, işlemeli deri çanta, iki bükümlü kalın yünden yapılmış ip ve ince işçiliğe sahip olduğu anlaşılan kürkten imal edilmiş bir elbise parçası gün ışığına çıkarılmıştır.

Birçok önemli kurgandan bulunan eğer örtüsü, işlenmiş renkli keçe örtüler, renkli kumaşlar, mezar duvarlarına asılan geometrik ve bitkisel bezemeli renkli örtüler, hayvan figürleri, düş ürünü sembolik yaratıklar ve insan figürlerine rastlanmıştır (Görsel 2). Bu ürünlerde applike, kordon tutturma ve zincir işi tekniklerinin kullanıldığı görülür. Türklerin bozkır yaşamında kullandığı renkli ipliklerle işli çizmeler de en bilinen örneklerdendir.

Görsel 2: Mezar odasında bulunan aslan başlı keçe örtü

Türk el işlemeciliğinin en güzel örnekleri pek çok müzede sergilenmektedir. Cumhuriyet öncesi ev, çarşı ve sarayda yapılan işlemlerin, amatör ve profesyonel olarak örgün ve yaygın eğitim kurumlarında yerel yönetimlerin açmış olduğu kurslarla yaşatılmasına devam edilmektedir. Ayrıca teknolojinin gelişmesi ile kişilerin yayınladığı eğitim videoları aracılığı ile daha da gelişip modernleşen yeni tasarımlar yapılmaktadır. Birçok yörede geleneklere dayalı çeyiz hazırlama, sünnet, doğum vb. kutlama ve hediyeleşmede güncelliğini korumaktadır. İşlemlerin, nakış makinelerinin gelişmesiyle tekstil sektöründeki yeri genişlemiş ve ülke ekonomisine katkısı artmıştır. Bugün nakış, spordan abiyeye her türlü giyim tamamlayıcı aksesuar ve yaşam alanlarını süsleyen ev tekstillerinde yaygın olarak kullanılmaktadır.

El nakışı, endüstriyellemesine rağmen önemini korumakta ve genellikle evde yapıldığından aile ekonomisine oldukça katkı sağlamaktadır. Sosyal medyanın yaygın olarak kullanılması ile evde yapılan el emeği göz nuru ürünler, internet ortamında pazarlanabilmekte ve kişiler ülke sınırlarını aşarak dünya ülkelerine ürünlerini ulaştırabilmektedir. Turistler de aldığı el emeği ürünleriyle ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır.

El Nakışlarının Kullanıldığı Alanlar

İşleme, çok çeşitte eşyanın süslenmesinde kullanılarak piyasaya sürülmektedir. İşlemenin kullanıldığı alanlar şunlardır:

- Oda takımları
- Yatak takımları
- Banyo takımları
- Yemek takımları
- Giyim süslemeleri
- Giyim tamamlayıcı aksesuarları
- Ev aksesuarları

Nakışta Desen

Bir yüzeye çizilen, nesnelerin renklerini değil de biçimlerini ve belirli çizgilerini gösteren resme **desen** denir. Kullanılan renk, işleme tekniği ve gereçlerle birlikte desenin düzgün, tekniğe ve ürüne uygun çizilmiş olması kaliteli bir ürün ortaya çıkarılmasında önemlidir. Desen seçerken, yapılacak ürün ve uygulanacak teknik göz önünde tutulmalıdır.

İşleme tekniklerinin kendine özgü özellikleri vardır. Desen, işlenecek tekniğe uygun hâle getirilerek düzenlenmelidir. Üretim ilk aşaması, ihtiyaca uygun ürünün belirlenmesidir. Ürüne karar verildikten sonra buna uygun desen tasarımı yapılır. Desen hazırlanmadan önce ürüne uygun desen kaynakları saptanarak materyaller toplanır. Bu materyallerden tekniğe uygun olanları seçilir. Seçilen kaynağa göre ya etüt aşamasından başlanarak sadeleştirme ve tekniğe uygun desen hâline getirilerek işleme yapılır ya da hazır desen kullanılıyorsa ilave ve eksiltmeler yapılır. Desen düzgün ve net çizilmeli, ürün modeline uygun kompozisyon hazırlanmalıdır. Kompozisyon hazırlanırken açık, koyu, denge, birlik ve hareket prensipleri göz önünde tutulmalıdır. Başlıca kompozisyon çeşitleri şunlardır:

- Kenardan merkeze doğru yapılan düzenlemeler
- Merkezden kenara doğru yapılan düzenlemeler
- Düzgün tekrar yapılan düzenlemeler
- Atlamalı tekrar yapılan düzenlemeler
- Bağlantılı tekrarlama yapılan düzenlemeler
- Grift tekrarlama yapılan düzenlemeler
- Serpmelerle yapılan düzenlemeler
- Simetrik düzenlemeler
- Asimetrik düzenlemeler
- Soldan sağa tekrarlamalarla düzenlemeler
- Sağdan sola tekrarlamalarla düzenlemeler

Nakışta Desen Geçirme Teknikleri

Beklenen kalitede işleme yapabilmek için desen geçirme tekniklerini bilmek önemlidir. Tekniğine uygun şekilde kumaşa geçirilen bir desen ile işleme yapmak kolaylaşır. Böylece muntazam bir ürün ortaya çıkar. Desenin kumaşa geçirilme teknikleri, teknolojinin ilerlemesi ve yeni araç gerecin üretilmesiyle çeşitliliğini artırmıştır. Desen transfer kalemlerinin çeşitlenmesi de işi kolaylaştırmıştır. Desen geçirme işlemi yapılmadan önce işleme yapılacak alan tespit edilmeli, kenarlar ölçülmeli ve desen eşit şekilde yerleştirilerek geçirilmelidir. İşlemede kullanılan desen geçirme teknikleri şunlardır:

Ütüyle Transfer Yöntemi Kullanılarak Desen Geçirme: Bu yöntem için üretilmiş transfer kalemi ile desen kâğıda çizilir. Desen çizili kısım kumaşın üzerine yerleştirilip tersinden ütülenerek desen kumaşa geçirilir (Görsel 3). Bu yöntemde, ısı ile transfer edilebilecek kâğıt üzerine basılmış hazır desenlerden de faydalanılabilir.

Görsel 3: Ütüyle desen geçirme

Görsel 4: Kopya kâğıdıyla desen geçirme

Görsel 5: Sabun kalemle desen geçirme

Görsel 6: Uçan kalemle desen geçirme

Görsel 7: Deseni tersinden çizerek desen geçirme

Kopya Kâğıdıyla Desen Geçirme: Kopya kâğıdının yüzü, kumaşın yüzeyine gelecek şekilde yerleştirilir. Bunun üzerine desen kâğıdı yerleştirilip desenin üzerinden çizilir ve desen kumaşa geçirilir. Kumaşın üzerine karbon kâğıdı yerleştirilir. Karbon kâğıdının üzerine desen yerleştirilerek çizilir (Görsel 4). Kaymasını önlemek için desen toplu iğne ile kumaşa tutturulur. Açık renk kumaşlar için siyah ve lacivert, koyu renk kumaşlar için beyaz ve sarı karbon kâğıdı kullanılmalıdır. Açık renk kumaşlar kirledebileceği için bu yöntem koyu renk kumaşlarda daha çok tercih edilir.

Sabun Kalemle Desen Geçirme: Sabun kalemle direkt kumaşın üzerine çizim yapılabilir. Desen, kumaşın altına yerleştirilir ve çizim, kumaşın üzerinden yapılır (Görsel 5). Çizgiler, su veya buhar ile temas ettiğinde kaybolduğundan kumaş kirlenmez.

Uçan Kalemle Kumaşa Çizim Yaparak Desen Geçirme: Açık renk kumaşlarda desen alta yerleştirilir ve görülen iz üzerinden kumaşa çizim yapılır (Görsel 6). Koyu renk kumaşlarda, desen kâğıdı kullanmadan direkt kumaş üzerine ezberden çizim yapılabilir. Kalem izi ısı ile temas ettiğinde yok olduğundan kumaş kirlenmeyen bir yöntemdir.

Deseni Tersinden Çizerek Desen Geçirme: Desen, yumuşak bir kalemle kâğıda çizilir. Parşömen ya da aydınlar kâğıda çizilen desen, desen çizili kısım alta gelecek şekilde kumaşın yüzüne yerleştirilir. Kaymaması için desen, toplu iğne ile tutturulur ve tersinden sert uçlu kalemle çizilir. Tersinden çizme işleminde bitmiş tükenmez kalem de kullanılabilir. Kumaşın en ve boy ipliği, desenin en ve boy çizgileriyle üst üste gelmelidir. Desenin tam olarak alta geçirilmesi sağlandıktan sonra desen kâğıdı kaldırılır. Kumaşa iyi geçmeyen yerler, desen üzerinden düzeltilir. Çizim yaparken alta karton konulması çizimin düzgün yapılmasını sağlar. Kalem ucunu ince olmalıdır. Açık renk kumaşlarda başarı ile uygulanır (Görsel 7).

Deseni Teyelleyerek Kumaşa Geçirme

Havlı, ince ve şeffaf (şifon, organze vb.) olan kumaşlara deseni düzgün geçirmek için kullanılan bir yöntemdir. Bu işlem için teyellemesi ve yırtılması kolay olan parşömen kâğıdı üzerine desen çizilir. Çizilen desen, işleme yapılacak kumaş üzerine teyellenerek kumaşa aktarılır ve kâğıt yırtılarak çıkarılır.

Desenin Tersini Çevirip Üstten Sürterek Desen Geçirme: Desen, parşömen kâğıdına belirgin şekilde yumuşak kalemle çizilir. Parşömen kâğıdının desen çizilmiş yüzü, kumaş üzerine yerleştirilir. Sert bir cisim yardımıyla kâğıdın ters yüzündeki desenli kısma sürülerek desen kumaşa aktarılır.

Delerek Desen Geçirme: Havlı (kadife, pazen vb.) kumaş üzerine desen geçirmede tercih edilen bir yöntemdir. Büyük boyda çizilmiş desenler, yırtılmadan defalarca kullanılabilir. Desen, iğne ya da delme aracı ile yırtılmamasına özen gösterilerek belirli aralıklarla delinir ve kumaş üzerine yerleştirilir (Görsel 8). Açık renk kumaşlarda kömür tozu, koyu renk kumaşlarda tebeşir tozu suyla ya da az bir yağ ile karıştırılır (Görsel 9). Hazırlanan karışım, desenin üzerine sünger ya da pamuk yardımı ile yayılarak desen kumaşa aktarılır (Görsel 10). Su ile yapılan karışımda su kâğıda zarar vereceğinden tebeşir tozunun biraz yağ ile karıştırılması daha iyi sonuç verir.

Görsel 8: Deseni delme

Görsel 9: Tebeşir, tebeşir tozu, sıvı yağ, pamuk

Görsel 10: Desene tebeşir tozu ve yağ karışımını sürme

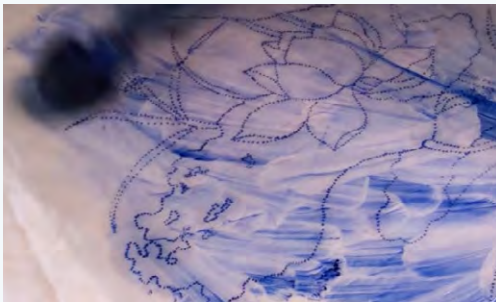
Desen geçirmek için kullanılan diğer pratik yöntemde ise desen, şeffaf bir naylon üzerine çizilir. Desenin çizgi hatları üzerine, kalın bir iğne yardımı ile yumuşak bir zemin üzerinde kısa aralıklarla delik açılır (Görsel 11). Sonra desen kumaş üzerine yerleştirilir. Koyu renk kumaşlarda tebeşir tozu, açık renk kumaşlarda sıvı desen boyası zemin üzerine yayılarak (Görsel 12) boya maddesinin deliklerden kumaş yüzeyine geçmesi sağlanır (Görsel 13). Desen kâğıdı veya naylonu kaldırılır. Tebeşir tozu veya pudra ile desen geçirilmişse ütü veya teyel ile desen sabitlenir (Görsel 14).

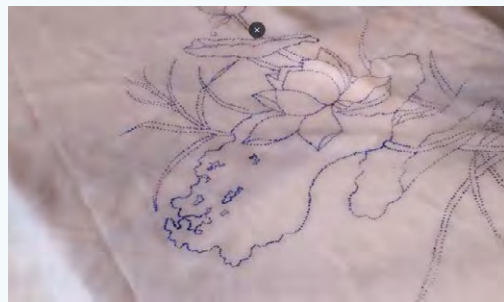
Görsel 11: Deseni delme

Görsel 12: Tamponla boyayı yüzeye yayma

Görsel 13: Boyayı yayma işini tamamlama

Görsel 14: Geçirilmiş desen

Sayarak Desen Geçirme: Desen; kanaviçe, goblen, Antep işi, hesap işi, tel kırma, ajurlar vb. tekniklerle kumaşa sayılarak geçirilir.

❖ GİRİŞ ❖

Yıkabilir Sabitleyiciyle Desen Geçirme: Yıkabilir sabitleyici üzerine desen çizilir. Desen çizilen sabitleyici, işlenecek bölgeye yerleştirilir. Yerleştirilen sabitleyicinin üzerine nakış işlenir. İşleme bittikten sonra su ile yıkayarak sabitleyicinin eriyip kaybolması sağlanır (Görsel 15, 16, 17, 18, 19 ve 20).

Görsel 15: Yıkabilir sabitleyici

Görsel 16: Sabitleyiciye çizim yapma

Görsel 17: İşlenecek kısma deseni yerleştirme

Görsel 18: Deseni işleme

Görsel 19: Sabitleyiciyi su ile yıkayarak temizleme

Görsel 20: Tamamlanmış ürün

Deseni Kumaş Altına Koyup Tersten Işık Kullanarak Desen Geçirme: Desen, kumaşın altına toplu iğne ile sabitlenir. Desenin iğnelendiği kumaş kasnağa yerleştirilip gerilir ya da kumaş, ışıklı masa üzerine masa mandalı ile sabitlenerek desen çizilir (Görsel 21). Işıklı masa yok ise gerilen kumaşın arkasından masa lambası yardım ile tersten ışık verilerek desen çizilir.

Açık renk, tüysüz ve düzgün dokunuşlu kumaşlarda (keten, poplin, terikoton, patiska, opal, terilen, yün tela, ödemiş ipeği vb.) ve ince, şeffaf kumaşlarda (şifon, organze, organtin, tül vb.) uygulanan bir yöntemdir. Desen, kumaş altına yerleştirilir ve kumaş üzerine kalemle çizilir.

Görsel 21: Işıklı masada desen geçirme

Dijital Ekran Üzerinden Desen Çizme

Teknolojinin gelişmesi ile genel ağdan bulunabilen desenler üzerinde, telefonun çekim özellikleri ve filtreleriyle uygun renk uygulamaları, sadeleştirme, büyültme ve küçültme işleri orantılı bir şekilde yapılabilmektedir. Örneğin tabletin üzerine çizim kâğıdı yerleştirilerek üzerinden çizim yapılabilir (Görsel 22). Aynı zamanda ekran ışığı sayesinde deseni kumaşa ya da kâğıda çizmek kolaylaşmaktadır.

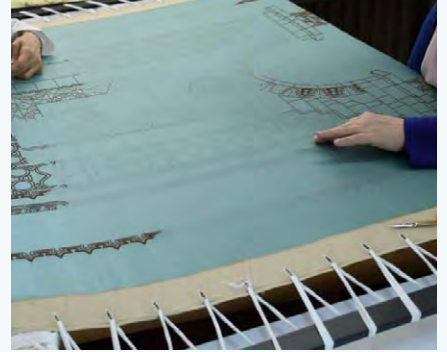

Görsel 22: Dijital ekran üzerinde desen geçirme

Nakışta Kumaş Germe Çeşitleri

Kumaşın işleme yapılacak kısmı düz iplik yönünde yerleştirilir. Daha sonra kumaş, kenarlarından çekilerek düz bir şekle getirilir. Bu işleme **kumaş germe** denir. Germe işleminden sonra kumaşta düz bir yüzey olacağı için işleme kolay yapılır ve kumaş, germe aracından çıkarıldıktan sonra büzme yapmaz.

Kumaş Gergefle Germe: Kasnağa gerilemeyen büyük parçalarda ya da birden fazla kişinin işleme yapacağı durumlarda uygulanan bir yöntemdir (Görsel 23). Kumaş, iki kenarından birer santim kıvrılır ve yan tahtaları üzerindeki kumaşlara çarpma dikişi ile tutturulur. Diğer kenarlara da yan bezleri tutturulur. İşlemenin kirlenmemesi için kumaşın üzerine parşömen kâğıdı yerleştirilir. Kumaş, kâğıtla birlikte yan kol tahtasına sarılır. Gergefin kol tahtaları, yan tahtaların ucundaki deliklerden geçirilir. Kumaşın genişliğine göre gergef ayarlanır. Kumaşın yan bezlerine dikilen kenar (zımbalı kenar), zımbaları içinden kalın iplerle gergefin kol tahtası üzerine dolanarak gerginleştirilir. İşlenen kısım, yan tahtası üzerine kâğıtla birlikte sarılır. İşlenmeyen taraf gergef üzerine getirilerek gerilir.

Görsel 23: Gergef ile gererek işleme

Kumaş Kasnakla Germe: Desen çizilen kumaşın altına kasnağın iç çemberi yerleştirilir (Görsel 24). Kasnak bezi kullanılabırsa kumaşın üzerine dört adet kasnak bezi yerleştirilir. Dış çember, iç çemberin üstüne bastırılarak geçirilir. Germe işlemi, kasnak bezi çekilerek yapılır. En ve boy ipliklerine dikkat edilerek kumaş çekilip gerilir. Germe işleminde kasnak bezi kullanılması kumaşın işleme sırasında yıpranmasını engeller.

Görsel 24: Kasnak ile germe

Kumaşı Kâğıtla Germe: İşlenecek deseni içine alacak ölçülerde üç veya dört kat kâğıt kesilir. Kâğıdın orta işareti alınır. İşlenecek kumaş, en ve boy ipliklerine dikkat edilerek kâğıt üzerine yerleştirilir. Kumaş, kenarlarından toplu iğneler ile sabitlenir. İşleme kumaşı en, boy, orta işaretlemelerinden ve desen etrafından kâğıda teyellenir. Üzerine işleme tekniği uygulanır. İşleme bittikten sonra kâğıt sökülür.

Nakışta Kullanılan Kenar Temizleme Teknikleri

İşleme yapılan kumaşın kenarları temizlenerek ürüne güzel bir görünüm kazandırılır. Kenar temizleme teknikleri; yapılan işin tekniğine, kullanılan kumaş özelliğine, kullanım alanına ve zevke göre seçilebilir. Kenar temizleme teknikleri şunlardır:

- Köşe yapma (dikdörtgen, kare)
- Baskı dikiş ile kenar temizleme (kıvrırarak ya da kenardaki sulara baskı dikişi yapılarak)
- Antika tekniği ve ajur ile baskı yapılarak kenar temizleme (Görsel 25)
- Püskül ile kenar temizleme (Görsel 26)
- Kastamonu çarşaf bağlama düğümü ile kenar temizleme (Görsel 26)
- Saçak bırakılarak ve bükülerek kenar temizleme (Görsel 27)
- Makrome ile kenar temizleme (Görsel 28)
- Rişliyö ile kenar temizleme
- Aplike ile kenar temizleme (Görsel 29)
- Tığ danteli ile kenar temizleme [Görsel 30 (bastırılan kenar üzerine tığ dantel yapılarak, bükülen kenar üzerine tığ dantel yapılarak, kenar uzunluğuna tığ danteli yapılarak)]
- Firkete oyası dikerek kenar temizleme (Görsel 31)
- Makine nakışı ile kenar temizleme (Görsel 32)
- Biye ile kenar temizleme (Görsel 33)
- Harç dikilerek kenar temizleme (Görsel 34)
- Mekik oyası dikilerek kenar temizleme
- Basit nakış iğneleri ile kenar temizleme
- İğne oyası ile kenar temizleme [Görsel 35 (bastırılan kenar üzerine, bükülen kenar üzerine, kenar üzerine iğne oyası dikerek)]

Görsel 25: Antika tekniği ve ajur ile kenar temizleme

Görsel 26: Kastamonu düğümü ve püskül ile kenar temizleme

Görsel 27: Saçak bükerek kenar temizleme

Görsel 28: Makrome ile kenar temizleme

Görsel 29: Aplike ve dantel ile kenar temizleme

Görsel 30: Tiğ danteli ile kenar temizleme

Görsel 31: Firkete ile kenar temizleme

Görsel 32: Makine nakışı ile kenar temizleme

Görsel 33: Biye ile kenar temizleme

Görsel 34: Harç dikerek kenar temizleme

Görsel 35: İğne oyası dikerek kenar temizleme

Nakışta Kullanılan Kumaşlar

Kumaş; pamuk, yün, ipek, keten gibi ipliklerin çeşitli yöntemlerle bir araya getirilmesiyle oluşturulan kaplayıcı yüzeydir. Kumaşlar, el yardımı ile tezgâhlarda ya da makinede dokunabilir (Görsel 36). Dokuma lifleri; bitkisel, hayvansal ve kimyasal olarak üç gruba ayrılır.

Görsel 36: Çeşitli kumaşlar

Bitkisel Liflerden Üretilen Kumaş Çeşitleri

Keten: Keten lifinden üretilen parlak görümlü, fabrikasyon olabileceği gibi yöresel olarak dokunanları da mevcut olan bir kumaş türüdür. Örneğin Ayancık keteni, Bursa keteni vb.

Patiska: Pamuk lifinden üretilen, sık ve düz dokunuşlu, dayanıklı, yıkanmaya elverişli bir kumaş türüdür. 90, 100, 140, 180, 220, 240 cm genişlikte üretilir. Çoğunlukla beyaz renkte üretilir ancak renkleri de bulunmaktadır.

Etamin: Pamuk ve keten liflerinden üretilen seyrek dokunuşlu, gözenekli görüntüye sahip bir kumaştır.

Pazen: Az bükümlü pamuk ipliğinden üretilen, dokuması kalın ve sık dokunuşta yumuşak bir kumaştır. Kumaşın bir yüzünün tüylendirilmiş olmasına karşılık iki yüzü tüylendirilmiş olanları da mevcuttur.

Basma: Pamuk ipliğinden üretilen, çeşitli renkte ve büyüklükte desenlerin basılı bulunduğu bir kumaştır.

Goblen: Keten lifinden üretilen, parlak ve ince dokunuşlu bir kumaştır.

Çuval: Kenevir lifinden üretilen, geniş gözenekli kalın ve sağlam bir kumaştır.

Opal: Pamuk lifinden üretilen ince sık ve düz dokunuşlu, hafif, yumuşak, dayanıklı ve yıkanmaya elverişli bir kumaştır. Çeşitli renkleri mevcuttur.

Tülbent: Pamuk lifinden üretilen çok ince, sık, düz dokunuşlu ve dökümlü bir kumaştır.

Mermerşahi: Pamuk lifinden üretilen çok ince, sık, düz dokunuşlu ve dökümlü bir kumaştır.

Markizet: Pamuk lifinden üretilen çok ince bir kumaştır.

Kanava (Kanaviçe): Keten, kenevir, pamuk ve jüt lifinden üretilen, seyrek dokunuşlu ve gözenekli görüntüye sahip bir kumaştır.

Kadife: Keten ve pamuk liflerinden üretilen, yüzeyi çok sık ve kısa hav bırakılarak dokunmuş kalın ve parlak bir kumaştır. Ters mattır. İpek lifinden üretilen kadifeler de bulunmaktadır.

Pamuk Saten: Pamuk lifinden üretilen parlak ve dökümlü bir kumaştır. İpek lifinden üretilenleri de mevcuttur.

Poplin: Pamuk veya keten lifinden üretilen, sık dokunuşlu ve ince bir kumaştır.

Yöresel Bitkisel Kumaşlar: Tokat bezi, İzmit bezi, Kastamonu bezi, Şile bezi, Denizli bezi, Manisa bezi vb.

Hayvansal Liflerden Üretilen Kumaş Çeşitleri

Krep: İnce yün lifinden üretilen yüksek bükümlü ipliklerin bez ayağı tekniği kullanılarak dokunması ile elde edilen bir kumaştır. İpek lifleri ile üretilenleri de mevcuttur.

Kaşe: Yün lifinden üretilen ve keçeleştirme işleminden sonra kumaş yüzeyi tüylendirilmiş kumaştır.

Flanel: Yün lifinden üretilen yumuşak tutumlu bir kumaştır.

Gabardin: Yün lifinden dimi tekniği ile dokunan bir kumaştır.

Tela: At, keçi kılı ile yün lifinden üretilen ipliklerle dokunan bir kumaştır.

Yün Tela: Yün lifinden üretilen ipliklerle dokunan bir kumaştır.

Lastikotin: İnce yün lifinden üretilen, çok sık dokunuşlu dimi ve Panama tekniği ile dokunan, ince, esnek ve dayanıklı bir kumaştır.

Çuha: Çözü ve atkı iplikleri yün lifinden üretilen, bez ayağı tekniği ile dokunan, %30 çektirilerek yoğun bir keçeleştirme işleminden geçirilmiş tok ve tüylü bir kumaştır.

Keçe: Yün ve tiftik liflerinin dövülmesi, sıkıştırılması sonucu keçeştirilerek elde edilen kaba, dokusuz kumaştır.

Tafta: İpek lifinden üretilen ipliklerle dokunan sert ve sık dokunuşlu, parlak bir kumaştır. Doğal ipekten üretildiği gibi suni ipekten üretilen tafta kumaşlar da bulunmaktadır.

Organze: İpek lifinden üretilen ince ipliklerle dokunan, sık ve düz dokunuşlu şeffaf, sert kumaştır. Doğal ipekten üretildiği gibi suni ipekten de üretilen organze kumaşlar bulunmaktadır.

Şifon: İpek lifinden üretilen tek katlı ipliklerle bez ayağı tekniğinde dokunan, ince ve şeffaf bir kumaştır. Doğal ipekten üretildiği gibi suni ipekten üretilen şifon kumaşlar da bulunmaktadır.

Krep Jorjet: Yün lifinden üretilen, çözgü ve atkı iplikleri çift kat bükümlü, bez ayağı tekniğiyle dokunan kumaştır.

İpek: İpek lifinden üretilen ipliklerle dokunan parlak, sık dokunuşlu ve dökümlü bir kumaştır.

İpek Saten: İpek lifinden üretilen ipliklerle dokunan ve tersi mat, yüzü parlak olan dökümlü bir kumaştır. Doğal ipekten üretilebildiği gibi suni ipekten üretilenleri de bulunmaktadır.

İpek Jorjet (Krep Jorjet): İpek lifinden üretilen bükümü yüksek ipliklerin atkı ve çözgüde kullanılarak bez ayağı tekniği ile dokunması sonucunda elde edilen bir kumaştır. Bürümcük görünüşlü ve mattır.

İpek Şantuk: İpek lifinden üretilen, yüzeyi pürüzlü bir kumaştır.

Kadife: İpek lifinden üretilen, yüzeyi çok sık ve kısa hav bırakılarak dokunmuş kalın ve parlak bir kumaştır.

Ödemiş İpeği: İpek lifinden üretilen az bükümlü ipliklerden elde edilen, parlak ve sert bir kumaştır.

Kimyasal Liflerden Üretilen Kumaş Çeşitleri

Tül: Naylon ipliklerden ağ şeklinde dokunarak üretilen bir kumaştır.

Terilen: Kimyasal liflerden üretilen ipliklerin bez ayağı tekniği ile sık olarak dokunmasından elde edilen bir kumaştır.

Saten, tafta organze şifon gibi ipek lifinden üretilen kumaşlar kimyasal liflerden de üretilmektedir. Ayrıca doğal lifli kumaşların dayanıklılığını artırmak için belli oranda kimyasal lif katılarak üretilen kumaşlar da vardır.

Nakışta Kullanılan İplikler

İşleme tekniğinin özelliğine göre iplik ihtiyacı değişiklik gösterebilir (Görsel 37). Bu nedenle, işlemede kullanılabilecek ipliklerin özelliklerini tanımak önemlidir.

Görsel 37: Çeşitli iplikler

İplikler, yapıldıkları lif özelliğine göre şu şekilde sınıflanabilir:

Bitkisel Liflerden Üretilenler İplikler: Koton, muline, pamuk, doğal rafya

Hayvansal Liflerden Üretilen İplikler: Yün, çamaşır ipliği, ibrişim, kordone

Kimyasal Liflerden Üretilen İplikler: Floş, naylon iplikler, orlon, sentetik rafya, kordon şeritler

Madensel Liflerden Üretilen İplikler: Sırma, sim iplik, ince şerit, tel harçlar

Nakışta Yardımcı Süsleme Gereçleri

İşlemelere güzel ve çekici bir görünüş kazandırmak için pul, boncuk vb. yardımcı süsleme gereçleri kullanılır. Ev dekorasyonunda kullanılan aksesuarlar başta olmak üzere çanta, şal, kıyafet gibi birçok ürünün süslemesinde bu gereçlerden yararlanır.

Görsel 38: Payet ve boncuk ile süsleme (pul)

Pul: Yuvarlak, ince, yassı, bombeli, düz, ortası delik, metal ya da plastik parçalardır. Değişik formlarda ve renklerde üretilenleri mevcuttur (Görsel 38).

İnci: İstiridyenin içinden çıkarılan bu gereç, mücevher ve süs eşyası olarak kullanılır. Yuvarlak, sert, sedef renginde değerli taşır. Bugün işlemlerde kullanılan inciler, yapay incilerdir. Cam, plastik ve sedef gibi maddelerden yapılır.

Boncuk: Sedef, cam, kristal, ahşap, plastik, porselen veya çeşitli taşlardan yapılmış ortası delik ve çoğu yuvarlak, renkli süs gereçidir. Yuvarlak boncuk, camdan üretilir. Boru boncuk, boru ya da damla formunda 6-8 köşeli ve uzundur. Kesmeli köşeli formda boncuklar ışığı yansıtarak parlak görünür ve değişik boylarda üretilir (Görsel 39).

Nazar Boncuğu (Göz Boncuğu): Çoğunlukla koyu mavi ve beyaz renktedir. Bu renklerin yanında sarı renkte göz boncukları da vardır (Görsel 39).

Tırtıl: Sırma tellerinin köşeli ve hafif seyrek helezon şeklinde bükülmesi ile elde edilir. Altın ve gümüş renginde üretilir.

Görsel 39: Nazar boncuğu ile süsleme

Kurt: Sırma tellerin yuvarlak ve sık olarak düzgün bir helezon şeklinde bükülmesi ile elde edilir. Altın ve gümüş renginde üretilir.

Stras: Suni bir taştır, pırlanta gibi işlenir. Kumaş üzerinde tutunmasını sağlamak için madeni tırnaklar içine yerleştirilmiştir. Genellikle renksiz olanları tercih edilse de çeşitli renkte olanları mevcuttur (Görsel 40 ve 41).

Görsel 40: Boru boncuk ve kesme boncuk ile süsleme

Görsel 41: Boncuk ve straz ile süsleme

Nakışta Ütü Yapma Teknikleri

İşlemeli ürünler, ütülendiğinde gerçek değerini gösterir. Nakışın güzelliğinin ortaya çıkması, güzel ve net bir görünüm kazanması için iyi bir ütüleme yapılmalıdır. Ayrıca ütüleme yapmak, ürünlerin üzerindeki mikroorganizmaların yok olmasını sağlar ve ürünlerin çabuk kirlenmesini önler. Ütüleme, ürünün dayanıklılığını artırır. Ütülenen ürünler daha az yer kaplar. Kumaşın ve işlemede kullanılan malzemenin cinsine göre ısı ayarı seçilmelidir. Aksi hâlde ısı az geldiğinde kırışıklıklar yeterince açılmayacak, istenilen görüntü elde edilemeyecektir. Isı fazla olursa kullanılan malzeme yanarak veya büzülerek zarar görecektir. Ütüleme esnasında kumaşın cinsine göre ütü ısı seçilmelidir. Kumaş cinsi ve buna uygun ısı dereceleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Kumaş Cinsine Uygun Ütü Isı Dereceleri

Kumaş Cinsi	Isı Derecesi	Noktalı Isı Paneli Derecesi
Naylon (NYL)	100 °C	●
İpekli (SL)	125 °C	●●
Yünlü (WL)	160 °C	●●
Pamuklu (COT)	230 °C	●●●
Keten (LİN)	260 °C	●●●

Buharlı ütüye su eklenirken ütünün fişi prizde olmamalıdır. Ütüde elektrik kaçağı varsa ütü hemen onarıma verilmelidir. Ütüleme işleminden sonra haznedeki su boşaltılmalıdır. Prize takılı olan ütü fişi, kordondan değil fişten tutularak çekilmelidir. Ütü kordonu bükülmemelidir. Fiş, ıslak elle prizden çekilmemelidir. Ütü, soğuduktan sonra kaldırılmalıdır.

DİKKAT

İşlemeli Ürünlerin Ütülenmesi

- Ütü yapılacak yer, aydınlık olmalıdır.
- Ütünün altı, ütü yapılacak kumaş ve diğer malzemeler temiz olmalıdır.
- Ütü ısısı, ütülenecek kumaşa uygun dereceye getirilmelidir.
- Ütü yapılacak yer düz olmalı, işlemeli ürünler mutlaka tersinden ütülenmelidir.
- Kabartmalı işlemlerde kumaşın altına yumuşak kumaş ya da havlu konulmalıdır.
- Ütüleme işleminde kumaşın en ve boy iplik yönlerine dikkat edilmeli, özellikle boy ipliği yönünde ütüleme yapılmalıdır.
- Kumaşı esneteceğinden verev yönde ütüleme yapılmamalıdır.
- Ütüleme işleminde kumaş özelliği dikkate alınarak gerektiğinde nemli ütü bezi kullanılmalıdır.
- Pamuk, keten vb. sık dokunuşlu kumaşlar; üzerinden ütü kaydırılarak ütülenmelidir.
- Seyrek dokunuşlu kumaşlar, ütünün aşağı yukarı kaldırılıp indirilmesiyle ütülenmelidir.
- Sim iplik ile işlenmiş olan yerler bastırılmadan, hafif nemli ütü beziyle ütülenmelidir.
- Ütüleme sırasında kararma, büzülme olabileceğinden pul ve benzeri malzemelerle işlenmiş kısımların üzerine mümkün olduğunca ütü basılmamalıdır.
- Kumaşta iz bırakmaması için iğnenin üzerine ütü basılmamalıdır.
- Kumaşta iz kalmaması için teyellenmiş bölümlerin üzerine hafif ütü basılmalıdır.
- İnce kumaş ve dantel gibi ürünlerin sararmasını engellemek için ürünün üzerine kâğıt yerleştirerek ütülenmelidir.
- Nemlendirildiğinde leke oluşabilecek hassas kumaşlar (ipek vb.), yumuşak ve nemli bir kumaş içine sarılarak 15 dakika kadar bekletilip nemlendirildikten sonra ütülenmelidir.
- Ütü doğrudan doğruya işlemeli kumaşa değdirilmemeli, ütü temiz bir beze sürülerek denenmelidir.
- Naylon türü kumaşlar ütülenirken kumaş üzerine mutlaka kâğıt konulmalıdır.
- Kolalı kumaşlar ütülenirken yapışma olmaması için ütü ara sıra tuz tabakası üzerinden geçirilmelidir.

Ütünün Bakımı ve Temizliği

İyi ütü yapılabilmesinin en önemli şartı ütü tabanının temiz olmasıdır. Tabanı kirli olan ütü kullanıldığında üründe telafi edilemeyecek lekeler oluşabilir. Ütü tabanının temizlenmesinde dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Kolalı kumaşlar ütülenirken ütü kalın bir tuz tabakası üzerinden geçirilmelidir.
- Kolalı kumaşların ütülenmesinden sonra ütünün tabanı, sabunlanmış bir süngerle ya da tebeşir tozu ile temizlenmelidir.
- Buharlı ütüler için kireç çözücü hazır ürünler tercih edilmelidir.
- Altı kaygan olmayan ütüler kızdırılarak tülbent parçası üzerinde bulunan balmumu ya da parafin üzerinden geçirilmelidir. Böylece ütü yeniden kayganlık kazanacaktır (Piyasada bulunan hazır ütü temizleme ve bakım malzemelerinden yararlanılabilir.).

1. ÖĞRENME BİRİMİ

ELDE ÇİN İĞNESİ

KONULAR

- 1.1. ELDE ÇİN İĞNESİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ
- 1.2. ELDE ÇİN İĞNESİ TEKNİKLERİ
- 1.3. ELDE ÇİN İĞNESİ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ

1.1. ELDE ÇİN İĞNESİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ

Çin iğnesi, çeşitli yüzeyler üzerine tek renk veya çeşitli renkte ipliklerle düz bir yüzey oluşturulacak şekilde işlenen bir süsleme tekniğidir. Çin iğnesi tekniğinde desenin yüzeyi, tamamen veya bir kısmı kapatılarak işlenir. İşleme yönünden kolay ve zevkli bir çalışma olan Çin iğnesinin tarihi eskilere dayanmaktadır. İlk örneklerine Çin Türkistan'ı ve Moğolistan'da rastlanmıştır. Bugün dahi Çin ve Japon mabetlerinde bu cins kumaş ve işleme örneklerine rastlanmaktadır. Osmanlı Dönemi'ndeki örnekler ise saraylarda yapılan kaftanlar ve bohçalardaki süslemelerde görülür.

Çin sanat tarihinde, ressamlık ve porselen sanatının da gelişmiş olduğu gözlenir. Çin iğnesi tekniği de bu sanatlarla birlikte gelişmiş olduğundan boyamadan ayırt edilemeyecek kadar güzel işlenmiştir. Bu özelliği ile boyanmış hissi verdiği için iğne boyası da denir.

Çinliler, ipekten dokudukları "atlas" adı verilen kumaşlar üzerine bu işleme tekniğini uygulamıştır. Desen için günlük yaşantıdan, doğadan ve efsanelerden sıklıkla faydalandığı görülür. Doğadaki renkler ve şekiller en ince ayrıntısına kadar desene, desenden de renkli ipek ipliklerle işlemeye aktarılmıştır. Çinliler desen için doğadan (bitki ve hayvan, dağ, bulut, güneş vb.), temsili resimlerden (mitolojik peri, ejder, gökyüzü âlemleri ve tanrılar), mimari ve günlük yaşamdan (Çin ve Japon kıyafetleri) faydalanarak çeşitli desenler oluşturmuştur (Görsel 1.1, 1.2, 1.3 ve 1.4).

Görsel 1.1: Ejderha örneği

Görsel 1.2: Doğa, mimari örneği

Görsel 1.3: Doğa, insan, mimari örneği

Görsel 1.4: Temsili resim örneği

1.1.1. Çin İğnesinin Uygulandığı Yerler

Uygulaması kolay ve kullanışlı bir teknik olduğundan hemen her yüzeye ve ürüne uygulanabilir. Uygula-

nacağı ürüne ve kullanım amacına göre desen tasarımı yapılmalıdır. Başlıca kullanıldığı alanlar şunlardır:

Ev Dekorasyonu: Abajur, pano, kitap-albüm kapakları vb. (Görsel 1.5)

Tamamlayıcı Aksesuarlar: Çanta, cüzdan, ayakkabı, şal, fular, şapka, bere, atkı vb. (Görsel 1.6, 1.8 ve 1.7)

Bebe Giyim ve Eşyaları: Şapka, elbise, kundak, zıbın, önlük, patik, oda aksesuarları vb. (Görsel 1.9)

Ev Tekstili: Yatak odası takımları, mutfak takımları, yemek takımları, salon takımları, çeşitli kırlent, bohça, şase, seccade vb. (Görsel 1.10 ve 1.11)

Giyim Süslemeleri: Gecelik, sabahlık, bluz, gömlek, fantezi kıyafetler vb. (Görsel 1.12)

Görsel 1.5: Duvar panosu

Görsel 1.6: Çanta

Görsel 1.7: Yelpeze

Görsel 1.8: Cüzdan

Görsel 1.9: Bebek patiği

Görsel 1.10: Lavanta kesesi

Görsel 1.11: Kırlent

Görsel 1.12: Elbise

1.1.2. Çin İğnesinde Desen ve Renk Özelliği

İşleme tekniği ve malzemeler, uygulanacak ürüne ve kullanım amacına göre seçilir. Seçilen işleme tekniğine uygun desen tasarımı yapılmalıdır. Çin iğnesi desenlerinin belirgin bir özelliği yoktur. Her türlü desen rahatlıkla uygulanabilir. Girintili çıkıntılı ve günlük yaşantıdan dramatize edilmiş desenler, insan ve hayvan figürleri, doğa manzaraları vb. objelerden faydalanılır (Görsel 1.13). Desende sınırlama yoktur. Desen seçilirken ve kompozisyon hazırlanırken ürüne ve kumaş özelliğine uygun olmasına dikkat edilir. Çin iğnesinde gölgeli, düz ve fantezi Çin iğnesi işleme teknikleri kullanılır. Kullanılan bu üç teknikte de desen çizme yöntemi aynıdır. Desen hazırlamada farklılık yoktur ancak işlemede teknik ve renk kullanımı değişiklik gösterir. Çin iğnesinde çizilen objenin ışığı, gölgesi ve görünen tüm renk tonlamaları bire bir kopya edilip gerçekçi anlatım yöntemi uygulanır (Görsel 1.13). Fantezi Çin iğnesinde işleme yapılırken daha stilize bir yöntem kullanılarak sadece desenin kenar hatları üzerinde çalışılır.

Görsel 1.13: Gölgeli Çin iğnesi tekniği ile işlenmiş nilüfer çiçeği örneği

Renk Özelliği

Çin iğnesinde renk kullanımı oldukça geniş ve etkilidir. Düz Çin iğnesinde tek renk, gölgeli Çin iğnesinde doğadaki tüm renkler (Görsel 1.14 ve 1.15)), fantezi Çin iğnesinde desenin bazı yerlerine gölge verilerek uygulanır.

Görsel 1.14: İşlenmiş doğa resmi örneği

Görsel 1.15: İşlenmiş balık örneği

Desen ve renk seçilirken dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- İşleme tekniğine uygun olmalı
- Üzerine işlenecek kumaş özelliklerine uygun olmalı
- İşlemenin kullanılacağı yere uygun olmalı

1.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar

Tasarım yaparken birtakım kaynaklardan faydalanılmaktadır. Kaynaklar şu şekilde sıralanabilir:

- Doğa (çiçek, böcek, kuş, ağaç, dere, dağlar vb.) (Görsel 1.16 ve 1.17)
- Fotoğraflar (Görsel 1.18)
- Kumaş ve kâğıt üzerine basılı resim ve desenler (Görsel 1.19)
- Desen kitapları, genel ağ paylaşımları
- Tarihi eser ve müzeler
- Eski Türk işlemleri
- Farklı milletlerin halk bilimi
- Hayal gücü

Görsel 1.16: Doğadan esinlenerek tasarlanmış desen

Görsel 1.17: Doğadan esinlenerek işlenmiş ürün örneği

Görsel 1.18: Fotoğrafa basılı resim örnekleri

Görsel 1.19: Kâğıda basılı resim örnekleri

1. Öğrenme Birimi

Bir resimden kopya edilen ya da herhangi bir objeden elde edilen etüt, olduğu gibi kumaş üzerine geçirilerek işlenemez. Yapılan etüt çalışması, işlenecek tekniğin özelliklerine uygun olarak desene dönüştürülmelidir. Desen tasarımı yapılırken nesnenin gerçek görüntüsünden yola çıkılarak etüt çalışması ile gerçekçi bir çizim yapılır. Nesnenin biçimindeki girinti ve çıkıntılar, karakteri bozulmadan artırılıp belirginleştirilir. Desen, üzerindeki gölgeler ve kalın çizgiler temizlenerek tek ve düzgün bir çizgi hâline getirilir. Desen, parşömen kâğıdı üzerinde orta sertlikte bir kalemle temiz ve net olarak çizilir. Fotoğraftan yapılan çalışmalarda ise desen, direkt fotoğraf üzerinde desenin belirgin olan kenar hatları üzerinden çizilerek oluşturulur (Görsel 1.20).

Görsel 1.20: Fotoğraf üzerinde desenin ana kenar hatlarından çizerek desen oluşturma

1.1.4. Çin İğnesi Desende Kompozisyon Özellikleri

Tasarıma başlanırken desenin nerede, nasıl, hangi amaçla kullanılacağı dikkate alınmalı ve ürüne uygun desen tasarımı yapılmalıdır. Süslemeyi oluşturacak motifler, kullanılacağı yere uyumlu bir şekilde yerleştirilmelidir. Kompozisyon ilkelerine bağlı kalınarak şekillerin ve renklerin bütün içinde düzenlenip amaca uygun yerleştirilmesi işlenecek ürünün başarılı olmasını sağlar. Motiflerin kompozisyon içinde belirli bir düzen oluşturması için kullanılan yöntemlerden bazıları şunlardır:

- Simetri (Görsel 1.21)
- Geometrik biçimler (Görsel 1.22)
- Tekrar [düz, aralıklı, büyüklü küçüklü, simetrik sıralama (Görsel 1.22)]
- Asimetri (Görsel 1.23)

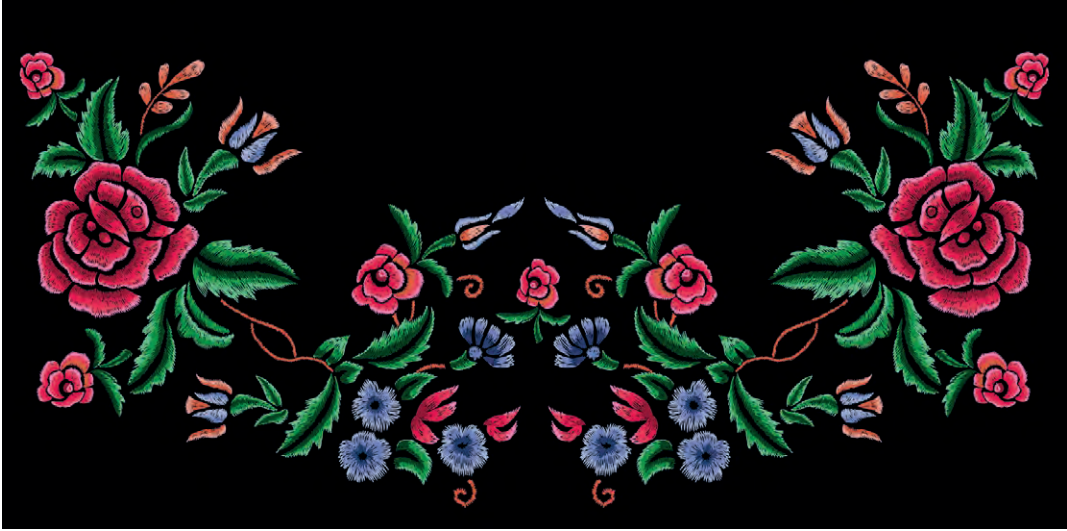
Bu yöntemler bazen tek bazen bir arada kullanılarak (Görsel 1.24) yeni desenler oluşturulur.

Görsel 1.21: Simetri yöntemi ile Çin iğnesi yaka deseni hazırlama

Görsel 1.22: Geometrik biçimden (daire, kare) faydalanarak uygulanmış tekrar yöntemi örnekleri

Görsel 1.23: Asimetrik motifün simetrik yerleşimi örneği

Görsel 1.24: Farklı yöntemlerin bir arada kullanılmasıyla işlenmiş desen

❖ **Amaç:** Genel ağdaki görüntüden etüt çalışması yaparak Çin iğnesi-deseni tasarlamak.

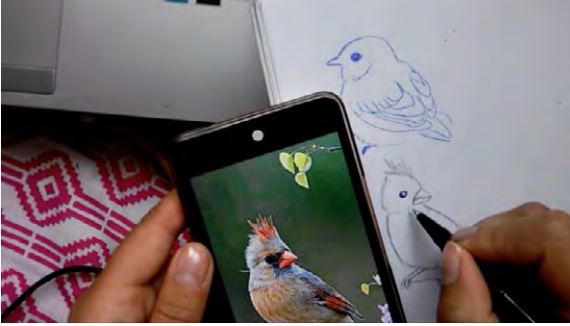
1. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede Çin iğnesi desen tasarımı çalışmasını tamamlayınız.**

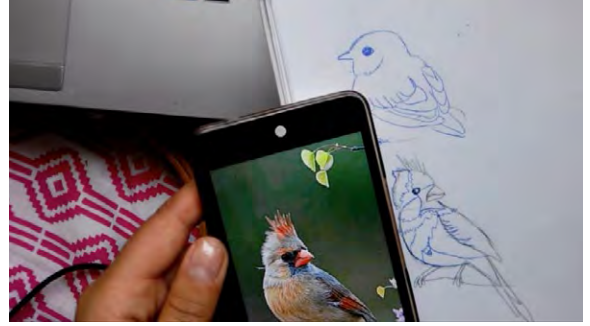
❖ **Araç Gereç:** Resim kâğıdı, parşömen kâğıdı, yumuşak uçlu kurşun kalem, sert uçlu kurşun kalem, silgi, cetvel, çeşitli boya malzemeleri, internet bağlantısı olan bilişim aracı

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Deseni hangi üründe ne amaçla hazırlayacağınıza karar veriniz.
5. Genel ağ üzerinden yapmayı tasarladığınız ürün süslemesi ile ilgili desen konusunu araştırarak örnekler toplayınız.
6. Seçmiş olduğunuz objenin etüt çalışmasını yapınız (Görsel 1.25).
7. Etüt çalışmasının ayrıntılarını temizleyerek Çin iğnesi tekniğine uygun tek çizgiye dönüştürünüz (Görsel 1.26).
8. İşlenecek hâle getirdiğiniz desenin bölümlerinin rengine karar veriniz (Görsel 1.27 ve 1.28).

Görsel 1.25: Genel ağdan obje etüdü çalışması

Görsel 1.26: Etüt çalışmasını işlemeye uygun hâle getirme

Görsel 1.27: Desenin işleme renklerini ve bölümlerini belirleme

Görsel 1.28: Deseni renklendirme

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 1'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 1

"1. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Deseni hangi üründe ne amaçla hazırlayacağına karar verdi.		
3. Genel ağ üzerinden yapmayı tasarladığı ürün süslemesi ile ilgili desen konusunu araştırarak örnekler topladı.		
4. Seçtiği objenin etüt çalışmasını yaptı.		
5. Etüt çalışmasının ayrıntılarını temizleyerek Çin iğnesi tekniğine uygun tek çizgiye dönüştürdü.		
6. İşlenecek hâle getirdiği desenin bölümlerinin rengine karar verdi.		
7. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
8. Temiz ve düzenli çalıştı.		
9. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

1.1.5. Deseni Kumaşa Geçirme ve Germe

Desen hazırlama ve kumaşa geçirme aşamalarında malzemeler, desenin geçirileceği kumaşın özelliği ve rengi dikkate alınarak seçilmelidir. Örneğin desen, açık renk kumaşlara geçirilirken kurşun kalemle kopyalama yapılır. Koyu renk kumaşlara, açık renk kopya kâğıdı veya desen çizim kalemi ile desenin geçirilmesi tercih edilir. Başlıca kullanılan araç gereç şunlardır:

- Parşömen kâğıdı
- Kurşun kalem (B grubu yumuşak ve H grubu sert)
- Desen transfer kalemi (Ütü ile transfer edilir.)
- Sabun kalem [çizgi taşı (Su ile temas ettiğinde silinir.)]
- Uçan kalem (Isı ile kaybolur.)
- Çin iğnesi tekniğine uygun çeşitli desen kitapları
- Cetvel
- Toplu iğne
- Masa
- Kumaş
- Mezura
- Kartpostal
- Karbon kâğıdı

Çin iğnesi tekniğinde başlıca desen geçirme yöntemleri şunlardır:

- Ütü ile transfer
- Kopya kâğıdı ile desen geçirme
- Sabun kalem ile desen geçirme
- Uçan kalem ile çizim yapma
- Desenin tersinden çizme
- Delerek desen geçirme
- Deseni kumaşın altına yerleştirerek çizme

Deseni kumaşa düzgün geçirmek için sonucunu etkiler. Kumaşa düzgün geçirilmeyen bir desen güzel işlenemez. Desen çizgilerindeki hatalar, işlemeye aynı şekilde yansır.

Kumaş, desen çizilmeden önce işlemeye hazırlanmalıdır. Hazırlık işlemi şu şekilde yapılır:

- Kumaşın kenar eğrileri düzelterek ürün ölçülerine uygun kesilir.
- Kenarlarının atmaması için elde sürfile yapılarak, makinede zikzak veya overlok ile temizlenir (Görsel 1.29).
- Desenin yerleştirileceği bölge, ürün tasarımına uygun şekilde enine ve boyuna teyel yapılarak desen ortasının orta noktaya geleceği şekilde işaretlenir (Görsel 1.29).
- Bu işlem, ütü izi ile ya da uçan kalemlerle işaretlenerek de yapılabilir. Buna kumaş özelliğine göre karar verilir.
- Desen işaretlemelere uygun yerleştirilir (Görsel 1.30).
- Desen, seçilen geçirme yöntemine uygun şekilde çizilir (Görsel 1.31 ve 1.32).

Görsel 1.29: Kenarları temizlenmiş kumaşa desen alanının işaretlenmesi

Görsel 1.30: Desen kâğıdının işaretlere uygun yerleştirilmesi

Görsel 1.31: Desenin kumaşa geçirilmesi

Görsel 1.32: Kumaşa geçirilmiş desen

Kumaşı Germe

Düzen gerilmeyen ve gevşek bir kumaşa yapılan işleme, kasnak veya gergeften çıkarıldıktan sonra kumaşa toplama yaparak büzüşmüş bir görünüm oluşturur. Bu nedenle kumaş, çok iyi gerilmeli ve işleme tamamlandığında gergefte görüldüğü gibi kalmalıdır. Çin iğnesi tekniğinde kumaşı germe, kasnağa ve gergefe germe olmak üzere iki şekilde yapılır.

Kasnak İle Germe: Küçük desenlerde kasnağa germek uygundur.

Gergef İle Germe: Büyük desenlerde ise gergefe gerilerek işlenmesi işlenen kısımların kasnak halkalarının arasına sıkışıp örselenmemesi için ve desenin bütününün görülmesi açısından önemlidir.

❖ **Amaç:** Deseni kumaşın altına yerleştirerek desen geçirmek.

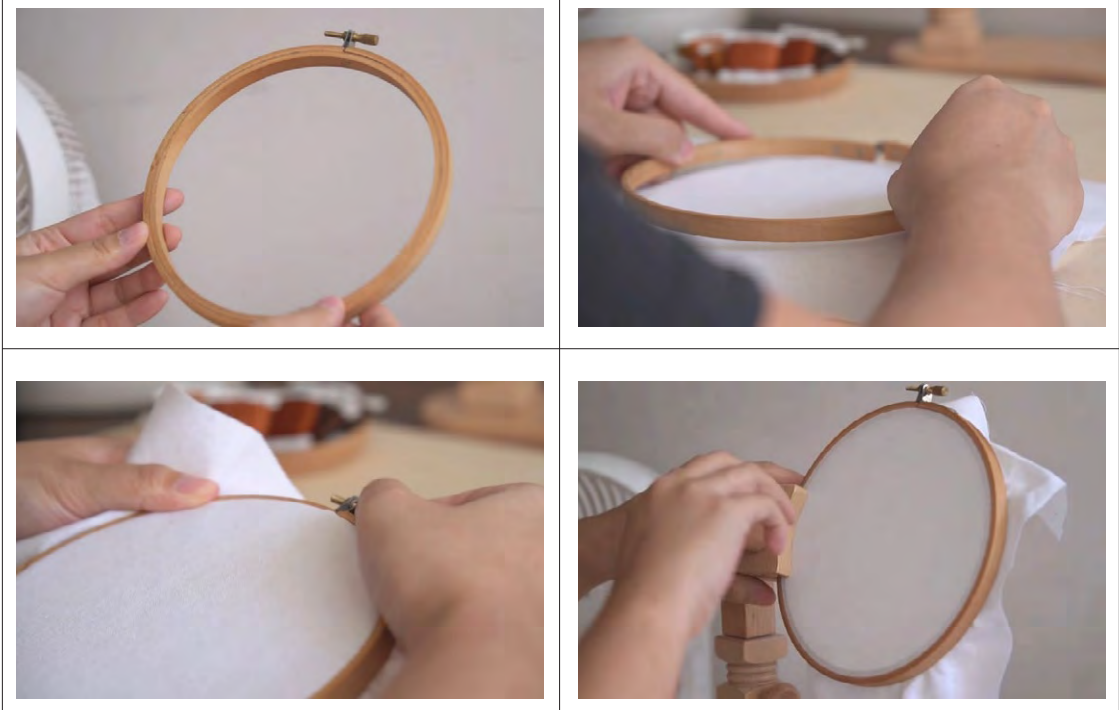
2. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede deseni kumaşın altına yerleştirerek desen geçirme çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Resim kâğıdı, parşömen kâğıdı, yumuşak uçlu kurşun kalem, sert uçlu kurşun kalem, silgi, kumaşa iz bırakmayan yapışkan malzeme (sakız olabilir) veya toplu iğne

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı işlemeye hazırlayınız.
5. Deseni kâğıda çiziniz veya hazır desen kullanınız.
6. Küçük desenlerde kumaşı kasmağa geriniz [Büyük desenlerde kumaşı beyaz karton üzerine gergin bir şekilde iğneleyiniz ve deseni karton ile kumaş arasına yerleştirerek çizim yapınız (Görsel 1.33)].
7. Gerilen kumaşın altına deseni yerleştiriniz (Görsel 1.34, 1.35 ve 1.36).
8. Desenin yansımasını güçlendirmek için kumaşın arkasından masa lambası veya varsa ışıklı masa kullanınız (Pencere camında da çizim yapabilirsiniz.).
9. Desenin görünen izleri üzerinden çizim kalemi ile deseni çiziniz (Görsel 1.37).
10. Çizilen desenin renk detayı özelliklerini dikkate alarak çizim yapınız (Görsel 1.38).

Görsel 1.33: Kumaşı kasmağa germe aşamaları

Görsel 1.34: Hazır deseni çizime hazırlama

Görsel 1.35: Kalemle çizime hazırlama

Görsel 1.36: Deseni kumaşın altına yerleştirme

Görsel 1.37: Altına yerleştirilen deseni kumaşın yüzünden çizme

Görsel 1.38: Renk bölgesi ayrımlarına dikkat edilerek işlenmiş desen

1. Öğrenme Birimi

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 2'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 2

"2. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
3. Deseni kâğıda çizdi veya hazır desen kullandı.		
4. Kumaşı germe işlemini desenin büyüklüğüne uygun yaptı.		
5. Gerilen kumaşın altına deseni yerleştirdi.		
6. Desenin yansımasını güçlendirmek için eldeki imkânlarla uygun yöntem seçerek uyguladı.		
7. Deseni kumaşa düzgün çizdi.		
8. Çizilen desenin renk detayı özelliklerini dikkate alarak çizim yaptı.		
9. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
10. Temiz ve düzenli çalıştı.		
11. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

1.2. ELDE ÇİN İĞNESİ TEKNİKLERİ

Elde Çin iğnesi teknikleri uygulanmadan önce işlemede kullanılan araç gereci tanımak, tekniğe uygun kumaşı bilmek, kumaşa uygun iplik türünü bilmek ve renk uyumunu yapabilmek önemlidir. Bu nedenle tasarlanan ürüne uygun malzeme seçilmelidir.

1.2.1. Kullanılan Kumaşlar

Çin iğnesi; sık, düzgün ve bez ayağı (Atkı ve çözgü bağlantılarının en sık olduğu dokuma şeklidir.) tekniği ile dokunan kumaşlar üzerine uygulanabilir. Bu kumaşlar keten, opal, patiska, poplin, goblen, krep, ipek, ipek saten, tafta, organze, şifon, ödemiş ipeği, terilen vb.dir. İnce dokunmuş kumaşlarda, işleme esnasında dokumanın iplikleri sıyrılarak kumaşın bozulmasına neden olabilir. Bu bozulmayı engellemek için kumaşın altına organze veya kâğıt işleme telaları kullanılmalıdır (Görsel 1.39).

Görsel 1.39: Kâğıt tela

1.2.2. Çin İğnesinin İşlenmesinde Kullanılan Araç Gereç

Çin iğnesinin işlenmesi sırasında kullanılan çeşitli malzemeler vardır (Görsel 1.40). Bu malzemeler şunlardır:

İplikler: Koton, muline, çamaşır ipeği, floş, orlon, rafya, yün iplik

Yardımcı Süsleme Malzemeleri: Çeşitli inci, boncuk, pul, kenar temizlemede ve süslemede kullanılan çeşitli harç, püskül vb.

Germe Araçları: Desen boyutuna uygun ölçüde kasnak (vidalı, vidasız, ayaklı), gergef, germe esnasında kullanılacak bez

İğne: İşlenecek kumaşta istenilenden fazla delik açmayan ince uzun işleme tekniğine özel nakış iğnesi, dikiş iğnesi, kumaşı işlemeye hazırlama esnasında kullanılacak toplu iğne

Dikiş Yüksüğü: Dikiş dikerken, iğnenin batmasını önlemek için parmak ucuna takılan kesik koni biçiminde gereç

Makas: Keserken kumaşa zarar vermeyen keskin kumaş makası, işleme esnasında kullanılacak küçük nakış makası veya iplik kesicisi

Ütü: Ütü, ütü masası, ütü bezi, leke çıkarıcılar

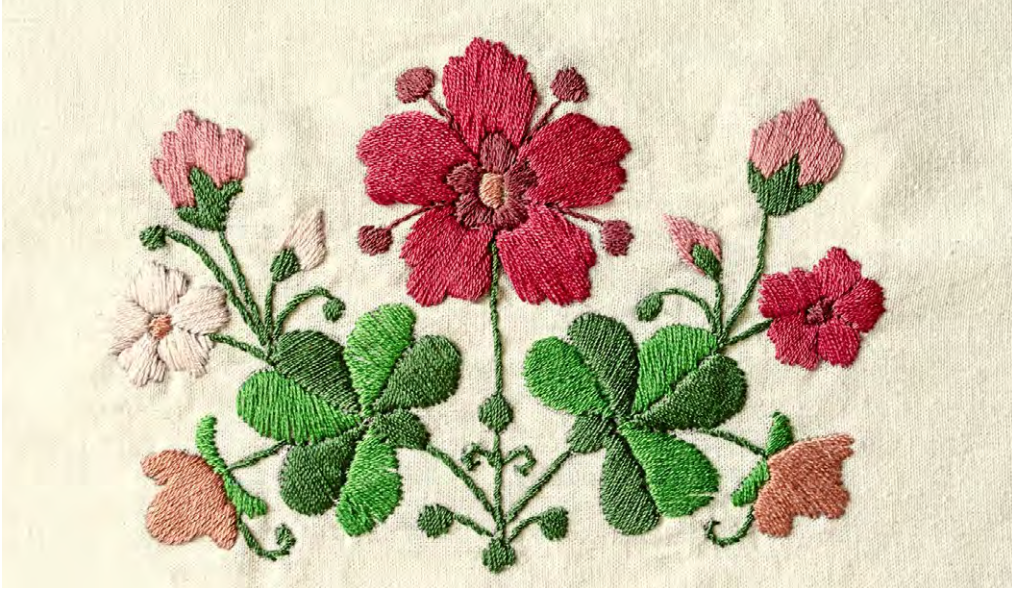
Görsel 1.40: Kullanılan araç gereç örnekleri

1. Öğrenme Birimi

1.2.3. Çin İğnesi Tekniklerini Uygulama

Çin iğnesi üç şekilde işlenir. Bu teknikler şunlardır:

Düz Çin İğnesi: Tek renkle ya da çok az renk katılıp yüzeyin tamamen kapatılarak işlenmesi ile oluşturulur. Desenin bir bölgesi tek renk iplikle işlenir. Renk tonları kaynaştırılmaz (Görsel 1.41).

Görsel 1.41: Düz Çin iğnesi

Gölgeli Çin İğnesi: Asıl Çin iğnesi tekniğidir. Bir rengin tonları veya değişik renkteki iplik tonları kaynaştırılarak desenin içi tamamen doldurulur (Görsel 1.42).

Görsel 1.42: Gölgeli Çin iğnesi renk kaynaştırması örneği

Fantezi Çin İğnesi: Desenin içi boş bırakılarak kenar hattı üzerinde çalışılır. İğnelerin uzunlu kısıklı atılması ile işlenir. İğne ardı, tohum işi, balıksırtı, makine dikiş, gözeme gibi yardımcı iğne teknikleri ile birlikte uygulanır (Görsel 1.43). Fantazi Çin iğnesi; yardımcı iğne teknikleri ile birlikte kullanılmasının yanı sıra beyaz iş, applike, gölge işi, basit nakış iğneleri vb. tekniklerle birlikte de uygulanır.

Görsel 1.43: Fantezi Çin iğnesi ve yardımcı iğne tekniklerinin bir arada kullanım örneği

❖ Çin İğnesi Teknikleri Uygulanırken Dikkat Edilecek Noktalar ❖

Çin iğnesi tekniği ile kaliteli, estetik bir ürün yapılabilmesi için dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- İşlemede kullanılacak kumaş ve iplik kalınlığı birbirine orantılı olmalıdır.
- İşleme kumaşı çok iyi gerilmelidir. Aksi hâlde kasnakta çıkarıldığında işleme büzülür ve telafisi mümkün olmayabilir.
- İşleme sırasında desen özelliği bozulmamalıdır.
- İğne batış yerlerinin belli olmaması için ince ve uzun iğne kullanılmalıdır.
- İğne, kumaşa paralel yönde batırılmalıdır.
- İplik renkleri, birbirleriyle uyum içinde olmalı ve iyice kaynaşmalıdır.
- Her motifin kendine özgü işleme yönüne dikkat edilmelidir.
- İşleme iplikleri çok uzun kullanılmamalıdır. Aksi hâlde iplikler tarazlanır ve işlemenin kalitesi bozulur.
- İşlemede az bükümlü iplikler tercih edilmelidir.
- İpek iplik yeterince sağlam ise ipliğin katı ayrılarak kullanılmalıdır.
- Desenin dar kısmından başlanarak geniş kısmına doğru işlenmelidir.
- İşlemenin her iki yüzü de aynı olmalıdır.
- Fantazi bir işleme değil ise atılan iplik uzunlukları 0,5 cm'yi geçmemelidir.
- İplikler mutlaka kısık uzunlu atılmalıdır.
- İlk sırada merkezden dışarı doğru, diğer sıralarda dıştan merkeze doğru işleme yapılmalıdır.
- İşleme sırasında iplikler üst üste ya da aralıklı olarak değil yan yana atılmalıdır.
- Desen özelliğine göre iplikler yelpaze şeklinde atılmalıdır.
- Ürünün alt ve üst yüzeyinde kalan iplikler, iğne veya tuğ yardımı ile işlemelerin içine yerleştirilerek temizlenmelidir.

❖ **Amaç:** Düz Çin iğnesi ve gölgeli Çin iğnesi tekniğini uygulamak.

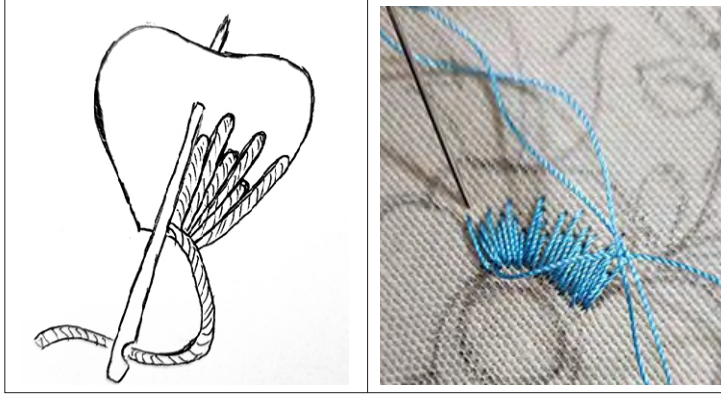
3. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede düz ve gölgeli Çin iğnesi tekniği çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** İşleme kumaşı, kumaşa ve tekniğe uygun iplikler, ipliğe uygun iğne, kasnak ve kasnak bezleri, nakış makası, desen

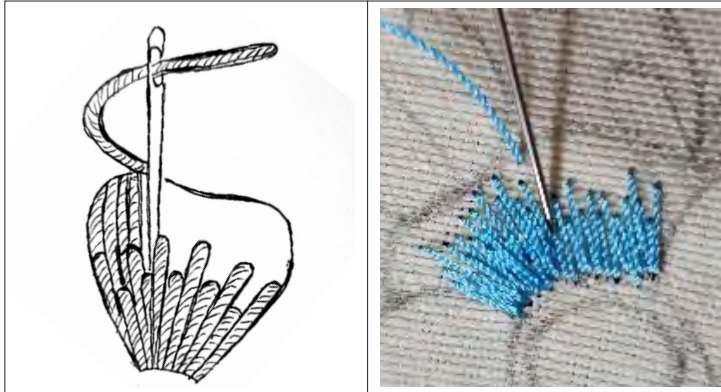
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Birinci sırayı işleyiniz (Görsel 1.44).
  - İğneyi motifin dar kenarının ortasından çıkarınız.
  - Motifin orta hattını takip ederek iğneyi 4-5 mm ileri batırınız.
  - İğneyi başlangıç noktasının bir iplik yanından kumaş yüzeyine çıkarınız.
  - Daha kısa olmak üzere ikinci ipliği atınız.
  - Uzunlu kısalsı attığınız ipliklerle ilk sırayı tamamlayınız.

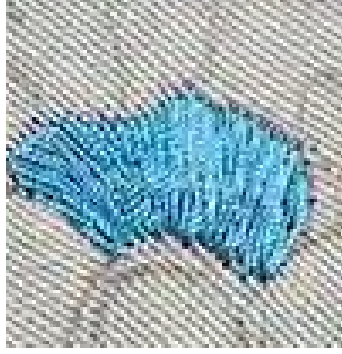
Görsel 1.44: Birinci sıra

5. İkinci sırayı işleyiniz (Görsel 1.45).
  - İlk sıranın orta kısmından ve 3-4 mm üzerinden iğneyi çıkarınız.
  - İlk sıradaki ipliklerin arasına 2 mm kadar içine batırınız. İkinci sırayı, ilk sıranın tam tersi istikametinde dıştan merkeze doğru batınız.

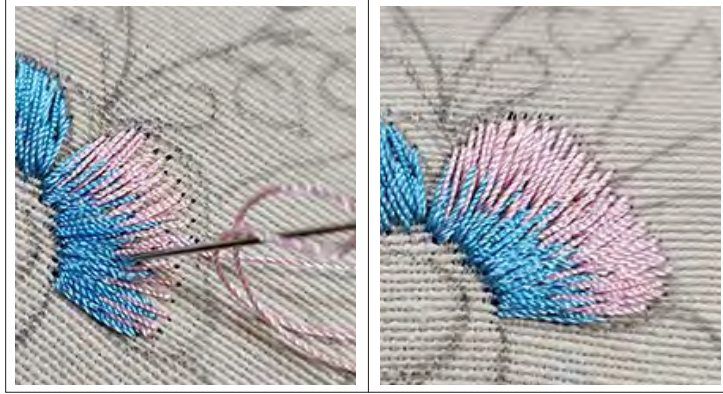
Görsel 1.45: Düz Çin iğnesi ikinci sıra

6. Uzunlu kısalı attığınız ipliklerle aynı işlemleri tekrarlayarak motifi tamamlayınız (Görsel 1.46).

Görsel 1.46: Yaprağın işleminin tamamlanması

7. Gölge Çin iğnesinde farklı bir renk tonu ile işlemeye devam ediniz [Elde edilmek istenilen etkiye göre tonlama yapıp ikinci, üçüncü sıra ve devam eden sıralar işlenerek motif tamamlanır (Görsel 1.47).].

Görsel 1.47: Gölge Çin iğnesi

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 3'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 3

"3. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

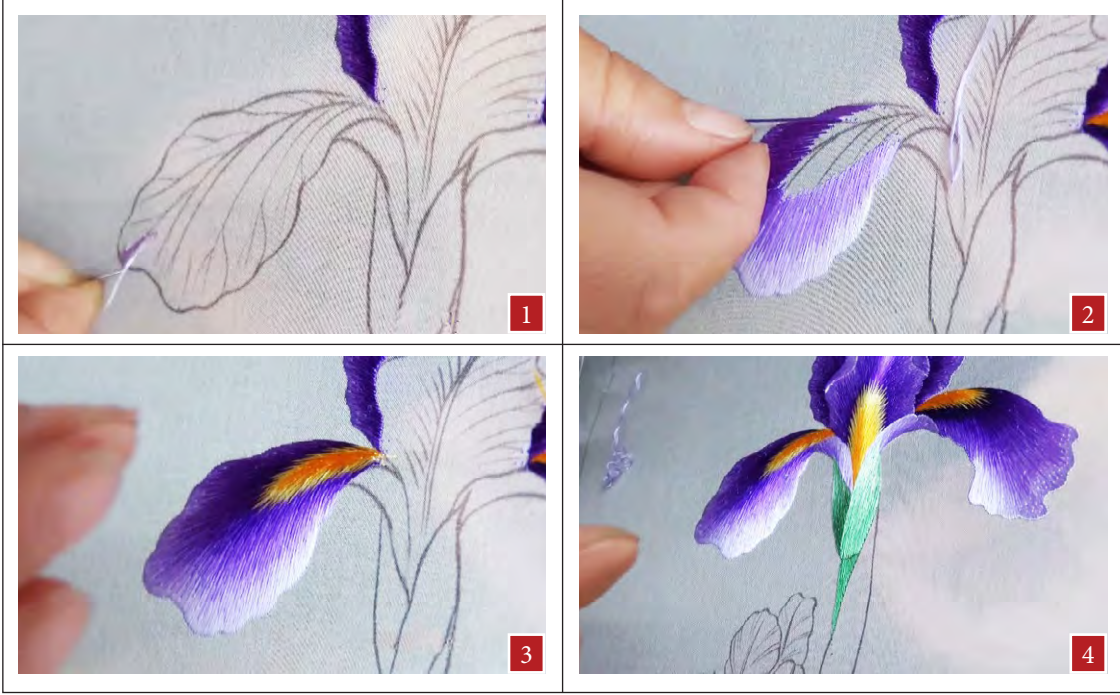
ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Birinci sırayı işledi.		
3. İkinci sırayı işledi.		
4. Yaprak motifini düz Çin iğnesi teniği ile tamamladı.		
5. Gölge Çin iğnesi tekniğini kullanarak işlemeyi tamamladı.		
6. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
7. Temiz ve düzenli çalıştı.		
8. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

1. Öğrenme Birimi

Gölge Çin İğnesinde Yön Çizgileri Çizerek İşleme

Gölge Çin iğnesinde işlemeyi kolaylaştırmak, iplik atma yönlerinin doğru olmasını ve istenilen ışık-gölge etkisini elde edebilmek için yaprağın içine işleme yön çizgileri çizilebilir. Bu yön ve sınırlama çizgileri; çiçek ve yaprakların işlenmesinde, istenilen doğru tonlamanın yapılması ile ışık gölge etkisinin sağlanmasında önemli bir rehberlik sağlar (Görsel 1.48 ve 1.49).

Görsel 1.48: Yön çizgileri çizerek çiçek işleme aşamaları

Görsel 1.49: Yön çizgileri çizerek yaprak işlenmesi aşamaları

❖ **Amaç:** Fantazi Çiğ iğnesi tekniğini uygulamak.

4. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede fantazi Çin iğnesi tekniği çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** İşleme kumaşı, kumaşa ve tekniğe uygun iplikler, ipliğe uygun iğne, kasnak ve kasnak bezleri, nakış makası, desen

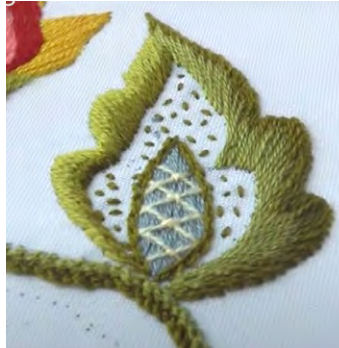
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Seçtiğiniz ipliği iğneye geçirin.
5. İpliği, birkaç uygulama iğnesi yaparak motifin içinde ve işleme tekniğinin altında kalacak şekilde tutturunuz.
6. Motifin kenarından iğneyi çıkarınız.
7. İğneyi, motifin kenar çizgisine paralel ve 0,5 cm'den içeri olmak üzere vevv bir hat oluşturacak biçimde batırınız. İpliğin uzunluğu, 4 mm ile 1 cm arasında değişiklik gösterebilir.
8. İğneyi ilk çıktığımız noktanın bir iplik yanından çıkarınız.
9. Aynı vevv hatta ilk ipliğe paralel olarak daha uzun ya da daha kısa bir iplik atınız (Görsel 1.50).

Görsel 1.50: Fantazi Çin iğnesi uygulaması

10. Uzunlu kısıklı attığınız ipliklerle vevv hattı tamamlayınız (Görsel 1.51).
11. Tek renk ya da birden fazla renk tonu ile çalışabilirsiniz (Görsel 1.51).

Görsel 1.51: Fantazi Çin iğnesi uygulama örneği

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 4'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 4

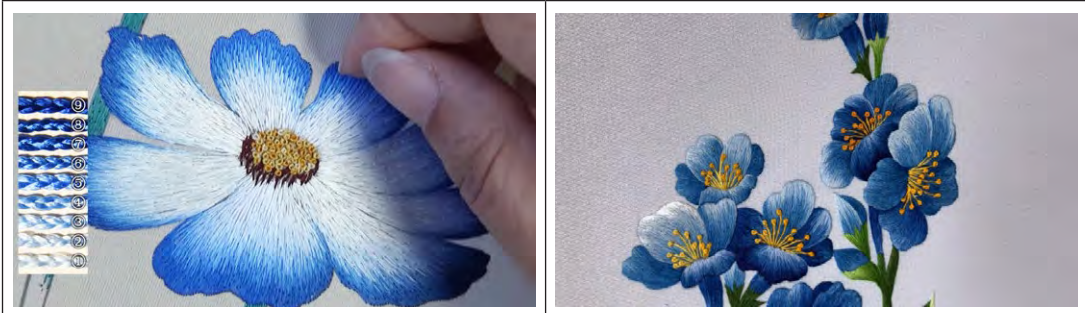
"4. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Seçtiği ipliği iğneye geçirerek ipliği motifin içinde oyulgama iğne tekniği ile tutturdu.		
3. İğneyi motifin dar kenarının ortasından çıkardı.		
4. Motifin orta hattını takip ederek iğneyi 4-5 mm ileri batırarak başlangıç noktasının bir iplik yanından kumaşın yüzeyine çıkardı.		
5. Daha kısa olmak üzere ikinci ipliği attı.		
6. Uzunlu kısalsı verev yönde attığı ipliklerle motif çevresini dolanarak sırayı tamamladı.		
7. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
8. Temiz ve düzenli çalıştı.		
9. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

1.3. ELDE ÇİN İĞNESİ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ

Yardımcı iğne teknikleri, ağırlıklı olarak fantezi Çin iğnesinde kullanılır. Gölgele Çin iğnesi ve düz Çin iğnesinde, işleme deseninin yüzeyi tamamen kapatıldığından yardımcı iğne teknikleri desen özelliğine göre çiçek ortalarının süslenmesinde kullanılabilir. Fantezi Çin iğnesinde ise sadece motif kenarları fantezi Çin iğnesi ile işlenir. Motifin içi, kum iğnesi ya da tohum işi ile motif kenarı ise makine dikişi, sap işi ya da sarma ile süslenir. Düz, gölgele, fantezi Çin iğnesi ve basit nakış iğneleri karma olarak kullanılarak fantezi nakışlar yapılabilir. Kullanılan başlıca yardımcı iğneler; makine dikişi, iğne ardı, kum işi, tohum işi, papatya iğnesi, rişliyö, çöp işi, atmalı çapraz iğne, balıksırtı, rokoko, düğüm işi vb.dir (Görsel 1.52, 1.53, 1.54 ve 1.55).

Görsel 1.52: Gölgele Çin iğnesinde yardımcı iğne tekniği kullanımı örnekleri

Görsel 1.53: Düz Çin iğnesinde yardımcı iğne tekniği kullanımı örnekleri

Görsel 1.54: Düz, gölgeli ve fantezi Çin iğnesinin karma kullanımında yardımcı iğne tekniği kullanımı örnekleri

Görsel 1.55: Düz ve gölgeli Çin iğnesinin karma kullanımında yardımcı iğne tekniği kullanımı

❖ **Amaç:** Çin iğnesinde yardımcı iğne tekniklerini uygulamak.

5. UYGULAMA

❖ Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede Çin iğnesinde yardımcı iğne teknikleri çalışmasını tamamlayınız.

❖ **Araç Gereç:** Kopya kâğıdı, desen kâğıdı, kalem, kumaş, makas, toplu iğne, germe aleti, çeşitli renkte işleme iplikleri

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı ölçülere uygun keserek işlemeye hazırlayınız (Görsel 1.56).
5. Deseni çizime hazırlayınız (Görsel 1.57).
6. Deseni kumaşa geçiriniz (Görsel 1.58).
7. Kumaşı kasağa geriniz [Büyük desenlerde kumaşı gergefe geriniz (Görsel 1.59).].

Görsel 1.56: Kumaşı kesme

Görsel 1.57: Deseni hazırlama

Görsel 1.58: Deseni kumaşın altına koyarak çizme

Görsel 1.59: Kumaşı kasağa germe

8. Desene uygun işleme tekniklerini belirleyiniz.
9. İşleme ipliğinizi iğneye takarak işlemeye başlayınız.
10. Belirlediğiniz teknikleri işleyiniz.

11. Çiçekleri, düz Çin iğnesi tekniği ile işleyiniz (Görsel 1.60).
12. Yaprakları, balıksırtı tekniği ile işleyiniz (Görsel 1.60).

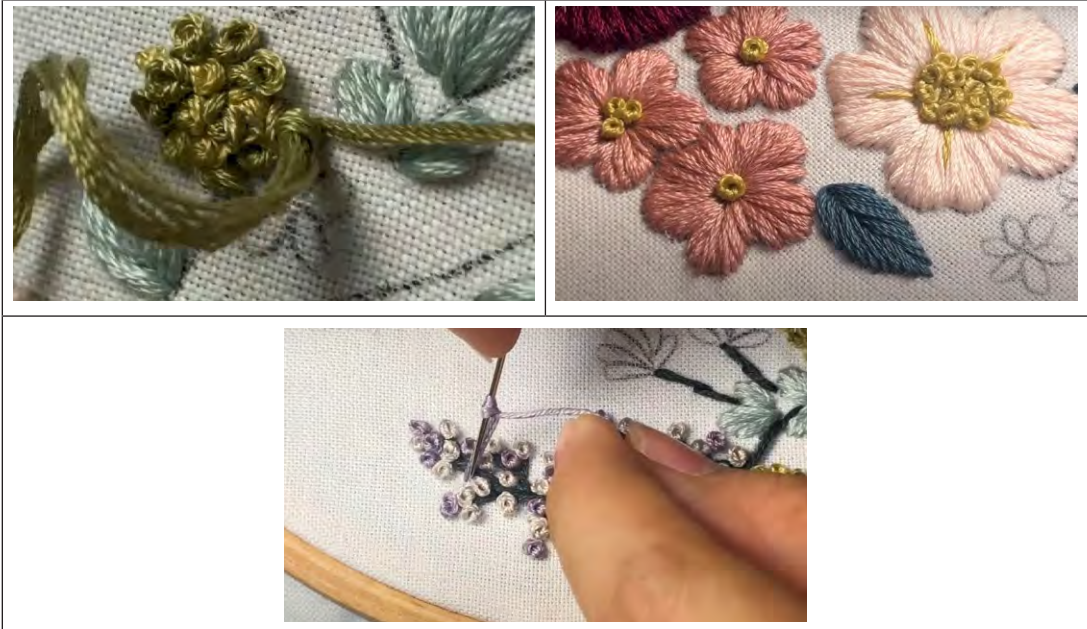

Görsel 1.60: Yaprakları balıksırtı, çiçeği düz Çin iğnesi işleme

13. Çiçeğin ortasını ve belirlediğiniz diğer bölümleri, tohum işi tekniği ile doldurunuz (Görsel 1.61 ve 1.62).

Görsel 1.61: Çiçeğin ortasını tohum işi ile işleme

Görsel 1.62: Tohum işi yapma

1. Öğrenme Birimi

14. Çiçek dallarını, sap işi ve makine dikişi teknikleri ile işleyiniz (Görsel 1.63 ve 1.64).

Görsel 1.63: Sap işi yapma

Görsel 1.64: Makine dikişi yapma

15. Küçük çiçekleri papatya iğnesi tekniği ile işleyerek çalışmayı tamamlayınız (Görsel 1.65 ve 1.66).

Görsel 1.65: Papatya iğnesi yapma

Görsel 1.66: Tamamlanmış işleme

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 5'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 5

"5. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı ölçülere uygun keserek işlemeye hazırladı.		
3. Deseni çizime hazırladı.		
4. Deseni kumaşa geçirdi.		
5. Kumaşı kasmağa gerdi.		
6. Desene uygun işleme tekniklerini belirledi.		
7. Çiçekleri düz Çin iğnesi işledi.		
8. Yaprakları balıksırtı işledi.		
9. Çiçeğin ortasını ve belirlediği diğer bölümleri, tohum işi ile doldurdu.		
10. İşleme ipliğini iğneye takarak işlemeye başladı.		
11. Çiçek dallarını, sap işi ve makine dikişi ile işledi.		
12. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
13. Temiz ve düzenli çalıştı.		
14. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

1.3.1. Kalite Kontrol

Kalite; ürünün tasarımını, kullanım amacına uygunluğunu, dayanıklılığını, standartlara uygunluğunu ifade eder. **Kalite kontrolü** ise ürünün üretim sürecindeki tüm aşamalarında kaliteyi artırmak amacıyla yapılan uygulamalardır. Kalite kontrolü, üretiminin başlangıcından tüketiciye ulaşana kadar devam eder. Üretimin başından itibaren yapılan bu kontroller hataların zamanında tespit edilerek düzeltilmesi bakımından önemlidir.

Çin iğnesi tekniği ile işlenen ürünün kalite kontrolü yapılırken şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Ürün, tasarıma ve ölçülendirmeye uygun olmalıdır.
- İşleme eksikliği kontrol edilmelidir.
- İplikler, çekildiğinde sökülmemelidir.
- Alt ve üst yüzeylerde iplik temizliği yapılmış olmalıdır.
- Üründe leke olmamalıdır.
- Ürün ütülü olmalıdır.

Bütün bu noktalara dikkat edilerek son kontroller yapılmalı, varsa eksikler giderilmelidir.

ETKİNLİK KUTUSU

**"Çin İğnesi Ürün Örnekleri" panosu hazırlayınız.
Verilen işlem basamaklarını takip ederek çalışmanızı tamamlayınız.**

1. Öğretmeninizle etkinlik tarihini belirleyiniz.
2. Pano hazırlama konusunda grup çalışması planlayınız.
3. Yakın çevrenizden veya genel ağdan Çin iğnesi tekniği ile işlenmiş ürün örnekleri araştırınız.
4. Araştırma sonuçlarınızı fotoğraflayınız.
5. Ürün fotoğrafları ile kartela hazırlayınız.
6. Kartelaları sınıfta bir araya getiriniz.
7. Hazırlanan kartelaları sınıf panosunda sergileyiniz.

GENEL UYGULAMA

❖ **Amaç:** Çin iğnesi teknikleri ile ürün çalışması yapmak.

Derecelendirme Ölçeğinde yer alan ölçütleri dikkate alarak Çin iğnesi teknikleri ile ürün çalışmasını tamamlayınız. Derecelendirme ölçeğinde, sonunda (*) işareti yer alan ölçütler kritik işlem adımlarıdır.

❖ **Önerilen Süre :** 8 ders saati

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

Sınıf	Numara	Ad Soyad	Değerlendirme Puanı				
1: Çok zayıf 2: Zayıf 3: Orta 4: İyi 5: Çok iyi							
ÖLÇÜTLER			PERFORMANS DÜZEYİ				
			1	2	3	4	5
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.							
2. Çin iğnesi tekniğine uygun desen çizdi.							
3. Kumaşı ürün ölçülerine uygun kesti.							
4. Kumaşı işlemeye hazırladı.							
5. Deseni kumaşa geçirdi.							
6. Kumaşı düzgün gerdi.							
7. Desen üzerinde düz Çin iğnesi tekniğini uyguladı. *							
8. Desen üzerinde gölgeli Çin iğnesi tekniğini uyguladı. *							
9. Desen üzerinde fantazi Çin iğnesi tekniğini uyguladı. *							
10. Desene uygun tohum işi yardımcı iğne tekniğini uyguladı.							
11. Desene uygun sap işi yardımcı iğne tekniğini uyguladı.							
12. Desene uygun makine dikişi yardımcı iğne tekniğini uyguladı.							
13. İşlemesi tamamlanan ürünün kenar temizlemesini yaptı.							
14. Düğümleri gizleyerek işlemenin tersini temiz işledi.							
15. İşlem bitiminde ürünün alt ve üst iplik temizliğini yaptı.							
16. Kalite kontrolü yaparak varsa eksikleri düzelitti.							
17. Tekniğe ve malzemeye uygun ısı ayarını yaparak ürünü ütüledi.							
18. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.							
19. Temiz ve düzenli çalıştı.							
20. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.							

DEĞERLENDİRME

Derecelendirme ölçeğinin kullanımında dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Genel Uygulama, 100 tam puan üzerinden değerlendirilir.
- Değerlendirme puanı, toplam tablo puanının 5 ile çarpılması ile bulunur.
- Kritik adımları başarıyla tamamlamayan öğrencinin ilgili adımları tekrar etmesi önerilir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME**A. Aşağıda verilen cümlelerin başındaki boşluğa cümle doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.**

1. ( ) Çin iğnesi, çeşitli yüzeylere tek renk veya renkli ipliklerle işlenir.
2. ( ) Çin iğnesi, kabartmalı bir yüzey oluşturulacak şekilde işlenir.
3. ( ) Çin iğnesi tekniğinde desenin yüzeyi, tamamen veya bir kısmı kapatılarak işlenir.
4. ( ) İşleme tekniği ve malzemeler, uygulanacak ürüne ve kullanım amacına göre seçilir.
5. ( ) Düz Çin iğnesinde birden fazla renk kaynaştırılarak işlenir.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

6. Deseni kumaşa düzgün geçirmek için ..... etkiler.
7. Kumaş, kenar eğrileri düzeltilerek ürün ..... uygun kesilir.
8. Desenin yerleştireceği bölge, ürün tasarımına uygun ..... ve ..... teyel yapılarak işaretlenir.
9. Çin iğnesi tekniğinde kumaşı germe işlemi, ... ve ..... germek olmak üzere iki şekilde yapılır.
10. Çin iğnesi tekniğinde işleme iğnesi işlenecek kumaşa istenilen ölçüde delik açan ..... ve ..... özel nakış iğnesi olmalıdır.

C. Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi desen oluşturmada kullanılan kompozisyon yöntemlerinden biri değildir?
A) Asimetri
B) Geometrik biçimler
C) Sarmal
D) Simetri
E) Tekrar (düz, aralıklı, büyüklü küçüklü, simetrik sıralama)
12. Renkli ipek ipliklerle doğadaki renk ve şekillerin bire bir yansıtılmasını sağlayan işleme tekniği hangisidir?
A) Hesap işi   B) Türk işi   C) Çin iğnesi   D) Kurdele işi   E) Tel kırma
13. Aşağıdakilerden hangisi fantezi Çin iğnesinde işleme yapılırken uygulanan en ayırt edici özelliiktir?
A) Desenin kenar hatları üzerinde çalışılır.
B) Renk seçimine özen gösterilir.
C) Kompozisyon oluşturulur.
D) Özel bir kumaş gerektirir.
E) Renk geçişleri için tasarım yapılır.
14. Aşağıdakilerden hangisi Çin iğnesi tekniğinde başlıca desen geçirme yöntemlerinden değildir?
A) Ütü ile transfer
B) Kopya kâğıdı ile desen geçirme
C) Sabun kalem ile desen geçirme
D) Pilot kalem ile kumaşa desen geçirme
E) Desenin tersinden çizme

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

15. Çin iğnesi deseni seçilirken hangi noktalar göz önünde bulundurulmalıdır?
- A) Kullanılacak ipliğe uygun olması
  - B) Kumaşa ve kâğıda uygun olması
  - C) Ürünün kullanılacağı yere, tekniğe ve amaca uygun olması
  - D) İşleme tekniğine ve iplik rengine uygun olması
  - E) Ürün ölçüsüne ve kumaş özelliğine uygun olması
16. Çin iğnesi tekniğini uygularken dikkat edilmesi gereken en önemli nokta aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Kumaş ve desenin iyi seçilmiş olması
  - B) Desenin kumaşa düzgün çizilmiş olması
  - C) İğne izlerini belli edilmeden renklerin kaynaştırılması
  - D) Kasnak bezlerinin kumaşa düzgün yerleştirilmesi
  - E) Renklerin desene uygun iyi seçilmesi
17. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi düz Çin iğnesi tekniğinin tanımıdır?
- A) Renk tonlarının birbiriyle kaynaştırılmasıdır.
  - B) Tek renk ile desen yüzeyi kapatılarak işlenmesidir.
  - C) Desenin sadece dış kenarlarının işlenmesidir.
  - D) Desenin dışına iki ton renk kullanılarak uygulanmasıdır.
  - E) Desenin içinin tümüyle doldurularak işlenmesidir.
18. Aşağıdakilerden hangisi Çin iğnesi teknikleri uygulanırken iplik boyuyla ilgili dikkat edilecek noktalardan biridir?
- A) 0,5 santim olmalıdır.
  - B) Kumaşın türüne göre ayarlanmalıdır.
  - C) Desen büyüklüğüne göre ayarlanmalıdır.
  - D) İplik cinsine göre ayarlanmalıdır.
  - E) İplik boyu önemli değildir.
19. Çin iğnesi tekniğinde kullanılan yardımcı iğneler aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Türk ajuru
  - B) Hesap işi, sarma
  - C) Sap işi, makine dikişi
  - D) Muşabak, mürver
  - E) Antika, verev pesent
20. Aşağıdakilerden hangisi bitmiş ürün ütülenirken dikkat edilmesi gereken noktalardan biridir?
- A) Ütü ısısı ayarlanırken sadece kumaş türü dikkate alınmalıdır.
  - B) Sim iplik ile işlenmiş olan yerler bastırılarak ütülenmelidir.
  - C) Kumaşın boy ipliği yönünde ütüleme yapılmalıdır.
  - D) İşlemeli ürünler kumaşın yüzünden ütülenmelidir.
  - E) Ürün kumaşı verev yönde ütülenmelidir.

2. ÖĞRENME BİRİMİ

ELDE SUZENİ

KONULAR

- 2.1. ELDE SUZENİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ
- 2.2. ELDE SUZENİ TEKNİĞİ
- 2.3. ELDE SUZENİ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ

2.1. ELDE SUZENİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ

Suzeni kelimesi Farsça kökenli olup Türkçe karşılığı "iğne işi" demektir. Bazı yörelerde "kasnak işi" olarak bilinen suzeni, iğne veya tığ ile motifin sınırı içinde zincir hâlinde görüntü oluşturma işlemidir. Orta Asya ülkelerinde çok uygulanan bir tekniktir. Orta Asya'nın bazı bölgelerinde kendine özgü desen tasarımları kullanılmıştır. İpek yolu ticareti zamanında ise zengin bir dokuma geleneği hâline gelen suzenide desen çeşitliliği artmıştır. Bugüne ulaşan en eski suzeniler, 18. yüzyılın sonları ve 19. yüzyılın başlarına ait işlemlerdir. Elde suzeni tekniği, 1900'lü yıllardan önce genellikle evde dokunan dört ile altı dar pamuk, keten veya ipek kumaş şeritleri üzerinde işlenirdi. Kumaş üzerine şerit şeklinde çizilen desenler, ailenin farklı üyeleri tarafından işlenecek şekilde bölünürdü. Suzeni işlemede desen olarak güneş ve ay diskleri, çiçekler (özellikle laleler, karanfiller ve süsen), yapraklar ve sarmaşıklar, meyveler (özellikle narlar), balıklar ve kuşlar kullanılmıştır (Görsel 2.1 ve 2.2).

Görsel 2.1: Nar desenli suzeni

Görsel 2.2: Çiçek desenli suzeni

2.1.1. Suzeni Tekniğinin Uygulandığı Yerler

Suzeni, uygulaması kolay ve gösterişli bir işleme oluşundan Orta Asya'da duvar süsü, oda veya çadır bölücü, minder, evlilik yatakları, perde ve günlük hayatta kullanılan birçok ürüne uygulanmıştır. Ayrıca genç kızların çeyizine koymak amacıyla yaptıkları suzeni tekniğindeki ürünler, düğünde damada hediye olarak verilir.

Bugün farklı renkte ipliklerle farklı yüzeylere uygulanan bu teknik, süslemenin vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. Suzeni işi, birçok ürüne süsleme özelliği katmak ve estetik bir görüntü oluşturmak amacıyla tasarımlarda kullanılır. Suzeni işinin kullanıldığı alanlar şunlardır:

Giyim Süslemelerinde: Elbise, kaban, etek, sabahlık, bluz, gömlek vb. (Görsel 2.3 ve 2.4)

Tamamlayıcı Aksesuarlarda: Çanta, cüzdan, kemer, ayakkabı, çizme, şal, şapka, başlık, toka, patik vb. (Görsel 2.5 ve 2.6).

Ev Dekorasyonunda: Duvar halısı, pano vb. (Görsel 2.7 ve 2.8)

Ev Tekstilinde: Yatak odası takımları, mutfak takımları, yemek takımları, salon takımları, kırlent, bohça, seccade vb. (Görsel 2.9, 2.10, 2.11, 2.12, 2.13 ve 2.14)

Görsel 2.3: Suzeni nakış uygulanmış giysi

Görsel 2.4: Suzeni nakış uygulanmış giysi

Görsel 2.5: Suzeni nakış uygulanmış çanta

Görsel 2.6: Suzeni nakış uygulanmış çizme

Görsel 2.7: Suzeni nakış uygulanmış ürün örnekleri

Görsel 2.8: Suzeni nakış uygulanmış ürün örnekleri

Görsel 2.9: Suzeni nakış uygulanmış masa örtüsü

Görsel 2.10: Suzeni nakış uygulanmış yatak takımı

Görsel 2.11: Suzeni nakış uygulanmış yatak örtüsü

Görsel 2.12: Suzeni nakış uygulanmış yatak örtüsü

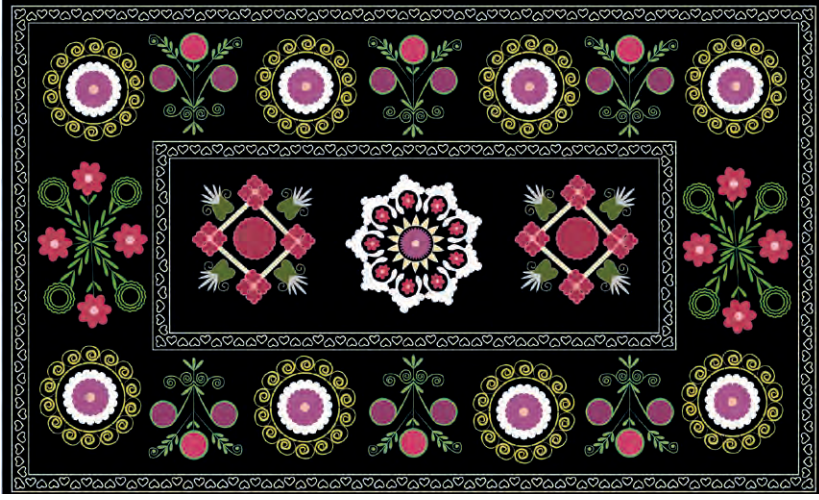
Görsel 2.13: Suzeni nakış uygulanmış kirlent

Görsel 2.14: Suzeni nakış uygulanmış seccade

2.1.2. Suzenide Desen ve Renk Özelliği

Elde suzeni tekniği, diğer nakış türlerinden farklı olarak iğnenin yanı sıra tığ ile de uygulanabilir. Elde suzeni tekniğinde, kavisli ve geometrik çizgilere sahip desenler tercih edilir. Köşeli desenlerde, köşelerde dönüş yapılırken zincir tekniği muntazam görünmediği için suzeni tekniği fazla tercih edilmez. Tüm nakış tekniklerinde olduğu gibi suzeni tekniğinde de renk önemlidir. Renk, nakışta görselliği ön plana çıkarır. İşleme yapılacak desen, kumaş ve ipliğin renk uyumuna dikkat edilmelidir. Suzeni tekniğinde birbirine uyumlu birden fazla renk kullanılarak desenlerin ön plana çıkması sağlanır (Görsel 2.15).

Görsel 2.15: Desen ve renk örneği

2.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar

Elde suzeni tekniğinde çeşitli kaynaklardan alınan örnekler, tekniğine uygun şekilde stilize ve modernize edilerek desene dönüştürülür (Görsel 2.16 ve 2.17). Desenlerin ürünlere dönüştürülme aşamasında, dairesel ve kavisli özellikte olan desenlerle kompozisyon oluşturulur. Elde suzeni işi desen seçiminde kullanılan kaynaklar şunlardır:

- Doğa (çiçek, yaprak, meyve, ağaç, hayvan vb.)
- Desen kitapları ve çizilmiş desenler
- Eski Türk işlemleri
- Kumaş desenleri
- Geometrik şekiller (üçgen, kare, daire vb.)

Görsel 2.16: Doğadan desen örneği

Görsel 2.17: Doğadan stilize desen

2.1.4. Suzeni Deseninde Kompozisyon Özellikleri

Birden fazla motifin farklı şekillerde yerleştirilerek, parçaların düzen oluşturacak biçimde bir araya getirilmesiyle yapılan düzenlemeye **kompozisyon** denir. Kompozisyonda parçalar bütünü oluşturmalı, birbiriyle uyumlu ve dengeli olmalıdır. Kompozisyon; açık-koyu, denge, birlik vb. prensiplere dikkat edilerek oluşturulmalıdır. Motif düzenlemesi; ardı ardına, simetrik, asimetrik, bir noktadan çıkarak ya da geometrik biçimlerin içine yerleştirilerek yapılabilir. İşlemelerde uygulanan kompozisyon türleri şunlardır:

Bir Motiften Kompozisyon Oluşturma: Birimler birleştirilip tek bir ünite hâline getirilir ve motif bir noktaya oturtulur. Motifler, bir yüzeye birbirinden kopuk serpmeye şeklinde yerleştirilir (Görsel 2.18).

Birden Fazla Motifin Tekrarıyla Kompozisyon Oluşturma: Ana ve yardımcı motifler tekrarlanarak aynı yüzey süslenir. Motifler, bordür şeklinde ya da tüm yüzeyi dolduracak şekilde yerleştirilir. Çok yaygın uygulanan kompozisyon türüdür (Görsel 2.19).

Görsel 2.18: Bir motiften kompozisyon oluşturma

Görsel 2.19: Motif tekrarı ile kompozisyon oluşturma

2.1.5. Deseni Kumaşa Geçirme ve Germe

16. yüzyılda nakışın tüm tekniklerinde olduğu gibi suzeni tekniğinde uygulanan desenlerde de doğadan ilham alınarak meyve ve çiçek motifleri (lale, gül, sümbül vb.) kullanılmıştır. 19. yüzyılda ise ev, cami, köprü, kuş, balık, hayvan vb. figürler kullanılmaya başlanmıştır.

Elde suzeni tekniğinin uygulama şeklinden dolayı yuvarlak hatlı desenler tercih edilir (Görsel 2.20). Doğadan desen araştırması yapılmalı ve uygulanacak ürüne uygun örnekler toplanmalıdır. Bulunan örnek, desenin ölçüsüne uygun şekilde modernize edilerek çizilmelidir.

Görsel 2.20: Desen örneği

2. Öğrenme Birimi

Desen geçirme işleminde malzeme eksiksiz olmalı ve bunlar tekniğine uygun kullanılmalıdır. Desen geçirmede kullanılan araç gereç şunlardır:

- Parşömen ve mulâj kâğıdı
- Karbon kâğıdı
- Karton
- Kalem [sert kalem(H), yumuşak kalem(B)]
- Uçan kalem
- Silgi
- Cetvel
- Işıklı masa
- Masa mandalı
- Kasnak
- İğne
- Toplu iğne
- İplik
- Ütü
- Pudra
- Sünger

Deseni geçirme tekniklerini bilmek, işlemenin kaliteli olmasını sağlar. Kumaşa ve tekniğine uygun, düzgün şekilde geçirilen bir desenle işleme yapmak kolaylaşır ve düzgün bir ürün ortaya çıkartılır. Desenin tamamının aynı formda işlenebilmesi için kumaş gergin tutulmalıdır (Görsel 2.21). Kaliteli ve muntazam bir ürünün ortaya çıkması için ilk yapılması gereken işlem, kumaşın işlemeye hazırlanmasıdır. Kumaşı işlemeye hazırlama aşamaları şunlardır:

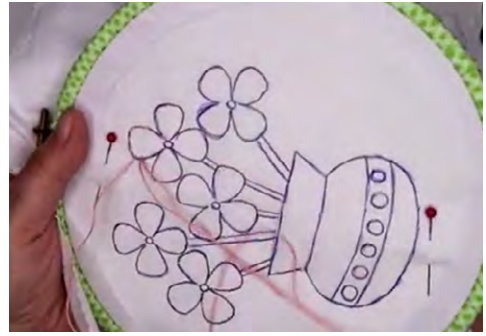
- Uygulanacak ürüne uygun kumaş seçilmelidir.
- Uygulanacak ürünün ölçüsü dikkate alınarak kumaş hesabı yapılmalıdır.
- Kumaş, işlemeye başlamadan önce ılık suda yıkanmalıdır.
- Kumaş, cinsine uygun ısıda ütülenmelidir.
- Kumaş, ürüne uygun ölçüde ve düzgün şekilde kesilmektedir.
- Kumaşın orta boy ipliği dikkate alınarak orta teyeli alınmalıdır.
- Kumaşın kenar sürfilesi yapılmalıdır.
- Kasnak bezi kullanılacaksa kumaşa kasnak bezi yerleştirilip dikilmelidir.
- Kumaş, en ve boy ipliğine dikkat edilerek kasnağa yerleştirilmelidir.
- Kumaşın en ve boy ipliği dikkate alınarak germe işlemi yapılmalıdır.

Desen geçirme işlemi yapılmadan önce işleme yapılacak alan tespit edilmeli ve kenarlar ölçülüp desen eşit şekilde yerleştirilmelidir. İşlemede kullanılan desen geçirme teknikleri şunlardır:

- Deseni çizerek kumaşa geçirmek.
- Deseni teyelleyerek kumaşa geçirmek (Görsel 2.22).
- Deseni ütüyerek kumaşa geçirmek.
- Deseni kopya kâğıdı ile kumaşa geçirmek (Görsel 2.23).
- Deseni delerek kumaşa geçirmek.
- Işıklı masa kullanarak desen geçirmek.
- Desenin tersini çevirip üstten sert bir cisimle sürterek desen geçirmek.
- Deseni kumaşın altına koyarak desen geçirmek.

Görsel 2.21: Kumaşı germe

Görsel 2.22: Teyelleyerek desen geçirme

Görsel 2.23: Karbon kâğıdı ile desen geçirme

❖ **Amaç:** Doğadaki çiçeklerden suzeni deseni tasarlamak.

1. UYGULAMA

❖ Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede doğadaki çiçeklerden suzeni deseni tasarlama çalışmasını tamamlayınız.

❖ **Araç Gereç:** Kalem, kâğıt, cetvel, silgi, çiçek örneği, renkli kalem

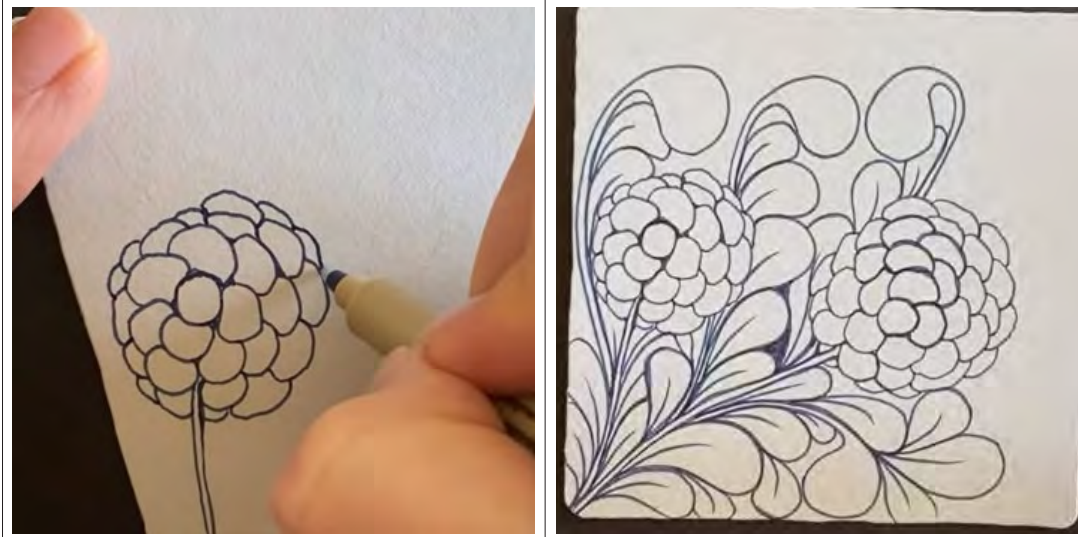
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlik, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Doğadan çiçek çeşitlerini araştırarak örnek toplayınız (Görsel 2.24).

Görsel 2.24: Doğadan çiçek örneği

5. Çizeceğiniz desenin ölçüsünü belirleyiniz.
6. Doğadan topladığınız çiçek örneğine bakarak deseni çiziniz (Görsel 2.25).

Görsel 2.25: Deseni çizme

2. Öğrenme Birimi

7. Gölgeleme yaparak deseni tamamlayınız (Görsel 2.26).

Görsel 2.26: Tamamlanmış desen

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 1'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 1

"1. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Doğadan canlı çiçek çeşitlerini araştırarak örnek topladı.		
3. Çizeceği desenin ölçüsünü belirledi.		
4. Doğadan topladığı çiçek örneğine bakarak deseni çizdi.		
5. Gölgeleme yaparak deseni tamamladı.		
6. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
7. Temiz ve düzenli çalıştı.		
8. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Suzeni desenini delerek geçirmek.

2. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede suzeni desenini delerek geçirme çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Kalem, parşömen kâğıdı, cetvel, silgi, çiçek örneği, renkli kalem

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşın üzerindeki deseni parşömen kâğıdına çiziniz (Görsel 2.27 ve 2.28).

Görsel 2.27: Deseni çizme

Görsel 2.28: Desen

5. Deseni, toplu iğne kullanarak sık aralıklarla deliniz (Görsel 2.29).
6. Tebeşir tozu ile yağı karıştırınız ve karışımı desenin üzerine sünger ile sürünüz (Görsel 2.30).

Görsel 2.29: Deseni delme

Görsel 2.30: Tebeşir ve yağ sürme

2. Öğrenme Birimi

7. Deseni kumaşa geçirme işlemini tamamlayınız (Görsel 2.31).

Görsel 2.31: Deseni kumaşa geçirme

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 2'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 2

"2. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaş üzerindeki deseni parşömen kâğıdına çizdi.		
3. Deseni toplu iğne ile deldi.		
4. Tebeşir tozu ve yağı karıştırarak desenin üzerine karışımı sünger ile sürdü.		
5. Deseni kumaşa geçirme işlemini tamamladı.		
6. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
7. Temiz ve düzenli çalıştı.		
8. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

2.2. ELDE SUZENİ TEKNİĞİ

Elde suzeni tekniğinde, kasmağa gerilen kumaşın üzerine çizilen desen hatları, iğne veya tığ kullanılarak zincir ile doldurulur (Görsel 2.32 ve 2.33). Suzeni tekniğine, tığ ile yapımında kumaşın yüzeyinde oluşturulan zincirlerin (ilmelerin) sıralanmış görünümünden dolayı bazı yörelerde **ilme tekniği** denir. Bazı yörelerde ise kasmağa gerilerek yapıldığı için **kasnak işi** denir. Türk-İslam işleme tarzı olan suzeni tekniği, ilk olarak Türkistan ve Kafkasya'da Türklerin yaşadığı bölgelerde görülmüştür. Orta Asya kültürünün önemli bir mirası olan bu tekniğin Osmanlı İmparatorluğu zamanında başka işleme teknikleri ile birlikte kullanıldığı görülür. 19. yüzyılda suzeni tekniğini uygulayan bir makine icat edilmiş ve bu sayede teknik daha seri bir şekilde uygulanmıştır. Elde suzeni tekniği diğer el nakışı teknikleri ile beraber yardımcı süsleme tekniği olarak kullanılmaktadır. Böylece ürünlere daha estetik ve şık görüntü kazandırılmaktadır.

Görsel 2.32: İğne suzeni tekniği

Görsel 2.33: Tığ ile suzeni tekniği

2.2.1. Kullanılan Kumaşlar

Elde suzeni tekniğinde kullanılan kumaşlar, düz yüzeyli ve sık dokunmuş olmalıdır (saten, ipek, yerli dokumalar, kaşe vb.). Kumaş seçimi, uygulanacak ürüne ve kullanım alanına göre olmalıdır. Bazı bölgelerde kumaş ince keçe ile astarlanarak duvar askılarına işleme yapılır. Elde suzeni tekniği, iğne ve tığ ile uygulanabilen bir nakış tekniği olduğu için kumaş seçimi de bu tekniğe uygun olmalıdır. İğne ve tığ kalınlığı kumaşla uyumlu olmalıdır. Suzeni işinde saten, ipek, organze, şifon, opal, keten, patiska, tafta, krep jorjet, pazen, kadife, keçe (Görsel 2.34), deri (Görsel 2.35) ve yöresel kumaşlar kullanılır.

Görsel 2.34: Suzeni işleme yöresel keçe başlık

Görsel 2.35: Suzeni işleme deri ayakkabı

2. Öğrenme Birimi

2.2.2. Suzeni İşleminde Kullanılan Araç Gereç

Elde suzeni tekniğinde kullanılan araç gereç, uygulanan yöntemle göre farklılık gösterir. Suzeni işleminde kullanılan araç gereç şunlardır:

Nakışta Kullanılan Germe Araçları: Kasnak, el kasnağı, makine kasnağı, vidalı kasnak, ayaklı kasnak ve masaya sıkıştırılan kasnak, gergef kullanılır.

Kasnak Bezi: Kumaşın zedelenmesini ve kirlenmesini önlemek için patiska, Amerikan bezi vb. sağlam kumaşlar kullanılır.

İplik: Koton, muline, çamaşır ipeği ve yün iplik kullanılır.

Suzeni Nakış Tıgı: Suzeni işlemek için kullanılan bir tıgıdır (Görsel 2.36). Boncuk işleminde de kullanılır.

Tıg: Örgü örmek için kullanılan ucu çengelli araçtır (Görsel 2.37). Suzeni işleminde de kullanılır.

İğne: Kumaşın cinsine ve kalınlığına uygun kalınlıkta iğne ve toplu iğne kullanılır.

Dikiş Yüksüğü: Dikiş dikerken, iğnenin batmasını önlemek için parmak ucuna takılan kesik koni biçiminde gereçtir.

Makas: Kumaş kesme makası ve nakış makası kullanılır.

Ütü Malzemeleri: Ütü, ütü masası ve ütü bezi kullanılır.

Yardımcı Malzemeler: Çeşitli ebatta ve şekilde boncuk, pul, inci, püskül vb. kullanılır.

Görsel 2.36: Suzeni tıgı

Görsel 2.37: Tıg

2.2.3. Suzeni Tekniklerini Uygulama

Geleneksel suzeni tekniğinde, önceden desen geçirilmiş kumaş kasmağa ve gergefe gerilir. Kasmağın altındaki iplikler, iğne veya tıgla üstten çekilerek motifin sınırı içinde bir zincir hâlinde sürdürülür. İplik, kumaşın ters yüzünde makine dikişi şeklinde bir görünüme sahiptir. Elde suzeni tekniğinde iplik değiştirmek kolay olduğu için farklı renk tonları kullanılabilir (Görsel 2.38). Suzeni tekniğinde, desen hatlarının üzerinden işleme yapıp desenin içi boş bırakılır (Görsel 2.39) ya da desen tamamen zincirle doldurulur (Görsel 2.40). Desenin konturları suzeni tekniği ile işlenir. Kalan boşluklar, tasarıma uygun şekilde işleme ile doldurulur. İşleme daima dıştan içe doğru yapılır. Kumaşın zemin kısmı boş bırakılır ve sadece bir yönde işlemeye devam edilir. Güzel bir görüntü elde etmek için zincirler yan yana getirilerek işleme yapılır. Köşeli ve kıvrımlı detaylar içeren desenlerle uygulama yapılacaksa köşede teknik sonlandırılıp diğer köşeden yeniden başlanır ya da yardımcı iğne teknikleri kullanılır.

Görsel 2.38: Farklı renk ipliklerle işleme

Görsel 2.39: Deseni içi boş işleme

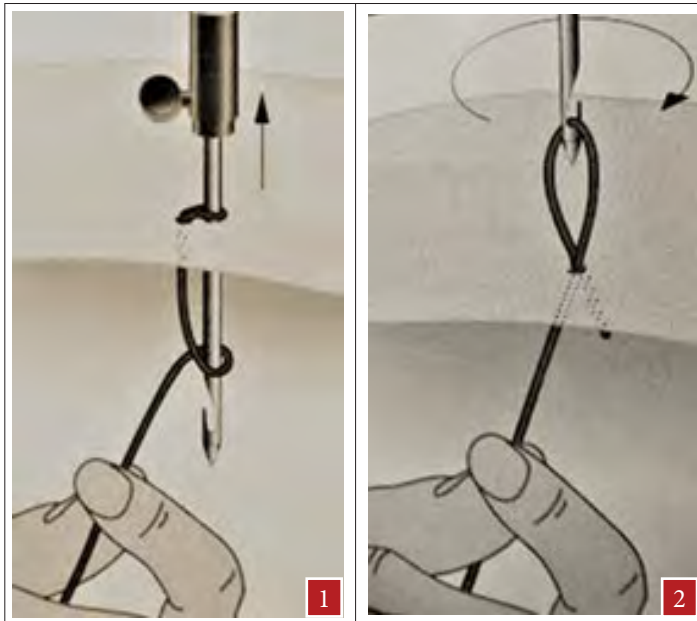
Görsel 2.40: Deseni içi dolu işleme

2.2.4. Tığ İle Yapılan Zincir İşi Tekniği

Tığ ile yapılan zincir işi tekniğinde işleme, daha net bir görünüme sahiptir ve iğne ile yapılanaya göre daha seri şekilde işlenir (Görsel 2.41). İşlenmiş ürünün ince veya kalın görünmesi tığ ve kullanılan ipliğin numarasına bağlıdır. Tığ ile zincir işi tekniğinde kullanılacak iplik ve tığ kalınlığı birbirine uyumlu olmalıdır. Tığ; numarası büyüdükçe inceler, numara küçüldükçe kalınlaşır. İplik ince ise ince uçlu tığ, iplik kalın ise kalın uçlu tığ tercih edilmelidir. İpliği sabitlemek için küçük bir düğüm atılır. Tığ, desen başlangıç noktasından batırılır. Tığın ucundaki çengelli kısmına iplik dolanır ve tığ 90° döndürülerek kumaşın yüzeyinde halka oluşturacak şekilde çalışmanın sağ tarafına doğru çekip çıkılır (Görsel 2.42). Tığ ilmeğin içindeyken bir zincir boyu kadar kumaş üzerinde ileriye batırılır. Zincir boylarının eşit olmasına dikkat edilerek desen üzerinde zincir oluşturabilmek için aynı işlemler tekrar edilir. Tekniği uygularken zincirlerin yan yana gelmesine dikkat edilir. Bir sıra veya dikiş alanı tamamlanıp başka bir dikişli alan çalışılacağı zaman, kumaşın ters tarafında bir alandan diğerine uzun bir iplik bırakılır. Bir sonraki dikiş, bir zincir dikişle başlanarak bu yeni noktadan uzağa işlenebilir. Bir sonraki sıra biraz uzaktaysa veya yeni bir renk kullanılacaksa iplik kesilerek işleme yapılır.

Görsel 2.41: Tığ ile suzeni tekniği

Görsel 2.42: Tıgla ipliği çekip zincir oluşturma

❖ Elde Suzeni İŖi Uygulanırken Dikkat Edilecek Noktalar ❖

Elde suzeni tekniği ile kaliteli, estetik bir ürün yapılabilmesi için dikkat edilmesi gereken noktalar Ŗunlardır:

- Desen, kumaŖa muntazam çizilmelidir.
- KumaŖ ve iplik kalınlıkları birbiriyle uyumlu olmalıdır.
- KumaŖ, kasnakta gergin durmalıdır. Gerekiyorsa kasnak bezi kullanılmalıdır.
- KumaŖ kalınlığına ve desene uygun iplik ve tiğ seçimi yapılmalıdır.
- KumaŖ ve iplik rengi birbiriyle uyumlu olmalıdır.
- İşleme sağdan sola doğru yapılmalıdır.
- İşleme tekniği, desenin dıŖındaki çizgiden başlanarak merkeze doğru uygulanmalıdır.
- Desen özelliği bozulmadan çalışılmalıdır.
- Desen hatlarından düzgün Ŗekilde işleme yapılmalıdır.
- Tekniğin uygulanıŖ özelliğinden dolayı işleme ipliği kasnağın altından sol elle yürütülmelidir.
- Zincir boyları eŖit olmalıdır.
- Zincirlerin yan yana gelmesine dikkat edilmelidir.
- Zincirler ne sıkı ne gevŖek olmalıdır.
- Tiğ ile işlemede iplik sol elle takip edilmelidir.
- Tiğ, kumaŖ yüzüne döndürülerek çıkarılmalıdır.
- Başlama ve bitirme dikiŖlerinin sağlamlığı kontrol edilmelidir.
- KumaŖın alt ve üst yüzeylerinde iplik temizliği yapılmalıdır.
- Tiğ ile zincir işi (suzeni) tekniğinde, kullanılacak iplik ve tiğ kalınlıkları birbirine uyumlu olmalıdır.
- Tiğ, avuç içinde rahat tutulmalıdır.
- İğne kalınlığı kumaŖ ile uyumlu olmalıdır.
- BitiŖ yerlerinde iplik alttan tutturulmalıdır.

❖ **Amaç:** Suzeni tekniğini tığ ile uygulamak.

3. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede suzeni tekniğini tığ ile uygulama çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Kalem, parşömen kâğıdı, karbon kâğıdı, silgi, kasnak, tığ, yüksük, nakış makası, makas, toplu iğne, kumaş, iplik, ütü

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlik, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı işlemeye hazırlayınız.
5. Deseni parşömen kağıdına çiziniz.
6. Deseni karbon kâğıdı ile kumaşa çiziniz (Kullanılan kumaş özelliğine göre desen geçirme tekniği seçilir.).
7. Desen çizdiğiniz kumaşı kasnağa yerleştirip kumaşı geriniz (Görsel 2.43 ve 2.44).

Görsel 2.43: Kumaşı kasnağa yerleştirme

Görsel 2.44: Kumaşı germe

8. Tıgı desen başlangıç noktasından batırıp tıgın ucundaki çengelli kısma ipliği dolayınız (İpliği sabitlemek için küçük bir düğüm atınız.).
9. Tıgı 90° döndürerek kumaşın yüzeyinde halka oluşturacak şekilde sağ tarafa doğru çekip çıkarınız.
10. Tığ ilmeğin içindeyken bir zincir boyu kumaş üzerinde ileriye batınız (Görsel 2.45).
11. Birinci sırayı tamamladıktan sonra kumaşın ters yüzünde ipliği kesmeden uzun bırakarak diğer sıraya başlayınız.
12. Desen üzerinde zincir oluşturabilmek için aynı işlemleri tekrar ediniz (Görsel 2.46).

Görsel 2.45: Zincir oluşturma

Görsel 2.46: Zincir işi ile işleme

13. Desenin tamamını zincir işi tekniği ile işleyerek ürünü tamamlayınız (Görsel 2.47).

Görsel 2.47: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 3'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 3

"3. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
3. Deseni parşömen kâğıdına çizdi.		
4. Deseni karbon kâğıdı ile kumaşa çizdi.		
5. Desen çizilmiş kumaşı kasnağa yerleştirip kumaşı gerdi.		
6. Tığ, desen başlangıç noktasından batırıp tığın ucundaki çengelli kısma ipliği doladı.		
7. Tığ, kumaşın yüzeyinde halka oluşturacak şekilde çekip çıkardı.		
8. Tığ ilmeğin içindeyken kumaş üzerinde bir zincir boyu ileriye battı.		
9. Birinci sırayı tamamladıktan sonra diğer sıraya ipliği kesmeden uzun bırakarak başladı.		
10. Desen üzerinde zincir oluşturabilmek için aynı işlemleri tekrar etti.		
11. Desenin tamamını zincir işi tekniği ile işleyerek ürünü tamamladı.		
12. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
13. Temiz ve düzenli çalıştı.		
14. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

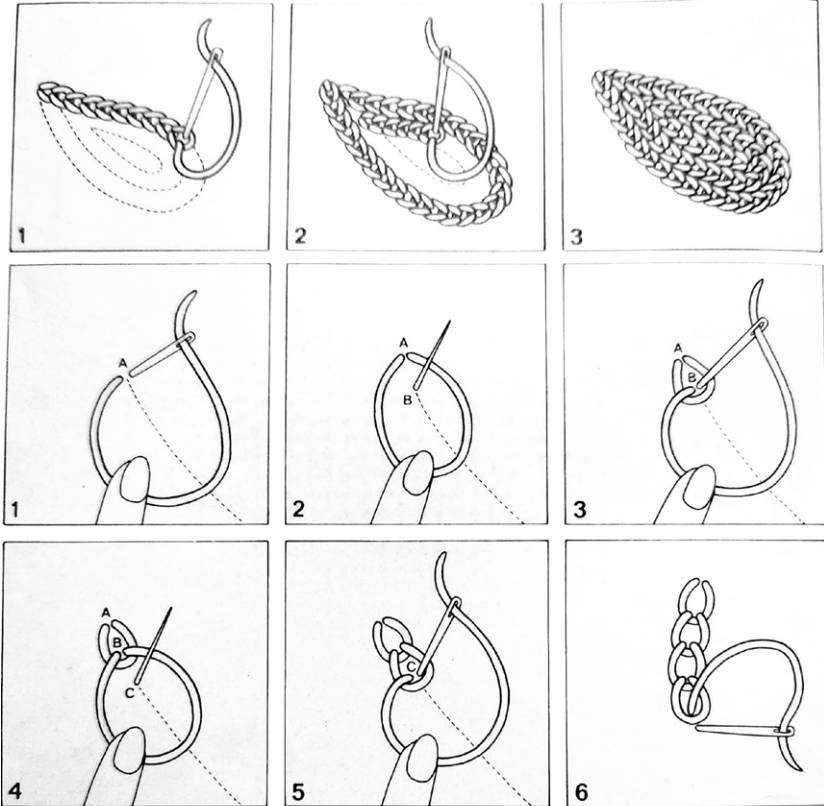
Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

2.2.5. İğne İle Yapılan Zincir İşi Tekniği

Kumaş üzerinde suzeni işi yapılacak yer tespit edilir. İğne, kumaşın yüzeyine çıkarılır. İplik bol bırakılarak başlangıç noktasına iğne tekrar batırılır. Başlangıç noktasından dört iplik ilerlenir ve iğne, ilmeğin içinden çıkarılır. İğne, çıkarıldığı yere tekrar batırılır. İğnenin çıktığı noktadan dört iplik ilerlenir ve iğne, ilmeğin içinden tekrar çıkarılır. Aynı işlem basamakları tekrarlanarak zincirler oluşturulur. Böylece desenin tamamına işleme yapılır (Görsel 2.48 ve 2.49). Teknik uygulanırken zincirlerin yan yana gelmesine ve aynı gerginlikte olmasına dikkat edilir.

Görsel 2.48: İğne ile suzeni

Görsel 2.49: İğne ile suzeni tekniği uygulama

❖ **Amaç:** Suzeni tekniğini iğne ile uygulamak.

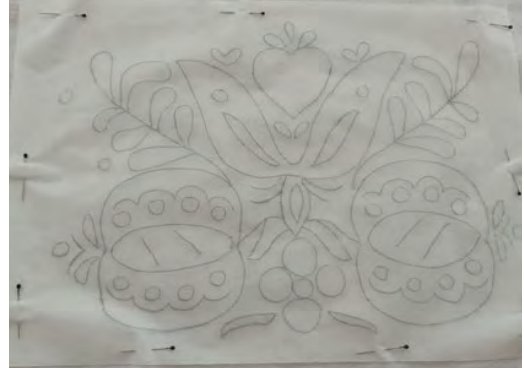
4. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede suzeni tekniğini iğne ile uygulama çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Kalem, kâğıt, parşömen kâğıdı, kumaş, iğne, iplik, kasnak, makas

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Deseni parşömen kâğıdına çiziniz.
5. İşlenecek zemin rengine ve desene uygun iplik renk seçimini yaparak seçime uygun renkte iplikleri hazırlayınız.
6. Kumaşı işlemeye hazırlayınız.
7. Deseni tersinden çizerek desen geçirme tekniğini uygulayınız (Görsel 2.50).
8. Kumaşı kasnağa geriniz.
9. Desene uygun renkteki ipliği iğneye takınız.
10. İğneyi kumaşın alt yüzünden desenin başlangıç notasına batıp üst yüzeyine çıkınız ve tekrar aynı noktaya batırarak halka oluşturunuz.
11. Başlangıç noktasından dört iplik ilerleyerek oluşturduğunuz halkanın (ilmek) içinden iğneyi çıkarınız ve iğneyi çıkardığınız yerden tekrar batınız.
12. İğneyi çıktığınız noktadan dört iplik ilerleyerek ilmek içinden iğneyi çıkarıp zinciri oluşturunuz (Görsel 2.51).
13. İşlem basamaklarını tekrarlayarak işlemeye devam ediniz (Görsel 2.52).
14. Tasarıma uygun renk tonlaması ile desene zincir işi tekniğini uygulayınız (Görsel 2.53).

Görsel 2.50: Deseni kumaşa çizme

Görsel 2.51: Suzeni işlemeye başlama

Görsel 2.52: Suzeni işleme

Görsel 2.53: Tasarıma uygun renklendirme

2. Öğrenme Birimi

15. Desenin tamamını işleyerek ürünü tamamlayınız (Görsel 2.54).

Görsel 2.54: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 4'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 4

"4. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Deseni parşömen kâğıdına çizdi.		
3. İşlenecek zemin rengine ve desene uygun iplik renk seçimini yaparak seçime uygun renkte iplikleri hazırladı.		
4. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
5. Deseni tersinden çizerek desen geçirme tekniğini uyguladı.		
6. Kumaşı kasmağa gerdi.		
7. İğneyi kumaş yüzeyine çıkarıp tekrar aynı noktaya batırarak halka oluşturdu.		
8. Başlangıç noktasından ilerleyip iğneyi çıkararak aynı noktaya tekrar battı.		
9. İğneyi çıkardığı noktadan ilerleyerek ilmek içinden iğneyi çıkarıp zinciri oluşturdu.		
10. İşlem basamaklarını tekrarlayarak işlemeye devam etti.		
11. Tasarıma uygun renk tonlaması ile desene zincir işi tekniğini uyguladı.		
12. Desenin tamamını işleyerek ürünü tamamladı.		
13. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
14. Temiz ve düzenli çalıştı.		
15. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

2.3. ELDE SUZENİ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ

Yardımcı iğne teknikleri, ilk kullanılmaya başlandığı dönemlerde sadece birleştirme amacı ile kullanılmıştır. Zamanla farklı tasarımlarla kumaş üzerine süsleme olarak kullanılmaya başlanmıştır. Elde suzeni işinde, yardımcı iğne teknikleri uygulanan ürüne estetik bir görüntü kazandırılır ve farklı tasarımda özgün ürünler ortaya çıkarılır. Yardımcı iğne teknikleri, her türde kumaş ve geniş yüzeyli olmayan desenler üzerine kolaylıkla uygulama imkânı vardır. Elde suzeni işinde Çin iğnesi, iğne ardı, çöp işi, rişliyö, pul boncuk, sarma, elde makine dikişi vb. yardımcı iğne teknikleri desen üzerinde uygulanır (Görsel 2.55 ve 2.56). İşlemesi tamamlanan ürünlerin kenar temizlemesi için de uygulanan bir tekniktir. Elde suzeni işinde yardımcı iğne tekniklerini uygularken dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Yardımcı iğne teknikleri, uygulanan ürünün estetik özelliğini bozmamalıdır.
- Uygulanan desene göre teknikler kullanılmalıdır.
- Uygulanacak ürünün tasarımına ve kişisel zevke göre teknik seçilmelidir.

Görsel 2.55: Pul boncuk ile suzeni

Görsel 2.56: Yardımcı iğne teknikleri ile suzeni

2. Öğrenme Birimi

2.3.1. Kenar Temizleme Teknikleri

Suzeni tekniği ile işlenen ürünün kenar temizleme teknikleri şunlardır:

- Köşe çevirerek kenar temizleme
- Makrome yaparak kenar temizleme
- Saçak yaparak kenar temizleme
- İğne oyası yaparak kenar temizleme (Görsel 2.57)
- Püskül yaparak kenar temizleme (Görsel 2.58)
- Hazır bant ve harçlarla kenar temizleme

Görsel 2.57: İğne oyası ile kenar temizleme

Görsel 2.58: Püskül yaparak kenar temizleme

❖ **Amaç:** Suzenide yardımcı iğne teknikleri ile duvar süsü yapmak.

5. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede Suzenide yardımcı iğne teknikleri ile duvar süsü yapma çalışmasını tamamlayınız.**

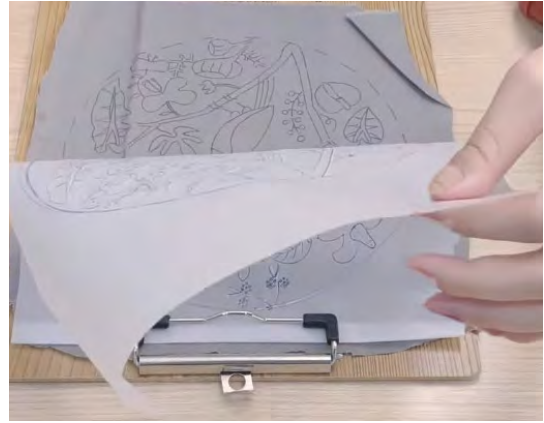
❖ **Araç Gereç:** Kalem, kâğıt, karbon kâğıdı, silgi, kasnak, tığ, yüksük, nakış makası, makas, toplu iğne, kumaş, iplik, ütü

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı işlemeye hazırlayınız.
5. Deseni parşömen kâğıdına çiziniz.
6. Desenin altına karbon kâğıdını yerleştirip kumaşa geçiriniz (Görsel 2.59 ve 60).

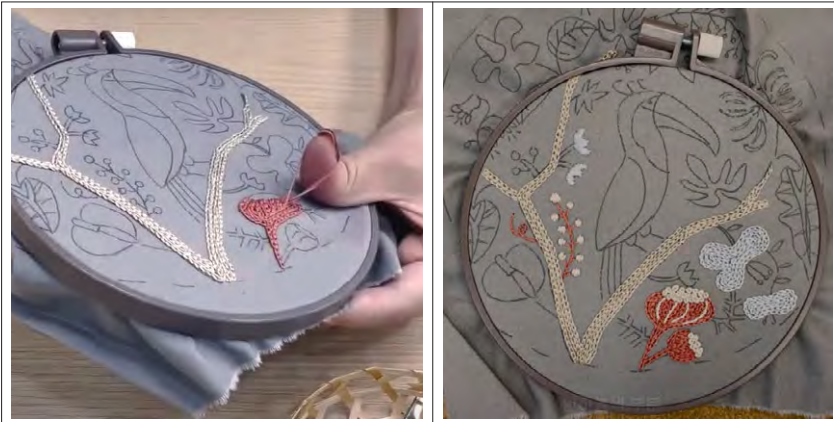

Görsel 2.59: Kumaş üzerine deseni yerleştirme

Görsel 2.60: Kumaşa geçirilmiş desen

7. Kumaşı kasnağa yerleştirip geriniz.
8. İğneye ipliği geçirip kumaşın alt yüzünden zincir işi yapılacak yüzeye çıkınız.
9. İpliği bol bırakarak başlangıç noktasından tekrar batıp dört iplik ilerleyerek ilmek içinden iğneyi çıkarınız.
10. İğneyi çıktığınız yerden tekrar batırarak aynı işlem basamaklarını tekrarlayıp zincir işi tekniğini desen üzerinde uygulayınız (Görsel 2.61).

Görsel 2.61: Zincir işi tekniği uygulama

2. Öğrenme Birimi

11. Desen üzerinde yardımcı iğne tekniklerinden olan tohum iğnesi, sarma tekniği, sap işi, puan sarma tekniklerini uygulayınız (Görsel 2.62).

Görsel 2.62: Yardımcı iğne tekniklerini uygulama

12. Desenin tamamını işleyerek ürünü tamamlayınız (Görsel 2.63).

Görsel 2.63: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 5'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 5

"5. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
3. Deseni parşömen kâğıdına çizdi.		
4. Desenin altına karbon kâğıdını yerleştirip kumaşa çizdi.		
5. Kumaşı kasmağa yerleştirip kumaşı gerdi.		
6. İğneyle kumaşın alt yüzünden zincir işi yapılacak yüzeye çıktı.		
7. İpliği bol bırakarak başlangıç noktasından tekrar batıp ilerleyerek ilmek içinden iğneyi çıkardı.		
8. İşlem basamaklarını tekrarlayıp desen üzerinde tekniği uyguladı.		
9. Desen üzerinde yardımcı iğne tekniklerini uyguladı.		
10. Desenin tamamını işleyerek ürünü tamamladı.		
11. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
12. Temiz ve düzenli çalıştı.		
13. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

2.3.2. Kalite Kontrol

Elde suzeni tekniği ile işlenen ürünün kalite kontrolü yapılırken şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Ürün, tasarıma ve ölçülendirmeye uygun olmalıdır.
- İşleme eksikliği kontrol edilmelidir.
- İplikler, çekildiğinde sökülmemelidir.
- Alt ve üst yüzeylerde iplik temizliği yapılmış olmalıdır.
- Üründe leke olmamalıdır.
- Ürün ütülü olmalıdır.

Bütün bu noktalara dikkat edilerek son kontroller yapılmalı, varsa eksikler giderilmelidir.

ETKİNLİK KUTUSU

"Suzeni Ürün Örnekleri" panosu hazırlayınız.

Verilen işlem basamaklarını takip ederek çalışmanızı tamamlayınız.

1. Öğretmeninizle etkinlik tarihini belirleyiniz.
2. Pano hazırlama konusunda grup çalışması planlayınız.
3. Yakın çevrenizden veya genel ağdan suzeni tekniği ile işlenmiş ürün örnekleri araştırınız.
4. Araştırma sonuçlarını fotoğraflayınız.
5. Ürün fotoğrafları ile kartela hazırlayınız.
6. Kartelaları sınıfta bir araya getiriniz.
7. Hazırlanan kartelaları sınıf panosunda sergileyiniz.

GENEL UYGULAMA

❖ **Amaç:** Suzeni tekniği ile ürün çalışması yapmak.

Derecelendirme Ölçeğinde yer alan ölçütleri dikkate alarak suzeni tekniği ile ürün çalışmasını tamamlayınız. Derecelendirme ölçeğinde, sonunda (*) işareti yer alan ölçütler kritik işlem adımlarıdır.

❖ **Önerilen Süre :** 8 ders saati

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

Sınıf	Numara	Ad Soyad	Değerlendirme Puanı				
			1: Çok zayıf	2: Zayıf	3: Orta	4: İyi	5: Çok iyi
ÖLÇÜTLER			PERFORMANS DÜZEYİ				
			1	2	3	4	5
		1. Araç gereç hazırlığı yaptı.					
		2. Suzeni tekniğine uygun desen çizdi.					
		3. Kumaşı ürün ölçülerine uygun kesti.					
		4. Kumaşı işlemeye hazırladı.					
		5. Deseni kumaşa geçirdi.					
		6. Kumaşı düzgün gerdi.					
		7. Desen üzerinde iğne ile suzeni tekniğini uyguladı. *					
		8. Desen üzerinde tığ ile suzeni tekniğini uyguladı. *					
		9. Desene uygun tohum işi yardımcı iğne tekniğini uyguladı.					
		10. Desene uygun pul boncuk işi yardımcı iğne tekniğini uyguladı.					
		11. Desene uygun sap işi yardımcı iğne tekniğini uyguladı.					
		12. Desene uygun makine dikişi yardımcı iğne tekniğini uyguladı.					
		13. İşlemesi tamamlanan ürünün kenar temizlemesini yaptı.					
		14. Düğümleri gizleyerek işlemenin tersini temiz işledi.					
		15. İşlem bitiminde ürünün alt ve üst iplik temizliğini yaptı.					
		16. Kalite kontrolü yaparak varsa eksikleri düzeltti.					
		17. Tekniğe ve malzemeye uygun ısı ayarını yaparak ürünü ütüledi.					
		18. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.					
		19. Temiz ve düzenli çalıştı.					
		20. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.					

DEĞERLENDİRME

Derecelendirme ölçeğinin kullanımında dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Genel Uygulama, 100 tam puan üzerinden değerlendirilir.
- Değerlendirme puanı, toplam tablo puanının 5 ile çarpılması ile bulunur.
- Kritik adımları başarıyla tamamlayamayan öğrencinin ilgili adımları tekrar etmesi önerilir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME**A. Aşağıda verilen cümlelerin başındaki boşluğa cümle doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.**

1. ( ) Suzeni işi bazı yörelerde "kasnak işi" olarak bilinir.
2. ( ) Suzeni tekniğinde, desenlerin içi doldurulurken zincirler üst üste gelmelidir.
3. ( ) Suzeni yapımında köşeli desenler daha çok kullanılır.
4. ( ) Kompozisyon oluşturmada açık-koyu, denge, birlik gibi prensiplere dikkat edilmelidir.
5. ( ) Suzeni işi yapılacak desen, karbon kâğıdına çizilmelidir.
6. ( ) Suzeni işinde kasnak bezi kullanılmalıdır.
7. ( ) İşlemeye başlanmadan önce işleme yapılacak kumaş ütülenmelidir.
8. ( ) Kalite kontrolü, ürün yapımının her aşamasında uygulanmalıdır.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

9. Elde suzeni tekniğinde, kasnağa gerilen kumaşın üzerine çizilen desen hatları ..... veya ..... kullanılarak zincir ile doldurulur.
10. Suzeni tekniğine, tığ ile yapımında kumaşın yüzeyinde oluşturulan zincirlerin sıralanmış görünümünden dolayı bazı yörelerde ..... denir.
11. İşlemede zincirin ince veya kalın oluşu, tığın ve kullanılan ipliğin ..... bağlıdır.
12. Yardımcı iğne teknikleri, ilk dönemlerde sadece ..... amacı ile kullanılmıştır.
13. Ürün tamamlandıktan sonra ..... yapılarak kullanıma hazır hâle getirilir.

C. Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.

14. Aşağıdakilerden hangisi suzeni işinde desen geçirme işleminde kullanılan araçlardan değildir?
 A) Desen
 B) Kalem
 C) Karbon kâğıdı
 D) Parşömen kâğıdı
 E) Tığ
15. Aşağıdaki desen geçirme tekniklerinden hangisi suzeni işinde kullanılmaz?
 A) Çizerek
 B) Sayarak
 C) Ütüleyerek
 D) Teyelleyerek
 E) Işıklı masa kullanılarak
16. Aşağıdakilerden hangisi suzeni işinde kumaşa desen geçirme aşamasında kumaş ile desen kâğıdı arasında kullanılır?
 A) Asetat
 B) Karbon
 C) Mulaaj
 D) Parşömen
 E) Resim

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

17. Aşağıdaki kompozisyonla ilgili ifadelerden hangisi yanlıştır?
- A) Açık-koyu, denge ve birlik prensiplerine dikkat edilmelidir.
  - B) Kompozisyonda parçalar bütünü oluşturmalıdır.
  - C) Sadece geometrik biçimlerin içine yerleştirilerek yapılabilir.
  - D) Birimler birleştirilip tek bir ünite hâline getirilmelidir.
  - E) Ana ve yardımcı motifler tekrarlanarak kullanılabilir.
18. Aşağıdakilerden hangisi elde suzeni tekniğini uygulamada dikkat edilecek noktalardandır?
- A) İşlemede zincirler sıkı olmalıdır.
  - B) İşleme soldan sağa doğru yapılmalıdır.
  - C) İşleme ipliği kasnağın altından sağ elle yürütülmelidir.
  - D) Tığ, kumaş yüzüne döndürülmeden çıkarılmalıdır.
  - E) İşleme, dışardan merkeze doğru uygulanmalıdır.
19. Kumaşın kenarından atmasını engellemek amacıyla yapılan işleme ne ad verilir?
- A) Düze teyel
  - B) Orta teyel
  - C) Makine dikişi
  - D) Sürfile
  - E) Fisto
20. Aşağıdakilerden hangisi elde suzeni işinde kullanılan kenar temizleme tekniklerinden değildir?
- A) Rişliyo yaparak
  - B) Köşe çevirerek
  - C) Makrome yaparak
  - D) Saçak yaparak
  - E) İğne oyası yaparak

3. ÖĞRENME BİRİMİ

ELDE BEYAZ İŞ

KONULAR

- 3.1. ELDE BEYAZ İŞ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ
- 3.2. ELDE BEYAZ İŞ TEKNİKLERİ
- 3.3. ELDE BEYAZ İŞ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ

3.1. ELDE BEYAZ İŞ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ

Beyaz iş, nakışın temelini oluşturan klasik bir iştir. Yabancı nakış grubunda yer alan beyaz iş, adını Fransızca kökenli "broderie" kelimesinden almıştır. Broderie kelimesinin sözlük anlamı nakıştır ancak Türkçeye beyaz iş olarak geçmiş ve beyaz kumaş üzerine beyaz koton iplikler ile işlendiğinden bu ismi almıştır. Beyaz iş ilk defa Roma'da yapılmış, oradan Fransa'ya geçerek gelişmiştir. Rişliyo ve Kolber gibi büyük devlet adamlarının sayesinde Fransa'da en ince örneklerini vermiştir. Beyaz işin iğneleri olan rişliyo ve kolber işleme teknikleri, ismini buradan almıştır (Görsel 3.1). Zamanla Avrupa'ya yayılan beyaz iş Osmanlı zamanında Anadolu'ya gelmiştir. Osmanlı saraylarında her biri sanat eseri değerinde olan pek çok işlemler yapılmıştır. İlk önceleri saraylarda soylular tarafından yapılan beyaz iş, sonraları halk tarafından tanınmış ve zevkle uygulanmıştır.

Günün değişen moda ve zevk anlayışıyla birlikte beyaz iş gelişim göstererek renkli kumaşlar üzerine renkli koton iplik kullanılarak da uygulanmaktadır (Görsel 3.2). Makinede kısa sürede ve kolay uygulanmasına rağmen elde yapılan beyaz iş, her zaman değerini korumuştur. Kullanışlı olduğu için çok çeşitli ürün üzerine uygulanır. Bugün hâlâ değer gören bir işlemedir.

Görsel 3.1: Kolber ve rişliyo teknikleri ile işlenmiş beyaz iş

Görsel 3.2: Renkli kumaş üzerine beyaz iş

3.1.1. Beyaz İşin Uygulandığı Yerler

Zarif ve estetik bir görünüme sahip olan beyaz iş, giyimden ev tekstiline birçok eşyanın süslenmesinde kullanılır. Başlıca kullanım alanları şunlardır:

Ev Dekorasyonunda: Abajur, dekoratif yastık

Tamamlayıcı Aksesuarlarda: Mendil (Görsel 3.3), fular, yaka (Görsel 3.4)

Görsel 3.3: Mendil

Görsel 3.4: Yaka

Giyim Süslemelerinde: Fantezi elbiseler, gelinlik, pantolon, ceket, elbise, bluz, gömlek, bebe giysileri vb. (Görsel 3.5, 3.6 ve 3.7)

Görsel 3.5: Ceket

Görsel 3.6: Elbise

Görsel 3.7: Bebek giysisi

Ev Tekstilinde: Yatak odası takımları, mutfak takımları, yemek takımları, salon takımları, çeşitli kırlent, tepsi örtüsü, bohça, Kuran-ı Kerim kabı (Görsel 3.8, 3.9 ve 3.10)

Görsel 3.8: Bohça

Görsel 3.9: Kuran-ı Kerim kabı

Görsel 3.10: Tepsi örtüsü

3.1.2. Beyaz İşinde Desen ve Renk Özelliği

Genellikle beyaz ve sık dokunuşlu bir zemine beyaz ipliklerle işlenen delikli görümlü nakış çeşididir. Fazla geniş olmayan, girintili çıkıntılı, yuvarlak hatlı, dar geometrik desenlerin yanı sıra çiçekler, yapraklar ve meyve desenleri de kullanılabilir (Görsel 3.11). İşleme özelliği yönünden birbirine bağlantılı desenler tercih edilir.

Öncelikle beyaz kumaş üzerine beyaz renk koton ipliklerle işlenen bu nakış, zamanla değişen bir anlayışla renkli kumaşlar üzerine renkli iplikler kullanılarak işlenmeye başlanmıştır (Görsel 3.12). Renk kullanımında daha çok pastel tonlar tercih edilir (Görsel 3.13, 3.14 ve 3.15).

Görsel 3.11: Yapraklar ve meyve deseni

Görsel 3.12: Beyaz koton iplik işleme

Görsel 3.13: Pastel renkle işleme

Görsel 3.14: Renkli işleme

Görsel 3.15: Yardımcı iğne teknikleri ile renklendirilmiş beyaz iş

3.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar

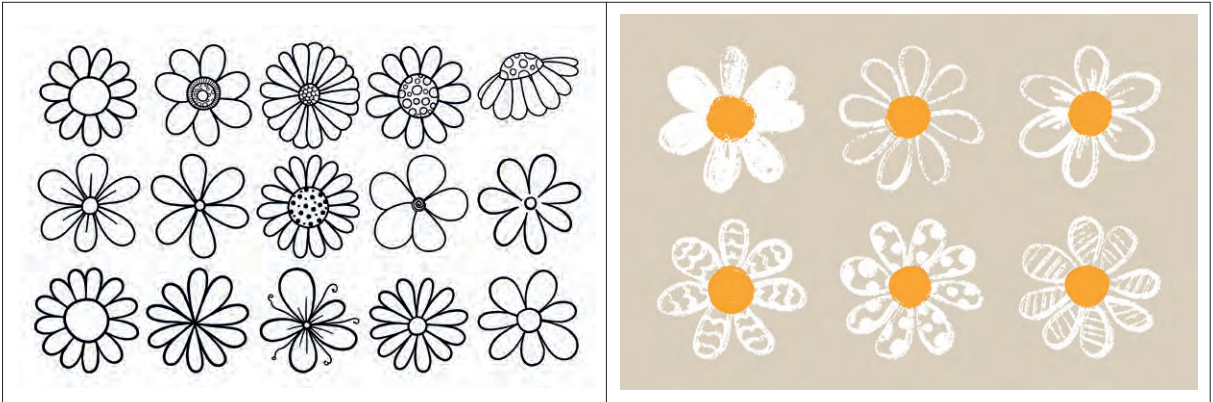
Desen tasarlama, desenin ihtiyaca uygun şekilde kişiselleştirilerek hayal edilen forma dönüştürülmesi işidir. Tasarım yaparken birtakım kaynaklardan faydalanılmaktadır.

Desen tasarımında yararlanılan kaynaklar; doğa, dantel fisto desenleri, araştırılmış ve işlenmiş beyaz iş desenleri, Çin iğnesi desenleri, desen kitapları ve müzelerdir.

Desen tasarımı yapılırken nesnenin gerçek görüntüsünden yola çıkılarak etüt çalışması ile gerçekçi bir çizim yapılır. Nesnenin biçimindeki girinti ve çıkıntılar, karakteri bozulmadan artırılıp belirginleştirilir (Görsel 3.16). Ardından işleme tekniğine uygun motif araştırma çalışmaları yapılarak işleme tekniğine uygun sadeleştirilir (Görsel 3.17). Elde edilen motif, bir kompozisyon içinde (kompozisyon tekniklerine uygun olarak) düzenlenip işlemeye hazır hâle getirilerek işlenir (Görsel 3.18).

Görsel 3.16: Doğadan desen için etüt çalışması yapma

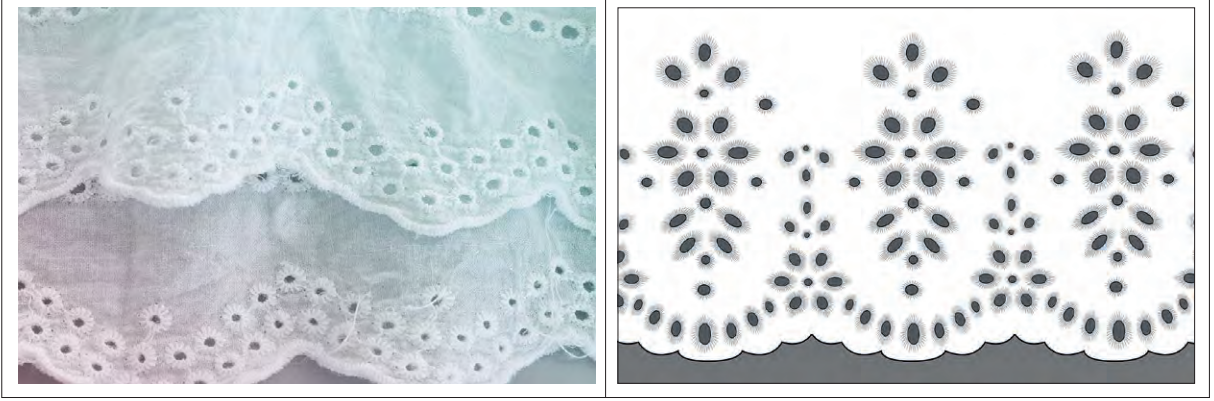
Görsel 3.17: Yapılan etüt çalışmasını işleme tekniğine uygun sadeleştirme araştırması

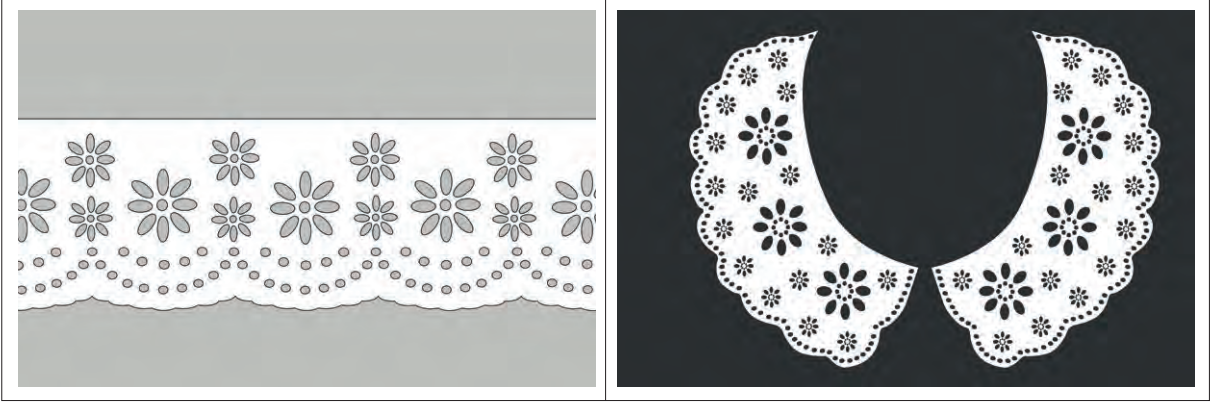
Görsel 3.18: İşlenmiş papatya deseni

3. Öğrenme Birimi

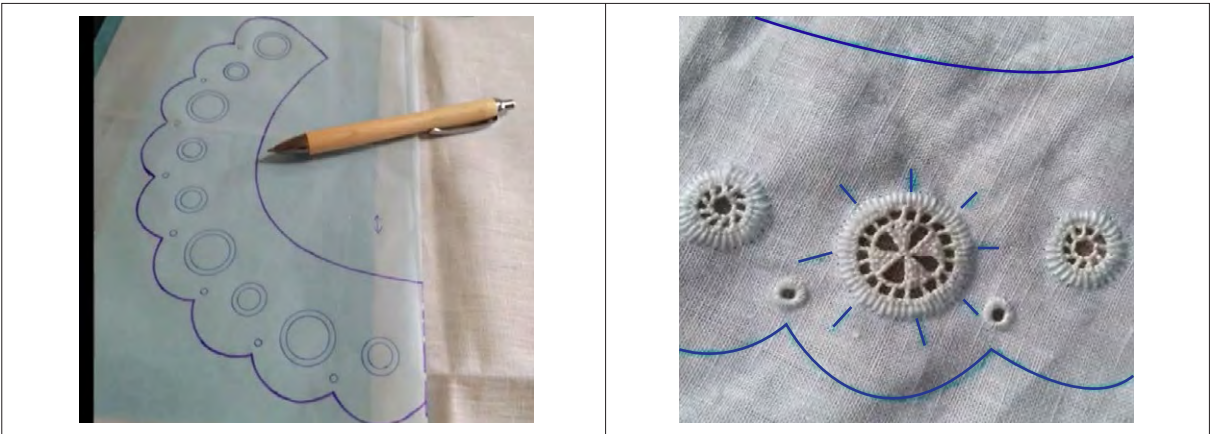
Hazır fisto şerit, fisto kumaş veya desen kitaplarından faydalanılıyorsa öncelikle ürün ihtiyacı belirlenir. Belirlenen ürüne uygun kalıp çıkarılarak işlenecek alan belirlenir. Hazır desen veya kumaş üzerinden kopyalamalar yapılır. Bu kopyalamaların üzerinden desen araştırma çalışması yürütülür (Görsel 3.19). Kumaş ziyanını önlemek, ürünün bitmiş ölçüsünü görebilmek için kalıp gereklidir (Görsel 3.20 ve 3.21). Kalıp hazırlanırken öncelikle ürünün birebir ölçüsünde parşömen kâğıdı hazırlanır. Kâğıt üzerinde desen, kompozisyon ve kenar temizleme tekniği oluşturulur. Kalıpların ölçülendirilmesi kullanım amacına uygun olmalıdır. Çizimi tamamlanan desen, kumaşa geçirilerek işlenir (Görsel 3.21). Kıyafet kalıbı yapılacaksa bunu kullanacak kişinin beden ölçülerine uygun hazırlanan kalıp üzerinde ölçü belirlenmelidir. Mobilya üzerinde kullanılacak ürün için hazırlanacak kalıp ise mobilyanın ölçüsüne göre belirlenmelidir. Kalıp üzerinde işlenecek ürüne uygun desen araştırma çalışması yapılır. Yapılan araştırma sonuçlarından biri seçilerek parşömen kâğıdına çizilir. Uygun bir desen geçirme yöntemi seçilir ve desen kumaşa geçirilip işlenir.

Görsel 3.19: Hazır işlenmiş fisto kumaştan çizilen desen

Görsel 3.20: Fisto deseninden faydalanarak kalıp üzerinde yaka deseni çizme örneği

Görsel 3.21: Deseni kalıba çizme kumaşa geçirme ve işleme

3.1.4. Beyaz İş Deseninde Kompozisyon Özellikleri

Tasarıma başlanırken desenin nerede, nasıl, hangi amaçla kullanılacağı dikkate alınmalı ve ürüne uygun desen tasarımı yapılmalıdır. Süslemeyi oluşturacak motifler, kullanılacağı yere uyumlu bir şekilde yerleştirilmelidir. Kompozisyon ilkelerine bağlı kalınarak şekillerin, renklerin bütün içinde düzenlenip amaca uygun yerleştirilmesi ve böylece bütün oluşturulması işlenecek üründe başarı sağlanması için önemlidir. Motiflerin kompozisyon içinde belirli bir düzen oluşturması için bazı yöntemler kullanılır. Bu yöntemlerin bazıları şunlardır:

- Simetrik düzenlemeler (Görsel 3.22)
- Büyüklü küçüklü bağlantılı tekrarlar düzenlemeler (Görsel 3.23)
- Asimetrik düzenlemeler (Görsel 3.24)
- Serpmelerle yapılan düzenlemeler (Görsel 3.25)
- Geometrik düzenlemeler (Görsel 3.26)
- Düzgün tekrarlamalarla yapılan düzenlemeler (Görsel 3.27 ve 3.28)
- Merkezden kenara doğru yönlendirilmiş düzenlemeler

Görsel 3.22: Simetrik düzenleme

Görsel 3.23: Büyüklü küçüklü bağlantılı tekrar

Görsel 3.24: Asimetrik düzenleme

Görsel 3.25: Serpme düzenleme işlenmiş örnek

Görsel 3.26: Geometrik düzenleme (üçgen)

Görsel 3.27: Düzgün tekrar (motif içinde simetrik düzenleme) işlenmiş örnek

Görsel 3.28: Düzgün tekrar ile düzenleme

3. Öğrenme Birimi

Bu yöntemler bazen tek bazen bir arada kullanılarak yeni desenler oluşturulabilir (Görsel 3.29). Kompozisyonda özgün tasarımlar yapılması tercih edilir. Deseni, örtünün iki başına ya da köşesine yerleştirmek alışlagelmiş bir kompozisyonudur. Değişik düzenlemeler yapılabiliyorsa tasarım amacına ulaşabilir.

Görsel 3.29: Merkezden kenara doğru düzenleme (birkaç yöntem birlikte) işlenmiş örnek

3.1.5. Marka Desen Özelliği

Yazı ve rakamların kullanıldığı motiflere **marka** denir. Bu motif grubunun kaynağı harfler ve rakamlardır. Üzerine marka işlenmiş eşya kişiselleşir. Markalar tırnaklı, düz çizgili, Japon stili, serbest stil çizimler yapılarak işlenebilir. Sadece sarma tekniğiyle harf ve rakamlar işlenebilir. Ayrıca yardımcı iğne teknikleri kullanılarak rakam veya harflerin arasına, dışına süslemeler de yapılabilir (Görsel 3.30 ve 3.31). Markalar; yaka, kol manşeti, cep, mendil, peçete köşesi, örtü, havlu elbise, saklama kılıfı, bebe giyimi, kırlent vb. pek çok ürün çeşidi üzerine uygulanabilir (Görsel 3.32 ve 3.33).

Görsel 3.30: İnce ve kalın sarma tekniğine uygun tasarlanmış marka

Görsel 3.31: Sarma tekniği ile birlikte yardımcı süsleme unsurları kullanılmış marka

Görsel 3.32: Marka işlemeli mendil

Görsel 3.33: Harf ve çiçek motifleri ile işlenmiş beyaz iş örtü

❖ **Amaç:** Çin iğnesi deseninden beyaz iş deseni tasarlamak.

1. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede Çin iğnesi deseninden beyaz iş deseni tasarlama çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Resim kâğıdı, parşömen kâğıdı, yumuşak uçlu kurşun kalem, sert uçlu kurşun kalem, silgi, cetvel, çeşitli boya malzemeleri

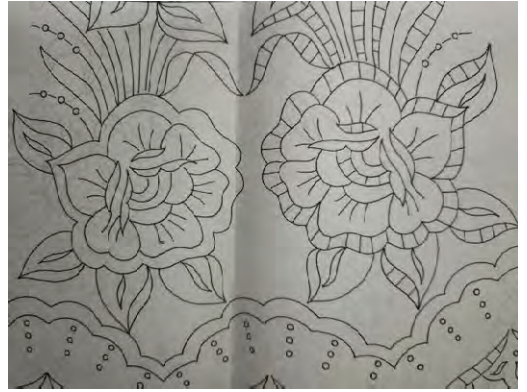
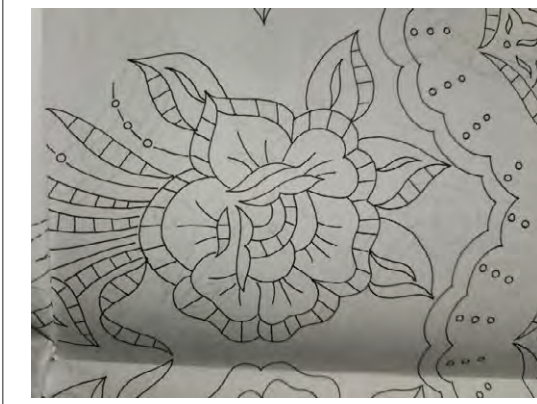
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Deseni hangi üründe ne amaçla hazırlayacağınıza karar veriniz.
5. Tasarladığınız ürün süslemesi ile ilgili desen konusunu araştırarak Çin iğnesi desen örnekleri toplayınız (Görsel 3.34).

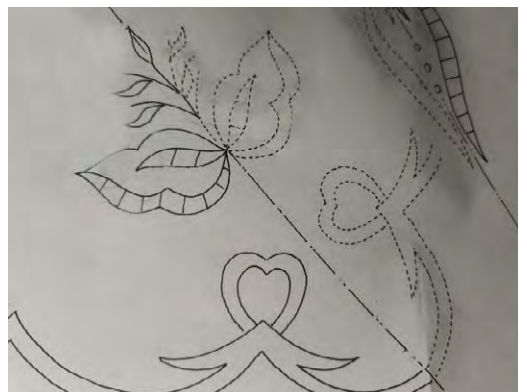

Görsel 3.34: Çin iğnesi deseni

6. Seçtiğiniz desen üzerinden parşömen kâğıdına kopyalama yaparak beyaz iş işleme tekniğine uygun çiçek ve yaprak sadeleştirme çalışmaları yapınız (Görsel 3.35 ve 3.36).

Görsel 3.35: Çin iğnesi desenini kullanarak beyaz iş iğne tekniğinde desen hazırlama

Görsel 3.36: Yaprak çalışmaları

3. Öğrenme Birimi

7. Yaptığınız çiçek ve yaprakları kompozisyon ilkelerini dikkate alarak birleştirme çalışması için araştırma yapınız ve deseni tamamlayınız (Görsel 3.37).

Görsel 3.37: Yaprak ve çiçeklerden desen oluşturma

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 1'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 1

"1. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Deseni hazırlama amacını belirledi.		
3. Tasarladığı ürün süslemesi ile ilgili Çin iğnesi desen örnekleri topladı.		
4. Seçtiği desen üzerinden kopyalama yaparak beyaz işleme tekniğine uygun çiçek ve yaprak sadeleştirme çalışmaları yaptı.		
5. Çiçek ve yaprakları kompozisyon ilkelerini dikkate alarak birleştirme çalışmaları yaptı.		
6. Birleştirme çalışması için yaptığı araştırmadan tasarladığı ürüne uygun olanını seçti.		
7. Desene son hâlini vererek tamamladı.		
8. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
9. Temiz ve düzenli çalıştı.		
10. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

3.1.6. Çizilen Deseni Kumaşa Geçirme ve Germe

Deseni kumaşa geçirme tekniği, kumaş rengine ve özelliğine göre seçilip uygulanmalıdır. Deseni kumaşa geçirmeden önce kumaş, işlemeye hazırlanmalıdır. Kenar eğrileri düzeltilmeli, kenarları overlok veya zikzak dikiş ile temizlenmelidir. Desenin çizileceği bölgenin ürün tasarımına uygun olarak en ve boy işaretleri, teyel ya da ütü izi ile belirlenmelidir. Desen, işaretlemeler dikkate alınarak kumaşa geçirilmelidir. Desen geçirmede kullanılan araç gereç şunlardır:

- İşleme için seçilen desen
- Parşömen kâğıdı
- Mulaj kâğıdı
- Kalemler (2B, H, HB)
- Nakış makarası
- Dikiş iğnesi
- Toplu iğne
- Silgi
- Kalemtraş
- Mezura
- Cetvel
- Ütü ve ütü masası

Elde beyaz iş tekniğinde başlıca desen geçirme yöntemleri şunlardır:

- Ütü ile transfer
- Teyelleyerek desen geçirme
- Kopya kâğıdı ile desen geçirme
- Sabun kalem ile desen geçirme
- Uçan kalem ile çizim yapma
- Desenin tersinden çizme
- Delerek desen geçirme
- Deseni kumaşın altına yerleştirerek çizme (Görsel 3.38)

Görsel 3.38: Deseni kumaşın altına koyarak çizme

Kumaşı Germe

Uygulanacak germe tekniği; kumaşa, desen özelliğine, kullanılacak tekniğe göre tespit edilir. Uygun teknikte gerilen kumaş, işlemenin daha düzgün, daha kolay ve kısa sürede işlenmesini sağlar. Elde beyaz iş tekniğinde kumaşı germe yöntemleri şunlardır:

- Kasnak ile germe
- Kâğıt ile germe
- Gergef ile germe

Kasnak, kâğıt ve gergef işlenecek kumaşın gergin durmasını sağlar. Bu sayede nakış, daha düzgün olur ve hızlı uygulanır.

Kumaşı kasnak ile germe, esnek olmayan kumaşlara uygulanan bir tekniktir. Kumaş, kasnağa gerilmeden önce ütülenmelidir. Kasnak bezi, desenin konumuna göre işlenecek kumaşın kenarlarına tekniğe uygun dikilerek kullanılmalıdır. Kasnağın çemberinde bolluk varsa ekstrafor kat yapmayacak şekilde çembere verev olarak sarılıp bolluk giderilmelidir.

Kumaşı kâğıt ile germe, elde yapılan küçük işlemlerde çabuk atabilen ve esneyen kumaşlara uygulanan germe tekniğidir. Beyaz iş tekniğinde İngiliz işi ve kolber gibi iğnelerin kâğıt üzerine gerilerek yapılması iyi sonuç verir (Görsel 3.39).

Gergef ile işleme, büyük desenlerin işlenmesinde tercih edilir.

Görsel 3.39: Kâğıt ile germe

❖ **Amaç:** Beyaz iş desenini teyelleyerek kumaşa geçirip desene uygun germe işlemini yapmak.

2. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede beyaz iş desenini kumaşa geçirip desene uygun kumaş germe çalışmasını tamamlayınız.**

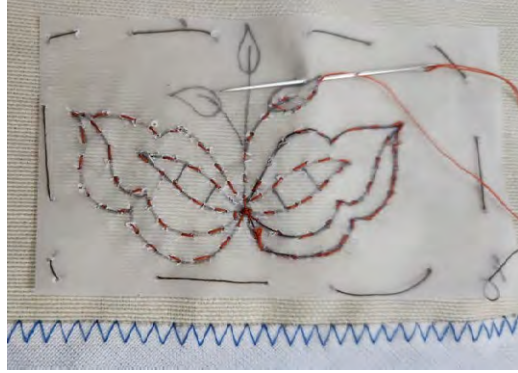
❖ **Araç Gereç:** Parşömen kâğıdı, yumuşak uçlu kurşun kalem, sert uçlu kurşun kalem, silgi, toplu iğne, dikiş iğnesi, iplik, kumaş, makas, kasnak, kasnak bezi

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlik, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı işlemeye hazırlayınız.
5. Deseni kâğıda çiziniz veya hazır desen kullanınız.
6. Deseni parşömen kâğıdına net bir şekilde çiziniz.
7. Deseni, kumaşın üzerine desen üstte olacak şekilde dikkatlice yerleştiriniz.
8. Deseni, işleme yapacağınız yere yerleştiriniz (Görsel 3.40).
9. Deseni, kumaşa ince uçlu toplu iğne ile tutturunuz ya da teyelleiniz (Görsel 3.41).
10. Deseni, ince iplikle desen çizgileri üzerinden oyulgama teyeli yaparak kumaşa geçiriniz.

Görsel 3.40: Deseni parşömene çizerek kumaşın üzerine yerleştirme

Görsel 3.41: Deseni teyelleme

11. Desen özelliğinin bozulmaması için oyulgama teyelerini küçük yapınız.
12. Parşömen kâğıdını dikkatlice yırtarak temizleyiniz (Görsel 3.42).
13. Kumaş üzerinde kâğıt kalmamasına özen gösteriniz (Görsel 3.43).

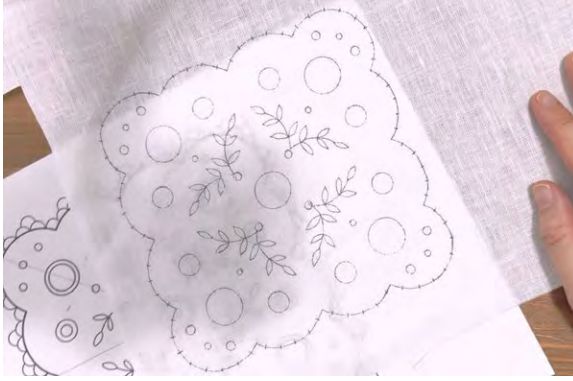

Görsel 3.42: Kâğıdı yırtarak temizleme

Görsel 3.43: Teyel işinin kâğıt yırtıldıktan sonraki görünümü

14. Büyük desenlerde kumaşı beyaz karton üzerine gergin bir şekilde iğneleyiniz ve deseni karton ile kumaş arasına yerleştirerek çizim yapınız (Görsel 3.44).
15. Kumaşı, küçük desenlerde kasmağa; büyük desenlerde gergefe geriniz (Görsel 3.45).

Görsel 3.44: Deseni kumaşın altına koyarak çizme

Görsel 3.45: Kumaşı kasmağa germe

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 2'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 2

"2. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

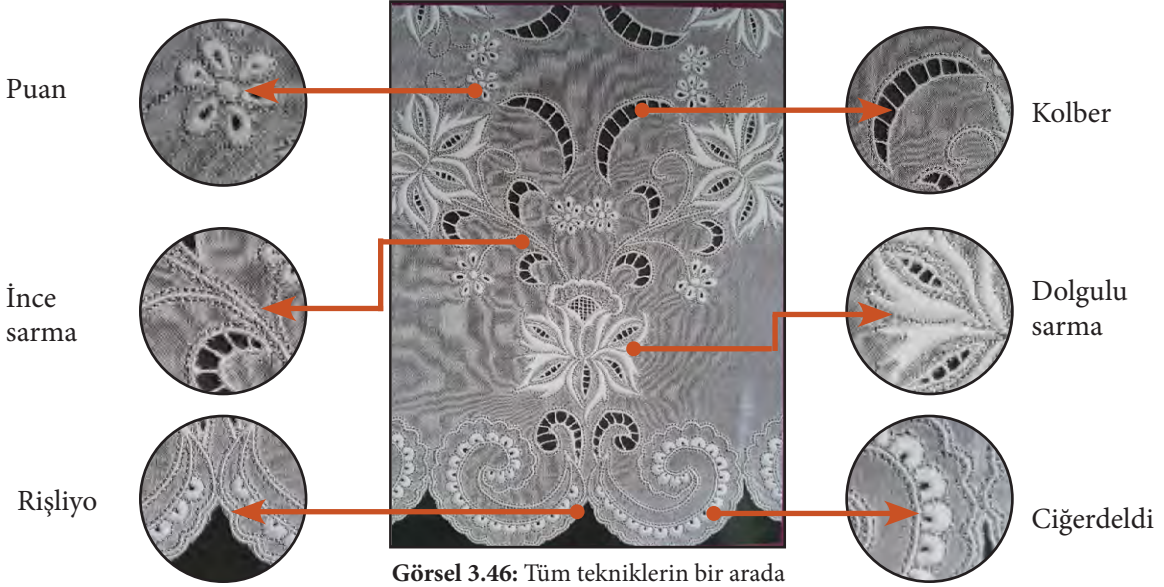
ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
3. Deseni kâğıda çizdi veya hazır desen kullandı.		
4. Seçmiş olduğu desen geçirme tekniğini usulüne uygun yaptı.		
5. Deseni kumaşa düzgün geçirdi.		
6. Desen geçirdiği kumaşı, desen ve kumaş özelliğine uygun usulde germe işlemini seçerek uyguladı.		
7. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
8. Temiz ve düzenli çalıştı.		
9. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

3.2. ELDE BEYAZ İŞ TEKNİKLERİ

Klasik bir işleme tarzı olan beyaz iş, nakışın temelini oluşturur. Çok kullanışlı ve sık yıkamaya elverişli bir işleme tarzıdır. Başlıca beyaz iş teknikleri şunlardır (Görsel 3.46):

- Sarma dolgusu (ince ve kalın)
- Dolgu yaprak
- Ciğerdeldi
- Puan
- Dolgulu sarma (yarma yaprak)
- Kolber
- İngiliz işi
- Fistolar
- Rişliyö
- Marka işleme

Görsel 3.46: Tüm tekniklerin bir arada kullanıldığı beyaz iş

3.2.1. Kullanılan Kumaşlar

Beyaz iş tekniğinde kumaş seçimi önemlidir. Bunun nedeni ise teknik olarak kumaşın desen özelliğine göre yer yer kesilerek işlenmesidir. Teknik olarak kesim işlemi ön planda olduğundan kumaş, kesildiğinde iplikleri çabuk atmayan özellikte olmalıdır. Bu nedenle uzun süre kullanıma ve sık yıkamaya dayanıklı olan kumaş türlerinden seçilmelidir. İpek, saten, tafta gibi kumaşlar sık kullanılmayan eşyaların üretiminde kullanılabilir. Örneğin damat bohçası gibi özel gün sunumları için hazırlanmış ya da aksesuar amaçlı tamamlayıcı ürünlerde tercih edilebilir. Beyaz iş tekniğinde kullanılan başlıca kumaşlar şunlardır:

- İpek
- Saten
- Tafta
- Keten
- Patiska
- Akfil
- Terikoton
- Alpaka
- Birman
- Poplin

İnce dokunuşlu kumaşlar üzerine işleme yapılacak ise kesilen kumaşın işleme esnasında atmaması için kumaşın ters yüzüne ince tela yapıştırılmalıdır. Yapıştırılmadan kullanılan telalar da vardır. Kumaşın esneme, atma, incelik özelliklerine göre ve yapıştırıldığında telanın üstten görünmesi gibi durumlarda tela tercihi değişebilir. Kumaş özelliğine uygun olarak yapışkan tela ya da yapışmadan kullanılan tela seçilmelidir. Yapışmadan kullanılan telanın işlemenin dışında kalan kısımları, işleme tamamlandıktan sonra yırtarak çıkarılıp temizlenmelidir. Tela, işleme yapan kişinin işini kolaylaştırır ve işlemeyi sağlar.

3.2.2. Beyaz İşin İşlenmesinde Kullanılan Araç Gereç

Küçük işlemlerin gerilmesinde kasnak, büyük işlemlerde gergef kullanılır. Ciğerdeldi yapımında delikleri açmakta kullanılan ucu sivri küçük bir araç kullanılır (Görsel 3.47). İşlemenin yapımında çoğunlukla sık yıkamaya elverişli olan ince ve kalın koton iplik kullanılır. İnce koton iplik, dolgunun üzerini kapatan sarma işleminde; kalın koton iplik, iç dolguda kullanılır. Renkli ince koton iplik veya ipek ipliklerle gölgeleme işi veya sarma yapılır. Germe işleminde kasnak bezi kullanılır. İngiliz işi ve kolber yapımında ince sivri uçlu keskin nakış makası kullanılır. Kullanılan başlıca iplik çeşitleri şunlardır:

- Çamaşır ipeği
- Koton
- Muline
- Pamuklu iplikler
- Floş
- Merserize
- İnce orlon, yün, rafya (fantezi işlemlerde)

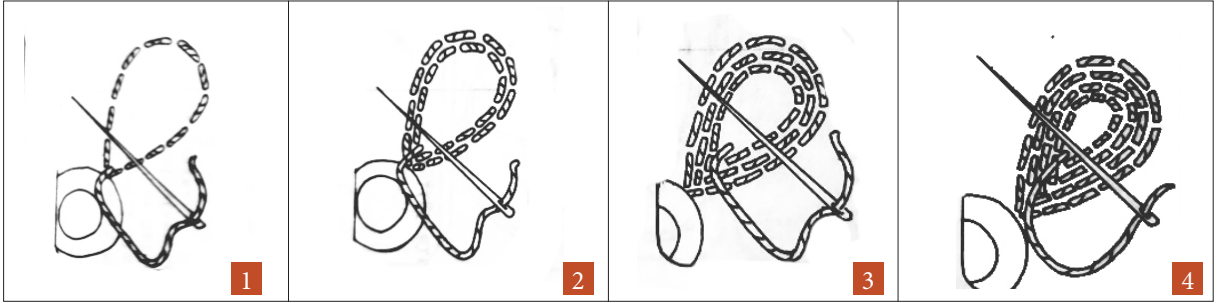

Görsel 3.47: Ciğerdeldi aracı

3.2.3. Beyaz İş Tekniklerini Uygulama

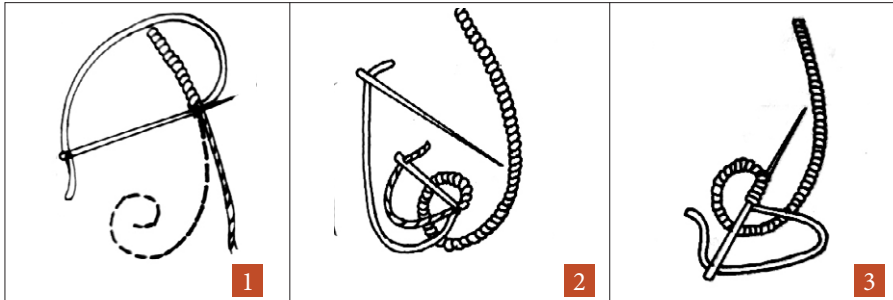
Beyaz iş hem elde hem makinede yapılan bir tekniktir. Makinede daha seri ve büyük işleri kısa zaman da yapmak mümkün olmasına rağmen elde yapılan beyaz iş her zaman için daha değerlidir. İngiliz işi ve kolber gibi iğne tekniklerinin, kâğıt üzerine germe yöntemi ile yapılması iyi sonuç verir. Beyaz iş iğne teknikleri ve yapıları şu şekilde özetlenebilir:

Kalın Sarma: Çiçek, dal ve yapraklarının işlenmesinde kalın sarmanın daha etkili ve kabarık görünmesi için desen sınır çizgilerinin arasındaki boşluğun oyulgama teyeli ile doldurulmasıdır. Arzu edilen kabarıklığa göre teyeller üst üste tekrarlanabilir veya tek sıra uygulanabilir (Görsel 3.48).

Görsel 3.48: Sarma dolgusu yapma aşamaları

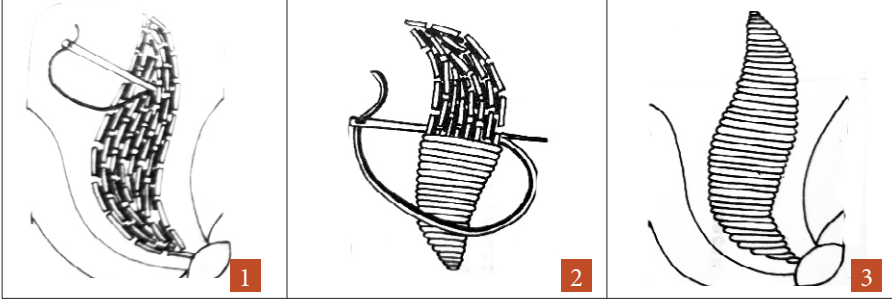
İnce Sarma: Çiçek desenin sap kısımları, motiflere uygulanan filtre kenarları ve motif bağlantılarında uygulanabilir. Az bükümlü, pürüzsüz ipliklerle fazla çekilmeden sarılırsa sarma işlemi başarılı olur. İlk anda işleme zor gibi gelse de yaptıkça el alışkanlığı kazanıldığı için kolaylaşır. İşlem daima soldan sağa çalışılır. İşlem bitince iplik kumaşın tersine geçirilerek işlenen kısmın içinden yürütülüp kesilir (Görsel 3.49).

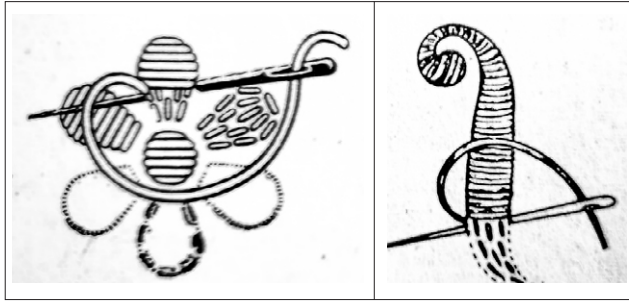
Görsel 3.49: İnce sarma yapma aşamaları

3. Öğrenme Birimi

Dolgu Yaprak: Sarma tekniği, ince sarmadakinin aynısıdır. Motifteki çiçek ve yapraklar, bu teknikle sarılır. Sarma için belirlenen sınırların içi dolgu yapılarak üzeri sarılır. Sağlam ve kullanışlı bir teknik olması nedeni ile örtü, giyim süslemeleri ve yatak takımlarında sık kullanılır. Az bükümlü ve pürüzsüz iplik kullanılmalıdır. İşlem daima soldan sağa çalışılır. İşlem bitince iplik kumaşın tersine geçirilerek işlenen kısmın içinden yürütülüp kesilir (Görsel 3.50 ve 3.51).

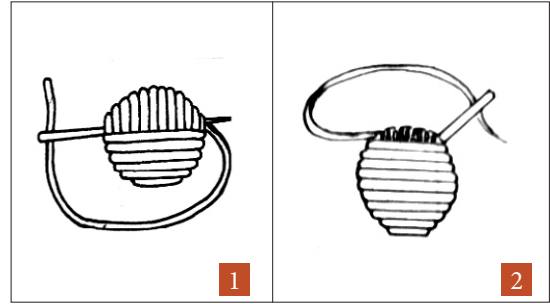

Görsel 3.50: Dolgu yaprak yapım aşamaları

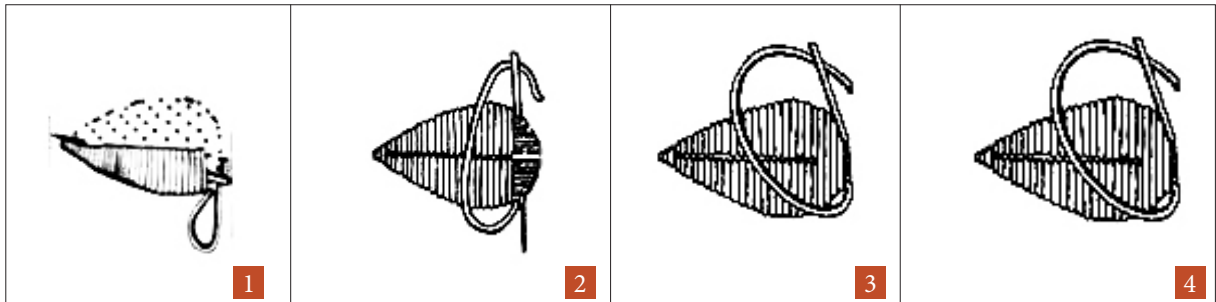
Görsel 3.51: Dolgu yaprağın desenin işlenmesinde kullanım biçimleri

Puan: Puan tekniği ile işlenecek yuvarlağın etrafı teyellenir. Sonra enine alt dolgu yapıp dolgunun üzeri boy yönüne sarma tekniği ile kapatılır (Görsel 3.52). İşlenecek yuvarlak büyükse sarmaya ortadan başlanabilir. Ortadan başlanması her iki yanda eşit düzgün yön çizgisi oluşturulmasını sağlar. Sarma ve dolgunun, dokumanın iplik yönüne dikkat edilerek yapılması önemlidir.

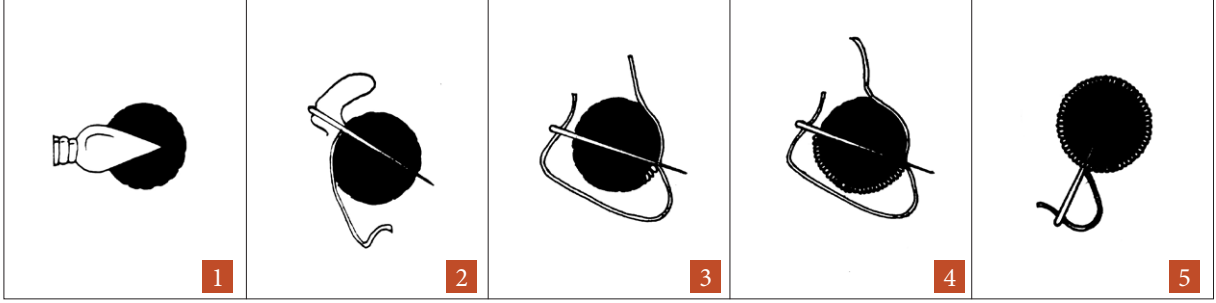
Görsel 3.52: Puanın yapım aşamaları

Dolgulu Sarma: Üzeri sarılarak doldurulması gereken bazı desenlerin sarma mesafesi uzun olur. Geniş yüzeyli desenlerde bu mesafe, ikiye ayrılır ve dolgulu sarma (yarma yaprak) tekniği ile sarılarak hem estetik bir görünüm hem de işlemede kolaylık elde edilir (Görsel 3.53).

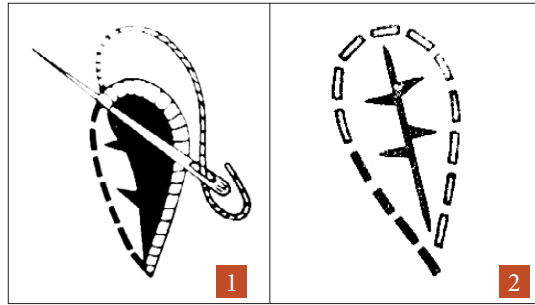
Görsel 3.53: Dolgulu sarma yapım aşamaları

Ciğerdeldi: Zarif bir beyaz iş tekniğidir. Yuvarlak desenin delinmesi için ciğerdeldi adı verilen ucu sivri alet kullanılır. Bu alet ile yuvarlağın ortasından kumaşa batılarak delik açılır. Oluşan deliğin etrafı ince sarma ile sarılır. Ciğerdeldi aleti yoksa nakış makası, ağzı kapalı şekilde her iki ucu kumaşa batırılıp kendi etrafında çevrilerek delik açılabilir. Ciğerdeldi işlenmesinde sarmaların yan yana ve düzgün olmasına dikkat edilir. Ciğerdeldinin düz ipliğe gelen kenarları düz sarılır, diğer tarafları işleme yönüne göre ayarlanır (Görsel 3.54). Ciğerdeldi küçükse ve seyrek dokunuşlu kumaş üzerine işleniyorsa kumaş delinmeden sarılabilir. Bu teknik; örtü, çay ve sofrta takımı, çeşitli giysilere uygulanır.

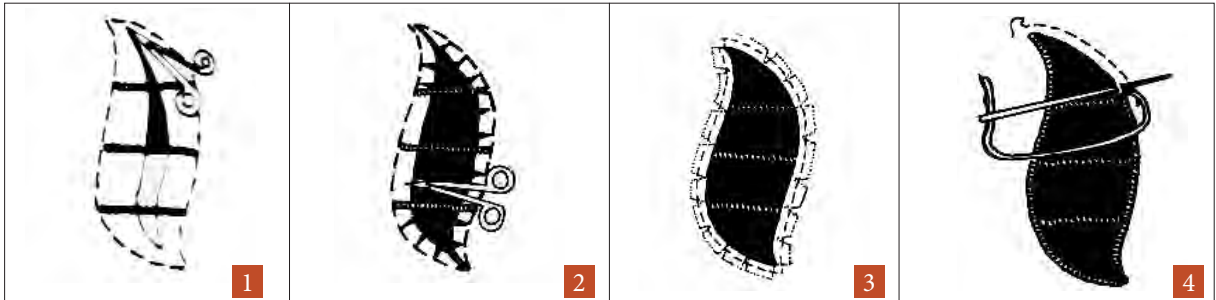
Görsel 3.54: Ciğerdeldi yapım aşamaları

İngiliz İşi: Yaprakların orta kısımları dikkatle kesilip çıtlatılır. Kesilen kenarlar düzgünce sarılır. İşleme, esneyen ya da atan hassas kumaşlara uygulanırken kâğıda germe yöntemi kullanılmalıdır. Bu tekniğin uygulandığı ürünler sık yıkanmamalıdır (Görsel 3.55).

Görsel 3.55: İngiliz işi yapım aşamaları

Kolber: İnce sarma veya rişliyo tekniği ile yapılabilir. Kolber, İngiliz işine benzer. Farklı olarak daha uzun mesafeleri kaplar ve bu uzunluk direklerle desene göre ara ara bölünür (Görsel 3.56). Yapılması dikkat ve özen gerektirir. Bu teknikte iplikler, çok gergin veya bol atılmamalıdır. Kenar sarmaları atkı iplik kalınlığı ile orantılı işlenmelidir. Çeşitli örtüler üzerine uygulanabilir.

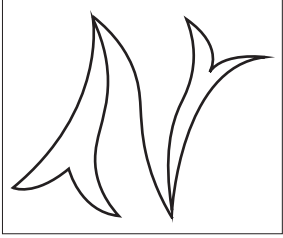
Görsel 3.56: Kolber yapım aşamaları

3. Öğrenme Birimi

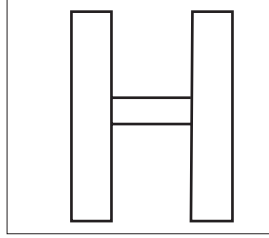
Marka İşlemek: Birkaç harfin birleşmesinden yapılan ve işin kime ait olduğunu gösteren şekillere **marka** denir. Bu şekillerin özelliği, dekoratif görünümlü süsleme tekniği olmasıdır. Markalar, çiziliş şekillerine göre şu şekilde sıralanabilir:

- Tırnaklı markalar (Görsel 3.57)
- Düz çizgili markalar (Görsel 3.58)
- Japon stili markalar (Görsel 3.59)
- Fantezi markalar

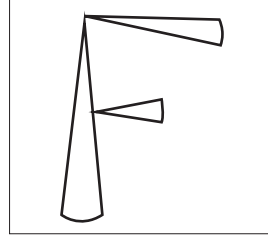
Marka, beyaz işin çeşitli iğneleri kullanılarak yapılırsa zengin bir görünüş elde edilir. İçinin teyelle doldurularak üzerinin sarılması sebebiyle beyaz iş tekniğidir (Görsel 3.61). Yuvarlak hatlarda, hattın iç kısmı daha sık işlenmeli, hattın dışı seyrek işlenmelidir. İşlemenin tersi temiz olmalı, yapılan kısmın üzerinin kâğıtla kapatılarak temiz işlenmesine özen gösterilmelidir.

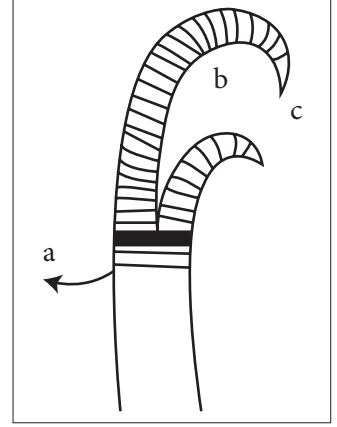
Görsel 3.57: Tırnaklı marka

Görsel 3.58: Düz çizgili marka

Görsel 3.59: Japon stili marka

Görsel 3.60: Markanın sarılışı

Fistolar: Kenar temizleme ve süsleme çeşitlerinden biri fisto işlemesidir. Gösterişli ve kullanışlıdır. Esas olarak üç klasik şekilde işlense de bunların dışında oya şeklinde de işlenir (Görsel 3.61). Bu işlemler şunlardır:

- Ay fisto
- Sivri fisto
- Gül fisto
- Rişliyö tekniği ile kenar oyası şeklinde fisto (Görsel 3.62).

Görsel 3.61: Altı kabartılarak yapılan ay, sivri, gül, fisto

Görsel 3.62: Rişliyö tekniği ile kenar oyası şeklinde fisto

İşleme tekniğinin uygulanmasında yapılması gereken işlemler vardır. Fisto yapılacak yerin üzerinden teyel alınır. Desenin içi, beyaz iş tekniğine uygun olarak nakış teyeli ile kabartılır (Görsel 3.63). Orta kısmına biraz fazla, yukarı doğru incelen kenarlarına daha az kabarıklık verilir. Üzeri, beyaz iş tekniğine

uygun olarak sarılır. Sarılırken fistonun tam ortası yukarıdan aşağıya doğru düz ipliğe, yukarı doğru kıvrılan ince ucu ise en ipliğine gelmelidir. Arada kalan mesafe ona göre ayarlanır. Rişliyo yönünün düğümlü olan tarafı dışa getirilir. İşleme sonunda kumaş, küçük bir makasla rişliyönün dibinden kesilir. Muntazam yapıldığında işlemlere güzel bir görünüm kazandırılır. Çeşitli örtü ve giyimlerin kenar temizliğinde kullanılır. Rişliyo tekniği ile çeşitli tipteki fistolar, yerine göre altı kabartılmadan da işlenebilir.

Görsel 3.63: Altı kabartmalı işlenmiş fisto

❖ Elde Beyaz İş Teknikleri Uygulanırken Dikkat Edilecek Noktalar ❖

Elde beyaz iş tekniği ile kaliteli, estetik bir ürün yapılabilmesi için dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- İşleme ipliğini kirletmeyecek teknik seçilmelidir. İşleme esnasında üründe kirlenme olursa işlenen kısmın üzeri naylonla örtülerek işlemeye devam edilmelidir.
- Beyaz iş teyeli yapılırken teyelin üstten çok, alttan az batırılarak ikinci sıradaki teyel birinci sıradakilerin boşluklarına getirilmelidir.
- Teyel yapılırken desen çizgisinin dışına taşma olmamalıdır.
- Dolgu yaprağın alt dolgusu, boyuna doldurulup enine sarılmalıdır.
- Puan yapımında desenin şekline göre önce enine doldurulup sonra boyuna sarma yapılmalıdır.
- Alt dolgusu yapılırken desenin kenarları az, ortası biraz daha fazla doldurularak hafif yükseklik olacak şekilde teyellenmelidir.
- Kolber ve İngiliz işi gibi tekniklerin çalışmasında kesim işlemleri dikkatli yapılmalıdır.
- Kolber ve İngiliz işi tekniklerinde kumaş, esneme özelliği varsa kâğıda teyellenerek çalışılmalıdır.
- İnce sarma yapılırken üstü sarılacak olan kordon başlangıç noktasına tutturularak işlenmeli, ip ne çok gergin ne de bol bırakılmamalı ve işlem bittiğinde kordon, kumaşın tersine geçirilerek tutturulmalıdır.
- Kalın sarma yapılırken kıvrımlı hatlarda kıvrımların iç kısmına daha sık, dışına seyrek batılmalı ve kıvrımlar daha muntazam ve rahat dönülmelidir.
- İnce sarma yapılırken alttan yürütülecek kordonun daha dik ve yuvarlak görünebilmesi için kumaştan az alınmalıdır.
- Kenar fisto çalışmalarında kesme işlemi düğümlere yakın bir yerden ancak düğümlere zarar vermeden yapılmalıdır. Düğümlere zarar verilmişse onarılmalı ve işlemenin sökülmesi engellenmelidir.
- Tela, işleme bozulmadan ürünün tersinden temizlenmelidir.
- Ürünün alt ve üst yüzeyinde iplik temizliği yapılmalıdır.
- Kumaş, ipliğe ve kullanılan tekniğin özelliğine uygun ısı ve teknikte ütülenmelidir (Görsel 3.64).
- Kabartmaların kullanıldığı beyaz işin altına havlu konulmalı ve tersten ütülenerek kabartmaların basılmasının önüne geçilmelidir (Görsel 3.65).

Görsel 3.64: Beyaz işte kırışan pamuklu kumaşlarda yüksek ısı ile bastırarak ütüleme

Görsel 3.65: Kabartmaların çokça kullanıldığı beyaz iş

❖ **Amaç:** Beyaz iş tekniğinde yarma sarma ve ince sarma yapmak.

3. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede beyaz iş tekniğinde yarma sarma ve ince sarma çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** İşleme kumaşı, koton iplik, ipliğe uygun iğne, kasnak ve kasnak bezleri, nakış makası, desen

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlik, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı ölçülere uygun keserek işlemeye hazırlayınız.
5. Deseni kumaşa geçiriniz.
6. Kumaşı kasnağa geriniz.
7. İhtiyaç var ise kasnak bezlerini, kumaşın kenarlarına çırpma dikişi ile dikişiniz.
8. Desenin yarma dolgu yapılacak kısmının içini doldurmaya kenar hattından başlayınız (Görsel 3.66).
9. Nakış teyeliyle kumaştan bir veya iki iplik alıp üstten fazla atlayarak doldurunuz (Görsel 3.67).

Görsel 3.66: Yarma dolgunun alt kabartmasını yapma

Görsel 3.67: Yarma dolgunun alt kabartması yapılmış dolgu

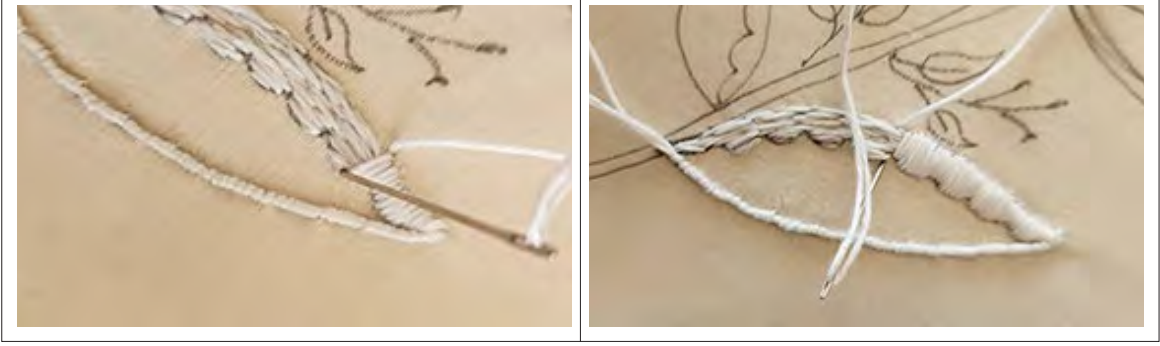
10. İnce sarma için alttan yürütecek kotonu başlangıç noktasına tutturunuz.
11. Desen çizgisinin tam üzerine kalın koton veya yün ipliği tutturunuz (Görsel 3.68).
12. Dolgu ipliğini tutturmak için iğneyi dolgu ipliğinin sol tarafından çıkarıp sağ tarafına batırınız.
13. Alt dolgu ipliğini, görünmeyecek şekilde yan yana ve sık sarınız.
14. İşlemenin bitiş noktasında dolgu ipliğini kumaşın altına geçirerek sağlam bir şekilde sabitleyiniz (Görsel 3.69 ve 3.70).

Görsel 3.68: İnce sarmada alttan yürütülen koton ipliği tutturma

Görsel 3.69: İnce sarma yapma

Görsel 3.70: Yarma dolgunun sarmasını yapma

Dikkat: İnce sarmanın düzgün olması için gerektiği yerde iç dolgu ipliğini hafifçe çekiniz.

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 3'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 3

"3. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
3. Deseni kâğıda çizdi veya hazır desen kullandı.		
4. Seçmiş olduğu desen geçirme tekniğini usulüne uygun yaptı.		
5. Deseni kumaşa düzgün geçirdi.		
6. Kumaşı desen ve kumaş özelliğine uygun usulde gerdi.		
7. Desenin yarma dolgu yapılacak kısmının içini doldurmaya kenar hattından başladı.		
8. Nakış teyeliyle kumaştan bir veya iki iplik alıp üstten fazla atlayarak doldurdu.		
9. Desen çizgisinin tam üzerine kalın koton veya yün ipliği tutturdu.		
10. Çalışmayı soldan sağa batarak yaptı.		
11. Sarmayı, alt dolgu ipliği görünmeyecek şekilde yan yana ve sık yaptı.		
12. İşlemenin bitiş noktasında dolgu ipliğini işlemenin altına geçirerek sağlam bir şekilde sabitledi.		
13. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
14. Temiz ve düzenli çalıştı.		
15. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Beyaz iş tekniğinde dolgu yaprak yapmak.

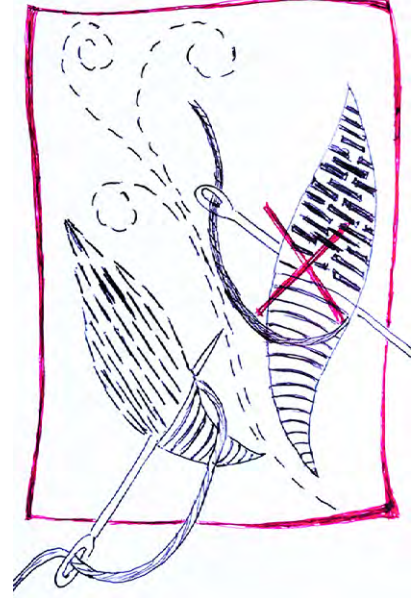
4. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede beyaz iş tekniğinde dolgu yaprak yapma çalışmasını tamamlayınız.**

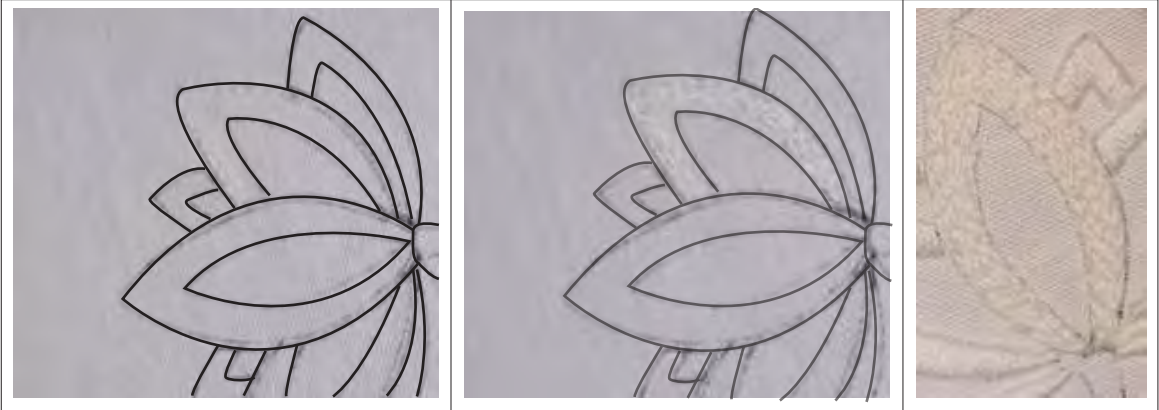
❖ **Araç Gereç:** İşleme kumaşı, koton iplik, ipliğe uygun iğne, kasnak ve kasnak bezleri, nakış makası, desen

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlik, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı ölçülere uygun keserek işlemeye hazırlayınız.
5. Deseni kumaşa geçiriniz.
6. Kumaşı kasnağa geriniz.
7. İhtiyaç var ise kasnak bezlerini, kumaşın kenarlarına çırpma dikişi ile dikişiniz.
8. Kumaşı, kasnağa en ve boy iplik yönlerini kaydırmadan kenarlara kasnak bezlerini koyarak geriniz.
9. Desenin içini nakış teyeli ile boyuna olarak doldurunuz.
10. Teyel yaparken kumaştan aldığınız iplikleri ikinci sırada, üstten aldığınız ipliklerin orta hizasına getiriniz.
11. Desenin orta kısmına teyel ile kabarıklık verip kenarlara doğru hafif bir yükseklik yaparak doldurunuz.
12. Yaprığın tepesinden başlayarak enine sarınız (Görsel 3.71 ve 3.72).

Görsel 3.71: Doğru ve yanlış sarım örneği

Görsel 3.72: Dolgulu sarmada desenin iç dolgusunu yapma

13. İğneyi, soldan ve teyelin dışından kumaşın yüzüne çıkarınız.
14. İğneyi, sağdan ve teyelin dışına batınız (Çalışma yönü düz olmalıdır).
15. Yaprak kavisine uygun şekilde batışların sıklığını dıştan seyrek, içten sık yapınız (Görsel 3.73 ve 3.74).

Görsel 3.73: Dolgunun üzerini sarma

Görsel 3.74: Sarma sıklığını kavise göre ayarlama

Dikkat: Yuvarlak hatları muntazam dönmek için iğneyi desenin iç kısımlara daha sık, desenin dışına daha seyrek batırabilirsiniz. Yaprağın şeklini vermek için sarma işlemi sırasında aralarda kısa atmalar yapabilirsiniz. Bu teknik ile daha rahat ilerleyerek kıvrımları düzgün dönebilirsiniz.

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 4'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 4

"4. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
3. Deseni kâğıda çizdi veya hazır desen kullandı.		
4. Seçmiş olduğu desen geçirme tekniğini usulüne uygun yaptı.		
5. Deseni kumaşa düzgün geçirdi.		
6. Kumaşı desen ve kumaş özelliğine uygun usulde gerdi.		
7. Desenin içini nakış teyeli ile boy yönüne doldurdu.		
8. Teyel yaparken kumaştan aldığı iplikleri, ikinci sırada üstten aldığı ipliklerin orta hizasına getirdi.		
9. Desenin orta kısmına teyel ile kabarıklık verip kenarlara doğru hafif bir yükseklik yaparak doldurdu.		
10. Yaprağın tepesinden başlayarak enine sardı.		
11. İğneyi, soldan ve teyelin dışından kumaşın yüzüne çıkardı.		
12. İğneyi, sağdan ve teyelin dışına yönü düz bir şekilde batırdı.		
13. Yaprak kavisine uygun şekilde batışların sıklığını dıştan seyrek, içten sık yaptı.		
14. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
15. Temiz ve düzenli çalıştı.		
16. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Beyaz iş tekniğinde filtre ajur ile yaprak yapmak.

5. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede beyaz iş tekniğinde filtre ajur ile yaprak yapma çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** İşleme kumaşı, koton iplik, ipliğe uygun iğne, kasnak ve kasnak bezleri, nakış makası, desen

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlik, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı ölçülere uygun keserek işlemeye hazırlayınız.
5. Deseni kumaşa geçiriniz.
6. Kumaşı kasnağa geriniz.
7. İhtiyaç var ise kasnak bezlerini, kumaşın kenarlarına çırpma dikişi ile dikişiniz.
8. Önce yatay sonra dikey yönde iplik çekerek ızgara yapma işlemine başlayınız (Görsel 3.75 ve 3.76).
9. Dört adet iplik çekip dört adet iplik bırakınız.
10. Dört adet ipliği, desen kenarının iç tarafından keskin bir nakış makası ile kesiniz (Görsel 3.77).

Görsel 3.75: Yatay yönde ip çekme

Görsel 3.76: Dikey yönde ip çekme

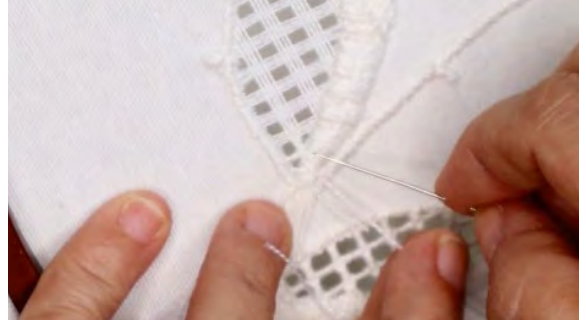

Görsel 3.77: Çekilen iplikleri keserek temizleme

11. Her kare için beş veya altı adet sarma yapınız (Görsel 3.78).
12. İğneyi işlemenin tersinden yürütünüz (Görsel 3.79).

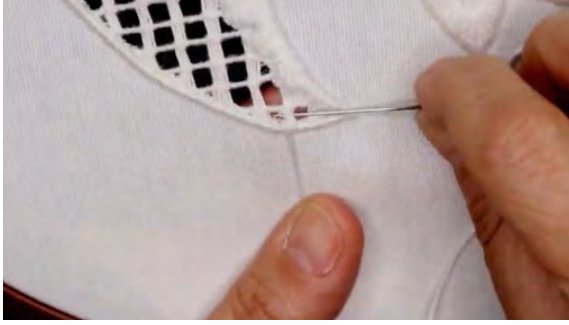

Görsel 3.78: Filtre ajuru sarma

Görsel 3.79: İpliği kumaşın arka yüzünden yürütme

13. Yatay yönde sarma işlemi tamamlandıktan sonra dikey yönde sarma işlemi yapınız (Görsel 3.80 ve 3.81).
14. İpliklerin tamamını sararak işlemi tamamlayınız (Görsel 3.82).
15. İşlemi tamamladıktan sonra iğneyi alta geçirip ipliği ters yüzde sabitleyerek kesiniz.

Görsel 3.80: Yatay iplikleri sarma

Görsel 3.81: Dikey iplikleri sarma

Görsel 3.82: Tamamlanmış filtre ajuru ile yaprak çalışması

3. Öğrenme Birimi

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 5'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 5

"5. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
3. Deseni kâğıda çizdi veya hazır desen kullandı.		
4. Seçmiş olduğu desen geçirme tekniğini usulüne uygun yaptı.		
5. Deseni kumaşa düzgün geçirdi.		
6. Kumaşı desen ve kumaş özelliğine uygun usulde gerdi.		
7. Önce yatay sonra dikey yönde iplik çekerek ızgara yapma işlemini tamamladı.		
8. Dört adet iplik çekip dört adet iplik bıraktı.		
9. Dört adet ipliği, desen kenarının iç tarafından keskin bir nakış makası ile temiz ve düzgün kesti.		
10. Her kare için beş veya altı adet iplik kalınlığına uygun sarma yaptı.		
11. İğneyi kumaşın tersinden yürüterek temiz çalıştı.		
12. Yatay yönünde sarma işlemini tamamladıktan sonra dikey yönde sarma işlemini yaptı.		
13. İpliklerin tamamını sararak işlemini tamamladı.		
14. İşlemini tamamladıktan sonra iğneyi alta geçirip ipliği ters yüzde sabitleyerek kesti.		
15. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
16. Temiz ve düzenli çalıştı.		
17. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Beyaz iş tekniğinde çiğerdeldi ve puan yapmak.

6. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede beyaz iş tekniğinde çiğerdeldi ve puan yapma çalışmasını tamamlayınız.**

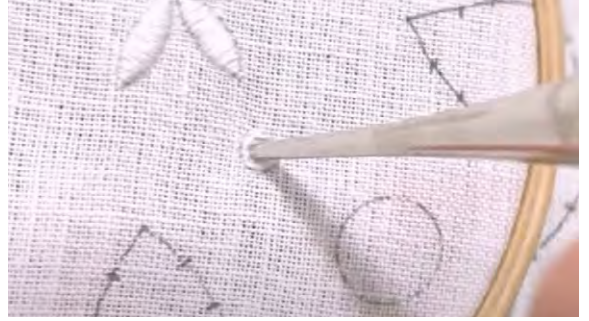
❖ **Araç Gereç:** İşleme kumaşı, koton iplik, ipliğe uygun iğne, kasnak ve kasnak bezleri, nakış makası, desen, çiğerdeldi

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı ölçülere uygun keserek işlemeye hazırlayınız.
5. Deseni kumaşa geçiriniz.
6. Kumaşı kasnağa geriniz.
7. İhtiyaç var ise kasnak bezlerini, kumaşın kenarlarına çırpma dikişi ile dikişiniz.
8. Çiğerdeldi tekniğini uygulayınız.
  - Çiğerdeldi yapılacak desenin üzerinden teyelleyniz (Görsel 3.83).
  - Kumaştan az iplik alarak teyel yapmaya özen gösteriniz.
  - Çiğerdeldiyi kumaşa batırıp kendi etrafında döndürerek deliniz (Görsel 3.84). Deliği ortalamaya dikkat ediniz.

Görsel 3.83: Desenin etrafını teyelleme

Görsel 3.84: Çiğerdeldi ile kumaşı delme

- Alttan yürütülecek koton ipliği tutturarak üzerinden ince sarma tekniği ile sarınız (Görsel 3.85).
- Sarmayı soldan sağa doğru yaparak sarma işlemini tamamlayınız.
- Sarma işlemi bitince koton ipliği hafif çekip şeklini veriniz ve ipliği kumaşın tersine geçirerek tutturunuz (Görsel 3.86).
- Alttan koton iplik yürütmeden de yapabilirsiniz.

Görsel 3.85: Deliğin etrafını ince sarma ile sarma

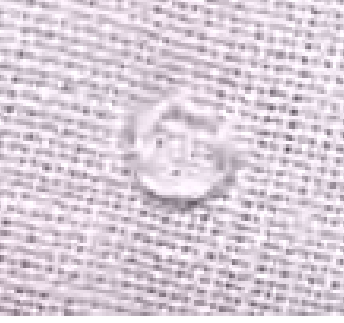

Görsel 3.86: Tamalanmış çiğerdeldi

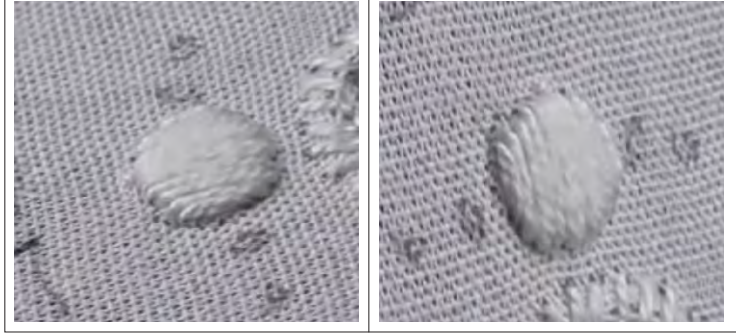
3. Öğrenme Birimi

9. Puan tekniğini uygulayınız (Görsel 3.87 ve 3.88).

- Çizilen puanın etrafını teyel dikişi ile dikişiniz.
- Teyel dikişi içeride kalacak şekilde en yönüne sararak puanın dolgusunu yapınız.
- Dolgusu yapılan puanın ortası düz ipliğe gelecek şekilde soldan sağa doğru boy yönüne sarınız (Puan büyükse sarmaya ortadan başlanabilir.).
- İpliği alta geçirip tutturarak ipliği kesiniz.

Görsel 3.87: Puan teyeli yapma

Görsel 3.88: Puan sarma

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 6'da belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 6

"6. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
3. Deseni kâğıda çizdi veya hazır desen kullandı.		
4. Seçmiş olduğu desen geçirme tekniğini usulüne uygun yaptı.		
5. Deseni kumaşa düzgün geçirdi.		
6. Kumaşı desen ve kumaş özelliğine uygun usulde gerdi.		
7. Ciğerdeldi yapılacak desenin üzerinden teyelledi.		
8. Kumaştan az iplik alarak teyel almaya özen gösterdi.		
9. Ciğerdeldi ile deliği ortalayarak deldi.		
10. Sarmayı soldan sağa doğru yaparak sarma işlemini tamamladı.		
11. Sarma işlemi bitince koton ipliği hafif çekip şeklini verdikten sonra ipliği kumaşın tersine geçirerek sabitledi.		
12. Çizilen puanın etrafını teyel dikişi ile dikti.		
13. Teyel dikişi içeride kalacak şekilde en yönüne sararak puanın dolgusunu yaptı.		
14. Dolgusu yapılan puanın ortası düz ipliğe gelecek şekilde soldan sağa doğru boy yönüne sardı.		
15. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
16. Temiz ve düzenli çalıştı.		
17. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Beyaz iş tekniğinde İngiliz işi yapmak.

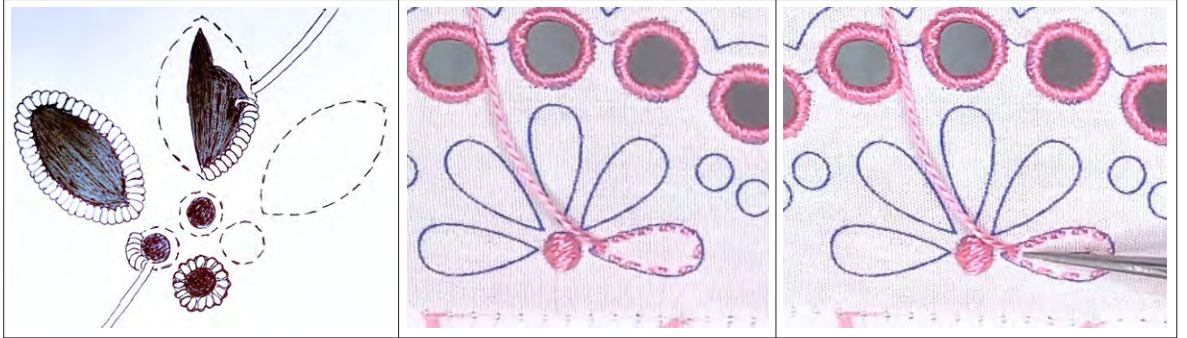
7. UYGULAMA

❖ Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede beyaz iş tekniğinde İngiliz işi yapma çalışmasını tamamlayınız.

❖ **Araç Gereç:** İşleme kumaşı, koton iplik, ipliğe uygun iğne, kasnak ve kasnak bezleri, nakış makası, desen

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı ölçülere uygun keserek işlemeye hazırlayınız.
5. Deseni kumaşa geçiriniz.
6. İhtiyaç var ise kasnak bezlerini, kumaşın kenarlarına çırpma dikişi ile dikiş.
7. Kumaşı, en ve boy iplik yönlerini kaydırmadan kâğıt üzerine teyelleysiniz ya da kasmağa geriniz.
8. Desen çizgisi üzerinden nakış teyeli alınız (Görsel 3.89).
9. İngiliz işi yapılacak yaprağın geniş yerinden sonuna iki iplik kalana kadar sivri uçlu, keskin bir makas ile kesiniz (Görsel 3.89).
10. Yaprak biraz geniş ise geniş yerden kenarlara doğru kumaşı çıtlatmaya dikkat ediniz.

Görsel 3.89: Desenin etrafını teyelleme ve ortasını kesme

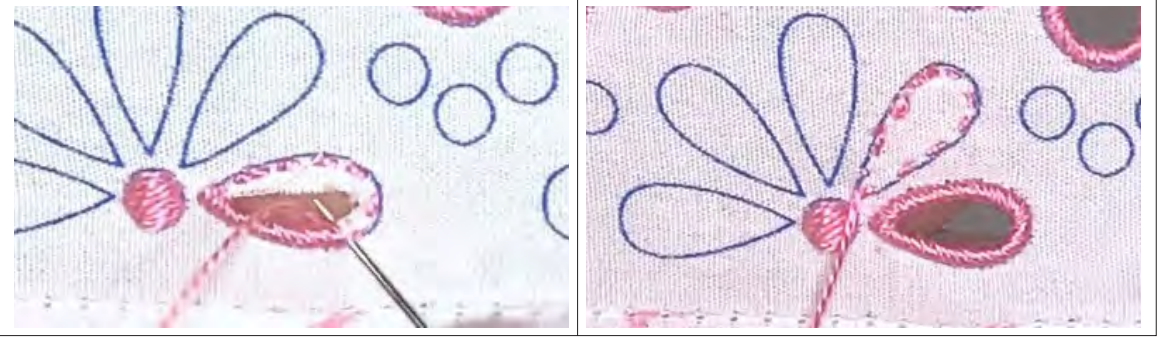
11. Eğer kesilen delik büyük ise kesilen kumaşı desen çizgisine göre kumaşın tersine çevirerek teyelleysiniz (Görsel 3.90).
12. Teyelden sonra ters tarafta kalan fazla payları keserek sarma işlemini yapınız.

Görsel 3.90: Tersine çevirip teyelleme

3. Öğrenme Birimi

13. Desenin sivri ucundan başlayarak büyük deliklerde desenin kenarından, alttan koton iplik yürüterek ince sarma yapınız [Sarma işlemi küçük deliklerin altından koton yürütmeden yapılması daha kolaydır (Görsel 3.91).].

Görsel 3.91: Delğin etrafını ince sarma ile sarma

14. Sarma işlemi bitince koton ipliği kumaşın tersine geçirerek işleminin içinden yürütüp sağlamlaştırdıktan sonra kesiniz (Görsel 3.92 ve 3.93).

Görsel 3.92: İpliği alttan sarmanın içinden yürütme

Görsel 3.93: Tamamlanmış İngiliz işi

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 7'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 7

"7. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
3. Deseni kâğıda çizdi veya hazır desen kullandı.		
4. Seçmiş olduğu desen geçirme tekniğini usulüne uygun yaptı.		
5. Deseni kumaşa düzgün geçirdi.		
6. Kumaşı desen ve kumaş özelliğine uygun usulde gerdi.		
7. Desen çizgisi üzerinden nakış teyeli aldı.		
8. İngiliz işi yapılacak yaprağın geniş yerinden sonuna iki iplik kalana kadar sivri uçlu, keskin bir makas ile kesti.		
9. Yaprak biraz geniş ise geniş yerden kenarlara doğru kumaşı çıtlatmaya dikkat etti.		
10. Eğer kesilen delik büyük ise kesilen kumaşı desen çizgisine göre kumaşın tersine çevirerek teyelledi.		
11. Teyelden sonra ters tarafta kalan fazla payları keserek sarma işlemine başladı.		
12. Desenin sivri ucundan başlayarak desenin kenarından, büyük deliklerde alttan koton iplik yürüterek ince sarma yaptı.		
13. Sarma işlemi bitince koton ipliği kumaşın tersine geçirerek işlemenin içinden yürütüp sağlamlaştırdıktan sonra kesti.		
14. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
15. Temiz ve düzenli çalıştı.		
16. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Beyaz iş tekniğinde rişliyö ile kolber yapmak.

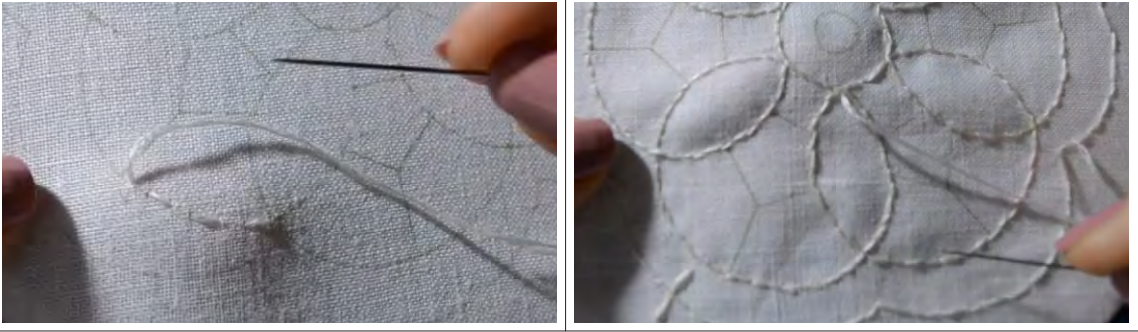
8. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede beyaz iş tekniğinde rişliyö ile kolber yapma çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** İşleme kumaşı, koton iplik, ipliğe uygun iğne, kasnak ve kasnak bezleri, nakış makası, desen

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlik, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı ölçülere uygun keserek işlemeye hazırlayınız.
5. Deseni kumaşa geçiriniz.
6. İhtiyaç var ise kasnak bezlerini, kumaşın kenarlarına çırpma dikişi ile dikişiniz.
7. Kumaşı, en ve boy iplik yönlerini kaydırmadan kâğıt üzerine teyelleyniz ya da kasnağa geriniz.
8. Desen çizgisi üzerinden nakış teyeli alınız (Görsel 3.94).

Görsel 3.94: Desen çizgileri üzerinden nakış teyeli alma

9. Desenin ilk brite kadar olan kısmını rişliyö ile sarınız.
10. Brit için karşı kenara atkı ipliğini, iki iplikten dikkatli bir şekilde tutturunuz.
11. Geri dönerek ipliği kumaşa iki iplikten tutturunuz.
12. Tekrar karşı kenara iki iplikten tutturunuz (Görsel 3.95).

Görsel 3.95: Brit noktasına kadar rişliyö ile gelip brit ipliği atma

13. Toplam üç atkı ipliği olmasına dikkat ediniz.
14. Atılan iplik sayısı, iplik ve kumaş kalınlığına göre değişebilir.
15. Atkı ipliklerinin bolluğunun eşit olmasına özen gösteriniz.
16. Atkı ipliğinin üzerini rişliyö ile sararak geri dönünüz.
17. Sarmaları yan yana yapınız.
18. Tekrar rişliyö yaparak ikinci brit yapılacak noktaya geliniz.
19. Brit aralıklarını eşit yapınız.
20. Tekrar karşı kenara iki iplikten tutturarak bir önceki britteki atma işlemini yapınız (Görsel 3.96).

Görsel 3.96: Atılan ikinci britin ortasına kadar rişliyö yaparak gelme

21. Atma işlemi tamamlandıktan sonra atkı ipliğinin üzerini rişliyö ile sararak ortaya kadar geliniz.
22. Ortaya geldikten sonra desene uygun şekilde ortanın karşısındaki kenarın ortasına batınız (Görsel 3.97).
23. Britin atkı ipliği atma işlemini diğerlerinde olduğu gibi yapınız.
24. Atkı işlemini tamamladıktan sonra britin üzerini rişliyö ile sararak britin orta noktasına geliniz.
25. Orta noktasına geldiğiniz britin yarım kalan kısmını sararak kenara geliniz.
26. Kenarın kalan kısımlarını rişliyö ile sararak tamamlayınız.
27. Desenin diğer boşluğuna ipliği alttan yürüterek geçiniz ve aynı işlemi orada da tekrarlayınız.
28. Sarma işlemi tamamlandığında sivri uçlu, keskin bir nakış makası ile britlerin altında kalan kumaşı kesiniz (Görsel 3.98).

Görsel 3.97: Britin desen boşluğuna uygun şekilde atılarak işlenmesi

Görsel 3.98: Britlerin alt kumaşının kesilmesi

29. Kenar sarmaları ile britlerin kalınlığının orantılı olmasına dikkat ederek soldan sağa doğru sarınız.
30. Sarma işlemi bitince koton ipliği kumaşın tersine geçirerek tutturunuz.

3. Öğrenme Birimi

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 8'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 8

"8. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
3. Deseni kâğıda çizdi veya hazır desen kullandı.		
4. Seçmiş olduğu desen geçirme tekniğini usulüne uygun yaptı.		
5. Deseni kumaşa düzgün geçirdi.		
6. Kumaşı desen ve kumaş özelliğine uygun usulde gerdi.		
7. Desen çizgisi üzerinden nakış teyeli yaptı.		
8. Desenin ilk brite kadar olan kısmını rişliyö ile sardı.		
9. Kumaş ve iplik kalınlığına uygun brit atma işlemini tamamladı.		
10. Atkı ipliklerinin bolluklarını aynı yapmaya özen gösterdi.		
11. Atkı ipliğinin üzerini rişliyö ile sararak geri döndü.		
12. Sarmaları yan yana yaptı.		
13. Kenar hattından rişliyö yapıp ilerleyerek ikinci britin yapılacağı noktaya geldi.		
14. Brit aralıklarını eşit yaptı.		
15. Brit işlemini desen boşluğuna uygun olarak doldurdu.		
16. Britlerin altında kalan kumaşı rişliyölerin dibinden düzgün şekilde kesti.		
17. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
18. Temiz ve düzenli çalıştı.		
19. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Beyaz iş tekniğinde marka yapmak.

9. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede beyaz iş tekniğinde marka yapma çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** İşleme kumaşı, koton iplik, ipliğe uygun iğne, kasnak ve kasnak bezleri, nakış makası, desen

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı ölçülere uygun keserek işlemeye hazırlayınız.
5. Deseni kumaşa geçiriniz.
6. Kumaşı kasnağa geriniz.
7. İhtiyaç var ise kasnak bezlerini, kumaşın kenarlarına çırpma dikişi ile dikişiniz.
8. Kumaşı, en ve boy iplik yönlerini kaydırmadan altına ve üstüne kasnak bezi koyarak kasnağa geriniz.
9. Marka kenar çizgilerini nakış teyeliyle kumaşın altından az, üstünden fazla alarak teyelleyniz (Görsel 3.99).
10. Teyellerken sınırın dışına taşmamaya dikkat ederek kalın sarma yapılacak kısmın içini doldurunuz.
11. Alt dolgu teyelini boy yönüne, üst sarmasını en yönüne doğru ve üstten başlayarak yapınız (Görsel 3.100).

Görsel 3.99: Deseni teyelleme

Görsel 3.100: Desenin alt dolgusunu yapma ve üstünü sararak kapatma

3. Öğrenme Birimi

12. Yardımcı iğne teknikleri ile süsleme yaparak tamamlayınız (Görsel 3.101).

Görsel 3.101: İşlemesi tamamlanmış marka

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 9'da belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 9

"9. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
3. Deseni kâğıda çizdi veya hazır desen kullandı.		
4. Seçmiş olduğu desen geçirme tekniğini usulüne uygun yaptı.		
5. Deseni kumaşa düzgün geçirdi.		
6. Kumaşı desen ve kumaş özelliğine uygun usulde gerdi.		
7. Marka kenar çizgilerini nakış teyeliyle kumaşın altından az, üstünden fazla alarak teyledi.		
8. Teyellerken sınırın dışına taşmamasına dikkat ederek kalın sarma yapılacak kısmın içini doldurdu.		
9. Alt dolgu teyelini boy yönüne, üst sarmasını en yönüne doğru ve üstten başlayarak yaptı.		
10. Yardımcı iğne teknikleri ile kalan kısmı işledi.		
11. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
12. Temiz ve düzenli çalıştı.		
13. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Beyaz iş tekniğinde fisto çeşitleri ile kenar temizliği yapmak.

10. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede beyaz iş tekniğinde fisto çeşitleri ile kenar temizliği yapma çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** İşleme kumaşı, koton iplik, ipliğe uygun iğne, kasnak ve kasnak bezleri, nakış makası, desen

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Rişliyö tekniğiyle kenar oyası şeklinde fisto yapınız.
  - Fisto desenini kumaşa çiziniz.
  - Rişliyö yapacağınız yere nakış teyeli alınız.
  - Kumaşı, teyelin 5 mm dışından makas ile kesiniz.
  - Kıvrımlı kısımları rahat dönebilmek için makasla çitlatma yapınız (Görsel 3.102).
  - Kumaş fazlasını, kumaşın ters tarafına çevirerek rişliyö ile tutturunuz (Görsel 3.103).
  - Rişliyö yapılacak ipliği kumaşın tersinde başlayacağınız noktada tutturarak iğneyi kumaşın yüzüne çıkarınız.
  - İpliği, çıktığınız yerden aşağıya doğru çevirerek sol elinizin başparmağı ile bastırınız.
  - İğnedeki ipliği sağa doğru kıvrıp iğneyi ilk çıktığınız yerin hemen yanına batırarak 3-4 mm'den çıkarınız.

Görsel 3.102: Kenar kumaş fazlalığını kesme ve çitlatma

Görsel 3.103: Rişliyö yapımı

- Rişliyöyü sade tek sıra yaparak veya model oluşturarak kenar çalışmasını tamamlayınız (Görsel 3.104).
- İşleme bittiğinde ipliği alta geçirerek tutturunuz.

Görsel 3.104: Rişliyö ile fisto modeli oluşturma

3. Öğrenme Birimi

5. Altı dolgulu fisto yapınız.

- Fisto desenini kumaşa çiziniz.
- Kumaşı kasnağa geriniz.
- İhtiyaç var ise kasnak bezlerini, kumaşın kenarlarına çırpma dikişi ile dikişiniz.
- Fistonun şekline göre fisto yapacağınız yerin teyelini alınız.
- Desenin içini, beyaz iş tekniğine uygun olarak nakış teyeli ile doldurunuz (Görsel 3.105).
- Desenin orta kısmına biraz fazla, kenarlara doğru daha az kabarıklık vererek birkaç sıra nakış teyeli ilave ediniz.
- Desenin üzerini, beyaz iş tekniğine uygun olarak rişliyö ile sarınız (Görsel 3.106).
- Sararken fistonun tam ortasını yukarıdan aşağıya doğru düz iplik gelecek şekilde işlemi sürdürerek tamamlayınız.
- İşlemin bitiminde küçük bir makasla rişliyönün dibinden kesiniz.
- Rişliyönün düğümlü olan kısmının dışa gelmesine dikkat ediniz.
- Bu işleme tekniğini, gül fisto ve sivri fisto yapımında da kullanabilirsiniz

Görsel 3.105: Fisto alt dolgusu yapma

Görsel 3.106: Dolgunun üstünü sarma

6. Altı dolgusuz fisto yapınız.

- Fistonun altını doldurmadan da Görsel 3.107'deki gibi yapabilirsiniz.

Görsel 3.107: Rişliyö ile altı dolgusuz fisto

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 10'da belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 10

"10. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
3. Rişliyö tekniğiyle kenar oyası şeklinde fisto yaptı.		
4. Altı dolgulu fisto yaptı.		
5. Altı dolgusuz fisto yaptı.		
6. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
7. Temiz ve düzenli çalıştı.		
8. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

3.3. ELDE BEYAZ İŞ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ

Yardımcı iğne teknikleri, işin albenisini yükseltmeye ve özgün tasarımlar yapılmasına olanak sağlayan basit nakış iğne teknikleridir. Yardımcı iğneler, asıl iş tekniğinin ana yapısını ve karakterini bozmadan kişinin kendinden bir şeyler katarak işi özelleştirmesini sağlar. Bu nedenle hemen hemen bütün nakış tekniklerinde yardımcı iğnelere ihtiyaç duyulup sıkça kullanılmaktadır.

Elde beyaz iş tekniğinde kullanılan başlıca yardımcı iğne teknikleri; zincir işi, makine dikişi, kum iğnesi, tohum işi, fantezi Çin iğnesi, sap işi (iğne ardı), Antep işi ajurları vb.dir. Bu teknikler yapılan ürüne, desen özelliğine, kişisel zevke ve kullanım yeri dikkate alınarak seçilir ve uygulanır. Basit nakış iğneleri, tasarlanan desenin özelliğine uygun olarak çeşitli kısımların süslenmesinde uygulanabilir. Kullanılan teknikler ve kullanım şekilleri şunlardır:

Zincir İşi: İnce dalların ve damarların yapımında, küçük çiçek, hayvan vb. ilave süsleme figürlerinin yapımında kullanılır (Görsel 3.108).

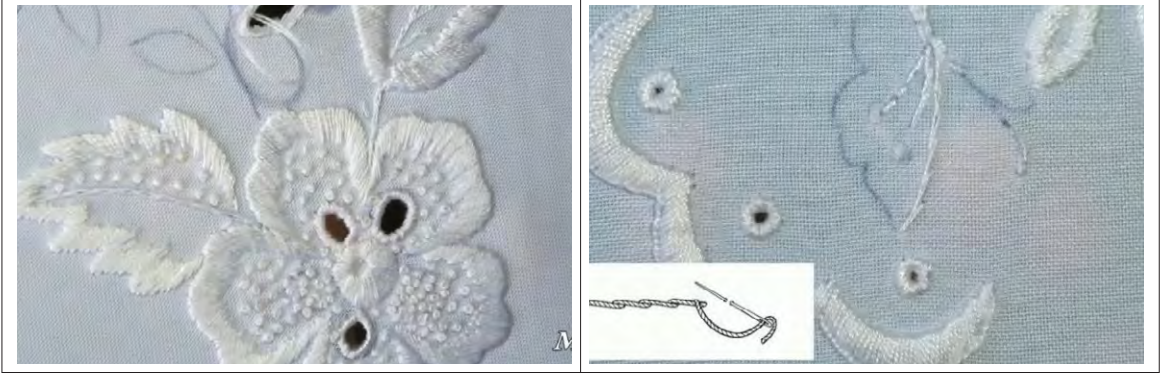
Görsel 3.108: Zincir işi, iğne ardı

3. Öğrenme Birimi

Makine Dikişi ve Sap İşi: Beyaz iş tekniğinde, yardımcı iğne tekniği olarak yaprak ve çiçek damarlarında, ince dallarda uygulanır (Görsel 3.109).

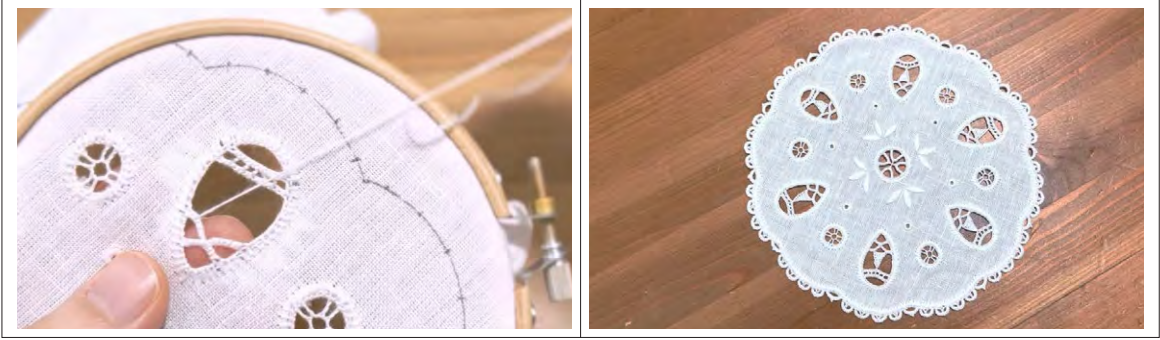
Tohum İşi: Çiçek yapraklarının veya dal yapraklarının içinin doldurulmasında çiçeğin orta tohum kısmında uygulanır (Görsel 3.109).

Fantezi Çin İğnesi: Çiçek ve yaprakların işlenmesinde kullanılır (Görsel 3.109).

Görsel 3.109: Fantezi Çin iğnesi, tohum işi, makine dikişi, sap işi uygulamaları

Antep İşi Ajurları: Çiçek ve dal yapraklarının içinin süslenmesinde veya farklı geometrik şekillerde sıkça kullanılır (Görsel 3.110).

Görsel 3.110: Çeşitli ajurlar

Kum İğnesi: Elde beyaz iş tekniğinde kumaşın boy iplikleri takip edilip çiçek ve yaprakların içinin renkli ya da beyaz olarak doldurularak süslenmesinde kullanılır (Görsel 3.111).

Beyaz İşin Renklendirilmesi: Yardımcı iğne teknikleri, işlenmiş beyaz iş desenlerin renklendirilerek hatların belirginleştirilmesinde de sıkça kullanılır (Görsel 3.112).

Görsel 3.111: Yaprak ve kase için kum iğnesi ile süslenmesi

Görsel 3.112: Yardımcı iğne teknikleri ve renkli ip ile hatların belirginleştirilmesi

❖ **Amaç:** Beyaz iş tekniğinde yardımcı iğne teknikleri ile işleme yapmak.

11. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede beyaz iş tekniğinde yardımcı iğne teknikleri ile işleme çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** İşleme kumaşı, koton iplik, ipliğe uygun iğne, kasnak ve kasnak bezleri, nakış makası, desen

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı ölçülere uygun keserek işlemeye hazırlayınız.
5. Deseni kumaşa geçiriniz.
6. Kumaşı kasnağa geriniz (Büyük desenlerde kumaşı gergefe geriniz.).
7. İhtiyaç var ise kasnak bezlerini, kumaşın kenarlarına çırpma dikişi ile dikiş.
8. Gülün orta yapraklarının etrafını teyelleyniz (Görsel 3.113).
9. Gülün yan yapraklarının içini, basit nakış iğnelerinden atmalı çapraz iğne (fantezi sepet iğnesi) tekniği ile doldurunuz (Görsel 3.114).

Görsel 3.113: Orta yaprakların etrafını teyelleme

Görsel 3.114: Yan yaprakların içini atmalı çapraz iğne tekniği ile işleme

10. Gülün yan yapraklarında sarma yapılacak kısımların içinin alt dolgusunu, koton ipliğini dört kat yaparak kordon tutturma tekniği ile doldurunuz (Görsel 3.115).

Görsel 3.115: Dört kat koton ipliğini kordon tekniği ile tutturarak alt dolgu çalışması yapma

3. Öğrenme Birimi

11. Gülün orta yaprağını İngiliz danteli ajuru örerek kapatınız.
12. Ajuru yaprak büyüklüğü kadar ördükten sonra kenara sabitlemeden önce içini elyaf ile doldurunuz (Görsel 3.116).

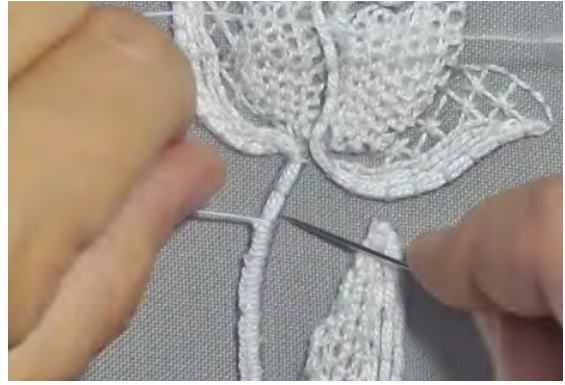

Görsel 3.116: İngiliz ajuru örerek içini elyaf ile doldurma

13. Doldurma işlemini tamamladıktan sonra ajuru yaprak çizgisi hattına tutturarak kapatınız.
14. Her iki yaprağın içine aynı işlem basamaklarını uygulayınız (Görsel 3.117).
15. Kordon tutturduğunuz sapın üzerini rişliyo tekniği ile sarınız (Görsel 3.118).

Görsel 3.117: Yaprakların içini tamamlama

Görsel 3.118: Çiçek sapını rişliyo ile sarma

16. Gülün orta yapraklarındaki sınır çizgisinin, kordon tutturmasının üzerini rişliyo tekniği ile sarınız (Görsel 3.119).
17. Gülün yan yapraklarında kordon tuturma tekniği ile doldurduğunuz kısımlarının üzerini tekrar koton ipliğini dört veya beş kat yapıp (istenen kabarıklığa göre) içten yürüterek üzerini kalın sarma tekniği ile sarınız (Görsel 3.120).

Görsel 3.119: Gülün orta yaprak kenarlarını rişliyo ile sarma

Görsel 3.120: Yan yaprak dış kenarlarını kalın sarma ile sarma

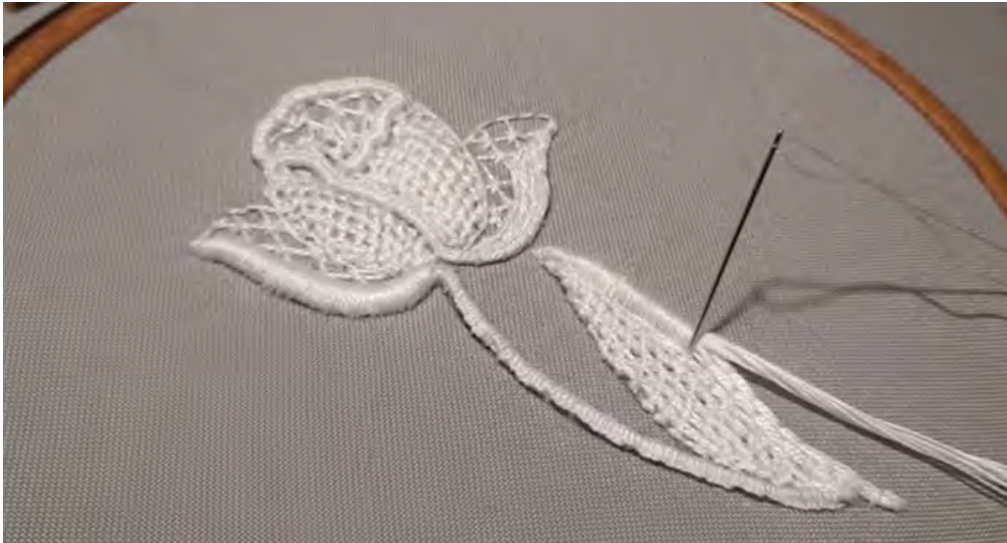
18. Gül yapraklarının sarmasını tamamlayınız (Görsel 3.121).
19. Dal yaprağının içini, İngiliz ajuru ile doldurunuz (Görsel 3.122).
20. Dal yaprağının kenarını, gül yaprağında olduğu şekilde kalın sarma tekniği ile tamamlayarak gül işleme işini bitiriniz (Görsel 3.123).

Görsel 3.121: Gülün sarmasını tamamlama

Görsel 3.122: Gülün dal yaprağının sarmasını yapma ve içini İngiliz ajuru ile doldurma

Görsel 3.123: Yardımcı iğne teknikleri ile beyaz iş

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 11'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 11

"11. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
3. Deseni kâğıda çizdi veya hazır desen kullandı.		
4. Seçtiği desen geçirme tekniğini usulüne uygun yaptı.		
5. Deseni kumaşa düzgün geçirdi.		
6. Kumaşı, desen ve kumaş özelliğine uygun usulde gerdi.		
7. Gülün orta yapraklarının etrafını teyelledi.		
8. Gülün yan yapraklarının içini basit nakış iğnelerinden atmalı çapraz iğne tekniği ile doldurdu.		
9. Gülün yan yapraklarında sarma yapılacak kısımlarının içinin alt dolgusunu koton ipliğini dört kat yaparak kordon tutturma tekniği ile doldurdu.		
10. Gülün orta yaprağını İngiliz danteli ajuru öreerek kapattı.		
11. Ajuru kenara sabitlemeden önce içini elyaf ile doldurdu.		
12. Doldurma işlemini tamamladıktan sonra ajuru yaprak çizgisi hattına tutturarak kapattı.		
13. Her iki yaprağın içine aynı işlem basamaklarını uyguladı.		
14. Kordon tutturduğu sapın üzerini rişliyö tekniği ile sardı.		
15. Gülün orta yapraklarındaki sınır çizgilerinin kordon tutturmasının üzerini rişliyö tekniği ile sardı.		
16. Gülün yan yapraklarında kordon tutturma tekniği ile doldurduğu kısımlarının üzerini tekrar koton ipliğini dört veya beş kat yapıp içten yürüterek üzerini sardı.		
17. Gül yapraklarının sarmasını tamamladı.		
18. Dal yaprağının içini İngiliz ajuru ile doldurdu.		
19. Dal yaprağının kenarını, gül yaprağında olduğu şekilde kalın sarma tekniği ile sardı.		
20. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
21. Temiz ve düzenli çalıştı.		
22. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

3.3.1. Kalite Kontrol

Elde beyaz iş tekniği ile işlenen ürünün kalite kontrolü yapılırken şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Ürün, tasarıma ve ölçülendirmeye uygun olmalıdır.
- İşleme eksikliği kontrol edilmelidir.
- İplikler, çekildiğinde sökülmemelidir.
- İşlemenin alt ve üst yüzeyinde iplik temizliği yapılmış olmalıdır.
- Üründe leke olmamalıdır.
- Ürün ütülü olmalıdır.

Bütün bu noktalara dikkat edilerek son kontroller yapılmalı, varsa eksikler giderilmelidir.

ETKİNLİK KUTUSU

**"Beyaz İş Ürün Örnekleri" panosu hazırlayınız.
Verilen işlem basamaklarını takip ederek çalışmanızı tamamlayınız.**

1. Öğretmeninizle etkinlik tarihini belirleyiniz.
2. Pano hazırlama konusunda grup çalışması planlayınız.
3. Yakın çevrenizden veya genel ağdan beyaz iş tekniği ile işlenmiş ürün örnekleri araştırınız.
4. Araştırma sonuçlarınızı fotoğraflayınız.
5. Ürün fotoğrafları ile kartela hazırlayınız.
6. Kartelaları sınıfta bir araya getiriniz.
7. Hazırlanan kartelaları sınıf panosunda sergileyiniz.

GENEL UYGULAMA

✦ **Amaç:** Beyaz iş ile ürün çalışması yapmak.

Derecelendirme Ölçeğinde yer alan ölçütleri dikkate alarak beyaz iş ile ürün çalışmasını tamamlayınız. Derecelendirme ölçeğinde, sonunda (*) işareti yer alan ölçütler kritik işlem adımlarıdır.

✦ **Önerilen Süre :** 16 ders saati

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

Sınıf	Numara	Ad Soyad	Değerlendirme Puanı				
1: Çok zayıf 2: Zayıf 3: Orta 4: İyi 5: Çok iyi							
ÖLÇÜTLER			PERFORMANS DÜZEYİ				
			1	2	3	4	5
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.							
2. Beyaz iş tekniğine uygun desen çizdi.							
3. Kumaşı ürün ölçülerine uygun kesti.							
4. Kumaşı işlemeye hazırladı.							
5. Deseni kumaşa geçirdi.							
6. Kumaşı düzgün gerdi.							
7. Desen üzerinde düz sarma tekniğini uyguladı. *							
8. Desen üzerinde ince sarma tekniğini uyguladı. *							
9. Desen üzerinde dolgu yaprak tekniğini uyguladı. *							
10. Desen üzerinde puan tekniğini uyguladı. *							
11. Desen üzerinde yarma dolgu tekniğini uyguladı. *							
12. Desen üzerinde çiğerdeldi tekniğini uyguladı. *							
13. Desen üzerinde İngiliz işi tekniğini uyguladı. *							
14. Desen üzerinde kolber tekniğini uyguladı. *							
15. Desene uygun filtre tekniğini uyguladı. *							
16. Desene uygun ajur tekniğini uyguladı. *							
17. Desene uygun yardımcı iğne tekniklerini uyguladı.							
18. İşlemesi tamamlanan ürünün kenar temizlemesini fisto ile yaptı. *							
19. Düğümleri gizleyerek işlemenin tersini temiz işledi.							
20. İşlem bitiminde ürünün alt ve üst iplik temizliğini yaptı.							
21. Kalite kontrolü yaparak varsa eksikleri düzeltti.							
22. Tekniğe ve malzemeye uygun ısı ayarını yaparak ürünü ütiledi.							
23. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.							
24. Temiz ve düzenli çalıştı.							
25. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.							

DEĞERLENDİRME

Derecelendirme ölçeğinin kullanımında dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Genel Uygulama, 100 tam puan üzerinden değerlendirilir.
- Değerlendirme puanı, toplam tablo puanının 4 ile çarpılması ile bulunur.
- Kritik adımları başarıyla tamamlayamayan öğrencinin ilgili adımları tekrar etmesi önerilir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME**A. Aşağıda verilen cümlelerin başındaki boşluğa cümle doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.**

1. ( ) İç içe geçen iki çemberden oluşan kasnağa gergef denir.
2. ( ) Stilize yapılırken, nesnelere fazla ayrıntılardan arındırılmalıdır.
3. ( ) Genellikle beyaz ve sık dokunuşlu bir zemine, beyaz ipliklerle işlenen delikli görünümlü nakış çeşididir.
4. ( ) Leke çıkarma işlemi yapılırken temizleme yöntemi önemlidir.
5. ( ) Aplikelik kumaş ve fon farklı türde seçilmelidir.
6. ( ) Kolber ve İngiliz işi tekniklerinde, esneme özelliği olan kumaşlar kâğıda teyellenmelidir.
7. ( ) Dolgu yaprağın alt dolgusu, boyuna doldurulup enine sarılmalıdır.
8. ( ) Kalın sarma yapılırken kıvrımlı hatlarda kıvrımların içine daha seyrek, dışına sık batılmalıdır.
9. ( ) İnce sarma yapılırken alttan yürütülecek kordonun daha dik ve yuvarlak görünebilmesi için kumaştan çok alınmalıdır.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

10. Beyaz iş, nakışın temelini oluşturan ..... bir iştir.
11. Türkçeye beyaz iş olarak geçmesinin nedeni, beyaz kumaş üzerine ..... iplikler ile işlenmesidir.
12. Elde beyaz iş tekniğinde kasnak, ... ve gergef ile kumaşı germe yöntemleri kullanılır.

C. Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.

13. Aşağıdakilerden hangisi desen tasarımında dikkat edilmesi gereken noktalardan değildir?
  - A) Desenin nerede ve nasıl kullanılacağı
  - B) Kullanılacak işleme tekniği
  - C) Desenin hazırlanma amacı
  - D) Desene uygun ürün belirleme
  - E) Motiflerin, kompozisyon içinde uyumlu yerleştirilmesi
14. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi kumaş seçiminde dikkat edilecek noktalardan değildir?
  - A) İşleme tekniğine uygun kumaş seçimi
  - B) İşlenecek desen seçimi
  - C) Ürünün kullanım amacının (günlük veya özel günlerde) dikkate alınması
  - D) Günlük ürünlerde kumaşın yıkanmaya ve ütülenmeye uygun olması
  - E) Kumaşın dokuma kalitesi
15. Kumaşı ürünün ölçülerine uygun kestikten sonra ilk yapılan işlem aşağıdakilerden hangisidir?
  - A) İplik çekerek kenarlarının düzeltilmesi
  - B) Kumaşın kenarlarının sürfile yapılması
  - C) Teyel alınması
  - D) Desen yerleştirilecek yerin tespit edilmesi
  - E) Desenin kumaşa geçirilmesi

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

16. Aşağıdakilerden hangisi beyaz iş tekniklerinden değildir?
- A) Ciğerdeldi
  - B) Dolgu yaprak
  - C) Mürver
  - D) Puan
  - E) Sarma dolgusu (ince ve kalın)
17. Aşağıdakilerden hangisi beyaz işte kullanılan yardımcı iğne tekniklerindendir?
- A) Fistolar
  - B) İngiliz işi
  - C) Kolber
  - D) Rişliyö
  - E) Tohum işi
18. Aşağıdaki kumaşlardan hangisi beyaz iş tekniğinde kullanılmaya uygun değildir?
- A) Akfil
  - B) Organze
  - C) Patiska
  - D) Saten
  - E) Tafta
19. Aşağıdakilerden hangisi beyaz iş tekniğinde sık yıkanmaya uygun bir kumaştır?
- A) Akfil
  - B) İpek
  - C) Organze
  - D) Saten
  - E) Tafta
20. Aşağıdakilerden hangisi beyaz iş tekniğinde kullanılan fisto tekniklerindendir?
- A) Ciğerdeldi
  - B) Gül
  - C) Kolber
  - D) Puan
  - E) Yarma sarma

4. ÖĞRENME BİRİMİ

ELDE APLİKE

KONULAR

- 4.1. ELDE APLİKE TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ
- 4.2. ELDE APLİKE İĞNE TEKNİKLERİ
- 4.3. ELDE APLİKE TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ

4.1. ELDE APLİKE TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ

Aplike; düz ya da desenli bir kumaştan kesilmiş motiflerin, başka bir kumaş üstüne değişik iğne teknikleri kullanılarak tutturulması ile yapılan işleme tekniğidir. Uygulanan işleme tekniklerinin sonucunda dokumanın iplikleri kapatılarak yeni bir doku ve boyuta sahip farklı bir yüzey oluşturulur. Aplike çalışmaları için fon kumaş (zemin kumaş veya işlemeye esas olan kumaş) ile üzerine çeşitli biçimler verilmiş başka bir kumaş parçasına (aplikelik kumaş) ihtiyaç vardır. Desene, ihtiyaca, tasarıma ve kullanılacak yere uygun seçilen iğne teknikleri ve süslemede kullanılan yardımcı iğne teknikleri ile çok çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

MÖ 3. yüzyılda Altay Dağı'nda yaşayan Hun Türklerine ait Türk el sanatlarının ilk örneklerinin bulunduğu kurganlar önemli bir yere sahiptir. Bunlardan Pazırık Kurganı'nda binlerce yıldan beri bozulmamış, Türklere ait ürünler bulunmuştur. Pazırık ve Noin Ula kurganlarında bulunan kırmızı, mavi, sarı, beyaz renkli keçe parçaları ile yapılmış eyer örtüleri, örtüler, perdeler, halı, kumaş ve çeşitli eşyalar kumaş boyama ve applike tekniğinde ileri bir düzey yakalandığını gözler önüne sermektedir (Görsel 4.1 ve 4.2). Bulunan kumaş ve keçe parçalarında renkli kumaşlarla yapılan geometrik, bitki ve hayvan figürlü applike süslemeler dikkat çekmektedir.

Görsel 4.1: Eyer altına konan keçe, 218x68 cm (MÖ 4-5. yy.)

Görsel 4.2: Eyer altına konan keçe, 218x68 cm (MÖ 4-5. yy.)

Osmanlı Dönemi'nde (16 ve 17. yüzyıl) Anadolu'da birleşen kültürel mirasların en verimli örnekleri görülür. O dönemden günümüze ulaşan kaftanların hem kumaşlarında hem astarlarında kullanılan applike tekniği uygulamaları dikkat çeker (Görsel 4.3).

Görsel 4.3: IV. Murat'ın applike bezeli kaftanı (17. yy.ın ikinci yarısı)

Geleneksel Türk işleme sanatlarından biri olan applike uygulamaları; ilk zamanlarda tutumlu bir davranış biçimi ile örtüşen yıpranmış veya yırtılmış yüzeylerin üzerini güçlendirmek, yama ile kaplayarak yeniden kullanılabilir hâle getirmek amacıyla yapılmıştır. Daha sonraları ise birçok kültür tarafından çeşitli tekstil ürünlerine şık ve estetik bir görünüm kazandırmak için kullanılarak rağbet gören bir işleme tekniği olarak yerini almıştır.

Aplike pek çok farklı kültürlerde yaygın olarak kullanılır. Bunlar Mola applikesi, Hindistan applikesi ve Boro applikesi olarak örneklendirilebilir.

Ortaya çıkış nedeni yama ve yeniden kullanım olan applike, zamanla gelişen teknolojiye bağlı olarak üretilen kumaş, iplik vb. malzemelerin çeşitlenmesi ile sürekli gelişmekte ve yeni yaklaşımlar oluşmaktadır. Sanat eseri değerinde yapılan özgün tasarımlar ve farklı tarzlarla kültürel değerlerin etkin bir parçasıdır.

4.1.1. Aplikenin Uygulandığı Yerler

Aplike tekniğinin kullanışlı ve kolay uygulanabilir olması uygulandığı ürün yelpazesinin geniş olmasında etkilidir. Desen tasarımı, renk, malzeme ve teknik seçiminde ürün özelliği dikkate alınmalıdır. Bazı tasarımlarda aplikenin, desenin yanı sıra kenar temizleme tekniği olarak da tercih edildiği görülür (Görsel 4.4).

Görsel 4.4: Desen ve kenar temizleme tekniği olarak applike kullanımı

4. Öğrenme Birimi

Aplike tekniğinin kullanıldığı başlıca alanlar şunlardır:

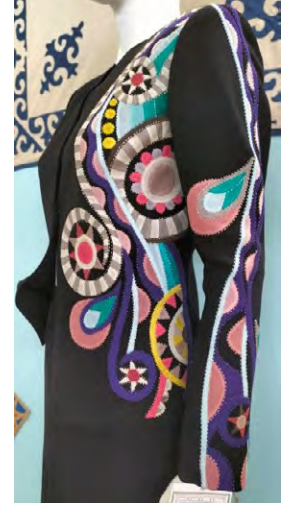
Giyim Süslemeleri: Spor kıyafetler, çocuk giysileri, elbise, gömlek, pantolon, ayakkabı, terlik vb. (Görsel 4.5)

Tamamlayıcı Aksesuarlar: Çanta, kemer, cüzdan, ayakkabı, şal, fular, şapka, bere, atkı, telefon kılıfı, gözlük kılıfı vb. (Görsel 4.6, 4.7 ve 4.8).

Ev Dekorasyonu: Abajur, çeşitli kırlent (Görsel 4.9), pano, kitap-albüm kapakları vb.

Ev Tekstili: Yatak odası takımları, mutfak ve sofrta takımları, salon takımları, banyo takımları, bohça, şase, seccade, çeşitli tekstil ürünleri vb. (Görsel 4.10 ve 4.11).

Bebe Giyim ve Eşyaları: Şapka, elbise, kundak, zıbın, önlük, patik, bebe yatak takımları, oda aksesuarları vb. (Görsel 4.12 ve 4.13).

Görsel 4.5: Aplike elbise

Görsel 4.6: Aplike ayakkabı

Görsel 4.7: Aplike çanta

Görsel 4.8: Aplike cüzdan

Görsel 4.9: Aplike kırlent

Görsel 4.10: Aplike tekstil ürünleri

Görsel 4.11: Aplike tekstil ürünü

Görsel 4.12: Aplike bebek yatak takımı

Görsel 4.13: Aplike zıbın

4.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar

Aplike çalışmaları oldukça dikkatli, titiz ve doğru seçimler yapılarak uygulanması gereken işlemlerdir. Tekniğe uygun desen çizmek, ürünün estetik görünümünde ve tutturma tekniklerinin doğru uygulanmasında etkilidir. O nedenle ürüne, kullanılan malzemeye ve tekniğe uygun seçim yapmak önemlidir. Başlıca desen kaynakları şunlardır:

- Doğa (çiçek, meyve, yaprak, dal)
- Geometrik şekiller
- Kilim ve kumaş desenleri
- Boyama kitapları
- Desen kitapları, genel ağ paylaşımları
- Tarihi eser ve müzeler
- Eski Türk işlemleri
- Çeşitli milletlerin folklor (halk bilim) ürünleri
- Fotoğraflar
- Kumaş ve kâğıt üzerine basılı resim ve desenler
- Hayal gücü

Desen tasarımında ürünün kullanım yeri önemlidir. Mutfak ve bebek odası tekstillerinde sıklıkla tercih edilen applike tekniği desenlerinde, gerçekçi görünümün yanı sıra esprili ve dikkat çekici anlatımlar da kullanılır. Örneğin yüz ifadesi verilmiş meyveler, bulutlar vb. (Görsel 4.17). Ürünlerde düz ve geometrik desenler (Görsel 4.18), yuvarlak hatlı çiçekler ve yapraklar (Görsel 4.19), hayvan figürleri (Görsel 4.20), meyve desenleri, çeşitli simgeler, harf ve rakamlar (Görsel 4.21), özel tasarımlarda konulu manzara (Görsel 4.22 ve 4.23), eylem vb. desenler kullanılır. Desenlerin detay kısımlarında ise yardımcı iğne tekniği olarak basit nakış iğneleri, Çin iğnesi, beyaz iş vb. iğne teknikleri uygulanacak şekilde tasarım yapılır. Detaylarda ayrıca süsleme unsuru olarak pul, boncuk düğme vb. materyallerin kullanılacağı yerler de tespit edilmelidir.

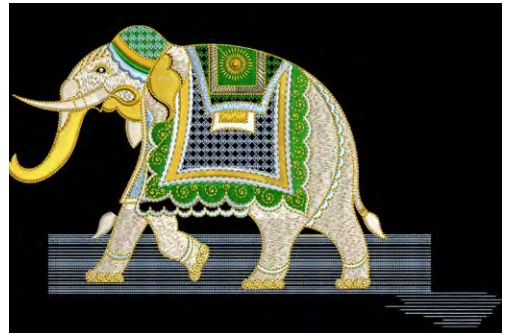
Görsel 4.17: Esprili anlatım örnekleri

Görsel 4.18: Geometrik desen

Görsel 4.19: Çiçek ve yaprak tasarımı

Görsel 4.20: Hayvan figürü tasarımı

Görsel 4.21: Harf tasarımları

Görsel 4.22: Konu tasarımı

Görsel 4.23: Manzara tasarımı

4. Öğrenme Birimi

Aplike Deseninde Kompozisyon Özellikleri

Aplike deseni tasarlandıktan sonra ürün, malzeme, teknik ve kullanım yerine uygun tasarım yapılır. Kompozisyon oluşturulurken yüzeyde görsel uyum olmasına dikkat edilmelidir. Motifler ve detay unsurlar dengeli bir biçimde yerleştirilmeli, bunlar kendi içinde ve bütün hâlinde uyumlu olmalıdır.

Aplikede asimetrik (Görsel 4.24) kompozisyon düzenlemeleri sıklıkla tercih edilir. Ayrıca geometrik yüzey düzenleme ve kenardan merkeze, merkezden kenara, köşeli, çeşitli simetrik (Görsel 4.25) tekrarlardan oluşan düzenlemeler de oldukça yaygın olarak kullanılır (Görsel 4.26).

Görsel 4.24: Asimetrik düzenleme

Görsel 4.25: Simetrik düzenleme

Görsel 4.26: Tekrarlardan oluşan çeşitli düzenlemeler

4.1.4. Çizilen Deseni Kumaşa Geçirme ve Germe

Desen geçirme tekniklerinin uygulanmasında en önemli ölçüt düzgün çizim yapılmasıdır. Çizimler tek hatlı, belirgin ve ince çizgiler hâlinde olmalıdır. Özellikle aplikelik kumaşın deseni zemin kumaşına çizildiyse çizilen desen ile aplikelik kumaşın boyutları birebir aynı olmalıdır. Desen hazırlamada ve desen geçirmede uygun malzeme seçimi; uygulama tekniklerinin düzgün olması, estetik ve şık bir görünüm elde etmek için önemlidir. Desen geçirmede kullanılan araç gereç şunlardır:

- Parşömen kâğıdı
- Kurşun kalem (B grubu yumuşak ve H grubu sert)
- Desen transfer kalemi (Ütü ile transfer edilir.)

- Sabun kalem [çizgi taşı (Su ile temas ettiğinde silinir.)]
- Uçan kalem (Isı ile kaybolur.)
- Çin iğnesi tekniğine uygun çeşitli desen kitapları
- Cetvel
- Toplu iğne
- Masa
- Kumaş
- Mezura
- Kartpostal
- Karbon kâğıdı
- Renk kartelası

Aplike tekniğine göre hazırlanan desenler, tasarlanan kompozisyona ve applike çeşidine uygun olarak kumaşa geçirilir. Aplikede desen hazırlandıktan sonra öncelikle hangi applike tekniğinin uygulanacağına karar verilmelidir. Diğer nakış tekniklerinden farklı olarak aplikede desen geçirme, applike uygulama çeşidine göre farklılıklar gösterir. Kapalı aplikede desen; fon kumaşının yüzüne, aplikelik kumaşın ise tersine çizilir. Açık aplikede ise desen, fon kumaşının tersine geçirilir. Açık aplikede desen, fon kumaşının yüzüne yerleştirilen aplikelik kumaşlara teyellenerek geçirilir. Zemin kumaşına ve aplikelik kumaşa, özelliklerine göre farklı desen geçirme teknikleri uygulanabilir. Önce uygun desen geçirme yöntemi ile zemin kumaşına desen geçirilir. Sonra aplikelik olarak kullanılacak kumaşa, uygun desen geçirme tekniği uygulanır. Tercihe göre aplikelik kumaş için kalıp ile desen çizme tekniği de kullanılabilir. Kalıp ile desen geçirmek için desende belirlenen applike tekniği uygulanacak kısımlar ayrıca çizilir. Kalıp hazırlamak için parşömen, mulaj, aydıngeçir kâğıdının yanı sıra daha kalın karton kâğıtlar da kullanılabilir. Hazırlanan kalıplar, aplikelik kumaşa yerleştirilir. Aplikelik kumaşa çizilen her desen parçası hangi teknik uygulanacak ise ona uygun katlama payı verilerek veya verilmeden kesilir. Aplikelik kumaşların kesim işlemi bittikten sonraki aşamada kumaşın cinsine ve desenin özelliğine göre tela yapıştırma işlemleri yapılır. Belirtilen noktalara dikkat edilerek aplikede kullanılan desen geçirme teknikleri şunlardır:

- Çizerek desen geçirme
- Deseni kumaşın üzerine koyarak desen geçirme
- Deseni kumaşın altına koyarak desen geçirme
- Kopya kâğıdı ile desen geçirme
- Teyelleyerek desen geçirme
- Delerek desen geçirme
- Işıklı masa ile desen geçirme
- Şablon veya kalıp kullanarak desen geçirme
- Ütüleme yolu ile desen geçirme

Desen geçirme işleminden sonra önemli olan bir nokta da işleme kumaşının gerginliğidir. İğne tekniklerinin düzgün görünmesi ve doğru uygulanması işleme kumaşının gerginliğine bağlıdır. Aplike uygulamalarında kumaşı germek için kasnak, gergef veya kâğıt ile germe teknikleri kullanılır. Bazı çalışmalarda tela kullanımı da istenilen gerginliği sağladığı için yeterli olmaktadır.

❖ **Amaç:** Hayvan figürlerinden applike deseni tasarlayarak kalıp ile desen geçirmek.

1. UYGULAMA

❖ Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede hayvan figürlerinden applike deseni tasarlayarak kalıp ile desen geçirme çalışmasını tamamlayınız.

❖ **Araç Gereç:** Kalem, kâğıt, cetvel, silgi, hayvan resimleri, renkli kalemler, makas, aplikelik kumaş parçaları, zemin kumaşı, yapıştırıcı, toplu iğne, kumaş tutucu, dikiş iğnesi, dikiş ipliği, internet bağlantısı olan bilişim aracı

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlik, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Doğadan hayvan resimleri araştırarak örnek toplayınız.
5. Deseni hangi üründe ne amaçla hazırlayacağınıza karar veriniz.
6. Genel ağ üzerinden, yapmayı tasarladığınız ürün süslemesi ile ilgili desen konusunu araştırarak örnekler toplayınız.
7. Seçmiş olduğunuz objenin etüt çalışmasını yapınız.
8. Etüt çalışmasının ayrıntılarını temizleyerek applike tekniğine uygun tek çizgiye dönüştürünüz (Görsel 4.27).
9. İşlenecek hâle getirdiğiniz desenin bölümlerinin renklerine karar veriniz.
10. İşlenecek hâle getirdiğiniz desenin aplikelik kısımlarını belirleyiniz.
11. Applike kısımlara uygun kumaşları seçiniz.
12. Deseni kâğıda çiziniz.
13. Kâğıda çizdiğiniz desenin aplikelik kısımlarının kalıbını hazırlayınız (Görsel 4.28).
14. Applike olacak her bir parçanın kalıbını ayrı ayrı kesiniz (Görsel 4.29).

Görsel 4.27: Applike deseni

Görsel 4.28: Kalıp hazırlama

Görsel 4.29: Applike kalıpları

15. Kestiğiniz kalıpları uygun kumaşlara yerleştirerek sabitleyiniz.
16. Sabitlediğiniz kalıpların kenarlarından desenleri çiziniz.
17. Çizdiğiniz desenlerin kenarlarından kumaşları kesiniz (Görsel 4.30).
18. Kesilen aplikelik kumaş parçalarından sabitlediğiniz kalıpları ayırınız (Görsel 4.31).

Görsel 4.30: Kalıp ile kesilmiş aplikelik parçalar

Görsel 4.31: Parçaları kalıptan ayırma

19. Kumaş parçalarını desene uygun olarak ütü ile telaya yapıştırınız (Görsel 4.32).
20. Telaya yapıştırdığınız kumaşları kenarlarından kesiniz (Görsel 4.33).

Görsel 4.32: Aplikelik kumaşları telaya yapıştırma

Görsel 4.33: Telayı ve kumaşları kesme

4. Öğrenme Birimi

21. Kestiğiniz parçaları hazırladığınız kompozisyona uygun olarak zemin kumaşına yerleştiriniz (Görsel 4.34).

Görsel 4.34: Aplikelik kumaşları zemin kumaşına yerleştirme

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 1'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 1

"1. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

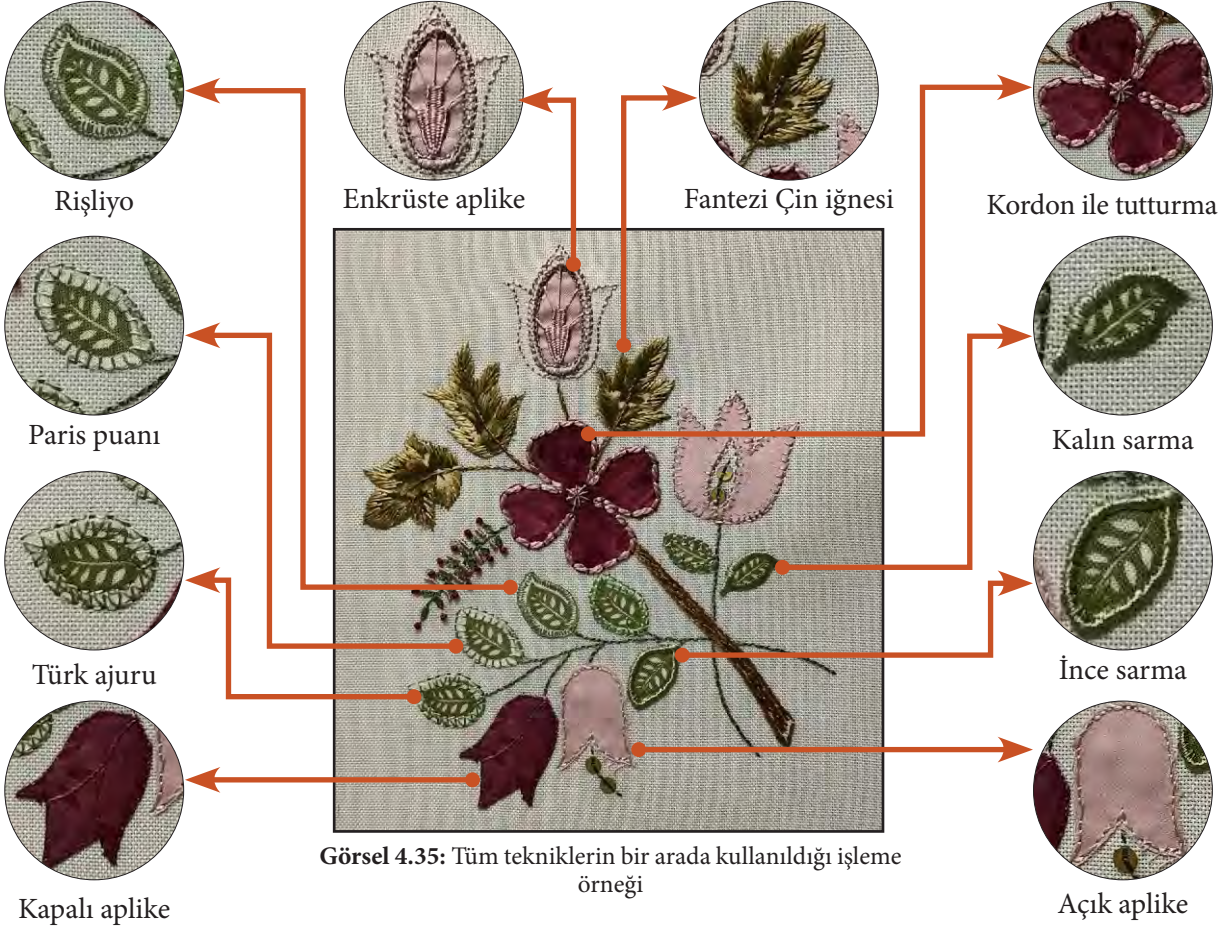
ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Doğadan hayvan resimleri araştırarak örnek topladı.		
3. Deseni hangi üründe ne amaçla hazırlayacağına karar verdi.		
4. Genel ağ üzerinden, yapmayı tasarladığı ürün süslemesi ile ilgili desen konusunu araştırarak örnekler topladı.		
5. Seçtiği objenin etüt çalışmasını yaptı.		
6. Etüt çalışmasının ayrıntılarını temizleyerek applike tekniğine uygun tek çizgiye dönüştürdü.		
7. İşlenecek hâle getirdiği desenin bölümlerinin renklerine karar verdi.		
8. İşlenecek hâle getirdiği desenin aplikelik kısımlarını belirledi.		
9. Applike kısımlara uygun kumaş seçti		
10. Deseni kâğıda çizdi.		
11. Kâğıda çizdiği desenin aplikelik kısımlarının kalıbını hazırladı.		
12. Applike olacak her bir parçanın kalıbını ayrı ayrı kesti.		
13. Kestiği kalıpları uygun kumaşlara yerleştirerek sabitledi.		
14. Sabitlediği kalıpların kenarlarından desenleri çizdi.		
15. Çizdiği desenlerin kenarlarından kumaşları kesti.		
16. Kesilen aplikelik kumaş parçalarından sabitlediği kalıpları ayırdı.		
17. Kumaş parçalarını telaya yapıştırdı.		
18. Telaya yapıştırdığı kumaşları kenarlarından kesti.		
19. Kestiği parçaları hazırladığı zemin kumaşına yerleştirdi.		
20. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
21. Temiz ve düzenli çalıştı.		
22. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

4.2. ELDE APLİKE İĞNE TEKNİKLERİ

Aplike uygulamalarında açık aplike, kapalı aplike ve enkrüste aplike olmak üzere üç yöntem uygulanır. Bu yöntemlerin hepsinde aplikelik kumaşları zemin kumaşına tutturmak için çeşitli iğne teknikleri kullanılır (Görsel 4.35). Aplikelik kumaşın işleme kumaşına tutturulmasında kullanılan iğne teknikleri şunlardır:

- Fantezi Çin iğnesi
- Sarma (ince ve kalın sarma)
- Rişliyo (fisto ilmeği)
- Kordon ile tutturma
- Türk ajuru
- Paris puanı

4.2.1. Kullanılan Kumaşlar

Aplike tekniği uygulanırken fon kumaşı ve aplikelik kumaş olmak üzere iki çeşit kumaş kullanılır. Aplike tekniğinin uygulanabilmesi için sık dokunuşlu, seyrek olmayan, yıkanıldığında boya vermeyen her türde kumaş kullanılabilir. Bu kumaşlar renk, cins, kalınlık, çekme vb. nitelikler bakımından birbiriyle uyumlu olmalıdır. Tasarıma uygun olarak düz kumaş üzerine desenli kumaş, desenli kumaş üzerine düz kumaş, bazı fantezi işlemlerde yünlü üzerine kadife, saten üzerine kadife, tül üzerine organze, çuha üzerine deri tercih edilebilir.

Yöresel kumaşlar (meydanîye, Ödemiş ipeği vb.), desenli kumaşlar (pötikareli, çiçekli), deri, ipek, kadife, saten, tafta, keçe, keten, patiska, poplin, pelüş, polar, opal, kürk, akfil, jorjet, çuha, terikoton, alpaka vb. kumaşlar kullanılır.

Elde aplike uygulamalarına başlamadan önce kumaşlar, özeliğine uygun olarak tela veya kola ile sertleştirilmelidir. Bu işlem, uygulama aşamasında kolaylık sağlar. Tela veya kola ile sertleştirilmiş aplikelik kumaşlar, özellikle açık aplike uygulamalarında kumaşın atmasını engeller. Ayrıca kumaş gergin durdu-

ğundan teknikler daha düzgün uygulanır ve hızlı çalışılıp net görüntü elde edilir. Kapalı aplike uygulamalarında ise kıvrırma sırasında kalınlık yapmaması için tela ve kola uygulamalarında dikkatli olunmalıdır.

4.2.2. Aplikenin İşlenmesinde Kullanılan Araç Gereç

Aplikenin işlenmesi sırasında kullanılan malzemeler şunlardır:

İplikler: Koton, muline, ipek, pamukaki, orlon, rafya, yün iplik, sim iplik, kordon ipliği (Sarmanın altından yürütmek için kullanılır.)

Tela: Kumaşa sertlik vermek, kumaşın dayanıklılığını artırmak, işleme kumaşını germek, nakışın düzgün ve net görünmesini sağlamak amacı ile kullanılan destek malzemedir. Tela; elyaf, polyester, kâğıt ve kimyasal maddelerden elde edilir.

Kola: Kumaşa parlaklık, sertlik ve dayanıklılık vermek amacı ile bitkisel, hayvansal veya sentetik malzemelerden hazırlanır.

Yapıştırıcı: Aplikelik kumaşı zemin kumaşına yapıştırmak için kullanılan su bazlı yapıştırıcıdır.

Yardımcı Süsleme Malzemeleri: Çeşitli ebatlarda ve şekillerde boncuk, pul, inci, straz, kurt, tırtıl vb. malzemeler aplike tekniğinde kullanılan yardımcı malzemelerdir. Hayvan figürleri için göz, burun ve ağız gibi malzemeler de ürünü süslemek için kullanılır.

Germe Araçları: Desen boyutuna uygun ölçüde kasnak (vidalı, vidasız, ayaklı), gergef, germe esnasında kullanılacak bez, kâğıt, tela, kasnak bezleridir.

İğne: İşlenecek kumaşa istenilenden fazla delik açmayan ince, uzun ve işleme tekniğine özel nakış iğnesi, dikiş iğnesi, kumaşı işlemeye hazırlama esnasında kullanılacak toplu iğnedir.

Kumaş Tutucu Mandal: Birbirine tutturulan kumaşların kaymasını önlemek için kullanılan mandallardır.

Dikiş Yüksüğü: Dikiş dikerken, iğnenin batmasını önlemek için parmak ucuna takılan kesik koni biçiminde gereçtir.

Makas: Keserken kumaşa zarar vermeyen keskin kumaş makası, işleme esnasında kullanılacak küçük nakış makası, iplik kesicisidir.

Ütü: Ütü, ütü masası, ütü bezi, leke çıkarıcılarıdır.

4.2.3. Aplike Tekniklerini Uygulama

Aplikelik kumaşın fon kumaşının üzerine monte edilirken uygulanan işleme tekniklerinin uyumu, iş kalitesi açısından önemli bir unsurdur. Tutturma tekniklerini uygulamadan önce aplikenin uygulanış şekli belirlenmelidir. Aplike uygulama yöntemleri şunlardır:

Açık Aplike (Düz Aplike): Açık aplikede aplike kumaşı, desen çizgisinden pay verilmeden kesilir. Kesilen aplikelik kumaşlar, desende belirlenmiş yerlere en ve boy ipliklerine dikkat edilerek yerleştirilir. Kenarları içe doğru kıvrılmadan fon kumaşın üzerine tutturulur. Bu uygulama çok esneyen ince kumaşlarda, girinti çıkıntısı fazla ve küçük olan desenlerde uygulanır (Görsel 4.36).

Görsel 4.36: Açık aplike

4. Öğrenme Birimi

Kapalı Aplikе (Kaplama Aplikе): Kapalı aplikede, aplikе kumaşlarının kenarı içe doğru katlanarak çalışılır (Görsel 4.37 ve 4.38). Bu nedenle kumaşa uygun tela ve kola seçimi önemlidir. Kalın kumaşlarda aşırı kalınlaşan kenar paylarını kıvrırmak zor olacağından kalınlık yapmayan şeffaf yapışkan tela veya çift taraflı tela kullanılmalıdır. Kapalı aplikede aplikе kumaşı, desen çizgisinden kıvrırma payı eklenerek kesilir. Kesilen kumaşın kenarları içeriye kıvrılarak ütülenir. Kumaşın cinsine uygun olarak sadece ütü yeterli olabilir ancak kıvrılan yerler, açılma oluyorsa teyellenir veya kumaş yapıştırıcısı ile yapıştırılır. Kenarları kıvrılan aplikelik parçalar, desende belirlenmiş yerlere en ve boy ipliklerine dikkat edilerek yerleştirilir. Bu uygulama çok atan kumaşlarda, girinti çıkıntısı az olan düz ve büyük desenlerle uygulanır.

Görsel 4.37: Kapalı aplikе tekniğiyle yapılmış örtü

Görsel 4.38: Kapalı aplikе tekniği ile yapılmış çanta

Enkrüste Aplikе (Araya Geçirme): Bu aplikede ince ve kalın kumaşlar bir arada kullanılır (Görsel 4.39). Özellikle iç giyimde ve gece kıyafetlerinin süslenmesinde sıkça kullanılan bir tekniktir (Görsel 4.40). Bu teknikte aplikе olarak kullanılan kumaş fon kumaşının altına, en ve boy ipliklerine dikkat edilerek yerleştirilir. Seçilen iğne tekniği ile tutturulur. Tutturma işleminden sonra fon kumaşı kesilerek aplikelik kumaş ortaya çıkarılır.

Görsel 4.39: Enkrüste aplikе

Görsel 4.40: Giyim süslemesinde enkrüste aplikе

Klasik applike uygulamalarının yanı sıra çeşitli örgü teknikleri ile oluşturulmuş motiflerin, belirlenen tasarıma uygun olarak örgü veya kumaştan oluşan fon yüzeyine tutturulduğu applike modelleri ile hareketli applike tekniği uygulamaları da mevcuttur (Görsel 4.41, 4.42, 4.43 ve 4.44).

Görsel 4.41: Örgü yüzeye örgü applike örneği

Görsel 4.42: Kumaş yüzeye örgü applike örneği

Görsel 4.43: Örgüden hareketli applike

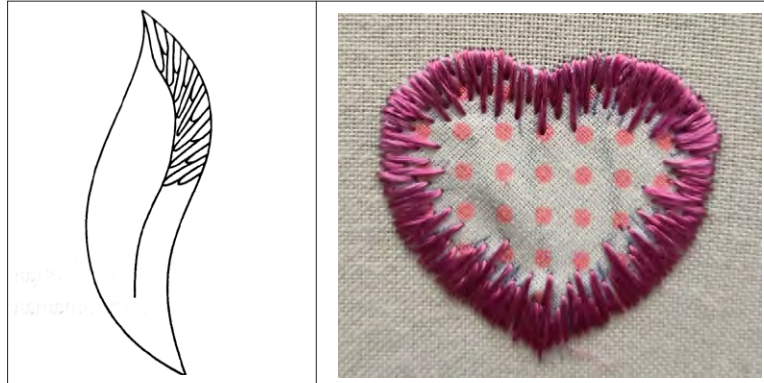

Görsel 4.44: Kumaştan hareketli applike

4.2.4. Applike Tutturma Teknikleri

Aplikenin uygulanması için tutturma teknikleri bilinmelidir. Tüm applike yöntemlerinde aplikelik kumaşın zemin kumaşına sabitlenmesi için tutturma teknikleri kullanılmalıdır. Aplikede birçok tutturma tekniği vardır. Özellikle basit nakış iğne teknikleri ve beyaz iş iğne tekniklerinden faydalanılır. Applike tutturmada sıklıkla kullanılan iğne teknikleri şunlardır:

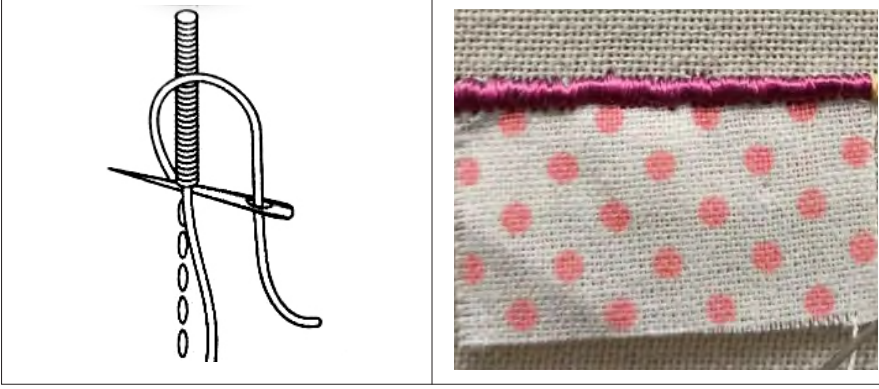
Fantezi Çin İğnesi: Aplikede fantezi Çin iğnesi tekniği ile tutturmak için fon kumaşından applike kumaşa batış yapılmalıdır (Görsel 4.45). Aplikelik kumaş ile işleme ipliği; kalınlık, renk vb. bakımlardan uyumlu olmalıdır.

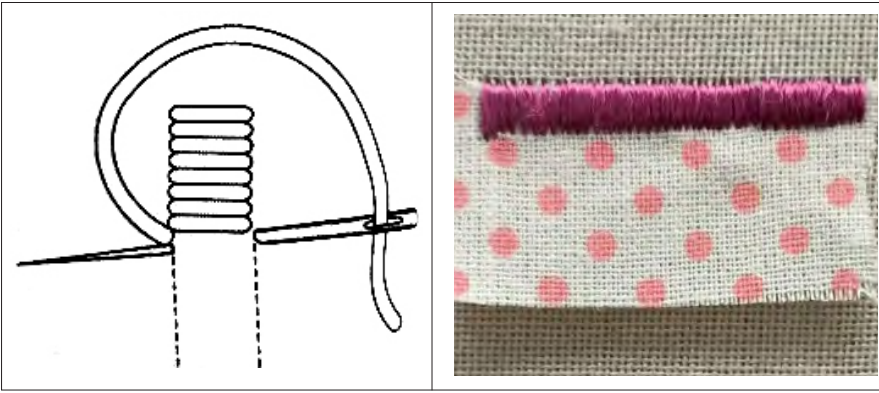
Görsel 4.45: Fantezi Çin iğnesi

4. Öğrenme Birimi

Sarma: Sarma sırasında kumaşın esneme ve potluk oluşturulmadan tutturulması için ince ve kalın sarma uygulamaları dikkatle yapılmalıdır. Sarmanın bir ucu fon kumaşında, diğer ucu ise mutlaka aplikelik kumaşta olmalıdır. Düzgün ve net bir görünüm elde etmek için sık batışlar yapılmalı, üst üste gelen iplikler görünüşü olumsuz etkileyeceğinden tek sıra sarılmalı, sarma genişliği eşit olmalıdır. İnce sarma alttan dolgu ipliği yürütülerek yapılır (Görsel 4.46). Alt dolgu ipliği gergin ve işleme ipliği ile uyumlu renkte olmalıdır. Kalın sarma 3-4 mm genişliğinde yapılır (Görsel 4.47). Sarmanın başlangıç ve bitiş noktalarının sağlam ve düzgün olmasına dikkat edilmelidir.

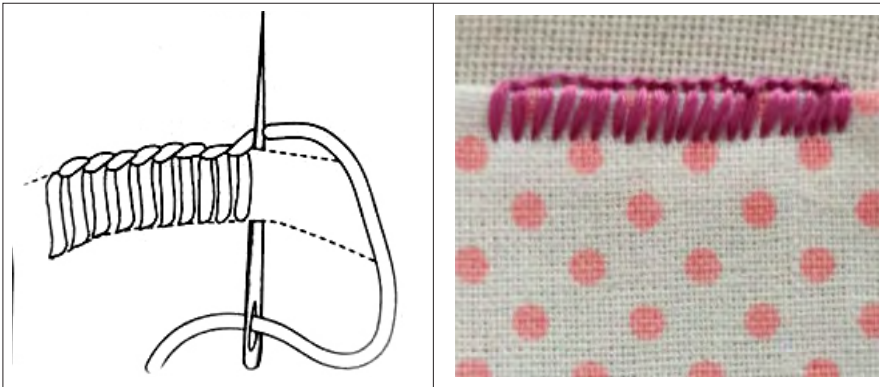

Görsel 4.46: İnce sarma

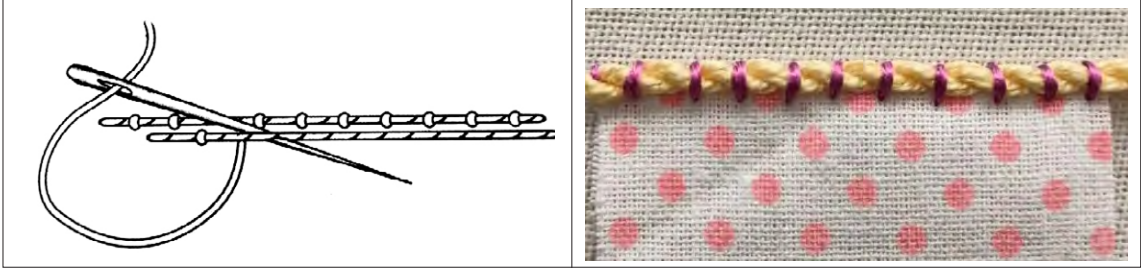
Görsel 4.47: Kalın sarma

Rişliyö: Aplikede rişliyö tekniği uygulanırken ilmekli kısmın fon kumaşında, diğer ucun aplikelik kumaşta olmasına dikkat edilmelidir. İlmekler, eşit boy ve aralıktadır (Görsel 4.48). Özellikle kenar temizliğinde sıklıkla kullanılan rişliyö, soldan sağa doğru çalışılmalıdır.

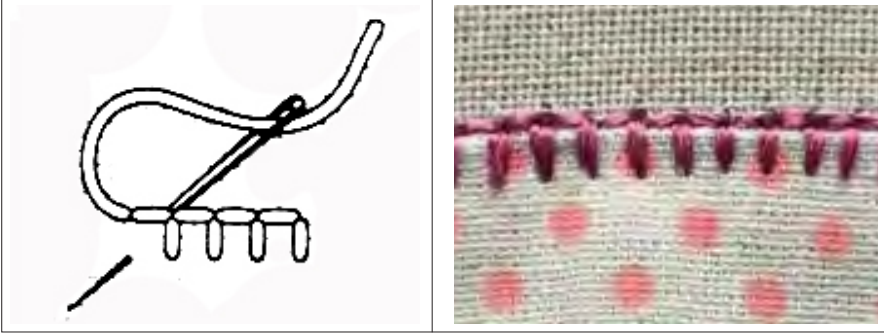
Görsel 4.48: Rişliyö

Kordonla Tutturma: İplik bükülerek oluşturulan kordonun başka bir işleme ipliği ile tutturulmasıdır. Kordonun bir yanından diğer yanına batılarak işlenir (Görsel 4.49). Aplikelik kumaşa uygun renkte ve kalınlıkta kordon ve tutturma ipliği kullanılmalı, tutturma aralıklarının eşit olmasına dikkat edilmelidir.

Görsel 4.49: Kordon ile tutturma

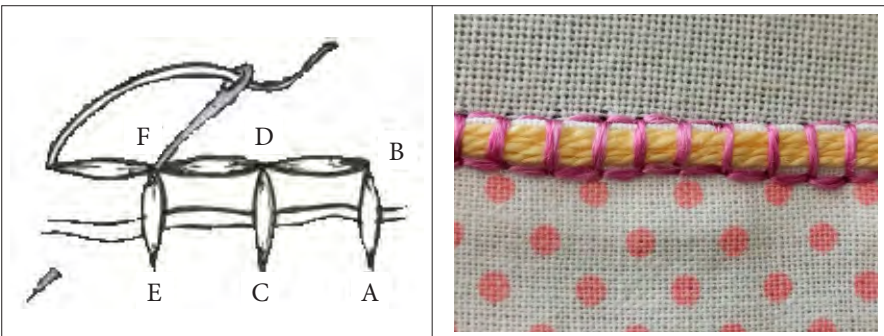
Paris Puanı: Sağdan sola doğru uygulanan paris puanı tekniği dayanıklı olduğu için özellikle çok yıkanan ürünlerde tercih edilir. İşleme ipliği çekilerek uygulandığında ajurlu bir görünüm elde edilebilir (Görsel 4.50). Kapalı Paris puanı (Görsel 4.51) ve sarmalı Paris puanı (Görsel 4.52) olarak çeşitleri vardır. Kapalı Paris puanında ilmeklerin alt kısmı da işlenir. Sarmalı Paris puanında ise ilmek aralarından iplik yürütülerek uygulanır.

Görsel 4.50: Paris puanı

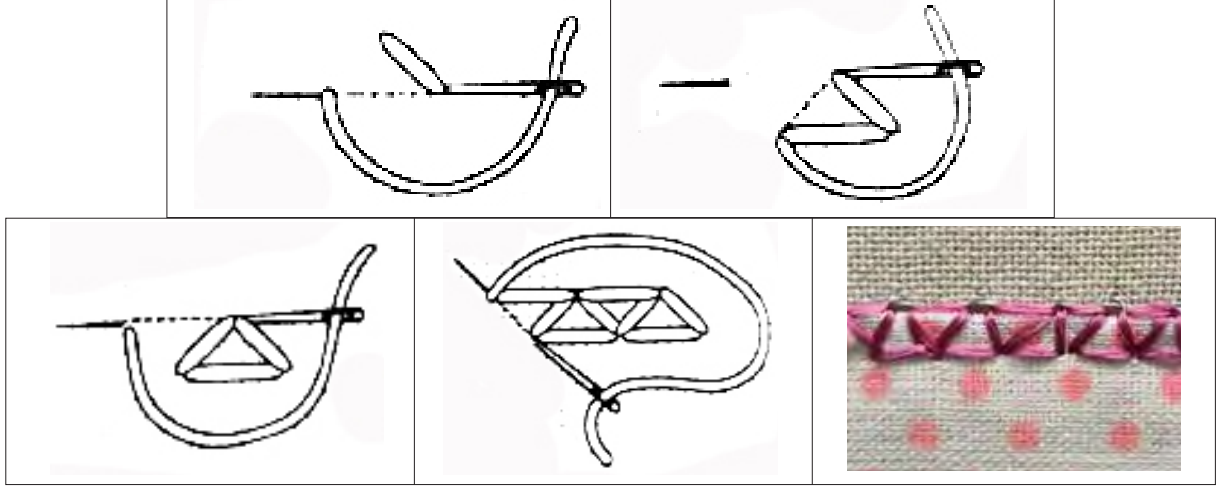
Görsel 4.51: Kapalı Paris puanı

Görsel 4.52: Sarmalı Paris puanı

4. Öğrenme Birimi

Türk Ajuru: Oldukça dekoratif bir görünümü olan Türk ajuru, eski Türk işlemlerinde ve giyim süslemlerinde sıklıkla kullanılan bir tekniktir. Türk ajuru tekniğinde belirgin ve dikkat çekici bir görünüm için renk seçimi önemlidir. Sağdan sola doğru uygulanan Türk ajuru tekniği, iplikleri çekilerek işlendiğinde ajurlu bir görünüm oluşur (Görsel 4.53).

Görsel 4.53: Türk ajuru

❖ Aplike Teknikleri Uygulanırken Dikkat Edilecek Noktalar ❖

Aplike tekniği ile kaliteli, estetik bir ürün yapılabilmesi için dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Desen geçirme aşamasından önce fon ve aplikelik kumaşlar ütülü olmalıdır.
- Kapalı ve enkrüste aplikede desen fon kumaşının yüzüne geçirilmelidir.
- Açık aplikede desen, fon kumaşın tersine ve çok koyu olmayan bir kalemle çizilmelidir.
- Desen; applike kumaşına geçirilirken küçük ve sık teyel yapılmalı, desenin şekli bozulmamalıdır.
- Kumaşlar teyelledikten sonra ütülenmelidir.
- Fon ve aplikelik kumaş aynı cins olmalıdır.
- İplik, kumaşın cinsine göre seçilmelidir.
- Fon kumaşı, applike kumaşı, iplikler ve yardımcı süsleme gereçlerinin renk uyumuna dikkat edilmelidir.
- Renk verme ve çekme ihtimali olan kumaşlar önceden mutlaka yıkanmalıdır.
- İnce olan aplikelik kumaşlarda tela kullanılmalıdır.
- Kumaşın gergin olmasına dikkat edilmelidir.
- Aplike kumaşı ve fon kumaşının en ve boy iplikleri aynı yönde yerleştirilmelidir.
- Potluk oluşmaması için aplikelik kumaş teyellenirken fon kumaş ile aynı gerginlikte olmalıdır.
- Desen hatları, çizim ve işleme sırasında bozulmamalıdır.
- İğne kalınlığı kumaşa uygun olmalıdır.
- Kullanılan kumaşların kalınlığı göz önüne alınarak iplik seçimi yapılmalıdır.
- İşleme tamamlandığında ürün, tersinden ve iplik yönüne dikkat edilerek ütülenmelidir.
- Kapalı aplikede bırakılan kenar payı yuvarlak hatlı desenlerde çıtlatılmalıdır.
- İşlemenin bitiminde fazla parçalar sivri uçlu, keskin, küçük bir makasla kesilmelidir.
- Sarmanın kalınlığı kumaş, iplik ve işlenecek motif özelliğine göre ayarlanmalıdır.
- Sarma tekniği uygulanırken alttan iplik yürütülebilir.
- Rişliyö ilmekleri motif kenarında kalmalıdır.
- Rişliyönün boyutları kullanım alanı, kumaş, iplik ve desen özelliğine göre değişebilir.
- Sarma, Türk ajuru, Paris puanı işleme teknikleri iplik sayılmadan göz kararı ile de işlenebilir.
- Kordon tutturma uygulamalarında kordon sol elde, iğne sağ elde tutulmalıdır.
- Kordon tutturma yukarıdan aşağıya ve soldan sağa doğru işlenmelidir.

❖ **Amaç:** Kapalı aplikle tekniğini uygulamak.

2. UYGULAMA

❖ Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede kapalı aplikle tekniğini uygulama çalışmasını tamamlayınız.

❖ **Araç Gereç:** Fon kumaşı, aplikle kumaşı, işleme iplikleri, tela, nakış makası, iplik kalınlığına uygun iğne, desen çizilmiş parşömen kâğıdı, kalıp, kurşun kalem, ütü

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kapalı aplikle uygulanacak deseni kalıba çiziniz
5. Çizdiğiniz kalıbı kenarlarından kesiniz.
6. Kestiğiniz kalıbı kumaşa yerleştiriniz (Görsel 4.54).

Görsel 4.54: Kalıbı kumaşa yerleştirme

7. Fon kumaşının tersine çizilen deseni teyelleyerek kumaşın yüzüne çıkarınız.
8. Aplikle kumaşına geçirdiğiniz desenin kenarlarından 3-4 mm pay bırakarak kesiniz.
9. Kenar paylarını ütü ile içe doğru kıvrınız (Görsel 4.55).

Görsel 4.55: Kenar paylarını içe kıvrırma

4. Öğrenme Birimi

10. Kıvrarak hazırlamış olduğunuz aplike parçasını, paylar içeride kalacak şekilde fon kumaşının üzerindeki yerine yerleştirerek teyelleiniz (Görsel 4.56).
11. Belirlediğiniz tutturma tekniğini uygulayınız.
12. İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız.

Görsel 4.56: Tuturmaya hazırlanmış kapalı aplike

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 2'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 2

"2. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kapalı aplike uygulanacak deseni kalıba çizdi.		
3. Çizdiği kalıbı kenarlarından kesti.		
4. Kestiği kalıbı kumaşa yerleştirdi.		
5. Fon kumaşın tersine çizilen deseni teyelleyerek kumaşın yüzüne çıkardı.		
6. Aplike kumaşına geçirdiği desenin kenarlarından 3-4 mm pay bırakarak kesti.		
7. Kenar paylarını ütü ile içe doğru kıvrıdı.		
8. Kıvrarak hazırlamış olduğu aplike parçasını, paylar içeride kalacak şekilde fon kumaşının üzerindeki yerine yerleştirerek teyelledi.		
9. Tutturma tekniğini uyguladı.		
10. Artan ipliği keserek çalışmayı tamamladı.		
11. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
12. Temiz ve düzenli çalıştı.		
13. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Açık aplike tekniğini uygulamak.

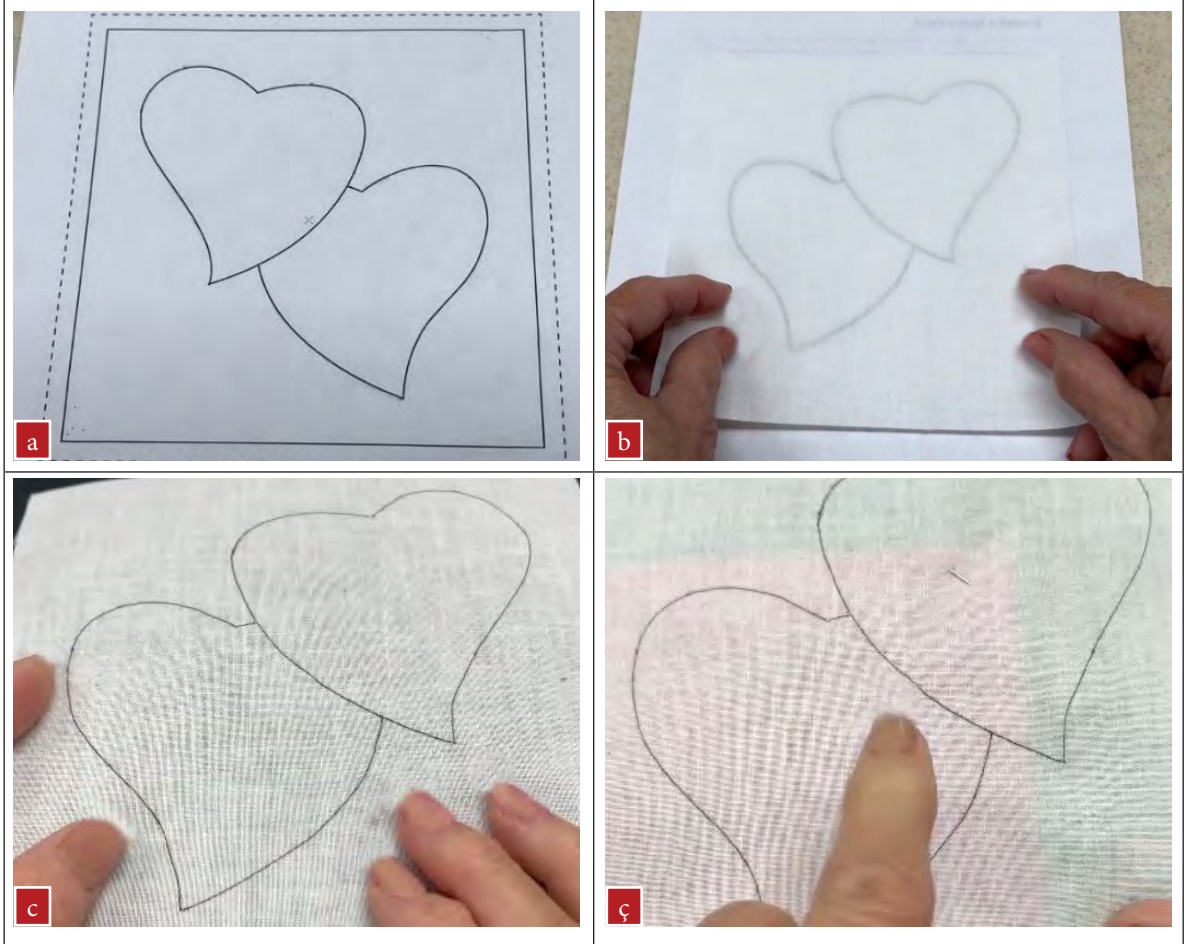
3. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede açık aplike tekniğini uygulama çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Fon kumaşı, aplike kumaşı, işleme iplikleri, tela, nakış makası, iplik kalınlığına uygun iğne, desen çizilmiş parşömen kâğıdı, kurşun kalem, ütü

İşlem Basamakları

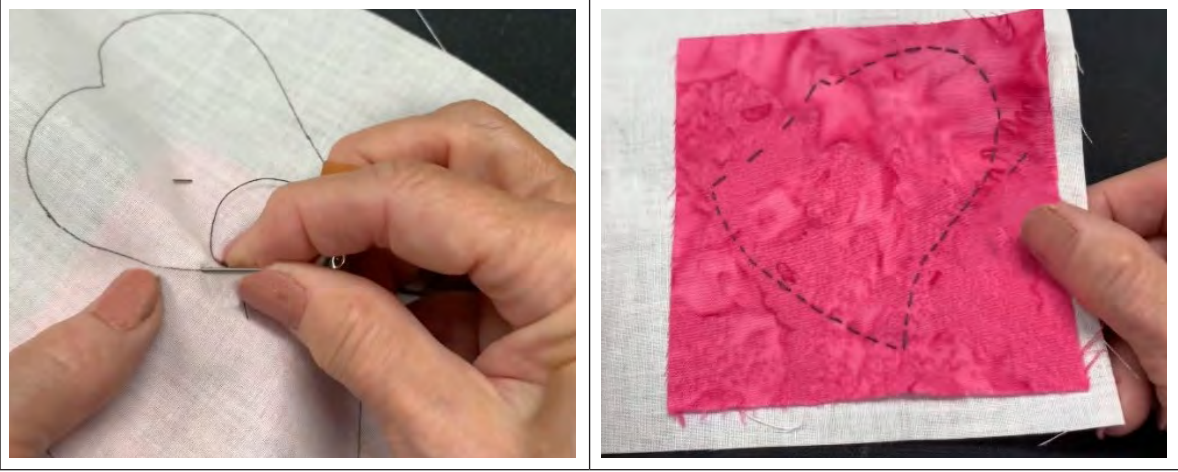
1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Aplike desenini kâğıda çiziniz (Görsel 4.57.a).
5. Deseni, fon kumaşının düz yüzünün altına yerleştiriniz (Görsel 4.57.b).
6. Fon kumaşının tersine deseni geçiriniz (Görsel 4.57.c).
7. Aplikelik kumaşı, fon kumaşının yüz kısmına yerleştiriniz (Görsel 4.57.ç).

Görsel 4.57: Deseni çizme ve yerleştirme aşamaları

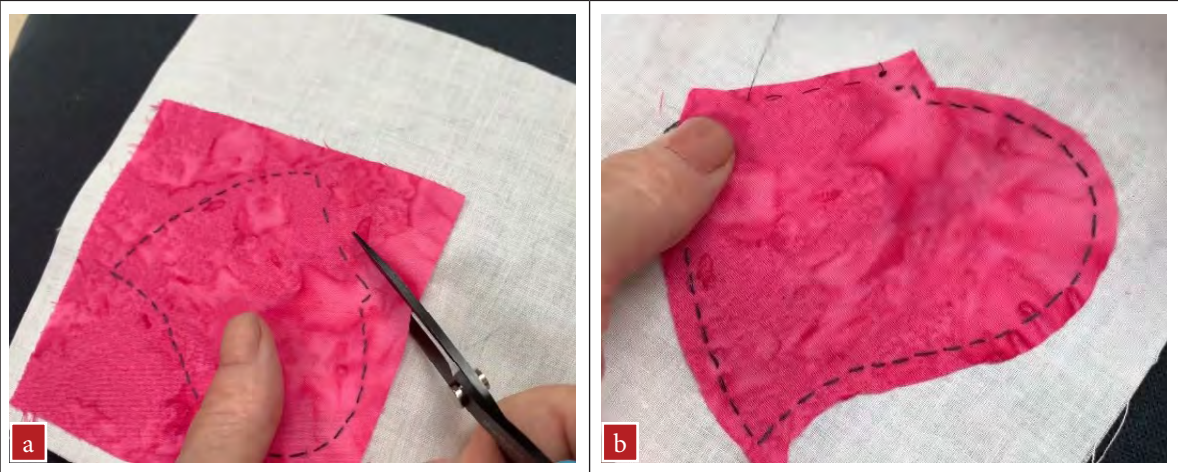
4. Öğrenme Birimi

8. İğneye, teyel için uygun renkte iplik geçiriniz.
9. Aplike kumaşını, fon kumaşının düz yüzüne yerleştirerek sabitleyiniz.
10. Fon kumaşının tersine çizdiğiniz deseni, teyel ile applike kumaşına geçiriniz (Görsel 4.58).

Görsel 4.58: Teyelleyerek desen geçirme

11. Teyel ipliğini kumaşın tersine tutturunuz ve ipliği kesiniz.
12. İnce uçlu bir makas ile applike kumaşının kenarlarını kesiniz (Görsel 4.59.a).
13. Belirlediğiniz tutturma tekniğini uygulayınız (Görsel 4.59.b).
14. İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmayı tamamlayınız.

Görsel 4.59: Teyelin kenarından aplikelik kumaşı kesme ve tuturmaya hazırlanmış applike

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 3'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 3

"3. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Aplike desenini kâğıda çizdi.		
3. Deseni, fon kumaşının düz yüzünün altına yerleştirdi.		
4. Fon kumaşının tersine deseni geçirdi.		
5. Aplikelik kumaşı, fon kumaşının yüz kısmına yerleştirdi.		
6. İğneye, teyel için uygun renkte iplik geçirdi.		
7. Aplike kumaşını, fon kumaşının düz yüzüne yerleştirerek sabitledi.		
8. İğneye, teyel için uygun renkte iplik geçirdi.		
9. Aplike kumaşını fon kumaşının düz yüzüne yerleştirerek sabitledi.		
10. Fon kumaşının tersine çizdiği deseni, teyel ile applike kumaşına geçirdi.		
11. Teyel ipliğini kumaşın tersinde tutturup ipliği kesti.		
12. İnce uçlu bir makas ile applike kumaşının kenarlarını kesti.		
13. Tutturma tekniğini uyguladı.		
14. Artan ipliği keserek çalışmayı tamamladı.		
15. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
16. Temiz ve düzenli çalıştı.		
17. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Enkrüste applike tekniğini uygulamak.

4. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede enkrüste applike tekniğini uygulama çalışmasını tamamlayınız.**

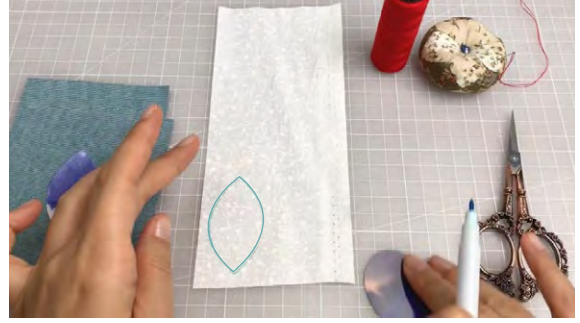
❖ **Araç Gereç:** Fon kumaşı, applike kumaşı, işleme iplikleri, tela, nakış makası, iplik kalınlığına uygun iğne, desen çizilmiş parşömen kâğıdı, kurşun kalem, ütü

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Desen kalıplarını hazırlayınız (Görsel 4.60).
5. Deseni, aplikelik kumaşa geçiriniz (Görsel 4.61).
6. Kumaşı, pay vererek kesiniz.

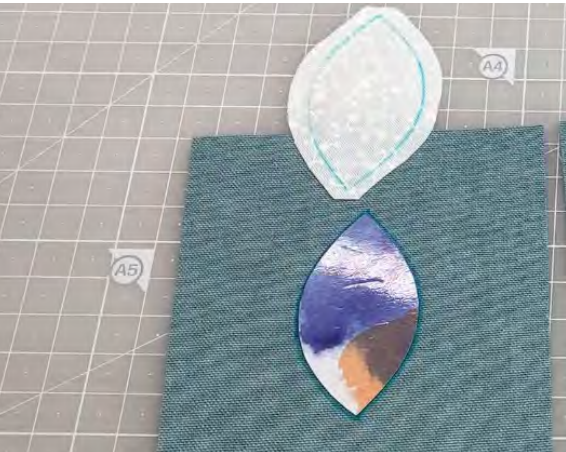

Görsel 4.60: Kalıp hazırlama

Görsel 4.61: Kalıbı aplikelik kumaşa yerleştirme

7. Kalıbı fon kumaşına yerleştiriniz (Görsel 4.62).
8. Deseni fon kumaşa geçiriniz.
9. Applike kumaşını, fon kumaşındaki desene en ve boy iplik yönüne uygun yerleştiriniz.
10. Kıvrırma payını içe doğru katlayarak sabitleyiniz (Görsel 4.63).

Görsel 4.62: Kalıbı fon kumaşa yerleştirme

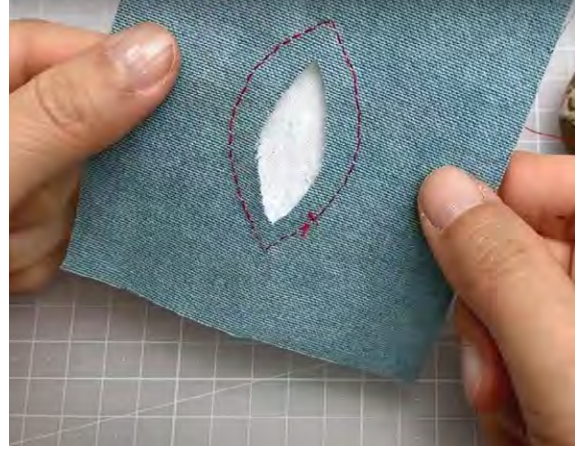

Görsel 4.63: Applike kumaşının kıvrırma payını katlayarak fon kumaşa yerleştirme

11. İğneye, uygun renkte iplik geçiriniz.
12. Seçtiğiniz tutturma iğne tekniğini uygulayınız.
13. İpliği, iğne tekniğinin arkasında tutturunuz.
14. Artan ipliği nakış makası ile kesiniz.
15. İnce ve keskin uçlu bir makasla motifin içinde kalan fon kumaşını kesiniz (Görsel 4.64).
16. Fon kumaşının katlama payını kıvrınız (Görsel 4.65).

Görsel 4.64: Fon kumaşı kesme

Görsel 4.65: Kesilmiş fon kumaşı

17. Kıvrıma payına belirlediğiniz tutturma tekniğini uygulayınız.
18. İpliklerinizi tutturunuz ve artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız (Görsel 4.66).

Görsel 4.66: Tamamlanmış enkrüste aplikle

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 4'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 4

"4. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Desen kalıplarını hazırladı.		
3. Deseni aplikelik kumaşa geçirdi.		
4. Pay vererek kesti.		
5. Kalıbı fon kumaşına yerleştirdi.		
6. Deseni fon kumaşa geçirdi.		
7. Aplikе kumaşını fon kumaşındaki desene en ve boy iplik yönüne uygun yerleştirdi.		
8. Kıvrıma payını içe doğru katlayarak sabitledi.		
9. İğneye, uygun renkte iplik geçirdi.		
10. Seçtiği tutturma iğne tekniğini uyguladı.		
11. İpliği, iğne tekniğinin arkasında tutturdu.		
12. Artan ipliği nakış makası ile kesti.		
13. İnce ve keskin uçlu bir makasla motifin içinde kalan fon kumaşını kesti.		
14. Fon kumaşının katlama payını kıvrıdı.		
15. Kıvrıma payına, belirlediği tutturma tekniğini uyguladı.		
16. İplikleri tutturdu ve artan ipliği keserek çalışmayı tamamladı.		
17. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
18. Temiz ve düzenli çalıştı.		
19. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Aplikelik kumaşı işleme kumaşına tutturma iğne tekniklerini uygulamak.

5. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede aplikelik kumaşı işleme kumaşına tutturma iğne tekniklerini uygulama çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Fon kumaşı, aplikle kumaşı, tela, işleme iplikleri, kordon, dolgu ipliği, kasnak ve kasnak bezleri, nakış makası, iplik kalınlığına uygun iğne, desen çizilmiş parşömen kâğıdı, kurşun kalem, ütü, kumaş yapıştırıcı, yüksük

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Aplikle tekniklerini uygulayacağınız deseni hazırlayınız (Görsel 4.67).
5. Deseni renklendiriniz.
6. Kumaşı işlemeye hazırlayınız.
7. Aplikle desenini kumaşın altına koyunuz ve deseni kumaşa geçirin.
8. Renklendirmeye uygun seçilen aplikelik kumaşlara kopya kâğıdı ile desen geçirin.
9. Aplikelik kumaşları kesin.
10. Aplikelik kumaşları desene uygun olarak fon kumaşına yerleştiriniz (Görsel 4.68).

Görsel 4.67: Aplikle deseni

Görsel 4.68: Aplikelik kumaşları yerleştirme

11. Aplikle tuturmada ince ve kalın sarma tekniklerini uygulayınız.
  - Seçtiğiniz ipliği iğneye geçirin.
  - İpliği kumaşa tutturunuz.
  - Kalın sarma için başlangıç noktasından iğneyi aplikelik kumaşın yüzeyine çıkarınız.
  - Sağa doğru dört iplik sayarak iğneyi fon kumaşına batınız ve ipliği alta geçirin.
  - İğneyi, başlangıç noktasının bir iplik altından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
  - Aynı işlem basamaklarını tekrarlayarak işleme yapılacak yeri tamamlayınız (Görsel 4.69).
  - İşlem bitiminde iğneyi kumaşın arkasına geçirin.
  - İpliği tutturunuz ve artan ipliği makasla kesin.

Görsel 4.69: Kalın sarma

4. Öğrenme Birimi

- İnce sarma için başlangıç noktasından iğneyi aplikelik kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Desenin başlangıç noktasına dolgu ipliğini yerleştiriniz (Görsel 4.70).
- Sağa doğru dolgu ipliği genişliğinde sayarak iğneyi fon kumaşına batınız ve ipliği alta geçiriniz.
- İğneyi, başlangıç noktasının bir iplik altından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Aynı işlem basamaklarını tekrarlayarak işleme yapılacak yeri tamamlayınız (Görsel 4.71).
- İşlem bitiminde iğneyi kumaşın arkasına geçiriniz.
- İpliği tutturunuz ve artan ipliği makasla kesiniz.

Görsel 4.70: Dolgu ipliği

Görsel 4.71: İnce sarma

12. Aplike tutturmada fantezi Çin iğnesi tekniğini uygulayınız.

- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliği, birkaç uygulama iğnesi yaparak motifin içinde ve işleme tekniğinin altında kalacak şekilde tutturunuz.
- Motifin kenarından iğneyi çıkarınız.
- Motifin kenar çizgisine paralel, 0,5 cm'den içeri olmak üzere vev bir hat oluşturacak biçimde iğneyi batırınız. İplik uzunlukları 4 mm ile 1 cm arasında değişiklik gösterebilir.
- İğneyi, ilk çıktığınız noktanın bir iplik yanından çıkarınız.
- Aynı vev hatta, ilk ipe paralel olarak daha uzun ya da daha kısa bir iplik atınız.
- Uzunlu kısalı attığınız ipliklerle vev hattı tamamlayınız (Görsel 4.72).
- İşlem bitiminde iğnenizi kumaş arkasına geçiriniz.
- İpliği tutturunuz ve artan ipliği makasla kesiniz.

Görsel 4.72: Fantezi Çin iğnesi

13. Aplike tutturmada rişliyö tekniğini uygulayınız.

- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliği kumaşa tutturunuz.
- İğneyi, başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Soldan sağa doğru çalışınız.
- İpliği, sol elin başparmağı ile aşağıya doğru sıkıştırınız.
- İğneyi, ilk çıktığınız yerin bir iplik yanına desen çizgisini takip ederek batınız.
- Aşağı doğru 2-3 mm'den ve ilmeğin içinden çıkınız (Parmağınızla tuttuğunuz ipliğin içinden çıkmış olmalısınız.).
- İğneyi yukarı doğru çekerken parmağınızı iplik üzerinden kaldırınız.
- Aynı işlemleri tekrarlayarak işlemeyi tamamlayınız (Görsel 4.73).
- İşlem bitiminde iğneyi kumaşın tersinden tutturunuz.
- Artan ipliği makasla kesiniz.

Görsel 4.73: Rişliyö

14. Aplike tutturmada Paris puanı tekniğini uygulayınız.

- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliği kumaşa tutturunuz.
- İğneyi, başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- İğneyi, yukarı doğru üç iplik sayarak batınız.
- İğneyi, sola doğru üç iplik sayarak çıkınız.
- Geriye doğru üç iplik sayarak battığınız önceki noktaya tekrar batınız (Görsel 4.74).
- İğneyi, üç iplik sola ve üç iplik aşağıya doğru sayarak alttan verev şekilde kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- 4,5, 6 ve 7 numaralı işlem basamaklarını tekrarlayarak motifi tamamlayınız.
- İpliği kumaşın tersinde tutturunuz.
- Artan ipliği nakış makası ile kesiniz.

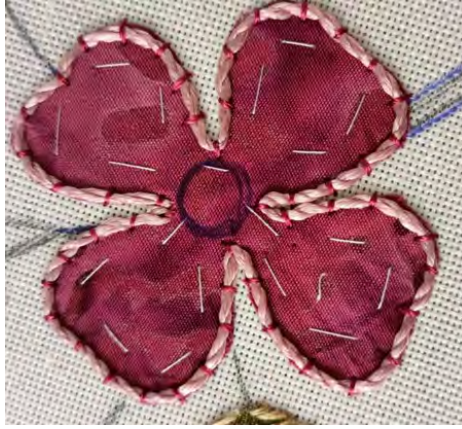

Görsel 4.74: Paris puanı

4. Öğrenme Birimi

15. Aplike tutturmada kordon tutturma tekniğini uygulayınız.

- Kullanılacak kordonu bükerek hazırlayınız.
- İğneye nakış ipliğini geçiriniz.
- İğneyi, hazırladığınız kordonun düğüm olmayan ucundan geçirerek kordonu nakış ipliğine tutturunuz.
- Hazırladığınız kordonu başlangıç noktasından çıkarınız.
- Uygun renkte tutturma ipliği seçiniz.
- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliği, kumaşın başlangıç noktasının 2-3 mm solundan ve kordonun alt kısmından çıkınız.
- İğneyi, kordonun üzerinden geçirip çıktığınız noktanın 1-2 iplik karşısına kordonun dibine batınız.
- İğneyi 3-4 mm aşağıdan çıkarınız.
- Aynı işlemleri tekrarlayarak işlemeyi tamamlayınız.
- İpliği ve kordonu kumaşın tersine geçiriniz.
- Kordonun üzerini, 1 cm kadar tutturma ipliği ile sararak tutturunuz.
- İşleme ipliğini tutturunuz, artan ipliği ve kordonu nakış makası ile kesiniz.
- Kordon tutturmanın ikinci sırasında, birinci sırada tutturulan iplikleri ortalarak ikinci sıranın tutturmalarını yapınız (Görsel 4.75).

Görsel 4.75: Kordon tutturma tekniği

16. Aplike tutturmada Türk ajuru tekniğini uygulayınız.

- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliği kumaşa tutturunuz.
- İğneyi, başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- İğneyi, aşağı doğru üç iplik ve sağa doğru üç iplik sayarak batınız.
- İğneyi, battığınız noktadan sola doğru altı iplik sayarak çıkarınız.
- Geriye dönüp sağa altı iplik sayarak, çıktığınız noktaya tekrar iğneyi batırınız.
- Tekrar sola dönüp altı iplik sayarak çıkınız.
- Yukarı üç iplik, sağa üç iplik sayarak iğneyi başlangıç noktasına batınız.
- Sola doğru altı iplik sayarak iğneyi çıkarınız.
- Geriye dönüp sağa altı iplik sayarak, çıktığınız noktaya tekrar iğneyi batırınız.
- Tekrar sola dönüp altı iplik sayarak çıkınız.
- Aşağı üç iplik, sağa üç iplik sayarak iğneyi batınız.
- Aynı işlemleri tekrarlayarak işlemeyi tamamlayınız (Görsel 4.76).
- İğneyi kumaşın tersine geçiriniz.
- İpliği tutturunuz ve artan ipliği makasla kesiniz.

Görsel 4.76: Türk ajuru

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 5'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 5

"5. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Aplike tekniklerini uygulayacağı deseni hazırladı.		
3. Deseni renklendirdi.		
4. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
5. Deseni kumaşın altına koyarak geçirdi.		
6. Aplikelik kumaşlara desen geçirdi.		
7. Aplikelik kumaşları kesti.		
8. Aplikelik kumaşları desene uygun yerleştirdi		
9. Seçtiği ipliği iğneye geçirdi.		
10. Kalın sarma tekniğini uyguladı.		
11. Dolgu ipliğini hazırladı.		
12. İnce sarma tekniğini uyguladı.		
13. Rişliyö tekniğini uyguladı.		
14. Paris puanı tekniğini uyguladı		
15. Kordon tutturma tekniğini uyguladı.		
16. Türk ajuru tekniğini uyguladı.		
17. İşlem bitiminde iğneyi kumaş arkasına geçirdi.		
18. İpliği tutturarak artan ipliği makasla kesti.		
19. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
20. Temiz ve düzenli çalıştı.		
21. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

4.3. ELDE APLİKE TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ

Elde applikede basit nakış iğnelerinden makine dikişi, sap işi, tohum işi, rokoko, balıksırtı, pul boncuk işlemleri; beyaz iş tekniğinden puan, dolgu yaprak, yarma dolgu yaprak, ince ve kalın sarma; Çin iğnesinden fantezi Çin iğnesi, çeşitli ajurlar vb. teknikler yardımcı iğne olarak uygulanır.

4.3.1. Kenar Temizleme Teknikleri

Aplike tekniği ile işlenen ürünün kenar temizleme teknikleri şunlardır:

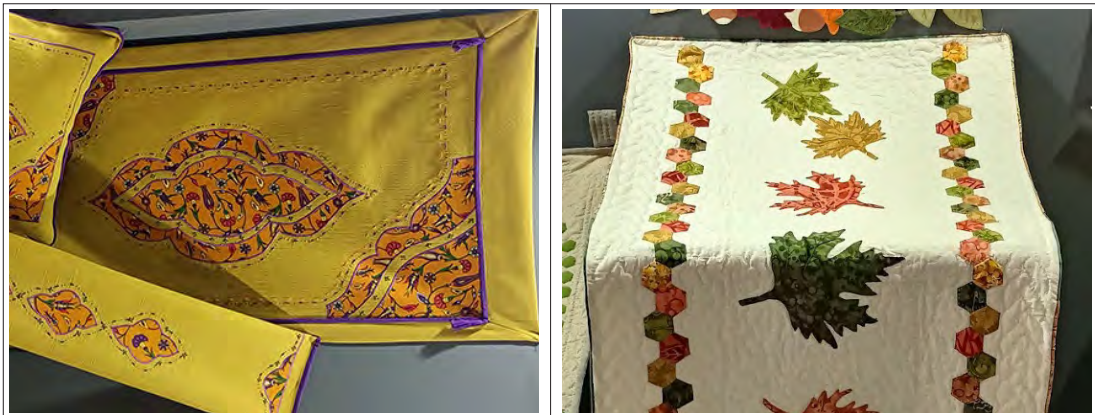
- Biye ile çevirme (Görsel 4.77)
- Kırkyama yapma (Görsel 4.78)
- Köşe yapma (Görsel 4.79)
- Makine nakışı yapma
- Aplike yapma
- Sarma ve susmalar yapma

Görsel 4.77: Kenarları biye ile temizlenmiş applike

Görsel 4.78: Kenarları kırkyama ile temizlenmiş applike süsleme örnekleri

Görsel 4.79: Kenarları köşe çevirerek ve biye ile temizlenmiş applike örnekleri

❖ **Amaç:** Aplikede yardımcı iğne tekniklerini yapmak.

6. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede aplikede yardımcı iğne tekniklerini uygulama çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Kopya kâğıdı, desen çizilmiş parşömen kâğıdı, fon kumaşı, aplikle kumaşı, tela, işleme iplikleri, germe aracı, nakış makası, iplik kalınlığına uygun iğne, kurşun kalem, ütü, kumaş yapıştırıcı, yüksük

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız (Görsel 4.80).
4. İşleme kumaşını ölçülere uygun keserek işleme hazırlayınız.
5. Yapılacak işe uygun desen hazırlayınız.
6. Deseni renklendiriniz.
7. Renklendirmeye uygun aplikelik kumaş ve iplik seçimi yapınız.

Görsel 4.80: Kullanılacak araç gereç

8. Aplikelik kısımların kalıplarını hazırlayınız.
9. Kalıpları, aplikelik kumaşların tersine yerleştiriniz (Görsel 4.81).
10. Kalıpların kenarından çiziniz.
11. Açık aplikle tekniği için çizginin üzerinden pay bırakmadan kesiniz.

Görsel 4.81: Kalıpları aplikelik kumaşa yerleştirme

4. Öğrenme Birimi

12. Deseni, işleme kumaşına geçiriniz.
13. Aplike için kesilen parçaları işleme kumaşına yapıştırınız (Görsel 4.82).
14. Kumaşı kasnağa geriniz [Büyük desenlerde kumaşı gergefe geriniz (Görsel 4.83).].

Görsel 4.82: Aplike parçalarını işleme kumaşına yerleştirme

Görsel 4.83: Kumaşı kasnağa germe

15. Desene uygun işleme tekniklerini belirleyiniz.
16. Açık applike kordon tutturma tekniğini saksı desenine uygulayınız (Görsel 4.84).

Görsel 4.84: Kordon tutturma iğne tekniği

17. Açık applike rişliyö tekniğini çiçek desenlerine uygulayınız (Görsel 4.85).

Görsel 4.85: Açık applike rişliyö tekniği

18. İşleme ipliğini iğneye takarak işlemeye başlayınız.
19. Çiçeklerin orta kısmında tohum işi tekniğini uygulayınız (Görsel 4.86).

Görsel 4.86: Tohum işi tekniği

20. Desenin dallarında sap işi ve makine dikişi tekniklerini uygulayınız (Görsel 4.87).

Görsel 4.87: Makine dikişi tekniği

21. Küçük çiçek desenlerine örümcek ajuru tekniğini uygulayınız (Görsel 4.88).

Görsel 4.88: Örümcek ajuru tekniği

4. Öğrenme Birimi

22. Çiçek dallarının bulunduğu alanlarda rokoko tekniğini uygulayınız (Görsel 4.89).

Görsel 4.89: Rokoko tekniği

23. Yapraklarda makine dikişi ve sap işi tekniğini uygulayınız (Görsel 4.90).

24. Dal kenarlarında zincir işi tekniğini uygulayınız.

Görsel 4.90: Makine dikişi, sap işi ve zincir işi teknikleri

25. İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız (Görsel 4.91).

Görsel 4.91: Tamamlanmış çalışma

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 6'da belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 6

"6. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı ölçülere uygun keserek işlemeye hazırladı.		
3. Yapılacak işe uygun desen hazırlayıp deseni renklendirdi.		
4. Deseni kumaşa geçirdi.		
5. Kumaşı kasnağa gerdi.		
6. Desene uygun işleme tekniklerini belirledi.		
7. Aplike olacak kısımların desenlerini aplikelik kumaşa geçirdi.		
8. Açık aplike yapılacak desenleri pay bırakmadan kesti.		
9. Kapalı aplike yapılacak desenleri pay vererek kesti.		
10. İşlem bitiminde iğneyi kumaşın arkasına geçirip artan ipliği kesti.		
11. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
12. Temiz ve düzenli çalıştı.		
13. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

4.3.2. Kalite Kontrol

Elde aplike tekniği ile işlenen ürünün kalite kontrolü yapılırken şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Ürün, tasarıma ve ölçülendirmeye uygun olmalıdır.
- İşleme eksikliği kontrol edilmelidir.
- İplikler, çekildiğinde sökülmemelidir.
- Alt ve üst yüzeylerde iplik temizliği yapılmış olmalıdır.
- Üründe leke olmamalıdır.
- Ürün ütülü olmalıdır.

Bütün bu noktalara dikkat edilerek son kontroller yapılmalı, varsa eksikler giderilmelidir.

ETKİNLİK KUTUSU

"Aplike Ürün Örnekleri" panosu hazırlayınız.

Verilen işlem basamaklarını takip ederek çalışmanızı tamamlayınız.

1. Öğretmeninizle etkinlik tarihini belirleyiniz.
2. Pano hazırlama konusunda grup çalışması planlayınız.
3. Yakın çevrenizden veya genel ağdan aplike tekniği ile işlenmiş ürün örnekleri araştırınız.
4. Araştırma sonuçlarını fotoğraflayınız.
5. Ürün fotoğrafları ile kartela hazırlayınız.
6. Kartelaları sınıfta bir araya getiriniz.
7. Hazırlanan kartelaları sınıf panosunda sergileyiniz.

GENEL UYGULAMA

❖ **Amaç:** Aplike tekniği ile ürün çalışması yapmak.

Derecelendirme Ölçeğinde yer alan ölçütleri dikkate alarak applike tekniği ile ürün çalışmasını tamamlayınız. Derecelendirme ölçeğinde, sonunda (*) işareti yer alan ölçütler kritik işlem adımlarıdır.

❖ **Önerilen Süre :** 8 ders saati

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

Sınıf	Numara	Ad Soyad	Değerlendirme Puanı				
1: Çok zayıf 2: Zayıf 3: Orta 4: İyi 5: Çok iyi							
ÖLÇÜTLER			PERFORMANS DÜZEYİ				
			1	2	3	4	5
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.							
2. Aplike tekniğine uygun desen çizdi.							
3. Kumaşı ürün ölçülerine uygun kesti.							
4. Kumaşı işlemeye hazırladı.							
5. Deseni kumaşa geçirdi.							
6. Kumaşı düzgün gerdi.							
7. Desen üzerinde açık applike tekniğini uyguladı. *							
8. Desen üzerinde kapalı applike tekniğini uyguladı. *							
9. Desen üzerinde enkrüste applike tekniğini uyguladı. *							
10. Desen üzerinde sarma ile tutturma tekniğini uyguladı. *							
11. Desen üzerinde rişliyö ile tutturma tekniğini uyguladı. *							
12. Desen üzerinde kordon ile tutturma tekniğini uyguladı. *							
13. Desen üzerinde Türk ajuru ile tutturma tekniğini uyguladı. *							
14. Desen üzerinde Paris puanı ile tutturma tekniğini uyguladı. *							
15. Desen üzerinde sarmalı Paris puanı ile tutturma tekniğini uyguladı. *							
16. Desen üzerinde fantazi Çin iğnesi ile tutturma tekniğini uyguladı. *							
17. Desene uygun yardımcı iğne tekniklerini uyguladı.							
18. İşlemesi tamamlanan ürünün kenar temizlemesini yaptı.							
19. Düğümleri gizleyerek işlemenin tersini temiz işledi.							
20. İşlem bitiminde ürünün alt ve üst iplik temizliğini yaptı.							
21. Kalite kontrolü yaparak varsa eksikleri düzeltti.							
22. Tekniğe ve malzemeye uygun ısı ayarını yaparak ürünü ütüledi.							
23. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.							
24. Temiz ve düzenli çalıştı.							
25. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.							

DEĞERLENDİRME

Derecelendirme ölçeğinin kullanımında dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Genel Uygulama, 100 tam puan üzerinden değerlendirilir.
- Değerlendirme puanı, toplam tablo puanının 4 ile çarpılması ile bulunur.
- Kritik adımları başarıyla tamamlayamayan öğrencinin ilgili adımları tekrar etmesi önerilir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME**A. Aşağıda verilen cümlelerin başındaki boşluğa cümle doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.**

1. ( ) Aplikenin ortaya çıkış nedeni, yama yapılarak ürünün yeniden kullanımı sağlamaktır.
2. ( ) Kapalı ve enkrüste aplikede desen, fon kumaşının yüzüne geçirilmelidir.
3. ( ) Fon kumaşı ile aplikelik kumaşın farklı cins olması tercih edilir.
4. ( ) Kumaş cinsine ve özelliğine uygun ütü ayarı yapıldığında kumaş sararabilir.
5. ( ) Kapalı aplikede, applike kumaşlarının kenarı içe doğru katlanmalıdır.
6. ( ) Applike desenleri, detaylı ve girintili çıkıntılı olmalıdır.
7. ( ) Aplikelik kumaş ile fon kumaşının renk, doku ve estetik açıdan birbiriyle uyumlu olmalıdır.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

8. Açık aplikede desen, fon kumaşın ..... tarafına çizilmelidir.
9. Enkrüste aplikede, aplikelik kumaş fon kumaşının ..... tarafına yerleştirilir.
10. İnce olan aplikelik kumaşlarda tokluk oluşturmak için ..... kullanılmalıdır.
11. Sarma, Türk ajuru, Paris puanı işleme teknikleri, iplik ..... göz kararı ile de işlenebilir.
12. Yuvarlak hatlı desenlerde kenar paylarının kolay katlanabilmesi için makasla ..... yapılmalıdır.

C. Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.

13. Aşağıdakilerden hangisi düz ya da desenli bir kumaştan kesilmiş motiflerin, başka bir kumaş üstüne değişik iğne teknikleri kullanılarak tutturulması ile yapılan işleme tekniğidir?
  - A) Aplike
  - B) Beyaz işi
  - C) Çin iğnesi
  - D) Suzeni
  - E) Türk işi
14. Aşağıdakilerden hangisi applike uygulama yöntemlerinden biri değildir?
  - A) Açık
  - B) Düz
  - C) Enkrüste
  - D) Geçişli
  - E) Kapalı
15. Aşağıdakilerden hangisi applike tutturma iğne tekniklerinden değildir?
  - A) Çin iğnesi
  - B) Düz pesent
  - C) İnce sarma
  - D) Paris puanı
  - E) Türk ajuru

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

16. Aşağıdakilerden hangisinde aplike işleme tekniğinin desen özellikleri bir arada verilmiştir?

- A) Düzgün hatlı, geniş yüzeyli, detaysız
- B) Düzgün hatlı, dar yüzeyli, detaysız
- C) Düzgün hatlı, geniş yüzeyli, detaylı
- D) Girinti çıkıntılı, dar yüzeyli, detaylı
- E) Girinti çıkıntılı, geniş yüzeyli, detaylı

17. Aşağıdakilerden hangisi aplikede kullanılan yardımcı iğne tekniklerindendir?

- A) Tel kırma
- B) Hesap işi
- C) Maraş işi
- D) Basit nakış iğneleri
- E) Dantel anglez

18. Aşağıdaki açık aplikede aplikelik kumaş ile ilgili verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

- A) Desen çizgisinden pay verilmeden kesilir.
- B) En boy ipliklerine dikkat edilmeden yerleştirilir.
- C) Kenarları içe doğru kıvrılır.
- D) Fon kumaşının altına yerleştirilir.
- E) Kenarlar makas ile çitlatılır.

19. Aşağıdakilerden hangisi aplikede kullanılan iplik çeşitlerinden biri değildir?

- A) İpek
- B) Jüt
- C) Koton
- D) Rafya
- E) Sim

20. Aşağıdakilerden hangisi desen geçirmede kullanılan araç gereçten biri değildir?

- A) Cetvel
- B) Kumaş
- C) Masa
- D) Mezura
- E) Tela

5. ÖĞRENME BİRİMİ

TEL KIRMA

KONULAR

- 5.1. TEL KIRMA TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ
- 5.2. TEL KIRMA TEKNİĞİ

5.1. TEL KIRMA TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ

Tel kırma, telin kumaş üzerine özel bir iğneyle işlendikten sonra kesici alet kullanılmadan el ile koparılarak uygulanan bir tekniktir. Adını, işleme yöntemi ve işlemede kullanılan telden alır. Tarihi 17. yüzyıla kadar uzanan bu teknik, tel sarma tekniği uygulanırken telin yanlışlıkla kopması sonucu bulunmuş bir yöntemdir. İlk olarak Bartın'da ortaya çıkmıştır. Tel kırma sanatına azalan ilgiden dolayı 1997-1998 Eğitim Öğretim yılında Bartın İşi Tel Kırma Eğitim Programı hazırlanmış ve teknik, halk eğitim merkezlerinde açılan kurslar sayesinde tekrar popülerlik kazanmıştır. Bartın işi olarak da bilinen bu teknik 2009 yılında "Coğrafi İşaret Tes-cil Belgesi" almıştır.

Tel kırma tekniğinin diğer nakışlardan farkı, iplik kullanılmadan özel iğne ve telle işlenmesidir. Geleneksel olarak gümüş tel ile işlenen teknik, sonraları farklı renkte tellerle (altın, bakır vb.) uygulanmaya başlanmıştır (Görsel 5.1). İlk zamanlar Bartın yöresinde yöresel dokumalar üzerine işlenirdi. Baş örtüsü, peşkir ve uçurların süslenmesinde kullanılırdı. Zamanla mobilya ve eşyaların çeşitlenmesi, ihtiyaçların değişmesi ile kullanım alanları da değişerek güncellenmiştir. Teknolojinin gelismesi ile yeni üretilen kumaşlar üzerine uygulanmaya başlanmıştır. Uçkur ve peşkirde kullanılan süslemeler yerini kına gecesi başörtüsü, runner (ranır), tepsi örtüsü ve fular gibi eşyaların süslenmesine bırakmıştır.

Görsel 5.1: Yöresel kumaşlara işleme

5.1.1. Tel Kırma Tekniğinin Uygulandığı Yerler

Tel kırma tekniğinin uygulandığı alanlar şunlardır:

Giyim Süslemeleri: Fantezi elbiseler, gelinlik, pantolon, bluz, gömlek, ceket, kaban vb. (Görsel 5.2)

Tamamlayıcı Aksesuarlar: Çanta, cüzdan, ayakkabı, kemer, eşarp, şal, etol, duvak, mendil, fular, gözlük kılıfı, şapka, bere, atkı, takı vb. (Görsel 5.3, 5.4, 5.5 ve 5.6)

Ev Dekorasyonu: Portre, tablo, çiçek, abajur, pano, kitap-albüm kapakları, dekoratif kutu, tepsi vb. (Görsel 5.7, 5.8 ve 5.9)

Ev Tekstili: Yatak odası takımları, mutfak takımları, yemek takımları, salon takımları, çeşitli kırlent, bohça, seccade vb. (Görsel 5.10, 5.11 ve 5.12)

Görsel 5.2: Giyim

Görsel 5.3: Ayakkabı

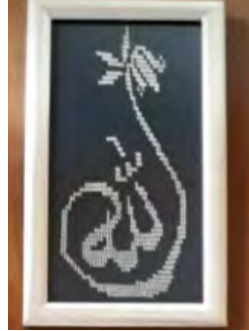
Görsel 5.4: Çanta

Görsel 5.5: Takı

Görsel 5.6: Başörtüsü

Görsel 5.7: Pano

Görsel 5.8: Tepsi

Görsel 5.9: Kitap kutusu

Görsel 5.10: Kırilent ve örtü

Görsel 5.11: Dekoratif örtü

Görsel 5.12: Dekoratif örtü

5. Öğrenme Birimi

5.1.2. Tel Kırmada Desen ve Renk Özelliği

Tel kırma tekniğinde, işleme özelliğinden dolayı girinti ve çıkıntısı az olan desenler tercih edilmelidir. Tel kırma desenleri, kanaviçe desenlerinden uyarlanarak tel kırma işlemeye uygun hâle getirilir. Desen olarak bitkisel motifler ve geometrik şekiller sıklıkla kullanılmaktadır. Bunların yanı sıra mimari yapılar da işlemlerde desen olarak kullanılmıştır (Görsel 5.13).

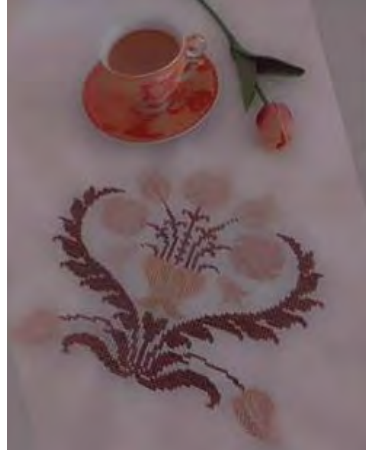
Tel kırmada genellikle altın, gümüş ve bakır renkli tellerle işleme yapılır ancak tel kırma için üretilmiş farklı renklerde teller de bulunmaktadır (Görsel 5.14). Ayrıca telin rengini değiştirme işlemini kişi kendisi de yapabilir. İşlemlerde kullanılan desenin farklı bölgelerinde (bitkisel motiflerin çiçek ve yapraklarında, çatı ve bina duvarı işlemlerinde vb.) farklı renklerin kullanılması görünüşün etkisini güçlendirebilmektedir. Ayrıca kullanılan kumaş ile tel renginin uyumu, istenilen etkinin elde edilmesinde önemlidir. Çeşitli renk tonlarında tel üretimi, renk seçiminin doğru yapılmasını daha da önemli hâle getirmektedir. Bu yüzden açık renk kumaşlar için kullanılan tel rengi ile koyu renk kumaşlarda kullanılan tel renginin seçimi doğru yapılmalıdır (Görsel 5.15).

Görsel 5.13: Mimari desende çanta örneği

Görsel 5.14: Farklı renk tellerle uygulama

Görsel 5.15: Deseni farklı renk tellerle işleme

◆ Tel Rengi Değiştirme ◆

Gümüş renk telden, farklı renkte teller elde etmek mümkündür. Kaynamış su içine rendelenmiş kükürtlü sabun eklenir ve eriyene kadar karıştırılır (2 litre su, 2 yemek kaşığı sabun). Gümüş rengi tel, sabunlu su içine batırılıp istenene renge dönüşene kadar karıştırılır (Görsel 5.16). Tel önce sarı tonlarına daha sonra pembe, mavi mor, gri vb. renklere dönüşür (Görsel 5.17). Kullanılmak istenene renge dönüşen tel, sabunlu sudan çıkarılır. Sabundan arınana kadar soğuk suyun içinde durulanır (Görsel 5.18). Durulama suyu süzülür ve tel, havlu üzerinde kurutulur (Görsel 5.19).

Görsel 5.16: Sabunu eritme

Görsel 5.17: Teli renklendirme

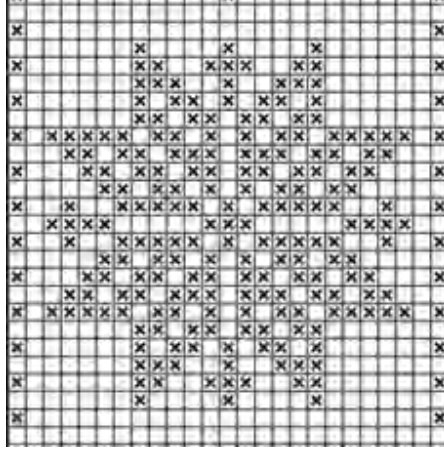
Görsel 5.18: Teli durulama

Görsel 5.19: Renklendirilmiş tel

5.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar

Tel kırmada kullanılan desenlerin büyük bir çoğunluğu doğadan esinlenerek stilize edilir. Bitkisel ve geometrik desenler çok sık kullanılır. Tel kıрма, sayılarak yapılan bir işleme tekniğidir. Tül ve seyrek dokulu kumaşlara uygulanır. Bu nedenle hazırlanan desen, sayarak desen geçirme tekniğine uygun olmalıdır. Sayılarak işlenen desen hazırlanmasında uygulanması gereken birtakım işlem aşamaları vardır. Hazırlanan her türlü desen, milimetrik ya da kareli kâğıda aktarılmalıdır (Görsel 5.20).

Görsel 5.20: Desen çıkarma

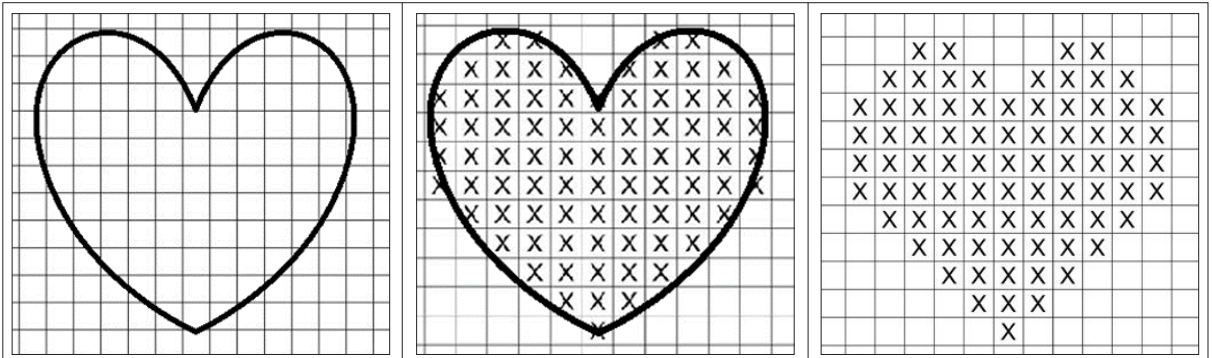
Doğadan ve mimariden esinlenerek çizilen desenlerde, desenin etüdünün çizilmesinden sonra sadeleşme işlemi yapılmalıdır (Görsel 5.21 ve 5.22). Sadeleştirme işlemi yapılan desen, parşömen kâğıdına çizilir. Çizilen desen kareli kâğıda kopyalanır. Kareli kâğıda aktarılan desenin, karelere uygun şekilde fazlalıkları çıkarılmalıdır. İstenilen şekle ulaşılınca kadar desende ekleme ve eksiltmeler yapılır. Böylece karelere aktarılan desen, sayılabilir hâle getirilir (Görsel 5.23).

Görsel 5.21: Doğadan gül örneği

Görsel 5.22: Sadeleştirilerek tasarlanmış gül deseni

Görsel 5.23: Deseni sayılabilir hâle getirme

5. Öğrenme Birimi

Tel kırmada desen tasarımı yapılırken yararlanılan kaynaklar şunlardır:

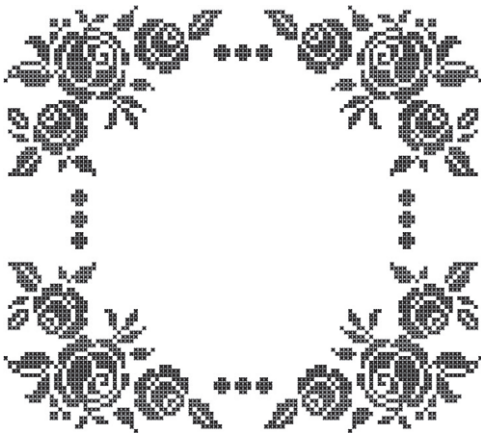
- Eski işleme örnekleri (tel kırma, kanaviçe, hesap işi, goblen, dantel)
- Kilim desen örnekleri
- Tarihi eserler ve müzeler
- Doğada bulunan örnekler (çiçek motifleri, kuş, ağaç, mimari yapı, manzara vb.)
- Desen kitapları
- Geometrik şekiller [kare, dikdörtgen, üçgen, çokgen, baklava, yıldız vb. (Görsel 5.24)]
- Genel ağ

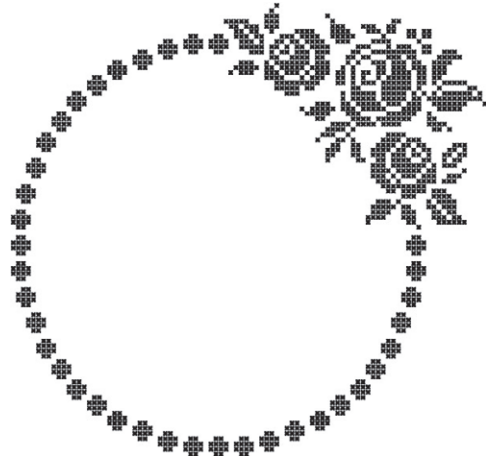
Görsel 5.24: Yıldız kare

Tel Kırma Desende Kompozisyon Özellikleri

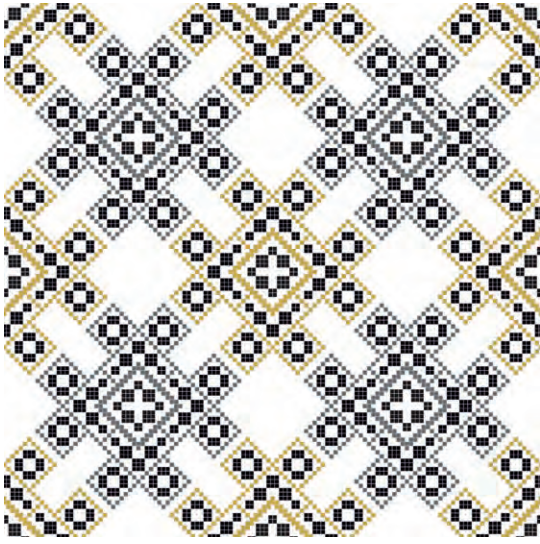
Tel kırma desenlerinde ürüne uygun kompozisyon tasarımı yapılır. Desenlerin kompozisyonları geometrik biçimde (yuvarlak, oval, kare ve dikdörtgen) (Görsel 5.25 ve 5.26), simetrik, asimetrik, motif tekrar yöntemi (düzgün sıralamalı, atlamalı sıralamalı, bağlantılı sıralamalı, geçmeli) ile işlenen parçanın boyutu, biçimi ve kullanıldığı yere göre düzenlenir. Ayrıca bir merkezden devam eden, bordür biçiminde kompozisyon düzenlemeleri de uygulanmaktadır (Görsel 5.27 ve 5.28).

Görsel 5.25: Kare biçimli kompozisyon

Görsel 5.26: Yuvarlak biçimli kompozisyon

Görsel 5.27: Motif tekrarı ile kompozisyon

Görsel 5.28: Merkezden devam eden ve bordür şeklinde kompozisyon

5.1.4. Çizilen Deseni Kumaşa Geçirme ve Germe

Tel kırma tekniği, sayılarak yapılan bir işlemdir. Bu nedenle tekniğin uygulanacağı kumaşın dokusu önemlidir. Sayarak desen geçirme, tül ve seyrek dokunuşlu (iplikleri sayılabilen) kumaşlara uygulanan bir yöntemdir. Kumaşın ipliğini sayarak desen geçirme tekniğinde, işleme hatasını önlemek için desen mutlaka milimetrik ya da kareli kâğıda çizilmelidir. Kâğıt üzerindeki desen, kareli ya da milimetrik kâğıda işaretleme (X şeklinde) yapılarak hazırlanır. Kareli kâğıda çıkartılmış hazır desenler de kullanılmaktadır. Kareli ya da milimetrik kâğıda çizilen desene bakılarak işleme yapılır. Dokuma ipliklerinin sıklığı, desen kumaşa işlendiğinde desen ölçülerinde farklılık oluşturur. Aynı tel sayısı ile işlenen sık bir kumaşta desenin ölçüleri küçülür (Görsel 5.29), seyrek dokunuşlu bir kumaşta ise büyür (Görsel 5.30). Bu nedenle dokuma özelliğine uygun şekilde arzu edilen büyüklüğe ulaşabilmek için işleme deseniyle desen deneme çalışması yapılmalıdır. Ayrıca çok sık dokunuşlu kumaşlarda çarpı işi uygulanılmak istenildiğinde kumaş üzerine dikilen kanaviçe bezinin üzerine işleme yapılabilir. Petek tül ya da kare tül çeşitlerinde desen aktarıldığında farklılık oluşabilir. Kare tüle işlenen desen, tülün dokuma yönüne göre simetrik olsa bile işleme yönüne göre desende farklılık oluşabilir. Desen ve tül seçimi, bu durum dikkate alınarak yapılmalıdır.

Görsel 5.29: İki iplikten işlenmiş çarpı işi

Görsel 5.30: Üç iplikten işlenmiş çarpı işi

5. Öğrenme Birimi

Tel kırmada, uygulanan tekniğe göre araç gereç seçimi yapılır.

- Kareli ya da milimetrik kâğıt
- Makas
- Toplu iğne
- Masa
- Kumaş
- Mezura
- Kasnak

Kumaşa Germe

Kaliteli bir ürün ortaya çıkarmak için kumaş, kasnağa düzgün gerilmelidir. Kalın dokulu kumaşlar gergin şekilde gerilmelidir. Seyrek dokulu ve narin kumaşlar ise kasnağa çok gerilmemelidir. Aksi hâlde yırtılma ve dokuda bozulma olabilir. Kasnak bezi kullanılması kumaşı korumada etkili bir yöntemdir. Kumaş cinsine uygun germe, işlemenin düzgün ve kaliteli olmasını sağlar. Ayrıca işlenen kısımların zarar görmemesi için kasnak seçimi de doğru yapılmalıdır. Tel kırmada, boncuk işlerinde kullanılan ve boncuk işi kasnağı olarak da bilinen plastik ve içi boş kasnaklar kullanılmalıdır.

Kumaş germe işleminden önce kumaşın işlenmeye hazırlanması gereklidir. Kumaşın işlenmeye hazırlık aşamaları şunlardır:

- Ürüne uygun kumaş seçimi yapılmalıdır.
- Ürün ölçüsüne uygun kumaş hesabı yapılmalıdır.
- Kumaş, ılık suda yıkanmalıdır.
- Kumaşın türüne uygun ısıda ütü yapılmalıdır.
- Kumaş, doğru ölçüde ve düzgün şekilde kesilmelidir.
- Kumaş, en ve boy ipliğine dikkat edilerek kasnağa yerleştirilip gerilmelidir.
- Desenin yerleştirileceği bölge, tasarıma uygun şekilde enine ve boyuna teyel alınarak işaretlenmelidir (Görsel 5.31).

Görsel 5.31: Enine ve boyuna teyel alma

❖ **Amaç:** Doğadaki çiçeklerden tel kırma deseni tasarlamak.

1. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede doğadaki çiçeklerden tel kırma deseni tasarlama çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Kalem, parşömen kâğıdı, kareli veya milimetrik kâğıt, cetvel, silgi, kalemtraş, çiçek örneği, renkli kalem

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlik, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Doğadan canlı çiçek çeşitlerini araştırarak örnek toplayınız (Görsel 5.32).
5. Doğadan bulduğunuz örneğin eskiz çizimini parşömen kâğıdına yapınız (Görsel 5.33).

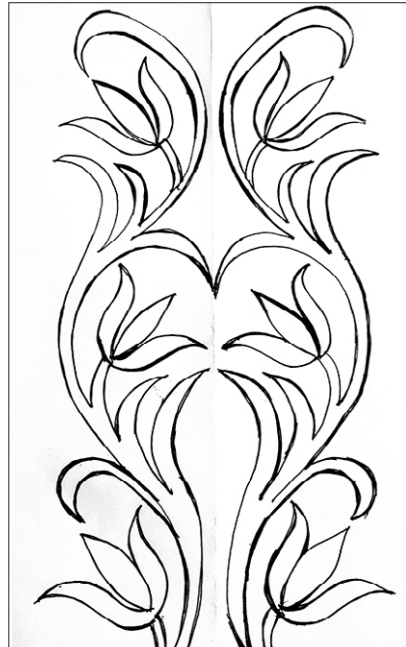

Görsel 5.32: Canlı çiçek örneği

Görsel 5.33: Canlı çiçeklerin eskiz çizimi

6. Eskiz çizimini, tel kırma tekniğine uygun stilize ederek deseni tasarlayınız (Görsel 5.34).

Görsel 5.34: Stilize edilmiş desen

7. Tasarladığınız deseni kareli veya milimetrik kâğıda aktarınız (Görsel 5.35).

Görsel 5.35: Kareli kâğıda geçirilmiş desen

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 1'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 1

"1. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Doğadan canlı çiçek çeşitlerini araştırarak örnek topladı.		
3. Doğadan bulduğu örneğin eskiz çizimini yaptı.		
4. Eskiz çizimini, tel kırma tekniğine uygun stilize ederek deseni tasarladı.		
5. Tasarladığı deseni kâğıda aktardı.		
6. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
7. Temiz ve düzenli çalıştı.		
8. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

5.2. TEL KIRMA TEKNİĞİ

Türk işlemlerinde önemli bir yere sahip olan tel kırma köklü bir geçmişe sahiptir. Uygulandığı yörelerde farklı isimlerle anılsa da tekniğin uygulama şekli ve kullanılan malzemeler aynıdır. Tekniğe uygun malzeme seçimi, işleme yapmayı kolaylaştırarak tekniğin doğru uygulanmasını sağlar.

5.2.1. Tel Kırmada Kullanılan Kumaşlar

Tel kırma tekniğinin ilk uygulamasında seyrek dokulu kumaşlar kullanılmalıdır. Yeterli el alışkanlığı kazandıktan sonra sık dokulu (ipliği sayılamayan) kumaşlarla işleme yapılmalıdır. Tel kırma tekniğinde tül, keten tül, naylon tül, yün tela, kıl tela, tülbent, şifon, jorjet, keten, ipek, mermerşahi, yöresel dokumalar (Ayancık keteni, Rize keteni, Şile bezi vb.), grepdemur, ket, tafta, saten düşes, krep saten ve pamuklu kumaşlar kullanılır (Görsel 5.36 ve 5.37).

Görsel 5.36: Tül üzerine işleme

Görsel 5.37: Seyrek dokunuşlu keten kumaş üzerine işleme

5.2.2. Tel Kırmada Kullanılan Araç Gereç

Tel kırma işleminde kullanılan malzemeler şunlardır:

Tel: 1,5 mm genişliğinde olan yassı tel; altın, gümüş ve bakır rengindedir (Görsel 5.38).

Tel Kıрма İğnesi: Farklı ve özel bir iğnedir. Yassı ve kısadır. Altın, gümüş ve pirinç gibi madenlerden yapılır. Baş kısmı geniş olup uca doğru inceler. 2,5 cm boyunda, genişliği ise tülün deliklerinden geçebilecek şekildedir. Ucu, iğne kadar sivri değildir. Enine çizgi hâlinde iki deliği vardır (Görsel 5.39).

İğneler: Kumaşın kalınlığına uygun teyel almak için dikiş iğnesi, kumaşı işlemeye hazırlamada kullanılabilmesi için toplu iğne kullanılır.

İplik: Teyel almak için dikiş ipliği kullanılır.

Makaslar: Kumaş kesme makası ve nakış makası kullanılır.

Germe Araçları: Uygulama yapılacak ürüne uygun ölçüde kasnak (vidalı, vidasız, ayaklı), gergef, germe sırasında kullanılacak kasnak bezi kullanılır.

Dikiş Yüksüğü: Dikiş dikerken, iğnenin batmasını önlemek için parmak ucuna takılan kesik koni biçiminde biçimindeki gereçtir.

Yardımcı Malzemeler: Pul, boncuk, kurt, tırtıl ve inci gibi malzemeler ile ürün süslenir.

Görsel 5.38: Tel kırma teli

Görsel 5.39: Tel kırma iğnesi

5.2.3. Tel Kırma Tekniklerini Uygulama

Tel kırma, tersi ve yüzü farklı görünümüne sahip bir işleme türüdür. Tel, iğneye doğru geçirildiğinde işleme daha seri ve kolay yapılır. İğnenin sivri ucu aşağı doğru tutulur. Tel, üst delikten geçirilir (iğne iki delikli ise) ve ikinci deliğe kadar kıvrılarak işleme hazır hâle getirilir. Tel kırma, "+" puan ve "x" puan olmak üzere iki şekilde uygulanır.

Artı Puan Tekniği

Artı puan tekniğinde, kumaşa çift iplik sayarak işleme yapılır. İplik sayma işlemi kumaş türüne göre farklılık gösterir [(sık ve seyrek dokuma (Görsel 5.40)]. İşleme, kareli kâğıt üzerine çizilen desene bakılarak artı (+) puan tekniği ile kumaşa geçirilir. Petek kumaşta boyuna işleme (petek kısmı); iki petek, üç direk ya da üç petek, dört direk sayılarak yapılır. Enine işleme (çiçek kısmı); iki direk, bir petek ya da üç direk, iki petek sayılarak yapılır (Görsel 5.41 ve 5.42). İşleme yapılacak kumaş, kasmağa çok gergin olmayacak şekilde gerilir. Tel kırma iğnesine tel geçirilir. İğne, başlangıç noktasından kumaşın deliğine üstten alta doğru batırılır. Kumaşın yüzünde kalan telin serbest ucu, yarım cm kadar uzunluk bırakılarak kıvrılır. Başparmakla alttan desteklenerek, telin ucu sol tarafa çekilip düzeltilir. İğne, başlanılan noktadan tekrar alta geçirilir. Parmak yardımı ile tel kumaşa yerleştirilerek bastırılır. İşlenen dikey hattın ortası bulunur ve iğne sol taraftan kumaşın yüzeyine çıkarılır. İğne sağ tarafın orta kısmından batırılıp dikey hattın alt kısmından çıkarılır. Bu sırada tel çok fazla çekilmez ve iğne geçecek kadar halka oluşturulup bu halkanın içinden iğne geçirilir. Tel, başparmakla desteklenerek sola doğru çekilip düzeltilir. Tel, yavaşça çekilerek parmak yardımı ile kumaşa yerleştirilir ve bastırılır. Tel; aşağı, yukarı hareket ettirilerek koparılır ve parmak yardımı ile düzeltilir.

Görsel 5.40: Sık dokuma kumaşa artı puan

Görsel 5.41: Petek

Görsel 5.42: Çiçek

Çarpı Puan Tekniği

Çarpı puan tekniği, sık ve seyrek dokulu kumaşlara iplik sayılarak uygulanan bir tekniktir. İşleme yapılacak kumaş, kasmağa gerilir. Tel kırma iğnesine tel geçirilir. İşleme yapılacak desen, kareli kâğıda çizilir. İşleme yapılacak yer belirlenir. İğne, kumaşın sağ üst köşesinden batırılıp çarpaz alta doğru ikinci delikten çıkarılır. Kumaşın yüzeyinde kalan telin serbest ucu, yarım cm kadar uzunluk bırakılarak kıvrılır. Tel

bükülmeden, iğne tekrar başlangıç noktasından batırılıp sol ikinci delikten çıkarılır. Çarpı oluşturmak için iğne, başlangıç noktasının altındaki ikinci delikten batırılıp sol ikinci delikten çıkarılır. Tel, çekilip tırnak yardımı ile kumaşa yerleştirilir ve parmak ile bastırılır. Teli saklamak için iğne, çarpı (X) tekniğinin ikinci verevinin altından tel bükülmeden geçirilir. Tel, hafif şekilde aşağı ve yukarı hareket ettirilerek kırılıp tırnak ile düzeltilir. Bir sonraki çarpı işi için iğne ikinci delikten batırılır ve bir önceki çarpı işinin alt çaprazının çıkış noktasından çıkılarak işleme yapılır. Aynı teknik, işlenecek desenin tümüne uygulanır (Görsel 5.43).

Görsel 5.43: Çarpı puan tekniği

5.2.4. Kenar Temizleme Teknikleri

Tel kırma tekniği ile işlenen ürünün kenar temizleme teknikleri şunlardır:

- Köşe çevirme
- Tel kırma yapma (Görsel 5.44)
- Baskı yapma
- İşlemenin kenarından kesme
- Püskül yapma
- Saçak yapma (Görsel 5.45)

Görsel 5.44: Tel kırma ile kenar temizleme

Görsel 5.45: Saçak yapılarak kenar temizleme

❖ **Tel Kıрма Teknikleri Uygulanırken Dikkat Edilecek Noktalar** ❖

Tel kırma tekniği ile kaliteli, estetik bir ürün yapılabilmesi için dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Kumaşın en ve boy iplikleri aynı kalınlıkta olmalıdır.
- Tül delikleri, düzgün ve seyrek dokulu olmalıdır.
- Narin kumaşlar için kasnak bezi kullanılmalıdır.
- Tül kumaşların yırtılmaması için kasnağa çok gerilmemelidir.
- Kumaşa zarar vermemesi için tel kırma iğnesinin kenarları keskin olmamalıdır.
- Tel, iğneye tekniğine uygun şekilde geçirilmelidir.
- Tel, şeklinin bozulmaması için iğneye kısa geçirilmelidir.
- Tel, makas kullanılmadan aşağı yukarı yavaşça hareket ettirilerek kırılmalıdır.
- Tel, kararmaması için nem ve rutubetten korunmalıdır.
- Tel, avuç içinde terden oksitlenerek kararmaması için avuç dışında düz tutulmalıdır.
- Telin oksitlenmemesi için eller pudralanarak işleme yapılmalıdır.
- Telin kararmaması ve oksitlenmemesi için ürün buharsız ütülenmelidir.
- Telin üzerine yağlı kâğıt veya ütü bezi konularak ürün uygun ısıda ütülenmelidir.
- Tellerin oksitlenmemesi ve rengini kaybetmemesi için işleme tamamlandıktan sonra renksiz tırnak cilası ile cilalanmalıdır.
- Tel oksitlenme yaparsa gazete kâğıdı ile silinmelidir.
- Kıvrılan tel tırnakla düzeltilmemelidir. Düzeltme işlemi parmak arasında yapılmalıdır.
- Tamamlanmış ürün, düz zeminde tersinden merdane ile ütülenmelidir (hamur açar gibi).
- Tel kırma ürünler, soğuk suda şampuan ile çitileme yapılmadan yıkanmalıdır.
- Yıkanan tel kırmalar asılmadan havlu üzerinde kurutulmalıdır.

❖ **Amaç:** Tel kırmada artı puan tekniği ile ayna kapağı süslemek.

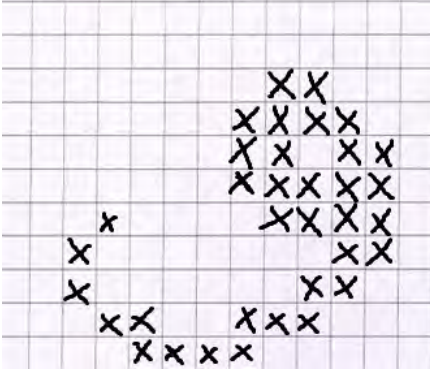
2. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede tel kırmada artı puan tekniği ile ayna kapağı süslemesini tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Kalem, kareli kâğıt, silgi, kumaş, makas, kasnak, iğne, tel kıрма iğnesi, tel, ayna aparatı

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kareli kâğıda deseni çiziniz (Görsel 5.46).
5. Tülü kasmağa geriniz.
6. İğneyi, başlangıç noktasından kumaşın deliğine üstten alta doğru üç direk ve iki petek sayarak batırınız (Görsel 5.47).

Görsel 5.46: Kareli kâğıda desen hazırlama

Görsel 5.47: İğneyi batırma

7. Kumaşın yüzünde kalan telin serbest ucunu, 0,5 cm kadar uzunluk bırakarak kıvrıyorsunuz (Görsel 5.48).
8. Parmakla alttan destekleyerek telin ucunu sol tarafa çekip düzeltiniz (Görsel 5.49).

Görsel 5.48: Teli kıvrırma

Görsel 5.49: Telin ucunu çekip düzeltme

5. Öğrenme Birimi

- İğneyi, teli kıvrıdığınız yerden batırıp sol orta kısımdaki delikten iğnenin ucunu çıkarınız (Görsel 5.50).
- Teli yukarı doğru hafifçe çekerek boşluğunu alıp iğneyi çıkarınız (Görsel 5.51).

Görsel 5.50: İğneyi batırma

Görsel 5.51: İğneyi çıkarma

- İğneyi, sağ tarafın orta kısmından batıp alt kısmından çıkınız (Görsel 5.52).
- İğne geçecek kadar halka bırakınız ve bu halkanın içinden iğneyi geçiriniz (Görsel 5.53).

Görsel 5.52: İğneyi başlangıç noktasından çıkarma

Görsel 5.53: İğneyi halka içinden geçirme

- Alttaiki parmakla destekleyerek teli sola doğru çekip düzeltiniz (Görsel 5.54).
- Teli yukarı doğru çekip parmakla bastırınız (Görse 5.55).

Görsel 5.54: Teli sola doğru çekme

Görsel 5.55: Teli yukarı çekme

15. Teli aşağı yukarı yavaşça hareket ettirerek kırınız (Görsel 5.56 ve 5.57).

Görsel 5.56: Teli kırma

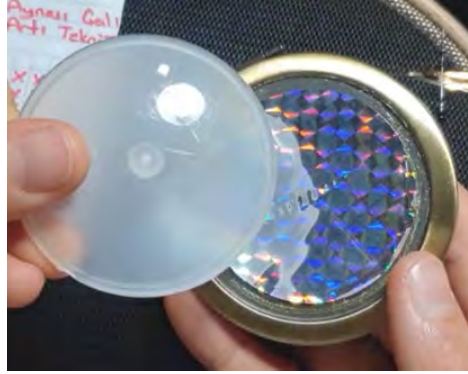
Görsel 5.57: İşlenmiş tel

16. Desenin tamamını sayarak tüle işleyip tamamlayınız (Görsel 5.58).

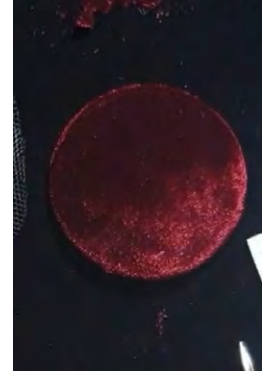
17. Aynanın üzerindeki aparatı, kadife kumaş ile kaplayınız (Görsel 5.59 ve 5.60).

Görsel 5.58: İşlenmiş desen

Görsel 5.59: Ayna aparatı

Görsel 5.60: Kadife kumaş kaplanmış aparat

18. Tel kırma işlenmiş tüle, kadife kumaş kaplanmış aparat üzerine yerleştirip dikiyorsunuz (Görsel 5.61).

Görsel 5.61: Tülü kadife kumaş üzerine dikme

5. Öğrenme Birimi

19. Tel kırma ile süslenmiş aparatı, ayna üzerine yapıştırıp ürünü tamamlayınız (Görsel 5.62, 5.63 ve 5.64).

Görsel 5.62: Aparatı yapıştırma

Görsel 5.63: Ayna

Görsel 5.64: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 2'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 2

"2. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kareli kâğıda deseni hazırladı.		
3. Tülü kasmağa gerdi.		
4. İğneyi, kumaşa başlangıç noktasından üstten alta doğru sayarak batırdı.		
5. Kumaşın yüzünde kalan telin serbest ucunu 0,5 cm uzunluk bırakarak kıvrırdı.		
6. Parmakla alttan destekleyerek telin ucunu sol tarafa çekip düzeltti.		
7. İğneyi, teli kıvrırdığı yerden batırıp sol orta kısımdaki delikten iğnenin ucunu çıkardı.		
8. Teli, yukarı doğru hafifçe çekerek boşluğu alıp iğneyi çıkardı.		
9. İğneyi, sağ tarafın orta kısmından batıp alt kısmından çıkardı.		
10. İğne geçecek kadar halka bırakıp iğneyi bu halkanın içinden geçirdi.		
11. Alttaki parmakla destekleyerek teli sola doğru çekip düzeltti.		
12. Teli, yukarı doğru çekip parmakla bastırdı.		
13. Teli aşağı yukarı yavaşça hareket ettirerek kırdı.		
14. Desenin tamamını sayarak tüle işledi.		
15. Ayna kapağı üzerindeki aparatı, kadife kumaş ile kapladı.		
16. Tel kırma işlenmiş tülü, kadife kumaş kaplanmış aparat üzerine yerleştirip dikti.		
17. Tel kırma ile süslenmiş aparatı, aparat çerçevesine yapıştırıp ürünü tamamladı.		
18. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
19. Temiz ve düzenli çalıştı.		
20. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Tel kırmada çarpı puan tekniği ile kolye ucu süslemek.

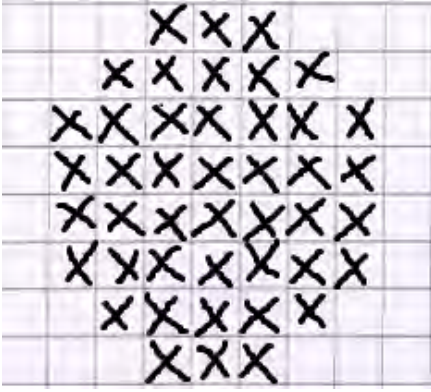
3. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede tel kırmada çarpı puan tekniği ile kolye ucu süslemesini tamamlayınız.**

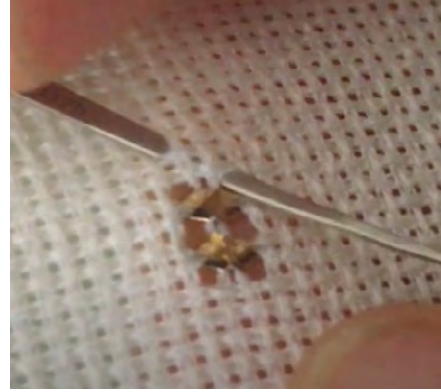
❖ **Araç Gereç:** Kalem, kareli kâğıt, kumaş, kasnak, tel, iğne, makas, yapıştırıcı, kolye aparatı

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kareli kâğıda deseni çiziniz (Görsel 5.65).
5. Kumaşı kasnağa geriniz.
6. İğneyi, kumaşın yüzeyinde sağ üst köşeden batırıp çapraz alta doğru ikinci delikten çıkınız (Görsel 5.66).

Görsel 5.65: Kareli kâğıda desen hazırlama

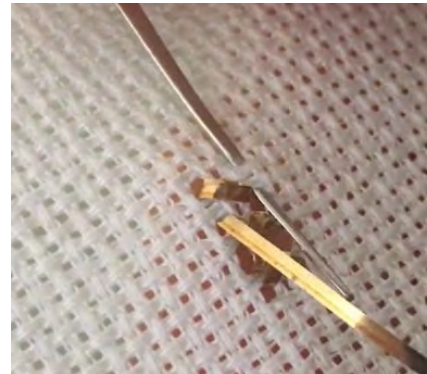

Görsel 5.66: İğneyi batırma

7. Kumaşın yüzünde kalan telin serbest ucunu, 0,5 cm kadar uzunluk bırakarak kıvrınız.
8. Teli bükmeden iğneyi tekrar başlangıç noktasından batırıp sol ikinci delikten çıkınız (Görsel 5.67).
9. Çarpı oluşturmak için iğneyi başlangıç noktasının altındaki ikinci delikten batırıp sol ikinci delikten çıkınız (Görsel 5.68).

Görsel 5.67: Başlangıç noktasından batma

Görsel 5.68: Başlangıç noktasının altından batma

5. Öğrenme Birimi

10. Teli, çekerek tırnak yardımı ile kumaşa yerleştirip parmak ile bastırınız.
11. Teli saklamak için iğneyi, oluşturulan çarpı tekniğinin ikinci verevinin altından teli bükmeden geçiriniz (Görsel 5.69).
12. Teli, aşağı yukarı yavaşça hareket ettirerek kırınız ve parmak ile düzeltiniz (Görsel 5.70)

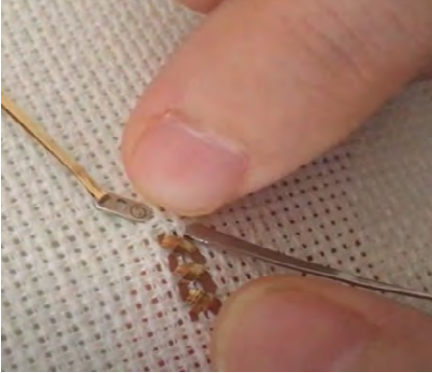

Görsel 5.69: Teli saklama

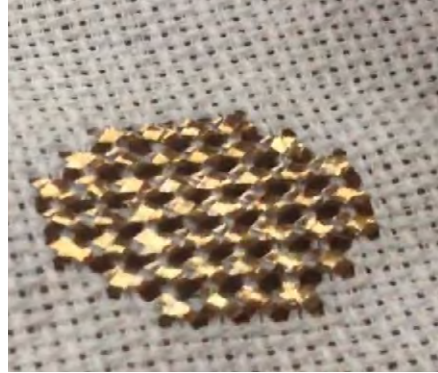

Görsel 5.70: Çarpı işini tamamlama

13. İğneyi, bir sonraki çarpı işi için ikinci delikten batırınız ve bir önceki çarpı işinin alt çaprazının çıkış noktasından çıkararak işlemeyi yapınız (Görsel 5.71).
14. Aynı tekniği devam ettiriniz ve işlemeyi, desenin tamamına sayarak uygulayınız (Görsel 5.72).

Görsel 5.71: Çarpı işi uygulama

Görsel 5.72: Desenin tamamını işleme

15. Tel kırma işlenen kumaşı, takı aparatına uygun boyutta kesip yapıştırınız (Görsel 5.73).
16. Aparatı yerine yapıştırarak uygulamayı tamamlayınız (Görsel 5.74).

Görsel 5.73: İşlemeyi aparata yapıştırma

Görsel 5.74: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 3'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 3

"3. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kareli kâğıda deseni hazırladı.		
3. Kumaşı kasmağa gerdi.		
4. İğneyi, kumaşın yüzeyinde batırıp çapraz alta doğru ikinci delikten çıktı.		
5. Kumaşın yüzünde kalan telin serbest ucunu kıvırdı.		
6. Teli bükmeden iğneyi tekrar başlangıç noktasından batırıp sol ikinci delikten çıktı.		
7. Çarpı oluşturmak için başlangıç noktasından batıp sol ikinci delikten çıktı.		
8. Teli, çekerek tırnak yardımı ile kumaşa yerleştirip parmak ile bastırdı.		
9. Teli saklamak için iğneyi, verev telin altından (teli bükmeden) geçirdi.		
10. Teli, aşağı yukarı yavaşça hareket ettirerek kırıp parmak ile düzeltti.		
11. Bir sonraki çarpı işi için ikinci delikten batırıp yandaki çarpı işinin alt çaprazından çıktı.		
12. Aynı tekniği devam ettirerek işlemeyi desenin tamamına sayıp uyguladı.		
13. Tel kırma işlenen kumaşı, takı aparatına uygun boyutta kesip yapıştırdı.		
14. Aparatı yerine yapıştırarak uygulamayı tamamladı.		
15. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
16. Temiz ve düzenli çalıştı.		
17. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

5.2.5. Telle Yapılan Süsleme Teknikleri

Tel kırma işlemede kullanılan yassı tel, bazı yörelerde "şamaka" olarak adlandırıldığı için bu tel ile yapılan işlemler de "şamaka işi" olarak bilinir. Yüzyıllar boyunca göz nuru dökülerek gümüş, altın ve bakır tellerle işlenen motifler, çeyizlerde önemli bir yere sahip olmuştur.

Telle yapılan işleme teknikleri kendi başına uygulandığı gibi Türk işi, hesap işi vb. tekniklerin yanında yardımcı iğne teknikleri olarak da uygulanmaktadır (Görsel 5.75).

Görsel 5.75: Hesap işinde yardımcı iğne olarak süsleme de kullanma

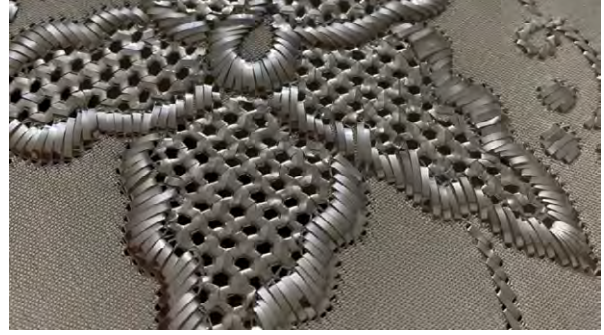
5. Öğrenme Birimi

Telle yapılan işlemler şunlardır:

- Tel sarma (Görsel 5.76)
- Muşabak (Görsel 5.77)
- Ciğerdeldi (Görsel 5.78)
- Balıksırtı (Görsel 5.79)
- Hristo teğeli (Görsel 5.80)
- Güğümcü düğümü (Görsel 5.81)

Görsel 5.76: Tel sarma

Görsel 5.77: Muşabak

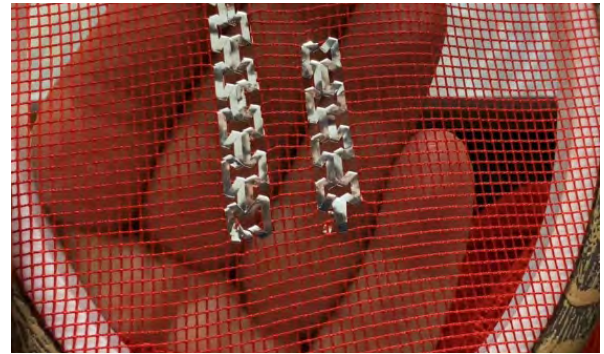
Görsel 5.78: Ciğerdeldi

Görsel 5.79: Balıksırtı

Görsel 5.80: Hristo teyeli

Görsel 5.81: Güğümcü düğümü

Bu teknikler, pek çok nakış tekniğinin tel ile yapılabilir hâle getirilmesiyle bugün ürünlerin süslenmesinde sıkça kullanılır olmuştur. Tele uyarlanan bu tekniklerde özelliklerine göre sayarak ya da çizerek desen geçirme yöntemleri kullanılmaktadır (Görsel 5.82 ve 5.83).

Görsel 5.82: Pano

Görsel 5.83: Çanta

5.2.6. Kalite Kontrol

Tel kırma tekniği ile işlenen ürünün kalite kontrolü yapılırken şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Ürün, tasarıma ve ölçülendirmeye uygun olmalıdır.
- Tel, tekniğine uygun düzgün kırılmış olmalıdır.
- İşlenmiş üründe yerinden çıkmış tel olmamalıdır.
- Üründe leke olmamalıdır.
- Ürün ütülü olmalıdır.

Bütün bu noktalara dikkat edilerek son kontroller yapılmalı, varsa eksikler giderilmelidir.

ETKİNLİK KUTUSU

**"Tel Kıрма Ürün Örnekleri" panosu hazırlayınız.
Verilen işlem basamaklarını takip ederek çalışmanızı tamamlayınız.**

1. Öğretmeninizle etkinlik tarihini belirleyiniz.
2. Pano hazırlama konusunda grup çalışması planlayınız.
3. Yakın çevrenizden veya genel ağdan tel kırma tekniği ile işlenmiş ürün örnekleri araştırınız.
4. Araştırma sonuçlarınızı fotoğraflayınız.
5. Ürün fotoğrafları ile kartela hazırlayınız.
6. Kartelaları sınıfta bir araya getiriniz.
7. Hazırlanan kartelaları sınıf panosunda sergileyiniz.

GENEL UYGULAMA

❖ **Amaç:** Tel kırma tekniği ile ürün çalışması yapmak.

Derecelendirme Ölçeğinde yer alan ölçütleri dikkate alarak tel kırma tekniği ile ürün çalışmasını tamamlayınız. Derecelendirme ölçeğinde, sonunda (*) işareti yer alan ölçütler kritik işlem adımlarıdır.

❖ **Önerilen Süre :** 8 ders saati

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

Sınıf	Numara	Ad Soyad	Değerlendirme Puanı				
			1: Çok zayıf	2: Zayıf	3: Orta	4: İyi	5: Çok iyi
ÖLÇÜTLER			PERFORMANS DÜZEYİ				
			1	2	3	4	5
		1. Araç gereç hazırlığı yaptı.					
		2. Tel kırma tekniğine uygun deseni belirleyerek eskiz çizimini yaptı.*					
		3. Eskiz çizimi tel kırmaya uygun stilize etti.*					
		4. Stilize deseni kareli kâğıda kopyaladı.*					
		5. Kareli kâğıda aktarılan desenin, karelere uygun şekilde fazlalıklarını çıkarıp deseni sayılabilir hâle getirdi.*					
		6. Ürün ölçülerini belirledi.					
		7. Kumaşı ürün ölçülerine uygun kesti.					
		8. Kumaşı işlemeye hazırladı.					
		9. Kumaşı kasnağa düzgün gerdi.					
		10. Tel kırma tekniğini uygularken teli kısa ölçülerde kesti.					
		11. Desen üzerinde artı veya çarpı puan tekniğini uyguladı.*					
		12. Teli hafif bir şekilde aşağı yukarı hareket ettirerek kırdı.					
		13. Tekniği uygularken tel düzeltmelerini parmağıyla yaptı.					
		14. Kullanılan kumaşa ve ürüne uygun kenar temizleme tekniğini uyguladı.*					
		15. Tamamlanmış ürünü, düz zeminde tersinden merdane ile ütüledi.					
		16. Kalite kontrolü yaparak varsa eksikleri düzeltti.					
		17. Tekniğe ve malzemeye uygun ısı ayarını yaparak ürünü ütüledi.					
		18. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.					
		19. Temiz ve düzenli çalıştı.					
		20. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.					

DEĞERLENDİRME

Derecelendirme ölçeğinin kullanımında dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Genel Uygulama, 100 tam puan üzerinden değerlendirilir.
- Değerlendirme puanı, toplam tablo puanının 5 ile çarpılması ile bulunur.
- Kritik adımları başarıyla tamamlamayan öğrencinin ilgili adımları tekrar etmesi önerilir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME**A. Aşağıda verilen cümlelerin başındaki boşluğa cümle doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.**

1. ( ) Tel kırma, telin kumaş üzerine özel bir iğneyle işlendikten sonra kesici alet kullanılmayıp el ile koparılarak uygulanan bir tekniktir.
2. ( ) Tel kırma, iplik kullanılarak özel iğneyle yapılan bir işlemdir.
3. ( ) Tel, iğneye doğru geçirildiğinde işleme daha seri ve kolay yapılır.
4. ( ) Telin şeklinin bozulmaması için iğneye geçirilen telin boyu uzun olmalıdır.
5. ( ) İplik sayma işlemi, kumaş türüne göre farklılık gösterir.
6. ( ) Tel kırma, yardımcı iğne tekniği olarak kullanılır.
7. ( ) Kumaş hesabı, ürün ölçüsüne uygun yapılmalıdır.
8. ( ) Tel kırma tekniği, sık dokulu kumaşlara uygulanır.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

9. Bartın işi olarak da bilinen bu teknik, 2009 yılında ..... almıştır.
10. Tel kırma tekniği ..... kullanılmadan özel iğne ve telle işlenir.
11. Tel kırma işlemede kullanılan yassı tel, bazı yörelerde ..... olarak adlandırılır.
12. Tel kırma, ... yapılan bir işleme tekniğidir.
13. Sık dokunuşlu kumaşlarda ..... işi tekniğini uygulamak için kumaş üzerine kanaviçe bezi dikilerek işleme yapılabilir.

C. Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.**14. Aşağıdaki işlemlerden hangisi telle yapılmaz?**

- A) Ciğerdeldi
- B) Çin iğnesi
- C) Hristo teyeli
- D) Muşabak
- E) Tel sarma

15. Tel kırmada kullanılan iğnenin özelliği nasıl olmalıdır?

- A) Yassı ve kısa
- B) Uzun, kalın, gözü büyük
- C) İnce, uzun, gözü küçük
- D) Kısa, kalın, geniş gözlü
- E) Sivri burunlu, küçük gözlü

16. Aşağıdakilerden hangisi tel kırma işinin kullanıldığı alanlardan değildir?

- A) Salon takımları
- B) Mutfak takımları
- C) Giyim
- D) Çanta
- E) Kitap kapakları

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

17. Aşağıdakilerden hangisi tel kırmada desen geçirme işleminde kullanılan araçlardandır?
- A) Kareli ve milimetrik kâğıt
  - B) Fon kâğıdı
  - C) Resim kâğıdı
  - D) Karbon kâğıdı
  - E) Asetat
18. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi tel kırmada kullanılan desen geçirme tekniğidir?
- A) Çizerek
  - B) Delerek
  - C) Sayarak
  - D) Karbon kâğıdı ile
  - E) Teyellerek
19. Aşağıdakilerden hangisi tel kırma desen tasarımında faydalanılan kaynaklardan değildir?
- A) Kilim desen örnekleri
  - B) Tarihi eserler ve müzeler
  - C) Doğada bulunan örnekler
  - D) Desen kitapları
  - E) Çin iğnesi işleme örnekleri
20. Aşağıdakilerden hangisi kumaşı işlemeye hazırlama aşamalarından değildir?
- A) Kumaş, doğru ölçüde ve düzgün şekilde kesilmelidir.
  - B) Seyrek dokulu kumaşlar gergin şekilde gerilmelidir.
  - C) Ürüne uygun kumaş seçimi yapılmalıdır.
  - D) Kumaş, ılık suda yıkanmalıdır.
  - E) Kumaşın türüne uygun ısıda ütü yapılmalıdır.

6. ÖĞRENME BİRİMİ

HESAP İŞİ

KONULAR

- 6.1. HESAP İŞİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ
- 6.2. HESAP İŞİ İĞNE TEKNİKLERİ
- 6.3. HESAP İŞİ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ

6.1. HESAP İŞİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ

Türk işlemleri, Türk toplumunun estetik anlayışının görsel yansımalarından biridir. Sosyal, ekonomik ve kültürel miras birikiminin görsel hâlidir. Dünyada ve Türkiye'de birçok müzede sergilenen eserler, işleme sanatının milattan önceki yüzyıllara kadar uzandığını gösterir. Pazırık Kurganı Türk işleme sanatına ait birçok eserin bulunduğu kurgandır. Kurganda halı, kumaş, deri üzerine hayvan ve insan figürleri işlenmiş çeşitli tekstil ürünleri, renkli keçe applike örtüler vardır. Türk işleme sanatı desen, renk ve işleme teknikleri açısından Osmanlı Dönemi'nde en yüksek seviyeye ulaşır. 15 ve 16. yüzyıldan günümüze kadar ulaşan eser sayısı oldukça az olmakla birlikte Fatih Sultan Mehmet'in ölümünden sonra padişah eşyalarının saklanması geleneği sayesinde günümüze pek çok eser ulaşmıştır. Bu sayede yüzyıllara göre desen konuları, biçimlendirme, renklendirme vb. konularda bilgi sahibi olmak mümkündür. İşlemler, başlarda boş zamanları değerlendirmek için tercih edilirken daha sonraları ekonomik anlamda getirisi olduğu için ve herkesin ulaşabileceği araç gereç ve materyallerle yapılabildiğinden yaygınlaşarak gelişir. Saray ve ev işlemleri olarak kendine yer edinir (Görsel 6.1).

Görsel 6.1: Hesap işi işleme örnekleri

Türk Nakışlarında Kullanılan İğne Teknikleri

Türk işlemlerinin, dokumanın iplikleri sayılarak yapılan teknikleri; Türk işi, hesap işi ve tel kırmadır. Hesap işi ve Türk işinin çıkış yeri Anadolu'dur ve birçok iğne tekniği ortaktır. Hesap işinde teknikler sadece sayılarak yapılırken, Türk işinde hem sayılarak hem çizilerek işlenebilir. Hesap işi antikas ve mürver teknikleri haricinde diğer tüm tekniklerin tersi ile yüzü aynı görünümündedir. Her iki teknikte de yardımcı iğne olarak tel kırma, ajurlar ve pul boncuk tutturma teknikleri kullanılır. Ortak iğneler; antika, sarma, balıksırtı, hasır iğne, civankaşı, üçgen, dörtgen, kare susmadır. Sadece hesap işinde kullanılan iğneler, düz ve verev hesap iğnesidir. Türk işinde kullanılan iğne teknikleri ise düz, verev, gölgeli ve tahrirli pesent ile muşabak, mürverdir.

Türk Nakışlarında Kullanılan Desen Konuları

15 ve 16. yüzyılda doğa ağırlıklı desenlerden nar çiçeği, lale, karanfil sümbül, gül, nergis, zambak, enginar, enginar yaprağı, çınar yaprağı gibi bitki motifleri; kuş, geyik, kuzu gibi hayvansal figürler görülür. Ayrıca geometrik biçimler ve harflerin yer aldığı desen konuları da vardır.

17. yüzyılda küpe çiçeği, bahar dalı, çınar yaprağı, çarkıfelek, hurma, selvi ağacı vb. bitkilerin kullanıldığı somut konuların yanında nar dalları, çiçek dalları, vazoların ve saksıların içine oturtulmuş selvi ağaçları, vazo, çanak, çarık, ibrik gibi nesnelerin yer aldığı görülür.

19. yüzyılda önceki yüzyıllarda kullanılan desen konularının yanında orkide, çan çiçeği, boru çiçeği, leylak, üzüm, çilek, erik, kavun, karpuz, şeftali, kayısı, limon, incir, salkım söğüt, çam vb. bitki motiflerinin eklendiği görülür. Bordürler içine yerleştirilmiş ya da buketler biçiminde bağlanıp vazo ve saksılara yerleştirilmiş çiçekler; tabakta veya sepette duran bıçak saplanmış kavun, karpuz ve karışık meyvelerle düzenlenmiş natüremortlar görülür. Kuş, at, yılan, deve, eşek, tavus kuşu, balık, kelebek vb. hayvansal figürler, kule, ev, kuyu, cami, mescit gibi mimari unsurlar, kayık, gemi ve deniz manzaraları görülür.

20. yüzyılda mimoza, gül, mine, leylak, krizantem, kasımpatı, karanfil, lale, sümbül, boru çiçeği, elma, armut, üzüm, karpuz, çilek, söğüt, selvi vb. bitkisel motiflerin manzaralar içinde yer aldığı, deniz manzaraları ile kır sahneleri, kümbet, cami, ev vb. mimari öğelerin dağ, dere, tepe gibi doğa öğelerle birlikte kullanıldığı desen konuları görülür.

Türk Nakışlarında Biçimlendirme

15 ve 16. yüzyıllarda sert çizgili, sade ve somut biçimlendirmeler vardır. Sert geometrik çizgilerin yardımıyla yapılan biçimlendirmelerde ışık, gölge ve perspektife yer verilmez.

17. yüzyılda "C" ve "S" kıvrımlı çizgiler çevresinde kümelenen biçimlendirmeler kullanılmaya başlar.

18. yüzyılda "C" ve "S" kıvrımlı çizgilerin çevresinde daha büyük birimlere yer verildiği, yüzyılın ikinci yarısından sonra ise yumuşak çizgilerle aşağıya doğru kıvrılmış biçimler, doğa ile mimarinin bir arada kullanıldığı konulu tasvirlerle ters perspektif dikkat çeker.

19. yüzyılda ay, yıldız, geometrik birimler, yazı ve harflerden oluşan biçimlendirmeler kullanılır. Ağaçların mimari öğelerden büyük olduğu tasarımlar da vardır.

20. yüzyılda doğadan seçilen stilize biçimlerle figürlü şematize tasarımların olduğu somut ve soyut biçimlendirmeler görülür.

Türk Nakışlarının Renk Özelliği

Hesap işinde desenin ve iğne tekniklerinin yanı sıra kullanılan renkler de önemlidir. İşlemelerde genellikle birden fazla rengin tercih edildiği görülür. 15 ve 16. yüzyıldan günümüze ulaşan eserlerde ana renk olarak domates kırmızısı, lal rengi, indigo mavi, boncuk mavi; yardımcı renk olarak bej, beyaz, sabun yeşili ve sarının tercih edildiği görülür. Kırmızı ve mavinin karşılıklı kullanımı yüzyılın tipik özelliğidir.

17. yüzyılda altın ve gümüş renginin siyah kontur çizgisiyle kuvvetlendirilerek kullanıldığı görülür.

18. yüzyılda iki renk grubu vardır. Birinci grubu mavi, pembe, yeşil, beyaz, kahverengi vb. renkler oluşturur. İkinci grupta ise pembe, yeşil, sarı ve mavinin tonları, krem, mercan, turkuaz, beyaz, altın ve gümüş rengi kullanılmıştır. Ayrıca ışık ve gölgeye dikkat edilen, desenin bir kısmının tek renk, diğer kısmının tonlamalı olduğu işlemler görülür.

19. yüzyılda sentetik boya ile geliştirilmesiyle hesap işiyle yapılan ürünlerde mat veya parlak çok sayıda renk ve tonlarını görmek mümkündür.

20. yüzyılda altın ve gümüş renginin yanı sıra beyaz rengin kullanıldığı tek renkli uygulamalar ile mor, turuncu, sıklamen, kırmızı, pembe, yavruağzı, acı sarı gibi canlı sıcak renkler karşısında yaprak yeşili, mavi gibi canlı soğuk renkler görülür. Pembe, mavi, sarı ve yeşilin kullanıldığı daha pastel tonların kullanıldığı hesap işlemleri de mevcuttur.

Hesap İşi ve Türk İşinin Farklı Özellikleri

Hesap işinde sayılarak yapılmaya uygun desenler, Türk işinde ise sayılmaya uygun olmayan desenler kullanılır.

Hesap işinde sayılarak desen geçirme tekniği kullanılırken Türk işinde kumaş ve desen özelliğine uygun desen geçirme tekniklerinden biri kullanılır.

Hesap işinde kumaşlar seçilirken atkı (en), çözgü (boy) ipliklerinin aynı kalınlıkta ve sıklıkta sayılabilen bir kumaş olmasına dikkat edilirken Türk işinde ipliği sayılabilen ya da sayılamayan her türlü kumaş kullanılabilir.

6. Öğrenme Birimi

Hesap işi iğne teknikleri sadece sayılarak uygulanırken Türk işi iğne teknikleri, desen ve kumaş özelliğine göre sayılarak ya da çizilerek de uygulanabilir.

6.1.1. Hesap İşİ İğne Tekniklerinin Uygulandığı Yerler

Eski Türk işlemleri ve bu konuda yazılmış eserler incelendiğinde Hesap işi ve Türk işi iğne tekniklerinin çoğunlukla yağlık, çevre (Görsel 6.2), peşkir, baş bezi (Görsel 6.3), uçkur, mendil, elbise, çeşitli örtüler vb. ürünlere uygulandığı görülür.

Görsel 6.2: Çevre

Görsel 6.3: Baş bezi

Hesap işi, bugün giyimden ev tekstiline, takıdan dekoratif ev aksesuarlarına kadar birçok alanda kullanılmaktadır. Hesap işi iğne tekniklerinin uygulandığı alanlar şunlardır:

Giyim Süslemeleri: Fantezi elbiseler, gelinlik, pantolon, bluz, gömlek, ceket, kaban vb.

Tamamlayıcı Aksesuarlar: Cüzdan, kese, ayakkabı, kemer, eşarp, namaz başörtüsü, çanta, şal, etol, duvak, mendil, fular, gözlük kılıfı, şapka, bere, atkı, takı vb. (Görsel 6.4, 6.5, 6.6 ve 6.7)

Ev Dekorasyonu: Portre, tablo, çiçek, abajur, pano, kitap ve albüm kapakları, dekoratif kutu, tepsi vb. (Görsel 6.8, 6.9 ve 6.10)

Ev Tekstili: Yatak odası takımları, salon takımları, çeşitli kırlent, bohça, şase, seccade, ranır vb. dekoratif örtüler (Görsel 6.11, 6.12, 6.13 ve 6.14)

Görsel 6.4: Kese

Görsel 6.5: Kese

Görsel 6.6: Namaz başörtüsü

Görsel 6.7: Çanta

Görsel 6.8: Pano

Görsel 6.9: Pano

Görsel 6.10: Ayna

Görsel 6.11: Kırlent

Görsel 6.12: Ranır

Görsel 6.13: Ranır

Görsel 6.14: Ranır

6. Öğrenme Birimi

6.1.2. Hesap İşinde Desen Özelliği

Sayılarak işlenen hesap işi desenleri; renklerine, iğne tekniği şekillerine uygun olarak kareli veya milimetrik kâğıtlara çizilir. Kareli veya milimetrik kâğıdın her bir karesi bir birim iğne tekniğini ifade eder. Desenler birbiriyle bağlantılı veya bağımsız olabilir. Bağımsız ve tekrar eden motiflerin ara mesafesi eşit olmalı, aynı iplik hizasında başlayıp aynı iplik hizasında bitmelidir.

Müzelerde sergilenen hesap işi ürünlerinde gözlenen desen örnekleri şöyledir:

Bitkisel Motifler: Genel olarak bitkisel motiflerin tüm desenler içinde ağırlıklı olarak kullanıldığı gözlenir. Bunlar; çiçek, yaprak, dal, tomurcuk, başak lale, üzüm salkımı, mine çiçeği, selvi, söğüt, çam vb. ağaçlardan oluşan bitkilere (Görsel 6.15).

Hayvan Motifleri: Kelebek, kuş vb. (Görsel 6.16)

Nesneler: Fiyonk, vazo, kandil, ibrik, saksı vb. (Görsel 6.17 ve 6.18)

Mimari Öğeler: Sütun, kemer, çadır, cami, minare, şadırvan vb. yer aldığı somut konulu desenler (Görsel 6.19 ve 6.20)

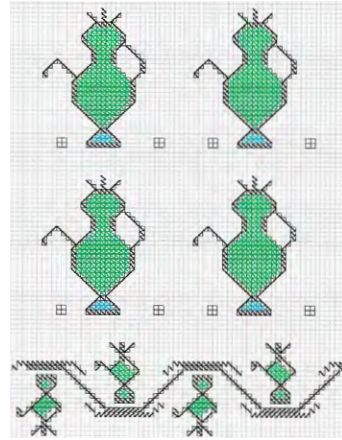
Görsel 6.15: Bitkisel desen

Görsel 6.16: Hayvansal desen

Görsel 6.17: Nesneli desen

Görsel 6.18: Nesneli desen çizimi

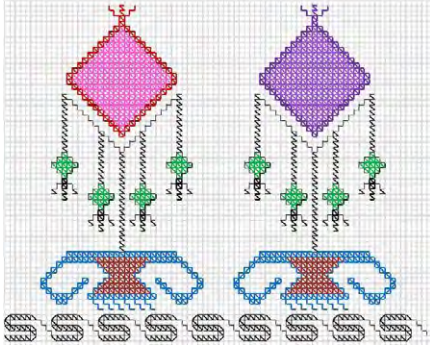

Görsel 6.19: Mimari öğeli desenler

Görsel 6.20: Mimari öğeli desenler

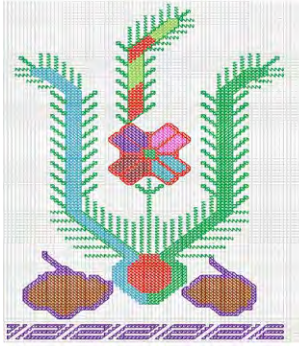
Ayrıca zikzak, kare, üçgen ve dikdörtgenden oluşan geometrik şekilli çiçek (Görsel 6.21 ve 6.22) ve yapraklar, susmalarla stilize edilmiş yaprak (Görsel 6.23), çiçek (Görsel 6.24), nesne sıklıkla tercih edildiği görülür. İşlemlerde bu motifler tek başına kullanılmakla birlikte birkaç tanesi bir araya getirilerek oluşturulan vazoda çiçek (Görsel 6.25), saksıda çiçek (Görsel 6.26), mimari, bitkisel peyzaj vb. konulu karma desenler de kullanılmıştır (Görsel 6.27 ve 6.28).

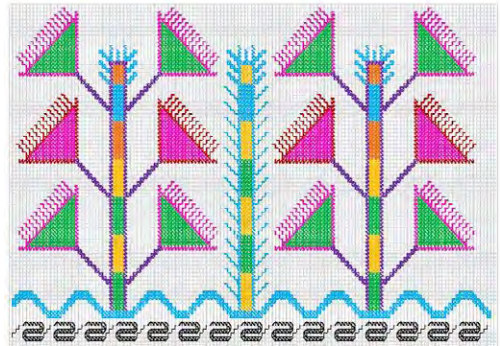
Görsel 6.21: Saksıda geometrik biçimli çiçek desen çizimi

Görsel 6.22: Geometrik biçimli çiçek ve yaprak desen çizimi

Görsel 6.23: Stilize yaprak ve vazoda desen çizimi

Görsel 6.24: Stilize çiçek desen çizimi

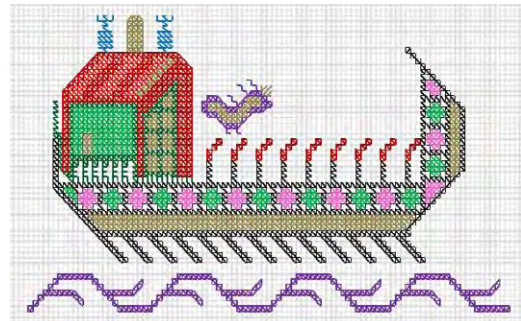
Görsel 6.25: Geometrik biçimde vazoda çiçek deseni

Görsel 6.26: Saksıda çiçek ve ağaç deseni

Görsel 6.27: Ağaç, dal, kayık, çadır içeren karma desen çizimi

Görsel 6.28: Kuş ve kayık içeren karma desen çizimi

6.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar

Hesap işi desenlerinde çoğunlukla eski işlemlerin aynısı veya benzeri kullanılır. Renkli kalemlerle milimetrik veya kareli kâğıda eski işlemin kendisinden veya görüntüsünden faydalanılarak işleme tekniği bire bir çizilir. İsteğe göre renklerin aynısı kullanıldığı gibi farklı renkler de tercih edilebilir. Yeni bir hesap işi deseni tasarlamak da tercih edilen diğer bir uygulamadır. Deseni tasarlanacak bitki, hayvan, mimari vb. hangi öge isteniyorsa görseli alınır. Görsel üzerinden etüt çalışması yapılır. Etüt çalışmasının ardından desen parşömen kâğıdına çizilir ve milimetrik kâğıda geçirilir. Daha sonra seçilen ögeye benzer yorumlanarak farklı bir milimetrik kâğıda tekniğe ve renklendirmeye uygun olarak çizilip çalışma tamamlanır.

Desen hazırlamada ve desen geçirmede uygun malzeme seçimi; işlemin düzgün görünmesi, tekniklerin kolay ve doğru uygulanabilmesi, estetik açıdan istenilen kalite ve şıklığı elde etmek için önemlidir. Sayarak desen geçirme tekniği uygulanan hesap işinde desen, iğne tekniklerine ve kullanılan iplik renklerine uygun renkli kalemlerle milimetrik kâğıda geçirilmelidir. Kullanılacak iğne tekniklerine ve iplik rengine uygun kalemlerle deseni çizmek uygulama sırasında kolaylık sağlar.

Hesap işinde desen hazırlanırken kullanılacak araç gereç; eski işleme örnekleri veya fotoğrafları, bitki, hayvan, mimari vb. öge fotoğrafları, milimetrik veya kareli kâğıt, parşömen kâğıdı, aydınlar kâğıdı, muhlaj kâğıdı, resim kâğıdı, kalemler (2B, H, HB), renkli kuru boya kalemleri, kalem açacağı ve silgidir.

Hesap işi deseni tasarlanırken faydalanılan kaynaklar şunlardır:

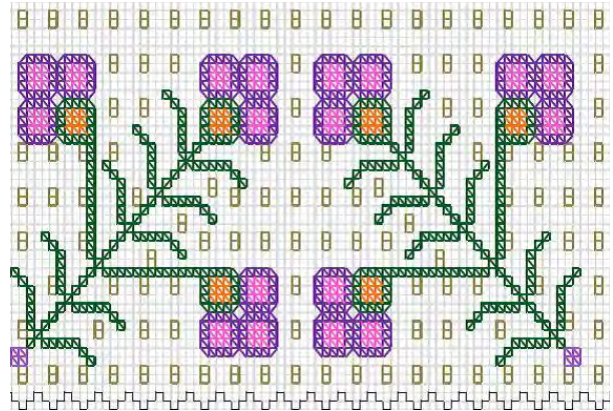
- Eski işleme örnekleri (tel kırma, kanaviçe, hesap işi, goblen)
- Kilim desen örnekleri
- Tarihi eserler ve müzeler
- Mimari yapılar
- Koleksiyonlar
- Doğada bulunan örnekler (çiçek, kuş, ağaç, manzara vb.)
- Desen kitapları
- Geometrik şekiller (kare, dikdörtgen, üçgen, çokgen, baklava, yıldız vb.)

Hesap İşinde Deseninde Kompozisyon Özellikleri

Hesap işinde desen kompozisyonu, ana motif ve kenar suyu olmak üzere iki gruptan oluşur. Her iki motif grubunun birim desenleri; geometrik biçimlere simetrik (Görsel 6.29 ve 6.30), asimetrik, aralıklı, "S", ters "S" (Görsel 6.31 ve 6.32), düzgün sıralı (Görsel 6.33 ve 6.34) vb. şekillerde yerleştirilir.

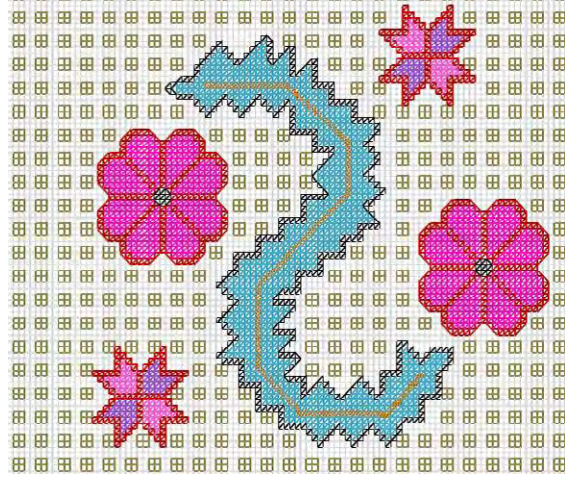
Görsel 6.29: Kare biçim simetrik işleme örneği

Görsel 6.30: Kare biçim simetrik işleme deseni çizimi

Görsel 6.31: "S" tasarım işleme örneği

Görsel 6.32: "S" tasarım işleme deseni çizimi

Görsel 6.33: Dikdörtgen biçim düzgün sıralı işleme örneği

Görsel 6.34: Dikdörtgen biçim düzgün sıralı işleme deseni çizimi

6. Öğrenme Birimi

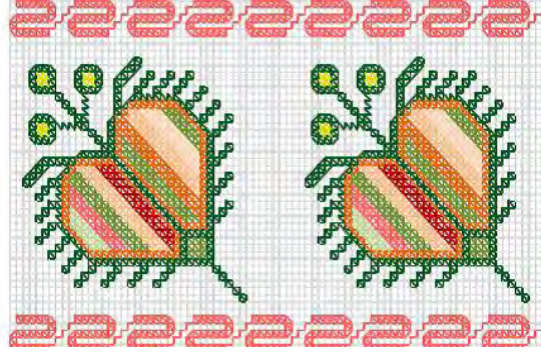
Hesap işi motiflerin ürün üzerine yerleşim kompozisyonlarında bir veya birden fazla motiften oluşan ana grup; dikdörtgen şekilli ürünlerin iki kısa kenarına (Görsel 6.35 ve 6.36), kare şekilli ürünlerin köşelerinden merkeze (dıştan içe) veya merkezden dışarıya (içten dışa) tasarımlarla yerleştirilir (Görsel 6.37, 6.38, 6.39 ve 6.40). Yerleşimler bağlantılı, atlamalı ve düzgün sıralamalar şeklinde tasarlanır.

Başlıca kullanılan kompozisyon yöntemleri şunlardır:

- Düzgün tekrarlamalarla yapılan düzenlemeler
- Büyüklü küçüklü bağlantılı tekrarla düzenlemeler
- Serpmelerle yapılan düzenlemeler
- Simetrik düzenlemeler
- Asimetrik düzenlemeler
- Geometrik düzenlemeler
- Merkezden kenara doğru yönlendirilmiş düzenlemeler
- Bütün yüzeyin bezenmesi ile yapılan düzenlemeler

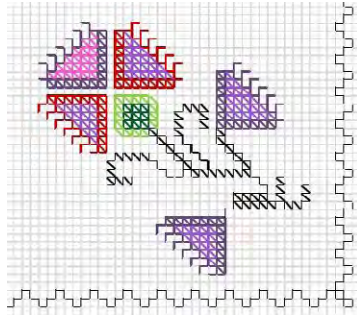
Görsel 6.35: Kısa kenara düzgün sıralamalı kompozisyon

Görsel 6.36: Kısa kenara düzgün sıralamalı desen çizimi

Görsel 6.37: Köşeden merkeze doğru aralıklı sıralamalı kompozisyon

Görsel 6.38: Köşeden merkeze doğru aralıklı sıralamalı desen çizimi

Görsel 6.39: Köşeden merkeze doğru bağlantılı, düzgün sıralamalı kompozisyon

Görsel 6.40: Köşeden merkeze doğru bağlantılı, düzgün sıralamalı desen çizimi

Kenar sularını oluşturmak için ana motiften küçük bir parça veya ana motife benzer yeni bir tasarım, civankaşı, susma ve ajurlardan oluşturulan atlamalı, bağlantılı ve düzgün sıralamalı tasarımlar kullanılır (Görsel 6.41, 6.42, 6.43 ve 6.44).

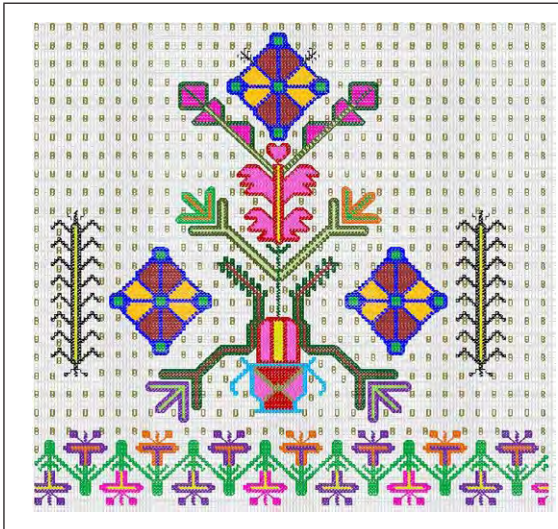
Görsel 6.41: Ana motif ve benzer düzgün sıralamalı kenar suyu işlenmiş örnek

Görsel 6.42: Ana ve yardımcı motifler ve ajurlu kenar suyu işlenmiş örnek

Görsel 6.43: Bağlantılı sıralı ana motif ve ajur işlenmiş örnek

Görsel 6.44: Ana motif ve benzer kenar suyu tasarımları desen çizimi

6. Öğrenme Birimi

6.1.4. Çizilen Deseni Kumaşa Geçirme ve Germe

Hesap işi iğne tekniklerine uygun olarak çizilen desenin kompozisyona göre doğru bir şekilde yerleştirilebilmesi için öncelikle teyel alınmalıdır. Desenin eşit bir biçimde iki tarafa yerleştirilmesi ve başlangıç noktasının belirlenmesi için orta teyel bir kılavuz niteliğindedir. Desenin detay aralıkları, tekrar aralıkları ve aynı desenin tekrarlarının da aynı iplik sırasında olması içinde diğer işaret teyelleri alınmalıdır. Teyeller baz alınarak motifler işlenir ve çalışmalar tamamlanır (Görsel 6.45).

Görsel 6.45: İşaret teyelleri

Hesap işinde sayarak desen geçirme tekniğinin uygulanabilmesi için kullanılan araç gereç şunlardır:

- Milimetrik veya kareli kâğıda çizilmiş desen
- İşleme kumaşı
- Teyel ipliği
- Makas
- Toplu iğne
- Dikiş iğneleri
- Mezura
- Cetvel
- Renkli iplikler
- Sim
- Kasnak
- Kasnak bezi
- Ütü
- Ütü masası

Kumaşı Germe

Teyeller alındıktan sonra kasnak veya gergef ile ürüne, kumaşa ve tekniğe uygun germe yapılır. Hesap işinde iğne tekniklerinin düzgün görünmesi ve doğru uygulanması işleme kumaşının gerginliğine bağlıdır.

❖ **Amaç:** Hesap işi deseni tasarlamak.

1. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede hesap işi desen tasarımı çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Kalem, Çeşitli kâğıtlar, cetvel, silgi, renkli kalem, eski işlemler, desen kitapları, çiçek, hayvan resimleri, internet vb.

İşlem Basamakları

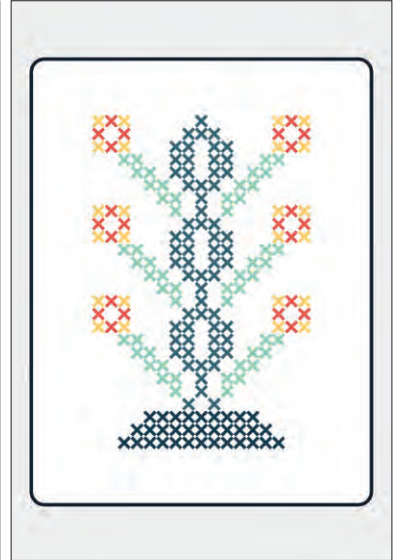
1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlik, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Eski işlemler, müzeler, desen kitapları, geometrik şekiller ve doğada bulunan bitki, hayvan vb. araştırması yapınız.
5. Desen hazırlayacağınız resmi seçiniz (Görsel 6.46).
6. Seçtiğiniz bitkinin etüt çalışması yapınız (Görsel 6.47).
7. Etüt çalışmasının üzerine parşömen kâğıdı koyarak bitkinin ana hatlarını çiziniz.
8. Etüt çalışmasını zevkinize uygun renklendiriniz.
9. Parşömen kâğıdına çizilen deseni milimetrik kâğıda çizgi hâlinde geçiriniz.
10. Başka bir milimetrik kâğıda çalışmayı yorumlayarak hesap işi desenine dönüştürünüz.
11. Yorumladığınız deseni milimetrik kâğıda çiziniz (Görsel 6.48).
12. Desende kullanılacak iğne tekniklerini yerlerine göre belirleyerek sıralayınız.

Görsel 6.46: Doğadan başak görseli

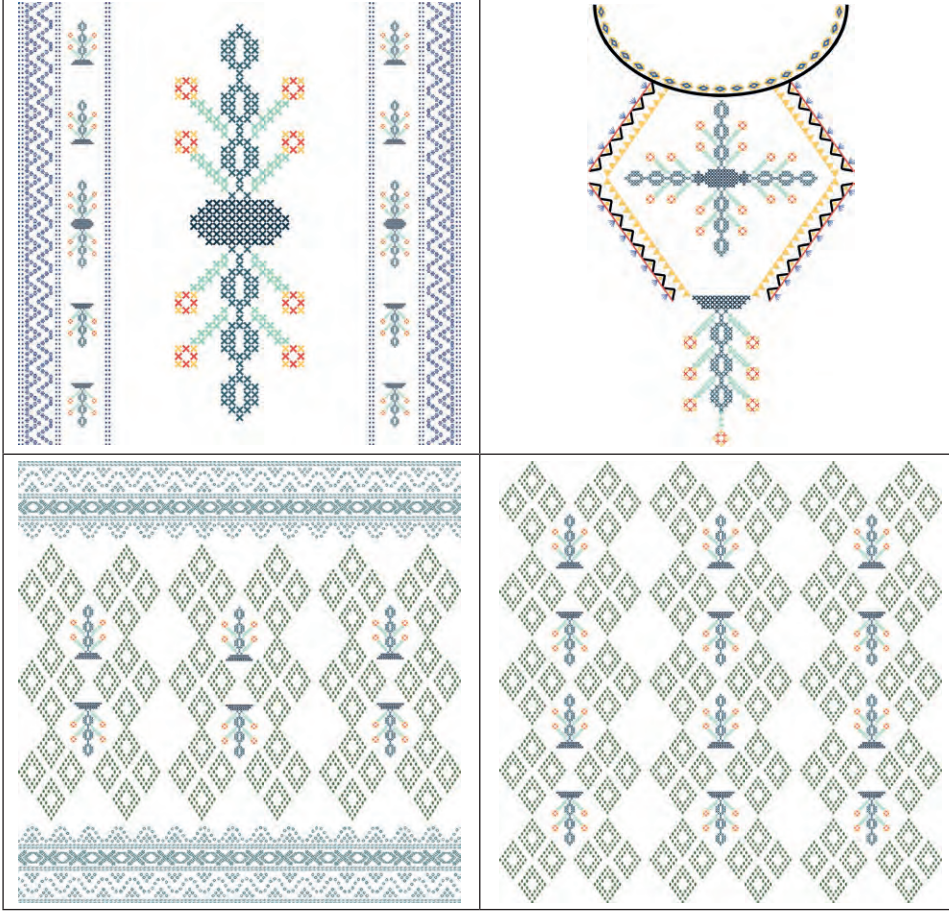
Görsel 6.47: Başak etüdü

Görsel 6.48: Başaktan stilize hesap işi deseni

6. Öğrenme Birimi

13. Çizdiğiniz desen ile yapılacak ürüne uygun kompozisyon oluşturunuz (Görsel 6.49).

Görsel 6.49: Kompozisyon örnekleri

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 1'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 1

"1. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

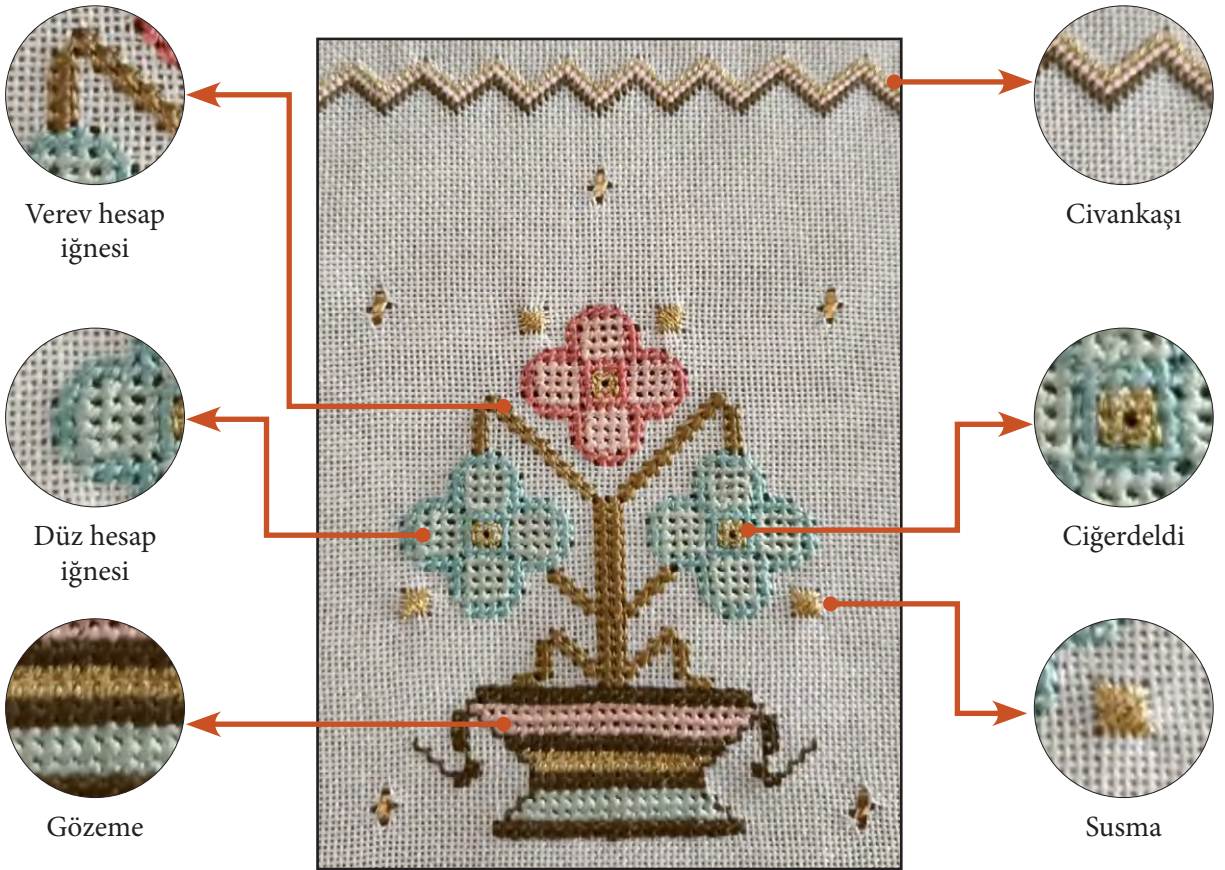
ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Desen araştırması yaptı.		
3. Araştırdığı desenlerden bir tanesini seçti.		
4. Renkli kuru boya kullanarak desenin aynısını milimetrik veya kareli kâğıda çizdi.		
5. Çizdiği desen ile yapılacak ürüne uygun kompozisyon oluşturdu.		
6. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
7. Temiz ve düzenli çalıştı.		
8. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

6.2. HESAP İŞİ İĞNE TEKNİKLERİ

Elde hesap işi iğne tekniklerinin doğru, kolay ve düzgün uygulanabilmesi için uygun kumaş seçilmelidir. Kumaş seçimi ürünün uzun süre yıpranmadan kullanılması, yıkanmaya ve temizlenmeye elverişli olması açısından da önemlidir. Hesap işinde kullanılacak kumaşların en önemli özelliği sayılabilir olması ve en (atkı), boy (çözgü) ipliklerinin aynı kalınlıkta, sıklıkta olmasıdır. Kumaşlar; atkı ve çözgü ipliklerinin birbirlerini bir alt, bir üst kat ederek (bez ayağı dokuma örgüsüyle) dokunmuş olmalıdır. Eşit dokuma, kare esasına göre işlenen hesap işi iğnelerinin ve buna bağlı olarak da desenlerin net, düzgün ve istenilen nitelikte işlenmesini sağlar. Kumaşlarda top eğrisi denilen sarımdan kaynaklı eğrilikler olmamalıdır. Hesap işi iğne teknikleri şunlardır (Görsel 6.50):

- Düz hesap iğnesi
- Verev hesap iğnesi
- Hesap işi antıkası
- Gözeme
- Susma
- Cıvankaşı
- Ciğerdeldi

Görsel 6.50: Tüm tekniklerin bir arada kullanıldığı işleme örneği

6. Öğrenme Birimi

6.2.1. Kullanılan Kumaşlar

Hesap işi iğne tekniklerinin uygulandığı kumaşlar bitkisel elyafı, hayvansal elyafı, sentetik ve metalik olarak sınıflandırılabilir (Tablo 6.1).

Tablo 6.1: Hesap İşİ Tekniğinin Uygulandığı Kumaşların Sınıflandırılması

Bitkisel Elyafı Kumaşlar	Hayvansal Elyafı Kumaşlar	Sentetik Kumaşlar (İpliği Sayılabilen)
Keten Kumaşlar (İpliği Sayılabilen) <ul style="list-style-type: none"> Ayancık keteni Rize keteni Diğer ketenler	İpekli Kumaşlar (İpliği Sayılabilen) <ul style="list-style-type: none"> İpek Krepdemur Jorjet vb.	<ul style="list-style-type: none"> Viskon Tergal Terilen
Pamuklu Kumaşlar <ul style="list-style-type: none"> Tokat bezi İzmit bezi Kastamonu bezi Şile bezi Denizli bezi Manisa bezi vb.	Yünlü Kumaşlar (İpliği Sayılabilen) <ul style="list-style-type: none"> Yünlü Yün tela Ehramlık kumaş (Bayburt, Erzurum)	

Kumaşın Rengi: Yapılacak ürüne ve isteğe göre hesap işi uygulamasında her renk kumaş kullanılabilir ancak hesap işi, kumaşın iplikleri sayılarak yapılan bir işleme olduğundan ince dokunmuş kumaşlarda koyu renkler gözü yorabilir. Zemin kumaş rengi olarak doğal dokuma renkleri olan kırık beyaz, ekru, krem, bej ve vizon renkleri işleme rahatlığı, dekorasyon uyumu ve desen renklerinin daha belirgin olması açısından idealdir.

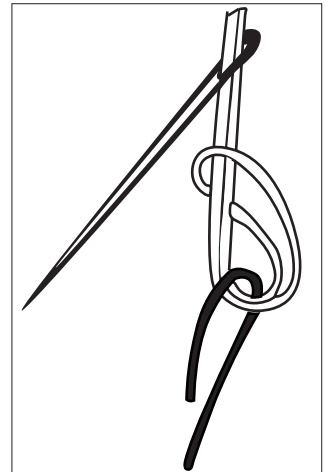
6.2.2. Hesap İşinin İşlenmesinde Kullanılan Araç Gereç

Kumaş işleme hazırlığında işleme kumaşı, kumaş makası, desen, cetvel, mezür, makas, dikiş iğnesi, toplu iğne, teyel ipliği, ütü, ütü masası vb. kullanılır.

İşleme sırasında nakış makası, dikiş iğnesi, nakış iğnesi, tel kırma iğnesi, toplu iğneler, el kasnağı (vidalı, vidasız veya ayaklı), kasnak bezleri, dikiş yüksüğü kullanılır.

Kullanılan başlıca iplik çeşitleri çamaşır ipeği, floş, muline, koton, kuka, pamukaki, ibrişim, sim iplikleri ve teldir.

Türk nakışlarında sim iplik kullanımı oldukça rağbet gören, işlemeye estetik ve şık bir görünüm kazandıran uygulamadır. Sim iplik, bir kat kullanılabilir gibi birkaç kat olarak da kullanılabilir. Özellikle dolgunsuz sarma uygulamalarında 3-5 katlı sim iplik kullanılabilir. Sim iplikle işleme yapmak için iplik kalınlığına uygun sim iğnesi kullanılır. Bu iğnelerin delikli kısmı biraz büyük olup sim ipliğin kumaştan rahatça geçebileceği aralığı verir. Sim iplik direkt iğneye takılmaz. Önce Görsel 6.51'deki gibi nakış ipliğiyle bir ilmek oluşturulur ve sim iplik o ilmekle sabitlenir. Nakış ipliği iğneden geçirilerek işleme yapılır. İşleme yapılırken uzun sim iplik çabuk sıyrıldığı için kısa sim iplik kullanılmalıdır. Sıyrılma veya deformasyon oluşmuş sim iplik yenisiyle değiştirilmeli ve mutlaka makasla kesilmelidir.

Görsel 6.51: Sime iplik geçirme

6.2.3. Hesap İşi Tekniklerini Uygulama

İpliği sayılabilen kumaşlara uygulanan, tersi ve yüzü aynı görünüşte olan işlemlere **hesap işi** denir. İşlemeye estetik ve şık bir görünüm katan hesap işinin tüm teknikleri, son derece yüksek dikkat ve sabır gerektirir. Hesap işi; düz hesap iğnesi, verev hesap iğnesi, antika, kenar gözemesi, susma, civankaşı ve çiğerdeldi vb. iğne tekniklerinden oluşur.

Hesap işi iğne tekniklerini uygulayabilmek için kumaşı tekniğe uygun olarak işlemeye hazırlamak önemlidir. Öncelikle işleme kumaşının kenar eğrilikleri, iplik çekilerek giderilmelidir (Görsel 6.52). Ürün ölçüsü belirlendikten sonra yuvarlak, oval, altıgen vb. şekiller dışındaki modellerde iplik çekip iz yaptıktan sonra veya iplik takip edilerek kesilmelidir (Görsel 6.53). Kumaş kenarlarının atmasını önlemek amacıyla sürfile, zikzak veya overlok çekilip net bir ütü yapılmalıdır (Görsel 6.54). Hesap işinde işlemeye başlanmadan önce orta teyel (Görsel 6.55), sonra ana motif, yardımcı motiflerin ve kenar suyunun başlangıç ve bitiş noktaları vb.nin belirlenmesi için işaret teyelleri alınmalıdır. Ayrıca hesap işi sayılarak işlendiğinden öncelikle iğnelerin kaç iplikten işleneceği belirlenmelidir. İğne ve iplik sayısı, kumaş inceliğine göre 2-5 iplik arasında belirlenir.

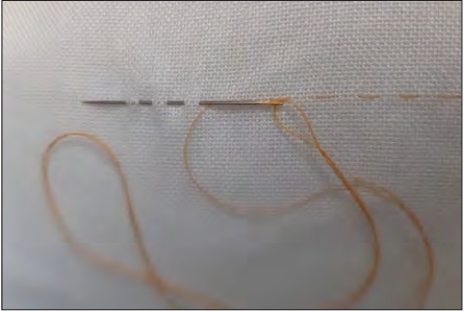
Görsel 6.52: İplik çekme

Görsel 6.53: İplik çekilen yerden kesme

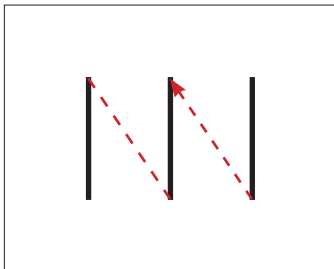

Görsel 6.54: Sürfile

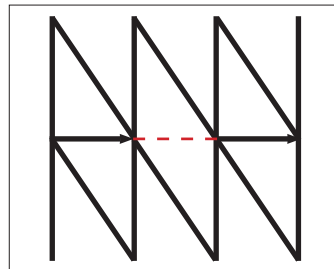

Görsel 6.55: Orta teyel

Düz Hesap İğnesi: Hesap işinin vazgeçilmez ve en çok kullanılan ana tekniğidir. Görünüşü "N" şeklindedir (Görsel 6.56 ve 6.57). Düz hesap iğnesi, uygulaması kolay olmakla birlikte dikkat gerektiren ve işlemesi zaman alan bir iğne tekniğidir. İşleme motiflerinin bir kısmından diğer kısmına geçerken işleme yönü dikkate alınmalıdır. Aksi takdirde görünüm bozulur. Ters ve yüzü aynı olan, kumaşın tersinde ve yüzünde zikzak görünüm veren düz hesap iğnesi; ipliği sayılabilen kumaşlara işlenir. Kumaş iplik kalınlığına göre iki, üç, dört, beş en ve boy ipliği sayılarak işlenebilir. Gözemeli veya gözemesiz yapılıdır. Gözemesiz uygulandığında **düz hesap iğnesi**, gözenerек uygulandığında ise **gözenmiş düz hesap iğnesi** adını alır.

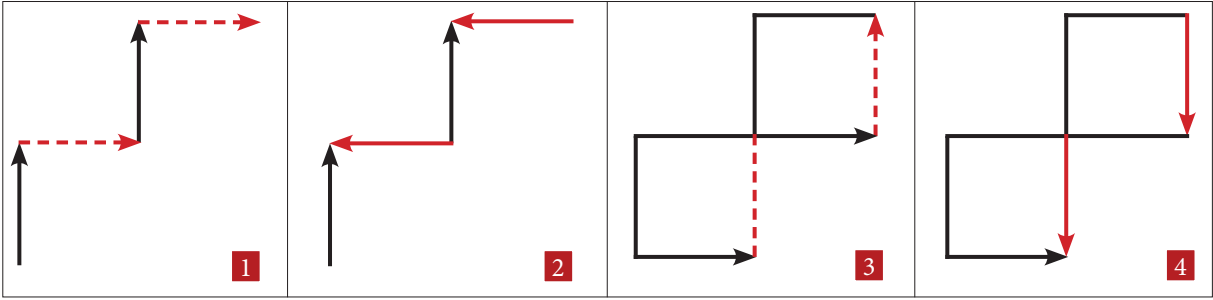
Görsel 6.56: Düz hesap iğnesi yapım aşamaları

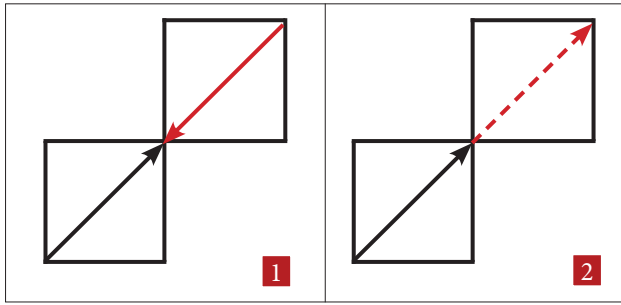
Görsel 6.57: Gözenmiş hesap iğnesi yapım aşamaları

6. Öğrenme Birimi

Verev Hesap İğnesi: Ters ile yüzü aynı görünümde olan verev hesap iğnesi, ipliği sayılabilen kumaşlara uygulanır. Merdiven görünümündedir (Görsel 6.58 ve 6.59). Desenin verev kısımlarında, motif içlerinin doldurulmasında, dal vb. yerlerin işlenmesinde tercih edilir. Verev hesap iğneleri, karşılıklı uygulandığında **karşılaşmış verev hesap iğnesi**; gözenerек uygulandığında ise **gözenmiş verev hesap iğnesi** adını alır.

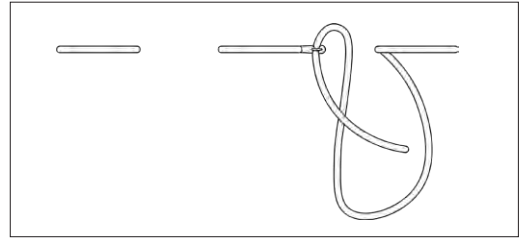

Görsel 6.58: Verev hesap iğnesi yapım aşamaları

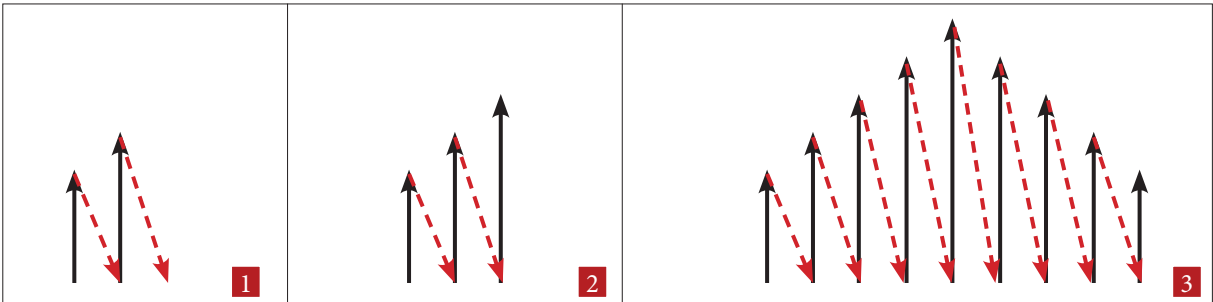
Görsel 6.59: Gözenmiş verev hesap iğnesi yapım aşamaları

Gözeme: Düz ve verev hesap iğnesi sıralarının arasına veya işlenen motiflerin çevresine uygulanan iğne tekniğidir. Ters ve düzü aynı olup oyulgama şeklinde işlenir (Görsel 6.60). Düz ve verev hesap iğnesinde aynı renk tonu, motif çevresinde ise motifi daha belirgin göstermek amacı ile sim iplik veya motifte kullanılan rengin koyu tonu kullanılır.

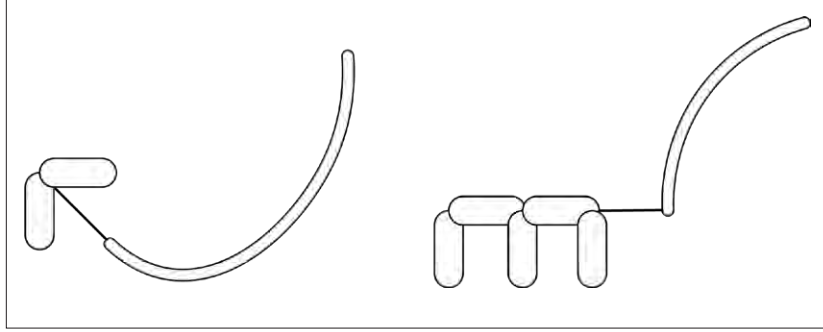
Görsel 6.60: Gözeme yapım aşaması

Susma: İpliği sayılabilen kumaşlarda üçgen, dikdörtgen, kare şekilli vb. geometrik formlarda işlenir. Ters ve yüzü aynı görünümündedir (Görsel 6.61). Türk işi, hesap işi, Antep işi ve ajurlarda deseni zenginleştirmek için sıklıkla tercih edilir. Susmalar ile çok çeşitli su ve motifler oluşturmak mümkündür.

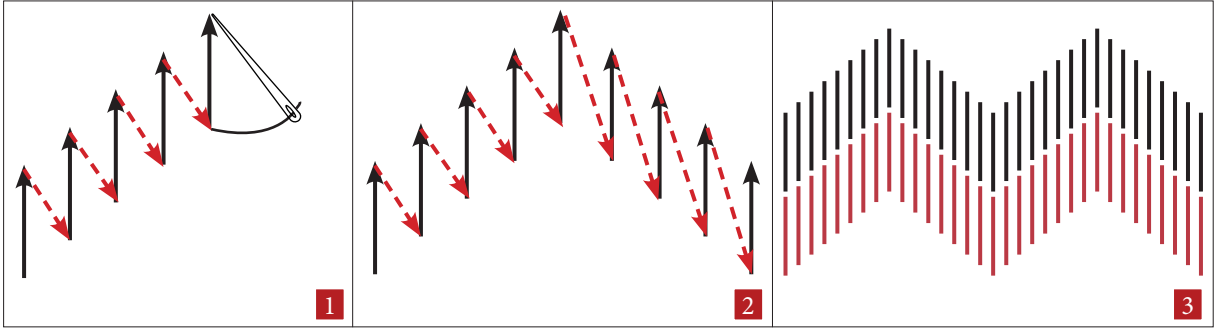
Görsel 6.61: Üçgen susma yapım aşamaları

Hesap İşi Antikası: İpliği sayılabilen kumaşlarda uygulanan ve hesap işi, Antep işi, kesme ve çekme ajurlarda sıkça kullanılan bir iğne tekniğidir. Görünümü "n" şeklindedir (Görsel 6.62). Delikli bir görünüm elde edilmek isteniyorsa iplik çekilerek uygulanabilir. Birden fazla sıra uygulanırsa desen oluşturulabilir. İşleme soldan sağa doğru uygulanmaktadır. Hesap işi, antikası karşılıklı iki sıra hâlinde uygulandığında **karşılaşmış antika**; gözenek olarak uygulandığında ise **gözenmiş antika** adını almaktadır.

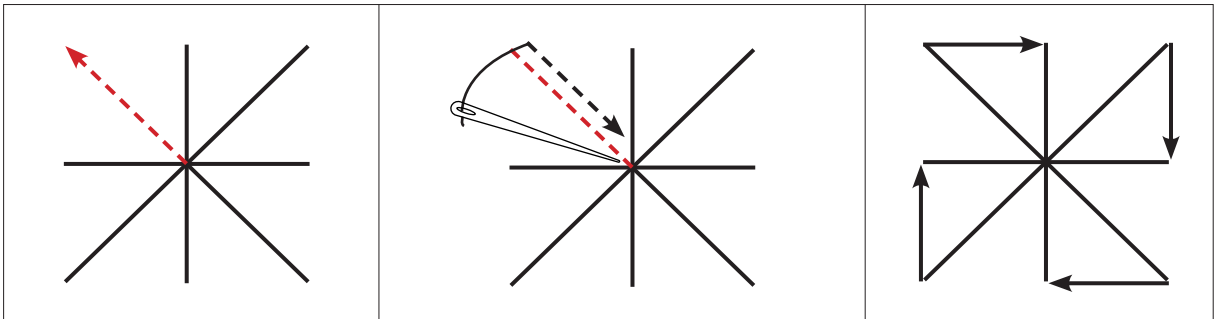
Görsel 6.62: Hesap işi antikası yapım aşamaları

Civankaşı: İpliği sayılabilen kumaşlarda, ince sarma tekniğinin zikzaklar hâlinde uygulanması ile oluşur (Görsel 6.63). Türk işi, hesap işi ve Antep işinin en önemli iğnelerindedir. Türk işinde büyük motiflerin içinin doldurulmasında, Antep işinde ve ajur çalışmalarında desen olarak, ayrıca Türk işi ve hesap işinde kenar suyu olarak tercih edilir. İplik ve sim ipliklerle renk tonlamalarına dikkat edilerek işlendiğinde son derece estetik ve şık görünüm elde edilebilir. Kullanılacak yere, desene ve isteğe uygun olarak iki ile beş sıra arasında uygulanabilir. Kolay bir teknik olmakla birlikte oldukça dikkat gerektiren ve zaman alan bir tekniktir.

Görsel 6.63: Civankaşı yapım aşamaları ve bitmiş görünümü

Ciğerdeldi: Ters ile düzü aynı görünümde olup hesap işinde oldukça sık kullanılan bir iğne tekniğidir. İpliği sayılabilen kumaşlarda uygulanan ciğerdeldi; özellikle desenlere estetik detaylar eklemek için çizilen puan, serpme, tohum, su vb. yerlerde ve üzüm salkımı, çiçek vb. motifleri işlemede kullanılır (Görsel 6.64).

Görsel 6.64: Ciğerdeldi yapım aşamaları

❖ Hesap İşi Teknikleri Uygulanırken Dikkat Edilecek Noktalar ❖

Hesap işi tekniği ile kaliteli, estetik bir ürün yapılabilmesi için dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Hesap işi iğne tekniklerini uygularken oldukça dikkatli ve sabırlı olunmalıdır.
- Desen hesap işi karakteri taşımalıdır.
- Hesap işi tekniğinde kullanacak desen, milimetrik veya kareli kâğıda çizilmelidir.
- Milimetrik veya kareli kâğıdın kare sayıları tespit edilmelidir.
- Desen, kâğıdın çizgileri takip edilerek çizilmelidir.
- Kompozisyon oluşturulurken kumaşın iplik sayısına dikkat edilmelidir.
- Desende renk uyumuna dikkat edilmelidir.
- Simetrik desenlerde renk, görünüm ve sayı aynı olmalıdır.
- Tekrar eden desenlerde aralık, başlama ve bitiş noktaları aynı olmalıdır.
- Hesap işi kumaşı ile işleme ipliği arasında renk uyumu olmalıdır.
- Hesap işi tekniğinde kullanacak kumaşın ipliği sayılabilir olmalıdır.
- İşlemeye başlamadan önce işleme kumaşı mutlaka ütülenmeli ve orta teyelleri alınmalıdır.
- El kasnağı kullanılmalıdır.
- Kumaş kasnağa doğru yerleştirilmelidir.
- Kumaş, kasnak bezinden çekilerek gerilmelidir.
- Kumaş gergin olmalıdır.
- İğne teknikleri işlem basamaklarına uygun olarak uygulanmalıdır.
- İğne kalınlığı kumaşa uygun olmalıdır.
- İplik boyları çok uzun kesilmemelidir.
- Kullanılan iplik pürüzsüz olmalıdır.
- Tarazlanan iplikler kullanılmamalıdır.
- Sim ipliğin boyu kısa tutulmalıdır.
- Gövdesi geniş sim iğnesi kullanılmalıdır.
- Sıyrılan sim iplik hemen değiştirilmelidir.
- İşleme teknikleri işlem basamaklarına uygun yapılmalıdır.
- İşleme sırasında iplik gerginliği normal olmalıdır.
- Civankaşı iğne tekniğinde renk tonlaması ile şık görünümler elde edilebilir.
- İşlemesi biten yerlerin kirlenmemesi için bu kısımlar kapatılmalıdır.
- İşlemenin tersi ile yüzü aynı olmalıdır.
- Ütüleme sırasında sim iplikle yapılan işlemlerin üzerine ütü basılmamalıdır.
- Ütü bezi kullanılmalıdır.
- Ütü yapılacak zemine havlu vb. malzeme konularak yumuşak zemin oluşturulmalıdır.
- Ütüleme işlemi, kumaşın tersinden ve yumuşak zeminde yapılmalıdır.
- Ütünün ısısı, kullanılan kumaş ve iplik özelliğine göre ayarlanmalıdır.

❖ **Amaç:** Hesap işi iğne tekniklerini uygulamak.

2. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede hesap işi iğne teknikleri uygulamasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Üzerine desen çizilmiş milimetrik veya kareli kâğıt, işlenecek kumaş, teyel ipliği, işleme iplikleri, sim iplik, sim iğnesi, toplu iğne, iplik kalınlığına uygun nakış iğneleri, yüksük, mezura, cetvel, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri, ütü, ütü bezi, ütü masası

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlik, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı işlemeye hazırlayınız.
5. Kumaşı kasnağa geriniz.
6. İhtiyaç var ise kumaşın kenarlarına kasnak bezlerini çarpma dikişi ile dikişiniz.
7. Düz hesap iğnesi tekniğini uygulayınız.
  - Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
  - İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak işlenecek kısmın dışından iğneyi kumaşa batırıp başlangıç noktasından iğneyi kumaşın yüzeyine çıkarınız.
  - Düz iplik yönünde üç iplik yukarı batınız.
  - İlk çıktığınız yerden sağa doğru üç iplik takip ederek iğneyi kumaşın üzerine çıkınız (Üstten düz, alttan verev şekil olmalıdır.).
  - Düz iplik takip ederek üç iplik yukarı batınız.
  - Aynı işlemleri istenilen sayıda tekrarlayınız.
- İğneyi, en son batılan yerin üç iplik altından çıkınız (Aynı dikeyin alt ucundan çıkılmalıdır.).
- Verev olarak soldaki dikey hattın üst ucuna batınız (Görsel 6.65).
- Bir soldaki dikey hattın alt ucundan çıkınız.
- Aynı işlemleri desen sayısı kadar tekrarlayınız.

Gidiş

Dönüş

Görsel 6.65: Düz hesap iğnesi

8. Gözeme tekniğini uygulayınız.
  - İki sıra düz hesap iğnesi tekniğini uygulayınız.
  - İki sıra arasından iğnenizi kumaşın yüzeyine çıkarınız.

6. Öğrenme Birimi

- Üç iplik alt, üç iplik üst olmak üzere motif boyunca oyulgama yapınız (Görsel 6.66).
- Dönüşte alttaki ipliklerin üzerinden, üstteki ipliklerin altından işleyerek gözeyiniz.
- İpliğinizi kumaşın altına geçiriniz.
- İpliklerinizi tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız.

Görsel 6.66: Gözenmiş düz hesap iğnesi

9. Verev hesap iğnesi tekniğini uygulayınız.

- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak işlenecek kısmın dışından iğneyi kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.

- Üç iplik yukarı batıp üç iplik sağdan çıkınız.
- Üç iplik yukarı batıp üç iplik sağdan çıkarak istenilen ölçüye kadar işleme devam ediniz.

Gidiş

- Son battığınız yerden üç iplik aşağıdan batınız.
- Üç iplik sola batınız.
- Son battığınız yerden üç iplik aşağıdan batınız.
- Üç iplik sola batınız.
- Aynı işlemleri desen sayısı kadar tekrarlayınız.
- Karşılaşmış olan iki verev hesap iğnesinin arasını gözeme yapınız.
- İpliği kumaşın altına geçiriniz.
- İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız (Görsel 6.67 ve 6.68).

Dönüş

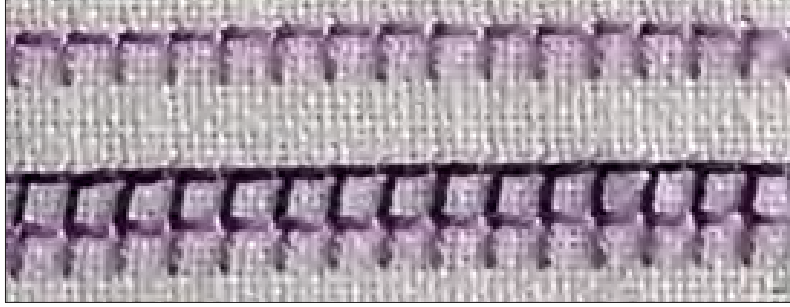
Görsel 6.67: Verev hesap iğnesi

Görsel 6.68: Gözenmiş verev hesap iğnesi

10. Hesap işi antikası iğne tekniğini uygulayınız.

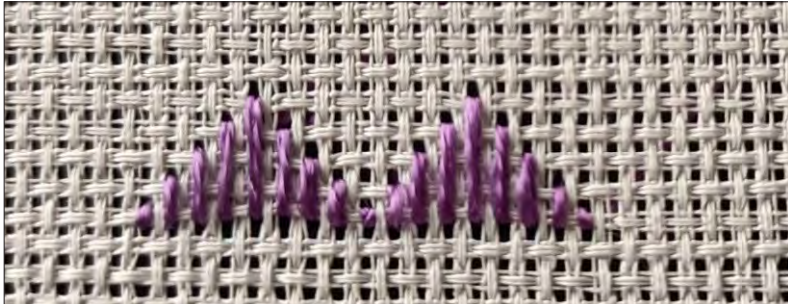
- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak işlenecek kısmın dışından iğneyi kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Üç iplik yukarıya batınız sağa doğru üç iplikten çıkınız.
- Üç iplik sola batınız.
- Üç iplik aşağı, üç iplik sağa sayarak iğneyi kumaşın üzerine çıkarınız.
- Üç iplik yukarı batınız ve sağa doğru üç iplikten çıkınız.
- İstenilen sayıya kadar devam ediniz (Görsel 6.69).
- İpliği kumaşın altına geçiriniz.
- İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız.

Görsel 6.69: Hesap işi antikası

11. Susma iğne tekniğini uygulayınız.

- Seçtiğiniz ipliği iğneyi geçiriniz.
- İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak işlenecek kısmın dışından iğneyi kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Bir iplik yukarı batarak başlangıç noktasının bir iplik yanından çıkınız.
- İki iplik yukarı batınız.
- Alttan aynı hizaya batıp yukarıya doğru birer arttırarak yan yana 5 sıra olacak şekilde işlemleri tekrarlayınız.
- Bir iplik sağa batınız.
- 5. sıradan sonra bir iplik eksilterek batınız.
- Son yapılandan bir iplik eksilterek desen sayısı kadar devam ediniz.
- İpliği kumaşın altına geçiriniz.
- İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız (Görsel 6.70).

Görsel 6.70: Üçgen susma

6. Öğrenme Birimi

12. Civan kaşı iğne tekniğini uygulayınız.

- Seçtiğiniz ipliği, iğneye geçiriniz.
  - İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak işlenecek kısmın dışından iğneyi kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
  - Düz iplik takip ederek üç iplik yukarıdan batınız.
  - İlk çıktığınız yerden bir iplik sağa, bir iplik yukarı sayınız ve iğneyi buradan kumaşın üzerine çıkarınız.
  - Düz iplik takip ederek üç iplik yukarıdan batınız.
  - Her yapılan dikey hattın alt ve üst uçlarından birer iplik yukarı kaydırarak yine üç iplikten işlemeye devam ediniz (Verev olarak yukarıya çıkan bir görünüm olmalıdır.).
  - İstenilen yükseklik kadar devam ediniz.
  - Son yapılan işlemin bir iplik altından çıkınız.
  - Üç iplik aşağıya batınız (Çıkış sırasını hizalayarak aynı sayıda iniş işlemlerini yapınız.).
  - "1. Sıra" işlem basamaklarını desen sayısı kadar tekrar ediniz.
1. Sıra
- 2, 3 ve 4. sırada "1. Sıra"nın ilk işlem basamağından ara vermeden başlayarak aynı işlemleri yapınız.
  - İpliği kumaşın altına geçiriniz.
  - İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız (Görsel 6.71).
- 2, 3 ve 4. Sıra

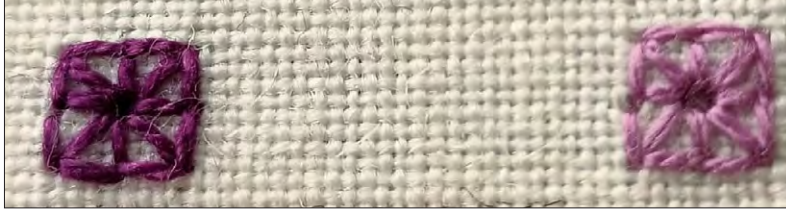

Görsel 6.71: Civan kaşı

13. Ciğerdeldi iğne tekniğini uygulayınız.

- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak işlenecek kısmın dışından iğneyi kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Düz iplik yönünde üç iplik sola batarak üç iplik sağdan ilk çıkılan noktadan çıkınız.
- Üç iplik aşağı, üç iplik sola doğru sayınız ve bu noktadan iğneyi batırarak ilk çıkılan noktadan çıkınız (Verev şekil olmalıdır.).
- Düz iplik yönünde çıktığınız noktanın üç iplik aşağısına ve üç iplik yukarısına batarak ilk çıkılan delikten çıkınız.
- Üç iplik sağa, üç iplik aşağıdan batarak ilk çıkılan noktadan çıkınız (Verev şekil olmalıdır.).

- Düz iplik yönünde çıktığınız noktanın üç iplik sağına batarak ilk çıkılan noktadan çıkınız.
- Düz iplik yönünde üç iplik yukarıya batarak ilk çıkılan noktadan çıkınız.
- Üç iplik sola, üç iplik yukarıya batıp sonra üç iplik aşağıdan çıkınız.
- Yaptığınız tekniklerin çevresini gözeyiniz.
- İpliği kumaşın altına geçiriniz.
- İpliği tutturunuz ve artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız (Görsel 6.72).

Görsel 6.72: Ciğerdeldi

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 2'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 2

"2. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
3. Kumaşı desen ve kumaş özelliğine uygun gerdi.		
4. Düz hesap iğnesi tekniğini uyguladı.		
5. Gözeme tekniğini uyguladı.		
6. Verev hesap iğnesi tekniğini uyguladı.		
7. Hesap işi antikası tekniğini uyguladı.		
8. Üçgen susma tekniğini uyguladı.		
9. Civan kaşı tekniğini uyguladı.		
10. Ciğerdeldi tekniğini uyguladı.		
11. İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmayı tamamladı.		
12. Kumaşa, işleme tekniğine ve kullanılan diğer malzemelere uygun ısı ile ürünü ütledi.		
13. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
14. Temiz ve düzenli çalıştı.		
15. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

6.3. HESAP İŞİ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ

Hesap işi iğne teknikleri ile oluşturulan motiflerin daha estetik görünmesi ve desende dengeli ve daha dolgun bir görünüm olması için yardımcı iğne teknikleri kullanılır. Yardımcı iğneler; desene, ürün özelliğine ve kullanılacak yere göre seçilir. Hesap işinde kullanılan yardımcı iğneler tel kırma, ajur, pul ve boncuk çalışmalarıdır.

Tel Kırma: Altın, gümüş veya pirinç gibi maddelerden elde edilen yassı teller, özel iğne ile işlenir. Desene, ışıltı ve estetik bir görünüm kazandırır. Hesap işinde sıklıkla tercih edilen yardımcı iğne tekniklerinden biridir. "+", "z" görünümünde iğnelerle kare susma şeklinde tel sarma uygulamalarının, motiflerin ara boşluklarına veya tüm yüzeye serpmeye, sıralı, sık, seyrek yerleştirildiği çok sayıda ürün vardır (Görsel 6.73).

Ajur: Hesap işinde ürünü süslemek amacı ile iğne tekniklerinin arasında ürünün iki kısa kenarında veya tüm çevresinde kenar suyu biçiminde ajur uygulamaları yapılır. Çekme ve kesme ajur teknikleri, bağlamalı veya sarma olarak uygulanır (Görsel 6.74).

Görsel 6.73: Motif araları tel kırma ile doldurulmuş işleme örneği

Görsel 6.74: Sarmalı çekme ajur tekniği kısa ve tüm kenar uygulama örnekleri

6.3.1. Kenar Temizleme Teknikleri

Hesap işi tekniği ile işlenen ürünün kenar temizleme teknikleri şunlardır:

- Köşe çevirme
- Kumaşın kenarını kıvrıp baskı dikişi yapma (Görsel 6.75)
- Kenarı yapılan su desenine baskı dikişi ile tutturma
- Antika yapma
- Tığ oyası yapma
- Tığ danteli yapma
- İğne oyası yapma
- Firkete oyası yapma (Görsel 6.76)
- Mekik oyası yapma
- Saçak bağlama (Görsel 6.77)
- Püskül yapma (Görsel 6.78)
- Makrome yapma (Görsel 6.79)

Görsel 6.75: Kenar kıvrılarak kenar temizleme

Görsel 6.76: Firkete oyası ile kenar temizleme

Görsel 6.77: Saçak bağlayarak kenar temizleme

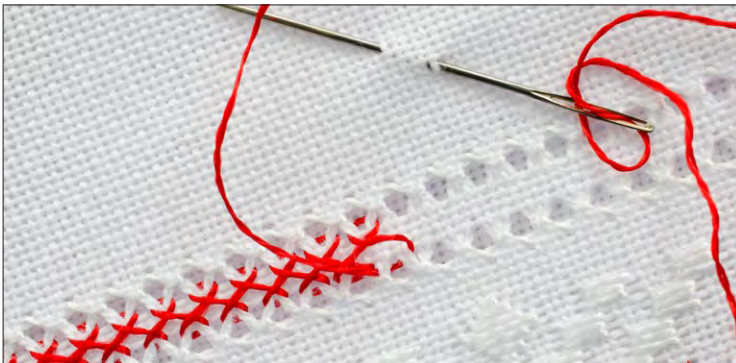

Görsel 6.78: Püskül yaparak kenar temizleme

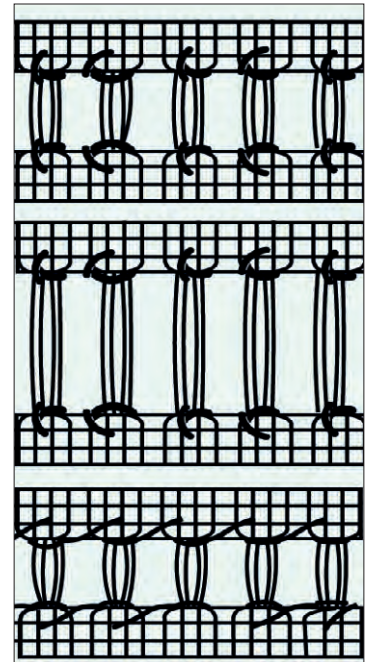

Görsel 6.79: Makrome ile kenar temizleme

Kenar temizleme tekniklerinden biri olan antikaların farklı uygulamaları vardır. Özellikle hesap işi ürünlerde, kenar temizleme baskı yeri olarak değişik antika süslemeleri uygulanır. Antikalar, iplik çekilmeden veya iplik çekilerek yapılır. İplik çekilerek yapılan antikalarda bir veya daha fazla iplik çekilip ajurlu bir görünüm elde edilir (Görsel 6.80). Antika uygulamalarına başlamadan önce çekilecek iplik sayısı, bağlama şekli vb. detayların belirlenip şematik olarak çizilmesi uygulama sırasında kolaylık sağlar (Görsel 6.81).

Görsel 6.80: İplik çekilerek yapılmış antika uygulaması

Görsel 6.81: Antika şema örnekleri

❖ **Amaç:** Hesap işi iğne tekniklerinden ürün oluşturup yardımcı iğne teknikleri ile tamamlamak.

3. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede hesap işi iğne tekniklerini uygulayıp yardımcı iğne teknikleri ile tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Üzerine desen çizilmiş milimetrik veya kareli kâğıt, işlenecek kumaş, teyel ipliği, işleme iplikleri, sim iplik, sim iğnesi, toplu iğne, iplik kalınlığına uygun nakış iğneleri, yüksük, tel, tel kırma iğnesi, çeşitli pul ve boncuklar, mezura, cetvel, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri, ütü, ütü bezi, ütü masası

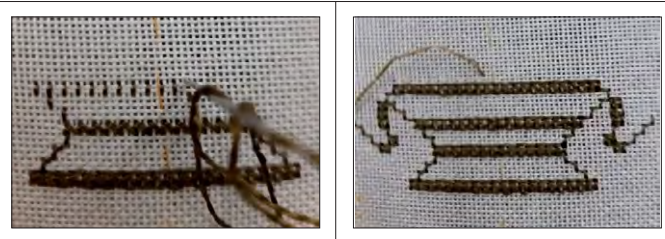
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlik, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Deseninizi milimetrik veya kareli kâğıda renkli olarak çiziniz (Görsel 6.82)

Görsel 6.82: Çizilmiş hesap işi deseni

5. 17 x 50 cm ölçülerinde kese kumaşı kesiniz.
6. Kumaşı işlemeye hazırlayınız.
7. İşleme kumaşını kasnağa geriniz.
8. İhtiyaç var ise kumaşın kenarlarına kasnak bezlerini çırpma dikişi ile dikişiniz.
9. Desenin saksı kısmına düz hesap iğnesi tekniğini uygulayarak doldurunuz (Görsel 6.83).
10. Gözeme tekniğini uygulayınız (Görsel 6.84).

Görsel 6.83: Düz hesap iğnesi yapım aşaması

Görsel 6.84: Gözenmiş düz hesap iğnesi

11. Desenin dal kısımlarına verev hesap iğnesi tekniğini uygulayınız (Görsel 6.85 ve 6.86).

Görsel 6.85: Verev hesap iğnesinin yapım aşaması

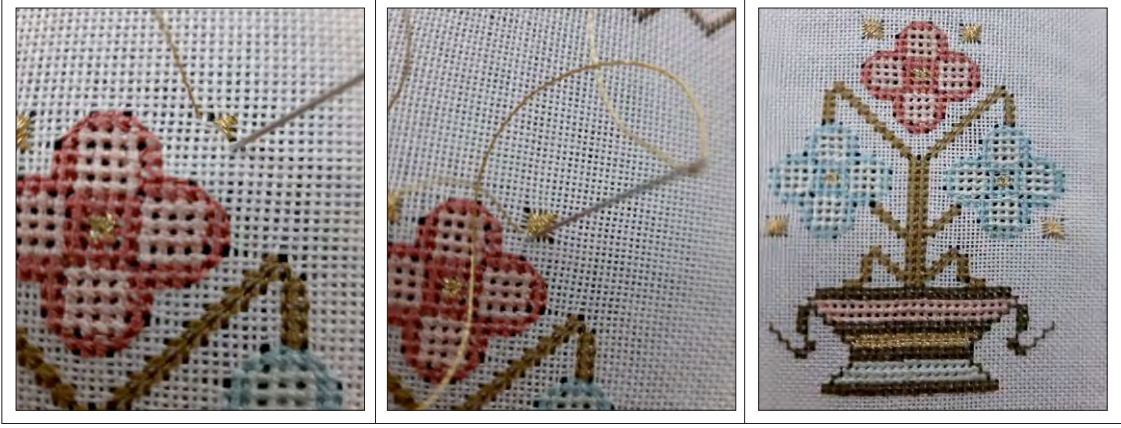
Görsel 6.86: Gözenmiş verev hesap iğnesi

12. Desenin çiçek kısımlarını düz hesap iğnesi tekniğiyle doldurunuz (Görsel 6.87).

Görsel 6.87: Düz hesap iğnesinin yapım aşamaları

13. Belirlenen noktalara susma tekniğini uygulayınız (Görsel 6.88).

Görsel 6.88: Susma tekniğinin yapım aşamaları ve tamamlanmış hâli

14. Desendeki çiçeklerin göbeğine çiğerdeldi iğne tekniğini uygulayınız (Görsel 6.89 ve 6.90).

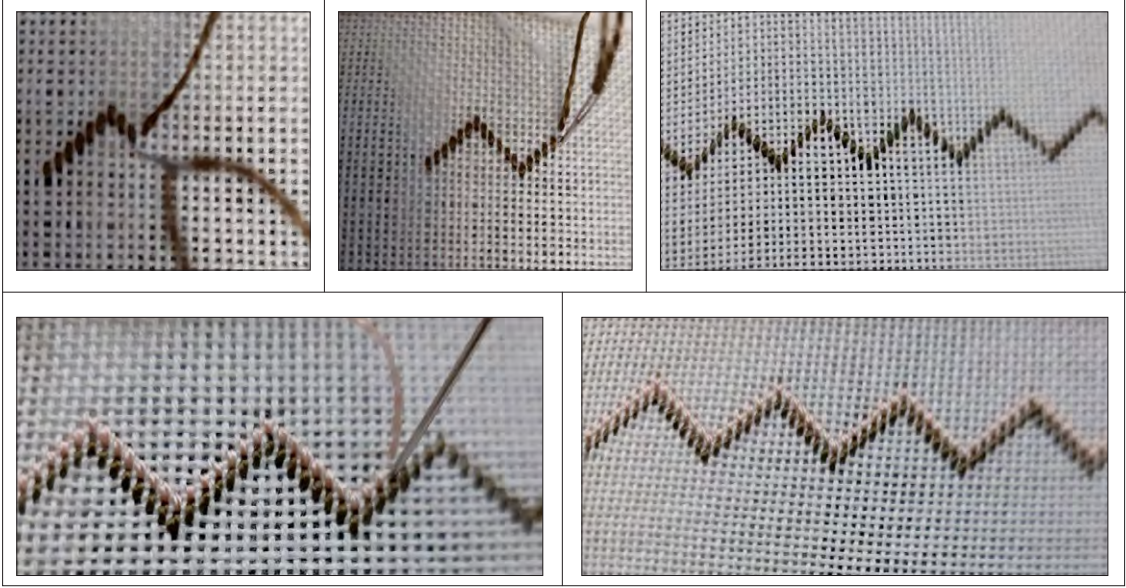

Görsel 6.89: Çiğerdeldi tekniğinin yapım aşamaları

Görsel 6.90: Tamamlanmış çiğerdeldi tekniği

15. Çiçek deseninin 5 cm üstüne üç sıra civankaşı tekniğini uygulayınız (Görsel 6.91).

Görsel 6.91: Civankaşı tekniğinin yapım aşamaları ve tamamlanmış hâli

16. Tel kırma tekniğini uygulayacağınız noktaları işaretleyiniz (Görsel 6.92).

17. Teli iğneye geçiriniz.

18. Artı tel kırma tekniğini uygulayınız (Görsel 6.93).

19. Teli, işlem bitiminde aşağı yukarı hareket ettirerek koparınız.

Görsel 6.92: Tel kırma noktalarının işaretlenmesi

Görsel 6.93: Tel kırma tekniği

6. Öğrenme Birimi

20. Parmağınızla telin üzerine basıp düzelterek çalışmayı tamamlayınız (Görsel 6.94).
21. Kesenin kenar temizleme işlemlerini yapınız.
22. Kumaşa, işleme tekniğine ve kullanılan diğer malzemelere uygun ısı ile ürünü ütüleyiniz.

Görsel 6.94: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 3'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 3

"3. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. 17 x 50 cm ölçülerinde kese kumaşı kesti.		
3. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
4. İşleme kumaşını kasmağa gerdi.		
5. Düz hesap iğnesi tekniğini uyguladı.		
6. Gözeme tekniğini uyguladı.		
7. Verev hesap iğnesi tekniğini uyguladı.		
8. Ciğerdeldi tekniğini uyguladı.		
9. Civankaşı tekniğini uyguladı.		
10. Susma tekniğini uyguladı.		
11. Tel kırma tekniğini uygulayacağı noktaları işaretledi.		
12. Tel kırma tekniğini uyguladı.		
13. Parmağıyla telin üzerine basıp düzelterek çalışmayı tamamladı.		
14. Kesenin kenar temizleme işlemlerini yaptı.		
15. Kumaşa, işleme tekniğine ve kullanılan diğer malzemelere uygun ısı ile ürünü ütüledi.		
16. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
17. Temiz ve düzenli çalıştı.		
18. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

6.3.2. Kalite Kontrol

Hesap iŖi tekniği ile iŖlenen ürünün kalite kontrolü yapılırken Ŗu noktalara dikkat edilmelidir:

- Ürün, tasarıma ve ölçüldirmeye uygun olmalıdır.
- İşleme eksikliği kontrol edilmelidir.
- İplikler, çekildiğinde sökölmemelidir.
- BaŖlangıç ve bitiŖ yerlerinde iplik temizliği yapılmıŖ olmalıdır.
- Üründe leke olmamalıdır.
- Ürün ütölöl olmalıdır.

Bütöl bu noktalara dikkat edilerek son kontroller yapılmalı, varsa eksikler giderilmelidir.

ETKİNLİK KUTUSU

**"Hesap İŖi Ürün Örnekleri" panosu hazırlayınız.
Verilen işlem basamaklarını takip ederek çalışmanızı tamamlayınız.**

1. Öğretmeninizle etkinlik tarihini belirleyiniz.
2. Pano hazırlama konusunda grup çalışması planlayınız.
3. Yakın çevrenizden, müzelerden veya genel ağdan hesap iŖi tekniği ile iŖlenmiŖ ürün örnekleri araştırınız.
4. Araştırma sonuçlarını fotoğraflayınız.
5. Ürün fotoğrafları ile kartela hazırlayınız.
6. Kartelaları sınıfta bir araya getiriniz.
7. Hazırlanan kartelaları sınıf panosunda sergileyiniz.

GENEL UYGULAMA

❖ **Amaç:** Hesap işi tekniği ile ürün çalışması yapmak.

Derecelendirme Ölçeğinde yer alan ölçütleri dikkate alarak hesap işi tekniği ile ürün çalışmasını tamamlayınız. Derecelendirme ölçeğinde, sonunda (*) işareti yer alan ölçütler kritik işlem adımlarıdır.

❖ **Önerilen Süre :** 16 ders saati

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

Sınıf	Numara	Ad Soyad	Değerlendirme Puanı				
			1: Çok zayıf	2: Zayıf	3: Orta	4: İyi	5: Çok iyi
ÖLÇÜTLER		PERFORMANS DÜZEYİ					
		1	2	3	4	5	
1.	Araç gereç hazırlığı yaptı.						
2.	Hesap işi tekniğine uygun deseni milimetrik kâğıda çizdi.						
3.	Kumaşı ürün ölçülerine uygun kesti.						
4.	Kumaşı işlemeye hazırladı.						
5.	Kumaşı düzgün gerdi.						
6.	Desen üzerinde düz hesap iğnesi tekniğini uyguladı. *						
7.	Desen üzerinde verev hesap iğnesi tekniğini uyguladı. *						
8.	Desen üzerinde hesap işi antıkası tekniğini uyguladı. *						
9.	Desen üzerinde susma tekniğini uyguladı. *						
10.	Desen üzerinde civan kaşı tekniğini uyguladı. *						
11.	Desen üzerinde çiğerdeldi tekniğini uyguladı. *						
12.	Desene uygun artı tel kırma yardımcı iğne tekniğini uyguladı.						
13.	İşlemesi tamamlanan ürünün kenar temizliğini yaptı.						
14.	Düğümleri gizleyerek işlemenin tersini temiz işledi.						
15.	İşlem bitiminde ürünün alt ve üst iplik temizliğini yaptı.						
16.	Kalite kontrolü yaparak varsa eksikleri düzeltti.						
17.	Tekniğe ve malzemeye uygun ısı ayarını yaparak ürünü ütiledi.						
18.	Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.						
19.	Temiz ve düzenli çalıştı.						
20.	İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.						

DEĞERLENDİRME

Derecelendirme ölçeğinin kullanımında dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Genel Uygulama, 100 tam puan üzerinden değerlendirilir.
- Değerlendirme puanı, toplam tablo puanının 5 ile çarpılması ile bulunur.
- Kritik adımları başarıyla tamamlayamayan öğrencinin ilgili adımları tekrar etmesi önerilir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME**A. Aşağıda verilen cümlelerin başındaki boşluğa cümle doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.**

1. ( ) Türk işleme sanatına ait birçok eser Pazırık Kurganı'nda bulunmuştur.
2. ( ) Türk nakışlarında desenler ışık, gölge ve perspektife uygun olarak çizilir.
3. ( ) Çizerek desen geçirme tekniği uygulanan hesap işinde desen, milimetrik kâğıda geçirilmelidir.
4. ( ) Balıksırtı tekniği, Türk işi ve hesap işinde kullanılan ortak iğne tekniğidir.
5. ( ) Hesap işi deseni ile kompozisyon oluşturulurken kumaşın iplik sayısına dikkat edilmelidir.
6. ( ) Hesap işinde asimetrik desenlerde renk, görünüm ve sayı aynı olmalıdır.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

7. Kompozisyon oluşturulurken kumaşın ..... sayısına dikkat edilmelidir.
8. Hesap işinde kullanılan kumaşın ipliği ..... olmalıdır.
9. Hesap işinde ..... desenlerin aralık, başlama ve bitiş noktaları aynı hizada olmalıdır.
10. Hesap işinde kullanılan sim ipliğin boyu ..... olmalıdır.
11. Hesap işinde tel kırma, ... ve pul boncuk işi yardımcı iğne tekniklerindedir.
12. İplik çekilerek yapılan antikalarda bir veya daha fazla iplik çekilip ..... bir görünüm elde edilir.
13. Antikaların ..... çizilmesi kolaylık sağlar.

C. Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.

14. Aşağıdakilerden hangisi ipliği sayılabilen kumaşlara uygulanan, tersi ve yüzü aynı görünüşte olan işleme tekniğidir?
  - A) Aplike
  - B) Beyaz iş
  - C) Dantel anglez
  - D) Hesap işi
  - E) Suzeni
15. Aşağıdakilerden hangisi hesap işinde kullanılan kumaşlardan değildir?
  - A) Ehramlık kumaş
  - B) Rize keteni
  - C) Şile bezi
  - D) Tafta
  - E) Yün tela
16. Aşağıdakilerden hangisi hesap işi iğne tekniklerinden biri değildir?
  - A) Ciğerdeldi
  - B) Civankaşı
  - C) Muşabak
  - D) Susma
  - E) Verev hesap iğnesi

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

17. Görünüşü N şeklinde olan tersi ve yüzü aynı görünümlü iğne tekniği aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Hasır iğne
  - B) Mürver
  - C) Düz hesap iğnesi
  - D) Verev hesap iğnesi
  - E) Antika
18. İpliği sayılabilen kumaşlarda, ince sarma tekniğinin zikzaklar hâlinde uygulanması ile oluşan teknik aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Civankaşı
  - B) Gözeme
  - C) Susma
  - D) Pesent
  - E) Türk ajuru
19. Aşağıdakilerden hangisi hesap işinde kullanılan desen geçirme tekniklerindedir?
- A) Çizerek
  - B) Delerek
  - C) Kalıp ile
  - D) Sayarak
  - E) Şablon ile
20. Aşağıdakilerden hangisi hesap işi ve Türk işi arasındaki farklardan biri değildir?
- A) Hesap işinde sayılarak yapılmaya uygun desenler, Türk işinde ise sayılmaya uygun olmayan desenler de kullanılır.
  - B) Hesap işinde sayarak desen geçirme tekniği, Türk işinde kumaş ve desen özelliğine uygun desen geçirme tekniklerinden biri kullanılır.
  - C) Hesap işinde kullanılacak kumaşın atkı, çözgü ipliklerinin farklı kalınlıkta ve sıklıkta olmasına dikkat edilirken Türk işinde atkı, çözgü iplikleri aynı kalınlıkta ve sıklıkta olmalıdır.
  - D) Hesap işinde iğne teknikleri sayılarak uygulanırken Türk işinde teknikler çizilerek de uygulanabilir.
  - E) Hesap işinde başlama ve bitiş noktalarının aynı hizada olması için teyel kullanılırken Türk işinde teyel kullanılmayabilir.

7. ÖĞRENME BİRİMİ

ELDE TÜRK İŞİ

KONULAR

- 7.1. ELDE TÜRK İŞİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ
- 7.2. ELDE TÜRK İŞİ TEKNİKLERİ
- 7.3. ELDE AJUR
- 7.4. ELDE TÜRK İŞİ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ

7.1. ELDE TÜRK İŞİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ

Millî işlemlerimizden biri olan Türk işinin geçmişi yüzyıllar öncesine dayanır. Önceleri boş zamanı değerlendirmek, kullanılan giysi ve eşyaları süslemek amacıyla başlayıp zamanla gösteriş ve beceri göstergesi olmuştur. Osmanlı zamanında gelişmeye başlamış, sarayın işlemeli giysi ve ürünlere verdiği değer sayesinde önemini artırmış, bir kültür mirası ve ekonomik güç olmuştur. Türkiye ve Avrupa'da bulunan birçok müzede ve koleksiyonerlerde Türk işi teknikleri ile üretilmiş sayısız örnek vardır (Görsel 7.1).

Görsel 7.1: Türk işi yağlık

7.1.1. Türk İşi İğne Tekniklerinin Uygulandığı Yerler

Türk işi iğne tekniklerinin eski işlemlerde çoğunlukla uçkur (Görsel 7.2), yağlık, çevre (Görsel 7.3), peşkir (Görsel 7.4), kese, mendil, elbise, seccade, çeşitli örtüler vb. ürünlere uygulandığı görülür.

Görsel 7.2: Uçkur

Görsel 7.3: Çevre

Görsel 7.4: Peşkir

Türk işi iğne tekniklerinin uygulandığı alanlar şunlardır:

Giyim Süslemeleri: Fantezi elbiseler, gelinlik, pantolon, bluz, gömlek, ceket, kaban vb.

Tamamlayıcı Aksesuarlar: Çanta, cüzdan, kese, ayakkabı, kemer, eşarp, namaz başörtüsü, şal, etol, duvak, mendil, fular, gözlük kılıfı, şapka, bere, atkı, takı vb.

Ev Dekorasyonu: Portre, tablo, çiçek, Abajur, pano, kitap-albüm kapakları, dekoratif kutu, tepsi vb. (Görsel 7.5, 7.6 ve 7.7)

Ev Tekstili: Yatak odası takımları, salon takımları, çeşitli kırlent, bohça, şase, seccade, ranır vb. dekoratif örtüler (Görsel 7.8 ve 7.9)

Görsel 7.5: Cüzdan

Görsel 7.6: Pano

Görsel 7.7: Pano

Görsel 7.8: Ranır

Görsel 7.9: Ranır

7.1.2. Türk İşinin Desen Özelliği

Türk işi tekniği ile üretilmiş ürünlerde desen olarak öncelikle bitkisel kaynaklardan yararlandığı, zamanla doğada görülen ve beğenilen canlı cansız her varlığın stilize edilip kullanıldığı görülür. Ayrıca geometrik şekillerin bir arada kullanılması ile oluşturulan desenler de mevcuttur. Bitkisel, hayvansal, mimari, yazılı ve geometrik şekiller, nesne ve figürlerden oluşan desenler tek başına veya bir arada kullanılmıştır.

Müzelerde sergilenen Türk işi ürünlerinde gözlenen desen örnekleri şöyledir:

Nesneler: Fiyonk, vazo, kandil, ibrik, saksı, gemi, tekne, hançer vb. (Görsel 7.10)

Görsel 7.10: Nesneli desen örneği

7. Öğrenme Birimi

Bitkisel Motifler: Doğada görülen ve beğenilen hemen hemen her bitkinin aslına yakın veya stilize edilerek uygulandığı gözlenir (Görsel 7.11 ve 7.12). Bunlar; çiçek, yaprak, dal, tomurcuk, karanfil (Görsel 7.13), gül, nar çiçeği (Görsel 7.14), mine çiçeği, papatya, üzüm salkımı, nar, karpuz, irili ufaklı, gerçek ve stilize yapraklar, selvi, söğüt, çam vb. bitkilere aittir (Görsel 7.15).

Hayvan Motifleri: Kelebek, kuş vb.

Mimari Ögeler: Sütun, kemer, çadır, cami, minare, şadırvan vb. yer aldığı somut konulu desenler (Görsel 7.15)

Görsel 7.11: Bitkisel desen

Görsel 7.12: Stilize yapraklı bitkisel desen

Görsel 7.13: Karanfil deseni

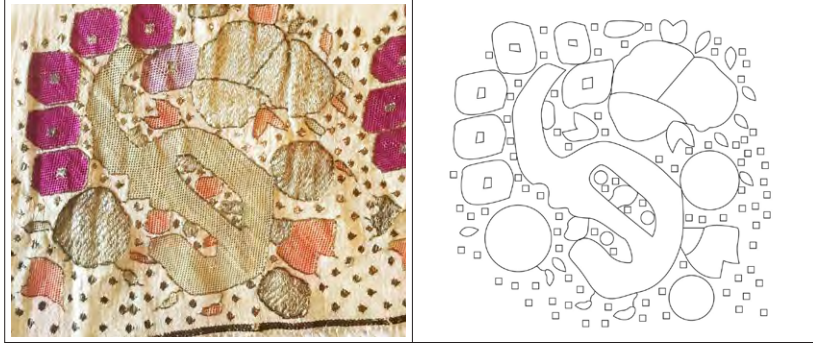

Görsel 7.14: Nar çiçeği deseni

Görsel 7.15: Bitkisel ve mimari öğelerden oluşan uçkur

Kare, dikdörtgen, yıldız, daire vb. geometrik şekiller, stilize yaprak ve çiçeklerden oluşan desen örnekleri görülür (Görsel 7.16 ve 7.17). Bu motifler işlemelerde tek başına kullanılmakla birlikte birkaç tanesi bir araya getirilerek oluşturulan saksıda çiçek, vazoda çiçek, mimari, bitkisel peyzaj vb. konulu karma desenler de kullanılmıştır (Görsel 7.18 ve 7.19).

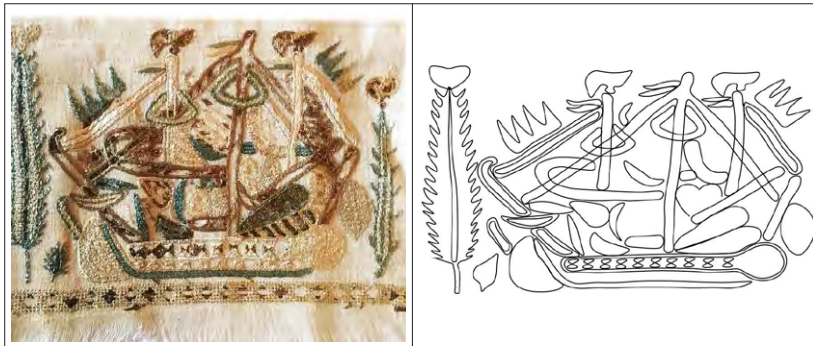
Görsel 7.16: Stilize ve geometrik desen

Görsel 7.17: Bitkisel ve geometrik desen

Görsel 7.18: Ağaç, dal, çiçek ve çadır içeren karma desen ve çizimi

Görsel 7.19: Ağaç, geometrik şekil, yelkenli içeren karma desen ve çizimi

7. Öğrenme Birimi

Türk işi tekniğinin en belirgin desen özelliği çeşitli çiçek ve yaprakların etrafının ince, zarif, kıvrak çizgilerle çevrilmesidir. Çiçeklerin çevresinde ve dallarda kullanılan kıvrak çizgiler çoğunlukla çift kat çizilip içi doldurularak dolgulu sarma tekniği, tasarıma göre sim iplik veya tel kullanılarak (Görsel 7.20 ve 7.21) verev sarma ya da balıksırtı tekniği ile işlenir.

Görsel 7.20: Sim iplikle dolgulu sarma yapılmış örnek

Görsel 7.21: Tel ile sarma yapılmış örnek

Deseni daha belirgin hâle getirmek için çiçekte kullanılan en koyu ton veya siyah renkle gözeme tekniği uygulanan işlemler (Görsel 7.22), desenin boşluklarının tel ile (Görsel 7.23) doldurulduğu örnekler vardır.

Görsel 7.22: Siyah renk ile gözeme örneği

Görsel 7.23: Boşlukları tel ile doldurulmuş örnek

Türk işinde tek renk veya materyalle işlenen yani tamamen sim iplik, sırma, tel vb. ile işlenmiş ürün örnekleri de mevcuttur (Görsel 7.24 ve 7.25).

Görsel 7.24: Tel ile işlenmiş Türk işi deseni

Görsel 7.25: Sim iplik ile işlenmiş Türk işi deseni

Perspektife uymayan aynı çiçeğin yapraklarının yanında farklı yapraklar bulunan veya yaprak içine minik çiçeklerin, değişik şekillerin yerleştirildiği desenler de vardır (Görsel 7.26).

Görsel 7.26: Yaprak içine şekil yerleştirilmiş desen örneği

7.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar

Türk işi desen tasarımında genellikle eski işlemlerin birebir aynısı, benzeri veya modernizasyon yöntemi ile oluşturulmuş yeni desenler kullanılır. Bire bir çizim veya modernizasyon yönteminde eğer işleme üzerinden çizim yapılacak ise önce şeffaf bir naylon veya asetat kâğıdı işleme üzerine yerleştirilip sabitlenir. Bu sırada işlemeye zarar vermemek için iğne benzeri materyaller yerine bant veya kumaş tutucular tercih edilmelidir.

Bire bir desen hazırlığında şeffaf naylona çizilen desen, sonrasında parşömen veya aydıngeçir kâğıda geçirilir. Daha sonra desen, gerekli görülen düzeltmeler yapılarak işlemeye hazırlanır. Resim üzerinden bire bir desen çizilecekse şeffaf naylona geçirme aşaması atlanır, diğer işlemler aynen uygulanır.

Modernizasyon yönteminde, eski bir işlemin kendisi veya görseli olmalıdır. İşlemin veya görselin üzerinden şeffaf naylona çizilen desen, parşömen veya aydıngeçir kâğıda geçirilir. Kişinin zevkine, ürüne, kullanılan malzemeye ve ihtiyaca göre yeniden yorumlanarak yeni bir desen tasarlanır. Renklendirme, orijinal hâline bağlı kalınarak ya da kişinin zevkine göre yapılabilir. Türk işi iğne teknikleri işleme kumaşına ve desene göre çizilerek, sayılarak veya şekline göre uygulanabilir. Bu nedenle desen çizim aşamasında desenin hangi detayında hangi teknik ve rengin kullanılacağı önceden belirlenmelidir. Çiçeğin çevresinde ve dallarda dolgulu sarma tekniği uygulanacak yerler eşit aralıklı, çift hatlı ve düzgün çizilmelidir.

Türk işinde desen hazırlanırken kullanılacak araç gereç; eski işleme örnekleri veya fotoğrafları, parşömen kâğıdı, aydıngeçir kâğıdı, mulaj kâğıdı, kalemler (2B, H, HB), kalem açacağı, silgi, mezura, cetvel, toplu iğne, bant, asetat, şeffaf naylondur.

Türk işi deseni tasarlanırken faydalanılan kaynaklar şunlardır:

- Türk işi tekniği uygulanmış eski işleme örnekleri
- Tarihi eserler ve müzeler
- Doğada bulunan örnekler (çiçek, kuş, ağaç, manzara vb.)
- Mimari yapılar
- Koleksiyonlar
- Desen kitapları
- Geometrik şekiller (kare, dikdörtgen, üçgen, çokgen, baklava, yıldız vb.)

7.1.4. Türk İşi Deseninde Kompozisyon Özellikleri

Türk işinde desen kompozisyonu, tıpkı hesap işi gibi ana motif ve kenar suyu olmak üzere iki gruptur. Ana motif ve kenar suyu desenlerinin geometrik biçimlere uygun olarak simetrik, asimetrik, buket, ters ve düz "C" ya da "S" kıvrımlı vb. şekilde tasarlandığı görülür (Görsel 7.27, 7.28, 7.29, 7.30 ve 7.31).

Görsel 7.27: Kare biçim simetrik desen işleme örneği ve çizimi

Görsel 7.28: Dikdörtgen biçim asimetrik desen işleme örneği ve çizimi

Görsel 7.29: Dikdörtgen biçim buket yerleşimli desen işleme örneği ve çizimi

Görsel 7.30: Dikdörtgen biçim "C" yerleşimli desen işleme örneği ve çizimi

Görsel 7.31: Dikdörtgen biçim ters "S" yerleşimli desen işleme örneği ve çizimi

Türk işinde ana motiflerin ürün üzerine yerleşim kompozisyonları, dikdörtgen biçimli ürünlerde kısa kenarlara yerleştirilir (Görsel 7.32). Kare biçimli ürünlerde ise çoğunlukla köşeden merkeze (dıştan içe) veya merkezden dışarıya (içten dışa) tasarımların tercih edildiği görülür (Görsel 7.33). Yerleşimler hem dikdörtgen örtülerde hem de kare örtülerde bağlantılı, atlamalı ve düzgün sıralamalar şeklinde tasarlanırlar (Görsel 7.34). Ayrıca serbest şekilde motif yerleştirilmiş ürün örnekleri de mevcuttur. Ana motif yerleşimlerinde tek motif (Görsel 7.35) kullanılan düzenlemeler de vardır.

Görsel 7.32: Kısa kenara aralıklı, düzgün sıralamalı kompozisyon

Görsel 7.33: Kısa kenara bağlantılı, düzgün sıralamalı kompozisyon

Görsel 7.34: Kare ürün köşeden merkeze kompozisyon

Görsel 7.35: Tek ana motifli kompozisyon

7. Öğrenme Birimi

Kenar sularında genellikle ana motifte bulunan küçük parçalardan veya geometrik şekillerden tasarlanmış bağlantılı, düzgün ve atlamalı sıralamalı yerleşimler, muşabak, mürver, sarma, balıksırtı, hasır iğne, civankaşı vb. tekniklerden oluşmuş geometrik düzenlemeler, bağlamalı veya sarma yapılmış kesme ve çekme ajurlar kullanılır. Hem desen hem de iğne tekniklerinin düz sıra hâlinde olduğu kenar suyu tasarımları da vardır (Görsel 7.36, 7.37, 7.38 ve 7.39).

Görsel 7.36: Ana motif ve ona benzer minik parçalardan tasarlanmış bağlantılı sıralamalı kenar suyu

Görsel 7.37: Sarma tekniği ile çekme ajurlu kenar suyu

Görsel 7.38: Mürver tekniği ile oluşturulmuş kenar suyu

Görsel 7.39: Desen ve düz sarma tekniğinin birlikte kullanıldığı kenar suyu

7.1.5. Çizilen Deseni Kumaşa Geçirme ve Germe

İşleme yapılacak kumaş, desen geçirilmeden önce işlemeye hazırlanıp işaret ve orta teyelleri alınmalıdır. İğne tekniklerinin çizilerek işlenmesi durumunda kullanılacak kalemin ucu ince, silinebilir veya uçucu özellikte olmalıdır. Teknik basamakları tek hamlede, belirgin ve eşit aralıklı çizilmelidir. Aksi hâlde kirli ve karışık bir görünüm olur ve iğne tekniği doğru işlem basamakları ile uygulanamaz. Desen geçirmede kullanılan araç gereç şunlardır:

- İşleme için seçilen desen
- Parşömen kâğıdı
- Mulaj kâğıdı
- Kalemler (2B, H, HB, uçucu kalem)
- Nakış makarası
- Dikiş iğnesi
- Toplu iğne
- Silgi
- Kalemtraş
- Mezura
- Cetvel
- Ütü ve ütü masası

Deseni kumaşa geçirmek için kumaş rengi ve özelliği dikkate alınıp uygun olan desen geçirme yöntemi seçilmelidir. Türk işi tekniğinde kullanılan desen geçirme teknikleri şunlardır:

- Ütü ile transfer
- Teyelleyerek desen geçirme
- Kopya kâğıdı ile desen geçirme
- Sabun kalem ile desen geçirme
- Uçan kalem ile çizim yapma
- Desenin tersinden çizme
- Delerek desen geçirme
- Deseni kumaşın altına yerleştirerek çizme
- Işıklı masa ile desen geçirme

Kumaşı Germe

Türk işi iğne tekniklerini daha düzgün, doğru, kolay ve net görünümlü işlemek için işleme kumaşı kasnak veya gergef ile gerilir. Kasnak ile germe, genellikle küçük boyutlu ürünlerde; gergef ile germe, büyük boyutlu ve aynı anda birkaç kişinin uygulama yapması gereken durumlarda kullanılır. Germe işleminde kumaşın en ve boy ipliklerinin dikkate alınıp esneme gibi durumların önlenmesi gerekir.

❖ **Amaç:** Eski işleme resimlerinden yararlanılarak Türk işi deseni tasarlamak.

1. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede eski işleme resimlerinden Türk işi deseni tasarımını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Eski işleme desen resimleri, parşömen kâğıdı, aydınır kâğıdı, kalem, silgi, kalem açacağı, cetvel, bant, kuru kalem boyaları

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlik, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Eski işlemleri, müzeleri, desen kitaplarını ve geometrik şekilleri, doğada bulunan bitki, hayvan vb.lerini araştırınız.
5. Desen hazırlayacağınız resmi seçiniz (Görsel 7.40).

Görsel 7.40: Eski işleme örneği

6. İşleme resminin üzerine parşömen veya aydınır kâğıdını yerleştirip bant ile sabitleyiniz.
7. Deseni çiziniz (Görsel 7.41).
8. Deseni renklendiriniz (Görsel 7.42).

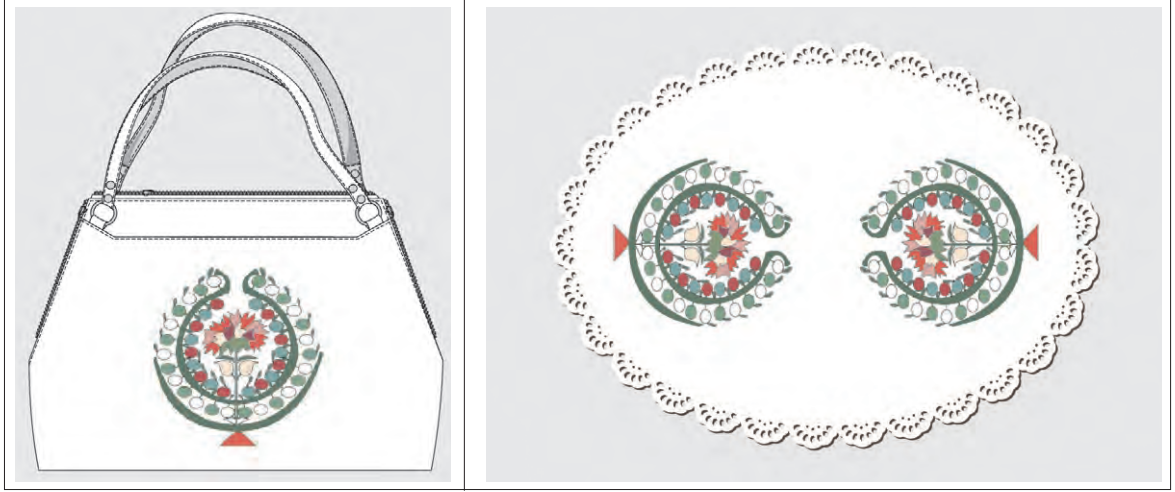

Görsel 7.41: Çizilmiş desen

Görsel 7.42: Renklendirilmiş desen

9. Çizdiğiniz desen ile yapılacak ürüne uygun kompozisyon oluşturunuz (Görsel 7.43).

Görsel 7.43: Ürün kompozisyonları

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 1'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 1

"1. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

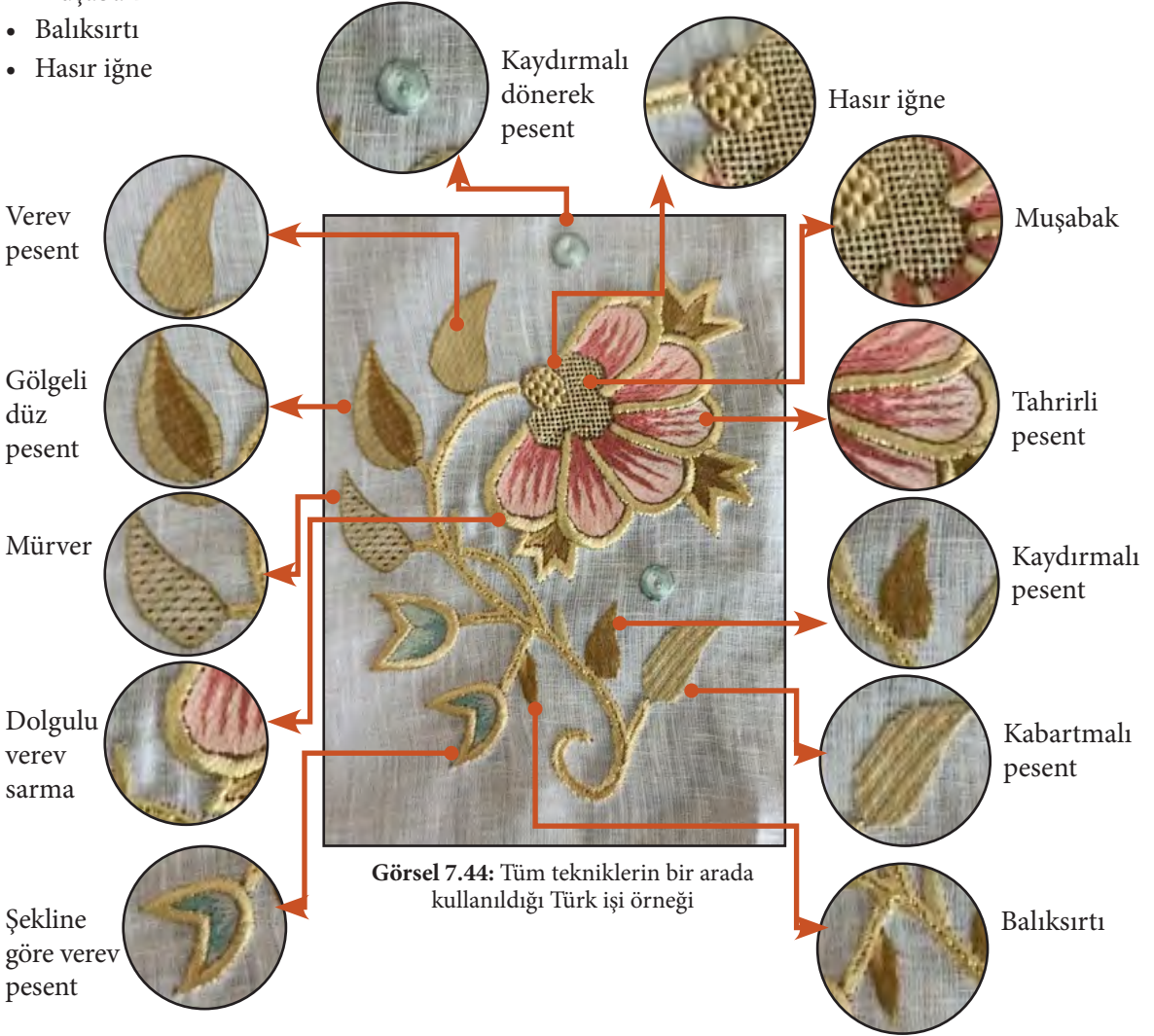
ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Desen tasarımı için örnekler araştırdı.		
3. Desen hazırlayacağı resmi seçti.		
4. İşleme resminin üzerine parşömen kâğıdını yerleştirip bant ile sabitledi.		
5. Deseni çizdi.		
6. Deseni yapılacak ürüne uygun kompozisyon oluşturacak biçimde çizdi.		
7. Deseni renklendirdi.		
8. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
9. Temiz ve düzenli çalıştı.		
10. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

7.2. ELDE TÜRK İŞİ TEKNİKLERİ

Türk işi iğne teknikleri sayılarak, çizilerek ve şekline uygun yönlendirmeli olarak uygulanır. Desende, bu uygulamalardan sadece bir tanesi uygulanabileceği gibi aynı desenin farklı yerlerinde farklı uygulamalar da yapılabilir. Örneğin dallar, şekline göre yönlendirilmiş balıksırtı tekniği ile çiçekler, muşabak tekniğinin sayılarak yapılması ile yapraklar ise çizilerek mürver ve şekline göre düz, verev tahrilli pesent teknikleri ile işlenebilir (Görsel 7.44). Önemli olan işlemeye başlamadan önce bu tekniklere ve yapılış yöntemlerine karar vermiş olmaktır. Kumaş seçimi de bu doğrultuda yapılmalıdır. Türk işi iğne teknikleri şunlardır:

- Pesent (düz, verev, gölgeli, tahrilli, dönerek vb.)
- Sarma (dolgulu, dolgusuz, düz, verev vb.)
- Mürver
- Muşabak
- Balıksırtı
- Hasır iğne

7.2.1. Kullanılan Kumaşlar

Türk işi, birçok kumaşa uygulanabilir. Türk işinde kumaş seçimi, işleme tekniklerini uygulama açısından önem taşır. Özellikle sayılarak yapılan işleme tekniğinin uygulanacağı durumlarda ipliği sayılabilen, sim iplik kullanılan işlemlerde simi zedelemeyen, tel kullanılan işlemlerde ise tele dayanıklı kumaş tercih edilmelidir.

Türk işinde kullanılan kumaşlar tablo 7.1 sınıflandırılmıştır.

Tablo 7.1: Türk İşi Tekniğinin Uygulandığı Kumaşların Sınıflandırılması

Bitkisel Elyaflı Kumaşlar	Hayvansal Elyaflı Kumaşlar	Sentetik Kumaşlar
Keten Kumaşlar <ul style="list-style-type: none"> • Keten kumaşlar • Ayancık keteni • Rize keteni • Bursa keteni • Diğer el dokumaları 	İpekli Kumaşlar <ul style="list-style-type: none"> • İpek • Ödemiş ipeği • Gaziantep kutnu kumaşı • Tafta • Saten • Krepdemur • Jorjet vb. 	<ul style="list-style-type: none"> • Viskon • Tergal • Terilen
Pamuklu Kumaşlar <ul style="list-style-type: none"> • Tokat bezi • İzmit bezi • Kastamonu bezi • Şile bezi • Denizli bezi • Manisa bezi vb. 	Yünlü Kumaşlar <ul style="list-style-type: none"> • Yünlü • Yün tela • Alpaka • Ehramlık kumaş 	

Kumaşın Rengi: Çizilerek yapılan Türk işi tekniğindeki uygulamalarda, yapılacak ürüne ve isteğe göre her renk kumaş kullanılabilir. Önemli olan kumaş rengi ile işleme yapılacak iplik tonlarının uyumlu olmasıdır ancak sayılarak Türk işi uygulamaları yapıldığında kolay sayılabilmesi ve gözü yormaması açısından açık renk kumaşlar tercih edilmelidir. Zemin kumaş rengi olarak doğal dokuma renkleri olan kırık beyaz, ekru, krem, bej ve vizon renkleri işleme rahatlığı, dekorasyon uyumu ve desen renklerinin daha belirgin olması açısından idealdir.

7.2.2. Türk İşinin İşlenmesinde Kullanılan Araç Gereç

Kumaş işleme hazırlığında işleme kumaşı, kumaş makası, desen, cetvel, mezür, makas, dikiş iğnesi, toplu iğne, teyel ipliği, ütü, ütü masası vb. kullanılır.

İşleme sırasında nakış makası, dikiş iğnesi, nakış iğnesi, tel kırma iğnesi, toplu iğneler, el kasnağı, (vidalı, vidasız veya ayaklı) gergef, kasnak bezleri, dikiş yüksüğü kullanılır.

Kullanılan başlıca iplik çeşitleri; çamaşır ipeği, floş, muline, koton, kuka, pamukaki, ibrişim, sim, sırma ve teldir.

7.2.3. Türk İş Tekniklerini Uygulama

Türk işi, iplikleri sayılabilen veya sayılamayan ince, kalın, makine veya el dokuması kumaşlara renkli iplikler, sim iplik ve tel ile işlenen, deseni çizilerek geçirilen geleneksel Türk nakışdır. Türk işi tekniği çizilerek ve sayılarak, hem sayılarak hem çizilerek yapılan tekniklerle uygulanır.

7. Öğrenme Birimi

Türk işi tekniğinin en belirgin özelliği işlemede kullanılan pesent tekniğidir. Türk işinde sıklıkla kullanılan pesent çeşitleri düz, verev, gölgeli, tahrilli ve dönerek pesenttir (Görsel 7.45, 7.46 ve 7.47). Bunların dışında özellikle müzelerde bulunan yatak örtüsü, minder vb. eserlerde görülen yüzeysel pesent ve yine müzelerde bulunan Türk işi örtülerde rastlanan kaydırmalı pesent teknikleri de mevcuttur. Ayrıca Türk işi uygulamalarında yer verilen kabartmalı pesent, yönüne verev pesent, kaydırmalı dönerek pesent ve güğümcü düğümü (düz muşabak) teknikleri işlemlere farklı ve şık bir görünüm katmaktadır (Görsel 7.48, 7.49, 7.50 ve 7.51).

Görsel 7.45: Yüzeysel pesent

Görsel 7.46: Kaydırmalı pesent

Görsel 7.47: Yönüne verev pesent

Görsel 7.48: Kabartmalı pesent

Görsel 7.49: Kaydırmalı dönerek pesent

Görsel 7.50: Güğümcü düğümü yapım aşaması

Görsel 7.51: Güğümcü düğümü

Sarma, birçok işleme çeşidinde olduğu gibi Türk işinde de sıklıkla tercih edilen tekniklerdendir. Dolgulu veya dolgusuz yapılı (Görsel 7.52). Yeni geliştirilen ve içten dışa doğru verev bir sarma oluşturularak yapılan salyangoz sarma tekniği (Görsel 7.53) ve birkaç kat koton ipliğin düz sarma tekniği kullanılarak yapılan tel sarma günümüz işlemlerine farklılık katan diğer sarma türleridir.

Görsel 7.52: Dolgulu tel sarma

Görsel 7.53: Salyangoz sarma

Türk işinde uygulanan klasik teknikler mürver, muşabak, balıksırtı, hasır iğne vb. olarak sıralanır. Ayrıca çiçek, yaprak vb. içi doldurulan desenlerin dış kenarlarında gözeme tekniği oldukça sık tercih edilir.

Düz Pesent

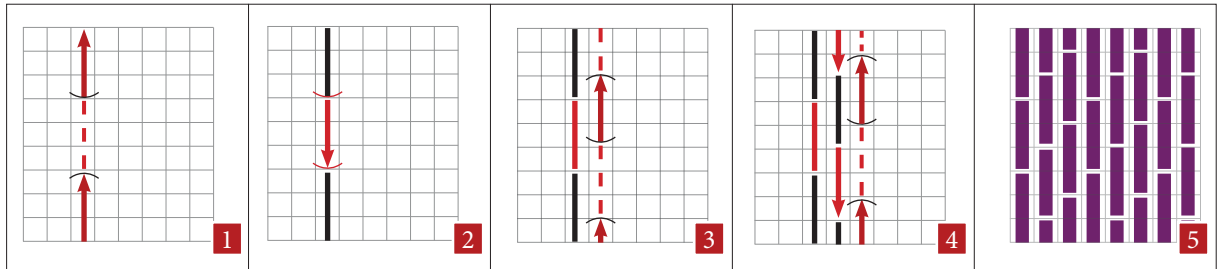
Tersi ve yüzü aynı olan düz pesent kumaşın düz ipliği takip edilerek veya şekle göre düz çizgiler çizilerek uygulanabilir (Görsel 7.54). Seyrek dokunuşlu sayılabilen kumaşlarda düz ipliği sayılarak, sık dokunuşlu kumaşlarda ise desenin içi düz şekilde kurşun kalem ile hafif çizilerek işlenir. Kenar gözemesi yapıldıktan sonra düz pesent tekniği işlenmeye başlanır. Düz pesent, desende bulunan büyük motiflerin içini doldurmanın yanı sıra daha küçük çiçek ve yapraklarda da kullanılır.

Görsel 7.54: Düz pesent yapım aşamaları

Verev Pesent

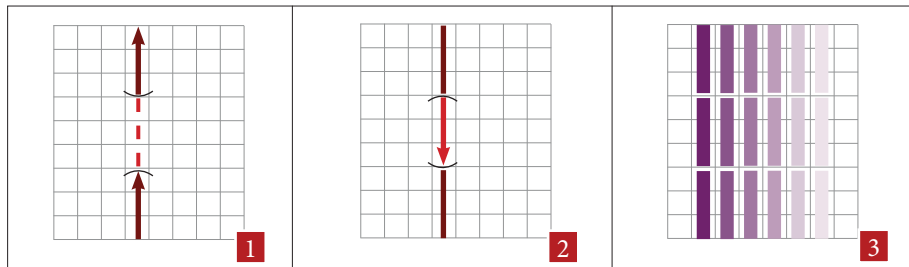
Tersi ve yüzü aynı olan verev pesent, adından da anlaşılacağı gibi verev görünümündedir. Verev pesentte her sırada bir önceki sıraya göre birer iplik kaydırılır (Görsel 7.55). Büyük desenlerin içini doldurmada kullanılır. Sayılabilen kumaşlarda sayarak, sayılamayan kumaşlarda da desenin içi verev biçimde kurşun kalemle hafif çizilerek yapılır. Kenar gözemesi yapıldıktan sonra işleme tekniği uygulanır.

Görsel 7.55: Verev pesent yapım aşamaları

Gölgeli Pesent

Tersi ve yüzü aynı görünümlü olan gölgeli pesent bir rengin tonları kullanılıp düz, verev veya dönerek yapılır. Birbirine yakın kullanılan renkler sayesinde pesentte yumuşak bir renk geçişi görülür (Görsel 7.56). Bu renk geçişini sağlamak için birden fazla renkli iplik kullanılır. Gözeme yapıldıktan sonra teknik uygulanır.

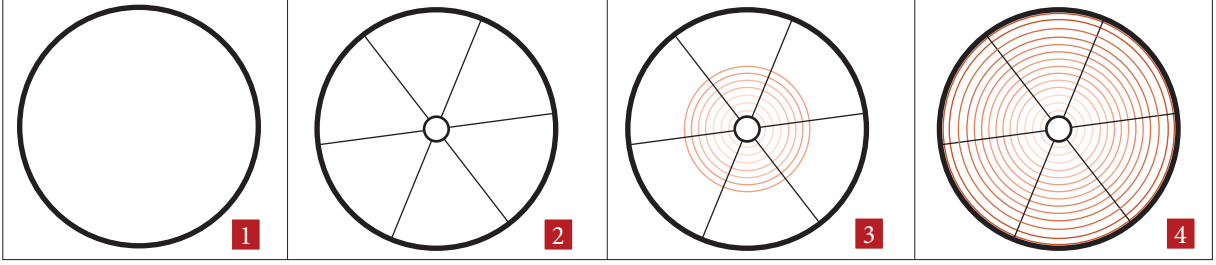

Görsel 7.56: Gölgeli pesent yapım aşamaları

7. Öğrenme Birimi

Dönerek Pesent

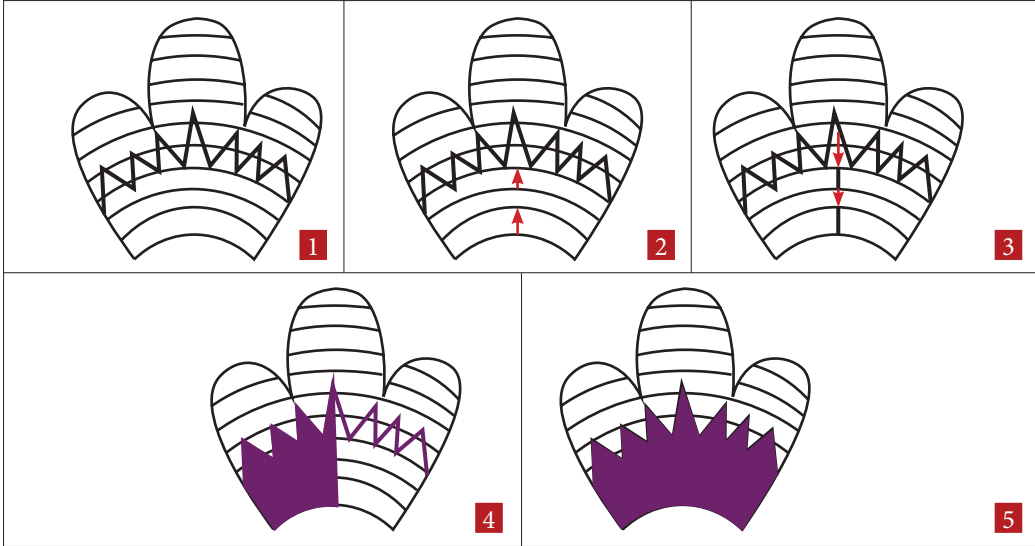
Tersi ve yüzü aynı olan dönerek pesent, genellikle yuvarlak şekillerde uygulanır (Görsel 7.57). Bu pesentte tek renk kullanılabilceği gibi bir rengin tonları da kullanılabilir. Kenar gözemesi uygulanabilir.

Görsel 7.57: Dönerek pesent yapım aşamaları

Tahrilli Pesent

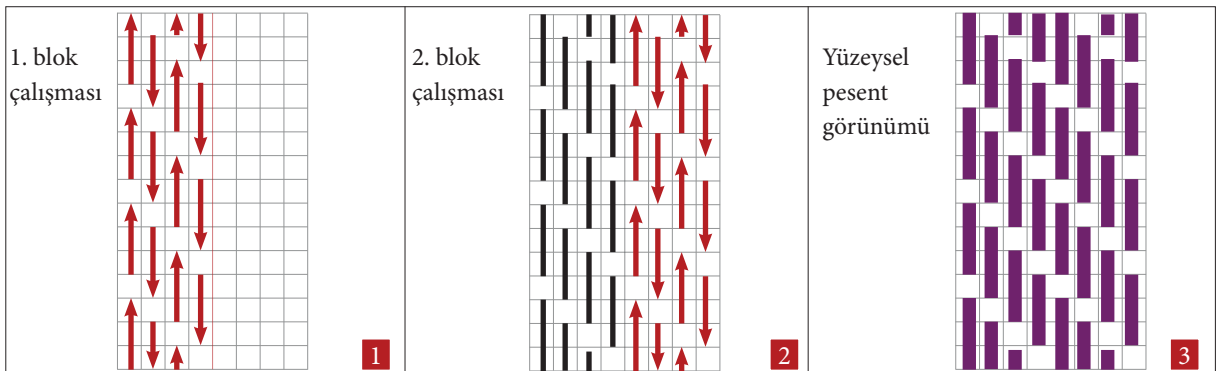
Tahril, çizgi; tahrilli, çizgili anlamındadır. Tahril uygulanacak desene, tahril şekli çizilir. Sayılabilen kumaşlarda sayılarak, sayılamayan kumaşlarda ise desenin içine kalem ile tahril çizilerek teknik uygulanır (Görsel 7.58). Tersi ve yüzü aynı olan tahrilli pesentte iki ton iplik kullanılır. Koyu ton ile açık tonlu kısmın ayrılması gerektiği için belirgin ton farkı olmalıdır. Belirginliği artırmak için bazen tahril kenarına gözeme de yapılabilir. Birbirine uyumlu iki ayrı renk ya da sim iplik kullanılabilir.

Görsel 7.58: Tahrilli pesent yapım aşamaları

Yüzeysel Pesent

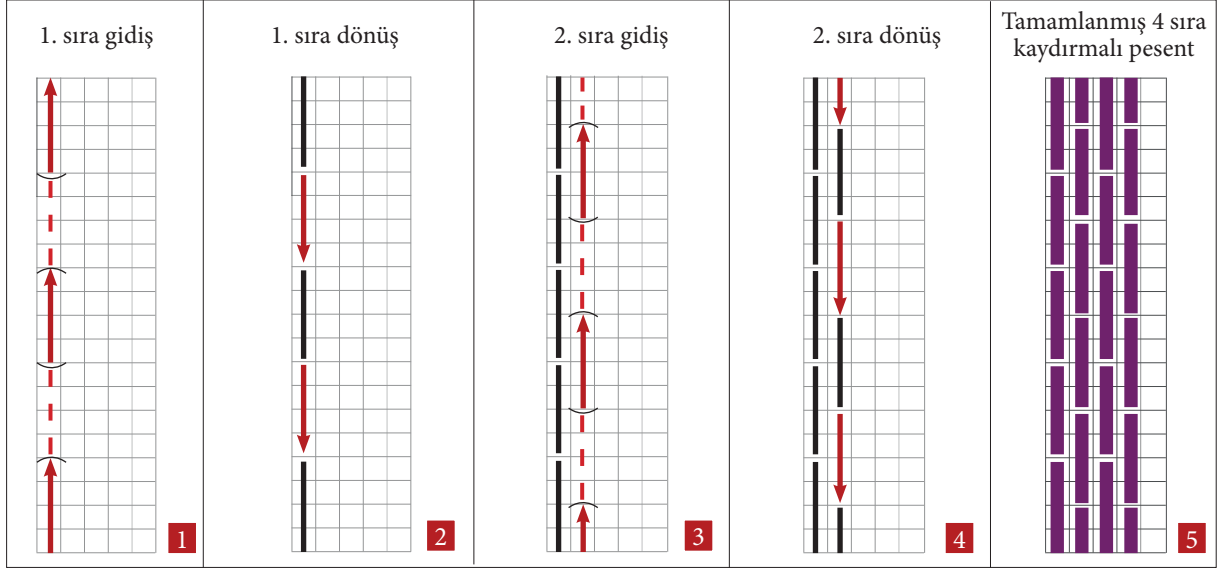
Tersi ve düzü aynı olmayan, tek yüzlü bir görünümü olan yüzeysel pesent görünüm olarak verev pesente benzer. Sayılarak yapılan yüzeysel pesentte her pesent batışının arasında kumaşın bir ipliği bırakılır (Görsel 7.59).

Görsel 7.59: Yüzeysel pesent yapım aşamaları

Kaydırmalı Pesent

Tersi ve yüzü aynı görünümde olan kaydırmalı pesent, sayılarak yapılır (Görsel 7.60). Çift sayı kullanılmalıdır. Gözemedeki işlem sırası takip edilir. Her sırada, bir önceki sıradaki pesentin ortasına denk gelen batışlar yapılır. Çiçek ve yaprakların içini doldurmada kullanılır. Görünüm açısından sayılara dikkat edilmelidir.

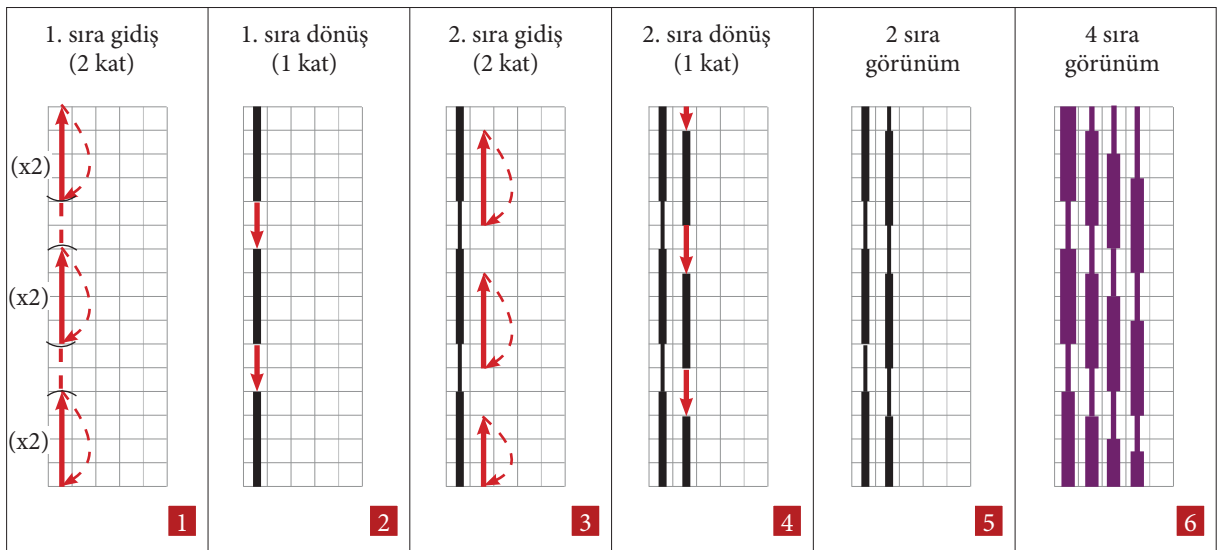

Görsel 7.60: Kaydırmalı pesent yapım aşamaları

Kabartmalı Pesent

Tersi ve yüzü aynı görünümde olan kabartmalı pesent, sayılarak yapılır (Görsel 7.61). Kabartma yapacak kısım ve diğer kısmın iplik sayıları birbirinden farklıdır. Örneğin altı ipliğe iki iplik kullanılabilir.

Önce altı iplikten oluşan kabartmalı kısım iki defa sarılır. İki iplik ara verilerek yine altı iplik olan kısım iki defa sarılır ve desen boyunca işleme devam edilir. Dönüşte iki iplik olan kısımlar bir defa sarılarak işleme devam edilir.

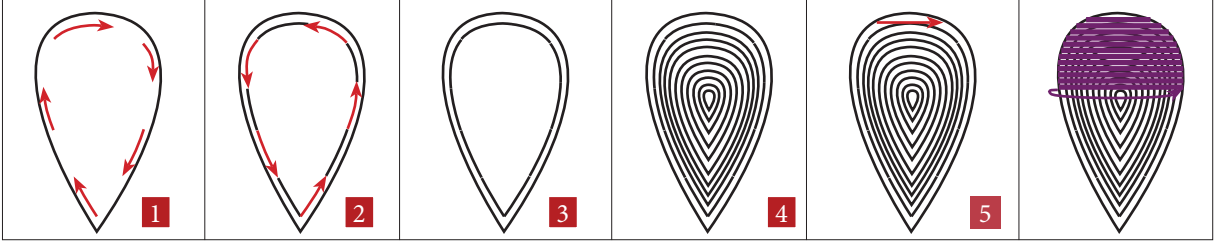
Görsel 7.61: Kabartmalı pesent yapım aşamaları

7. Öğrenme Birimi

Dolgu ve Sarma

Türk işlemlerinde dallarda, çiçek ve yaprakların çevresinde veya damla, puan gibi geometrik şekillerde kabartılmış görünüm elde etmek için sarma alt dolgusu yapılır (Görsel 7.62). Bu kabartmalar sarma işlemine yardımcı işleme tekniği olarak uygulanır. Özellikle sim iplik ile yapılan sarmalar, bu yöntemle daha güzel görünür.

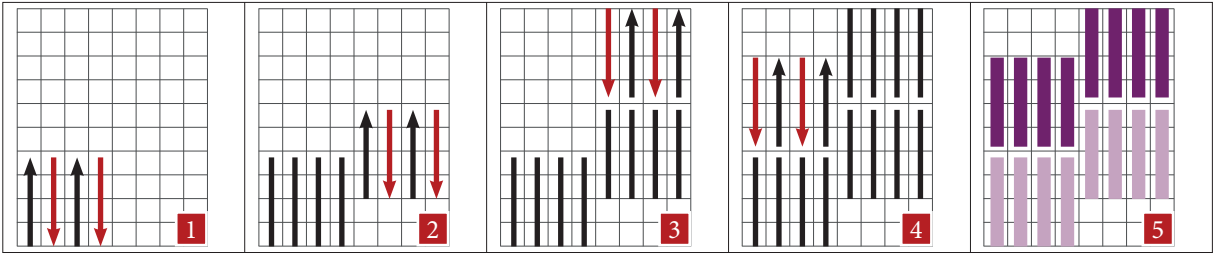
Tersi ve yüzü aynı olan sarma tekniği, dolgulu ya da dolgusuz uygulanabilir. Dolgulu sarma, orta çizgiye dik açı oluşturmaktadır. Özellikle sim iplik ile yapılan sarmalar dolgulu olduğunda daha belirgin ve estetik görünür. Sim iplik ile dolgusuz sarma da yapılabilir ancak üç kat sim iplik kullanmak, hafifçe verev sarmak gerekir.

Görsel 7.62: Sarma yapım aşamaları

Hasır İğne

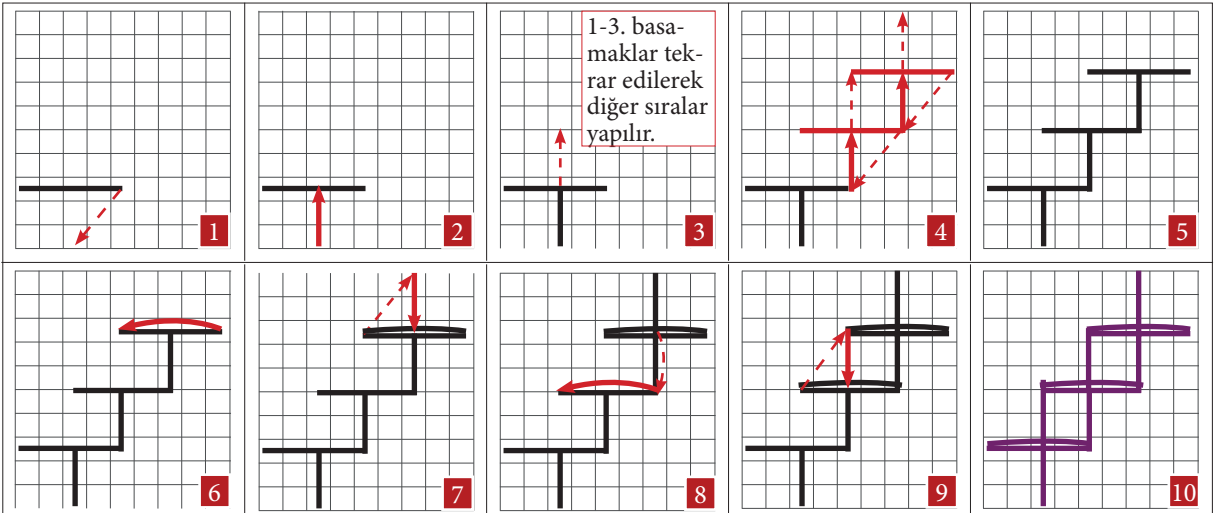
Tersi ve yüzü aynı görünüşte olan hasır iğne tekniği, dikdörtgen susmaların yan yana dizilmesinden oluşur (Görsel 7.63). Motiflerin içinde, kenar süslemelerinde kenar suyu olarak uygulanabilir. Bir rengin farklı tonları ve sim iplik ile daha güzel görünür. İşlem yapılırken mutlaka çift sayı olmalıdır.

Görsel 7.63: Hasır iğne yapım aşamaları

Mürver

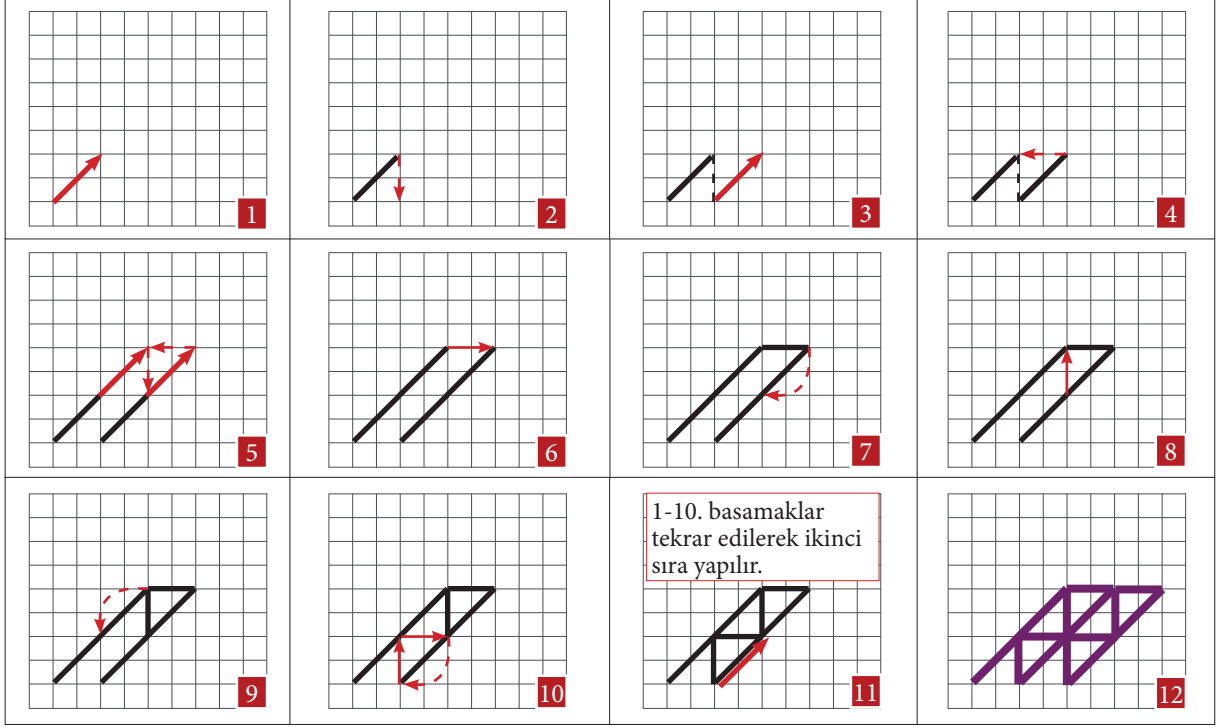
Diğer pek çok iğne olduğu gibi iki sıradan oluşur ancak tersi ile yüzü aynı değildir. Oldukça dikkat gerektirir. İşlem sırası mutlaka doğru bir şekilde takip edilmelidir (Görsel 7.64). İşlem mutlaka çift sayılı iplik üzerine uygulanır. 6, 8, 10 vb. sayıda kumaş ipliği kullanılır. Çünkü yatay iplikler ikiye bölünerek uygulama sürdürülür. Geniş desenleri doldurmada kullanılır. Mürverin delikli bir görünüşü vardır. Bu yüzden işlem basamakları uygulanırken de iplikleri çekilir.

Görsel 7.64: Mürver yapım aşamaları

Muşabak

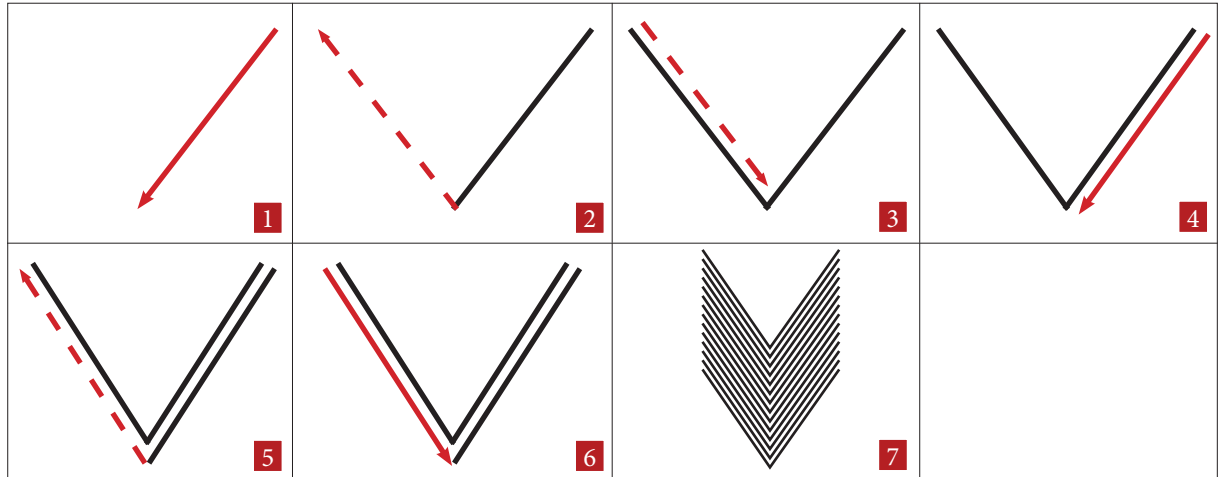
Tersi ve yüzü aynı olan müşabak tekniği Türk işinde sıklıkla tercih edilen iğne tekniklerindedir. Muşabak tekniği oldukça dikkat gerektirir. Teknik uygulama aşamasında işlem sırası doğru bir şekilde takip edilmelidir (Görsel 7.65). Kumaşın ipliği sayılarak yapılan müşabak tekniğinin bitiminde, özellikle ince kumaşlarda delikli ajur gibi bir görünüm elde edilir.

Görsel 7.65: Muşabak yapım aşamaları

Balıksırtı

Tersi ve yüzü aynı olan balıksırtı tekniği adından da anlaşılacağı gibi balıksırtı görünümündedir (Görsel 7.66). Basit nakış iğnelerinden hesap işine, beyaz işten Türk işine kadar pek çok nakış türünde ana motif detaylarına veya kenar sularına uygulanmaktadır. Hem iplik sayılarak hem de çizilerek yapılabilir. Balıksırtı sap, yaprak, küçük çiçekler, damla ve geometrik şekillerde uygulanabilir. Yuvarlak şekilde iç tarafa veya kavisli şekillerde kısa tarafa daha sık batırılabilir. Eşit veya şekline göre farklı uzunluk ve kısalıkta iğne adımı atılabilir.

Görsel 7.66: Balıksırtı yapım aşamaları

❖ Türk İşi Teknikleri Uygulanırken Dikkat Edilecek Noktalar ❖

Türk işi tekniği ile kaliteli, estetik bir ürün yapılabilmesi için dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Türk işi iğne tekniklerini uygularken oldukça dikkatli ve sabırlı olunmalıdır.
- Desen Türk işi karakterini taşımalıdır.
- Desende renk uyumuna dikkat edilmelidir.
- Türk işi kumaşı ile işleme ipliği arasında renk uyumu olmalıdır.
- Sık dokunuşlu veya sayılabilen değerli kumaşlar seçilmelidir.
- Kumaşlar önceden mutlaka ütülenmeli orta teyelleri alınmalıdır.
- El kasnağı kullanılmalıdır.
- Kumaş, kasnağa doğru yerleştirilmelidir.
- Kumaş, kasnak bezinden çekilerek gerilmelidir.
- Kumaş gergin olmalıdır.
- İğne kalınlığı, ipliğe ve kumaşa uygun olmalıdır.
- İplik boyları çok uzun kesilmemelidir.
- Kullanılan iplik pürüzsüz olmalıdır.
- Tarazlanan iplikler kullanılmamalıdır.
- Sim ipliğin boyu kısa tutulmalıdır.
- Gövdesi geniş sim iğnesi kullanılmalıdır.
- Sıyrılan sim iplik hemen değiştirilmelidir.
- İşleme teknikleri, işlem basamaklarına uygun yapılmalıdır.
- Sayılarak yapılan tekniklerde iplik sayısı kumaş dokumasının sıklığına göre belirlenmelidir.
- Düz pesent tekniğinde iplik fazla sıkılmadan işlenmeli, desenin en geniş yerinden başlanmalı, eksik sıra bırakılmadan pesentler aynı hizada olmalıdır.
- Verev pesent tekniğinde iplik fazla sıkılmadan işlenmeli, çizgiler birbirine eşit ve iki çizgi arası 3-4 mm olmalıdır.
- Gölge pesent tekniğinde iplik fazla sıkılmadan işlenmeli, desenin ucundan başlanmalı, renklerin tonları kullanılarak buna uygun bir bölümlenme yapıp sıra sayısı dengelenmelidir. Yaprak ve benzeri şekillerde uç kısımlar fazla işlenmemeli, dış sıralar uç kısma kadar işlenmelidir.
- Dönerek pesent tekniğinde iplik fazla sıkılmadan işlenmeli, yuvarlak şekillere uygulanmalı, çizimler eşit olacak şekilde çizilmelidir. İşlemeye ortadan başlanıp kenarlara doğru gidilmeli, planlamaya uygun yerlerde renk tonlarına göre iplik değişikliği yapılmalıdır.
- Tahrilli pesent tekniğinde tahrilli kısım çizimleri leke kalmaması için kumaşa fazla bastırmadan çizilmeli, çizgiler birbirine eşit aralıklarda 3-4 mm olmalıdır. Aynı rengin açık ve koyu tonu kullanılmalı, tonlar arası ayırım görülmelidir. Renkli ip ve ikinci renk olarak sim iplik kullanılabilir.
- Sarma işleminde iğne alt dolgunun dibinden batırılarak yapılmalı ve soldan sağa doğru işlenmelidir. Sarmayı oluşturan iplikler yan yana gelecek şekilde olmalı, iplik aralarında boşluk kalmamalıdır. Sarmanın kenarları çok düzgün olmalıdır. Sarmalar, orta çizgisine dik açı oluşturmalıdır. Yuvarlak şekillerde iç kısma daha sık, dış kısma daha seyrek batılmalıdır.
- Mürver, muşabak tekniklerinde işlem basamağı sabırlı ve dikkatli bir şekilde takip edilmelidir. İşlem basamakları sürekli kontrol edilmeli, iplikler işleme sırasında çekilerek delik oluşturulmalıdır.
- Balıksırtı tekniğinde iplikler doğru sayılmalı, sıra takibi yapılmalıdır.
- Hasır iğne tekniğine desenin en geniş yerinden başlanmalı, sarmalar yan yana durmalı, işleme sırasında iplik çok çekilmemelidir.
- Ütüleme sırasında ürünün sim iplikle işlenen bölümlerine ütü basılmamalıdır.
- Ütü bezi kullanılmalıdır.
- Ütü yapılacak zemine havlu vb. malzeme konularak yumuşak zemin oluşturulmalıdır.
- Ütüleme işlemi, kumaşın tersinden ve yumuşak zeminde yapılmalıdır.
- Ütü ısısı kullanılan malzemeye uygun ayarlanmalıdır.

❖ **Amaç:** Türk işi iğne tekniklerini uygulamak.

2. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede Türk işi iğne tekniklerini uygulama çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Desen, kalem, kalemtıraş, uçucu kalemler, işleme kumaşı, işleme iplikleri, iplik kalınlığına uygun iğneler, sim iplik, sim iğnesi, dolgu için koton iplik, nakış makarası, mezura, cetvel, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri

İşlem Basamakları

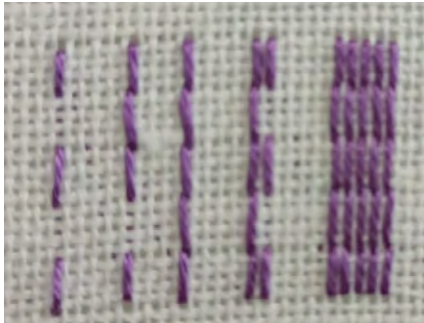
1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Kumaşı işlemeye hazırlayınız.
5. Kumaşı kasnağa geriniz.
6. İhtiyaç var ise kasnak bezlerini kumaşın kenarlarına çırpma dikişi ile dikişiniz.
7. Düz pesent tekniğini uygulayınız (Görsel 7.67 ve 7.68).
  - Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
  - İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak iğneyi, işlenecek kısmın dışından kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
  - Dört iplik üstten, dört iplik alttan olmak üzere yukarıya doğru düz ipliği takip ederek desen boyu kadar oyulgama yapınız.
  - Dönüşte gözemede olduğu gibi boşlukları doldurarak başlangıç noktasına geliniz.
  - İğneyi, ilk çıktığınız başlangıç noktasının bir iplik sağından çıkınız.
  - Arada bir iplik mesafe bırakarak ilk sırada yaptığınız oyulgamalarının yanına gelerek dört iplikten üzere tekrar oyulgama yapınız.
  - Dönüşte bir alta, bir üste batarak boşlukları tamamlayınız.
  - Desenin içi doluncaya kadar aynı işlemleri tekrarlayınız.
  - İpliği kumaşın altına geçiriniz.
  - İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız.

1. Sıra
Gidiş

1. Sıra
Dönüş

2. Sıra
Gidiş

2. Sıra
Dönüş

Görsel 7.67: Düz pesent aşamaları

Görsel 7.68: Düz pesent

7. Öğrenme Birimi

8. Verve pesent tekniğini uygulayınız (Görsel 7.69 ve 7.70).

- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak iğneyi, işlenecek kısmın dışından kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Dört iplik üstten, dört iplik alttan olmak üzere yukarıya doğru düz ipliği takip ederek desen boyu kadar oyulgama yapınız. 1. Sıra Gidiş
- Dönüşte gözemede olduğu gibi boşlukları doldurarak başlangıç noktasına geliniz. 1. Sıra Dönüş
- İğneyi, ilk çıktığınız başlangıç noktasının bir iplik sağından, bir iplik yukarisından çıkınız. 2. Sıra Gidiş
- İlk sırada yaptığınız oyulgamalardan birer iplik yukarı kaydırarak dört iplik üst, dört iplik alt olarak düz iplik yönünde yukarıya doğru oyulgama yapınız.
- Dönüşte boşlukları tamamlayınız.
- Desenin içi doluncaya kadar aynı işlemleri tekrarlayınız.
- İpliğinizi kumaşın altına geçiriniz.
- İpliklerinizi tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız. 2. Sıra Dönüş

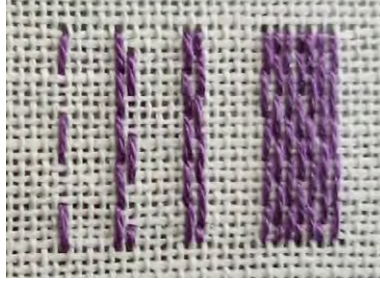
Görsel 7.69: Verve pesent aşamaları

Görsel 7.70: Verve pesent

9. Kaydırmalı pesent tekniğini uygulayınız (Görsel 7.71).

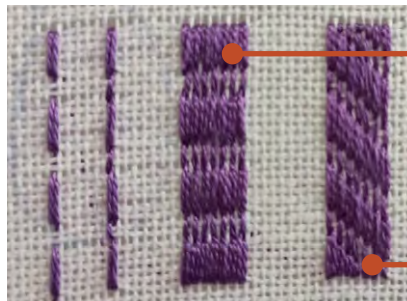
- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak iğneyi, işlenecek kısmın dışından kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Dört iplik üstten, dört iplik alttan olmak üzere yukarıya doğru düz ipliği takip ederek desen boyu kadar oyulgama yapınız. 1. Sıra Gidiş
- Dönüşte gözemede olduğu gibi boşlukları doldurarak başlangıç noktasına geliniz. 1. Sıra Dönüş
- İğneyi, ilk çıktığınız başlangıç noktasının bir iplik sağından çıkıp bir önceki sıranın pesentlerini ortalayarak dört iplik alttan, dört iplik üstten yukarıya doğru oyulgama yapınız. 2. Sıra Gidiş
- Başlangıç ve bitiş noktasında iki iplik pesent payı kalmalıdır.
- Dönüşte boşlukları tamamlayınız.
- Desenin içi doluncaya kadar aynı işlemleri tekrarlayınız.
- İpliği kumaşın altına geçiriniz.
- İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız. 2. Sıra Dönüş

Görsel 7.71: Kaydırmalı pesent aşamaları

10. Kabartmalı pesent tekniğini uygulayınız (Görsel 7.72).

- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak iğneyi, işlenecek kısmın dışından kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Düz kaydırmalı pesent için altı iplik üstten, iki iplik alttan olmak üzere yukarıya doğru düz ipliği takip ederek desen boyu kadar oyulgama yapınız. Altı iplik olan kısımları iki kez sarınız.
- Dönüşte iki iplik kalan boşlukları bir defa doldurarak başlangıç noktasına geliniz.
- "1. Sıra Gidiş" işlem adımı ve "1. Sıra Dönüş"ün ilk işlem adımını, desenin içi doluncaya kadar tekrarlayınız.
- İpliği kumaşın altına geçiriniz.
- İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız.
- Verev kaydırmalı pesent için seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak iğneyi, işlenecek kısmın dışından kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Verev kaydırmalı pesent için altı iplik üstten, iki iplik alttan olmak üzere yukarıya doğru düz ipliği takip ederek desen boyu kadar oyulgama yapınız. Altı iplik olan kısımları iki kez sarınız.
- Dönüşte iki iplik kalan boşlukları bir defa doldurarak başlangıç noktasına geliniz.
- Altı iplik üstten, iki iplik alttan olmak üzere yukarıya doğru birer iplik kaydırarak düz ipliği takip edip desen boyu kadar oyulgama yapınız. Altı iplik olan kısımları iki kez sarınız.
- Dönüşte iki iplik kalan boşlukları bir defa doldurunuz.
- Desenin içi doluncaya kadar aynı işlemleri tekrarlayınız.
- İpliği kumaşın altına geçiriniz.
- İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız.

1. Sıra
Gidiş1. Sıra
Dönüş1. Sıra
Gidiş1. Sıra
Dönüş2. Sıra
Gidiş
Dönüş

Düz kabartmalı pesent

Verev kabartmalı pesent

Görsel 7.72: Düz ve verev kabartmalı pesent aşamaları

11. Yüzeysel pesent tekniğini uygulayınız (Görsel 7.73).

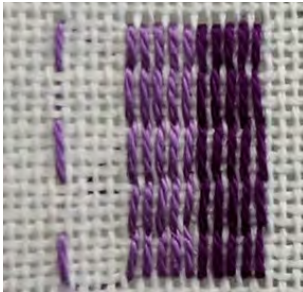
- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak iğneyi, işlenecek kısmın dışından kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Birinci sırada dört iplik üstten, bir iplik alttan desen boyunca devam ediniz.
- Birinci sıranın hemen yanında aynı işlemleri birer iplik kaydırarak devam ediniz.
- Desenin içi doluncaya kadar aynı işlemleri tekrarlayınız.
- İpliği kumaşın altına geçiriniz.
- İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız.

Görsel 7.73: Yüzeysel pesent aşamaları

12. Sayarak ve çizerek gölgeli pesent tekniğini uygulayınız.

- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak iğneyi, işlenecek kısmın dışından kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Sayarak gölgeli pesent için dört iplikten beş sıra düz pesent yapınız.
- İkinci renk ile aralık vermeden beş sıra düz pesent yapınız (Görsel 7.74).
- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- Çizerek gölgeli pesent yapılacak desenin etrafını gözeyiniz (Görsel 7.75).
- Desenin içine pesent boyunu çiziniz (Görsel 7.76).
- İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak iğneyi, işlenecek kısmın dışından kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Sol kenardan başlayarak yukarıya doğru uygulama yapınız.
- Oylgamayı kumaşın bir üstünden bir altından yapınız.
- Dönüşte boş bırakılan yerleri tamamlayınız
- Renk tonlaması yaparak deseni tamamlayınız.
- İpliğinizi kumaşın altına geçiriniz.
- İpliklerinizi tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız (Görsel 7.77).

Görsel 7.74: Sayarak gölgeli pesent aşamaları

Görsel 7.75: Desenin etrafını gözeme

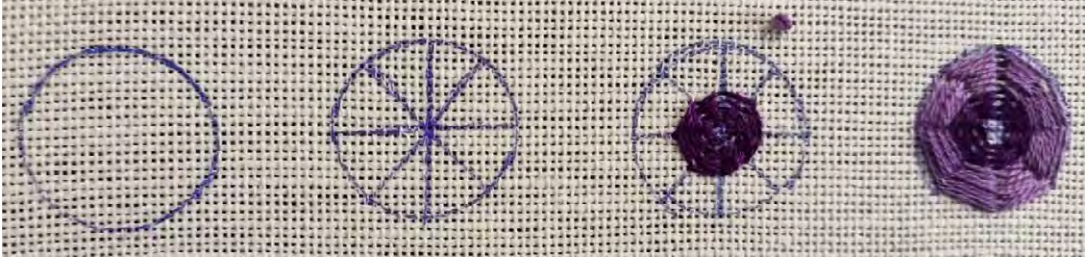
Görsel 7.76: Pesent boyunu çizme

Görsel 7.77: Çizerek gölgeli pesent

13. Dönerek pesent tekniğini uygulayınız (Görsel 7.78).

- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- Dönerek pesent yapılacak yuvarlak şekli çiziniz.
- Desenin içini pesent yapılacak şekilde çiziniz.
- İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak iğneyi, işlenecek kısmın dışından kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Birinci renk ile çizgi aralıklarına uygun olarak düz pesent tekniğini uygulayınız.
- İkinci renk ile şekil doluncaya kadar işleme devam ediniz.
- İpliği kumaşın altına geçiriniz.
- İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız.

Görsel 7.78: Dönerek pesent aşamaları

14. Tahrilli pesent tekniğini uygulayınız (Görsel 7.79).

- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- Desenin içine tonlama yapacağınız alanı belirleyiniz.
- Pesent çizgilerini çiziniz.
- Tahrilli pesent yapılacak desenin etrafını gözeyiniz.
- İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak iğneyi, işlenecek kısmın dışından kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- İç kısımda belirlenen tahril yerlerine koyu renk tonu ile düz pesent tekniğini uygulayınız.
- Açık ton ile tahril dışındaki yerlere düz pesent tekniğini uygulayınız.
- Şekil doluncaya kadar işleme devam ediniz.
- İpliği kumaşın altına geçiriniz.
- İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız.

Görsel 7.79: Tahrilli pesent aşamaları

15. Dolgu sarma tekniğini uygulayınız.

- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak dolgu yapılacak yerden iğneyi kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Desenin kenarlarına üstten 2-3 iplik, alttan 1-2 iplik olacak şekilde nakış teyeli yaparak desenin sonuna kadar ilerleyiniz.

7. Öğrenme Birimi

- İlk yapılan teyelin yanına, teyeli kaydırarak ikinci sırayı uygulayınız.
- Kabarık bir görünüm için aynı teyellerin üzerine bir sıra daha işleyiniz.
- İpliğinizi kumaşın altına geçiriniz.
- İpliklerinizi tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız (Görsel 7.80).
- Sarma için seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliği dolgu yapılan kısmın altında sabitleyerek dolgu başlangıç noktasının solundan iğneyi kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Dolgunun dibinden karşı tarafına tarafına batınız (Görsel 7.81).
- Şekil doluncaya kadar işleme devam ediniz.
- İpliği kumaşın altına geçiriniz.
- İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız (Görsel 7.82).

Görsel 7.80: Dolgu

Görsel 7.81: Dolgu üzerini sarma

Görsel 7.82: Tamamlanmış sarma

16. Mürver tekniğini uygulayınız (Görsel 7.83 ve 7.84).

- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak iğneyi, işlenecek kısmın dışından kumaşa batırıp başlangıç noktasından (aşağıdan yukarıya doğru) kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Sekiz iplikten sağa batıp dört iplik aşağı, dört iplik sola sayarak iğneyi kumaşın üzerine çıkınız.
- İlk yapılan yatay hattı içine alacak şekilde dört iplik yukarıya batınız.
- Dört iplik yukarıdan çıkıp sekiz iplik sağa batarak aynı işlemleri tekrarlayınız.
- En son yapılan yatay hattın sağ tarafından çıkıp yatay hattın sol tarafına batınız.
- Son battığınız yerin dört iplik yukarisından, dört iplik sağından çıkıp son yapılan sekiz iplik hattın ortasına batınız.
- Şekil doluncaya kadar işleme devam ediniz.
- İpliği kumaşın altına geçiriniz.
- İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız.

1. Sıra
Gidiş

1. Sıra
Dönüş

Görsel 7.83: Mürver aşamaları

Görsel 7.84: Mürver

17. Muşabak tekniğini uygulayınız (Görsel 7.85 ve 7.86).

- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak iğneyi, işlenecek kısmın dışından kumaşa batırıp başlangıç noktasından (aşağıdan yukarıya doğru) kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Dört iplik yukarı, dört iplik sağa batarak dört iplik aşağıdan çıkınız.
- Dört iplik yukarı, dört iplik sağa batarak dört iplik soldan çıkınız.
- "1. Sıra Gidiş" in birinci ve ikinci işlem adımlarını, desen sonuna kadar tekrarlayarak verev hat oluşturunuz.
- Sol taraftaki verev hattın üst ucundan çıkıp dört iplik sağa, dört iplik aşağıya batınız.
- Dört iplik soldan çıkıp dört iplik sağa batınız.
- Sağdaki verev hattın alt ucundan çıkıp dört iplik yukarıya batınız.
- Aynı işlemleri tekrarlayarak devam ediniz.
- Sağdaki verev hattın (Bu hat ortak kullanılıp çift çizgi olacak.) üst ucundan çıkıp dört iplik aşağıya, dört iplik sola batınız.
- Dört iplik sağdan çıkıp dört iplik sağa, dört iplik yukarıya batarak verev hat oluşturunuz.
- Düz ipliği takip ederek dört iplik soldan çıkıp dört iplik sağa, dört iplik yukarı batınız.
- Dört iplik aşağıdan çıkararak dört iplik sağa, dört iplik yukarıya batınız.
- Desen sonuna kadar işlemlere devam ediniz.
- İpliği kumaşın altına geçiriniz.
- İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız.

1. Sıra
Gidiş1. Sıra
Dönüş2. Sıra
Gidiş

Görsel 7.85: Muşabak aşamaları

Görsel 7.86: Muşabak

18. Balıksırtı tekniğini uygulayınız.

- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak iğneyi, işlenecek kısmın dışından kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.

7. Öğrenme Birimi

- Üç iplik aşağıya, üç iplik sağa verev yönde batınız.
- İlk çıktığınız noktanın düz iplik yönünde altı iplik sağından çıkıp üç iplik aşağıya, üç iplik sola verev yönde orta noktaya batınız [İlk yapılan verevin deliğinde V şekli oluşmalıdır (Görsel 7.87).].
- İlk çıkılan noktanın bir iplik altından çıkıp orta noktadan bir iplik altına batınız (Görsel 7.87).
- Önceki iki işlem basamağını desen bitene kadar tekrarlayınız (Görsel 7.87).
- İpliği kumaşın altına geçiriniz.
- İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız (Görsel 7.88).

Görsel 7.87: Balıksırtı yapım aşamaları

Görsel 7.88: Balıksırtı

19. Hasır iğne tekniğini uygulayınız (Görsel 7.89 ve 7.90).

- Seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
- İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak iğneyi, işlenecek kısmın dışından kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
- Çıktığınız noktanın sekiz iplik sağına batıp ilk çıkılan noktanın bir iplik üstünden çıkınız.
- Sekiz iplik sağa batarak dört sıra aynı işlemi yapınız.
- En son sarmanın dört iplik solundan çıkıp sekiz iplik sağa batarak dört sıra aynı işlemi tekrarlayınız.
- "1. Sıra"nın ilk üç işlem basamağını desen bitene kadar tekrarlayınız.
- Birinci yatay çizginin sağındaki noktadan çıkıp, sekiz iplik sağından düz olarak batınız.
- İlk çıkılan yerin bir iplik üstünden çıkarak desen bitene kadar tekrarlayınız.
- İpliği kumaşın altına geçiriniz.
- İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız.
- Çalışmayı kumaşa, işleme tekniğine ve kullanılan diğer malzemelere uygun ısı ile ütöleyiniz.

1. Sıra

2. Sıra

Görsel 7.89: Hasır iğne yapım aşamaları

Görsel 7.90: Hasır iğne

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 2'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 2

"2. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
3. Kumaşı kasmağa gerdi.		
4. Düz pesent tekniğini uyguladı		
5. Verev pesent tekniğini uyguladı.		
6. Gölgele pesent tekniğini uyguladı.		
7. Dönerek pesent tekniğini uyguladı.		
8. Tahrilli pesent tekniğini uyguladı.		
9. Dolgu sarma tekniğini uyguladı.		
10. Mürver tekniğini uyguladı.		
11. Muşabak tekniğini uyguladı.		
12. Balıksırtı tekniğini uyguladı.		
13. Hasır iğne tekniğini uyguladı.		
14. İplikleri tutturup sağlamlaştırdı.		
15. Kumaşa, işleme tekniğine ve kullanılan diğer malzemelere uygun ısı ile ürünü ütöledi.		
16. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
17. Temiz ve düzenli çalıştı.		
18. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

7.3. ELDE AJUR

İpliği çekilebilen ve sayılabilen her türlü kumaşa uygulanan ajurlar oldukça şık, zarif ve dekoratif görünümlü işlemlerdir. Çekme ajur ve kesme ajur olmak üzere iki çeşittir. Ajur uygulamalarında önce kumaşın en ve boy iplikleri, yapılacak olan ajur tekniğine göre kesilip çekilir. Çekilen veya kesilen iplikler, bağlanıp sarılarak teknik uygulamalar yapılır. Antep işi veya Antep ajurları, ajurun en gelişmiş hâlidir. Türk işi ve hesap işinde çoğunlukla çekme ajur tekniği kullanılır.

Çekme ajurlarda tek yönde kesim yapıp diğer yönde iplik bırakılır. İplik sarma ve bağlama bu kısımlarda uygulanır. Kesme ajur çalışmalarında ajur uygulamaları köprüler üzerinde yapılır. Farklı sarma teknikleri ile çeşitli uygulamalar yapılabilir.

Ajurlarda kullanılacak kumaşların ipliğinin kolay çekilebilir, sağlam, kesildiğinde atmayan ve düzgün yüzeyli olmasına dikkat edilmelidir.

Keten, Ödemiş ipeği, çuval, yöresel kumaşlar, yün tela, kıl tela vb. kumaşlarla iyi sonuçlar elde edilir. Kumaşlara uygun olarak çamaşır ipeği, muline, orlon, yün, koton, rafya vb. iplikler kullanılır. Kumaş ve iplik seçiminde ürünün kullanım alanı, ihtiyaç, kişinin zevki, günün estetik ve moda anlayışı etkilidir.

Genellikle geometrik desenler kullanılır. Özellikle kanava, goblen, kilim, cicim vb. iplikleri sayılarak yapılan işleme desenlerinden faydalanılır.

Sayarak desen geçirme tekniği uygulanan ajurlarda, antika sayısının hesabının doğru yapılması çok önemlidir. Her ajurun dört kenarına da mutlaka antika yapılır. Antikanın çevresine, özellikle kesilecek taraflara sarma ve rişliyö yapılarak kumaş sağlamlaştırılmalıdır. Böylece kumaş ipliklerinin atması önlenmiş olur. Kumaşın iplikleri, kesilmeden önce mutlaka kontrol edilmelidir. Kumaş, sivri ve keskin uçlu nakış makası ile kesilip iplikler kısa mesafelerle çekilmelidir. Kesme ajur çalışmalarında üzerine sarma yapılacak ipliklerin gerginliği önemlidir. İşleme aşamasında iplik uygun gerginlikte olmalıdır.

Çekme (Görsel 7.91) ve kesme (Görsel 7.92) ajurlar, ürün yapımında başlı başına uygulandığı gibi çeşitli işleme tekniklerinde yardımcı iğne ve kenar süsleme tekniği (Görsel 7.93) olarak da kullanılır. Yardımcı iğne olarak desen ve kompozisyona uygunluğuna göre kenar suyu veya motif göbeklerinde tercih edilir.

Görsel 7.91: Çekme ajur

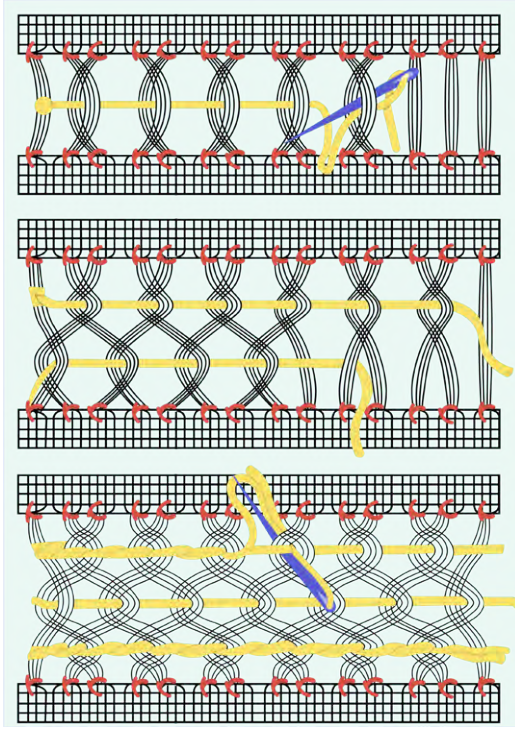

Görsel 7.92: Çekme ajur

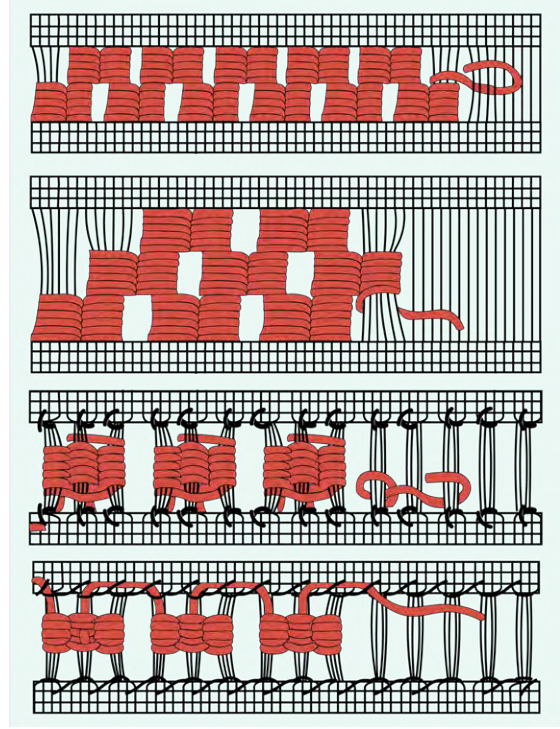

Görsel 7.93: Kesme ajur

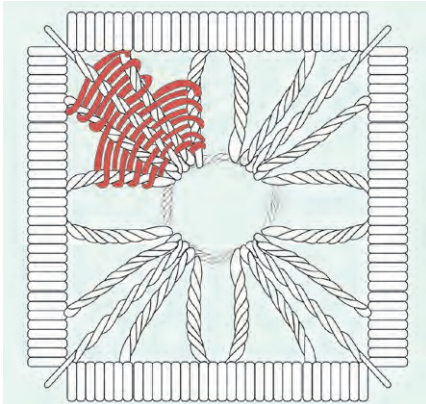
İşlemeye başlanmadan önce çekme veya kesme ajur çeşidi seçilmeli, antika sayısı ve uygulama tekniği belirlenmeli, uygulanacak desenin renklerine göre şeması çizilmelidir (Görsel 7.94, 7.95, 7.96 ve 7.97).

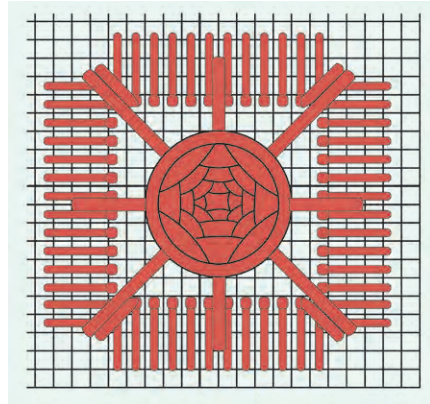
Görsel 7.94: Bağlamalı çekme ajur şeması

Görsel 7.95: Sarmalı çekme ajur şeması

Görsel 7.96: Kesme ajur şeması

Görsel 7.97: Kesme ajur şeması

Ajur yaparken dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Ürüne uygun ajur tekniği seçilmelidir.
- Yardımcı teknik olarak kullanılacaksa ana tekniğe uygun olmalıdır.
- Kumaşa uygun ajur tekniği seçilmelidir.
- Önce antikaları yapılmalıdır.
- Antika büyüklüğü, kumaşa ve ürüne göre yapılmalıdır.
- Antikalar karşılıklı olmalıdır.
- Antikaların çevresine sarma ya da rişliyö yapılmalıdır.
- Kesme işleminden önce kontrol edilmelidir.
- İplikleri kesme ve çekme işlemi, kumaşın tersinden yapılmalıdır.
- Sivri uçlu ve keskin bir makas kullanılmalıdır.

❖ **Amaç:** Türk işinde çekme ve kesme ajur tekniklerini uygulamak.

3. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede Türk işinde ajur tekniklerini uygulama çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Desen, işleme kumaşı, işleme iplikleri, iplik kalınlığına uygun iğneler, sim iplik, sim iğnesi, nakış makarası, mezura, cetvel, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Çekme ajur desenini çiziniz (Görsel 7.98).
5. Kumaşı işlemeye hazırlayınız.
6. Kumaşı kasnağa geriniz.
7. İhtiyaç var ise kasnak bezlerini kumaşın kenarlarına çırpma dikişi ile dikişiniz.
8. Antika için seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
9. İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak iğneyi, işlenecek kısmın dışından kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
10. Çekme ajur çalışması için kısa kenarlara sekiz, uzun kenarlara otuz sekiz antika yapınız (Görsel 7.99).

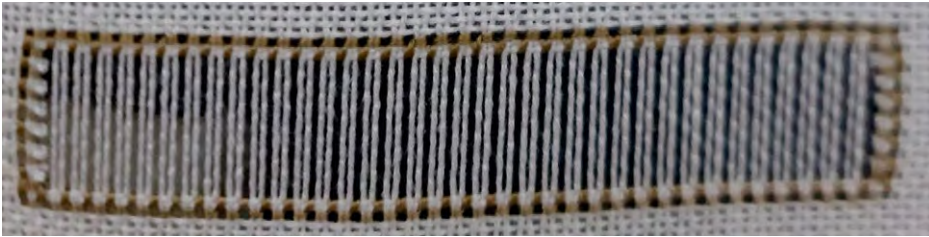

Görsel 7.98: Kesme ajur desen çizimi

Görsel 7.99: Antika

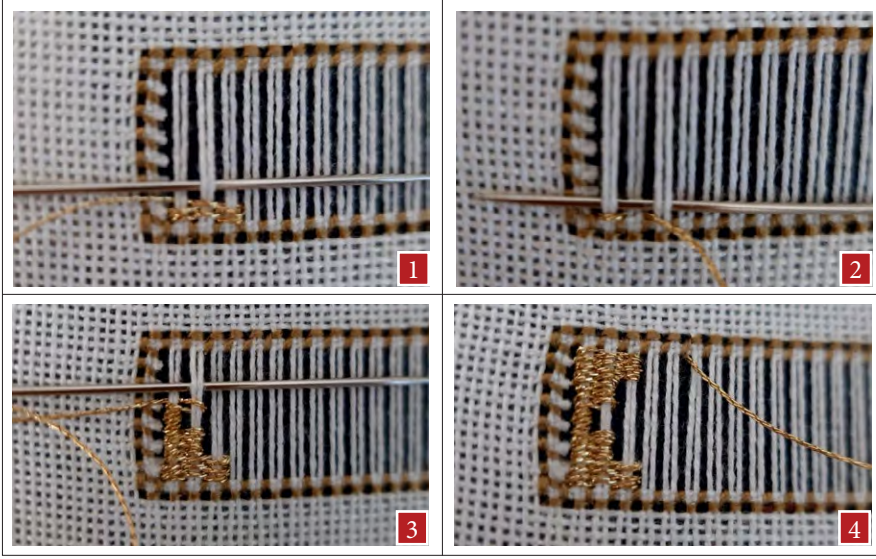
11. Desenin boy yönüne doğru gelen iplikleri kesiniz.
12. Kestiğiniz iplikleri çekiniz (Görsel 7.100).

Görsel 7.100: İplik çekilmiş ajur zemini

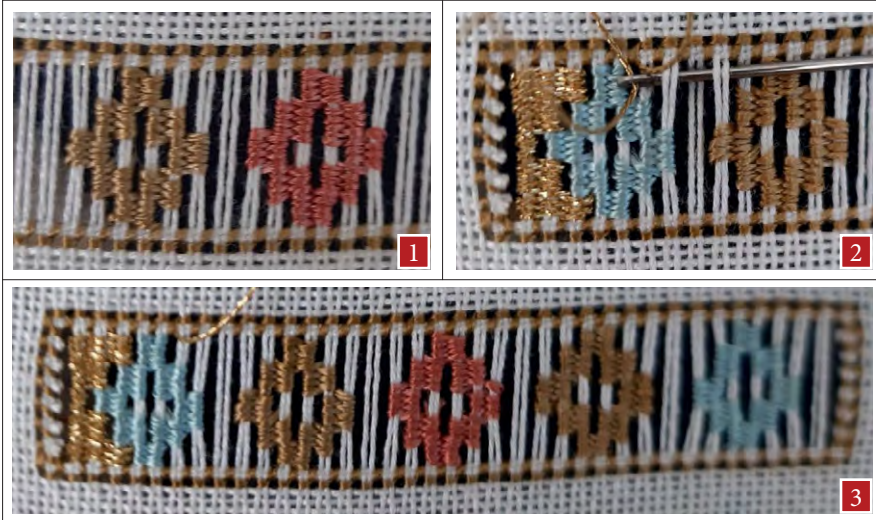
13. Ajur için seçtiğiniz ipliği iğneye geçiriniz.
14. İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak iğneyi, işlenecek kısmın dışından kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.

15. Antikalar arasında kalan iplikleri sayarak sim iplik ile bir alt, bir üst işleyerek istenilen deseni uygulayınız (Görsel 7.101).

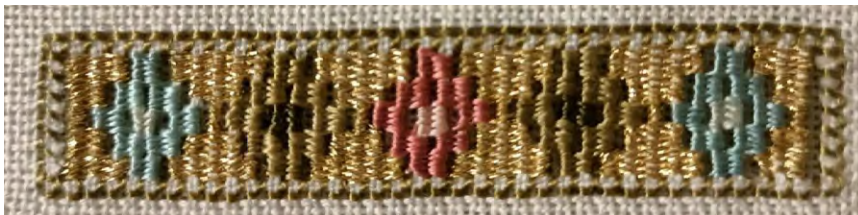
Görsel 7.101: Sim iplik ile ajur uygulama aşamaları

16. Desene göre farklı renklerle işlemeye devam ediniz (Görsel 7.102).

Görsel 7.102: Renklerine göre ajur uygulama aşamaları

17. İpliği kumaşın altına geçiriniz.
 18. İplikleri tutturup artan ipliği keserek çekme ajur çalışmanızı tamamlayınız (Görsel 7.103).
 19. Çalışmayı kumaşa, işleme tekniğine ve kullanılan diğer malzemelere uygun ısı ile ütöleyiniz.

Görsel 7.103: Tamamlanmış çekme ajur

7. Öğrenme Birimi

20. Kesme ajur çalışması için kare şeklinde sekize sekiz antika yapınız (Görsel 7.104).
21. Antikaların çevresini iki iplikten sarınız (Görsel 7.105).
22. Antikaların iç kısmında kalan en ve boy ipliklerini kesiniz (Görsel 7.106).

Görsel 7.104: Antika

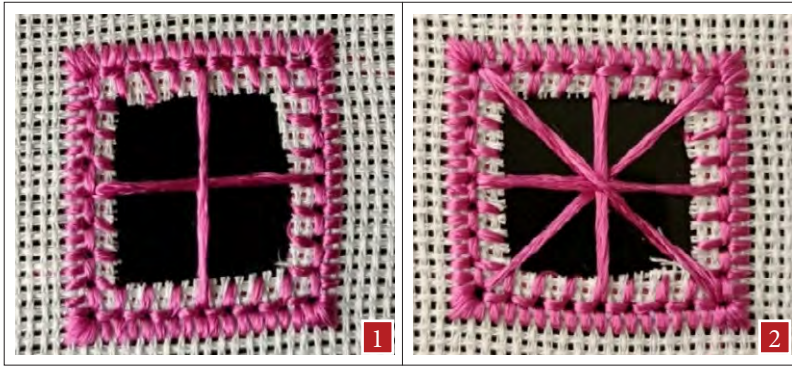

Görsel 7.105: Antika kenar sarma

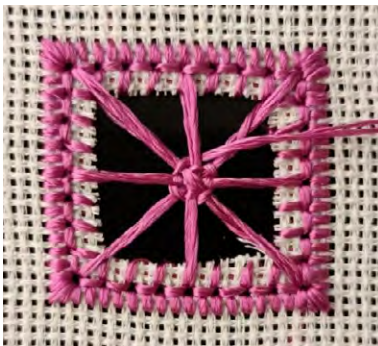

Görsel 7.106: Kesilmiş ajur alanı

23. Köprü ipliklerini karşılıklı oluşturunuz (Görsel 7.107).
24. İkinci renk ile kalan kısımları sarınız (Görsel 7.108).
25. Birinci renk ile köprü ipliklerini merkezden dışa doğru bir alt bir üst sarınız (Görsel 7.109).

Görsel 7.107: Köprü iplikleri yapım aşamaları

Görsel 7.108: Birinci renk ile sarma

Görsel 7.109: İkinci renk ile sarma

26. İpliği kumaşın altına geçiriniz.
27. İplikleri tutturup artan ipliği keserek çekme ajur çalışmanızı tamamlayınız.
28. Çalışmayı kumaşa, işleme tekniğine ve kullanılan diğer malzemelere uygun ısı ile ütöleyiniz

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 3'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 3

"3. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Deseni çizdi.		
3. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
4. Kumaşı kasmağa gerdi.		
5. Çekme ajur antikalarını sayısına ve tekniğe uygun işledi.		
6. Antikanın içinden boy yönünde iplikleri doğru kesti.		
7. Kesilen iplikleri çekti.		
8. Desene ve renklere göre çekme ajur tekniğinin işlemlerini tamamladı.		
9. Kesme ajur antikalarını sayısına ve tekniğe uygun işledi.		
10. Antikaların çevresine sarma tekniğini uyguladı.		
11. Antikaların içinden en ve boy ipliklerini kesti.		
12. Köprü ipliklerini karşılıklı oluşturdu.		
13. Birinci renk ile sarma yaparak işlemeyi tamamladı.		
14. İkinci renk ile sarma yaptı.		
15. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
16. Temiz ve düzenli çalıştı.		
17. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

7.4. ELDE TÜRK İŞİ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ

Türk işinde ürünün teknik iğnelerinin uygulamaları bittikten sonra, daha estetik ve güzel görünmesi için yardımcı iğne teknikleri kullanılır. Yardımcı iğne teknikleri ürüne, günün estetik ve moda anlayışına, kullanılan malzemeye ve kişinin zevkine göre seçilir. Türk işinde kullanılan yardımcı iğne teknikleri tel kırma, ajur, pul ve boncuk çalışmalarıdır.

Tel Kırma: Türk işinde en çok tercih edilen yardımcı iğne tekniği tel kırmadır. Desen ve kompozisyon tasarımına bağlı olarak dallarda, kenar sularında ve sarma yapılacak kısımlarda tel ile düz sarma, verev sarma, güğümcü düğümü, balıksırtı, dolgulu tel sarma vb. teknikler uygulanır (Görsel 7.110 ve 7.111). + ve z iğnelerle kare susma şeklinde tel sarma uygulamalarının motiflerin ara boşluklarına veya tüm yüzeye serpme, sıralı, sık veya seyrek yerleştirildiği ürünler vardır.

Görsel 7.110: Tel sarma uygulanmış ürün örneği

Görsel 7.111: Tel sarma uygulanmış ürün örneği

7. Öğrenme Birimi

Pul-Boncuk Dikme: Türk işinde ürünü süslemek amacı ile kullanılan yardımcı iğne tekniklerinden pul ve boncuklar; kenar sularında, iğne tekniklerinin aralarında veya ürün yüzeyinde serpmme biçiminde dikilerek ve saçakla kenar temizleme tekniklerinde araya yerleştirilerek kullanılır (Görsel 7.112 ve 7.113).

Görsel 7.112: Boncuk yerleştirilmiş saçak

Görsel 7.113: Pul yerleştirilmiş saçak

7.4.1. Kenar Temizleme Teknikleri

Türk işi tekniği ile işlenen ürünün kenar temizleme teknikleri şunlardır:

- Köşe çevirme
- Kumaşın kenarını kıvrıp baskı dikişi yapma
- Kenarı yapılan su desenine baskı dikişi ile tutturma
- Antika yapma
- Tiğ oyası yapma
- Tiğ danteli yapma
- İğne oyası yapma (Görsel 7.114)
- Firkete oyası yapma
- Mekik oyası yapma
- Saçak yapma (Görsel 7.115)

Görsel 7.114: İğne oyası ile kenar temizleme

Görsel 7.115: Saçak bükerek kenar temizleme

❖ **Amaç:** Türk işi iğne tekniklerinden ürün oluşturup yardımcı iğne teknikleri ile tamamlamak.

4. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede Türk işi yardımcı iğne tekniklerini uygulama çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Desen, ısı ile uçan kalem, renkli kalemler, işleme kumaşı, işleme iplikleri, iplik kalınlığına uygun iğneler, sim iplik, sim iğnesi, dolgu için koton iplik, nakış makarası, mezura, cetvel, nakış makası, kasnak, kasnak bezleri

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Deseni, parşömen veya aydınır kâğıda çiziniz (Görsel 7.116).
5. Deseni renklendiriniz (Görsel 7.117).
6. Desende uygulanacak iğne tekniklerinin yerlerini belirleyiniz.

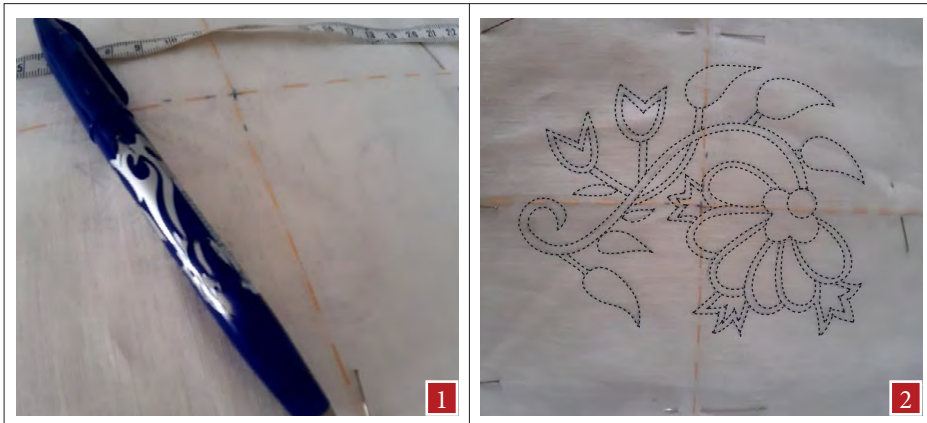

Görsel 7.116: Türk işi deseni

Görsel 7.117: Renklendirilmiş desen

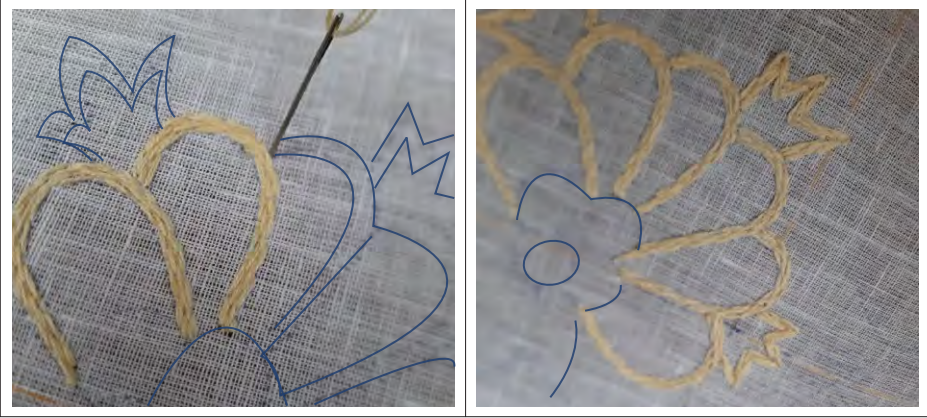
7. 50 x 50 cm ölçülerinde kumaş kesiniz.
8. Kumaşı işlemeye hazırlayınız.
9. Deseni, orta teyellere dikkat ederek kumaşın altına yerleştiriniz.
10. Çizerek desen geçirme tekniği ile deseni kumaşa geçirin (Görsel 7.118).

Görsel 7.118: Deseni kumaşa geçirme aşamaları

7. Öğrenme Birimi

11. İşleme kumaşını kasmağa geriniz.
12. İhtiyaç var ise kasnak bezlerini kumaşın kenarlarına çırpma dikişi ile dikişiniz.
13. Alt dolgu için seçtiğiniz koton ipliği iğneye geçiriniz.
14. İpliğin ucunu balıkçı düğümü yaparak iğneyi, işlenecek kısmın dışından kumaşa batırıp başlangıç noktasından kumaşın yüzeyine çıkarınız.
15. Çiçek kenarlarını ve belirlenen diğer alt dolguları yapınız (Görsel 7.119).

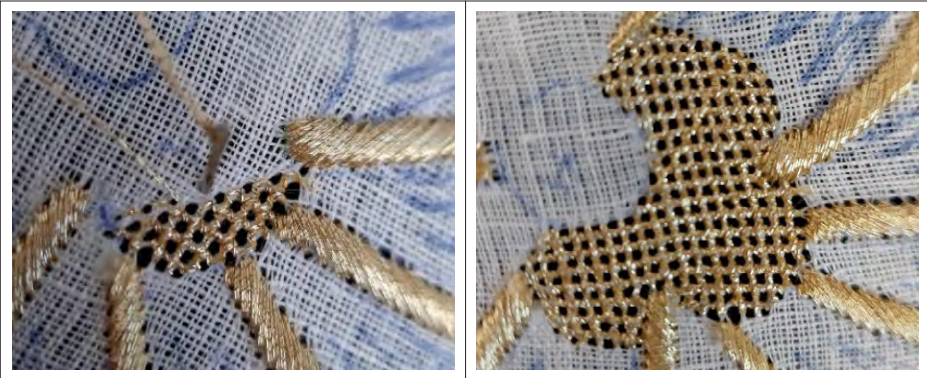
Görsel 7.119: Sim sarma alt dolgusu

16. Alt dolgu yaptığımız yerleri sim iplik ile şekline uygun sarınız (Görsel 7.120).

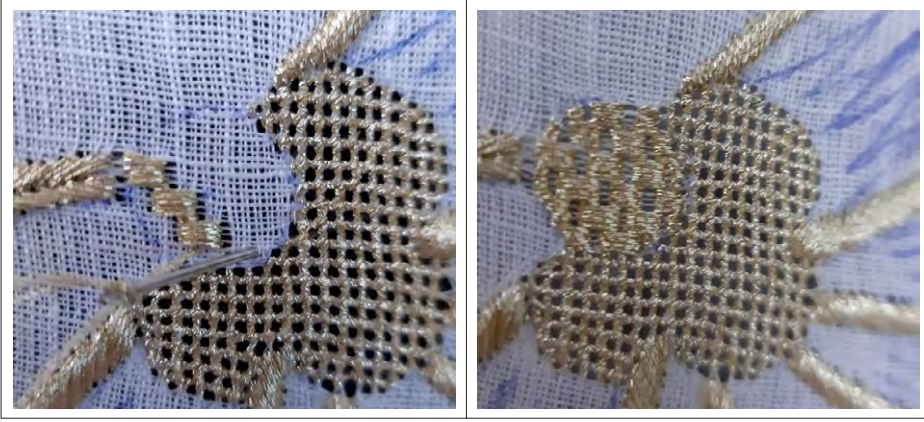
Görsel 7.120: Sim sarma

17. Çiçeğin iç kısmını muşabak tekniğini uygulayarak doldurunuz (Görsel 7.121).

Görsel 7.121: Muşabak

18. Çiçeğin göbek kısmını hasır iğne tekniği uygulayarak doldurunuz (Görsel 7.122).

Görsel 7.122: Hasır iğne

19. Desenin dal kısımlarına balıksırtı tekniğini uygulayınız (Görsel 7.123).

Görsel 7.123: Balıksırtı

20. Çiçek yapraklarının her birini, ayrı ayrı tahrilli pesent tekniğini uygulayarak doldurunuz (Görsel 7.124).

21. Çiçeğin kenarındaki sarmalı yaprakların içini, şekline göre verev pesent tekniğini uygulayarak doldurunuz (Görsel 7.125).

Görsel 7.124: Tahrilli pesent

Görsel 7.125: Verev pesent

7. Öğrenme Birimi

22. Yaprak deseninin gözemesini yapınız.
23. Yaprak desenini, vevv pesent tekniği uygulayarak doldurunuz (Görsel 7.126).
24. Yaprak deseninin gözemesini yapınız.
25. Yaprak desenini gölgeli pesent tekniği uygulayarak doldurunuz (Görsel 7.127).
26. Yaprak deseninin gözemesini yapınız.
27. Yaprak desenini mürver tekniği uygulayarak doldurunuz (Görsel 7.128).

Görsel 7.126: Vevv pesent

Görsel 7.127: Gölgeli pesent

Görsel 7.128: Mürver

28. Yaprak deseninin gözemesini yapınız.
29. Yaprak desenini kaydırmalı pesent tekniğini uygulayarak doldurunuz (Görsel 7.129).
30. Yaprak deseninin gözemesini yapınız.
31. Yaprak desenini kabartmalı pesent tekniğini uygulayarak doldurunuz (Görsel 7.130).
32. Belirlediğiniz yuvarlak şekillerin gözemesini yapınız.
33. Desende belirlenmiş yerlere dönerek pesent tekniğini uygulayınız (Görsel 7.131).

Görsel 7.129: Kaydırmalı pesent

Görsel 7.130: Kabartmalı pesent

Görsel 7.131: Dönerek pesent

34. Tel kırma tekniğini uygulayacağınız noktaları işaretleyiniz (Görsel 7.132).
 35. Teli iğneye geçiriniz.
 36. Artı tel kırma tekniğini uygulayınız (Görsel 7.133).

Görsel 7.132: Tel kırma noktalarının işaretli hâli

Görsel 7.133: Tel kırma

37. Pul boncuk dikilecek yerleri belirleyerek işaretleyiniz (Görsel 7.134).
 38. Belirlenen yerlere pul dikiş yapınız (Görsel 7.135).

Görsel 7.134: Pul boncuk noktalarının işaretli hâli

Görsel 7.135: Pul boncuk dikme

39. İpliği kumaşın altına geçiriniz.
 40. İplikleri tutturup artan ipliği keserek çalışmanızı tamamlayınız (Görsel 7.136).
 41. Kumaşa, işleme tekniğine ve kullanılan diğer malzemelere uygun ısı ile ürünü ütöleyiniz.

Görsel 7.136: Tamamlanmış ürün

7. Öğrenme Birimi

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 4'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 4

"4. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Deseni parşömen veya aydınır kâğıdına çizdi.		
3. Deseni renklendirdi.		
4. Desende uygulanacak iğne tekniklerinin yerlerini belirledi.		
5. 50 x 50 cm ölçülerinde kumaş kesti.		
6. Kumaşı, işlemeye hazırladı.		
7. Deseni orta teyellere dikkat ederek kumaşın altına yerleştirdi.		
8. Deseni kumaşa çizdi.		
9. Kumaşı kasnağa gerdi.		
10. Dolgu tekniğini uyguladı.		
11. Dolgu sarma tekniğini uyguladı.		
12. Muşabak tekniğini uyguladı.		
13. Hasır iğne tekniğini uyguladı.		
14. Balıksırtı tekniğini uyguladı.		
15. Tahrilli pesent tekniğini uyguladı.		
16. Verev pesent tekniğini uyguladı.		
17. Gölge pesent tekniğini uyguladı.		
18. Mürver tekniğini uyguladı.		
19. Düz pesent tekniğini uyguladı.		
20. Kaydırmalı pesent tekniğini uyguladı.		
21. Kabartmalı pesent tekniğini uyguladı.		
22. Dönerek pesent tekniğini uyguladı.		
23. Tel kırma tekniğini uygulayacağı yerleri belirledi.		
24. Tel kırma tekniğini uyguladı.		
25. Pul ve boncuk dikilecek yerleri belirledi.		
26. Pul ve boncuk dikme tekniğini uyguladı.		
27. İplikleri tutturup sağlaştırdı.		
28. Kumaşa, işleme tekniğine ve kullanılan diğer malzemelere uygun ısı ile ürünü ütledi.		
29. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
30. Temiz ve düzenli çalıştı.		
31. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

7.4.2. Kalite Kontrol

Elde Türk işi tekniği ile işlenen ürünün kalite kontrolü yapılırken şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Ürün, tasarıma ve ölçülendirmeye uygun olmalıdır.
- İşleme eksikliği kontrol edilmelidir.
- İplikler, çekildiğinde sökülmemelidir.
- Alt ve üst yüzeylerde iplik temizliği yapılmış olmalıdır.
- Üründe leke olmamalıdır.
- Ürün ütülü olmalıdır.

Bütün bu noktalara dikkat edilerek son kontroller yapılmalı, varsa eksikler giderilmelidir.

ETKİNLİK KUTUSU

**"Türk İşi Ürün Örnekleri" panosu hazırlayınız.
Verilen işlem basamaklarını takip ederek çalışmanızı tamamlayınız.**

1. Öğretmeninizle etkinlik tarihini belirleyiniz.
2. Pano hazırlama konusunda grup çalışması planlayınız.
3. Yakın çevrenizden, müzelerden veya genel ağdan Türk işi tekniği ile işlenmiş ürün örnekleri araştırınız.
4. Araştırma sonuçlarınızı fotoğraflayınız.
5. Ürün fotoğrafları ile kartela hazırlayınız.
6. Kartelaları sınıfta bir araya getiriniz.
7. Hazırlanan kartelaları sınıf panosunda sergileyiniz.

GENEL UYGULAMA

❖ **Amaç:** Türk işi tekniği ile ürün çalışması yapmak.

Derecelendirme Ölçeğinde yer alan ölçütleri dikkate alarak Türk işi tekniği ile ürün çalışmasını tamamlayınız. Derecelendirme ölçeğinde, sonunda (*) işareti yer alan ölçütler kritik işlem adımlarıdır.

❖ **Önerilen Süre :** 16 ders saati

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

Sınıf	Numara	Ad Soyad	Değerlendirme Puanı				
1: Çok zayıf 2: Zayıf 3: Orta 4: İyi 5: Çok iyi							
ÖLÇÜTLER			PERFORMANS DÜZEYİ				
			1	2	3	4	5
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.							
2. Türk işi tekniğine uygun deseni çizdi.							
3. Kumaşı ürün ölçülerine uygun kesti.							
4. Kumaşı işlemeye hazırladı.							
5. Deseni kumaşa geçirdi.							
6. Kumaşı düzgün gerdi.							
7. Desen üzerinde düz pesent tekniğini uyguladı. *							
8. Desen üzerinde verev pesent tekniğini uyguladı. *							
9. Desen üzerinde gölgeli pesent tekniğini uyguladı. *							
10. Desen üzerinde dönerek pesent tekniğini uyguladı. *							
11. Desen üzerinde tahrilli pesent tekniğini uyguladı. *							
12. Desen üzerinde dolgu sarma tekniğini uyguladı. *							
13. Desen üzerinde mürver tekniğini uyguladı. *							
14. Desen üzerinde muşabak tekniğini uyguladı. *							
15. Desen üzerinde balıksırtı tekniğini uyguladı. *							
16. Desen üzerinde hasır iğne tekniğini uyguladı. *							
17. Desene uygun yardımcı iğne tekniklerini uyguladı. *							
18. İşlemesi tamamlanan ürünün kenar temizlemesini yaptı.							
19. Düğümleri gizleyerek işlemenin tersini temiz işledi.							
20. İşlem bitiminde ürünün alt ve üst iplik temizliğini yaptı.							
21. Kalite kontrolü yaparak varsa eksikleri düzeltti.							
22. Tekniğe ve malzemeye uygun ısı ayarını yaparak ürünü ütüledi.							
23. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.							
24. Temiz ve düzenli çalıştı.							
25. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.							

DEĞERLENDİRME

Derecelendirme ölçeğinin kullanımında dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Genel Uygulama, 100 tam puan üzerinden değerlendirilir.
- Değerlendirme puanı, toplam tablo puanının 4 ile çarpılması ile bulunur.
- Kritik adımları başarıyla tamamlayamayan öğrencinin ilgili adımları tekrar etmesi önerilir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME**A. Aşağıda verilen cümlelerin başındaki boşluğa cümle doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.**

1. ( ) Türk işinde desen kompozisyonu, ana motif ve kenar suyu olmak üzere iki gruptan oluşur.
2. ( ) Türk işi, germe işlemi yapılmadan da işlenebilir.
3. ( ) Düz pesent tekniğinde, iplik iyice çekilmelidir.
4. ( ) Sarma tekniğinde alt dolgu ipliklerinin arasında boşluk bırakılmalıdır.
5. ( ) Muşabak ve mürver tekniğinde, iplik çekilerek delikli bir görünüm oluşturulmalıdır.
6. ( ) Gölge pesent tekniğinde, işlemeye en geniş kısımdan başlanmalıdır.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

7. Türk işi tekniği ile üretilmiş ürünlerde, desen olarak öncelikle ..... kaynaklardan yararlandırdığı görülür.
8. Türk işinde deseni daha belirgin hâle getirmek için çiçekte kullanılan en koyu ton veya siyah renkle ..... tekniği uygulanır.
9. Sayılarak yapılan tekniklerde iplik sayısı kumaş dokumasının ..... göre belirlenmelidir.
10. Dolgulu sarma tekniğinde desen ..... hatlı çizilmelidir.
11. Ters ve yüzü aynı olan dönerek pesent, genellikle ..... şekillerde uygulanır.
12. Gölge pesent tekniğinde desenin ucundan başlanmalı, renk ..... kullanılmalıdır.

C. Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.

13. Aşağıdakilerden hangisi iplikleri sayılabilen veya sayılamayan ince, kalın, makine veya el dokuması kumaşlara renkli iplikler, sim iplik ve tel ile işlenen, deseni çizilerek veya sayılarak geçirilen geleneksel Türk nakışdır?
  - A) Antep işi
  - B) Hesap işi
  - C) Maraş işi
  - D) Tel kırma
  - E) Türk işi
14. Aşağıdakilerden hangisi Türk işi deseni tasarlanırken faydalanılan kaynaklardan değildir?
  - A) Tarihi eserler
  - B) Koleksiyonlar
  - C) Beyaz iş desenleri
  - D) Eski işleme örnekleri
  - E) Geometrik şekiller
15. Aşağıdakilerden hangisi pesent tekniklerinden biri değildir?
  - A) Düz
  - B) Gölge
  - C) Hasır
  - D) Verev
  - E) Tahrilli

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

16. Aşağıdakilerden hangisi Türk işi iğne tekniğidir?
- A) Mürver
  - B) Düz hesap iğnesi
  - C) Ciğerdeldi
  - D) Susma
  - E) Verev hesap iğnesi
17. Aşağıdakilerden hangisi Türk işinde deseni kumaşa geçirmek için dikkat edilmesi gereken kriterdir?
- A) Kalın uçlu kalem kullanılmalıdır.
  - B) Kalıcı özellikli koyu renk kalem kullanılmalıdır.
  - C) Teknikler farklı aralıklarda çizilmelidir.
  - D) Desen, çizgilerin dışından pay verilerek çizilmelidir.
  - E) Teknik basamakları tek hamlede ve belirgin çizilmelidir.
18. Aşağıdakilerden hangisi Türk işinde uygulanan sarma çeşitlerinden biri değildir?
- A) Dolgulu
  - B) Dolgusuz
  - C) Güğümcü
  - D) Salyangoz
  - E) Tel
19. Aşağıdakilerden hangisi ajur yapımında kullanılacak kumaşa olması gereken özelliklerdendir?
- A) İpliği zor çekilmelidir.
  - B) Çekme sırasında kopmalıdır.
  - C) Kesildiğinde atmalıdır.
  - D) Sayılabilmelidir.
  - E) Pütürlü yüzeyli olmalıdır.
20. Aşağıdakilerden hangisi ajur çalışmalarında dikkat edilmesi gereken özelliklerdendir?
- A) Ajurun iki kenarına antika yapılmalıdır.
  - B) Antikaların çevresine sarma ya da rişliyö yapılmalıdır
  - C) Kesme ve çekme işlemi kumaşın yüzünden yapılmalıdır.
  - D) İplikler, küt uçlu makasla kesilmelidir.
  - E) İplikler kesildikten sonra antika yapılmalıdır.

8. ÖĞRENME BİRİMİ

KURDELE İŞİ

KONULAR

- 8.1. KURDELE İŞİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ
- 8.2. KURDELE İŞİ TEKNİKLERİ
- 8.3. KURDELE İŞİ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ

8.1. KURDELE İŞİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ

Kurdele işi, giyecekleri süslemek veya bağlamak için kullanılan, ipek ya da farklı kumaştan yapılmış kurdeleye şekil verilerek değişik malzemeler ve basit nakış iğne teknikleriyle yapılan işleme tekniğidir (Görsel 8.1). Kurdele, önceleri giysilerdeki birleşim yerlerini gizlemek ve kumaş üzerinde farklı renkte çizgi oluşturmak için applike yapılarak kullanılırdı.

Bu sanatın ilk uygulandığı dönemlerde kurdele olmadığından şerit şeklinde kesilmiş kumaşlar kullanılırdı. Süsleme ihtiyacından dolayı şerit kumaşlar dokunmaya başlanmış ve kurdele ile farklı tasarımlar oluşmuştur. Kurdeleden yapılan fiyonk ile giyim ve dekoratif amaçlı süslemeler, hacimli çiçekler yapılmaya başlanmıştır. 1815 yılında Amerika'da ilk kurdele fabrikasının kurulmasıyla giyim süsleme, ev dekorasyonu aksesuarları vb. alanlarda sıklıkla kullanılmıştır. Kurdele ile kumaş üzerine işlemler yapılmıştır. İplikte uygulanan nakış teknikleri, farklı kalınlıkları bulunan kurdelelerle kolaylıkla uygulanmaktadır (Görsel 8.2).

Görsel 8.1: Basit nakış iğneleri ile kurdele nakışı

Görsel 8.2: Kurdele ile nakış teknikleri

8.1.1. Kurdele İşİ Tekniğinin Uygulandığı Yerler

Kurdele nakışı, süsleme amaçlı birçok alana uygulanmaktadır. Uygulaması kolay olan bu teknik, doğrudan kumaş üzerine işlenebildiği gibi üç boyutlu çalışma olarak da hazırlanır. Hazırlanan üç boyutlu çalışmalar kumaş, ahşap, seramik vb. ürünler üzerine monte edilebilir.

Tamamlayıcı Aksesuarlar: Çanta, cüzdan, ayakkabı, kemer, eşarp, şal, etol, duvak, mendil, fular, gözlük kılıfı, maske, şapka, bere, atkı, takı, toka vb. (Görsel 8.3, 8.4, 8.5 ve 8.6)

Giyim Süslemeleri: Fantezi elbiseler, gelinlik, pantolon, bluz, gömlek, ceket, kaban vb. (Görsel 8.7)

Ev Dekorasyonu: Tablo, çiçek, abajur, pano, kitap-albüm kapakları, dekoratif kutu, tepsi, dekoratif süs, iğnelik, peçetelik, kese vb. (Görsel 8.8, 8.9, 8.10 ve 8.11)

Ev Tekstili: Yatak odası takımları, mutfak takımları, yemek takımları, salon takımları, kırlent, havlu, bohça, seccade vb. (Görsel 8.12, 8.13 ve 8.14)

Görsel 8.3: Cüzdan

Görsel 8.4: Toka

Görsel 8.5: Çanta

Görsel 8.6: Maske

Görsel 8.7: Gömlek

Görsel 8.8: Tablo

Görsel 8.9: Dekoratif süs

Görsel 8.10: İğnelik

Görsel 8.11: Kese

Görsel 8.12: Kırilent

Görsel 8.13: Yatak örtüsü

Görsel 8.14: Havlu

8.1.2. Kurdele İşİ Desen ve Renk Özelliği

Kurdele işinde, kullanılacak malzeme özelliğine göre desen tasarımı yapılır. Nakışta uygulanan, geniş yüzeyli ve detay içermeyen tüm desenler kolaylıkla uygulanabilir. Kurdele seçimi desene göre yapılmalıdır. Detay içeren desenlerde ince kalınlıkta kurdele tercih edilmeli ya da yardımcı iğne teknikleri kullanılmalıdır. Kurdele işinde detaylı desen çizme işlemi yapılmadan, sadece işleme yapılacak alana çizgi hatları çizilerek ürünün aynısı uygulanabilir.

Kurdele işinde daha çok doğadan ilham alınır. Doğada bulunan çiçek örnekleri aynen kumaş üzerine uygulanabilir (Görsel 8.15). Kurdele işinde kullanılan kurdele, iplik ve kumaş rengi birbiriyle uyumlu ya da zıt renklerle olmalıdır. Renk geçişleri kademeli olmalı ve tonlama dikkate alınmalıdır. Bir rengin tonları kullanılıp merkeze doğru bu renk tonlarının uygulanması ile yapılan düzenleme, deseni ön plana çıkarır. Kurdele işinde kumaş üzerine çizilen desen hatlarına ya da işleme tamamlandıktan sonra kurdele üzerine kumaş boyasıyla gölgelendirme yapılarak ürün gösterişli hâle getirilir (Görsel 8.16, 8.17 ve 8.18).

Görsel 8.15: Doğadan çiçek örneğini işleme

Görsel 8.16: Kurdeleyi boyayarak gölgelendirme

Görsel 8.17: Kumaşı boyayarak gölgelendirme

Görsel 8.18: Gölgelendirme yapılmış işleme

8.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar

Kurdele işinde nakışta kullanılan desenler, kurdele işine uygun hâle getirilerek kullanılabilir. Nakış desenlerinden, doğaçlama yeni desenler ortaya çıkarmak mümkündür. Kurdele işinde doğadan yararlanılarak hazırlanmış desenler tercih edilmektedir (Görsel 8.19). Doğadan seçilen nesne örnekleri birebir aynı şekilde uygulanmaktadır (Görsel 8.20).

Kurdele işinde desen tasarımı yapılırken yararlanılan kaynaklar şunlardır:

- Tabiat (çiçek, yaprak, dal, tomurcuk)
- Hayvan figürleri
- Desen kitapları ve genel ağ paylaşımları
- Kumaş ve kâğıt üzerine basılı desenler
- Eski işleme örnekleri
- Hayal gücü

Görsel 8.19: Doğadan çiçek örneği

Görsel 8.20: Doğadan çiçek ürün örneği

8.1.4. Kurdele İşi Deseninde Kompozisyon Özellikleri

Kurdele işinde kompozisyon tasarımı, kullanım yerine ve uygulanacak tekniğe göre yapılmalıdır. Kompozisyon oluşturulurken motifler birbiriyle uyumlu olmalı ve bir bütün oluşturmalıdır. Motifler ardına, simetrik (Görsel 8.21 ve 8.22), asimetrik, bir noktadan çıkarak ya da geometrik şekil içine yerleştirilerek (Görsel 8.23 ve 8.24) düzenleme yapılmalıdır. Kompozisyon oluşturmada açık ve koyu, uyum ve denge gibi prensiplere dikkat edilmelidir. Ürün tasarımı, kompozisyon seçimini etkilemektedir. Kurdele işinde, kumaşa işlenerek uygulanan teknikte kompozisyon tasarımı yapılır ve işleme yapılan tasarım doğrultusunda uygulanır. Elde hazırlanıp monte edilen tekniklerde ise ürün elde aplik şeklinde hazırlanırken kompozisyon oluşturulur. Kompozisyona uygun şekilde hazırlanan aplik kumaş üzerine yerleştirilir (Görsel 8.25 ve 8.26). Yerleştirmede süsleme yapılacak alan belirlenip ona göre yerleştirme yapılmalıdır. Yerleştirmede oluşturulan kompozisyonda birlik olmalı, ayrı ayrı kısımlar bir bütün olarak görülmelidir.

Görsel 8.21: Simetrik düzenlenmiş kompozisyon

Görsel 8.22: Asimetrik düzenlenmiş kompozisyon

Görsel 8.23: Geometrik şekilde düzenlenmiş kompozisyon

Görsel 8.24: Geometrik şekilde düzenlenmiş kompozisyon

Görsel 8.25: Aplik hazırlamada kompozisyon oluşturma

Görsel 8.26: Aplik hazırlamada kompozisyon oluşturma

8.1.5. Deseni Kumaşa Geçirme ve Germe

Desenin düzgün çizilmesi, işleminin daha kaliteli olmasını sağlar. Kumaşın cinsi ve işleme türü göz önüne alınarak desen geçirme tekniği uygulanır. Doğadan çiçek çeşitleri araştırılarak örnek toplanır. Bu örneklerin eskiz çizimi yapılır ve bu renklendirilir. Eskiz çizimdeki detaylar çıkarılır ve kurdele işine uygun desen hâline getirilir (Görsel 8.27 ve 8.28). Yardımcı iğne tekniklerinin uygulandığı durumlarda detaylı çizimler kullanılır.

Görsel 8.27: Kurdele nakışı deseni

Görsel 8.28: Kurdele işi uygulanmış desen

Desen çiziminde kullanılan araç gereç şunlardır:

- Parşömen kâğıdı
- Desen
- Desen çizilecek kumaş
- Toplu iğne
- Beyaz karton
- Cetvel
- Karbon kâğıdı
- Makas
- Kurşun kalem (B grubu yumuşak ve H grubu sert)
- Silgi
- Desen kaynakları (dergi, kitap, desen paftaları, kartlar, eski işlemler)
- Masa
- Mezura

Kurdele işinde doğadan yararlanılarak hazırlanmış desenler tercih edilmektedir. Böylece işleme yapma kolaylaşır, daha kaliteli ürün ortaya çıkar. Kurdele işinde desen detaylı çizilmeden önce, işleme yapılacak alanın sınırları belirlenip desen çizgilerinin genel hatları çizilerek uygulama yapılabilir (Görsel 8.29 ve 8.30). Desen için kullanılacak işlenmiş ürün belirlenip fotoğraflanır. Kurdele işi ürün fotoğrafı ve kumaş üst üste ışıklı masaya yerleştirilip desenin sınırları işleme yapılacak alana çizilir. Desen çizilmiş kumaş, kasnağa gerilir. Kurdele işinde kumaş ne kadar gergin olursa işleme o kadar kolaylaşır ve net işlenmiş ürünler ortaya çıkar. Kumaş germede kumaş cinsi ve kalınlığı dikkate alınmalı, gerekiyorsa kasnak bezi kullanılmalıdır. Kumaş, kasnağa gerilmeden önce işlemeye hazırlanmalıdır. Kumaşı işlemeye hazırlama aşamaları şunlardır:

1. Desen ve kurdele kalınlığına uygun kumaş seçimi yapılmalıdır.
2. Uygulama yapılacak ürüne uygun kumaş hesabı yapılmalıdır.
3. Kumaş, ılık suda yıkanmalıdır.
4. Kumaşın türüne uygun ısıda ütü yapılmalıdır.
5. Kumaş, israfı olmadan ölçüsüne uygun, düzgün şekilde kesilmelidir.
6. Kumaş, en ve boy ipliğine dikkat edilerek kasnağa yerleştirilip gerilmelidir.
7. Desenin yerleştirileceği bölge, tasarıma uygun şekilde enine ve boyuna teyel alınarak işaretlenmelidir.

Kurdele işi deseni kumaşa geçirme yöntemleri şunlardır:

- Çizerek desen geçirme
- Karbon kâğıdı ile desen geçirme
- Teyelleyerek desen geçirme

Görsel 8.29: Desen çizimi

Görsel 8.30: Desen hatlarına uygulanmış çiçek

❖ **Amaç:** Doğadaki çiçeklerden kurdele işi deseni tasarlamak.

1. UYGULAMA

❖ Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede doğadaki çiçeklerden kurdele işi deseni tasarlama çalışmasını tamamlayınız.

❖ **Araç Gereç:** Kalem, kâğıt, cetvel, silgi, çiçek örneği, renkli kalem

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Doğadan çiçek çeşitlerini araştırarak örnek toplayınız (Görsel 8.31).
5. Örneğin eskiz çizimini yapınız (Görsel 8.32).

Görsel 8.31: Doğadan çiçek örneği

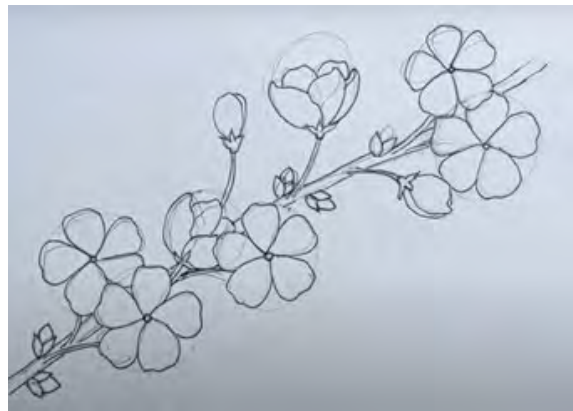

Görsel 8.32: Eskiz çalışması

6. Eskiz çalışmasını renklendiriniz (Görsel 8.33).
7. Eskiz çalışmasını kurdele işine uygun desen hâline getiriniz (Görsel 8.34).

Görsel 8.33: Eskiz çalışmasını renklendirme

Görsel 8.34: Deseni hazırlama

8. Öğrenme Birimi

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 1'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 1

"1. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Doğadan çiçek çeşitlerini araştırarak örnek topladı.		
3. Doğadan bulduğu örneğin eskiz çizimini yaptı.		
4. Eskiz çalışmasını renklendirdi.		
5. Eskiz çalışmasını kurdele işine uygun desen hâline getirdi.		
6. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
7. Temiz ve düzenli çalıştı.		
8. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Işıklı masada, işlenmiş üründen yararlanarak kurdele işi desenini kumaşa geçirmek.

2. UYGULAMA

❖ Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede ışıklı masada kurdele işi desenini geçirme çalışmasını tamamlayınız.

❖ **Araç Gereç:** Kalem, kâğıt, cetvel, silgi, uçan kalem, ışıklı masa, kasnak, kumaş

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Desen için kullanacağınız işlenmiş ürünü belirleyip fotoğraflayınız (Görsel 8.35 ve 8.36).

Görsel 8.35: Kurdele işi ürün

Görsel 8.36: Kurdele işi ürün fotoğrafı

5. Kurdele işi ürün fotoğrafını ve kumaşı üst üste ışıklı masaya yerleştiriniz (Görsel 8.37).
6. İşleme yapılacak alanın sınırlarını belirleyerek kumaşa çiziniz (Görsel 8.38).

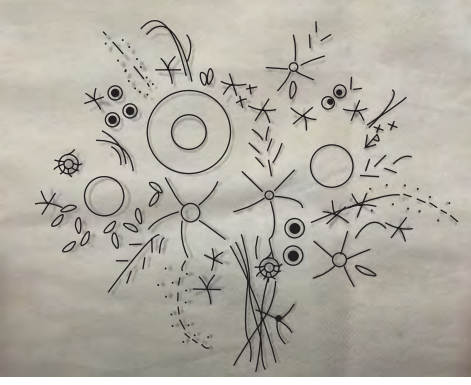
Görsel 8.37: Fotoğraf ve deseni yerleştirme

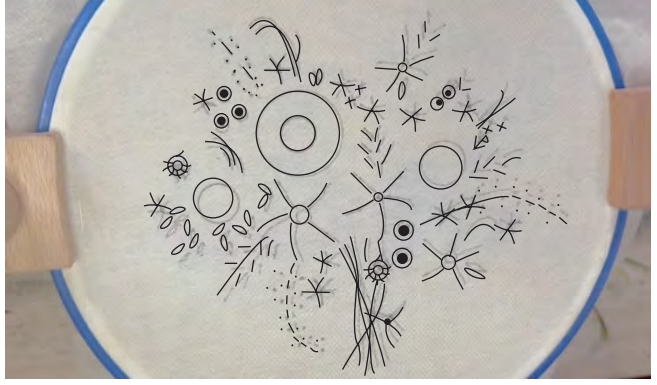
Görsel 8.38: Deseni kumaşa çizme

8. Öğrenme Birimi

7. Desen çizilmiş kumaşı kasmağa geriniz (Görsel 8.39 ve 8.40).

Görsel 8.39: Desen çizilmiş kumaş

Görsel 8.40: Kasmağa germe

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 2'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 2

"2. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Desen için kullanacağı işlenmiş ürünü belirleyip fotoğrafladı.		
3. Kurdele işi ürün fotoğrafını ve kumaşı ışıklı masaya yerleştirdi.		
4. İşleme yapılacak alan sınırlarını belirleyip kumaşa çizdi.		
5. Desen çizilmiş kumaşı kasmağa gerdi.		
6. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
7. Temiz ve düzenli çalıştı.		
8. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

8.2. KURDELE İŞİ TEKNİKLERİ

Kurdele işinde kullanılan temel tekniklerin dışında hayal gücüyle de farklı tasarımlar yapılabilir ve yeni teknikler üretilebilir. Kurdele işine, gerekli malzemeler hazırlanarak başlanmalıdır. Tekniğine uygun, estetik bir ürün ortaya çıkması için kumaş ve kurdeleler birbiri ile uyumlu olmalı, uygulama yapılacak ürüne uygun malzeme seçilmelidir.

8.2.1. Kullanılan Kumaşlar

Kurdele işi, nakış işlemede kullanılan her cins kumaşa uygulanabilir. İşlemede kullanılacak kurdeleye göre sık veya seyrek dokunuşlu kumaş tercihi yapılır. Kumaş, iplik, kurdele kalınlıkları ve renkleri birbiriyle uyumlu olmalıdır. Kurdele işi elde hazırlanıp kumaş üzerine monte edilecekse sert tutumlu kumaşlar tercih edilmelidir. Kurdele işinde keten, teri koton, poplin, koton, saten, etamin, kadife (ipek kadife, koton kadife), havlu, tül, terilen, tafta, organze, şifon, moneray, ipek, yün tela, çuha, ipek saten, ödemiş ipeği, organze, ipek jorjet ve ipek şantuk kumaş kullanılır.

8.2.2. Kurdele İşinde Kullanılan Araç Gereç

Kurdele işinde kullanılan malzemeler (Görsel 8.41) şunlardır:

Kurdele: İpek kurdele, organze kurdele, saten kurdele, telli kurdele, karanfil kurdelesini (Görsel 8.42)

İplikler: Koton, muline, çamaşır ipeği, ibrişim, kordonet, floş, orlon, rafya, yün iplik, dantel ipliği, naylon iplikler, kordon, şeritler, sırma, sim iplik, ince şerit tel

Yardımcı Süsleme Malzemeleri: Çeşitli inci, boncuk, pul, kenar temizlemede ve süslemede kullanılan çeşitli harç, straz taş, iplik, kurt, tırtıl, püskül vb.

Germe Araçları: işleme yapılacak desen boyutuna uygun ölçüde kasnak (vidalı, vidasız, ayaklı), gergef, germede kullanmak için kasnak bezi

İğne: Kumaş cinsine uygun kalınlıkta ve işleme tekniğine özel nakış iğnesi, dikiş iğnesi, kumaşı işlemeye hazırlamada kullanılacak toplu iğne

- Ucu Sivri iğne (Kurdeleyi kumaşa batıp, çıkararak yapılan çiçek çalışmasında kullanılır.)
- Ucu Küt İğne (Kumaşa daha az batırılarak yapılan yüzeysel çalışılan kurdele çiçeklerde kullanılır.)

Dikiş Yüksüğü: Dikiş dikerken, iğnenin batmasını önlemek için parmak ucuna takılan kesik koni biçiminde gereç

Makas: Kumaş makası, işlemede kullanılacak küçük nakış makası veya iplik kesicisi

Ütü: Ütü, ütü masası, ütü bezi, leke çıkarıcılar

Görsel 8.41: Araç gereç

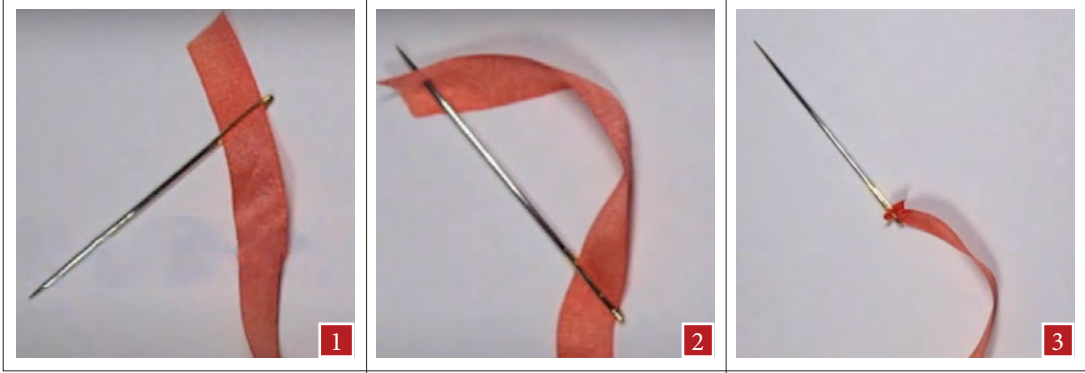

Görsel 8.42: Karanfil kurdele

8. Öğrenme Birimi

8.2.3. Kurdele İşi Uygulama

Kurdele işi, bir çok farklı teknikle uygulanır. Uygulamaya başlanmadan önce kullanılacak malzemeler hazırlanmalıdır. Kumaş kasağa gerildikten sonra kurdele vev kesilir. Kurdelenin ucu 3-4 cm çekilir, vev kesilmiş uca iğne batırılır, kurdelenin uzun tarafı çekilerek iğneye sıkıştırılır (Görsel 8.43). İşleme tamamlandıktan sonra işleminin sağlamlaştırılması için kurdele, kumaşın arka tarafına geçirilir. İğne, yapılan işlemlerin altından yavaşça geçirilerek bir ilmek yapılır ve sıkıştırılır. Bu işlem yapılırken işleminin bozulmamasına ve zarar görmemesine dikkat edilmelidir. Kurdele, iğne ve dikiş ipliğiyle kumaşın yüzeyine çıkmamasına dikkat edilerek birkaç dikiş atılıp kumaşa tutturulur.

Görsel 8.43: Kurdeleyi iğneye geçirme aşamaları

Kurdele işinde uygulanan teknikler şunlardır:

- Elde hazırlanıp monte edilen teknikler
- Organze kumaşlarla yapılan teknikler
- Kumaşa işlenerek yapılan teknikler
- Doğaçlama tekniği

Elde Hazırlanıp Monte Edilen Teknikler

Elde hazırlanan ürünlerde, ürün tasarımına uygun renk ve kalınlıkta kurdele ile katlama, kesme, dikme ve yapıştırma gibi yöntemler kullanılır. Hazırlanan ürünler tek tek kullanılabildiği gibi dikilerek ya da yapıştırılarak birleştirilip dekoratif amaçlı ve giyim süslemede kullanılır. Elde hazırlanıp monte edilen teknikle kurdele ile menekşe (Görsel 8.44), bahar dalı, katlamalı gül, kedi merdiveni gül, karanfil, ilmekli gül, ortanca (Görsel 8.45) gibi doğadaki birçok çiçek çeşidi uygulanabilir.

Görsel 8.44: Menekşe

Görsel 8.45: Ortanca

Menekşe: Menekşe yapmak için 2 x 20 cm ölçülerindeki kurdelenin ucu 2 cm katlanır ve oyulgama dikişiyle dikilir. Kurdelenin tamamı, araları 0,5 cm olacak şekilde dışa doğru katlanıp oyulgama dikişi ile dikilir. İpliği çekilerek büzülür ve uçları dikilerek birleştirilip ortasına tohum yapıştırılır. Yeşil yaprak yapmak için 2,5 x 5,5 cm kurdele kesilip katlanır. Kurdele; verev şekilde kesilir, uçları yakılarak yapıştırılır ve yaprak hâline getirilir. Yeşil yaprakların tohumları yapıştırılır. Bunlar menekşeye yapıştırılarak çiçek tamamlanır.

Bahar Dalı: Bahar dalı yapmak için 1 x 20 cm ölçerinde kurdele kesilir. Kurdelenin ucu 1 cm katlanıp oyulgama dikişi ile dikilir. Kurdelenin kenar kısmı 3 cm oyulgama dikişi ile dikildikten sonra 1 cm ölçüsünde yukarı katlanıp dikilir. İşlem aynı şekilde tekrar edilerek kurdelenin tamamına uygulanır. Kurdele- nin iki ucu yakılarak birbirine yapıştırılır. Çiçek olması için iplik çekilerek kurdele büzülür ve düğümle- nir. Çiçeğin ortasına tohum yapıştırılarak çiçeğin yapımı tamamlanır. Çiçeğin tomurcuğunun yapılması için 1,5 x 12 cm ölçülerinde kurdele kesilir. Kurdelenin ucu 1 cm mesafe bırakılır ve katlanır. Kurdele oyulgama dikişi ile dikilir. Arada 1,5 cm mesafe bırakılarak kurdele yukarı doğru katlanır ve oyulgama dikişi ile dikilir. İşlem aynı şekilde devam ettirilerek kurdelenin tamamına uygulandıktan sonra iplik çekilir ve kurdele büzülür. Kurdelenin kenarına tohum yerleştirilir ve tohumun üzerine kurdele sarılarak tomurcuk oluşturulur. 1 x 6 cm ölçülerindeki kurdelenin uçları birleştirilip verev şekilde kesilir, uçları yakılarak yapıştırılır ve yeşil yaprak yapılır. Yaprak ve tomurcuğun altına yapıştırılır. Tomurcuk ve bahar dalı yapıştırılarak bahar dalı yapımı tamamlanır.

Gül: Gülün çanak yaprağının yapılması için 4 x 18 cm ölçülerindeki kurdelenin uçları birleştirilip verev şekilde katlanarak toplu iğne ile tutturulur. İşlem aynı şekilde tekrar edilerek on sekiz adet çanak yaprak hazırlanır. Beş adet çanak yaprağı, birbirlerinin arasına geçirilerek oyulgama dikişi ile dikilir. Çanak yaprakların uçları birleştirilip iplik çekilerek büzülür ve gülün bir katmanı oluşturulur. İşlem aynı şekilde tekrar edilerek altı veya yedi çanak yapraklı gül katmanları oluşturulur. Beş çanak yapraklı katın içine boncuktan tohum yapıştırılır. Altı veya yedi çanak yapraklı katmanlar beş çanak yapraklı katman altına yapıştırılarak gülün yapımı tamamlanır.

Organze Kumaşlarla Yapılan Teknikler

Organze kumaşlarla parçalı gül, verev beş yapraklı gül, gelincik, kurdele, manolya, üçgen yaprak, telli kurdele, yaprak vb. ürünler yapılmaktadır (Görsel 8.46). Bu ürünler yapılırken farklı şekillerde kesme, katlama, dikme ve yapıştırma teknikleri kullanılır ve pul, boncuk, inci vb. yardımcı malzemelerle süslenir. Bunlar, dekoratif amaçlı ya da giyim süslemede sıkça kullanılmaktadır (Görse 8.47).

Görsel 8.46: Organze kumaş gül

Görsel 8.47: Organze çiçek elbise süsleme

Gül Yapımı: Organze kumaştan 8 x 8 cm ölçülerinde on sekiz adet kare kesilir. Taç yaprak yapmak için kare parçalar üçgen şekilde katlanır. Daha sonra bunlar oyulgama dikişi ile dikilip ipliği çekilerek büzülür. Taç yaprağın içine tohum yerleştirilir. Çanak yapraklar tohumun etrafını saracak şekilde yapıştırıp gül hâline getirilir. Yaprak yapmak için 4 x 11 cm ölçülerindeki kurdele ikiye katlanır ve uçları yakılarak yapıştırılır. Yakılan ucundan makas ile verev kesilir ve kesilen kısım tekrar yakılarak yapıştırılır. İç yüzü dışa çevrilir ve yeşil yaprak tamamlanır. Yapraklar gülün altına yapıştırılarak tamamlanır.

8. Öğrenme Birimi

Kumaşa İşlenerek Yapılan Teknikler

Kumaşa işlenerek yapılan tekniklerde altın iğne tekniği yaprak (düz yaprak, eğik yaprak, çanak yaprak), Frenk düğümü, oyulgama gül, iğne ardı gül, örümcek gül, papatya tekniği, peygamber çiçeği, ilmek yapraklı papatya, gonca gül, lale, zambak, hanımeli, sümbül, anemon vb. çiçekler işlenebildiği gibi kurdeleden hayvan, bebek gibi işlemler de yapılabilir (Görsel 8.48 ve 8.49).

Görsel 8.48: Kurdele işi baykuş

Görsel 8.49: Kurdele işi bebek

Hanımeli Çiçeği Yapımı: Kurdele iğneye takılır. İğne kumaşın yüzeyine çıkarılır. Sekiz iplik sayılır ve iğne tekrar kumaşa batırılarak halka oluşturulur. Sekiz iplik aşağıdan, halkanın ortasından çıkılıp tekrar aynı noktaya iğne batırılır ve taç yaprakları yapılır. İğne, sabitlenen halkanın içinden geçirilir ve taç yaprak yapımı tamamlanır. Çiçeğin tohumunu yapmak için farklı renk kurdele ile çiçeğin orta noktasından altı iplik sayılır ve buradan iğne batırılır. Sonra tohum işi tekniği ile tohum yapılır. Dalın yapımında kurdele kıvrılır, on altı iplik sayılarak buraya iğneyle batırılır ve kurdele kumaşın altında sabitlenir (Görsel 8.50).

Sümbül Yapımı: Kurdele iğneye takılır. Taç yaprakları "Y" iğnesi tekniği ile işlenir. Taç yaprakların bitişi noktanın ortasından kurdele kıvrılarak dal yapılır. Dalın kenarından iğne kumaş yüzeyine çıkarılır. Orantılı şekilde yeşil yaprakları yapılır ve sümbül yapımı tamamlanır (Görsel 8.50).

Yıldız Çiçeği Yapımı: Kumaşın üzerine, işleme yapılacak noktalar çizilir. Kurdele iğneye takılır. İğne kumaş yüzeyine çıkarılır. Aynı noktadan iğne tekrar batırılıp kumaş yüzeyine çıkarılır. Kurdele, iğneye bir kez dolanır ve iğnenin çıktığı noktaya tekrar batırılıp taç yaprak yapılır. İşlem aynı şekilde tekrar edilerek üç adet taç yaprak yapılır. İğne, taç yaprakların ortasından çıkarılır ve çiçeğin dip kısmına batırılır. Böylece çanak yapraklar ve dal yapılarak yıldız çiçeği tamamlanır (Görsel 8.50).

Anemon Yapımı: İşleme yapılacak yer kalemle çizilerek işaretlenir. Kurdele iğneye takılır. İğne, işaretli noktadan çıkarılır ve taç yaprak için işaretlenmiş noktaya kadar el ile düzeltilerek getirilir. Daha sonra iğne kurdelenin uç kısmının ortasına batırılır. Böylece taç yaprak yapılmış olur. İşlem aynı şekilde tekrar edilerek altı adet taç yaprak yapılır. Tohum yapımında iğne, kumaş yüzeyine çıkarılır ve geriye dönülerek kurdelenin ortasına batırılır. Üzerine tohum işi tekniği ile on adet tohum yapılır ve anemon çiçeği tamamlanır (Görsel 8.50).

Yaban Gülü Yapımı: İşleme yapılacak bölgeye kalemle daire çizilir. Kurdele iğneye takılır. İğne, dairenin ortasından çıkarılır. Kurdele elle düzeltilerek dairenin kenarına doğru getirilir ve iğne kurdelenin uç kısmının ortasına batırılır. Böylece taç yaprak yapılmış olur. İşlem aynı şekilde tekrar edilip sekiz adet taç yaprak yapılır. Çiçeğin dalı yapılarak işleme tamamlanır (Görsel 8.50).

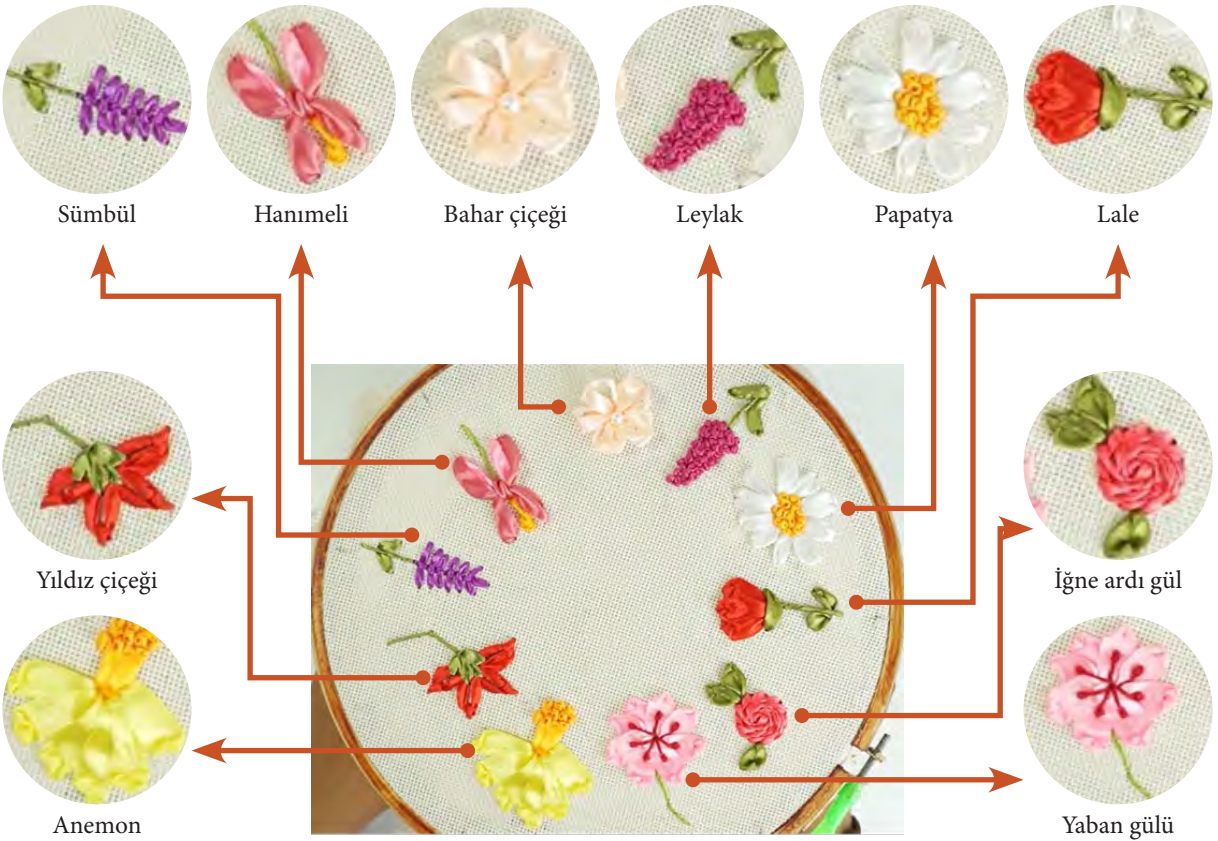
İğne Ardı Gül Yapımı: Kurdele iğneye takılır. Tohum işi tekniği ile tohum yapılır. Tohumun kenarı, iğne ardı tekniği ile işlenir. Yeşil yaprakları yapılarak gül tamamlanır (Görsel 8.50).

Lale Yapımı: Kurdele iğneye takılır. İğne kumaş yüzeyine çıkarılır ve geriye dönüp tekrar kurdelenin ortasına batırılır. Bu şekilde üç adet taç yaprak yapılır. Çanak yaprak, dal ve yeşil yapraklar yapılarak lale tamamlanır (Görsel 8.50).

Papatya Yapımı: Kurdele iğneye takılır. İğne kumaşın yüzeyine çıkarılır ve 2,5 cm mesafeden batırılır. İşlem aynı şekilde devam ettirilerek on adet çanak yaprak yapılır. Orta boşluğuna tohum işi tekniği ile tohum yapılarak doldurulur ve papatya yapımı tamamlanır (Görsel 8.50).

Leylak Çiçeği Yapımı: Kumaş üzerine leylak çiçeği işlenecek yer çizilir. Kurdele iğneye takılır. Çizilen kısım tohum işi tekniği uygulayarak doldurulur. Dal ve yeşil yaprak yapılarak leylak tamamlanır (Görsel 8.50).

Bahar Çiçeği: Kurdele iğneye takılır. İğne kumaş yüzeyine çıkarılır ve aynı noktaya tekrar batılarak halka oluşturulur. İşlem aynı şekilde tekrar edilir ve beş adet taç yaprak yapılır. Yaprığın son şeklini vermek için çiçeğin ortasından iğne çıkarılır. Yapılan halkanın içinden kurdele geçirilir ve tekrar kumaşın ortasına batılır. Bu işlem her bir yaprak için tekrarlanır ve bahar çiçeği yapımı tamamlanır (Görsel 8.50).

Görsel 8.50: Kumaşa işlenerek yapılan teknikler

Doğaçlama Tekniği

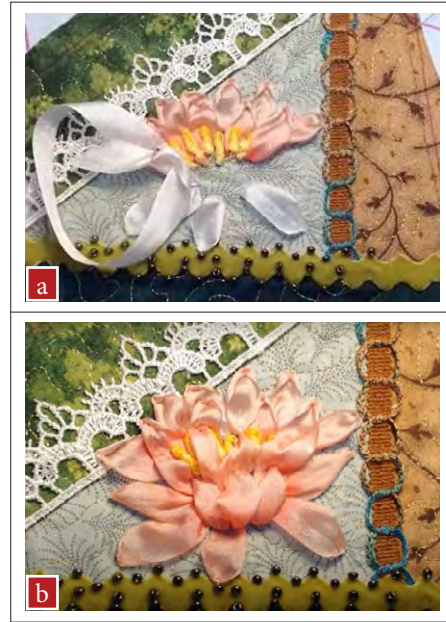
Doğaçlama tekniği; basit nakış iğneleri, pul bocuk işleri ve kurdele işinin birleştirilmesi ile oluşan tekniğe denir. Doğaçlama tekniğinin özelliği atık malzemelerin değerlendirilip yeniden kullanılabilir hâle getirilmesidir. Ürünün özelliğine, kişinin zevkine göre ürünün üzeri ve birleşim yerleri kurdele, dantel, düğme, boncuk gibi yardımcı materyallerle süslenebilir. Kurdele işinde ise farklı ölçü ve şekillerdeki ku-

8. Öğrenme Birimi

maş parçaları zevke uygun şekilde kesilir (Görsel 8.51.a). Kesilen kumaş parçaları makinede kare oluşturacak şekilde dikilerek birleştirilir (Görsel 8.51.b). Hazırlanan parçaya kasnak bezi dikilir ve bu parça kasnağa gerilir. Doğaçlama çalışmasının birleşim yerleri zevke uygun şekilde kordon, kurdele, dantel, pul boncuk ya da basit nakış iğnesi teknikleri ile süslenir (Görsel 8.52). Kurdele işi çiçek yapılacak bölge belirlenir ve 2 cm çapında daire çizilir. Daire, yedi eşit parçaya bölünerek işaretlenir. İğne, kumaşın alt tarafından batırılır ve işaretli yerden kumaşın üstüne çıkarılır. Çıkılan yerden tekrar aynı noktaya batırılır ve çiçeğin taç yaprağı oluşturulur. Taç yaprak, tırnak ütüsü ile düzeltilip kumaşa dikilerek sabitlenir. Aynı işlem tekrar edilerek yedi adet taç yaprak yapılır. Taç yapraklar zevke uygun renklerde tonlama yapılarak boyanır. İğne alttan batırılıp kumaş yüzeyine çıkarılır, tekrar aynı noktaya batırılır ve çiçeğin ikinci sıra taç yaprağı oluşturulur. Aynı işlem tekrar edilerek altı adet taç yaprak yapılır ve bunlar boyanır. Aynı işlem tekrar edilerek üçüncü sıraya dört adet taç yaprak yapılır ve bunlar boyanır. Tohum yapabilmek için çiçeğin ortasına boncuk dikilir. Kurdele, dal yapmak için kıvrılır. Çiçekle orantılı olacak şekilde iğne kumaşa batırılır. İğne, dalın kenarından çıkarılır. Kurdelede 1,5 cm genişlik bırakılır ve geriye dönülür. İğne kurdelenin ortasına batırılır yapraklar yapılır. Yapraklar yeşilin tonlarıyla boyanır ve kurdele işi tamamlanır.

Görsel 8.51: Doğaçlama kumaş ve kırkyama örneği

Görsel 8.52: Kurdele işi doğaçlama kırkyama örneği

❖ Kurdele İş Teknikleri Uygulanırken Dikkat Edilecek Noktalar ❖

Kurdele işi tekniği ile kaliteli, estetik bir ürün yapılabilmesi için dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Desenin şeklini bozmamaya dikkat edilmelidir.
- Ürüne uygun kumaş seçimi yapılmalıdır.
- Ürüne uygun kalınlıkla ve cinsten kurdele seçimi yapılmalıdır.
- Ürün tasarımına uygun malzeme seçimi yapılmalıdır.
- İşleme sırasında kurdele düzeltilerek işleme yapılmalıdır.
- İşlemeye başlamadan önce kurdele ve kumaşlar ütülenmelidir.
- Desen tasarımına uygun işleme tekniği uygulanmalıdır.
- Desen tasarımına uygun yardımcı iğne teknikleri kullanılmalıdır.
- İşleme sırasında kurdelenin ucu, dağılmaması için yakılmalıdır.
- Kurdelenin katlanması gerektiği durumlarda kurdeleye tırnak ütüsü yapılmalıdır.
- Kurdelenin düğüm olmamasına dikkat edilmelidir.
- Organze kumaş, kesildikten sonra kenar ipliğinin atmaması için yakılmalıdır.

❖ **Amaç:** Kurdele işinde kumaşa işlenerek yapılan teknikleri uygulamak.

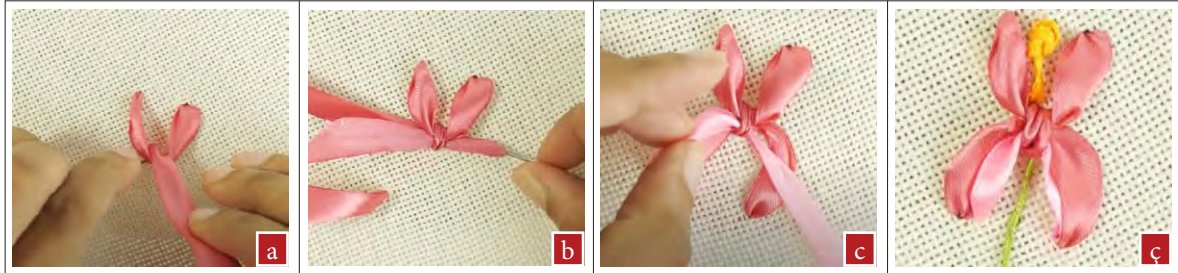
3. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede kurdele işinde kumaşa işlenerek yapılan teknikleri uygulama çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Kalem, kâğıt, silgi, cetvel, kasnak, kumaş, kurdele çeşitleri, iğne, toplu iğne, iplik

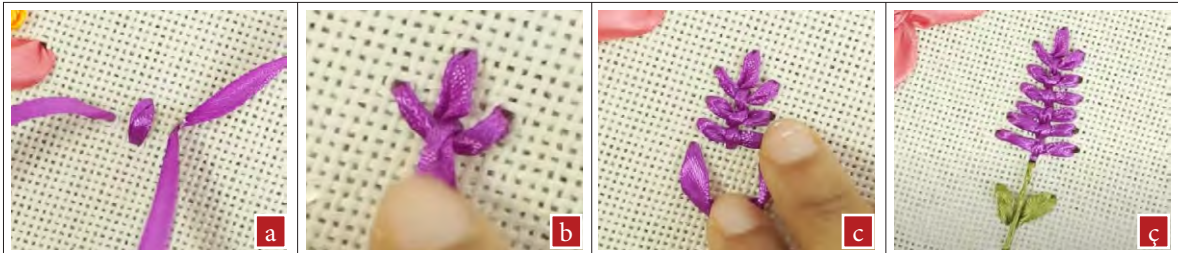
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kumaşı işlemeye hazırlayınız.
4. Hanımeli çiçeği yapınız.
  - Hanımeli çiçeği yapımı için gerekli araç gereci hazırlayınız.
  - Kurdeleyi iğneye takınız.
  - İğneyi kumaşın yüzeyine çıkarıp sekiz iplik sayarak tekrar batınız ve halka oluşturunuz (Görsel 8.53.a)
  - Sekiz iplik aşağıdan, halkanın ortasından çıkıp tekrar aynı noktaya batarak taç yaprakları kumaşa sabitleyiniz (Görsel 8.53.b).
  - İğneyi halkanın içinden geçirerek taç yaprakları tamamlayınız (Görsel 8.53.c).
  - Sarı renk kurdele ile taç yaprakların ortasından altı iplik sayıp batınız ve tohum yapınız.
  - Dalı yapmak için taç yaprakların ortasından iğneyi çıkarıp, kurdeleyi kıvrarak on altı iplik sayıp batınız ve hanımeli çiçeğini tamamlayınız (Görsel 8.53.ç).

Görsel 8.53: Hanımeli çiçeği yapım aşamaları

5. Sümbül çiçeği yapınız.
  - Sümbül çiçeği yapımı için gerekli araç gereci hazırlayınız.
  - Kurdeleyi iğneye takınız. "Y" iğnesi tekniği ile sümbülün taç yapraklarını yapınız (Görsel 8.54.a).
  - Taç yaprakların altından çıkınız, kurdeleyi kıvrıp on altı iplik sayarak batınız ve çiçeğin dalını yapınız (Görsel 8.54.b).
  - İğneyi dalın kenarından kumaşın yüzeyine çıkarınız ve altı iplik sayıp yeşil yaprakları yaparak sümbülü tamamlayınız (Görsel 8.54.c ve 8.54.ç).

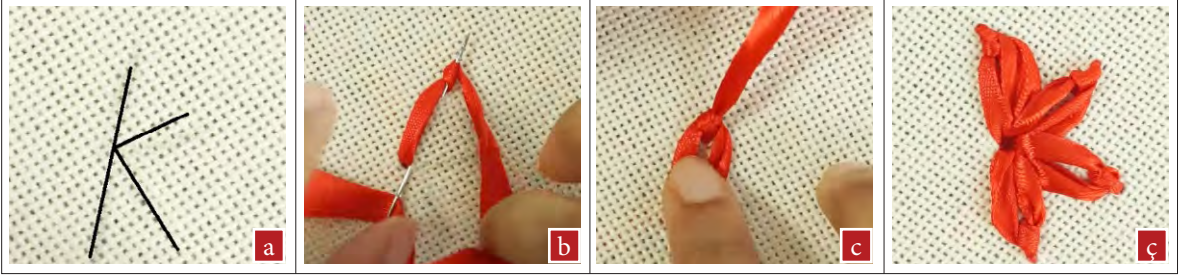

Görsel 8.54: Sümbül çiçeği yapım aşamaları

8. Öğrenme Birimi

6. Yıldız çiçeğini yapınız.

- Yıldız çiçeğinin yapımı için gerekli araç gereci hazırlayınız.
- Kırmızı çiçek yapmak için kumaş üzerine işleme yapılacak noktayı çiziniz (Görsel 8.55.a).
- İğneyi kumaşın yüzeyine çıkarıp aynı noktadan tekrar batarak kumaş yüzeyine çıkarınız.
- Kurdeleyi iğneye bir kez dolayıp çekiniz ve iğnenin çıktığı noktaya tekrar batarak taç yaprak yapınız (Görsel 8.55.b ve 8.55.c).
- İşlemi aynı şekilde tekrar ederek üç adet taç yaprak yapınız (Görsel 8.55.ç).

Görsel 8.55: Taç yaprağı yapım aşamaları

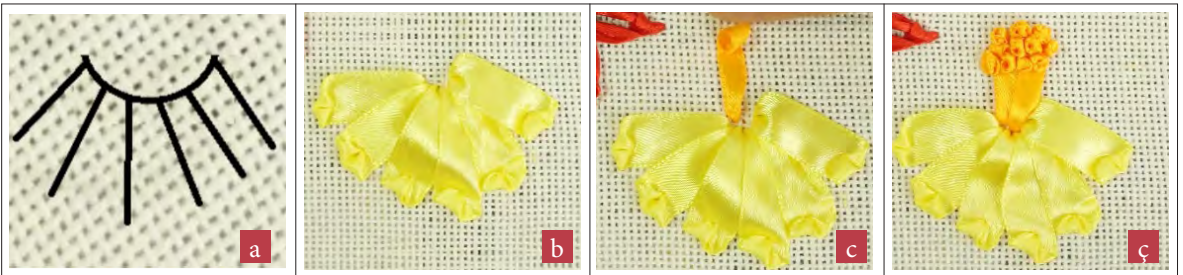
- İğneyi taç yaprakların ortasından çıkarıp çiçeğin dip kısmına batırınız, çiçeğin çanak yapraklarını ve dalını yapınız (Görsel 8.56).

Görsel 8.56: Dal ve çanak yaprak yapım aşamaları

7. Anemon çiçeğini yapınız.

- Anemon çiçeğinin yapımı için gerekli araç gereci hazırlayınız.
- İşleme yapılacak yeri kalemle çizerek işaretleyiniz (Görsel 8.57.a).
- İğneyi işaretli noktadan çıkarıp taç yaprak için işaretlenmiş noktadan geriye dönerek kurdelelenin ortasından batınız (Görsel 8.57.b).
- İşlemi aynı şekilde tekrar ederek altı adet taç yaprak yapınız (Görsel 8.57.c).
- Tohumu yapmak için iğneyi kumaşın yüzeyine çıkarınız, geriye dönüp kurdelelenin ortasına batınız ve üzerine tohum işi tekniği ile on adet tohum yapıp anemon çiçeğini tamamlayınız (Görsel 8.57.ç).

Görsel 8.57: Anemon çiçeği yapım aşamaları

8. Yaban gülü yapınız.

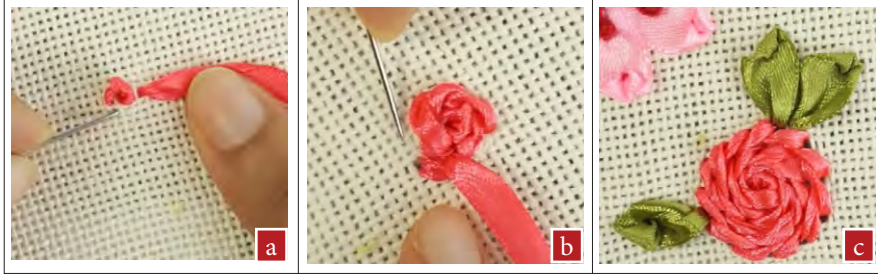
- Yaban gülü yapımı için gerekli araç gereci hazırlayınız.
- İşleme yapılacak yeri kalemle çizerek işaretleyiniz (Görsel 8.58.a).
- İğneyi dairenin ortasından çıkarıp, kenarına doğru uzatın geriye dönüp kurdelenin ortasından batıp taç yaprağı yapınız (Görsel 8.57.b ve 8.58.c).
- İşlemi aynı şekilde tekrar edip sekiz adet taç yaprak yaparak çiçeğin dalını tamamlayınız (Görsel 8.58.ç).

Görsel 8.58: Yaban gülü yapım aşamaları

9. İğne ardı gülü yapınız.

- İğne ardı gülü yapımı için gerekli araç gereci hazırlayınız.
- Tohum yapıp tohumun kenarını iğne ardı tekniği ile işleyiniz (Görsel 8.59.a ve 8.59.b).
- Yeşil yaprakları yapıp gülü tamamlayınız (Görsel 8.59.c).

Görsel 8.59: İğne ardı gülü yapım aşamaları

10. Lale yapınız.

- Lale yapımı için gerekli araç gereci hazırlayınız.
- İğneyi kumaş yüzeyine çıkarınız, geriye dönüp kurdelenin ortasına batıp üç adet taç yapınız (Görsel 8.60.a ve 8.60.b).
- Çanak yaprak, dal ve yeşil yaprakları yapıp laleyi tamamlayınız (Görsel 8.60.c).

Görsel 8.60: Lale yapım aşamaları

8. Öğrenme Birimi

11. Papatya yapınız.

- Papatya yapımı için gerekli araç gereci hazırlayınız.
- İğneyi kumaşın yüzeyine çıkarıp 2,5 cm mesafeden batarak on adet çanak yaprak yapınız (Görsel 8.61.a ve 8.61.b).
- Orta boşluğunu tohum işi tekniğiyle doldurup papatyayı tamamlayınız (Görsel 8.61.c).

Görsel 8.61: Papatya yapım aşamaları

12. Leylak yapınız.

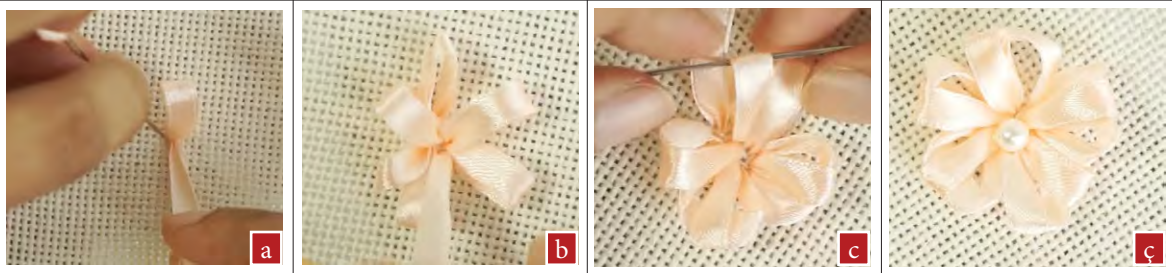
- Leylak yapımı için gerekli araç gereci hazırlayınız.
- Kumaş üzerine leylak çiçeği işlenecek noktayı çiziniz (Görsel 8.62.a).
- Çizilen kısmı tohum işi tekniğiyle doldurunuz (Görsel 8.62.b).
- Dal ve yeşil yaprak yapıp leylak yapımını tamamlayınız (Görsel 8.62.c).

Görsel 8.62: Leylak yapım aşamaları

13. Bahar çiçeği yapınız.

- Bahar çiçeği yapımı için gerekli araç gereci hazırlayınız.
- İğneyi kumaş yüzeyine çıkarıp çıktığı noktaya tekrar batarak halka oluşturunuz (Görsel 8.63.a).
- İşlemi aynı şekilde tekrar ederek beş adet taç yaprak yapınız (Görsel 8.63.b).
- Taç yaprak halkalarının içinden iğneyi geçirip taç yaprağın çıktığı noktaya batırarak ortasına inci dikişiniz ve bahar çiçeği yapımını tamamlayınız (Görsel 8.63.c ve 8.63.ç).

Görsel 8.63: Bahar çiçeği yapım aşamaları

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 3'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 3

"3. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Kumaşı işlemeye hazırladı.		
3. Hanımeli çiçeğini işlem basamaklarına göre tamamladı.		
4. Sümbül yapımını işlem basamaklarına göre tamamladı.		
5. Yıldız çiçeği yapımını işlem basamaklarına göre tamamladı.		
6. Anemon yapımını işlem basamaklarına göre tamamladı.		
7. Yaban gülü yapımını işlem basamaklarına göre tamamladı.		
8. İğne ardı gül yapımını işlem basamaklarına göre tamamladı.		
9. Lale yapımını işlem basamaklarına göre tamamladı.		
10. Papatya yapımını işlem basamaklarına göre tamamladı.		
11. Leylak çiçeği yapımını işlem basamaklarına göre tamamladı.		
12. Bahar çiçeği yapımını işlem basamaklarına göre tamamladı.		
13. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
14. Temiz ve düzenli çalıştı.		
15. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Kurdele işinden elde menekşe, bahar dalı ve gül hazırlamak.

4. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede kurdele işinden elde menekşe, bahar dalı ve gül hazırlama çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Kalem, kâğıt, silgi, cetvel, kasnak, kumaş, kurdele çeşitleri, iğne, toplu iğne, iplik

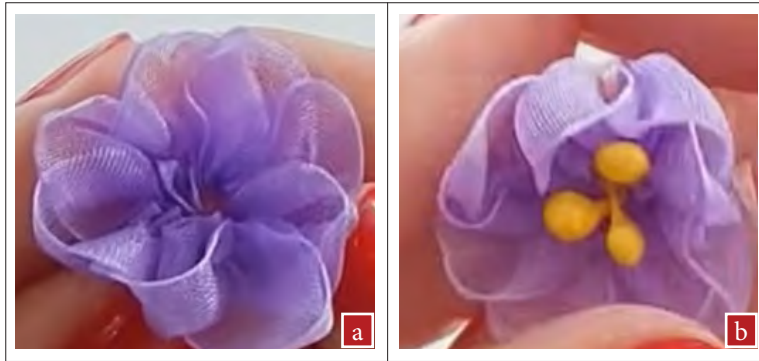
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlik, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Menekşe yapınız.
  - Menekşe yapımı için gerekli araç gereci hazırlayınız.
  - Menekşe yapmak için 2 x 20 cm ölçülerindeki kurdelenin ucunu 2 cm katlayıp oyulgama dikişi ile dikiş (Görsel 8.64.a).
  - Kurdelenin tamamını, iki kat arası 0,5 cm olacak şekilde dışa doğru katlayıp oyulgama dikişi ile dikiş (Görsel 8.64.b ve 8.64.c).

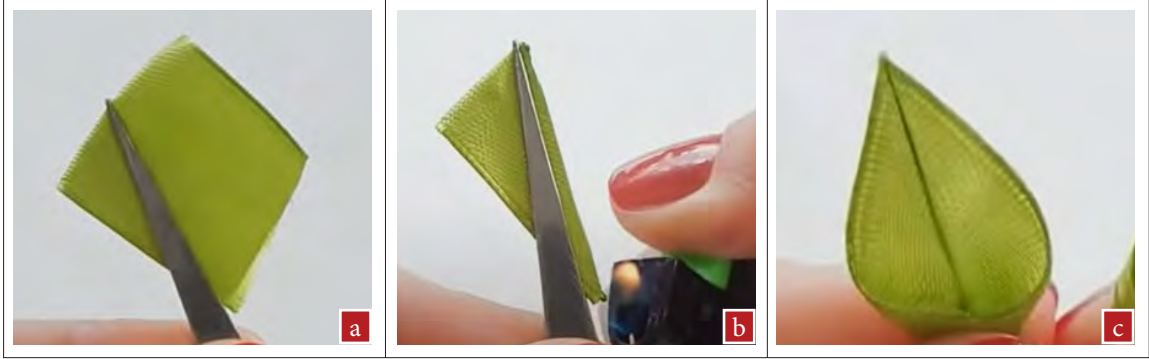
Görsel 8.64: Kurdeleyi katlayıp oyulgama dikişi ile dikme

- İpliği çekerek büzünüz ve uçlarını dikerek birleştiriniz (Görsel 8.65.a).
- Menekşenin ortasına tohumları yapıştırınız (Görsel 8.65.b).

Görsel 8.65: Menekşeyi oluşturma

- Yeşil yaprak için 2,5 x 5,5 cm ölçülerinde kurdele kesip katlayınız (Görsel 8.66.a).
- Kurdeleyi verev şekilde kesip yakarak yapıştırınız ve yaprak hâline getiriniz (Görsel 8.66.b ve 8.66.c).

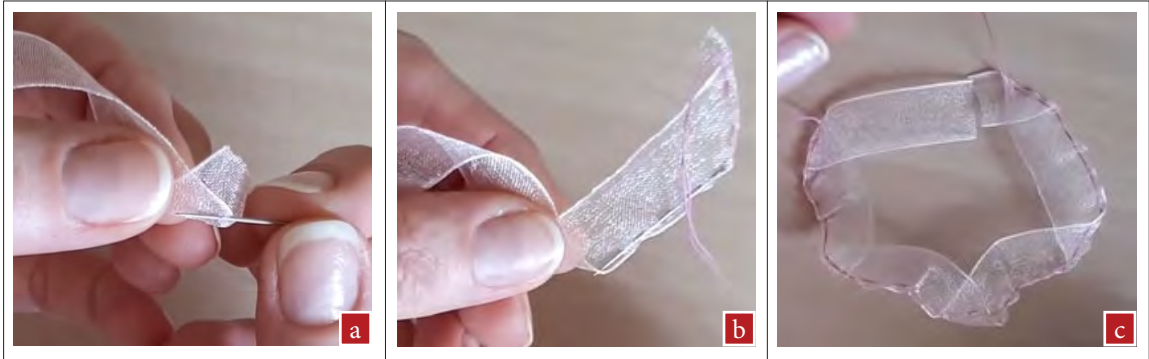
Görsel 8.66: Yeşil yaprak yapma

- Yeşil yaprakların tohumlarını yapıştırınız ve yaprakları menekşeye yapıştırıp tamamlayınız (Görsel 8.67).

Görsel 8.67: Menekşeyi tamamlama

- Bahar dalı yapmak için 1 x 20 cm ölçerinde kurdelenin ucunu 1 cm katlayıp oyulgama dikişi ile dikişiniz (Görsel 8.68.a).
- Kurdelenin kenarından 3 cm oyulgama dikişi ile dikip 1 cm yukarı katlayarak dikişiniz (Görsel 8.68.b).
- İşlemi aynı şekilde kurdelenin tamamına uygulayınız (Görsel 8.68.c).

Görsel 8.68: Kurdeleyi katlayıp oyulgama dikişi ile dikme

8. Öğrenme Birimi

4. Bahar dalı yapınız.

- Bahar dalı yapımı için gerekli araç gereci hazırlayınız.
- Kurdelenin iki ucunu yakıp birbirine yapıştırınız ve ipliği çekerek düğümleyiniz (Görsel 8.69).
- Çiçeğin ortasına tohum yapıştırıp çiçeği tamamlayınız (Görsel 8.70).

Görsel 8.69: Kurdelenin uçlarını yapıştırma

Görsel 8.70: Çiçeği tamamlama

- Tomurcuk yapmak için 1,5 x 12 cm ölçülerinde kurdeleyi 1 cm bırakıp katlayıp oyulgama dikişi ile dikişiniz (Görsel 8.71.a).
- 1,5 cm mesafe bırakarak yukarı doğru katlayıp oyulgama dikişiyle devam ediniz (Görsel 8.71.b)
- İpliği çekerek büzünüz (Görsel 8.71.c).

Görsel 8.71: Dikip büzgu oluşturma

- Kurdelenin kenarına tohumu yerleştiriniz ve tohumun üzerine kurdeleyi sarıp tomurcuğu oluşturunuz (Görsel 8.72).
- 1 x 6 cm ölçülerinde kurdelenin uçlarını birleştirip verev kesiniz.
- Kurdelenin uçlarını yakıp yapıştırarak yaprağı yapınız (Görsel 8.73).

Görsel 8.72: Tomurcuk yapma

Görsel 8.73: Yaprak yapma

- Yaprak ve tomurcuğu yapıştırıp tomurcuk bahar dalını tamamlayınız (Görsel 8.74).
- Bahar dalı ve tomurcuğu yapıştırıp çiçeği tamamlayınız (Görsel 8.75).

Görsel 8.74: Tamamlanmış tomurcuk

Görsel 8.75: Tamamlanmış bahar dalı

5. Gül yapınız.

- Gül yapımı için gerekli araç gereci hazırlayınız.
- Gülün çanak yaprağı için 4 x18 cm ölçülerinde kurdelenin uçlarını birleştirip verev şekilde katlayınız ve toplu iğne ile tutturunuz (Görsel 8.76, 8.77 ve 8.78).

Görsel 8.76: Birleştirme

Görsel 8.77: Verev katlama

Görsel 8.78: Toplu iğne ile tutturma

- Aynı işlemi tekrar ederek on sekiz adet çanak yaprak hazırlayınız.
- Beş adet çanak yaprağı birbirinin arasına geçirerek oyulgama dikişi ile dikiş (Görsel 8.79 ve 8.80).
- Çanak yaprakların uçlarını birleştirip ipliği, çekiniz ve büzünüz. Böylece gülün bir katını oluşturunuz (Görsel 8.81).

Görsel 8.79: Arasına geçirme

Görsel 8.80: Dikerek birleştirme

Görsel 8.81: Gülün katını oluşturma

8. Öğrenme Birimi

- Aynı işlemi tekrar ederek altı ve yedi çanak yapraklı gül katlarını oluşturunuz (Görsel 8.82).
- Beş çanak yapraklı katın içine tohum yapmak için boncuk yapıştırınız.
- Altı ve yedi çanak yapraklı katları altına yapıştırarak gülün yapımını tamamlayınız (Görsel 8.83 ve 8.84).

Görsel 8.82: Gül katlarını oluşturma

Görsel 8.83: Katları yapıştırma

Görsel 8.84: Gülü tamamlama

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 4'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 4

"4. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Menekşe yapımını işlem basamaklarına göre tamamladı.		
3. Bahar dalı yapımını işlem basamaklarına göre tamamladı.		
4. Gül yapımını işlem basamaklarına göre tamamladı.		
5. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
6. Temiz ve düzenli çalıştı.		
7. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Kurdele işi organze kumaşla gül yapmak.

5. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede kurdele işi organze kumaşla gül yapma çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Kalem, kâğıt, silgi, cetvel, kasnak, kumaş, kurdele, organze kumaş, iğne, toplu iğne, iplik, yardımcı süsleme malzemeleri, keçe, silikon yapıştırıcı

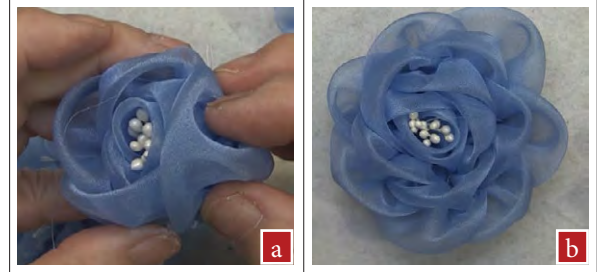
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Organze kumaştan 8 x 8 cm ölçülerinde on sekiz adet kare kesiniz.
5. Taç yaprak yapmak için kare parçaları üçgen şeklinde katlayınız.
6. Katladığınız yeri oyulgama dikişi ile dikip ipliği çekerek büzünüz (Görsel 8.85.a ve 8.85.b).
7. Taç yaprağın içine tohumu yerleştiriniz.
8. Taç yaprakları tohumun etrafına yapıştırıcı ile yapıştırınız (Görsel 8.85.c).

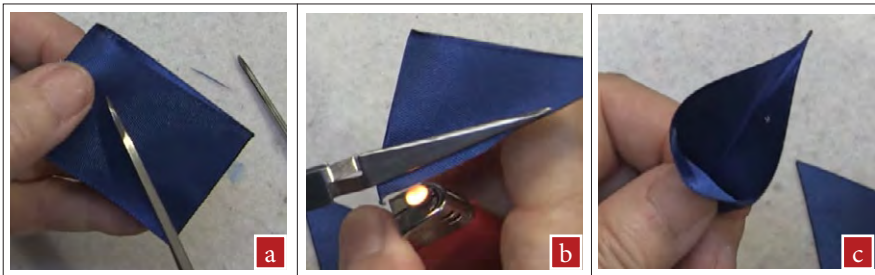
Görsel 8.85: Çanak yaprağı hazırlayıp tohum yapıştırma

9. Çanak yaprakları tohumun etrafını saracak şekilde yapıştırıp gül hâline getiriniz (Görsel 8.86.a).
10. 1 x 6 cm ölçülerinde kurdelenin uçlarını birleştirip verev kesiniz.
11. Kurdelenin uçlarını yakıp yapıştırarak yaprağı yapınız (Görsel 8.86.b)

Görsel 8.86: Çanak yaprak yapıştırıp gül yapma

12. Dal yapraklarını yapmak için 4 x 11 cm ölçülerinde kurdele kesiniz (Görsel 8.87).

Görsel 8.87: Dal yaprak yapma

8. Öğrenme Birimi

13. Yaprakları gülün altına yapıştırıp gül yapımını tamamlayınız (Görsel 8.88).

Görsel 8.88: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 5'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 5

"5. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Organze kumaştan on sekiz adet kare kesti.		
3. Çanak yaprak için kare parçaları üçgen şeklinde katlayarak dikip ipliği çekerek büzdü.		
4. Taç yaprağın içine tohumu yerleştirip yapıştırdı.		
5. Çanak yaprakları tohumun etrafını saracak şekilde yapıştırıp gül hâline getirdi.		
6. İşlem sırasını uygulayarak gülün yapraklarını yaptı.		
7. Yaprakları gülün altına yapıştırıp, gülü tamamladı.		
8. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
9. Temiz ve düzenli çalıştı.		
10. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Kurdele işinde doğaçlama tekniği üzerine çiçek uygulamak.

6. UYGULAMA

❖ Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede kurdele işinde doğaçlama tekniği üzerine çiçek uygulama çalışmasını tamamlayınız.

❖ **Araç Gereç:** Kalem, kâğıt, silgi, cetvel, kasnak, kumaş, kurdele, organze kumaş, iğne, toplu iğne, iplik, yardımcı süsleme malzemeleri, keçe, silikon yapıştırıcı

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Farklı ölçü ve şekillerde kesilmiş kumaş parçalarını zevkinize uygun şekilde kesiniz.
5. Kesilen kumaş parçalarını kare olacak şekilde makinede dikerek birleştiriniz.
6. Birleştirilmiş kırkyama doğaçlama çalışmasının kenarlarını 20 x 20 cm ölçülerinde kesiniz.
7. Doğaçlama çalışmasını, kasnak bezine dikip kasnağa geriniz (Görsel 8.89).
8. Doğaçlama çalışmasının birleşim yerlerine zevkinize uygun şekilde kordon ve kurdele dikiş (Görsel 8.89).
9. Kurdele işi çiçek yapacağınız bölgeyi belirleyip 2 cm çapında daire çizerek işaretleyiniz (Görsel 8.90).
10. Daireyi yedi eşit parçaya bölerek işaretleyiniz.

Görsel 8.89: Kırkyama doğaçlama çalışması

Görsel 8.90: İşleme yapılacak bölgeyi işaretleme

11. İğneyi işaretli yerden kumaşın yüzeyine çıkarıp tekrar aynı noktaya batarak çiçeğin taç yaprağını oluşturunuz (Görsel 8.91 ve 8.92).

Görsel 8.91: İğneyi işaretli yerden çıkarma

Görsel 8.92: Taç yaprak oluşturma

8. Öğrenme Birimi

12. Taç yaprağı tırnak ütüsü ile düzeltip kumaşa iplik ile sabitleyiniz (Görsel 8.93).

13. Aynı işlemi tekrar ederek yedi adet taç yaprak yapınız (Görsel 8.94).

Görsel 8.93: Taç yaprağı kumaşa dikme

Görsel 8.94: Taç yaprak

14. Taç yaprakları zevkinize uygun renklerde tonlama yaparak boyayınız (Görsel 8.95).

15. İğneyi, kumaş yüzüne çıkarıp tekrar aynı noktaya batarak çiçeğin ikinci sıra taç yaprağını oluşturunuz (Görsel 8.96).

Görsel 8.95: Taç yaprakları boyama

Görsel 8.96: İkinci sıra taç yaprak yapımı

16. Aynı işlemi tekrar ederek altı adet taç yaprak yapınız ve bunları boyayınız (Görsel 8.97).

17. Aynı işlemi tekrar ederek üçüncü sıraya dört adet taç yaprak yapıp boyayınız (Görsel 8.98).

Görsel 8.97: Taç yaprak yapma ve boyama

Görsel 8.98: Taç yaprak yapma ve boyama

18. Çiçeğin ortasına tohum yapmak için boncuk dikişiniz (Görsel 8.99).
19. Kurdeleyi kıvrıp kumaşa dikerek çiçeğin dallarını yapınız (Görsel 8.100).
20. İğneyi dalın kenarından çıkarınız.
21. Kurdeleyi 1,5 cm genişlik bırakıp geriye dönünüz, iğneyi kurdelenin ortasından batırıp yaprakları yapınız.

Görsel 8.99: Çiçeğin tohumunu yapma

Görsel 8.100: Çiçeğin dal ve yapraklarını yapma

22. Çiçeğin yapraklarını yeşilin tonlarıyla boyayıp ürünü tamamlayınız (Görsel 8.101 ve 8.102).

Görsel 8.101: Yaprakları tamamlama

Görsel 8.102: Tamamlanmış ürün

8. Öğrenme Birimi

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 6'da belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 6

"6. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Farklı ölçü ve şekillerde kesilmiş kumaş parçalarını zevkine uygun şekilde kesti.		
3. Kesilen kumaş parçalarını kare olacak şekilde makinede dikerek birleştirdi.		
4. Birleştirilmiş doğaçlama çalışmasının kenarlarını belirlenen ölçülerde kesti.		
5. Doğaçlama çalışmasını kasnak bezine dikip kasnağa gerdi.		
6. Doğaçlama çalışmasının birleşim yerlerine kordon ve kurdele dikti.		
7. Kurdele işi çiçek yapacağı bölgeyi belirleyip kalemle işaretledi.		
8. İşlem sırasını uygulayarak çiçeğin taç yapraklarının yapımını tamamladı.		
9. Çiçeğin çanaklarını boyadı.		
10. Çiçeğin ortasına tohum yapmak için boncuk dikti.		
11. İşlem sırasını uygulayarak çiçeğin dal yapımını tamamladı.		
12. İşlem sırasını uygulayarak çiçeğin yapraklarının yapımını tamamladı.		
13. Çiçeğin yapraklarını yeşil rengine boyayıp ürünü tamamladı.		
14. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
15. Temiz ve düzenli çalıştı.		
16. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

8.3. KURDELE İŞİ TEKNİĞİNDE KULLANILAN YARDIMCI İĞNE TEKNİKLERİ

Kurdele işinde yardımcı iğne teknikleri çeşitli ipliklerle yapılır. Desen özelliğinden dolayı kurdeleyle uygulama yapılamayan yerlerde iplik kullanılabilir. Yardımcı iğne tekniklerinde, desenin tamamlanabilmesi ve ürünün estetik olabilmesi için basit nakış iğne teknikleri kullanılır (Görsel 8.103). Bunun için pul, boncuk vb. yardımcı malzemeler kumaş üzerine yardımcı iğne teknikleri ile tutturulur. Kurdele işinde kullanılan yardımcı iğne teknikleri şunlardır (Görsel 8.104):

Tohum İşi: Sınırlandırılmış alanın içi bu teknikle doldurularak çiçek ya da çiçek tohumu yapımında kullanılır.

Rokoko: Çiçeğin taç, çanak ve yeşil yapraklarının yapımında kullanılır.

Sap İşi: Çiçek dallarının yapımında kullanılır.

Zincir İşi: Çiçek dalları, yaprak ve çiçek yapımında kullanılır.

"Y" İğnesi: Çiçek dallarının yapımında kullanılır.

Papatya İğnesi: Çiçek ve yeşil yaprak yapımında kullanılır.

Pul Boncuk İşi: İşlemenin gösterişli olabilmesi için çiçek ve yaprak yapımında kullanılır.

Görsel 8.103: Basit nakış iğne tekniği örneği

Papatya iğnesi

Rokoko

"Y" iğnesi

Görsel 8.104: Yardımcı iğne teknikleri kullanılarak yapılmış kurdele işi

Tohum işi

Sap işi

Zincir işi

8.3.1. Kenar Temizleme Teknikleri

Kurdele tekniği ile işlenen ürünün kenar temizleme teknikleri şunlardır:

- Köşe çevirme
- Saçak yapma
- Püskül yapma
- Pul, boncuk kullanarak saçak yapma
- Basit nakış iğneleri yapma
- İğne oyası yapma
- Hazır dantel kullanma (Görsel 8.105 ve 8.106)

Görsel 8.105: Hazır dantel

Görsel 8.106: Hazır dantel

❖ **Amaç:** Yardımcı iğne teknikleri ile kurdele işi uygulamak.

7. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede yardımcı iğne teknikleri ile kurdele işi uygulamasını tamamlayınız.**

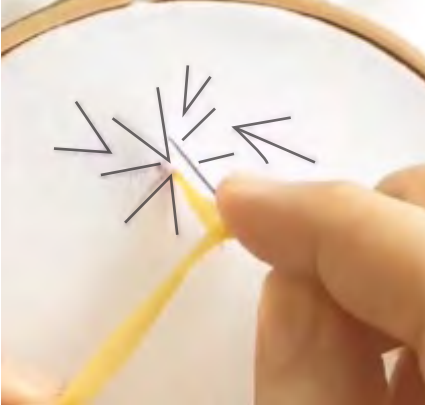
❖ **Araç Gereç:** Kalem, kâğıt, kasnak, kumaş, kurdele, iğne, toplu iğne, iplik

İşlem Basamakları

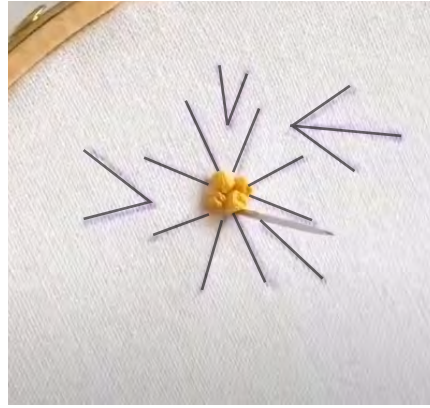
1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Deseni kumaşa çiziniz ve kumaşı kasnağa geriniz (Görsel 8.107).
5. Tohum işi tekniği ile papatya çiçekleri için dört adet tohum yapınız (Görsel 8.108 ve 8.109).

Görsel 8.107: Deseni kumaşa çizme

Görsel 8.108: Tohum işi tekniği yapma

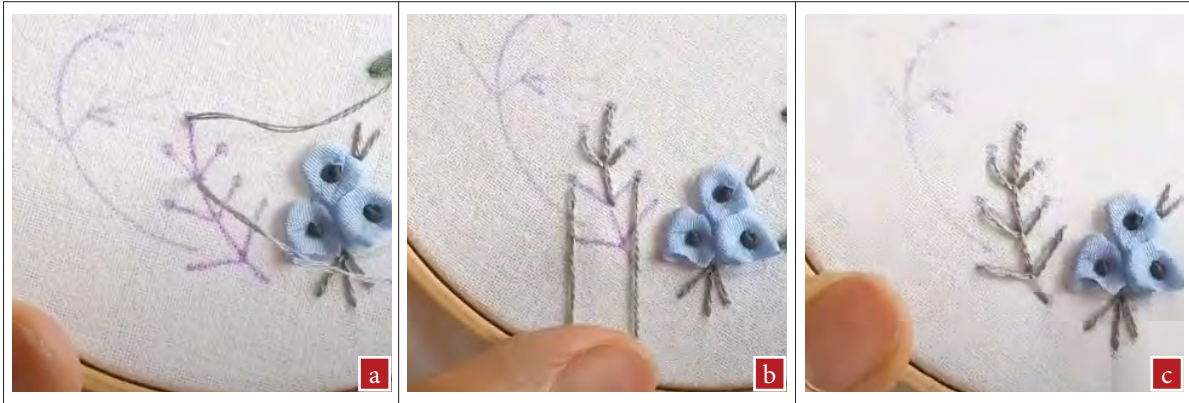
Görsel 8.109: Tohum işi tekniği

6. Yapılan tohumların etrafına kurdele tekniği ile papatya çiçeklerini ve yapraklarını yapınız (Görsel 8.110).

Görsel 8.110: Kurdele tekniğiyle yapılmış çiçek ve yapraklar

7. "Y" iğnesi tekniği ile çiçeklerin dallarını yapınız (Görsel 8.111).

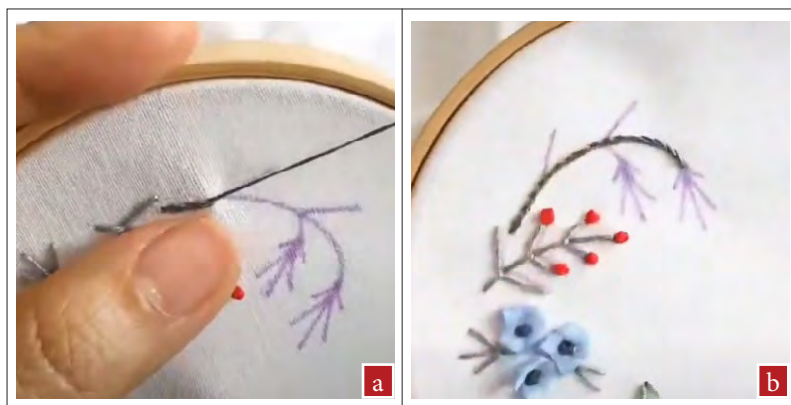
Görsel 8.111: "Y" iğnesi tekniğini uygulama

8. Tohum işi tekniği ile dalların uçlarına tomurcuk yapınız (Görsel 8.112).

Görsel 8.112: Tohum işi tekniğini uygulama

9. Sap işi tekniği ile lalenin dalını yapınız (Görsel 8.113).

Görsel 8.113: Sap işi tekniğini uygulama

8. Öğrenme Birimi

10. Lale dallarının uçlarına kurdele tekniği ile lale çiçeği yaparak ürünü tamamlayınız (Görsel 8.114 ve 8.115).

Görsel 8.114: Kurdele tekniğiyle yapılmış lale

Görsel 8.115: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 7'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 7

"7. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Deseni kumaşa çizdi.		
3. Kumaşı kasmağa gerdi.		
4. Tohum işi tekniği ile papatya çiçekleri için dört adet tohum yaptı.		
5. Yapılan tohumların etrafına kurdele tekniği ile papatya çiçeklerini ve yapraklarını yaptı.		
6. "Y" iğnesi tekniği ile çiçeklerin dallarını yaptı.		
7. Tohum işi tekniği ile dalların uçlarına tomurcuk yaptı.		
8. Sap işi tekniği ile lalenin dalını yaptı.		
9. Lale dallarının uçlarına kurdele tekniği ile lale çiçeği yaptı.		
10. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
11. Temiz ve düzenli çalıştı.		
12. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

8.3.2. Kalite Kontrol

Kurdele işi tekniği ile işlenen ürünün kalite kontrolü yapılırken şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Ürün, tasarıma ve ölçülendirmeye uygun olmalıdır.
- İşleme eksikliği kontrol edilmelidir.
- İplikler, çekildiğinde sökülmemelidir.
- Alt ve üst yüzeylerde iplik temizliği yapılmış olmalıdır.
- Üründe leke olmamalıdır.
- Ürün ütülü olmalıdır.

Bütün bu noktalara dikkat edilerek son kontroller yapılmalı, varsa eksikler giderilmelidir.

ETKİNLİK KUTUSU

**"Kurdele İşi Ürün Örnekleri" panosu hazırlayınız.
Verilen işlem basamaklarını takip ederek çalışmanızı tamamlayınız.**

1. Öğretmeninizle etkinlik tarihini belirleyiniz.
2. Pano hazırlama konusunda grup çalışması planlayınız.
3. Yakın çevrenizden veya genel ağdan kurdele işi tekniği ile işlenmiş ürün örnekleri araştırınız.
4. Araştırma sonuçlarınızı fotoğraflayınız.
5. Ürün fotoğrafları ile kartela hazırlayınız.
6. Kartelaları sınıfta bir araya getiriniz.
7. Hazırlanan kartelaları sınıf panosunda sergileyiniz.

GENEL UYGULAMA

❖ **Amaç:** Kurdele işi tekniği ile ürün çalışması yapmak.

Derecelendirme Ölçeğinde yer alan ölçütleri dikkate alarak kurdele işi tekniği ile ürün çalışmasını tamamlayınız. Derecelendirme ölçeğinde, sonunda (*) işareti yer alan ölçütler kritik işlem adımlarıdır.

❖ **Önerilen Süre :** 8 ders saati

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

Sınıf	Numara	Ad Soyad	Değerlendirme Puanı				
1: Çok zayıf 2: Zayıf 3: Orta 4: İyi 5: Çok iyi							
ÖLÇÜTLER			PERFORMANS DÜZEYİ				
			1	2	3	4	5
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.							
2. Kurdele işi tekniğine uygun desen çizdi.							
3. Kumaşı ürün ölçülerine uygun kesti.							
4. Kumaşı işlemeye hazırladı.							
5. Kurdeleleri ütüledi.							
6. Deseni kumaşa geçirdi.							
7. Kumaşı düzgün gerdi.							
8. Desen üzerinde kumaşa işlenerek yapılan teknikleri uyguladı. *							
9. Desen üzerinde organize kumaşlarla yapılan teknikleri uyguladı. *							
10. Desen üzerinde elde hazırlanıp monte edilen teknikleri uyguladı. *							
11. Desene uygun doğaçlama tekniğini uyguladı.							
12. Desene uygun yardımcı iğne tekniklerini uyguladı.							
13. İşlemesi tamamlanan ürünün kenar temizlemesini yaptı.							
14. Düğümleri gizleyerek işlemenin tersini temiz işledi.							
15. İşlem bitiminde ürünün alt ve üst iplik temizliğini yaptı.							
16. Kalite kontrolü yaparak varsa eksikleri düzeltti.							
17. Tekniğe ve malzemeye uygun ısı ayarını yaparak ürünü ütüledi.							
18. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.							
19. Temiz ve düzenli çalıştı.							
20. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.							

DEĞERLENDİRME

Derecelendirme ölçeğinin kullanımında dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Genel Uygulama, 100 tam puan üzerinden değerlendirilir.
- Değerlendirme puanı, toplam tablo puanının 5 ile çarpılması ile bulunur.
- Kritik adımları başarıyla tamamlamayan öğrencinin ilgili adımları tekrar etmesi önerilir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME**A. Aşağıda verilen cümlelerin başındaki boşluğa cümle doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.**

1. ( ) Kurdele, önceleri giysilerdeki birleşim yerlerini gizlemek için kullanılmıştır.
2. ( ) Detay içeren desenlerde kalın kurdele tercih edilmelidir.
3. ( ) Kurdele işi, her cins kumaşa uygulanır.
4. ( ) Ürün tasarımı, kompozisyon seçimini etkilemektedir.
5. ( ) Kurdele işinde sayarak desen geçirmek tekniği uygulanır.
6. ( ) Elde hazırlanan ürünlerde, ürün tasarımına uygun şekilde katlama, kesme, dikme ve yapıştırma gibi yöntemler kullanılır.
7. ( ) Desenin düzgün çizilmesi, işlemenin daha kaliteli olmasını sağlar.
8. ( ) Kurdele işinde sadece çiçek yapılıdır.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

9. Kumaşın cinsi ve işleme türüne göre ..... tekniği değişir.
10. Kalın ve geniş kurdelelerin işlenmesinde ..... dokulu kumaş tercih edilir.
11. Dikiş dikerken, iğnenin batmasını önlemek için parmak ucuna takılan kesik koni biçiminde gerece ..... denir.
12. Çiçeklerin kurdelenin kumaşa batırılıp çıkarılması ile işlenmesi durumlarında ucu ..... iğne kullanılır.
13. Kumaşa daha az batırılarak yapılan ve yüzeysel çalışılan kurdele çiçeklerde ucu ..... iğne kullanılır.
14. Atık malzemelerin değerlendirilip yeniden kullanılabilir hâle getirilmesi ..... tekniğinin en önemli özelliğidir.

C. Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.

15. Aşağıdakilerden hangisi kurdele işinde kumaş germenin önemini vurgulamaktadır?
  - A) En boy ipliklerinin sayılmasını kolaylaştırır.
  - B) Kumaşın esnemesine yardımcı olur.
  - C) İşlemenin düzgün ve kolay olmasını sağlar.
  - D) Kumaşın gergin olmasını sağlar.
  - E) Kumaşın dayanıklı olmasını sağlar.
16. Aşağıdaki malzemelerden hangisi kurdele işinde kullanılmaz?
  - A) İğne
  - B) İplik
  - C) Kurdele
  - D) Makas
  - E) Tel

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

17. Aşağıdakilerden hangisi kurdele işinde yardımcı iğne olarak kullanılır?
- A) Aplike
  - B) Kum iğnesi
  - C) Sap işi
  - D) Tel kırma
  - E) Türk işi
18. Kurdele işinde, kurdele iğneye geçirilirken kurdelenin ucu nasıl kesilmelidir?
- A) Üçgen
  - B) Düz
  - C) Kavisli
  - D) Oval
  - E) Verev
19. Aşağıdaki hangisi kurdele işinde kullanılan tekniklerden değildir?
- A) Elde hazırlanıp monte edilen teknikler
  - B) Organze kumaşlarla yapılan teknikler
  - C) Doğaçlama tekniği
  - D) Tel sarma tekniği
  - E) Kumaşa işlenerek yapılan teknikler
20. Kurdele, işlenmeden önce hangi aşamadan geçirilmelidir?
- A) Islatma
  - B) Kaynatma
  - C) Kolalama
  - D) Ütüleme
  - E) Yıkama

9. ÖĞRENME BİRİMİ

FİLE İŞİ

KONULAR

- 9.1. FİLE İŞİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ
- 9.2. FİLE ÖRME
- 9.3. FİLE İŞİ İĞNE TEKNİKLERİ

9.1. FILE İŞİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ

File, koton ipliğin navet (file iğnesi) vasıtası ile birbirinin içerisinden geçirilerek düğümlenmesi sonucu meydana gelir. Koton iplikle yapılan küçük karelerin yan yana gelmesi ile bir ağ görünümü oluşur.

Yapılan araştırmalara göre file ilk olarak sahil ülkeleri olan İtalya ve Yunanistan'da görülmüştür. Zamanla bütün sahil şehirlerine yayılan file, ilk zamanlarda balık ağı olarak kullanılmıştır. Zamanla bu örme tekniği ince ipliklerle, küçük navetle dokunarak zarif ince fileler elde edilmiştir. Bunların üzeri de birtakım işleme teknikleri ile süslenerek çeşitli şekillerde kullanılmıştır.

İtalya'da yapılan kenarı dilimli büyük örtü, perde ve masa örtüleri zamanla çevre ülkelerde tanınarak ün salmıştır. File işi İran'da fantezi olarak ipek ipliklerle örülerek üzeri altın, gümüş ve sim ipliklerle işlenmiştir. Osmanlı İmparatorluğu zamanında yapılan file işlerinde değişik örnekler görmek mümkündür. İbrişim ile örülüp üzeri renkli ipek, sim iplik ve incilerle süslenen file işlemlerinden çeşitli örtüler, bohça, elbise süslemeleri, Kur'an-ı Kerim kılıfı gibi eşyalar yapılmıştır.

File yapılan iğneye navet veya file iğnesi ismi verilir. File iğnesi ile beraber örülecek olan filenin genişliğine uygun navet çubuğu, şiş, kalem gibi araçlar kullanılır. Koton iplik, file iğnesi vasıtası ile şiş veya ona benzer aracın üzerine sarılarak düğümlenir. File; yuvarlak, kare ve dikdörtgen olarak üç şekilde yapılır. Yerine göre üzeri işlenerek veya örüldüğü gibi kullanılır.

9.1.1. File İşinin Uygulandığı Yerler

File ile eskiden büyük ve ağır ürünler yapılırdı. Örneğin perde, masa ve yatak örtüleri, sofrta takımları şallar vb. Bugün oda takımları, örtüler, iç giyim süslemeleri, yaka bluz garnitürleri, pazar filesi, saç için yapılan file, balık ağları, futbol, voleybol, tenis kortu filesi olarak üretilip kullanılmaktadır. Zarif ve estetik bir görünüme sahip olan file işi, ev tekstilinde birçok eşyanın süslenmesinde kullanılabilir. Filenin başlıca kullanım alanları şunlardır:

Balık Avlamada: Balık ticareti gemilerinin kullandığı büyük ağlar, el ile balık tutmada kullanılan küçük ağlar (Görsel 9.1 ve 9.2)

Sporda: Basketbol pota filesi, tenis kortu filesi, voleybol saha filesi, futbol kale filesi (Görsel 9.3, 9.4 ve 9.5)

Ev Tekstili ve Süslemesinde: Alışveriş filesi, masa, sehpa örtüleri, çeşitli kırlent, tepsi örtüsü, bohça, Kuran-ı Kerim kabı, duvar süsü (Görsel 9.6, 9.7, 9.8, 9.9 9.10, 9.11 ve 9.12)

Tamamlayıcı Aksesuarlarda: Yaka, kol ağzı manşet süslemeleri (Görsel 9.13)

Giyim Süslemelerinde: Elbise, bluz, gömlek, şal, panço, etek vb. (Görsel 9.14, 9.15, 9.16 ve 9.17)

Görsel 9.1: Büyük balık ağı

Görsel 9.2: El balık ağı

Görsel 9.3: Basket potası

Görsel 9.4: Tenis kortu filesi

Görsel 9.5: Futbol kale filesi

Görsel 9.6: Alışveriş filesi

Görsel 9.7: Masa örtüsü

Görsel 9.8: Sehpa örtüsü

Görsel 9.9: Tepsi örtüsü

Görsel 9.10: Kirlent kılıfı

Görsel 9.11: Yastık kılıfı

Görsel 9.12: Duvar süsü

Görsel 9.13: Yaka, kol ağızı manşet çalışması

Görsel 9.14: Panço

Görsel 9.15: Çeşitli elbiseler

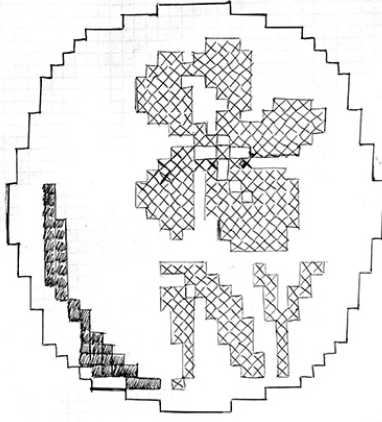
Görsel 9.16: Bluz

Görsel 9.17: Etek

9.1.2. File İşinde Desen ve Renk Özelliği

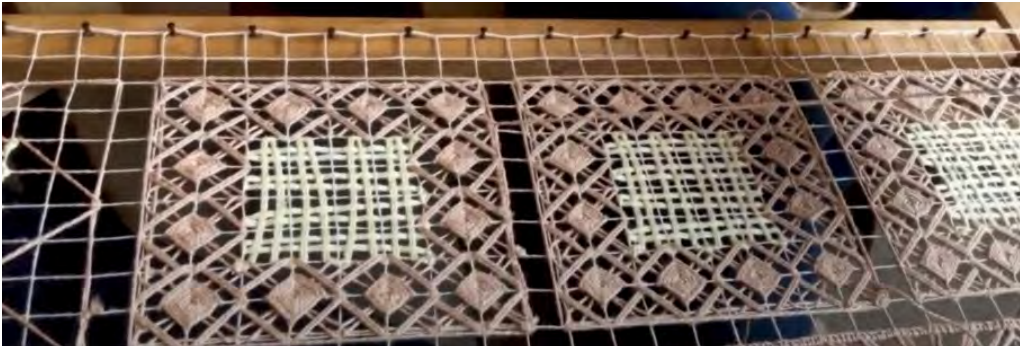
File işi desenleri, genellikle geometrik özellikte olduğundan sivri ve keskin hatları vardır. File danteli; kare, dikdörtgen ve yuvarlak şekillerde örülerek üzeri geometrik şekillerden oluşan röpriz iğneler, susma, rişliyö ve çeşitli ajur teknikleri ile işlenir (Görsel 9.18). Kullanılan bu iğne teknikleri ile çiçek, hayvan (geyik, at vb.), geometrik motifler ve kenar suları oluşturulabilir (Görsel 9.19). Desen, milimetrik veya kareli kâğıda çizilmelidir. Desen çizilen kâğıdın ve file dantelinin karelerinin büyüklüğü ve sayısı orantılı olmalıdır. Kare sayılarının aynı olması ve desenin ölçüye uygun hazırlanması üründe beklenen ölçülerin ortaya çıkmasını sağlar. Uygulanacak ürünün formuna uygun desen hazırlanması önemlidir. Kare, dikdörtgen ya da yuvarlak formlardan tercih edilene göre seçilen desen, kullanım alanına uygun ölçülerde hazırlanmalıdır (Görsel 9.20). Desenler tüm yüzeyin bezenmesi şeklinde olacağı gibi motiflerin kompozisyon ilkelerine göre belli düzen içinde çeşitli şekillerde yerleştirilmesi ile de oluşturulabilir.

Görsel 9.18: Yuvarlak formda hazırlanmış desen

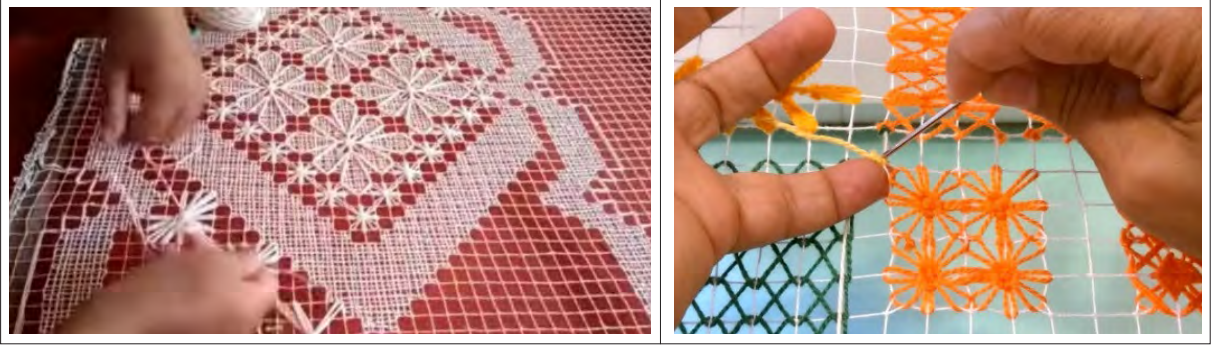
Görsel 9.19: Hayvan çiçek, geometrik motifler ve kenar suyu

Görsel 9.20: Geometrik şekillerden oluşmuş işleme örneği

Renk Özelliği

File işi, sadece beyaz renkle veya birkaç rengin bir arada sarılmasıyla yapılabilir. Renkte sınırlama olmaksızın hayal gücünün el verdiği ölçüde renk çeşidi kullanılarak oldukça zevkli giysiler ve örtüler üretilebilir (Görsel 9.21, 9.22 ve 9.23).

Görsel 9.21: Beyaz ve renkli çeşitli ajur teknikleri ile işlenmiş örnekler

Görsel 9.22: Birden fazla rengin birlikte sarılması

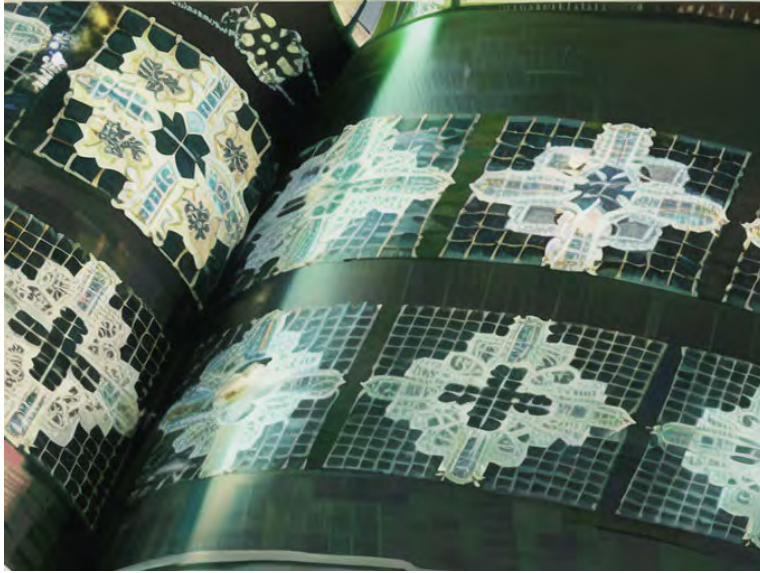
Görsel 9.23: Birkaç rengin bir arada sarılarak işlenmiş renkli file örneği

9.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar

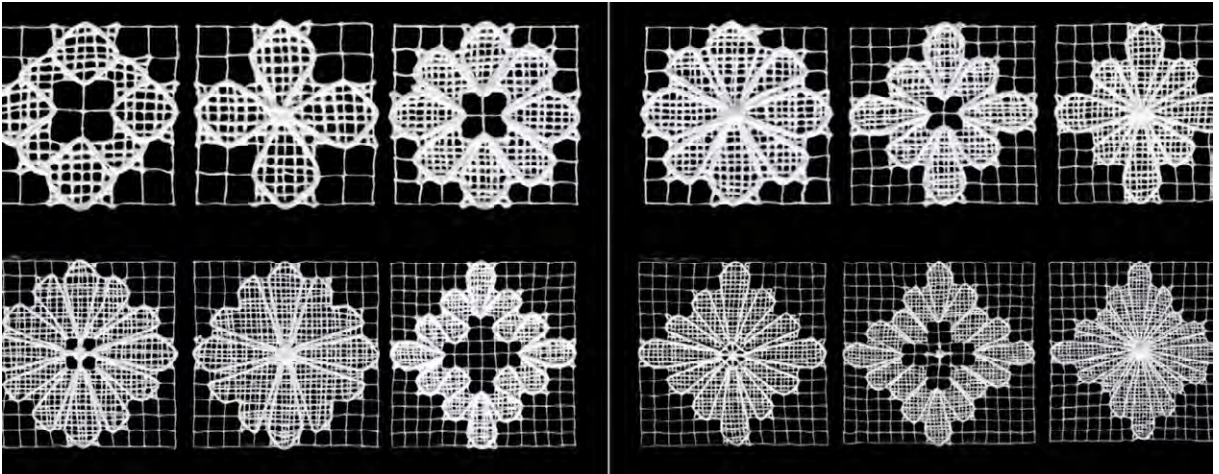
File süslemede desen tasarımları için kanava, goblen işi, Antep Antep işi tekniğinden ve İngiliz danteli ajurlarından faydalanılır. Ayrıca farklı ülkelerdeki farklı uygulamalar araştırılıp, çok çeşitli kaynaklardan yararlanılabilir. Bütün bu kaynaklardan faydalanılarak ürünün kullanım amacına uygun çeşitli süsleme motifleri tasarlanabilir. Tasarlanan motifler, ürünün özelliğine uygun kompozisyonla bir araya getirilip düzenlenerek file üzerine işlenir.

Başlıca desen kaynakları şunlardır:

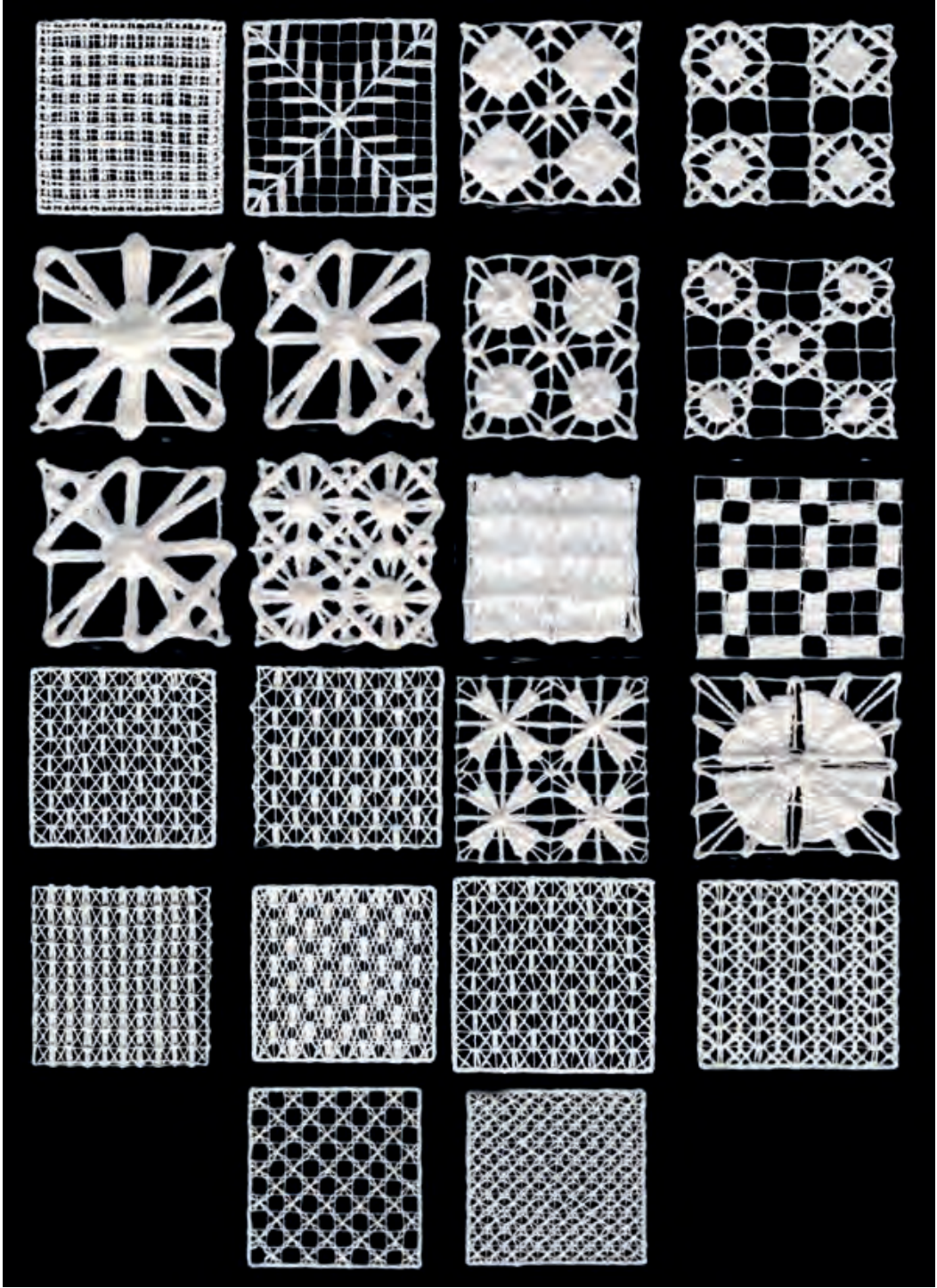
- Desen kitapları (Görsel 9.24 ve 9.25)
- İşlenmiş örtüler
- Kanava, goblen desenleri
- Antep ajuru ve diğer ajur desenleri (Görsel 9.26)
- Dantel örnekleri
- Bilişim ağları

Görsel 9.24: Desen kitabı

Görsel 9.25: Desen kitabından röpriz iğne motif örnekleri

Görsel 9.26: File işinde kullanılan başlıca ajur desenleri

9.1.4. File İşi Deseninin Kompozisyon Özellikleri

Tasarıma başlanırken desenin nerede, nasıl, hangi amaçla kullanılacağı dikkate alınmalı ve ürüne uygun desen tasarımı yapılmalıdır. Süslemeyi oluşturacak motifler, kullanılacağı yere uyumlu bir şekilde yerleştirilmelidir. Kompozisyon ilkelerine bağlı kalınarak şekillerin ve renklerin düzenlenip amaca uygun yerleştirilmesi ve böylece bütün oluşturulması işlenecek üründe başarı sağlanmasının önemli nedenidir.

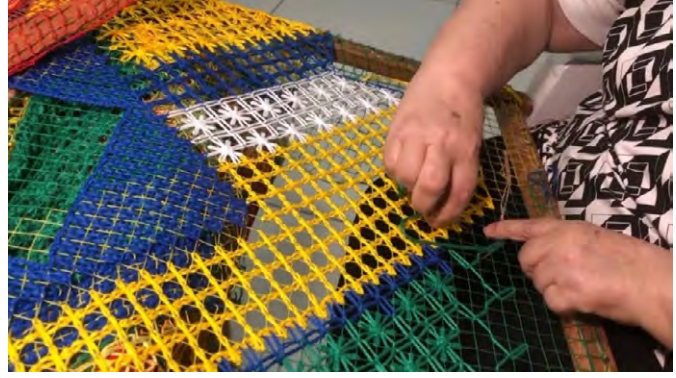
9. Öğrenme Birimi

Motiflerin kompozisyon içinde belirli bir düzen oluşturması için bazı yöntemler kullanılır. Bu yöntemlerin bazıları şunlardır:

- Düzgün tekrarlamalarla yapılan düzenlemeler
- Büyüklü küçüklü bağlantılı tekrarlar düzenlemeler (Görsel 9.27)
- Serpmelerle yapılan düzenlemeler
- Simetrik düzenlemeler
- Asimetrik düzenlemeler
- Geometrik düzenlemeler (Görsel 9.27)
- Merkezden kenara doğru yönlendirilmiş düzenlemeler (Görsel 9.27)
- Bütün yüzeyin bezenmesi ile yapılan düzenlemeler (Görsel 9.28)

Görsel 9.27: Merkezden kenara doğru simetrik, büyüklü küçüklü tekrar, geometrik kenar düzenleme

Görsel 9.28: Ajur çeşitlerinin bir arada düzgün tekrarlarla tüm yüzeyin bezenmesi

9.1.5. Deseni Kumaşa Geçirme ve Germe

File işinde kumaş yerine, örülmüş file kullanılır. Milimetrik veya kareli kâğıda hazırlanan desen, gergef ile gerilen filenin üzerine işleme iplikleri ile uygulanır. Sayarak desen geçirme yöntemi kullanılır (Görsel 9.29).

Desen çiziminde kullanılan araç gereç şunlardır:

- Milimetrik veya kareli kâğıt
- Kurşun kalem, renkli kuru kalem
- Desen örnekleri

Görsel 9.29: Milimetrik veya kareli kâğıda hazırlanan deseni sayarak işleme

❖ **Amaç:** File işi deseni tasarlamak.

1. UYGULAMA

❖ Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede file işi desen tasarımı çalışmasını tamamlayınız.

❖ **Araç Gereç:** Resim kâğıdı, parşömen kâğıdı, yumuşak uçlu kurşun kalem, sert uçlu kurşun kalem, silgi, cetvel, çeşitli boya malzemeleri

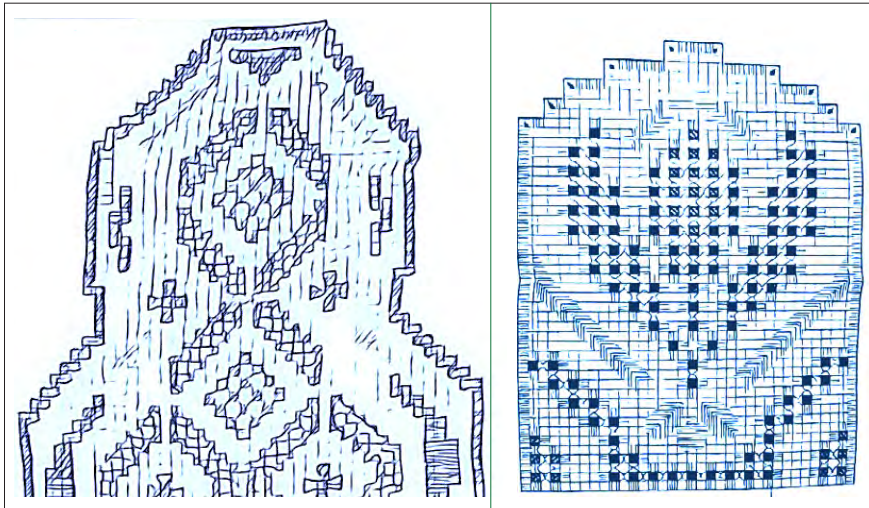
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Deseni hangi üründe ne amaçla hazırlayacağınıza karar veriniz.
5. Ürün formunu belirleyiniz (kare, dikdörtgen, yuvarlak).
6. Ürün ölçülerini belirleyiniz.
7. Yapmayı tasarladığınız ürün süslemesi ile ilgili desen konusunu araştırarak desen örnekleri toplayınız (Görsel 9.30).

Görsel 9.30: Desen örnekleri

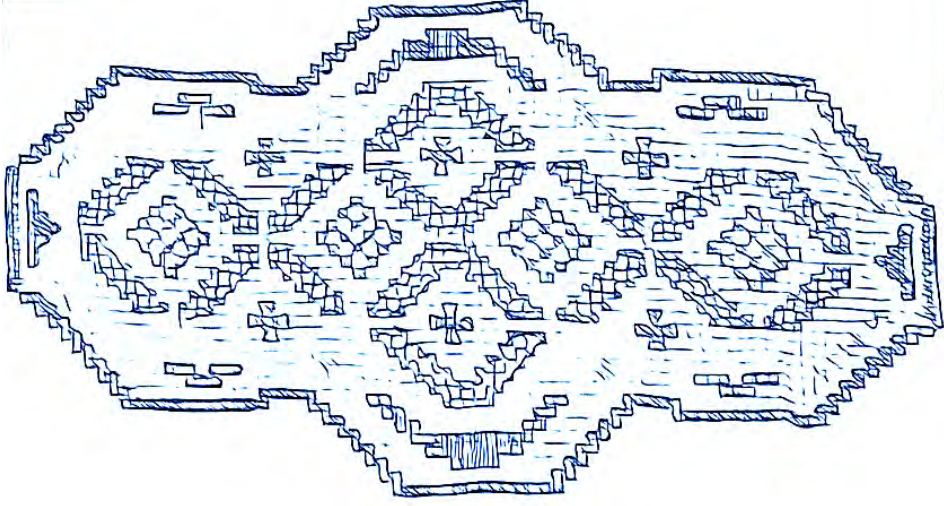
8. Örneklerden yola çıkarak kendi form ve ölçülerinize uygun desen araştırmaları yapınız (Görsel 9.31).

Görsel 9.31: Desen araştırması

9. Öğrenme Birimi

9. Desen araştırmalarınızdan birini seçerek kompozisyon ilkelerine uygun desen düzenlemesi yapınız (Görsel 9.32).

Görsel 9.32: Kompozisyon ilkelerine uygun tamamlanmış desen

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 1'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 1

"1. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Deseni hangi üründe ne amaçla hazırlayacağına karar verdi.		
3. Ürün formunu belirledi.		
4. Ürün ölçülerini belirledi.		
5. Yapmayı tasarladığı ürün süslemesi ile ilgili desen kaynaklarını tarayarak örnekler topladı.		
6. Örneklerden yola çıkarak kendi form ve ölçülerine uygun desen araştırmaları yaptı.		
7. Desen araştırmalarından birini seçerek kompozisyon ilkelerine uygun düzenleyerek desen çalışmasını tamamladı.		
8. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
9. Temiz ve düzenli çalıştı.		
10. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

9.2. FİLE ÖRME

İplikler birbiri içinden navet yardımıyla geçirilip fileye özgü düğümlerle küçük kareler yapılır. Bunların yan yana gelmesi ile oluşan tekniğe **file işi** denir (Görsel 9.33). File, beyaz veya renkli ipliklerle örülür ve üzeri beyaz veya renkli ipliklerle işlenir (Görsel 9.34). Ayrıca altın ve gümüş sim ipliklerle örülüp işlenerek süslenmesi ile çeşitli dekoratif örtüler ve süslemeler yapılmaktadır (Görsel 9.35).

Görsel 9.33: File örme

Görsel 9.34: Beyaz renk fileyi beyaz ip ile işleme

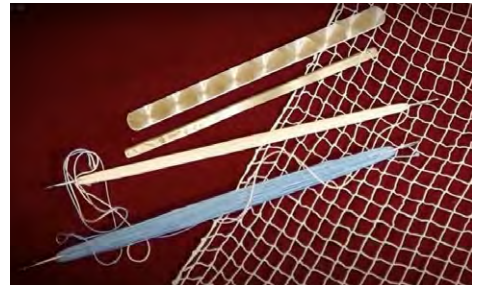

Görsel 9.35: Sim iplikle örülmüş fileyi sim iplikle işleme

9.2.1. File Yapımında ve İşlenmesinde Kullanılan Araç Gereç

File işi tekniğinde kumaş kullanılmaz. Navet ile file örülerek bir işleme zemini oluşturulur ve bu zeminin süslenmesi ile de ürün ortaya çıkarılır. Zorlanmadan, kolay file örebilmek için navetin ince, uzun ve madeni olanı tercih edilmelidir. Navet ile birlikte kullanılan bir diğer araç navet çubuğudur. Navet çubuğu, örülecek file genişliğine uygun genişlik ve uzunlukta olmalıdır. File navetin yanı sıra iğne ile de doku-
nabilir. File yapımında kullanılan iğne, el dikişinde kullanılan iğnenin kalın ve uzun olanıdır. İğne, ipliğin kalınlığına uygun olarak seçilerek kullanılırsa çalışma kolaylaşır. Fileyi germede gergef kullanılır. Genel olarak kullanılan araç gereç şunlardır:

- Navet (Görsel 9.36)
- Navet çubuğu [şiş, kalem vb. (Görsel 9.36)]
- Toplu iğne
- Dikiş iğnesi (Görsel 9.37)
- İplik
- Gergef (Görsel 9.38)

Görsel 9.36: Çeşitli navet ve navet çubukları

Görsel 9.37: Dikiş iğnesi ile file örme

Görsel 9.38: Gergefe germe

9. Öğrenme Birimi

File İşi Tekniğinde Kullanılan İplikler

- Koton
- Merserize
- Kuka
- Muline
- İpek
- Floş
- Altın ve gümüş sim iplikler

9.2.2. File Örmeye Çeşitleri

İhtiyaca uygun şekilde tasarlanan ürüne göre form seçilerek file örme yöntemi uygulanır. Navete iplik sarılır ve seçilen forma uygun başlama ilmeği atılarak örme işlemine başlanır. Uygulanan başlıca file örme formları şunlardır:

- Kare file (Görsel 9.39)
- Dikdörtgen file (Görsel 9.39)
- Yuvarlak file

Görsel 9.39: Çeşitli formlarda file işi ürünler

9.2.3. Navete İplik Sarma

File dokumaya başlanmadan önce navete iplik sarılarak hazırlanması gerekir. Navete iplik sarma işlemi şu şekilde yapılır:

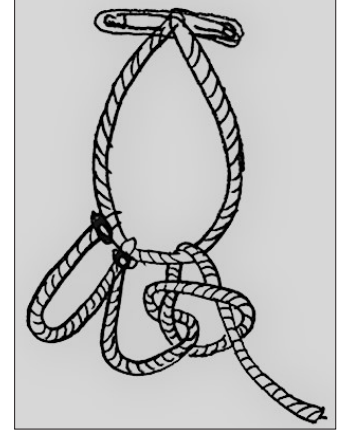
- İpliğin ucu navetin üzerindeki küçük delikten geçirilerek düğümlenir.
- Düğümlenen iplik navetin ucunda bulunan girintiye geçirilir.
- Navet hiç çevrilmeden iplik diğer uçtaki girintiden geçirilir.
- İplik navetin altından dolandırılarak diğer uçtaki girintiden geçirilir ve üste dolandırılıp diğer uçtaki girintiden geçirilir.
- Aynı işlem tekrarlanarak navetin üzeri hep aynı yönde iplik doldurulur.

Örme ipliği, navetin üzerine fazla doldurulmamalıdır. Navet, yapılacak file ilmeklerinin içinden rahatlıkla geçirilmelidir. Çalışmada kolaylık sağlaması yönünden ince, uzun ve madenî navetler tercih edilmelidir.

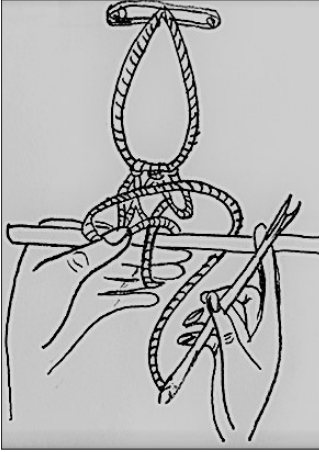
DİKKAT

9.2.4. File İlmeği Yapma

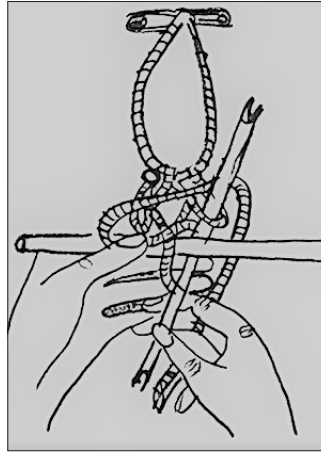
Kare ya da dikdörtgen file örmek için Görsel 9.40'ta görüldüğü gibi bir başlama ipliğine ihtiyaç vardır. Bu iplik iki kat hâlinde halka oluşturulacak şekilde düğümlenir. Düğümlenen ip, bir yere iğne veya kanca ile sabitlenir. İlk düğümler, bu ipliğin halkasının içinden geçirilerek atılır. İlmekler, navet çubuğu üzerine navet yardımı ile yapılır. Çubuk ve navet Görsel 9.41'de görüldüğü gibi tutularak düğümün ilk aşaması için iplik çubuğun etrafında dolandırılır ve parmaklar pozisyon alır. İkinci aşamada Görsel 9.42'deki gibi çubuğun etrafına sarılan iplik ve ilk düğümün içinden navet batırılıp çıkarıldıktan sonra sıkıştırılır (Görsel 9.43).

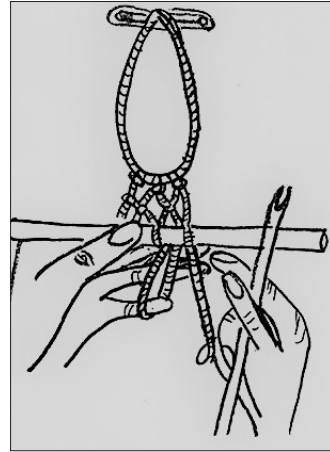
Görsel 9.40: Düğümün başlama ipliği üzerine atılması

Görsel 9.41: İpliğin navet çubuğuna dolandırılması

Görsel 9.42: İpliğin ilk sıra ilmeğin içinden geçirilmesi

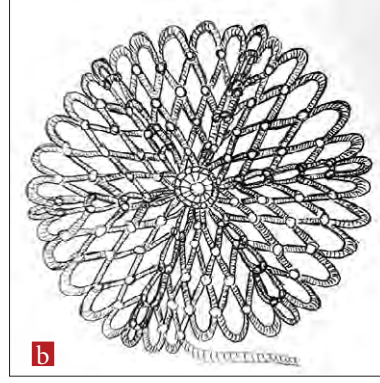
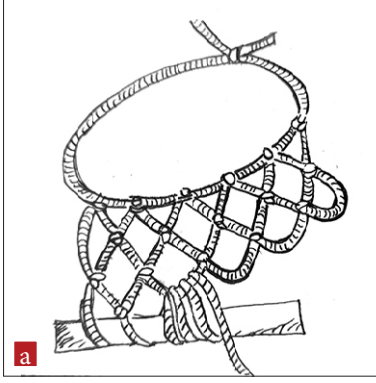
Görsel 9.43: Navetin çıkarılarak düğümün sıkıştırılması

9.2.5. Yuvarlak File Örme

Yuvarlak file örmek için başlama yuvarlağı ilmeği oluşturulmalıdır. Bunun için sırası ile şu işlemler yapılır:

1. İplik sol elin işaret parmağı üzerine konur ve üç parmağın üzerinden çevrilerek bir daire yapılır.
2. İpliğin navetteki ucu üstte ve sağda kalmak üzere başparmak ile tutulur.
3. Serbest kalan iplik ucu yukarı doğru bir daire yapılarak başparmak ile tutulur.
4. Navetteki ipliğin ucu altta kalmalıdır.
5. Yapılan iplikten daire, ilk dairenin içinden sağdan sola doğru geçirilip sol elin başparmağı ile tutulur.
6. Açıkta kalan iki uç sağ elle tutulup çekilir.
7. Daire ortada bırakılarak düğüm sıkıştırılır.
8. Açıkta kalan ipliğin ucu ileri geri çekilerek ipliğin hareket etmesi kontrol edilir.

Yapılan ilmeğin üzerine yuvarlak filenin desenine ve büyüklüğüne göre ilmek atılır. Hareket eden uç çekilerek sağlamlaştırılır. Görsel 9.44.a'daki ilk işlemde görüldüğü gibi birbiri üzerine ilmekler artırılarak yuvarlak file örme işlemi yapılır (Görsel 9.44.b).

Görsel 9.44: Başlangıç yuvarlak düğümünün yapılması ve üzerine ilmek atılarak yuvarlak filenin örülmesi

File Yaparken Dikkat Edilecek Noktalar

File tekniği ile kaliteli, estetik bir ürün yapılabilmesi için dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- İplik, navet file iğnesi üzerine şişin kalınlığı ile orantılı olarak doldurulmalıdır.
- Kullanılan iplik, sağlamlık yönünden çekmeye elverişli olmalıdır.
- İlmekler düzgün olarak yan yana gelmelidir.
- İplik, sıra tamamlanmadan biterse veya koparsa o sıra sökülmeli veya kesilmelidir.
- Düğüm yapılırken ilmek ayarlanmalı ve sonra iplik parmandan bırakılmalıdır.
- Kopan iplik daima kenarda tutturulmalıdır.
- Gergefte üzeri işlenirken en ve boy iplikleri çarpık olmamalı, gergin olmalıdır.
- İşleme sırasında karelerin eşit olmasına dikkat edilmelidir.
- Kolalama işlemi ürünün kalite kontrolü yapıldıktan sonra yapılmalıdır.
- Kolalama tüm yüzeye eşit uygulanmalıdır.
- File, gergefte iken buharlı ütüyle malzemeye uygun bir ısıda ütülenmelidir.
- Ütüleme ve kolalama işleminden sonra file kesilerek gergeften çıkarılmalıdır.
- Kesme işlemi, düğümlere yakın bir yerden ancak düğümlere zarar vermeden yapılmalıdır. Bu şekilde kesilip çıkarılan ürün, gerekiyorsa tekrar ütülenerek kullanıma hazır hâle getirilmelidir.

❖ **Amaç:** Kare file örmek.

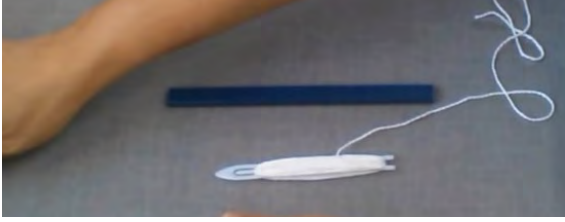
2. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede kare file örme çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Navet ve çubuğu, örgü ipliği, başlangıç ipliğini sabitlemek için iğne veya kanca

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Naveti örgü ipliği ile doldurunuz (Görsel 9.45).
5. 10 cm boyunda sağlam bir ipliğin (yardımcı iplik) iki ucunu birleştirip düğümleyiniz (Görsel 9.46).

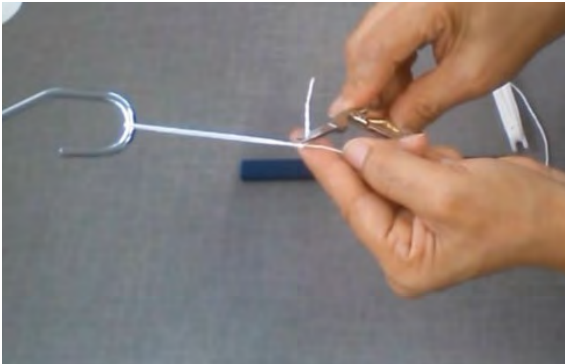

Görsel 9.45: Navete iplik sarma

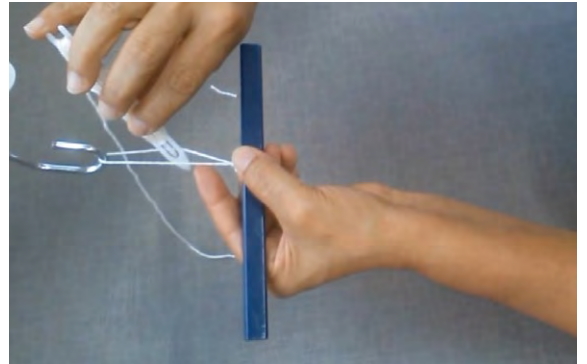

Görsel 9.46: Yardımcı ipliği düğümleme

6. Hazırlanan yardımcı ipliğin düğümlü ucunu masa örtüsü üzerine (sağlam herhangi bir yere) iğne veya kanca ile tutturunuz (Görsel 9.47).
7. Yardımcı ipliğin sağlam olmasına dikkat ediniz.
8. Navet üzerindeki ipliğin ucunu, toplu iğne ile tutturulan ipliğin arasından geçirerek düğümleyiniz (Görsel 9.48).
9. Navet çubuğunu sol elin işaret parmağı üzerine yatay olarak koyup ve başparmak ile tutunuz.
10. İpliği navetle başparmak arasındaki yardımcı ipliğin üzerinden, elin tersinden avuç içine doğru dolandırıp küçük parmak ile tutunuz (İplik yardımcı ipliğin yarısına kadar gelmelidir.).
11. Naveti üç parmağın üzerindeki ipliğin (avuç içi tarafındaki) altından, çubuğun altından ve yardımcı ipliğin içinden (alttan üste doğru) geçiriniz.

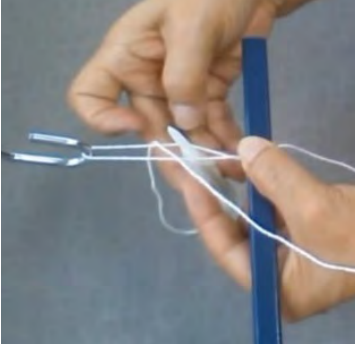
Görsel 9.47: Yardımcı ipliği sabitleme

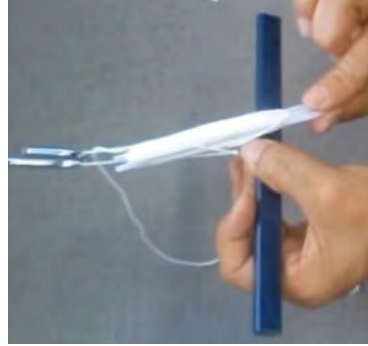
Görsel 9.48: Navet çubuğuna ipliği dolayarak yardımcı ipliğin içinden geçirme

9. Öğrenme Birimi

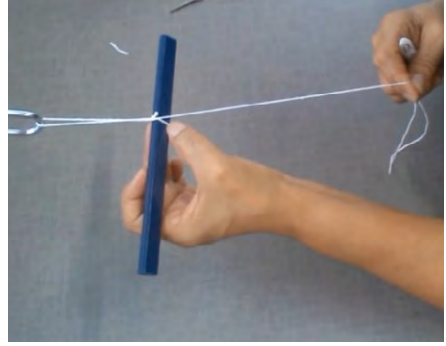
12. Navetteki ipliği navet çubuğunun üzerinden küçük parmak hariç kalmak üzere üç parmağın altından dolandırıp navet çubuğunun üzerine getiriniz.
13. İpliği çubuğun üzerinde başparmağınızla tutunuz [Küçük bir daire meydana getiriniz (Görsel 9.49)].
14. Naveti çekerken küçük parmağınızdaki ipliği oynatıp çubuk üzerindeki ipliğin çubuğa iyice oturmasını sağlayınız.
15. Sıkışan ipliği başparmağınızla tutunuz (9.50).
16. Naveti iyice çekip düğümlenmesini sağlayınız (9.51).
17. Düğümün, çubuğun hemen dibinde olmasına dikkat ediniz.
18. Çubuğun üzerinde meydana gelen ilmeği çubuktan çıkarınız (Buna **file ilmeği** denir.).
19. İlmeği ters çeviriniz, ucunda iplik olan tarafı sola getiriniz.
20. İlk yaptığınız ilmeği yardımcı iplik olarak düşününüz ve bu ilmek içinden aynı işlemleri tekrarlayarak çubuk üzerinde bir ilmek yapınız.
21. Aynı ilmeğin içine tekrar batarak bir ilmek daha yapınız.
22. İlk yaptığınız ilmeğin ucunda iki ilmek olmasına dikkat ediniz.

Görsel 9.49: İlmek oluşturmak için ipliği tutma

Görsel 9.50: Navet çubuğa sıkıştırılan ipliği tutma

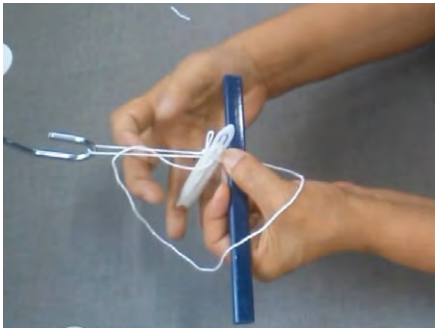

Görsel 9.51: İlmek tamamlama

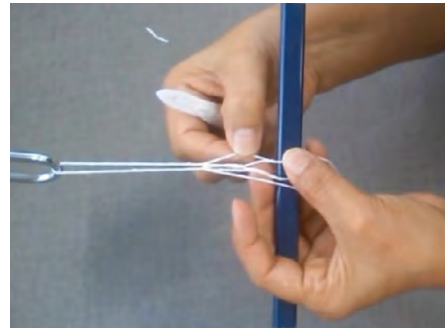
23. İlmekleri çubuktan çıkarınız (Görsel 9.52).
24. Örülen fileyi ters çeviriniz, ucunda iplik olan tarafı sola getiriniz.
25. İkinci sırayı örünüz. Son ilmeğe iki kez ilmek yaparak çoğaltma işlemini uygulayınız (Görsel 9.53).
26. İlmekleri çubuktan çıkarınız.
27. Örgüyü ters çeviriniz.
28. Aynı işlemi tekrarlayarak devam ediniz (Görsel 9.54).

Görsel 9.52: Çubuktan çıkarılan ilmeklerin görünümü

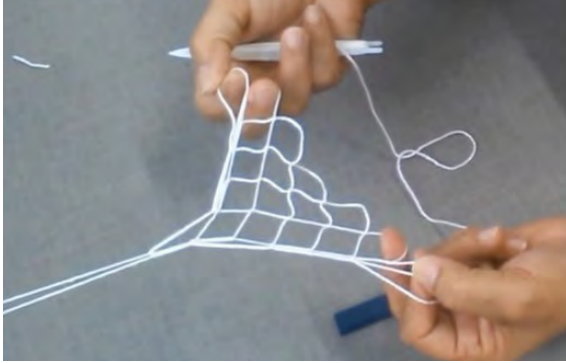

Görsel 9.53: İkinci sırayı örme

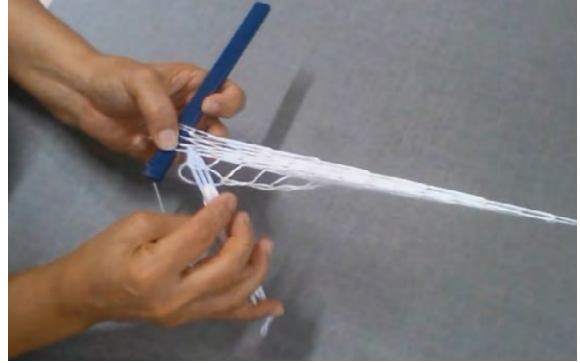

Görsel 9.54: Aynı işlemleri tekrarlayarak devam etme

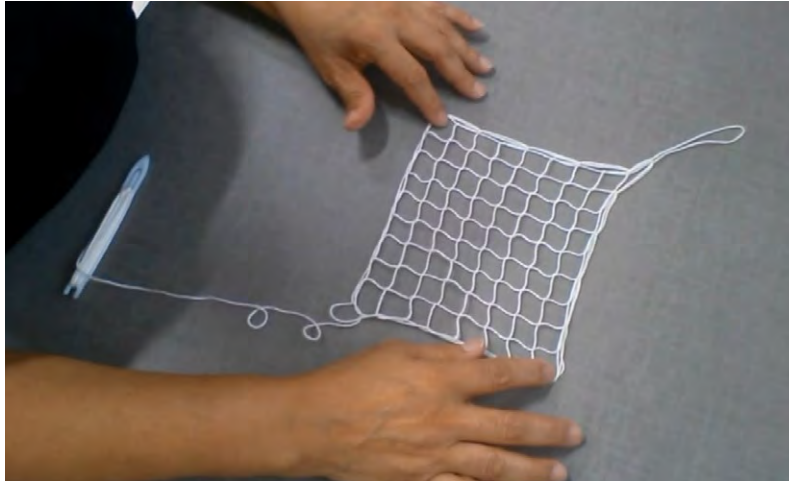
29. İstenilen genişliğe gelince arttırmayı bırakınız (Görsel 9.55).
30. File ilmekleri istediğiniz sayıda olunca eksiltmek için sıranın sonunda iki ilmeği bir ilmekmiş gibi bir defa alınız (Görsel 9.56).
31. Geri kalan ilmekleri tek alarak sırayı tamamlayınız.
32. İlmekleri çubuktan çıkarınız.
33. Örgüyü ters çevirip yine sıranın başında iki ilmeği birden alınız.
34. Aynı işlemi ilmekler bitene kadar bütün sıralarda tekrarlayınız.
35. Örmeyi tamamlayınız (Görsel 9.57).

Görsel 9.55: İstenilen genişliğe gelme

Görsel 9.56: Eksiltmek için iki ilmeği birlikte batma

Görsel 9.57: Tamamlanmış file

Dikkat: File ilmeklerini artırmak için her sıranın sonundaki ilmeğe iki defa batırılır. İlmekleri eksiltmek için her sıranın sonunda iki ilmek birden alınır (Örgü çevrildiğinde sıranın sonu aynı zamanda başı olmaktadır).

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 2'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 2

"2. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Naveti örgü ipliği ile doldurdu.		
3. Başlangıç yardımcı ipliğini hazırlayarak uygun bir yere sabitledi.		
4. Navet üzerindeki ipliğin ucunu, toplu iğne ile tutturulan ipliğin arasından geçirerek düğümledi.		
5. Düğüm yapma işlem basamaklarını uygulayarak ilk düğümü attı.		
6. Sıranın sonundaki ilmeğe iki ilmek yaparak artırma işlemini yaptı.		
7. Navet çubuğunu çıkararak fileyi ters çevirdi.		
8. Bir önceki sırada yapılan ilmeklerin üzerine ilmek atarak son ilmekte artırma yapıp sırayı tamamladı.		
9. İstenilen ölçüye uygun fileyi her sırada artırarak ördü.		
10. İstenilen ölçüye geldikten sonra sıranın başında iki ilmeği bir arada alarak eksiltme işlemine başladı.		
11. Tek ilmek kalıncaya kadar bütün sıraları örüp fileyi tamamladı.		
12. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
13. Temiz ve düzenli çalıştı.		
14. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Yuvarlak file örmek.

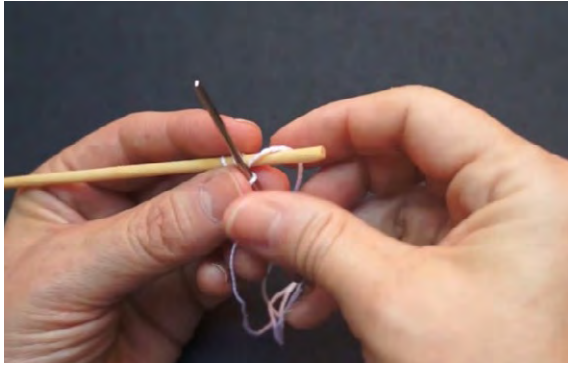
3. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede yuvarlak file örme çalışmasını tamamlayınız.**

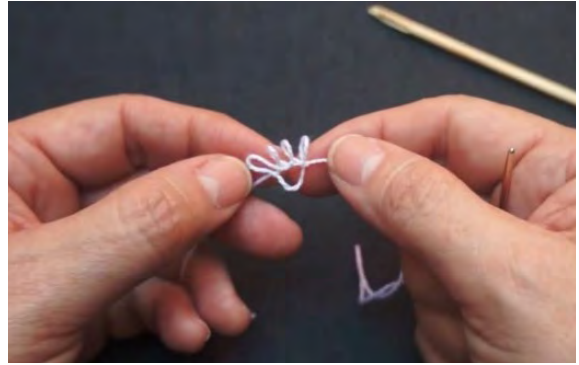
❖ **Araç Gereç:** Uzun ve kalın dikiş iğnesi, çubuk, koton iplik, başlangıç ipliğini sabitlemek için iğne veya kanca, makas

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Başlangıç yuvarlağı düğümünü yapınız (Görsel 9.58).
5. Başlangıç halkasının üzerine on bir (Yapmak istediğiniz örtü büyüklüğüne uygun sayıda ilmek atılır.) ilmek atınız (Görsel 9.59).

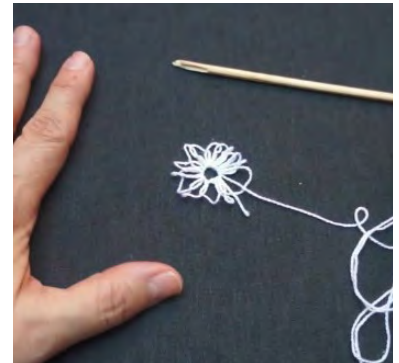
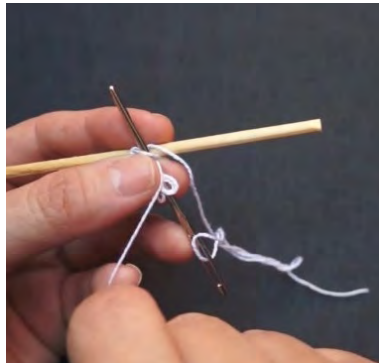

Görsel 9.58: Başlangıç halkası oluşturma

Görsel 9.59: Halka üzerine ilmek atma

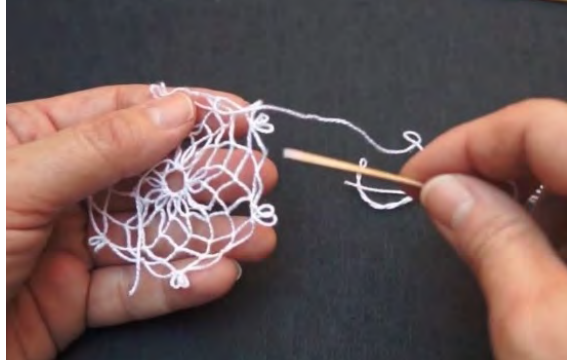
6. İlmekleri attıktan sonra başlangıç halkası düğümünü sıkıştırınız.
7. Birinci sıradaki ilmekler üzerine iki sıra daha ilmek atınız (Görsel 9.60).

Görsel 9.60: Birinci sıranın üzerine ikinci sıra ilmek örme aşamaları

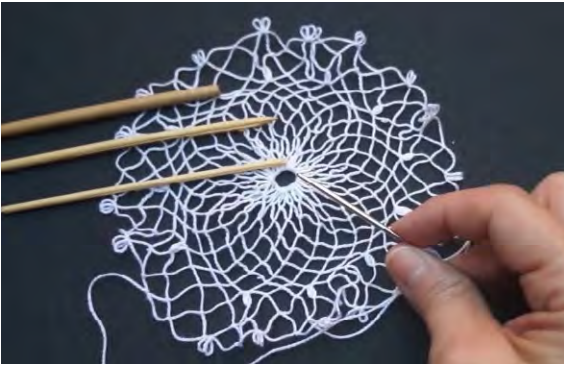
9. Öğrenme Birimi

8. Dördüncü sırada iki ilmek yaptıktan sonra ikinci ilmeği yaptığınız deliğin içine iki ilmek daha yapınız (Görsel 9.61).
9. İki ilmekte bir bu işlemi yapınız (Bütün sıra boyunca toplamda altı kez, bir ilmeğin içine iki ilmek fazla yapma işini tekrar etmiş olmalısınız.).

Görsel 9.61: Bir ilmek içine iki ilmek yaparak arttırma

10. Arttırma işlemi yaptığınız sıranın üzerine ilmekleri yaparken arttırdığınız iki ilmekten birinin üzerine batıp birini boş bırakarak bir sıra ilmek yapınız. Bu sırada arttırılmış ilmeklerin arasında üç ilmek olmasına dikkat ediniz.
11. Bir sıra ilmeğin üzerine tekrar ilmek yapmaya başlayınız.
12. Yapmaya başladığınız bu ilmek sırasında, önceki arttırma yaptığınız ilmeklerin hizasına geldiğinizde ve aralarında olan üç ilmeğin ortasındaki ilmeğin içine iki ilmek fazla yaparak arttırma işlemi bu sıraya da uygulayınız (Görsel 9.62).
13. Yaptığınız sıranın üzerine arttırma yaptığınız ilmeğin birinin içine batıp arttırınız. Sıradaki arttırılmış ilmeğin üzerinden batmadan atlayınız (Görsel 9.63). Bu şekilde bir boş, bir dolu devam ediniz.

Görsel 9.62: Bir ilmek arttırmadan bir ilmek arttırarak yapma

Görsel 9.63: Arttırılan ilmeklerin birine batma diğerini atlama

14. Yaptığınız sıranın üzerine hiç arttırma işlemi yapmadan bir sıra ilmek örünüz (Görsel 9.64).
15. Üzerine, bir ilmek arttırmadan yapıp ikinci ilmekte aynı ilmeğin içine iki ilmek fazla yaparak sırayı tamamlayınız.
16. Sırayı tamamlayınca ipliği keserek ürünü tamamlayınız (Görsel 9.65).

Görsel 9.64: Arttırma işlemi yapmadan örne

Görsel 9.65: Bir ilmekte bir arttırarak sırayı tamamlama

Dikkat: İstedığınız kadar sıra tekrarı ile istediğiniz büyüklükte ürün yapabilirsiniz.

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 3'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 3

"3. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Başlangıç yuvarlağı düğümünü yaptı.		
3. Başlangıç halkasının üzerine on bir ilmek atarak ipliği çekip halkayı sıkıştırdı.		
4. Yaptığı ilk sıranın üzerine iki sıra daha yaptı.		
5. Üçüncü sırada, işlem basamağına göre arttırma işlemi yapıp sırayı tamamladı.		
6. Dördüncü sırada arttırma işlemi yaptığı sıranın üzerine ilmekleri yaparken arttırdığı iki ilmekten birinin üzerine batıp birini boş bırakarak bir sıra ilmek yaptı.		
7. Beşinci sırada, işlem basamağına göre arttırma işlemi yapıp sırayı tamamladı.		
8. Altıncı sırada ilmeklerin içine batarak ilerlerken bir önceki sırada arttırdığı ilmeklerin birini arttırıp diğerinin üzerine ilmek yaptı ve sırayı tamamladı.		
9. Yedinci sırada, altıncı sıranın üzerine hiç arttırma işlemi yapmadan bir sıra ilmek ördü.		
10. Sekizinci sırada bir ilmek arttırmadan yapıp ikinci ilmekte aynı ilmeğin içine iki ilmek fazla yaparak sırayı tamamladı.		
11. Sırayı tamamlayınca ipliği keserek ürünü tamamladı.		
12. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
13. Temiz ve düzenli çalıştı.		
14. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** File ile kenar danteli örmek.

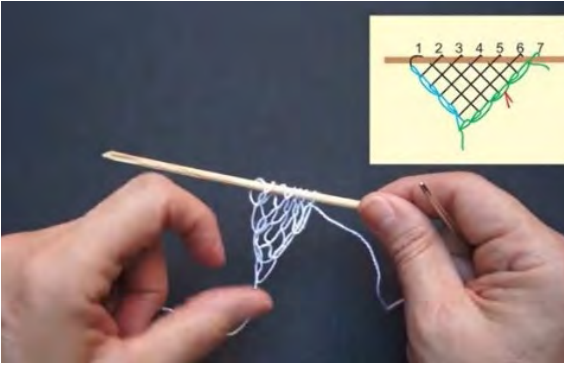
4. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede file ile kenar danteli örme çalışmasını tamamlayınız.**

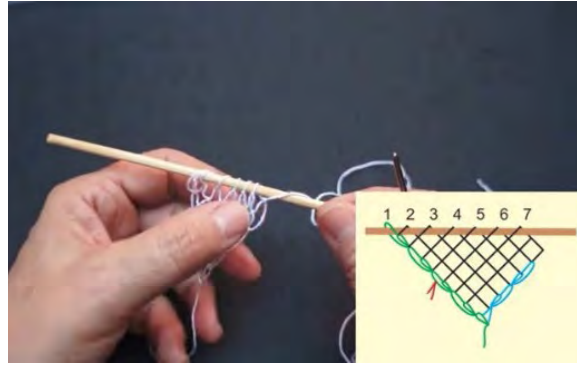
❖ **Araç Gereç:** Uzun ve kalın dikiş iğnesi, çubuk, koton iplik, başlangıç ipliğini sabitlemek için iğne veya kanca, makas

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Başlama ipliğini hazırlayarak ilk düğümü yapınız.
5. Her sırada bir taraftan arttırarak yedi ilmek oluncaya kadar yedi sıra örünüz (Görsel 9.66).
6. Sekizinci sırada son ilmeği örmeden bırakarak ilmekleri çubuktan çıkarınız (Görsel 9.67).

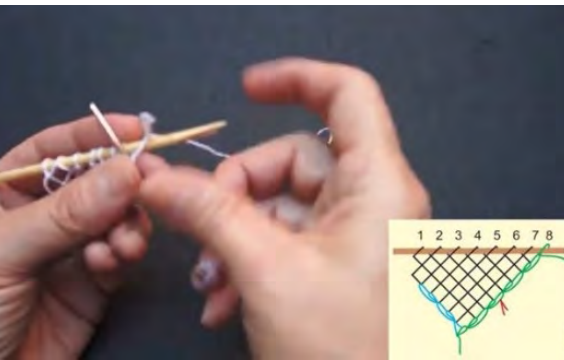

Görsel 9.66: Yedi ilmek örme

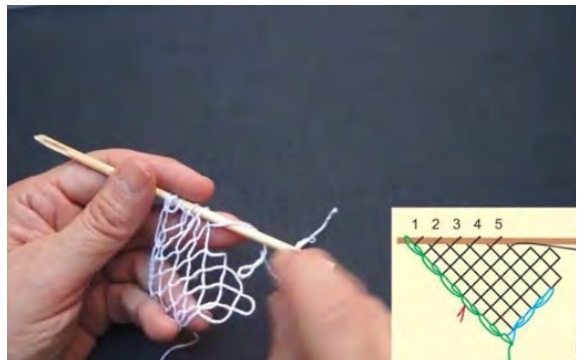

Görsel 9.67: Sondan bir ilmek bırakma

7. Örgüyü ters çeviriniz.
8. Dokuzuncu sırada Görsel 9.68'de yeşil olan tarafta son ilmeğe iki kez batınız.
9. Çubuğu çıkarıp örgüyü ters çeviriniz.
10. Beş ilmek örüp çubuğu çıkarınız (Görsel 9.69).

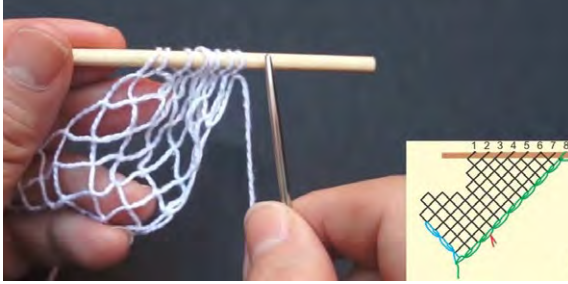

Görsel 9.68: Sekiz ilmek örme

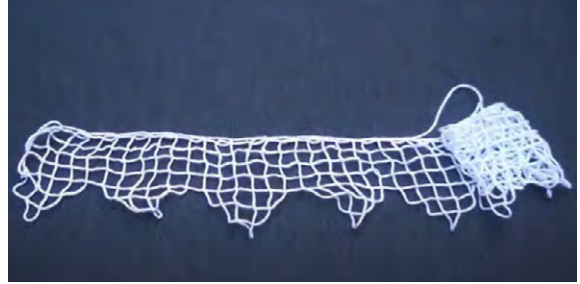

Görsel 9.69: Beş ilmek örme

11. Örgüyü ters çeviriniz.
12. Beş ilmek örünüz, son ilmeğe iki kez batıp bir arttırarak çubuğu çıkarınız (Görsel 9.70).
13. Örgüyü ters çeviriniz.
14. Altı ilmek örünüz sondan bir arttırınız (yedi ilmek).
15. Yedi ilmek örünüz sondan bir arttırınız [sekiz ilmek (Görsel 9.70)].
16. Bu basamakları tekrar ederek istediğiniz ölçüye kadar örünüz.
17. İsteddiğiniz ölçüye geldiğinizde ipliği keserek işlemi tamamlayınız (Görsel 9.71).

Görsel 9.70: Artışın son noktası

Görsel 9.71: Tamamlanmış kenar danteli

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 4'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 4

"4. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Başlama ipliğini hazırlayarak ilk düğümü yaptı.		
3. Her sırada bir taraftan arttırarak yedi ilmek oluncaya kadar yedi sıra ördü.		
4. Sekizinci sırada son ilmeği örmeden bırakarak ilmekleri çubuktan çıkardı.		
5. Örgüyü ters çevirip dokuzuncu sırada yeşil olan tarafta son ilmeğe iki kez bata-rak ilmek eksiltti.		
6. Çubuğu çıkarıp örgüyü ters çevirdi.		
7. Beş ilmek örüp çubuğu çıkardı.		
8. Örgüyü ters çevirdi ve beş ilmek ördü, son ilmeğe iki kez batıp bir arttırarak çubuğu çıkardı.		
9. Örgüyü ters çevirip altı ilmek öreerek sondan bir arttırdı.		
10. Yedi ilmek örüp sondan bir arttırdı.		
11. İsteddiği ölçüye ulaşınca kadar bu basamakları tekrar etti.		
12. İsteddiği ölçüye geldiğinde ipliği kesti.		
13. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
14. Temiz ve düzenli çalıştı.		
15. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

9.3. FILE İŞİ İĞNE TEKNİKLERİ

Örülen filenin üzeri röpriz iğneler (Görsel 9.72), Antep işi ve başka ülkelere has pek çok teknikle işlenip süslenebilir. İşleme işine başlanmadan önce, örülen file işlenmeye hazırlanmalıdır. Hazırlama işleminde önce germe yapılmalı, gerilen alanda desene uygun işleme alanları belirlenmelidir. Hazırlıklar tamamlandıktan sonra sırasıyla yüzey süsleme, kenar temizleme, kolalama, kenar kesimi ve ürünün çıkarılması işlemleri yapılır. File işinde işlemler, yardımcı iğne teknikleri ile süslenir. File üzerine yapılacak olan teknikler, yardımcı iğnelerin uyumu ve muntazam yapılması işleminin netliğini açısından önemlidir. Bir diğer etmen de filenin gerilmesi işlemidir.

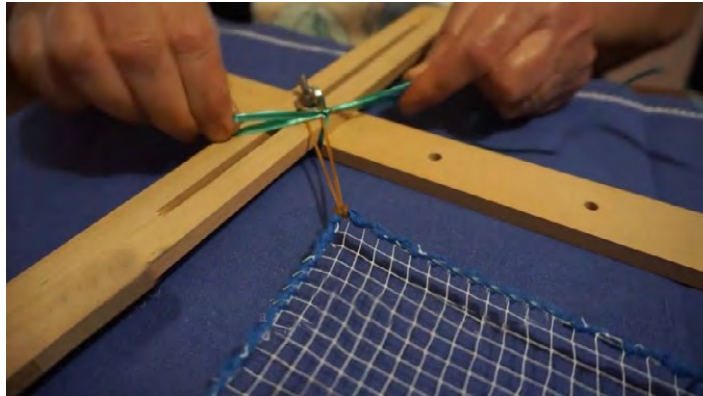
Görsel 9.72: Röpriz iğne

9.3.1. File İşİ Tekniğinde Fileyi Germe

File işi tekniği ile oluşturulan zemin çok hassas ve düğümlüdür. Kasnağa gerilerek işlenmesi ve oluşturulan yüzeydeki düğümlerin kasnak halkalarına sıkıştırılması işe zarar vereceği için sonuç iyi olmaz. Bu nedenle genellikle gergefe gerilerek işlenir ancak küçük ürünlerde kasnak da kullanılabilir.

Gergefle Germe İşleminin Yapılması: Gergef, file genişliğinde ayarlanır ve köşelerdeki vidalar sıkılarak sabitlenir (Görsel 9.73). File, gergef üzerindeki deliklere çırpma dikişi ile dikilerek gerilir. Fileyi çırpma dikişi ile dikerken filenin karelerinin düzgün olmasına dikkat edilmelidir. File, üzerine işleme yapılacak zemin olduğundan ne kadar düzgün gerilirse o kadar düzgün işlenir. Düzgün gerilen file üzerine, işleme kısa sürede net bir şekilde işlenir. Germe işlemi, işleme esnasında filenin el içinde kalarak örülenmeden işlenmesini sağlar. Germe işlemi için gerekli olan malzemeler şunlardır:

- Gergef
- Dikiş iğnesi
- Makas
- İplik

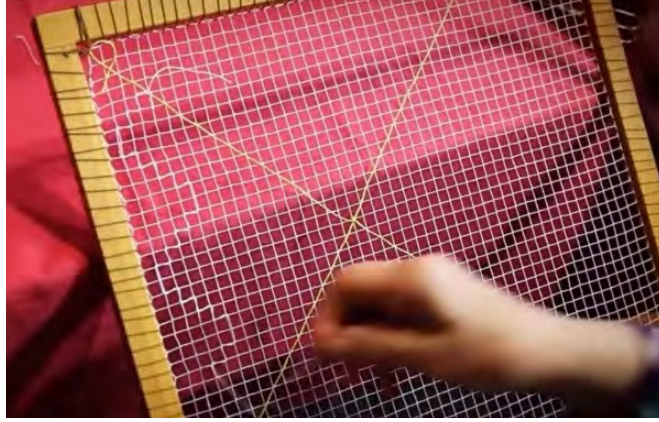

Görsel 9.73: Köşe vidaları sıkarak sabitleme

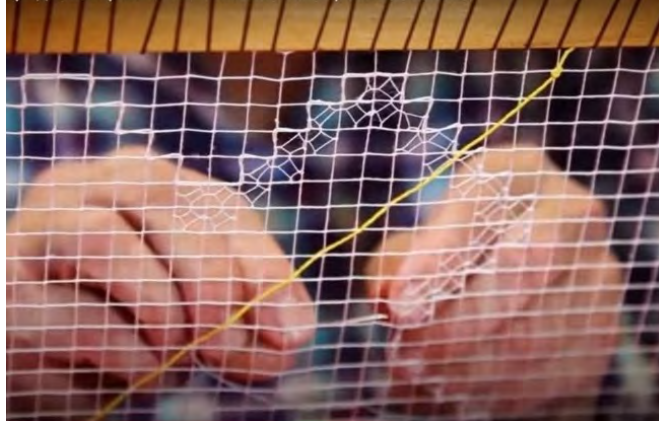
9.3.2. File İşı Tekniğinde İşıleme Teknikleri

Germe işlemleri tamamlanan file üzerinde, öncelikle işleme alanını belirleyen orta işaret teyelinin alınması gerekir. Bu teyel, desenin orantılı bir şekilde file yüzeyine yerleştirilebilmesi için işlemei kolaylaştıracak rehber çizgileri oluşturur.

Tasarlanan desenin kare sayıları dikkate alınarak işleme deseninin belirlenmesi gereklidir. İşaretleme teyeli, işleme ipliğinden farklı bir renkte iplikle alınmalıdır. İşaretleme, köşeden köşeye ve kenar ortalarından başlanarak karşı kenara kadar teyelleme şeklindedir (Görsel 9.74, 9.75 ve 9.76).

Görsel 9.74: Orta işareti alma

Görsel 9.75: Orta işaretine göre işleme

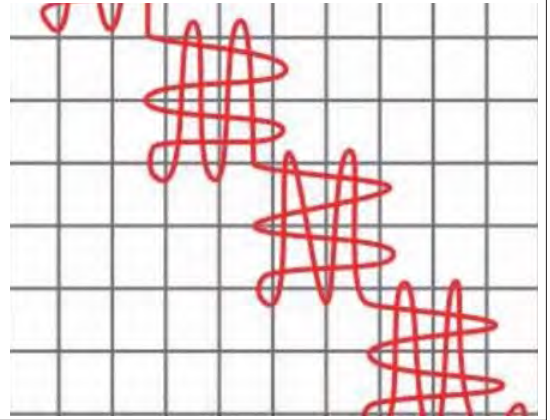
Görsel 9.76: İşlemesi tamamlanmış ürün

9. Öğrenme Birimi

File yüzeyi, röpriz iğne ve ajur teknikleri ile işlenerek süslenir. Röpriz, kelime anlamı olarak başa dönme, tekrar etme anlamındadır. Aynı zamanda susma olarak da bilinen bu teknik, filenin kareleri arasında desendeki sayıya uygun şekilde bir alt bir üst geçişler yapılarak boşlukların doldurulması işidir. Bu doldurma iki şekilde yapılır. Birinci teknik, iki yöne gidiş geliş ile işlenir. Sağdan sola, soldan sağa kareler arasında alt üst geçişler yapılarak boşluklar sık bir şekilde doldurulur (Görsel 9.77). İkinci teknikte dört yöne gidiş geliş yapılır. Önce sağdan sola, soldan sağa iplikler seyrek olarak atılır. Sonra atılan bu ipliklerin üzerinden bir alt bir üst şeklinde aşağıdan yukarı, yukarıdan aşağı gel git yapılarak boşluklar doldurulur (Görsel 9.78). Her iki yöntem de en çok kullanılan işleme tekniklerindedir. Röpriz iğne tekniği ile çiçekler, geometrik şekiller, çeşitli figürler oluşturulabilir veya bütün yüzey dokunup doldurularak iplik renk değişiklikleri ile sonsuz çeşitte desen oluşturulabilir (Görsel 9.79). Röpriz iğne tekniği çeşitleri bir arada kullanılarak oldukça zevkli işlemlerle çeşitli ürünler yapılabilir (Görsel 9.80).

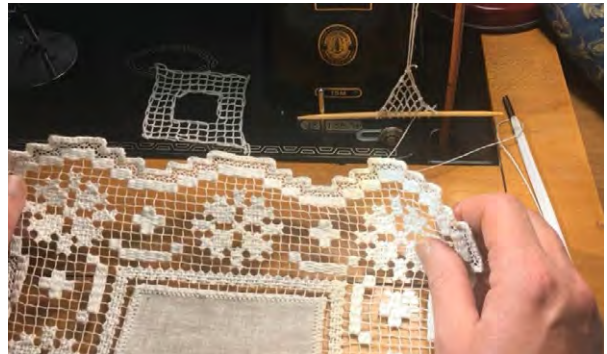
Görsel 9.77: İki yöne (sağ ve sol) işleyerek doldurma

Görsel 9.78: Dört yönlü röpriz iğne ile çiçek işleme (sağ, sol, aşağı, yukarı)

Görsel 9.79: Dört yönlü röpriz iğneyle bütün yüzeye dolgu yapma

Görsel 9.80: Röpriz iğne tekniklerinin bir arada kullanım örneği

9.3.3. Yardımcı İğne Teknikleri

File işi tekniğinde, filenin üzeri birçok şekilde işlenerek süslenebilir. Kişinin tasarım gücüne bağlı olarak sayısız kombinasyon ile teknikler karıştırılarak süsleme yapılabilir. File işinin yaygın olarak yapıldığı bazı ülkelerde o yörelere has çok sayıda ajur tekniği uygulanmaktadır. Önceleri yaygın olarak Antep işi ve İngiliz ajurlarından faydalanılırken bugün artık sosyal bilişim ağlarının yaygın kullanımı ile pek çok kaynağa ulaşılabilmektedir. Birçok ülkenin ürünlerine, ürünlerin yapım tekniklerine ulaşmak kişilere yeni bakış açıları kazandırarak farklı tasarımlar için ilham kaynağı olmaktadır. Bu da file işinde ve diğer bütün işleme tekniklerinde sınırları kaldırarak sonsuz zenginlik katmaktadır. Röpriz iğne (Görsel 9.81), kabartmalı veya düz susma teknikleri (Görsel 9.82 ve 9.83), rişliyö ve ajur teknikleri bir bütün içinde bir araya getirilerek oldukça zevkli, gösterişli ürünler ortaya çıkarılabilmektedir. Ülkemizde file işinde kullanılan başlıca Antep işi ajur çeşitleri şunlardır:

- Badem ajuru (Görsel 9.84)
- Kartopu ajuru (Görsel 9.85)
- Mercimek ajuru (Görsel 9.86)
- Örümcek ajuru (Görsel 9.87)
- Filtre (Görsel 9.87)
- Çitime
- Papatya

Görsel 9.81: Röpriz iğne

Görsel 9.82: Kabartmalı susma

Görsel 9.83: Susma

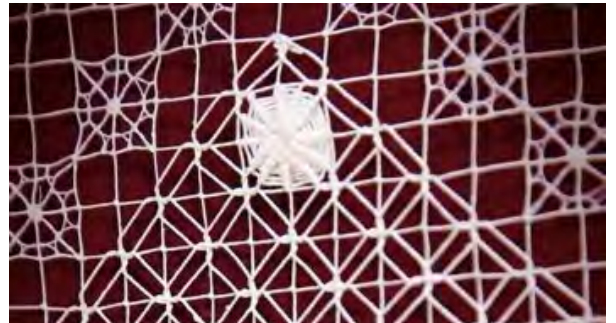
Görsel 9.84: Badem ajuru

Görsel 9.85: Kartopu ajuru

Görsel 9.86: Mercimek ajuru

Görsel 9.87: Örümcek ajuru ve filtre

9.3.4. Kenar Temizleme Teknikleri

File işinde hiçbir teknik uygulanmadan file örüldüğü gibi bırakılabilir. Bunun yanı sıra file tekniği ile işlenen ürünün kenar temizleme teknikleri şunlardır:

- Kordon ve şerit ile kenar temizleme
- Rişliyö ile kenar temizleme (Görsel 9.88)
- Saçak geçirilerek kenar temizleme

Görsel 9.88: Rişliyö ile kenar temizleme

Kenar temizleme tekniği, tasarlanan ürün formuna ve desene uygun şekilde seçilerek uygulanır. Kare formda örülüp kare formda kenar temizleme yapılabildiği gibi kare formda örülüp yuvarlak form, dikdörtgen örülüp oval formda kenar temizleme işlemi de yapılabilir (Görsel 9.89). Kenar danteli örülüp başka bir ürünün kenar temizlemesinde bu dantel kullanılabilir (Görsel 9.90 ve 9.91). Kenar temizleme işlemi yapıldıktan sonra, gergeften çıkarılmadan ürünün kolalama işlemi yapılmalıdır (Görsel 9.92). Rişliyö ile kenar temizlemesi yapılan ürün, kolalanıp kurutulduktan sonra kenar şekline uygun kesim yapılarak son hâline getirilmelidir (Görsel 9.93 ve 9.94).

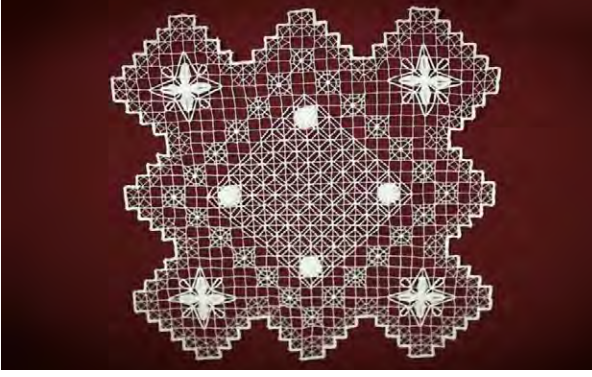
Görsel 9.89: Rişliyö ile kenar temizleme ve kenarları kesme

Görsel 9.90: Kenar danteli örneği

Görsel 9.91: Kenar danteli örneği

Görsel 9.92: Kare formunda örülen file

Görsel 9.93: Kare formunda örülen fileye yuvarlak form verme

Görsel 9.94: Dikdörtgen örülen fileye oval form verme

9.3.5. Kola Yapma

File, örülüş özelliği itibari ile geniş delikli bir yüzeye sahip olduğundan yumuşaktır. Net görüntü elde edilebilmesi için sertleştirme işlemi yapılmalıdır. Bu da kolalama işlemi ile sağlanır. Kolalama işlemi, jelatinle veya hazır sprey kolalarla yapılabilir. Jelatin kola uygulaması şu şekildedir:

- Ürünün büyüklüğüne uygun miktarda jelatin yaprağı alınır.
- Jelatin yaprakları, parçalanarak kırılır ve kaynar suda iyice karıştırılarak eritilir.
- Yumurta akı kıvamında olacak şekilde su miktarı ayarlanır.
- Karıştırma işlemi hızlı yapılmalıdır.
- İçinde parça kalmamasına dikkat edilir.
- Hazırlanan jelatin soğuyup pıhtılaşmadan hızlıca yüzeye uygulanmalıdır.
- Hazırlanan jelatin pamuk yardımı ile tampon yapılarak gergefte gerili file yüzeyine sürülür (Görsel 9.95).

Görsel 9.95: Ürünü kolalama

❖ **Amaç:** Röpriz iğne tekniği ile file uç danteli işlemek.

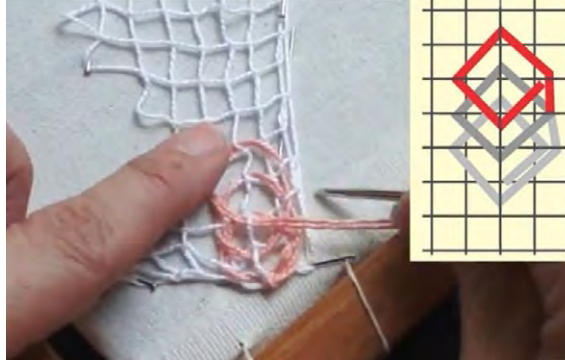
5. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede röpriz iğne tekniğiyle file uç danteli işleme çalışmasını tamamlayınız.**

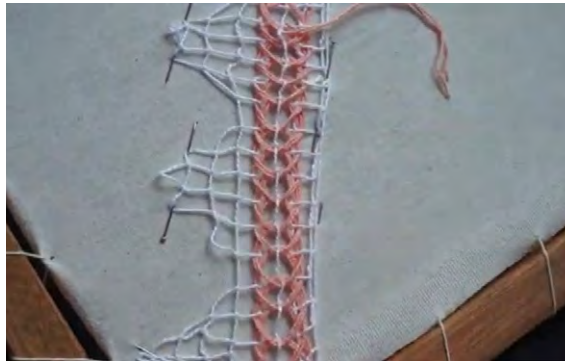
❖ **Araç Gereç:** Renkli işleme ipliği, dikiş iğnesi, makas

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlik, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Deseni kâğıda çiziniz veya hazır desen kullanınız.
5. File üzerinde başlangıç noktasına işleme ipliğini tutturunuz.
6. Filenin ipliklerine Görsel 9.96'daki çizime göre bir alt bir üst olacak şekilde batarak kare şeklini tamamlayınız (Görsel 9.96).
7. Aynı işlemi üç kez üst üste gelecek şekilde tekrarlayınız.
8. Bir sonraki motifi yapmak için bir kare atlayarak aynı işlemleri tekrar ediniz.
9. Bu şekilde dantelin kenar boyunca işlemeyi devam ettiriniz (Görsel 9.97).

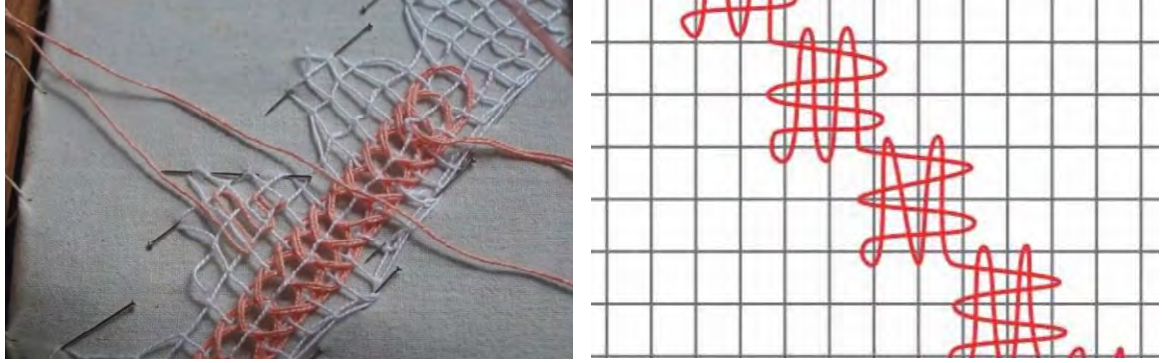

Görsel 9.96: Görsele uygun işleme

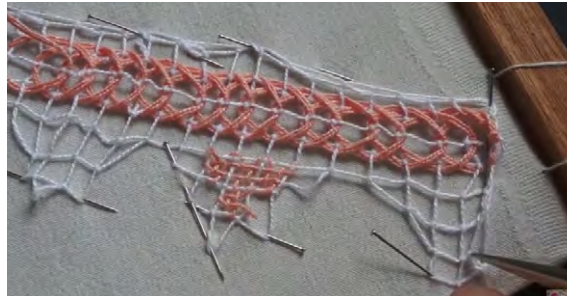
Görsel 9.97: Kenar boyunca deseni işleme

10. Filenin üçgen kısmını işlemek için Görsel 9.98'deki gibi boy yönüne doğru bir alt bir üst karelerin arasında geçiş yaparak işleyiniz.
11. Dönüşte altlara üst, üstlere alt gelecek şekilde batınız.
12. Desene uygun olarak aynı işlemi tekrarlayınız.

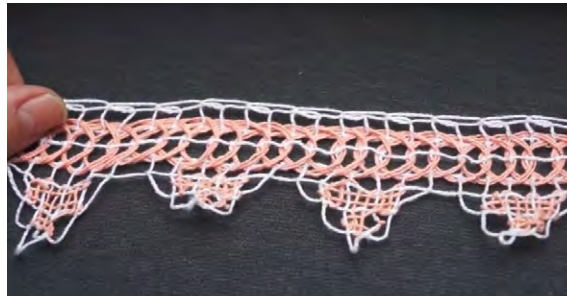

Görsel 9.98: Üçgen kısmı görsele uygun işleme

13. Boyuna doldurma işlemini tamamladıktan sonra işlemi filenin enine doğru Görsel 9.99'daki gibi alt üst geçişler yaparak uygulayınız.
14. İğneyi, alttan geçirdiğiniz ipliğin üstünden, üstten geçirdiğiniz ipliğin altından en yönüne geçirerek dönüşü tamamlayınız (Görsel 9.99).
15. Desene uygun olarak aynı işlemi tekrarlayıp işlemeyi bitiriniz.
16. Deseninizi dikkate alarak röpriz iğnenin uygulanacağı diğer bölümleri de tamamlayınız (Görsel 9.100).
17. Görüntünün güzel olması için çok fazla doldurmayınız.
18. İpliklerin yan yana gelmesine ve sırayı bozmadan işlemeye dikkat ediniz.

Görsel 9.99: Boy yönüne işlenen kısmı en yönüne işleme

Görsel 9.100: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 5'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 5

"5. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Deseni kâğıda çizdi veya hazır desen kullandı.		
3. File üzerinde başlangıç noktasına işleme ipliğini tutturdu.		
4. Filenin ipliklerini, bir alt bir üst olacak şekilde üç sıra hâlinde tamamladı.		
5. Bir sonraki motifi yapmak için bir kare atlayarak aynı işlemleri tekrar etti.		
6. Bu şekilde dantelin kenarı boyunca işlemeyi devam ettirerek tamamladı.		
7. Filenin üçgen kısmını işlemek için boy yönüne doğru bir alt bir üst karelerin arasında geçiş yaparak işledi.		
8. Dönüşte altlara üst, üstlere alt gelecek şekilde batarak işledi.		
9. Desene uygun olarak aynı işlemi tekrarladı.		
10. Boyuna doldurma işlemini tamamladıktan sonra işlemi filenin enine doğru alt, üst geçişler yaparak uyguladı.		
11. İğneyi, alttan geçirilen ipliğin üstünden, üstten geçirilen ipliğin altından geçirerek gidiş dönüş şeklinde yapıp deseni tamamladı.		
12. Desene uygun olarak aynı işlemi tekrarlayıp dantelin tamamına işlemeyi uyguladı.		
13. İşleme sıklığını düzgün ayarladı.		
14. İpliklerin yan yana gelmesine ve sırayı bozmadan işlemeye dikkat etti.		
15. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
16. Temiz ve düzenli çalıştı.		
17. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

9.3.6. Kalite Kontrol

File iŖi tekniği ile iŖlenen ürünün kalite kontrolü yapılırken Ŗu noktalara dikkat edilmelidir:

- Ürün, tasarıma ve ölçülendirmeye uygun olmalıdır.
- İşleme eksikliği kontrol edilmelidir.
- İplikler, çekildiğinde sökölmemelidir.
- Alt ve üst yüzeylerde iplik temizliği yapılmıŖ olmalıdır.
- Kolalama işleminin tüm yüzeyde eŖit yapılmıŖ olmalıdır.
- Üründe leke olmamalıdır.
- Ürün ütölü olmalıdır.
- Kenar kesimleri düğümlere zarar vermeden yapılmıŖ olmalıdır.

Bütün bu noktalara dikkat edilerek son kontroller yapılmalı, varsa eksikler giderilmelidir.

ETKİNLİK KUTUSU

**"File İŖi Ürün Örnekleri" panosu hazırlayınız.
Verilen işlem basamaklarını takip ederek çalışmanızı tamamlayınız.**

1. Öğretmeninizle etkinlik tarihini belirleyiniz.
2. Pano hazırlama konusunda grup çalışması planlayınız.
3. Yakın çevrenizden veya genel ağdan file iŖi tekniği ile iŖlenmiŖ ürün örnekleri araştırınız.
4. Araştırma sonuçlarını fotoğraflayınız.
5. Ürün fotoğrafları ile kartela hazırlayınız.
6. Kartelaları sınıfta bir araya getiriniz.
7. Hazırlanan kartelaları sınıf panosunda sergileyiniz.

GENEL UYGULAMA

❖ **Amaç:** File işi tekniği ile ürün çalışması yapmak.

Derecelendirme Ölçeğinde yer alan ölçütleri dikkate alarak file işi tekniği ile ürün çalışmasını tamamlayınız. Derecelendirme ölçeğinde, sonunda (*) işareti yer alan ölçütler kritik işlem adımlarıdır.

❖ **Önerilen Süre :** 8 ders saati

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

Sınıf	Numara	Ad Soyad	Değerlendirme Puanı				
			1: Çok zayıf	2: Zayıf	3: Orta	4: İyi	5: Çok iyi
ÖLÇÜTLER		PERFORMANS DÜZEYİ					
		1	2	3	4	5	
1.	Araç gereç hazırlığı yaptı.						
2.	File işi tekniğine uygun desen çizdi.						
3.	Desen üzerinde kare file ördü. *						
4.	Desen üzerinde dikdörtgen file ördü. *						
5.	Desen üzerinde yuvarlak file ördü. *						
6.	File üzerine röpriz iğne işleme tekniğini uyguladı. *						
7.	Susma tekniklerini uyguladı. *						
8.	Badem ajuru tekniğini uyguladı. *						
9.	Kartopu ajuru tekniğini uyguladı. *						
10.	Mercimek ajuru tekniğini uyguladı. *						
11.	Örümcek ajuru tekniğini uyguladı. *						
12.	Papatya iğnesi tekniğini uyguladı. *						
13.	Ürünün kenar temizlemesini rişliyo ile yapıp kesti. *						
14.	Düğümlemleri gizleyerek işlemenin tersini temiz işledi.						
15.	İşlem bitiminde ürünün alt ve üst iplik temizliğini yaptı.						
16.	Kalite kontrolü yaparak varsa eksikleri düzeltti.						
17.	Bitmiş ürüne kolalama işlemini yaptı. *						
18.	Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.						
19.	Temiz ve düzenli çalıştı.						
20.	İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.						

DEĞERLENDİRME

Derecelendirme ölçeğinin kullanımında dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Genel Uygulama, 100 tam puan üzerinden değerlendirilir.
- Değerlendirme puanı, toplam tablo puanının 5 ile çarpılması ile bulunur.
- Kritik adımları başarıyla tamamlamayan öğrencinin ilgili adımları tekrar etmesi önerilir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME**A. Aşağıda verilen cümlelerin başındaki boşluğa cümle doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.**

1. ( ) File, koton ipliğın navet (file iğnesi) vasıtası ile birbirinin içinden geçirilerek düğümlemesi ile örülür.
2. ( ) File işi, iç giyim süslemelerinde de kullanılır.
3. ( ) File işi deseni, parşömen kâğıdına çizilir.
4. ( ) File işinde kullanılan renkler sınırlıdır.
5. ( ) Tekniğey uygun desen seçimi yapılırken kullanım alanına uygun olması gerekir.
6. ( ) File işi tekniğine uygun desen araştırılırken, Antep işi ve dantel teknikleri desenlerinden faydalanılır.
7. ( ) File işi tekniğı, herhangi bir germe aracı kullanılmadan uygulanır.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

8. File işinde yardımcı iğne tekniğı olarak, ... ajurları uygulanır.
9. Ütüleme ve kolalama işleminden sonra file ..... gergeften çıkarılmalıdır.
10. File; yuvarlak, kare ve ..... olmak üzere üç şekilde yapılır.
11. Hazırlanan jelatin, soğuyup ..... hızlıca yüzeye uygulanmalıdır.
12. Kenar kesimleri, ... zarar vermeden yapılmış olmalıdır.

C. Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.

13. Aşağıdakilerden hangisi file örülürken dikkat edilecek noktalardan değildir?
  - A) Kullanılan ip sağlam olmalı
  - B) Filede arttırma işlemi sıranın son ilmeğinde yapılmalı
  - C) İstenilen kaliteye ulaşmak için örgü düzgün olmalı
  - D) Filede eksiltme işlemi son ilmekte yapılmalı
  - E) Filede arttırma işleminde son ilmeğey üç kez batmalı
14. File örme ve işleme aşamaları için aşağıda verilen ifadelerden hangisi doğrudur?
  - A) Germe işleminde filenin en iplikleri daha çok çekilmeli
  - B) File üzerine doğrudan ütü basılarak ütülenmeli
  - C) Rişliyö tekniğı sağdan sola doğru uygulanmalı
  - D) İşleme alanını belirleyen işaret teyeli alınmalı
  - E) File işlemede makine dikiş sıkça kullanılmalı
15. Aşağıdakilerden hangisi file işinde kenar temizleme tekniklerinden değildir?
  - A) Kordon ile
  - B) Şerit ile
  - C) Köşey çevirerek
  - D) Rişliyö ile
  - E) Saçak geçirilerek

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

16. Aşağıdaki işlemlerden hangisi kolalama işlemi aşamalarından değildir?
- A) Jelatin yaprakları sıcak suda eritilir.
  - B) Kıvamı, yumurta akı kıvamında hazırlanır.
  - C) Kola, içinde parça kalmadan hızlıca eritilir.
  - D) Jelatin pıhtılaşmadan yüzeye uygulanır.
  - E) Filenin kenar kesme işlemi koladan önce yapılır.
17. Aşağıdaki işlemlerden hangisi kolalama işlemi ile ilgili yanlış bir uygulamadır?
- A) Kolanın kıvamı yoğun olmalıdır.
  - B) Jelatin kola, sıcak suda eritilir.
  - C) File, pamuk tampon ile kolalanır.
  - D) Kolalama işleminden önce file ütülenir.
  - E) Kolalama gergefte gerili iken yapılır.
18. Aşağıdaki kalite kontrol kriterlerinden hangisi yanlıştır?
- A) Ürün, tasarıma ve ölçülendirmeye uygun olmalı
  - B) İşlemeli kısımlarda kolalama yoğun olmalı
  - C) İşleme eksikliği kontrol edilmeli
  - D) İplikler, sökülmeyecek şekilde sabitlenmiş olmalı
  - E) Alt ve üst yüzeylerde iplik temizliği yapılmış olmalı
19. Aşağıdakilerden hangisi file işinde kullanılan ajur tekniklerinden değildir?
- A) Badem
  - B) Çitime
  - C) Kartopu
  - D) Mercimek
  - E) Kesme
20. Aşağıdakilerden hangisi işlemede kullanılan araçtır?
- A) İplik
  - B) Kumaş
  - C) Gergef
  - D) Kola
  - E) Kurdele

10. ÖĞRENME BİRİMİ

İNGİLİZ DANTELİ

KONULAR

- 10.1. İNGİLİZ DANTELİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ
- 10.2. İNGİLİZ DANTELİ ŞERİDİ ÖRME
- 10.3. İNGİLİZ DANTELİ TEKNİKLERİ

10.1. İNGİLİZ DANTELİ TEKNİĞİNDE DESEN ÇİZİMİ

İngiliz danteli, tığ ile örülerek hazırlanan şeritlerin desene göre şekillendirilip aralarına iğne ile brit ve ajur tekniklerinin tutturulması ile oluşan işleme türüdür. Dantel anglez olarak da bilinen bu teknik ilk olarak Orta Avrupa'da yapılmaya başlanmış ve büyük bir ilgi görmüştür. Dantel işlemeli kıyafet giyen kişiler, sınıfsal bir göstergeye sahiplerdi. 16 ile 19. yüzyıl arasında dantelin kullanım alanı çeşitlenmiş ve giyim dışında birçok alanda kullanılmaya başlanmıştır.

Geleneksel dantelde sadece tığ ile örme işlemi yapılırken dantel anglezde farklı olarak tığ ve iğne birlikte kullanılmaktadır. İlk uygulandığında şeritler kullanılmadan iğne ile yapılan uygulamayken zamanla teknik geliştirilmiş ve şeritlerle yapılmaya başlanmıştır. Şeritlerin içine basit nakış iğne teknikleri ile işlemler yapılmıştır. Dantel anglez gösterişli bir işleme olduğundan bugün birçok alanda farklı tasarımlarla uygulanmaktadır (Görsel 10.1 ve 10.2).

Görsel 10.1: Kelebek ve çiçek tasarımlı örnek

Görsel 10.2: Kapşonlu hırka tasarımı

10.1.1. İngiliz Danteli Tekniğinin Uygulandığı Yerler

Geleneksel dantel işine göre farklı olan İngiliz danteli, otantik görünümünden ve uygulandığı alana kattığı zarafetten dolayı çok ilgi görmektedir. İngiliz danteli tekniğinin uygulandığı yerler şunlardır:

Tamamlayıcı Aksesuarlar: Çanta, cüzdan, ayakkabı, kemer, kravat, eşarp, şal, etol, yaka, fular, gözlük kılıfı, maske, şapka, bere, atkı, takı, yaka iğnesi toka vb. (Görsel 10.3, 10.4, 10.5, 10.6, 10.7, 10.8, 10.9 ve 10.10)

Giyim Süslemeleri: Fantezi elbiseler, pantolon, hırka, bluz, gömlek, ceket, kaban vb. (Görsel 10.11, 10.12 ve 10.13)

Ev Dekorasyonu: Tablo, çiçek, abajur, pano, kitap-albüm kapakları, dekoratif kutu, dekoratif süs, iğnelik, peçetelik, kese, tepsi vb. (Görsel 10.14, 10.15 ve 10.16)

Ev Tekstili: Yatak odası takımları, mutfak takımları, yemek takımları, salon takımları, perde, kırlent vb. (Görsel 10.17)

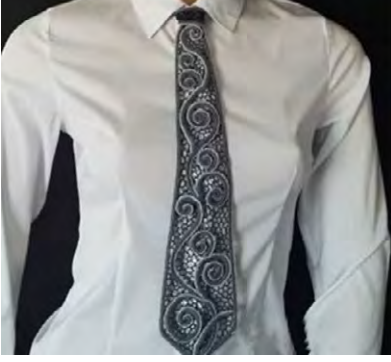
Görsel 10.3: Yaka

Görsel 10.4: Şapka

Görsel 10.5: Şapka örnekleri

Görsel 10.6: Kiravat

Görsel 10.7: Kolye

Görsel 10.8: Şal

Görsel 10.9: Toka

Görsel 10.10: Çanta

Görsel 10.11: Bluz

Görsel 10.12: Hırka

Görsel 10.13: Bluz

Görsel 10.14: Kese

Görsel 10.15: Kitap kutusu

Görsel 10.16: Tepsi

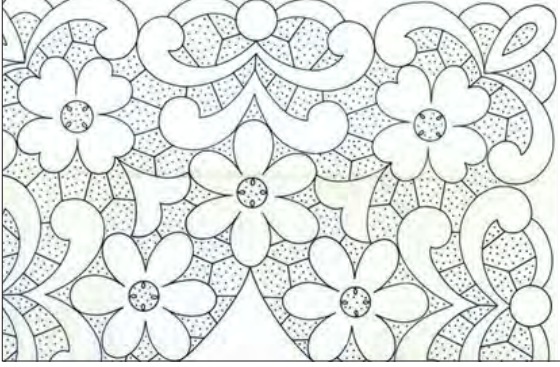

Görsel 10.17: Ranır

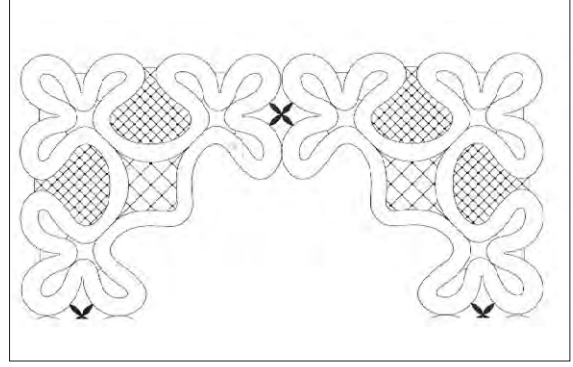
10. Öğrenme Birimi

10.1.2. İngiliz Dantelinde Desen ve Renk Özelliği

İngiliz dantelinde desen ve renk seçimi, uygulanacak ürüne ve kişinin zevkine göre yapılır. Desendeki ayrıntı, kullanılacak iplik miktarını etkiler. Desen olarak geometrik şekiller, çiçek, yaprak ve hayvan figürleri kullanılabilir. Desen seçiminde birbirine bağlantılı şekilde devam eden desenler tercih edilmelidir. Kullanılacak desen, şerit genişliğinde olmalıdır (Görsel 10.18 ve 10.19).

Görsel 10.18: Tek hat desen

Görsel 10.19: Çift hat desen

Renk Özelliği

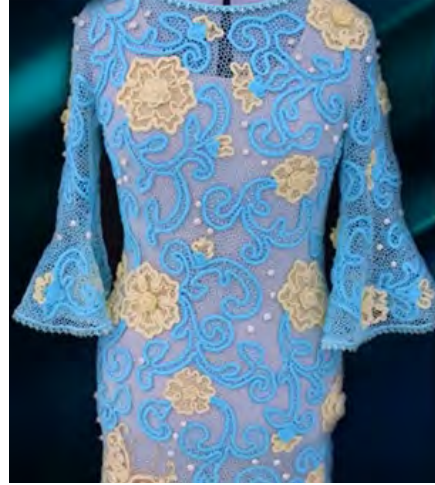
Dantel anglezin ilk uygulandığı dönemlerde beyaz rengin tonları tercih edilmiştir. Bugün ise kullanım alanına ve zevke göre farklı renkler kullanılmaktadır. İşlemede tek rengin yanı sıra ebruli ya da farklı renk ipliklerle tasarım yapılabilir (Görsel 10.20, 10.21 ve 10.22).

Görsel 10.20: Tek renk uygulama

Görsel 10.21: Ebruli renk uygulama

Görsel 10.22: Farklı renklerle işlenmiş elbise

10.1.3. Desen Tasarımı ve Faydalanılan Kaynaklar

Dantel anglez desen tasarımlarına, çoğunlukla doğada bulunan nesnelere stilizasyonu ile oluşturulan desenler ve beyaz iş desenleri kaynak oluşturur. Ayrıca yapılmış ürün örneklerinin birebir aynısı veya benzeri de sıklıkla kullanılır. Desen çiziminde genellikle çift hatlar tercih edilir. Tek hat çizimi kullanıldığında birleşim ve kesişim yerlerinde yeteri kadar şerit dönme aralığı verilmelidir. Başlıca desen kaynakları şunlardır:

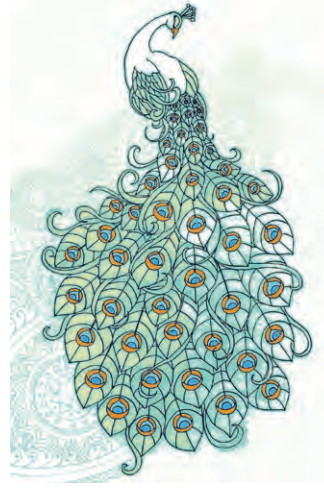
- Desen kitapları ve genel ağ paylaşımları
- Çiçek, yaprak, hayvan figürleri

- Kumaş ve kâğıt üzerine basılı desenler
- Beyaz iş desenleri
- Antep ajuru desenleri
- İşlenmiş örtüler
- Geometrik şekiller
- Hayal gücü

Stilizasyon yönteminde doğada bulunan nesne örneğinin eskiz çalışması yapılır ve renklendirilir (Görsel 10.23 ve 10.24). Renklendirilmiş eskiz çalışması dantel angleze uygun şekilde yorumlanarak desen oluşturulur (Görsel 10.25). Dantel anglezin şerit aralarında uygulanacak brit ve ajurları çizilen desen, işlemeye hazır hâle getirilir (Görsel 10.26).

Görsel 10.23: Doğadan tavus kuşu örneği

Görsel 10.24: Eskiz çalışması renklendirme

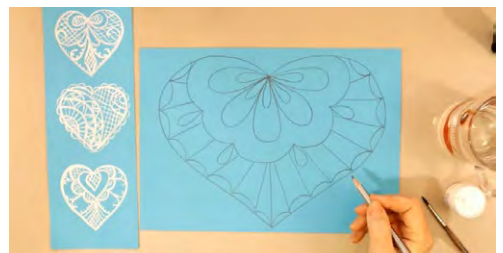
Görsel 10.25: Eskiz çalışması desen hâline getirme

Görsel 10.26: İşlenmiş ürün örneği

Beyaz iş desenlerinin dantel anglez tekniğinde kullanılması için çizilmiş desen örnekleri araştırılır. Beyaz iş deseni, dantel angleze uygun hâle getirilerek çizilir. Kullanılacak şerit genişliği dikkate alınarak çizim yapılır (Görsel 10.27).

Eski işlemlerden desen kullanımında ise dantel anglezden yapılmış ürünün fotokopisi çekilir. Fotokopi, parşömen veya aydınlatıcı kâğıdının altına yerleştirilir. Çizim sırasında kaymaması için fotokopi ile parşömen kâğıdı birbirine bant,

Görsel 10.27: Çizilmiş desenlerden desen çizme

10. Öğrenme Birimi

kâğıt tutucu, ataç, iğne vb. ile tutturulmalıdır. Daha sonra desen kurşun kalemle fotokopiden çizilir. Çizilen desen, gerekli düzeltmeler yapılarak işleme hazırlanır.

10.1.4. İngiliz Danteli Desende Kompozisyon Özellikleri

İngiliz dantelinde kompozisyon bir bütün oluşturacak şekilde düzenlenmeli, tasarımda uyum ve denge olmalıdır. İşlemenin kullanım alanı, motif sayısı, ürün ölçüsü kompozisyonun özelliğini belirleyen önemli etkenlerdir. Tek parça motif işlemlerde genellikle geometrik şekilli kompozisyon oluşturulur. Ev dekorasyonunda kullanılan sehpa ve masa örtüsü gibi ürünlerde geometrik şekilli kompozisyonlar tercih edilmektedir. Kompozisyon oluşturmak için kullanılan yöntemler şunlardır:

- Büyüklü küçüklü bağlantılı tekrarlar düzenlemeler (Görsel 10.28)
- Serpmelerle yapılan düzenlemeler (Görsel 10.29)
- Bütün yüzeyin bezenmesi ile yapılan düzenlemeler (Görsel 10.30)
- Düzgün tekrarlamalarla yapılan düzenlemeler (Görsel 10.31)
- Simetrik düzenlemeler (Görsel 10.32)
- Asimetrik düzenlemeler
- Geometrik düzenlemeler (Görsel 10.33)
- Merkezden kenara doğru yönlendirilmiş düzenlemeler

Görsel 10.28: Büyüklü küçüklü bağlantılı düzenleme

Görsel 10.29: Serpme ile yapılan düzenleme

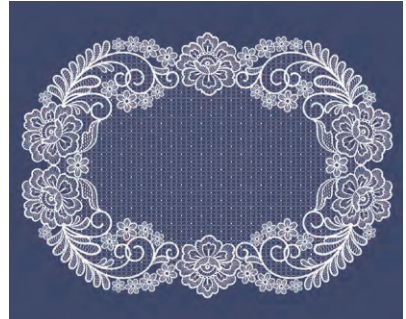
Görsel 10.30: Bütün yüzeyin bezenmesi ile düzenleme

Görsel 10.31: Düzgün tekrar ile düzenleme

Görsel 10.32: Simetrik düzenleme

Görsel 10.33: Geometrik düzenleme

❖ **Amaç:** İşlenmiş dantel anglezden desen tasarlamak.

1. UYGULAMA

❖ Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede işlenmiş dantel anglezden desen tasarlama çalışmasını tamamlayınız.

❖ **Araç Gereç:** Kalem, kâğıt, silgi, kalemtraş, parşömen kâğıdı, aydıngezer kâğıdı, işlemeden çekilmiş fotokopi

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Desen çıkarmak istediğiniz dantel anglez örneğinin fotokopisini çekiniz (Görsel 10.34 ve 10.35).

Görsel 10.34: İşleme örneği

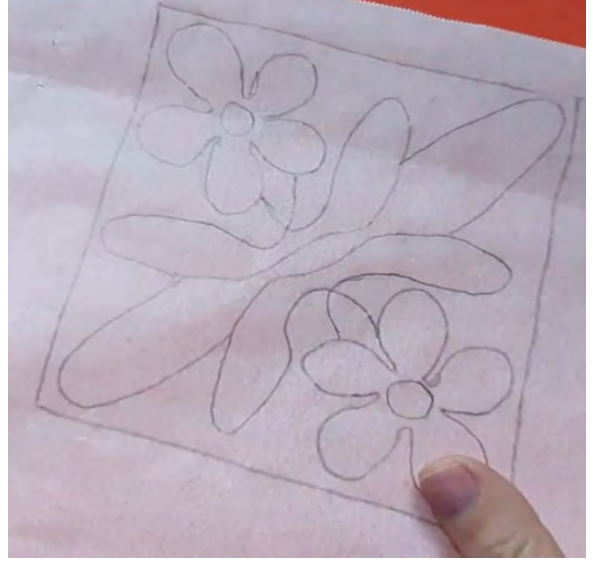
Görsel 10.35: İşleme fotokopisi

10. Öğrenme Birimi

5. Fotokopiyi parşömen kâğıdının altına yerleştirip birbirine sabitleyiniz.
6. Desen çizgilerinin üzerinden kalem ile çiziniz (Görsel 10.36).
7. Kâğıtları ayırınız.
8. Desende gerekli düzenlemeleri yaparak kullanıma hazırlayınız (Görsel10.37).

Görsel 10.36: Desen çizimi

Görsel 10.37: Hazırlanmış desen

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 1'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 1

"1. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Desen çıkarmak için dantel anglez örneğinin fotokopisini çekti.		
3. Fotokopiyi parşömen kâğıdının altına yerleştirip birbirine tutturdu.		
4. Desen çizgilerinin üzerinden kalem ile çizdi.		
5. Kâğıtları birbirinden ayırdı.		
6. Gerekli düzenlemeleri yaparak deseni kullanıma hazırladı		
7. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
8. Temiz ve düzenli çalıştı.		
9. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

10.1.5. Desen Geçirme ve Germe

Desen geçirme işleminde malzeme eksiksiz ve tekniğine uygun olmalıdır. Desen geçirmede kullanılan araç gereç şunlardır:

- Parşömen kâğıdı
- Resim kâğıdı, beyaz karton
- Kalem (H, H2, B2)
- Silgi
- Cetvel
- Dolma kalem veya pilot kalem
- Toplu iğne
- İğne
- İplik
- Makas
- Mezura
- Yüksük
- Desen kaynakları (dergi, kitap, desen paftaları, kartlar, eski işlemler)

Dantel anglez uygulamaları, uygulanış açısından diğer nakışlardan farklılık gösterir. Kumaşlı ve kumaşsız olmak üzere iki çeşit uygulama vardır. Uygulama çeşidine bağlı olarak şerit kâğıda veya kumaşa gerilir. Ayrıca yastığa germe şeklide mevcuttur. Uygulama şekline göre desen geçirme yöntemleri de farklıdır. Deseni kumaşa geçirme ve germe işi bir arada yapılır.

Kumaşsız dantel anglez uygulamalarında desen kâğıda geçirilir. Bunun için öncelikle desen kurşun kalemle parşömen kâğıdına çizilir. Çizilmiş bu desen üzerinden başka bir parşömen kâğıdına pilot kalem, ince keçeli kalem vb. ile desen geçirilir. Geçirilen desen kâğıdının üstüne bir, altına iki veya dört kat parşömen kâğıdı konulup kenarlarından teyellenerek birbirine sabitlenir. Ajur ve brit kullanımının yoğun olduğu büyük işlemlerde işin büzüşmesini engellemek için en alta ince karton eklenmelidir. Böylece germe işlemi güçlendirilmiş olur. Kâğıt üzerindeki desen hatları dikkate alınarak şeritler teyellenir ve kâğıda germe işlemi yapılır (Görsel 10.38). Daha sonra şerit aralarındaki boşluklar brit ve ajur teknikleri ile doldurulur. İğne tekniklerinin uygulanması bittikten sonra tüm teyeller sökülerek çalışma tamamlanır.

Görsel 10.38: Kâğıda germe

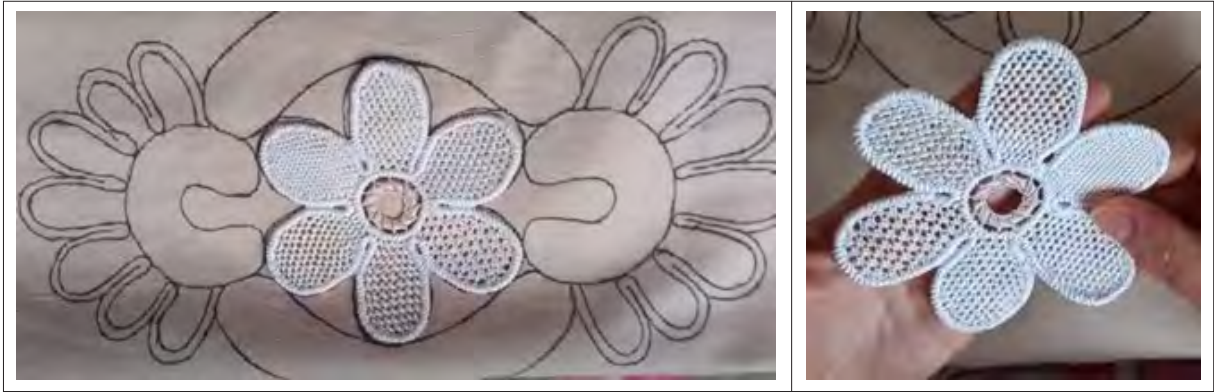
10. Öğrenme Birimi

Kumaşlı uygulamada kumaşsızdaki gibi hazırlanan desen, işleme kumaşının altına yerleştirilir. Kumaş, altını gösteren incelik ve dokumada olmalıdır. Desen boyutuna göre kasnakla germe yapılabilir. Büyük desenlerde tıpkı kâğıtla germedeki gibi kumaşın altına iki veya dört kat kâğıt konulur. Şerit, desene uygun olarak kumaşa teyellenip tutturulur. Şerit araları brit ve ajurlarla doldurulur. Brit ve ajur uygulamaları, desen tasarımına göre kumaş kesilerek veya kesilmeden yapılır. Kumaşın kesileceği yerler, şeridin kenarlarındaki küçük ilmeklerden sarma tekniği ile kumaşa tutturularak çalışma tamamlanır.

Yastıkla germe uygulamalarında parşömen kâğıdına çizilen desen, karbon kâğıdı ile kumaşa geçirilir. Kumaşın altında desen gelen kısımlara iki veya dört kat parşömen kâğıdı teyellenir. Tığ ile örülerek hazırlanan şeritler, kumaşın üzerindeki desen çizgi hatlarına teyellenir. Kaliteli bir ürün ortaya çıkması için desen hatları düzgün çizilmeli ve şeritler desen üzerine muntazam şekilde yerleştirilmelidir. Şerit teyellenmiş kumaş, işleme yastığına gerilerek (Görsel 10.39) hazırlanır. Şerit araları brit ve ajurlarla doldurulur. İşleme tamamlandıktan sonra teyeller sökülüp çalışma tamamlanır (Görsel 10.40).

Görsel 10.39: Yastığa germe

Görsel 10.40: Kumaş üzerinde işlemeyi sökme

❖ **Amaç:** Dantel anglezde desen geçirmek ve germek.

2. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmeninizin belirlediği sürede dantel anglezde desen geçirme ve germe çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Parşömen kâğıdı, karbon kâğıdı, karton, kurşun kalem, kalemtıraş, silgi, cetvel veya mezura, makas, dikiş iğnesi, teyel ipliği, kumaş, yüksük, toplu iğne

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Desen kurşun kalemle parşömen kâğıdına çiziniz.
5. Çizilmiş desen üzerinden başka bir parşömen kâğıdına pilot kalem, ince keçeli kalem vb. ile deseni çiziniz (Görsel 10.41).

Görsel 10.41: Deseni çizme

6. Desenin çizildiği kâğıdın üstüne bir, altına iki veya dört kat parşömen kâğıdı yerleştiriniz (Büyük uygulamalarda en alta ince karton yerleştirilmelidir).
7. Kağıtları kenarlarından ve desen aralarından teyelleyerek birbirine sabitleyiniz (Görsel 10.42).

Görsel 10.42: Teyelleme

10. Öğrenme Birimi

8. Anglez şeridini kâğıt üzerindeki desen hatları üzerine teyelleniz.
9. Desenin tamamı üzerine anglez şeridini teyelleyerek kâğıda germe işlemini tamamlayınız (Görsel 10.43).

Görsel 10.43: Teyellenerek gerilmiş anglez şeridi

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 2'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 2

"2. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Deseni kurşun kalemle parşömen kâğıdına çizdi.		
3. Çizilmiş desen üzerinden başka bir parşömen kâğıdına pilot kalem, ince keçeli kalem vb. ile deseni çizdi.		
4. Desenin çizildiği kâğıdın üstüne bir, altına iki veya dört kat parşömen kâğıdı yerleştirdi.		
5. Anglez şeridini kâğıt üzerindeki desen hatları üzerine teyelledi.		
6. Desenin tamamı üzerine anglez şeridini teyelleyerek kâğıda gerdi.		
7. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
8. Temiz ve düzenli çalıştı.		
9. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

10.2. İNGİLİZ DANTELİ ŞERİDİ ÖRME

Dantel anglez, şık görünümünden dolayı birçok alana uygulanmaktadır. Dantel anglezi şık gösteren unsurlar; şeritlerin işlem basamaklarına uygun örülmesi, örülen şeritlerin desene uygun yerleştirilmesi, kaliteli malzeme kullanılması ve malzemelerin birbiri ile uyumlu olmasıdır.

Dantel anglez yapımında ürünün kullanım yeri ve ürüne uygulanacak tekniklere göre malzeme seçilmelidir. Dantel anglez tekniğinde, pamuklu, yünlü, ipekli, keten, sentetik tüm kumaş cinsleri kullanılabilir. Kumaş seçimi, işleme yapılacak iplik cinsine göre yapılmalıdır (Görsel 10.44). Pamuklu ipliklerde pamuklu kumaşlar, sentetik ipliklerde sentetik kumaşlar kullanılması işlemenin güzel bir görünüme sahip olması için önemli bir etkidir.

Görsel 10.44: Ağ iplikle örülmüş şerit, şantuk keten kumaş

10.2.1. İngiliz Danteli Tekniğinde Kullanılan Araç Gereç

Şerit örmede tığ, koton, dantel ve ağ iplikleri, merserize, orlon kullanılır.

Şerit dikmede şerit, dikiş iğnesi, teyel ipliği, desen, parşömen kâğıdı, makas, toplu iğne, yüksük kullanılır.

Brit yapımında iğne, iplik, desen, şerit, yüksük kullanılır.

Ajur yapımında iğne, iplik, desen, yüksük kullanılır.

Dantel anglezi kumaşa geçirmede kumaş, dantel anglez, makas, iğne, iplik, yüksük kullanılır.

10.2.2. İngiliz Danteli Şeridi Örme

Dantel anglez şerit yapımında iplik kalınlığı, tığ ve dikiş iğnesi ile uyumlu olmalıdır. Bu durum şeritlerin muntazam örülmesi, ürünün kalitesi ve işleme kolaylığı açısından önemlidir. Şerit, dantel anglez işlemenin temelini oluşturur. Şerit türü; kullanılacak yere, kumaşa ve kişinin zevkine göre belirlenir. Şerit genişliği ve çeşidi (Görsel 10.45), desendeki çizgilerin genişliği ile orantılı olmalıdır.

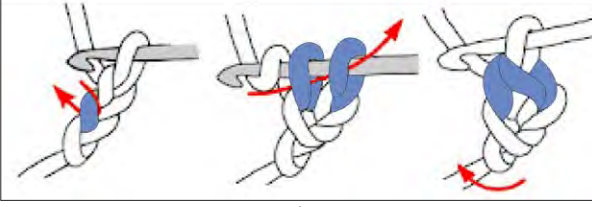

Görsel 10.45: Şerit çeşitleri

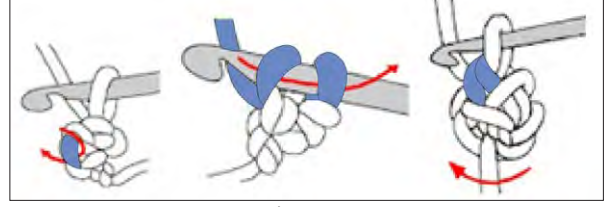
10. Öğrenme Birimi

İnce Dantel Anglez Şerit

Dantel anglez ince şerit örgüsü için öncelikle üç zincir çekilir. Daha sonra geri dönülüp tığ, üzerine iplik alınmadan ikinci ve birinci zincir ilmeğine geçirilir (Görsel 10.46). Tığın ucuna iplik alınır ve ilmeklerin içinden geri çekilir. Tığın ucuna tekrar iplik alınır ve tığ üzerindeki iki ilmek tek ilmek hâline getirilir. Sol elde bulunan şeridin başlangıç noktası hafif sola çevrilir. Birleştirilen ilmeklerin altındaki iki ilmeğe tığ batırılır. Tığın ucuna iplik alınır ve ilmekten geri çekilir (Görsel 10.47). Tığın ucuna tekrar iplik alınır ve ilmeğin içinden çekilir. İşlem aynı şekilde tekrarlanarak şerit örme işlemi tamamlanır (Görsel 10.48).

Görsel 10.46: İlmekleri alma

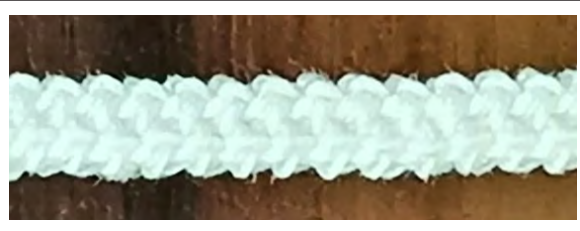
Görsel 10.47: İlmekleri geri çekme

Görsel 10.48: İnce dantel anglez şerit

Yassı Dantel Anglez Şerit

Yassı şerit örnek için tığ ile beş zincir çekilir. Tığ, üzerine iplik almadan zincirdeki dördüncü ve üçüncü ilmeğe batırılır. Tığın ucuna iplik alınır ve ilmekten geri çekilir. İki ilmek birleştirilip tek ilmek hâline getirilir. Tığ, üzerine iplik alınmadan zincirdeki ikinci ve birinci ilmeğe batırılır. Tığın ucuna iplik alınır ve ilmekten geri çekilir. İki ilmek birleştirilip tek ilmek hâline getirilir. Birleştirilen ilmeğin altında oluşan iki ilmeğe tığ batırılır ve iplik tığa dolanıp ilmekten çekilir. İki ilmek birleştirilip tek ilmek hâline getirilir. İşlemenin tersi çevrilir. Birleştirilen ilmeğin altındaki iki ilmeğe tığ batırılır ve iplik tığa alınıp ilmekten geri çekilir. İki ilmek birleştirilip tek ilmek hâline getirilir. İşlem basamaklarına uyularak aynı şekilde devam ettirilir (Görsel 10.49).

Görsel 10.49: Yassı anglez

Kordon Dantel Anglez Şerit

Dantel anglezde, hazır kordon şeritler de kullanılmaktadır (Görsel 10.50). Kordon şerit 50 numara polyester iplikten trikotaj makinesinde boru tekniği kullanılarak örülmektedir. Makine ile örme işlemi yapıldığı için üretim hızlı, kordonun tamamı orantılı ve net olur.

Görsel 10.50: Kordon dantel anglez şerit

Dantel Anglez Şeridini Desen Kâğıdına Dikme

Desen, parşömen kâğıdına çizilir. İşleme yapılmasını kolaylaştırmak için desen mulaj kâğıdının arasına yerleştirilir ya da desenin altına kumaş veya karton (Görsel 10.51 ve 10.52) dikilir. Uygulama yapılacak ürünün ölçüsünde şerit örüp hazırlanır. Şerit, desen çizgisi üzerine yerleştirilir. Desen başlangıç noktası başparmakla sabitlenir. Şerit, dikiş ipliği ile desen çizgisi üzerine teyellenir (Görsel 10.53).

Görsel 10.51: Desen yerleştirme

Görsel 10.52: Kartona desen yerleştirme

Görsel 10.53: Kâğıda desen yerleştirme

❖ Dantel Anglez Teknikleri Uygulanırken Dikkat Edilecek Noktalar ❖

Dantel anglez tekniği ile kaliteli, estetik bir ürün yapılabilmesi için dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Desen birbiri ile bağlantılı olmalıdır.
- Desende başlangıç ve bitiş noktaları belirlenmelidir.
- Desenler geniş hatlı olmalı, girinti ve çıkıntılı detaylardan uzak durulmalıdır.
- Desen birkaç defa kullanılacaksa desen kâğıtlarının yıpranmasını önlemek için en üst tabakaya şeffaf yumuşak naylon konulmalıdır.
- Şerit örmede, teyel almada ve ajur uygulamalarında kullanılan iplikler az bükümlü olmalıdır.
- Kâğıt ile germe işleminde şerit kalınlığına ve desen özelliğine uygun olarak iki veya dört kat kâğıt kullanılabilir.
- Şerit örülürken ilmek sıklığının aynı olmasına dikkat edilmelidir.
- İşlem basamakları doğru takip edilmelidir.
- Arada ilmek atlaması olmamalıdır.
- Teyel ipliği, ince ve sağlam olmalıdır.
- Teyel boyları, fazla uzun veya çok kısa değil normal boyutta olmalıdır.
- Teyel sırasında desen detaylarına dikkat edilmelidir.
- Şeridin kâğıda teyellenmesinde farklı iplik rengi kullanımı teyel sökülürken kolaylık sağlar.
- Şerit dikmede kullanılan ipliğin ucu, başlangıçta ve sonlandırmada şerit içinde gizlenmelidir.
- Şerit, dikme işlemi bitirilirken 2-3 mm fazla kesilmelidir.
- İlmeklerin karşılıklı tutturulmasına dikkat edilmelidir.
- Atılan brit ipliği daima tek sayı olmalıdır.
- Ajur aralıkları eşit olmalıdır.
- Britlerde, ajur köprü aralarında iplik gerginlik ayarı önemlidir.
- Anglez, kumaşa yerleştirilirken en ve boy iplikleri dikkate alınmalıdır.
- Teknik uygulamaları bittikten sonra teyeller dikkatli sökülmalıdır.
- Sökme işleminde nakış makası, ilik açıcı veya cımbız kullanılabilir.
- İlik açıcı ve nakış makası kullanırken dikkatli kesim yapılmalıdır.
- Anglez ürünler, en ve boyuna dikkat edilerek havlu üzerinde buhar ile ütülenmelidir.

❖ **Amaç:** İnce ve yassı dantel şerit örmek.

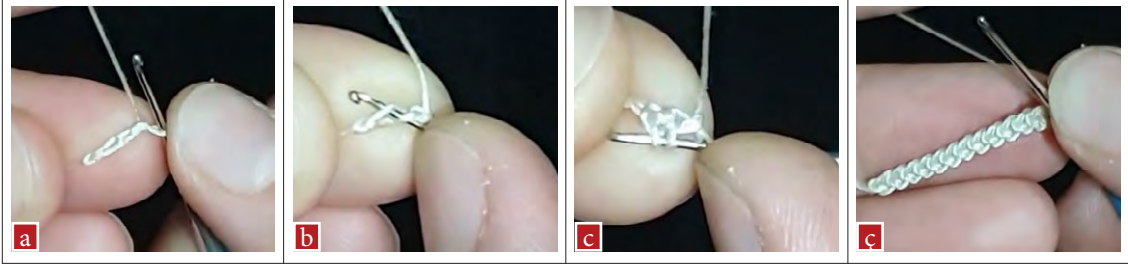
3. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede ince ve yassı dantel şerit örme çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Tığ, iplik, makas

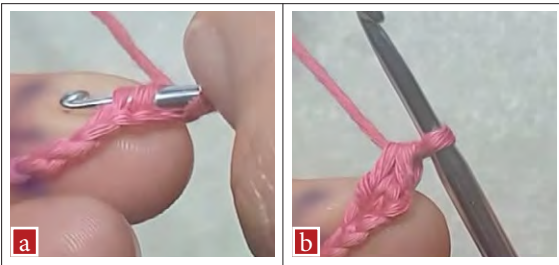
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. İnce şerit örmek için tığ ile üç zincir çekiniz (Görsel 10.54.a).
5. Üzerine iplik almadan zincirdeki üçüncü ve ikinci ilmeğe tığı batırınız ve tığın ucuna iplik dolayıp ilmekten geri çekiniz (Görsel 10.54.b).
6. İki ilmeği birleştirip tek ilmek hâline getiriniz.
7. Birleştirilen ilmeğin altında oluşan iki ilmeğe tığı batınız (Görsel 10.54.c).
8. İpliği tığa dolayıp geri çekiniz ve iki ilmeği birleştirip tek ilmek hâline getiriniz.
9. İşlemi tekrar ederek istediğiniz boyutta ince dantel şeridi örme işlemi tamamlayınız (Görsel 10.54.ç).

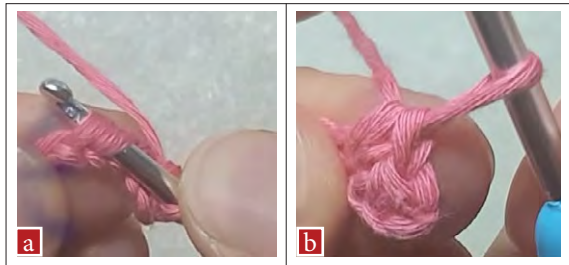

Görsel 10.54: İnce dantel şerit örme

10. Yassı şerit örmek için tığ ile beş zincir çekiniz (Görsel 10.55.a).
11. Üzerine iplik almadan zincirdeki dördüncü ve üçüncü ilmeğe tığı batırınız ve tığın ucuna iplik dolayıp ilmekten geri çekiniz (Görsel 10.55.b).
12. İki ilmeği birleştirip tek ilmek hâline getiriniz.
13. Üzerine iplik almadan zincirdeki ikinci ve birinci ilmeğe tığı batırınız ve tığın ucuna iplik dolayıp ilmekten geri çekiniz (Görsel 10.56).
14. İki ilmeği birleştirip tek ilmek hâline getiriniz.

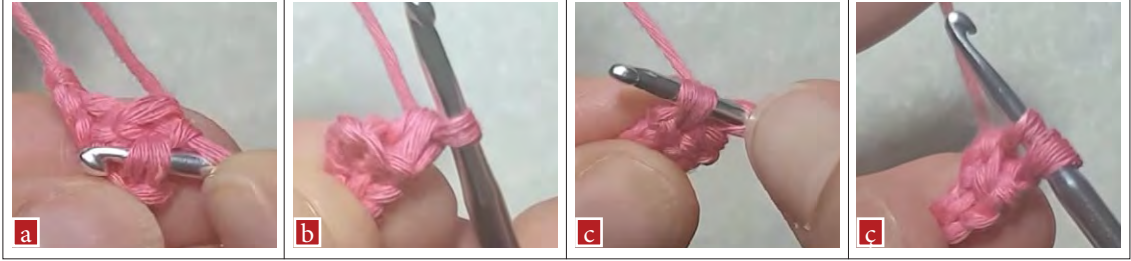

Görsel 10.55: 4 ve 3. ilmeğe uygulama

Görsel 10.56: 2 ve 1. ilmeğe uygulama

15. Birleştirilen ilmeğin altında oluşan iki ilmeğe tıgı batınız ve ipliği dolayıp ilmekten çekiniz (Görsel 10.57.a).
16. İki ilmeği birleştirip tek ilmek hâline getiriniz (Görsel 10.57.b).
17. Ördüğünüz şeridin tersini çeviriniz.
18. Birleştirilen ilmeğin altındaki iki ilmeğe tıgı batınız ve ipliği dolayıp ilmekten çekiniz (Görsel 10.57.c).
19. İki ilmeği birleştirip tek ilmek hâline getiriniz (Görsel 10.57.ç).

Görsel 10.57: Yassı dantel şerit örme

20. İşlemi aynı şekilde devam ettirerek istediğiniz boyutta yassı dantel şerit örme işlemini tamamlayınız (Görsel 10.58).

Görsel 10.58: Yassı dantel şerit

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 3'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 3

"3. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. İnce dantel anglez şeridi işlem basamaklarını uygulayarak tamamladı.		
3. Yassı dantel anglez şeridi işlem basamaklarını uygulayarak tamamladı.		
4. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
5. Temiz ve düzenli çalıştı.		
6. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Dantel anglez şeridini desen kâğıdı üzerine dikmek.

4. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede dantel anglez şeridini desen kâğıdı üzerine dikme çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** Kalem, kâğıt, silgi, makas, parşömen kâğıdı, desen, iğne, iplik

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlık, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Deseni kâğıda çiziniz (Görsel 10.59).
5. Çizilen deseni, parşömen kâğıdının altına yerleştirip dikiş (Görsel 10.60).

Görsel 10.59: Çizilmiş desen

Görsel 10.60: Deseni dikme

6. Uygulama yapacağınız ürünün ölçüsünde şerit örüp hazırlayınız.
7. Şeridi, desen çizgisi üzerine yerleştiriniz ve başparmağınızla sabitleyiniz (Görsel 10.61).

Görsel 10.61: Şeridi desen üzerine sabitleme

8. Farklı renk dikiş ipliği ile şeridi desen çizgisi üzerine diktiniz (Görsel 10.62).

Görsel 10.62: Şeridi desen üzerine dikme

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 4'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 4

"4. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Deseni kâğıda çizdi.		
3. Çizilen deseni parşömen kâğıdının altına yerleştirip dikti.		
4. Uygulama yapacağı ürün ölçüsünde şerit hazırladı.		
5. Şeridi kâğıt üzerine yerleştirip tekniğine uygun şekilde dikti.		
6. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
7. Temiz ve düzenli çalıştı.		
8. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

10.3. İNGİLİZ DANTELİ TEKNİKLERİ

İngiliz danteli tekniğinde şeritler çeşitli tekniklerle birbirine bağlanarak dekoratif dantel elde edilir. Şeritlerin araları ajur ve brit (kolber) uygulamaları ile doldurulur. Bu teknikler desen özelliğine uygun olarak dar aralıklarda tekli brit, geniş aralıklarda petek brit ve ajur uygulamaları tercih edilmelidir (Görsel 10.63). Bugün yeni uygulamalarda desen boşluklarını doldurmak için brit ve ajur yerine düz veya desenli tül konularak oldukça şık ve estetik görünüm elde edilmektedir (Görsel 10.64).

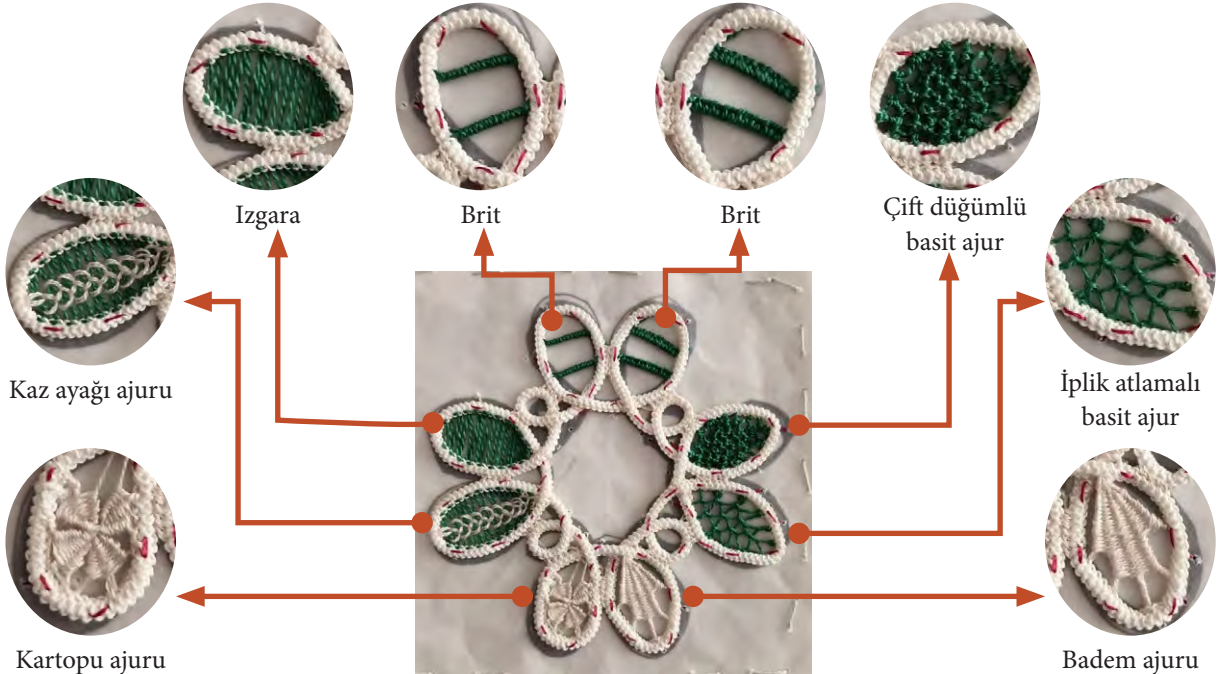
Görsel 10.63: İngiliz danteli ajur uygulaması

Görsel 10.64: Tül kullanılmış uygulama ve detayı

10.3.1. İngiliz Danteli Teknikleri

Dantel anglez brit uygulamalarında sarmalı veya rişliyözü brit uygulamaları tercih edilir (Görsel 10.65). Ajur teknikleri ise oldukça fazladır. Tasarıma, estetiğe, ürünün kullanım alanına ve kişinin zevkine göre ajur çeşidi seçilir. Dantel anglezde boşluklara ajur uygulandığında çeşitli file teknikleri veya ızgara üzerine sarma ve bağlamalarla oluşturulan ajurlar kullanılır. Izgara tek başına veya ajurlar için alt zemin olarak kullanılır. Izgara üzerine kartopu, örümcek, badem vb. antep ajuru teknikleri uygulanır.

Görsel 10.65: Dantel anglez brit ve ajur teknikleri

Günümüzde İngiliz danteli motiflerinin kolay ve pratik uygulamaları yapılmaktadır. Pratik uygulamada en alta parşömen kâğıdına çizilmiş desen, üzerine asetat, naylon vb. bir materyal, onun üzerine tül konularak teyellenir. Şerit, toplu iğne ile tutturulur (Görsel 10.66). Desen çizgileri üzerine suda çözülmeyen dayanıklı bir yapıştırıcı sürülür. Hazırlanan şeritler, desen üzerine yapıştırılır. Araya konulan asetat veya benzeri malzeme sayesinde tül ve şerit, kâğıda yapışmadan kolayca ayrılır. Tül kumaş, şerit ve desen hatlarının kenarından kesilir. Kesilen tül kenarları iplik atmaması için yakılır ve ürün kullanıma hazır hâle gelir (Görsel 10.67).

Görsel 10.66: Şerit yapıştırma

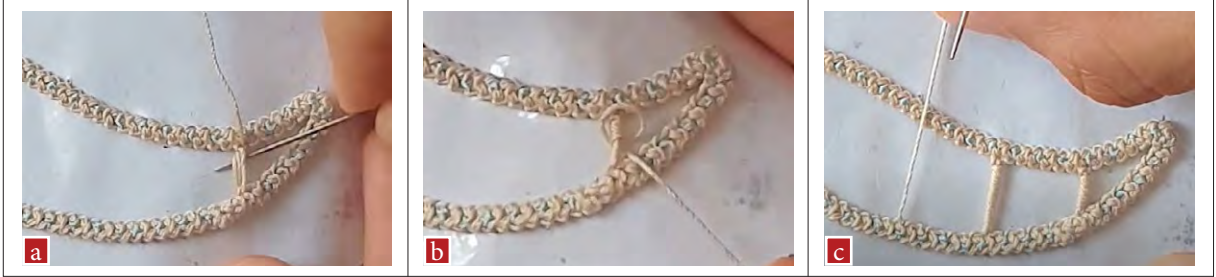

Görsel 10.67: Kullanıma hazır örtü

Dantel Anglez Tekniğinde Brit Yapımı

Brit, şeritlerin birbirine tutturulması için uygulanan bir tekniktir. Uygulanan desene göre tekli brit (Görsel 10.68) ya da petek brit tercih edilir (Görsel 10.69). Şerit, örülerek hazırlanır ve desen kâğıdına dikiş ipliği ile teyellenir.

Tekli Brit: Şerit örmede kullanılan iplik iğneye geçirilir. İğne, anglez şeridi üzerinde belirlenen noktadan çıkarılır ve karşı şeridin kenarındaki ilmeğe batılır. Böylece britin ilk katı yapılmış olur. Aynı işlem iki kere daha tekrarlanarak üç kat iplikten oluşan brit yapılır. Üç kat ipliğin gerginliği de aynı olmalıdır (Görsel 10.68.a). İplik kalınlığına uygun olarak kat arttırılabilir ancak geri dönüş yapabilmek için tek sayı olmalıdır. Atılan ipliklerin üzeri sarılarak kapatılır (Görsel 10.68.b ve 10.68.c).

Görsel 10.68: Tekli brit yapım aşamaları

Petek Brit: Britin atkı ipi atma işlemi, desenin boşluk şekline göre belirlenen yerin dar ucundan başlanarak yapılır. Bu işlem tamamlandıktan sonra üzeri sarılarak britin orta noktasına gelinir. Buraya gelindiğinde boşluğun büyüklüğüne göre yeri belirlenen brit kenar şeriti üzerine atılır (Görsel 10.69.a). İplik şeritin alt yüzünde gizlenerek belirlenen yeni brit başlama noktasına gelinir. Bu şekilde anglez şeriti üzerine veya diğer britlerin üzerine atmalar yapılarak desen boşluğu doldurulur. Buradaki teknik, esas britin yarısı sarıldıktan sonra ortasından yeni brit bağlantısı yapıp sarılarak esas brite geri dönülmesi ve kalan sarma işleminin tamamlanmasıdır (Görsel 10.69.b).

Görsel 10.69: Petek brit yapım aşamaları

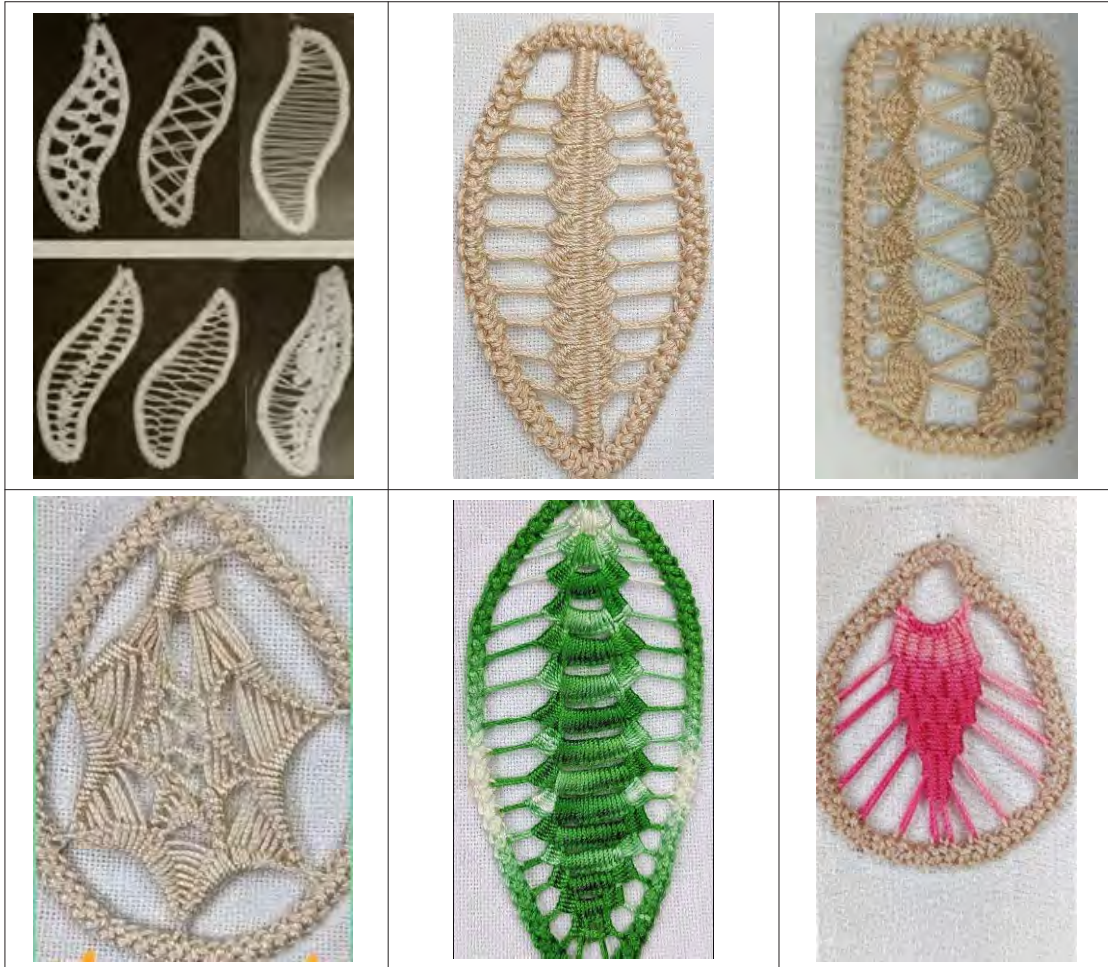
10. Öğrenme Birimi

Dantel Anglez Tekniğinde Ajur Yapımı

Dantel anglez işlenmiş ürünlerde ajurlar önemli bir yere sahiptir. Britlerle tutturulamayan geniş şerit alanların süslenmesinde ajur teknikleri kullanılır. ajurlar tek başına veya birkaç tanesi bir arada kullanılabilir. Ajur tekniklerini uygulamadan önce dantel anglez şeridinin desene teğellenip kesişme noktalarının birleştirilmiş olması gerekir. Dantel anglez tekniğinde desen özelliğine göre file ajuru, basit ajur, yaprak ajurları (Görsel 10.70), ızgaralar, kaz ayağı ajuru, kartopu ajuru, badem ajur, mercimek ajur, piramit ajur, çiğdem ajur, melek kanadı ajur, yıldız ajuru, örümcek ajuru ve kelebek kanadı ajuru vb. birçok ajur teknikleri kullanılmaktadır (Görsel 10.71).

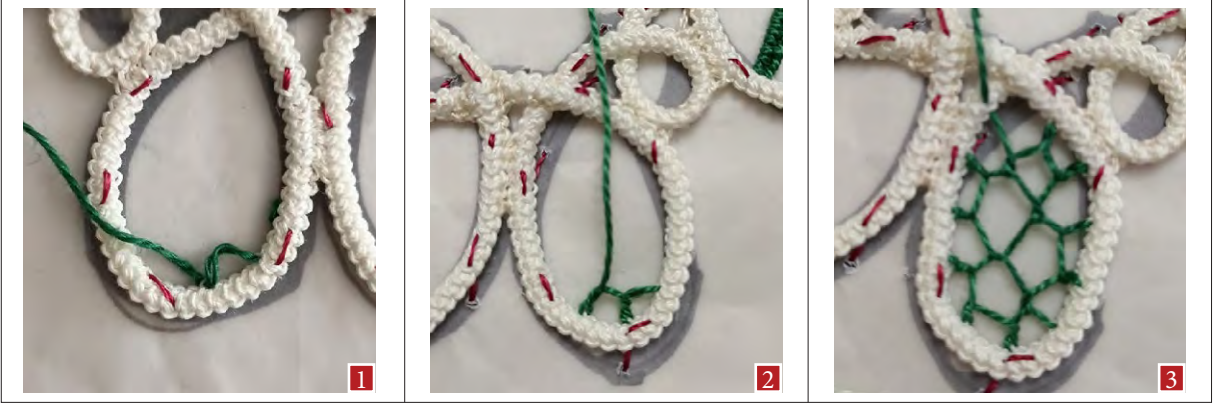
Görsel 10.70: Kesişme noktalarından birleştirilmiş şerit

Görsel 10.71: Ajur teknikleri örnekleri

File Ajuru

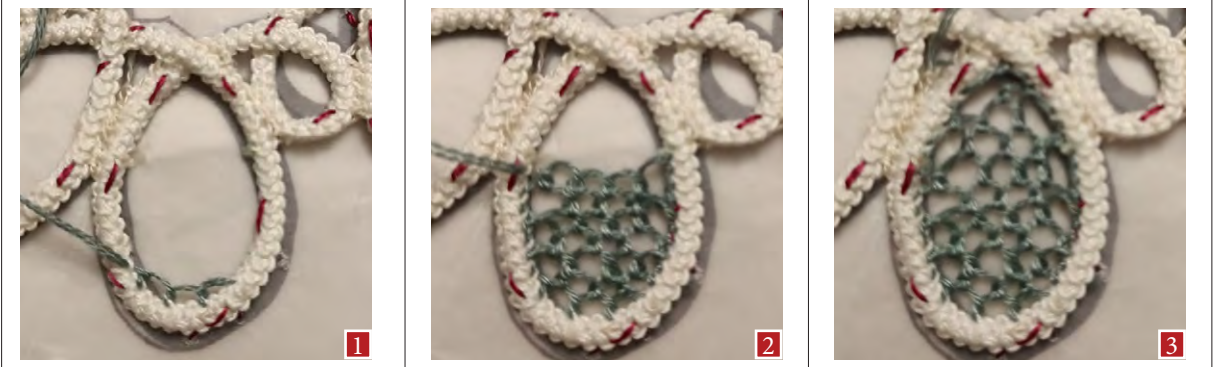
Desendeki büyük veya küçük boşlukları doldurmak amacıyla tercih edilir. Şerit iç tırnaklarından iki üç tane atlanarak boyut verilir. İlmek içlerinden iplik geçirilerek kenardan merkeze doğru oluşturulur (Görsel 10.72).

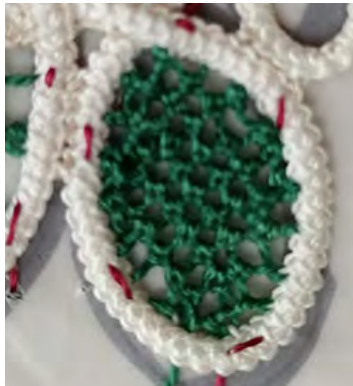
Görsel 10.72: File ajur yapım aşamaları

Basit Ajur

Desendeki geniş yapraklarda veya büyük boşluklarda tercih edilen bir uygulamadır. İlmeklerin içinden iplik geçirilip sıra takibi yapılır. Desene göre şerit tırnaklarından atlamalar yapılabilir. Tek veya çift düğümlü, düz veya iplik atmalı uygulanabilir (Görsel 10.73, 10.74 ve 10.75).

Görsel 10.73: Tek düğümlü basit ajur yapım aşamaları

Görsel 10.74: Çift düğümlü basit ajur

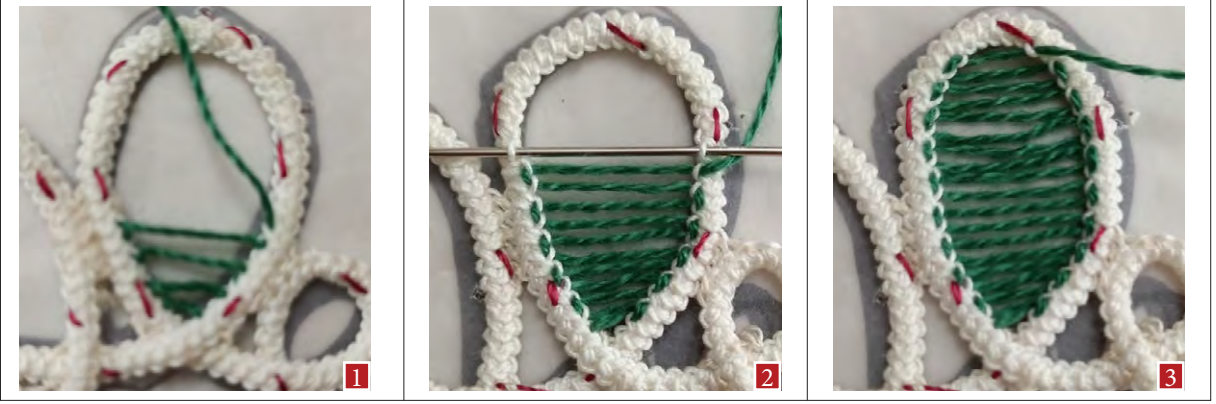

Görsel 10.75: İplik atmalı basit ajur

10. Öğrenme Birimi

Izgara

Fazla geniş olamayan alanlarda desen iç kısımlarında kullanılır. Anglez şeridinin her bir ilmeğinden karşılıklı olarak iplik geçirilip bağlanması ile oluşturulur. Desen şekline göre bazı ilmeklerden iki kez iplik geçirilebilir (Görsel 10.76).

Görsel 10.76: Izgara yapım aşamaları

Kaz Ayağı Ajuru

Izgara yapıldıktan sonra uygulanabilen bir tekniktir. Izgaranın orta kısmına işlenir. İki iplik izgara üzerine bir sağ bir sol tarafa zincir işi yapılarak uygulanır. Her zincir ilmeğinde bir sıra izgara ipliği atlanır (Görsel 10.77).

Görsel 10.77: Kaz ayağı ajuru yapım aşamaları

Kartopu Ajuru

Kartopu ajurunda köprünün doğru kurulması önemlidir. Desen şekline uygun olarak tek başına, düz sıra halinde veya merkezden kenara doğru dörtlü gruplar hâlinde uygulamalar yapılır (Görsel 10.78).

Görsel 10.78: Kartopu ajuru yapım aşamaları

Badem Ajuru

Genellikle simetrik görünümlü çiçek ve yaprak desenlerinde tercih edilir. Öncelikle üç, beş, yedi gibi tek sayılı köprü oluşturulmalıdır. Merkezdeki köprü uzun, diğer köprüler sağda ve solda aynı hizada başlayıp aynı hizada bitmelidir. Köprülerden bir alt bir üst iplik geçirilip tekniğe uygun şekilde sarma işlemi yapılır (Görsel 10.79).

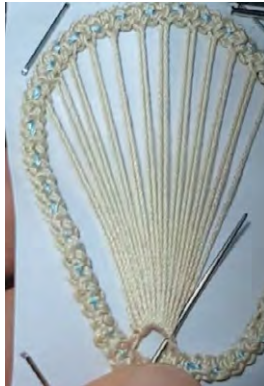
Görsel 10.79: Badem ajuru yapım aşamaları

Kelebek Kanadı Ajuru

Kelebek kanadı ajur yapımı için taç yaprak deseni çizilir. Şerit, desen kâğıdı üzerine dikilir. Şeridin dar kenarındaki karşılıklı ilmeklere iplik geçirilir ve ajur işlemesi yapılacak köprü yapılı. Köprü içinden iplik geçirilir (Görsel 10.80). Karşısındaki ilmeğe iğne batırılır ve geri dönülür. İpliğin gerginliği ayarlanır (Görsel 10.81). İşlem aynı şekilde devam ettirilir ve ajur işleme iplikleri tamamlanır. Baştan bir çift, sondan iki çift iplik olacak şekilde ipliklerin arasından iğne geçirilir. Geri dönülürken işlem aynı şekilde yapılır. Altı sıra işleme yapıldıktan sonra baştan bir çift iplik eksiltilir (Görsel 10.82). İşlem aynı şekilde devam ettirilerek işleme iplikleri bitine kadar uygulanır. İşlem bitiminde iplik şerit içine dikilerek kelebek ajur işleme tamamlanır.

Görsel 10.80: İplik geçirme

Görsel 10.81: İplik gerginliği ayarlama

Görsel 10.82: İplik eksiltme

10. Öğrenme Birimi

10.3.1. İngiliz Danteliyle İşlenmiş Ürünü Kumaşa Geçirme

Kumaşlı (Görsel 10.83) uygulamalarda ürün işlenip hazırlanır ve kumaşa applike yapılır. Kumaşsız olarak hazırlanan anglez kumaşa monte edilirken desen tasarımına uygun hareket edilir. Kumaşta, anglezin yerleştirileceği yerler belirlenir. Anglez; tasarıma göre ürünün kenarına, merkezine veya köşelerine en ve boy iplik yönüne dikkat edilerek yerleştirilir. Kumaş üzerinde potluk olmamasına dikkat edilerek toplu iğne ile tutturulur. Anglez kumaşa tutturulacak kısımlarından teyellenir ve toplu iğneler çıkarılır. Daha sonra anglez şeridinin kenarlarından makine dikişi, çırpma dikişi, ince sarma vb. tekniklerden biri ile kumaşa tutturulur. Tutturulan anglezin arka tarafında kalan kumaş kesilir. Kesilen kumaşın atmaması için çeşitli yöntemler kullanılır. Çoğunlukla tercih edilen yöntemde kumaş, paylı kesilip şeridin altına doğru kıvrılarak baskı dikişi veya çırpma dikişi ile temizlenir (Görsel 10.84 ve 10.85). İkinci yöntemde ise kumaşın kenarları elde sürfile yapılarak temizlenir. Bir diğer uygulamada ise kumaşın kesilecek kısımları, tutturma sırasında ince sarma yapıldıktan sonra paysız kesilir.

Görsel 10.83: Kumaşa uygulanmış ürün

Görsel 10.84: Elde makine dikişi ile dikme

Görsel 10.85: Katlama payı kıvrırma

10.3.2. Yardımcı İğne Teknikleri

Dantel anglez kumaşa monte edilirken çeşitli yardımcı iğne tekniklerinden faydalanılır. Basit nakış iğneleri, beyaz iş iğne teknikleri, pul ve boncuk dikimi yardımcı iğne olarak kullanılır. Ayrıca desen tasarımına bağlı olarak iğne oyası ve tığ oyası çiçekler, şerit kenarlarına çeşitli iğne oyası (Görsel 10.86) uygulanan çalışmaları da mevcuttur.

Görsel 10.86: Şerit kenarına iğne oyası uygulaması

10.3.3. Kenar Temizleme Teknikleri

Dantel anglez tekniği ile oluşturulan ürünlerin kumaşa geçirilenlerinde kenar temizleme teknikleri uygulanır. Kumaşsız anglezde kenar temizleme işlemi, anglezin kâğıttan sökülmesi ile yapılmış olur. Kumaşlı anglezlerde kenar temizliği tasarıma bağlıdır. Genellikle kumaş kenarına anglez monte edilerek kenar temizleme tekniği uygulanır. Kumaşın merkezine, köşelerine veya kumaş kenarının bazı kısımlarına yerleştirildiğinde farklı kenar temizleme teknikleri kullanılabilir. Dantel anglez ile işlenen ürünün kenar temizleme teknikleri şunlardır:

- Köşe çevirme
- Saçak yapma
- Rişliyö yapma vb.
- Dantel anglez ile kenar temizleme (Görsel 10.87)
- Dantel anglez şerit ile kenar temizleme (Görsel 10.88)
- Makinede sarma veya piko yapma (Görsel 10.89)

Görsel 10.87: Dantel anglez ile kenar temizleme

Görsel 10.88: Dantel anglez şerit ile kenar temizleme

Görsel 10.89: Makinede ince sarma ile kenar temizleme

❖ **Amaç:** Dantel anglez tekniğinde brit yapmak.

5. UYGULAMA

❖ Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede dantel anglez tekniğinde brit yapma çalışmasını tamamlayınız.

❖ **Araç Gereç:** Kalem, kâğıt, makas, iğne, iplik

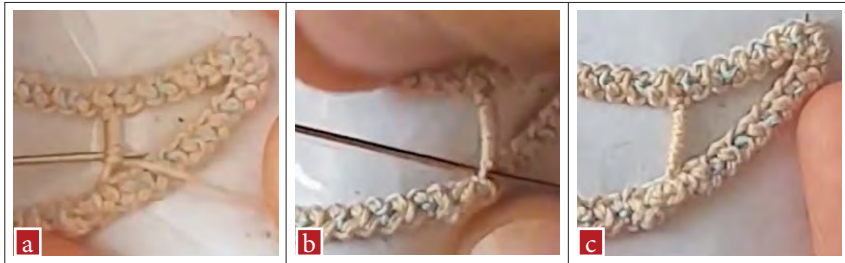
İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlik, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Şerit hazırlayıp desen kâğıdına dikiş iğnesi ile dikiş.
5. Şerit işleme yaptığınız iplikten iğneye geçirin.
6. Brit oluşturacak mesafeyi belirleyiniz ve iğneyi ilmek aralarından yürüterek brit hizasına getiriniz.
7. İğneyi, tam karşısındaki ilmekten geçirip ipliği geriniz (Görsel 10.90).
8. İğneyi tekrar karşı taraftaki ilmeğin arasından alttan üste çıkınız ve başlangıç noktasına tekrar batıp briti yapınız (Görsel 10.90).

Görsel 10.90: Brit yapma aşamaları

9. Britlerin üzerini sarma tekniği ile sarınız (Görsel 10.91.a).
10. Britin başlangıç noktasına iğneyi batırıp ipliği sabitleyiniz (Görsel 10.91.b).
11. İkinci briti yapmak için ipliği ilmek aralarından yürüterek brit hizasına getiriniz (Görsel 10.91.c).

Görsel 10.91: Britlerin üzerini sarma aşamaları

12. İkinci briti yapınız ve üzerine sarma tekniği ile sarınız (Görsel 10.92).
13. İşlemi aynı şekilde devam ettirerek tüm britlerin yapımını tamamlayınız (Görsel 10.93).

Görsel 10.92: İkinci briti yapma

Görsel 10.93: Brit yapımı tamamlama

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 5'te belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 5

"5. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Şerit hazırlayıp desen kâğıdına dikiş iğnesi ile dikti.		
3. Şerit işlemesi yaptığı iplikten iğneye geçirdi.		
4. İşlem basamaklarını uygulayarak brit yapımını tamamladı.		
5. Britin üzerine sarma tekniği ile sardı.		
6. İşlem basamaklarını uygulayarak tüm britleri yaptı.		
7. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
8. Temiz ve düzenli çalıştı.		
9. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Dantel anglez tekniğinde ke-
lebek kanadı ajuru yapmak.

6. UYGULAMA

❖ Verilen işlem basamaklarını uygula-
yarak öğretmeninizin belirlediği
sürede dantel anglez tekniğinde ke-
lebek kanadı ajuru yapma çalışması-
nı tamamlayınız.

❖ **Araç Gereç:** Kalem, kâğıt, şerit, iğne, iplik, makas

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlik, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Şeridi, desen kâğıdının üzerine taç yaprak şeklinde dikiş.
5. Şeridin dar kenarındaki karşılıklı ilmeklere ipliği geçirerek köprü yapınız (Görsel 10.94.a).
6. Köprü içinden ipliği geçirip karşısındaki ilmeğe batarak geri dönünüz (Görsel 10.94.b).
7. İşlemi aynı şekilde devam ettirerek ajur işleme ipliklerini tamamlayınız (Görsel 10.94.c).

Görsel 10.94: Ajur işleme ipliklerini tamamlama

8. İğneyi baştan bir çift, sondan iki çift iplik olacak şekilde ipliklerin arasından geçirip geri dönünüz (Görsel 10.95.a).
9. Altı sıra işleme yaptıktan sonra baştan bir çift iplik eksiltiniz (Görsel 10.95.b).
10. İşlemi aynı şekilde devam ettirerek işleme ipliklerinin bitimine kadar uygulayınız (Görsel 10.95.c).

Görsel 10.95: Kelebek ajur işleme aşamaları

11. İşlem bitiminde ipliği şerit içine dikerek kelebek ajur işlemeyi tamamlayınız (Görsel 10.96).

Görsel 10.96: Tamamlanmış kelebek ajur

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 6'da belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 6

"6. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Şeridi desen kâğıdı üzerine taç yaprak şeklinde dikti.		
3. Şeridin dar kenarına işleme ipliklerini geçirmek için köprü yaptı.		
4. İşlem basamaklarına uyarak ajur işleme ipliklerini tamamladı.		
5. Ajur işleme ipliklerinin üzerini işlem basamaklarına uyarak sardı.		
6. İşlem bitiminde ipliği şerit içine dikip, kelebek ajur işlemeyi tamamladı.		
7. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
8. Temiz ve düzenli çalıştı.		
9. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

❖ **Amaç:** Dantel anglezle işlenmiş ürünü kumaşa geçirmek.

7. UYGULAMA

❖ **Verilen işlem basamaklarını uygulayarak öğretmenin belirlediği sürede dantel anglezle işlenmiş ürünü kumaşa geçirme çalışmasını tamamlayınız.**

❖ **Araç Gereç:** İğne, iplik, makas, dantel anglez, kumaş

İşlem Basamakları

1. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.
2. Aydınlik, temiz ve düzenli bir çalışma ortamı hazırlayınız.
3. Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
4. Dantel angelez ürününü kumaşın üzerine en ve boy iplik yönüne yönüne dikkat ederek yerleştiriniz.
5. Dantel angelezi, potluk olmamasına dikkat ederek toplu iğne ile kumaşın üzerine tutturunuz (Görsel 10.97).
6. Dantel angelezi kumaşa teyelleyip toplu iğneleri çıkarınız (Görsel 10.98).

Görsel 10.97: Toplu iğne ile tutturma

Görsel 10.98: Teyelleme

7. Şeritlerin kenarındaki ilmekleri elde makine dikişi ile dikişiniz (Görsel 10.99).

Görsel 10.99: Elde makine dikişi ile dikme

8. Teyel ipliklerini temizleyiniz (Görsel 10.100).
9. Dantelin arka yüzündeki kumaş fazlalığını 1 cm katlama payı bırakarak kesiniz (Görsel 10.101).

Görsel 10.100: Teyel ipliklerini kesme

Görsel 10.101: Kumaş fazlalığını kesme

10. 1 cm payı kıvrıyarak çırpma dikişi ile dikiş (Görsel 10.102).

Görsel 10.102: Kumaşı kıvrıyarak dikme

11. Ürünü tamamlayınız (Görsel 10.103).

Görsel 10.103: Tamamlanmış ürün

Değerlendirme: Çalışmanızı yaparken Kontrol Listesi 7'de belirtilen ölçütleri dikkate alınız.

Kontrol Listesi 7

"7. Uygulama" ile ilgili gözlemlenmesi gereken beceriler "ÖLÇÜTLER" sütununda listelenmiştir. Öğretmen tarafından, gözlenen ölçütün karşısına beceriye ilişkin gözlem sonucu (X) işareti ile belirtilir.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.		
2. Dantel angelez ürünü kumaş üzerine yerleştirdi.		
3. Dantel angelezi kumaş üzerine toplu iğne ile tutturdu.		
4. Dantel angelezi kumaşa teyelledi.		
5. Dantel angelezi tekniğine uygun şekilde kumaşa dikti.		
6. Teyel ipliklerini temizledi.		
7. Dantelin arka yüzündeki kumaş fazlalığını katlama payı bırakarak kesti.		
8. Katlama payını kıvrarak dikti.		
9. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.		
10. Temiz ve düzenli çalıştı.		
11. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.		

Değerlendirme : HAYIR olarak işaretlenen becerilere yönelik konularda kendinizi geliştiriniz.

10.3.4. Kalite Kontrol

İngiliz danteli tekniği ile işlenen ürünün kalite kontrolü yapılırken şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Ürün, tasarıma ve ölçülendirmeye uygun olmalıdır.
- İşleme eksikliği kontrol edilmelidir.
- İplikler, çekildiğinde sökülmemelidir.
- İşlemenin alt ve üst yüzeyinde iplik temizliği yapılmış olmalıdır.
- Üründe leke olmamalıdır.
- Ürün ütülü olmalıdır.

Bütün bu noktalara dikkat edilerek son kontroller yapılmalı, varsa eksikler giderilmelidir.

ETKİNLİK KUTUSU

**"İngiliz Danteli Ürün Örnekleri" panosu hazırlayınız.
Verilen işlem basamaklarını takip ederek çalışmanızı tamamlayınız.**

1. Öğretmeninizle etkinlik tarihini belirleyiniz.
2. Pano hazırlama konusunda grup çalışması planlayınız.
3. Yakın çevrenizden veya genel ağdan İngiliz danteli tekniği ile işlenmiş ürün örnekleri araştırınız.
4. Araştırma sonuçlarını fotoğraflayınız.
5. Ürün fotoğrafları ile kartela hazırlayınız.
6. Kartelaları sınıfta bir araya getiriniz.
7. Hazırlanan kartelaları sınıf panosunda sergileyiniz.

GENEL UYGULAMA

❖ **Amaç:** İngiliz danteli tekniği ile ürün çalışması yapmak.

Derecelendirme Ölçeğinde yer alan ölçütleri dikkate alarak İngiliz danteli tekniği ile ürün çalışmasını tamamlayınız. Derecelendirme ölçeğinde, sonunda (*) işareti yer alan ölçütler kritik işlem adımlarıdır.

❖ **Önerilen Süre :** 16 ders saati

DERECELENDİRME ÖLÇEĞİ

Sınıf	Numara	Ad Soyad	Toplam Puan				
1: Çok zayıf 2: Zayıf 3: Orta 4: İyi 5: Çok iyi							
ÖLÇÜTLER			PERFORMANS DÜZEYİ				
			1	2	3	4	5
1. Araç gereç hazırlığı yaptı.							
2. İngiliz danteli tekniğine uygun deseni çizdi.							
3. Kumaşı ürün ölçülerine uygun kesti.							
4. Kumaşı işlemeye hazırladı.							
5. Deseni kumaşa geçirdi.							
6. Deseni kâğıt ile gerdi.							
7. İnce şerit ördü. *							
8. Yassı şerit ördü. *							
9. Sarmalı brit tekniğini uyguladı *							
10. Rişliyörlü brit tekniğini uyguladı. *							
11. File ajuru tekniğini uyguladı.							
12. Basit ajur tekniğini uyguladı.							
13. Izgara tekniğini uyguladı.							
14. Katropu ajuru tekniğini uyguladı.							
15. Badem ajuru tekniğini uyguladı.							
16. Kelebek kanadı ajuru tekniğini uyguladı.							
17. Danteli kumaşa monte etti.							
18. İşlemesi tamamlanan ürünün kenar temizlemesini yaptı.							
19. Düğümleri gizleyerek işlemenin tersini temiz işledi.							
20. İşlem bitiminde ürünün alt ve üst iplik temizliğini yaptı.							
21. Kalite kontrolü yaparak varsa eksikleri düzeltti.							
22. Tekniğe ve malzemeye uygun ısı ayarını yaparak ürünü ütledi.							
23. Uygulamayı, verilen sürede tamamladı.							
24. Temiz ve düzenli çalıştı.							
25. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini aldı.							

DEĞERLENDİRME

Derecelendirme ölçeğinin kullanımında dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Genel Uygulama, 100 tam puan üzerinden değerlendirilir.
- Değerlendirme puanı, toplam tablo puanının 4 ile çarpılması ile bulunur.
- Kritik adımları başarıyla tamamlamayan öğrencinin ilgili adımları tekrar etmesi önerilir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A. Aşağıda verilen cümlelerin başındaki boşluğa cümle doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. ( ) Dantel anglezde, tığ ve iğne birlikte kullanılır.
2. ( ) Desendeki ayrıntı, kullanılacak iplik miktarını etkiler.
3. ( ) Kopma olmadan birbirine bağlantılı şekilde devam eden desenler tercih edilmelidir.
4. ( ) Tek parça motif işlemlerde genellikle geometrik şekilli kompozisyon oluşturulur.
5. ( ) Kumaşsız dantel anglez uygulamalarında desen mukavvaya geçirilir.
6. ( ) Kumaş seçimi, işleme yapılacak iplik cinsine göre yapılır.
7. ( ) Atılan brit ipliği daima çift sayı olmalıdır.
8. ( ) Desenler girintili çıkıntılı olmalıdır.
9. ( ) Dantel anglez yapımında ajur ve britler birlikte kullanılır.

B. Aşağıda verilen cümlelerde yer alan boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

10. Geleneksel dantelde sadece tığ ile örme işlemi yapılırken dantel anglezde farklı olarak ..... ve ..... birlikte kullanılır.
11. Desen çiziminde genellikle ..... hatlı desenler tercih edilir.
12. Ev dekorasyonunda kullanılan sehpa ve masa örtüsü gibi ürünlerde ..... şekilli kompozisyonlar tercih edilir.

C. Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru cevabı işaretleyiniz.

13. Aşağıdakilerden hangisine dantel anglez uygulanmaz?

- A) Ayakkabı
- B) Halı
- C) Elbise
- D) Oda takımları
- E) Perde

14. Dantel angelezde aşağıdaki tekniklerden hangisi uygulanır?

- A) Ajur
- B) Çin iğnesi
- C) Hesap işi
- D) Tel sarma
- E) Türk işi

15. Aşağıdaki kenar temizleme tekniklerinden hangisi dantel angelezde uygulanmaz?

- A) Köşe çevirerek
- B) Saçak yaparak
- C) Tel kırma yaparak
- D) Rişliyö yaparak
- E) Piko yaparak

16. Aşağıdakilerden hangisi pratik dantel anglez uygulama aşamalarından biri değildir?
- A) Desen üzerine asetat ve tül yerleştirilir.
  - B) Şerit, tül üzerinden teyel ile tutturulur.
  - C) Desen çizgileri üzerine yapıştırıcı sürülür.
  - D) Hazırlanan şeritler, yapıştırılır.
  - E) Asetat çekilip çıkarılarak kenarları kesilir.
17. Aşağıdakilerden hangisi dantel anglezi sık gösteren unsurlardan değildir?
- A) Şeritler işlem basamaklarına uygun örülmelidir.
  - B) Şeritler desene uygun yerleştirilmelidir.
  - C) Kaliteli malzeme kullanılmalıdır.
  - D) Malzemeler birbiri ile uyumlu olmalıdır.
  - E) Küçük birimlerde kalın şerit kullanılmalıdır.
18. Aşağıdakilerden hangisi dantel anglez uygulama çeşitleridir?
- A) Kumaşlı – kumaşsız
  - B) Britli- britsiz
  - C) Ajurlu- ajursuz
  - D) Şeritli – şeritsiz
  - E) Sarmalı- sarmasız
19. Aşağıdakilerden hangisi dantel anglezde kullanılan ajur çeşitlerinden biri değildir?
- A) Badem
  - B) Çekme
  - C) Izgara
  - D) Kartopu
  - E) Örümcek
20. Fazla geniş olmayan alanlarda anglez şeridinin her bir ilmeğinden karşılıklı olarak iplik geçirilip bağlanması ile oluşturulan ajur çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Basit
  - B) Badem
  - C) File
  - D) Izgara
  - E) Kaz ayağı

CEVAP ANAHTARI

1. Öğrenme Birimi		2. Öğrenme Birimi		3. Öğrenme Birimi		4. Öğrenme Birimi		5. Öğrenme Birimi	
1	Y	1	D	1	Y	1	D	1	D
2	D	2	Y	2	D	2	D	2	Y
3	D	3	Y	3	D	3	Y	3	D
4	D	4	D	4	D	4	Y	4	Y
5	Y	5	Y	5	Y	5	D	5	D
6	D	6	D	6	D	6	Y	6	D
7	D	7	D	7	D	7	D	7	D
8	Y	8	D	8	Y	8	ters	8	Y
9	Y	9	iğne - tığ	9	Y	9	alt	9	coğrafi işaret tescil belgesi
10	klasik	10	ilme tekniği	10	klasik	10	tela	10	iplik
11	beyaz koton	11	kalınlığına	11	beyaz koton	11	sayılmadan	11	şamaka
12	kâğıt	12	birleştirme	12	kâğıt	12	çıtlatma	12	sayılarak
13	D	13	kalite kontrolü	13	D	13	A	13	çarpı
14	B	14	E	14	B	14	D	14	B
15	B	15	B	15	B	15	B	15	A
16	C	16	B	16	C	16	A	16	B
17	E	17	C	17	E	17	D	17	A
18	A	18	E	18	B	18	A	18	C
19	A	19	D	19	A	19	B	19	E
20	B	20	A	20	B	20	E	20	B

6. Öğrenme Birimi		7. Öğrenme Birimi		8. Öğrenme Birimi		9. Öğrenme Birimi		10. Öğrenme Birimi	
1	D	1	D	1	D	1	D	1	D
2	Y	2	D	2	Y	2	D	2	D
3	Y	3	Y	3	D	3	Y	3	D
4	D	4	Y	4	D	4	Y	4	D
5	D	5	D	5	Y	5	D	5	Y
6	Y	6	Y	6	D	6	D	6	D
7	iplik	7	bitkisel	7	D	7	Y	7	Y
8	sayılabilir	8	gözeme	8	Y	8	Antep işi	8	Y
9	tekrar eden	9	sıklığına	9	desen geçirme	9	kesilip	9	D
10	kısa	10	çift	10	seyrek	10	dikdörtgen	10	tığ-iğne
11	aynı	11	yuvarlak	11	yüksük	11	pihtılaşmadan	11	çift
12	ajurlu	12	tonları	12	sivri	12	düğümlere	12	geometrik
13	şematik	13	E	13	ucu küt iğne	13	E	13	B
14	D	14	C	14	doğaçlama	14	D	14	A
15	D	15	C	15	C	15	C	15	C
16	C	16	A	16	E	16	E	16	B
17	C	17	E	17	C	17	A	17	E
18	A	18	C	18	E	18	B	18	A
19	D	19	D	19	D	19	E	19	B
20	C	20	B	20	D	20	C	20	D

- MEB, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı, El Sanatları Teknolojisi Alanı, Çerçeve Öğretim Programı
- Mesleğim Hayatım, İş Güvenliği Talimatı ve Tutanağı.
- Bilge Sain, Hesap İşi El İşlemeleri, Türkiye İş Bankası Yayınları, Gaye Matbaacılık, Ankara, 1987.
- Filiz Ertürk, Afyonkarahisar İli Antikacılarında Bulunan Hesap İşi İşlemeli Ürünler Üzerine Bir Araştırma, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ağustos, 2014.
- Hafsete Yıldız, Bursa Nakış El Sanatları Müzesinde Bulunan Türk İşi Peşkirler, Ankara Hacı Bayram Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ağustos, 2020.
- Hatice Örcün Barışta, Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Türk İşlemeleri, Ankara Kültür Bakanlığı, 1999.
- Hilal KARAÇORLU, Fatma YETİM, Amasra Müzesinde Bulunan Tel Kırma (Bartın İşi) ve Hesap İşi İşlemeleri Üzerine Bir Araştırma, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 9, Sayı 43, Nisan 2016.
- Hülya Köklü, El İşlemeleri Kitabı, İstanbul, 2002.
- Hülya Serpil Ortaç, Emine Odabaşı, Keçiören Belediyesi Estergon Kalesi Türk Kültür Müzesinde Bulunan Hesap İşi Çevre Ürünleri, Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, Cilt 11, Sayı 23, Sayfa 243-261, 2018.
- Luiza Kılıç, Güney Sibirya'da Hun Türkleri'ne Ait Kurganlar, Mezarlar ve Şehirler, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Türk Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Özlem Çelikten Kayhan, Bolu Müzesinde Bulunan Türk İşi İşlemeli Ürünlerin Özellikleri, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Şubat, 2020.
- Selda Kozbekçi Ayrancınar, Çağdaş Tekstil Sanatında Aplike Tekniği, IX. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi ve Folkloru Kongresi, 159.
- Selda Kozbekçi Ayrancınar, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, Issn: 1309-9876, E-Issn: 1309-9884, Cilt 7, Sayı 16, Sayfa 202-21, 2017.
- Selma Önbaş, Serap Mutlu, Geleneksel Atık Değerlendirme: Kırkyama, 2018.
- Semra Kılıç Karatay, Kırkyama Geleneği ve Kullanım Alanları, Rating Academy Journal Of Arts, Cilt 2, Sayı 3, Sayfa 141-150, 2019.
- Sevim Gören, Gelenekten Geleceğe Bartın İşi Tel Kırma, TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi, Yıl 8, Sayı 21, 2020.
- Süheyla Korkusuz, Nakış Temel Bilgileri Tekniği Uygulamaları ve Örnekleri, Ankara.
- Tuğba Selük Altunöz, Yüksel Şahin, Çağdaş Tekstil Sanatında Aplike Tekniği, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Eskişehir Teknik Üniversitesi, Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi, 2023.
- Zeynep BALKANAL, Osmanlı'dan Gelen Kültür Mirasımız Geleneksel Türk Sanatları, Folklor Akademi Dergisi, Cilt4, Sayı 2, Sayfa 218-226, 2021.
- TDK (Türk Dil Kurumu) Sözlüğü
- TDK Yazım Klavuzu

GÖRSEL KAYNAKÇASI

Materyalin görsel kaynakçasına buradan ulaşılır.

Karekod ile ulaşılmasını durumunda aşağıdaki linki kullanabilirsiniz.

<http://kitap.eba.gov.tr/karekod/Kaynak.php?KOD=3430>

Kaynakça TDK yazım kuralları ve kaynak gösterme biçimi esas alınarak hazırlanmıştır.

Tasarım ve çizim çalışmaları için boş sayfayı kullanabilirsiniz.